

Petru TODORAN

LINIA VALAHĂ

Editura Boem@
2024

Copertă: *Colecția Boem@rt*
Corectură: *Cristina Roșu*
Prefațator: *Ghiță Nazare*
Redactor: *Petre Rău*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TODORAN, PETRU

LINIA VALAHĂ / Petru Todoran. - Galați : Boem@, 2024

ISBN 978-606-012-298-2

821.135.1

© Editura Boem@ ©
Galați, România
Telefon: 0726 337376
E-mail: *editura@edituraboema.ro*

Copyright © 2024 - Toate drepturile rezervate

IANCU DE HUNEDOARA APĂRĂTORUL CREȘTINĂȚĂII EUROPENE

Cronicarul-istoric de neam și de țară, Petru Todoran, săvârșește încă o izbândă scriitoricească și vine pe piața cărții cu o nouă *LINIA VALAHĂ*. De fapt, Petru Todoran „circulă” prin istoria neamului românesc, precum a circulat în viață din Toplița harghiteană a nașterii și a copilăriei sale în „dulcele târg al Ieșilor”, unde s-a instruit în inginerie, și de aici pe platforma siderurgică a Galațiului, statornicindu-se cu familia în orașul de la Dunărea de Jos. Trăind o istorie de martir (vezi, *Coroana de martir*, Editura InfoRapArt, Galați, 2021, editură preferată de scriitor și pentru celelalte cărți ale sale), mândru de *Lungul drum al Răbdării spre Înțelepciune sau cu transhumanța prin veacuri*, vol.I-II (2022-2023), admirându-l pe *Reformatorul Constantin Mavrocordat* (2022), impresionat de faptele lui *Pazvan Oglu. Băiatul cel rău din Balcani* (2019), supraviețuiește după o mare *Furtună la Dunăre* marcată de *Haiducii lui Neagu Papură* (2020), împlinindu-și menirea profesională la *Sidex-o viață de om*, vol. I-III (2018).

Volumul asupra căruia zăbovim acum, recomandându-l cu căldură virtualilor cititori, pasionați de istorie și în sufletul cărora mai există un dram de patriotism, este, în primul rând, un document-argument care pune în valoare o pagină eroică din trecerea neamului românesc prin istoria europeană, reprezentând apărarea creștinătății în calea politicii expansioniste a Semilunii otomane, epoca marelui Iancu de Hunedoara, la mijlocul celui de al XV-lea veac. Petru Todoran pune în circulație o informație deosebit de bogată, care uneori pare că sufocă textul dar care, în același timp, dovedește acribia, munca și documentarea bogată a autorului privind tematica istorică a demersului său.

Cele 19 capitole ale volumului, adunând aproape 400 de pagini (paginile exacte/cu aproximație vor fi cele din volumul tipărit), au titluri semnificative privind momente istorico-militare complexe, subiecte ale secolului al XV-lea, dintre care menționăm: *Prima luptă cu vrăjmașul*, *Prima bătălie*, *prima victorie*, *Aprigele bătălii*, *Campania cea lungă*, *Bătălia de la Varna*, *Pe câmpia Mierlei nu mai*

cântă păsările, Înfrânt din nepăsarea Apusului, Asediul Belgradului etc. De asemenea, impresioneazăarele geografice și politice în care se desfășoară acțiunile evocate de autor, din zona Balcanilor spre răsăritul și centrul Europei, cuprinzând un mare număr de entități etnice ale vremii: turci, bulgari, sârbi, albanezi, români, unguri, austrieci, slovaci, cehi, polonezi, italieni etc.

Personajul central al acțiunii este marele strateg militar, apărător al creștinătății europene, Iancu de Hunedoara, autorul multor isprăvi în campaniile militare de la Niș (1443), Varna (1444), Câmpia Mierlei (1448), Belgrad (1456). Autorul urmărește, pas cu pas, ascensiunea militară și politico-administrativă a acestuia (Comite al Timișului, Ban al Severinului, Voievod al Transilvaniei, Regent al Ungariei), făcând față cu brio acuzațiilor și uneltirilor marilor nobili, uneltiri care ajung la urechile regelui Ladislau Postumul al Ungariei, copil de 12 – 13 ani, care reacționează între patru ochi la doica sa: *„Hellena, unchiul Ulrich începe să mă supere, din ce în ce mai tare, de la o zi la alta. Nu încetează să-l ponegrească pe Ioan Corvin, mereu zice că acesta îmi va lua viața și tronul. Dar tot ce spune despre Iancu este o minciună! Nimic din purtarea lui Iancu de Hunedoara nu arată că ar fi un viclean care se pregătește să mă omoare. Înțeleg foarte bine acum, că Iancu este întocmai cum mi l-ai descris când soseau la Viena știri despre bătăliile lui cu turcii. De partea cealaltă, unchiul Ulrich o ține morțiș că Ioan Corvinul trebuie înlăturat, îndepărtat de la conducerea oștirii și de la administrarea visteriei”* (p.227-se va modifica în funcție de pagina din volumul tipărit).

Este, poate, și motivul pentru care Iancu de Hunedoara s-a bizuit în acțiunile sale militare pe LINIA VALAHĂ, titlu fericit pe care Petru Todoran îl dă și cărții sale, care a funcționat cel mai adesea în istoria românilor, indiferent de organizarea statală a acestora, explicându-se și astfel sprijinul pe care voievodul Transilvaniei l-a primit de la românii transilvăneni, cât și de la confracții săi de dincoace de Carpați, Vlad Țepeș/Vlad Dracul/Dracula (Țara Românească) și Roman al II-lea (Moldova) cu oști susținute financiar din visteriile proprii, așa încât victoriile obținute de Iancu de Hunedoara pot fi considerate victorii ale întregii români.

Viziunea politico-militară și strategică a lui Iancu de Hunedoara, un adevărat avertisment adresat Apusului, este dovedită și prin intervenția sa în sala tronului maghiar, la vestea căderii Constantino-

polului în mâna turcilor, în anul 1453: „Constantinopolul a căzut sub asediul zidurilor de către o sută de mii de oameni, dar cel mai mult din cauza nepăsării Apusului. Acum vom vedea cum Satana de sub Semilună își va purta urdiile în galop, spre Serbia, Ungaria, Bosnia, Croația, Veneția, Milano, Roma, Austria, țările germane și restul Europei. Vor auzi acum, în ceasul al 12-lea, regii și principii Europei, dangățul clopotului care bate în dungă, a primejdie? Și se vor așeza cu oști să stăvilească puhoiul turcesc?” (p.232-ce pagină va fi în forma tipărită)

Calitățile de mare strateg militar ale lui Iancu de Hunedoara sunt puse în evidență, în mod deosebit, în pregătirea și în timpul bătăliei pentru apărarea Belgradului, care a avut loc în iulie 1456. Iancu de Hunedoara este investit cu organizarea armatei pentru a lupta cu turcii în Dieta de la Frankfurt, septembrie 1454, la care au participat reprezentanții capetelor încoronate ale Europei, delegați, ambadori, împuterniciți, ca răspuns la „jihadul” cu care marele sultan Mahomed al II-lea amenința creștinătatea europeană. Las plăcerea cititorului să vibreze la lectura textului privind strategia și eroismul armatei conduse de Iancu de Hunedoara pentru apărarea Belgradului, poarta care, deschisă, ar fi putut favoriza turcilor drumul liber spre centrul Europei.

Din păcate, la mai puțin de o lună de la marea bătălie pentru apărarea Europei, la 11 august 1456, marele Iancu de Hunedoara este răpus de ciumă chiar în tabăra militară de la Zemun, înmormântat la Alba Iulia, pe piatra sa de mormânt fiind inscripționată, ca o recunoaștere a posterității, inscripția: „S-a stins lumina lumii”.

Prezenta LINIE VALAHĂ a lui Petru Todoran nu este doar o carte despre lupte, despre războaie, ci și o carte despre viața socială, de familie, chiar despre dragoste, despre intrigile dintre diferite fracțiuni nobiliare ale vremii. Iancu, spune autorul cărții, propunea adesea „măsuri de îmbunătățire a traiului celor ce plătesc biruri la visteria Țării”, încălzind „inimile celor mai de jos locuitori ai Ungariei, iobagii. Nimeni până la Iancu nu s-a interesat de viața acestor amărâți, nimeni nu s-a gândit să dea jos din poverile care apăsau pe umerii lor. După răscoala condusă de Anton cel Mare de la Buda (Budai Nagy Antal) din 1438, cunoscută și ca Răscoala de la Bobâlna, nemeșii cei mari deveniseră nemiloși cu acești amărâți. Iancu a cerut adunării celei mari – Dietei, n.n. – să-i lase pe iobagi să se mute dintr-un sat în altul, de la un boier la altul după ce își vor fi

plătit dările. Era puțin, își ziseră săracii, dar măcar primiseră, nu li se lua iarăși.” (p. 155 –ce pagină va fi în forma tipărită).

Iancu, deși copleșit de obligațiile militare, trăiește sentimente omenеști, este sensibil la iubirea soției sale, Betty, care în momente de tristețe încearcă să-i alunge gândurile negre prin gesturi de tandrețe: „Vino, iubitul meu și lasă-mă să îți risipesc norii de furtună din ochi, de la tâmplile cărunte și să-ți spun povești, așa cum făceam nu cu mult în urmă, când încă eram tineri.” (p.196-ce pagină va fi în forma tipărită).

Petru Todoran excelează, aș spune în mod obișnuit în scrierile sale, în folosirea artei dialogului în descrierea evenimentelor, întâmplărilor, relațiilor sociale, politice și militare, conferind textului atractivitate și curiozitate, făcând lectura cărții deosebit de agreabilă. Limbajul folosit este atrăgător, uneori neaș, folosind cuvinte și expresii specifice diferitelor zone geografice: arvacska, fușăraie, a sta ciotcă, noaten, familiarii nobilei, meterhana, beglerbeg, sangiac, marele imbrohor, camera Nișanciului, ocoș, hasnă, iugăr, nemeș, bompres, ișpan, csupor, polgarmеșter, lug, urdie, niumurug, leaț etc. etc.

Recomand cu deosebită căldură LINIA VALAHĂ, o nouă carte care întregеște succesul de scriitor-cronicar al istoriei noastre, adăugându-se bogatului CV al lui Petru Todoran. Felicitări autorului! Spor la lectură cititorilor!

Ghiță NAZARE

Capitolul 1

Și corbul a adus inelul înapoi

Copilul s-a născut odată cu ivirea zorilor. A făcut mare gălăgie din prima clipă când moașa l-a plesnit peste spate, așa cum făcea cu toți nou născuții. Dar glasul acestui copil era altfel decât cunoscuseră vreodată femeile din iatacul boieroaicei, care au stat acolo toată noaptea așteptând venirea pe lume a celui dintâi bărbat din casa lui Voicu, fiul cel mare al lui Șerb, oștean al regelui Ungariei.

Cât s-au foit doicile să spele pruncul și să-l înfășeze, soarele s-a ridicat peste creasta dealului, scaldând fereastra iatacului în care se săvârșise nașterea. Pruncul înfășat fu așezat lângă umărul drept al mamei. Lăuza, Elisabeta de Marginea, fiică de cneaz de pe Argeș din Țara Românească, privi cu drag chipul frumos al copilului ei, apoi adormi, sleită de puteri. Când mama închise ochii și suflarea i se liniști, pruncul tăcu și el. Privea cu ochii mari, de culoarea cerului, spre tot ce mișca în casă, în jurul lui.

O fereastră se deschise împinsă de o adiere de vânt. Copilul gânguri, apoi scoase un țipăt ascuțit. Un zgomot de ceva metalic, căzut pe podeaua de piatră, se auzi când țipătul copilului încetă. Apoi un fâlfâit de aripi de pasăre răsună puternic în odaie. Doica văzu fereastra deschizându-se, apoi văzu cum apărură un corb mare, cu pana sură, în fereastra deschisă. Mai văzu cum corbul avea în cioc ceva care sclipi în lumina puternică a soarelui de dimineață. Corbul ținea în cioc un inel de aur, pe care îl scăpă, speriat de țipătul ascuțit al pruncului. Acel zgomot, al aurului lovindu-se de piatră se auzise după ce corbul fâlfâind puternic își luă zborul, croncănind de două ori.

Mama și copilul dormiră somn lung, de douăsprezece ceasuri, până aproape de înserat. Se treziră deodată, copilul scâncind. Era flămând, își cerea dreptul la sânul mamei. Când mama deschise ochii zări chipul luminos al soțului, învăluindu-și soția și fiul cu multă dragoste. Era fericit. Se întinsese și el, seara târziu, în patul larg, alături de cele mai alese comori ale sufletului său. Și somnul îi unise pe toți trei în vălurile tihnei și împlinirii.

-Am visat, zice Elisabeta dezvelindu-și sânul pentru a-l hrăni pe flămând, am visat că din cer au coborât trei îngeri care i-au urât lui

Iancu al nostru o viață lungă, multă putere și credință. Că va lupta cu vrăjmașii crucii și mereu va învinge. Dar nu va trăi prea mult.

-La fel am visat și eu! exclamă soțul. Înseamnă, femeie, că acei îngeri au fost aici, aievea, dar nu ne-au trezit, doar trebuia să auzim ursind pruncului, nu să-i și vedem.

Povestind doicii vedenia minunată din somnul lor comun, aceasta zise:

-Ursitoarele i-au prezis drumul vieții. Acum trebuie să vedem pe ce cale va porni Iancu al nostru. Obicei este să se pună pe o tavă de argint trei obiecte din care copilul va alege acela cu care va merge, în viață, pe drumul său.

Voicu puse pe o tăviță de argint, așa cum ceruse doica, o pană de gâscă, ascuțită pentru scris, simbol al aplecării spre carte, apoi mai puse un ban de argint, pe care Voicu îl scoase din chimirul său. La urmă, tot bărbatul așează ultimul obiect, un jungher cu vârful curb, cu plăsele din corn de cerb. Copilul se depărtase de sânul mamei și privea, cu ochii lui mari, albaștri, cum cei mari făceau aceste pregătiri, de parcă ar fi știut că rostul lor era o încercare pentru el. Nu trebuia să-i facă vreo invitație. Copilul se aplecă din mâinile mamei și puse mână pe jungher, închizându-și degetele micuțe peste mânerul aspru. Dar nu avu putere să ridice arma aleasă. Zăbovi o clipă ca și cum ar fi vrut să le arate părinților să ia aminte la alegerea făcută de el, apoi se întoarse la sânul mamei, sugând lacom laptele dător de putere.

În ziua când Ioanco, cum îi rosteau numele slugile unguroaice, împlini un an, la conacul familiei din satul Cinciș sosi un curier regal.

-*Istvan Kemeny kapitán vagyok! Poroncsot hoztam a csaszartol!*¹ Zise aceste cuvinte ca oamenii să priceapă că este în misiune poruncită de însuși regele țării. Apoi continuă românește:

- Zsigmond Király nu trimite ofițeri din garda palatului decât la oameni de rang înalt. Cine ești domnia ta, boierule Voicu, de te ține regele la mare cinste? Că mare boier nu ești. Căpitan vestit de oaste iară nu cred că ești, că nu-ți știu faptele vitejești.

-Ai dreptate în tot ce ai zis, căpitane Istvan. Nu sunt boier mare și nici nu știu de ce mă cheamă Majestatea Sa la curte, așa de grabnic. Dar o să vedem și o să aflăm. Un lucru trebuie să afli, de la mine,

¹ -*Istvan Kemeny kapitán vagyok! Parancsot hoztam a csaszartol!*¹ = *Sunt căpitanul Istvan Kemeny. Am adus poruncă de la împărat!*

căpitane. Vorbește cu mine cu toată cinstirea! Că s-ar putea să devin un om mare și important dacă regele Sigismund are așa mare nevoie de mine. Și dacă mă superi, cine știe cum pot să-ți întorc purtarea? Cu folos ori cu pagubă? răspunse căpitanul Voicu Valahul.

Două zile au călărit făcând doar scurte popasuri pentru a schimba caii și a ațipi câteva ceasuri. Porunca regelui era limpede: căpitanul Voicu să mi se înfățișeze de îndată! Au ajuns la porțile Budei spre seară. Nimeni nu mai putea intra în cetate la ora aceea. Nici măcar căpitanul Kemeny nu fu cunoscut soldaților săi, căci după apusul soarelui singurul om care le putea da porunci era doar regele Sigismund! Înnoptară, așadar la un han din apropiere, iar dimineață, când porțile fură deschise alaiul căpitanului Voicu fu gata să se îndrepte spre palat. Acum calea le era liberă. Kemeny era cunoscut la palat. Porțile s-au deschis înaintea lui, la fel și ușile. Până la ultima, care era păzită de însuși Bisztonsagy György, secretarul Majestății sale. Cunoscând misiunea care îi fusese încredințată căpitanului Kemeny, păzitorul ușii apartamentului regal întrebă:

-Care dintre aceștia este Voicu? De ce nu l-ai adus doar pe el?

-Acesta este Voicu, iar acesta este Mogoș, fratele lui. N-a vrut, în ruptul capului, să vină singur, deși porunca regală a fost clară. Poruncește, conte, ce să facem cu cel ce nu este dorit?

-Puneți-i lanțuri la mâini și la picioare și păziți-l până la noi porunci. Eu voi intra acum la Majestatea sa. Gărzi, fiți cu ochii în patru, ca nimeni să nu încerce ceva împotriva regelui nostru.

Voicu gândi, în sinea lui, că lui Sigismund încă nu îi trecuse frica de un complot ce ar putea să-l lovească din partea magnaților dușmani lui. De aceea măsurile de pază erau atât de aspre. În timp ce fratele său Mogoș era pus în lanțuri și împins pe un scaun masiv, aflat într-un colț al încăperii, Voicu îi zise aceluia, pe limbă maghiară, ca nu cumva să fie luat drept ucigaș de regi dacă ar fi vorbit pe limba fratelui său. Cuvintele lui ar fi fost socotite porunci de acțiune, deci trădătoare. Slugile înarmate puteau să le împlânte sabia fără a da socoteală de crimă, dacă aceia ar fi invocat o primejdie directă, iminentă la viața regelui. Nimic rău nu se întâmplă în cele câteva minute cât contele Bisztonsagy stătu în apartamentul regal. Ieșind, porunci ca Mogoș să fie dezlegat, iar când acela termină să-și netezească hainele și să-și frece încheieturile mâinilor, contele secretar făcu semn fraților să-l urmeze. Intrară în apartamentul regal.

Regele stătea în umbră, cu spatele către ușă. Frizerul personal, Emil, îi tăia unghiile și le lustruia, dându-le cu un lac incolor. Regele era cunoscut pentru mâinile sale care puteau stârni invidia oricărei doamne de onoare din suita reginei, dar și de către toți tinerii nobili care ajungeau în diferite slujbe, la curtea regală. Mâinile sale erau mari, ca ale unui luptător cu spada grea, de război, dar și delicate atunci când își păzea nările, cu o batistă din țesătură fină, parfumată, de mirosurile grele, stătute, ale oștenilor ce-i stăteau în preajmă. Acum regele vorbea cu un bărbat aflat în umbra colțului de cameră, în spatele frizerului ce-și vedea de munca delicată.

Întorcându-se pe jumătate, fără a-și elibera degetele din mâinile frizerului Emil, Sigismund i se adresa celui aflat în umbră, trecând de la limba italiană la cea maghiară.

-Generale Pippo, trebuie să cunoști doi soldați de mare ispravă, valahi strămutați în regatul nostru, despre care s-a dus vestea că au ieșit victorioși din toate bătăliile la care au luat parte. Nu cumva acești frați, Voicu și Mogoș, au servit și sub comanda ta? Cred că vă cunoașteți! Pippo, ieși din umbră, ca să te vadă oamenii și să te salute!

Într-adevăr, cei doi valahi făcură gestul de salut față de superiorul lor militar, aproape măturând podeaua cu pălăriile nu prea arătoase și cu un picior lăsat mai în spate, ușor îndoit din genunchi.

-Îi cunosc, Majestate, îi cunosc foarte bine pe acești bravi căpitani ai mei, zise generalul de astă data rostind cuvintele în limba italiană. Veți vedea ceva foarte aparte, Majestate, cum eu voi vorbi pe limba mamei mele, acești doi valahi pe limba lor, iar Măria Ta vei înțelege tot ce ne spunem, ca și cum am vorbi în latineasca de cancelarie!

-Apropiați-vă, căpitani, zise regele ridicându-se de pe taburetul înalt pe care stătuse până atunci. Ieși la lumină, urmat de condotierul Filippo Scolari, cunoscut la curtea regală de la Buda sub numele de Pippo de Ozora sau Pippo Spano, pentru cei mai apropiați.

-Iată-i, Majestate, pe cei mai buni căpitani ai mei din toate oștile Ungariei dar și ale principilor vasali ai Măriei Tale din aceste ținuturi de miazăzi, pe care mi le-ai încredințat spre apărare.

Condotierul florentin păși alături de rege, poate cu o jumătate de pas mai în urmă, așa cum se cuvenea a sta conform regulilor de purtare la curțile principilor Europei apusene. Era un bărbat de statură mijlocie, puțin mai scund decât Sigismund, dar mai spătos.

Întreaga lui ținută era a unui oștean mai obișnuit cu câmpul de luptă decât cu iatacurile și saloanele prețioase din palatele nobiliare.

Regele îngădui oștenilor să-și salute generalul, nu numai cu gesturile de curtoazie ci și cu câteva cuvinte rostite, mai întâi în latină, apoi în valaha lor.

-Nu ni se cuvin aceste laude, căpetenie, căci pe câmpul de luptă nu ne-ai glăsuیت altfel decât răstit, dându-ne porunci. Rareori ai zis ceva spre lauda noastră, după ce ne întorceam aruncând la picioarele tale steaguri, scuturi ori săbii luate de la dușmani.

Voicu fu cel ce rostise aceste cuvinte în limba română, după cum fusese poftit de căpetenia armatei.

-Să vorbim, așadar, în limba mea oficială, îi îndemnă Sigismund. Pippo, noi vom porni curând să mai rupem ceva arme cu sărbii care ne închid drumurile spre Coasta Dalmată. M-am gândit că ar fi potrivit să-i las pe aceștia doi să apere ținutul Hunedoarei de jafurile ce le săvârșesc bandele de achingii turci ticăloși prin Banaturile noastre, ale Timișoarei și Severinului. Că nu am oști destule ca să mă bat, la aceeași vreme, cu sărbii dar și cu turcii.

-Ce oaste vor avea acești doi bravi oșteni valahi, de vreme ce Măria Ta nu poți rupe nici o trupă din oastea cea mare? întrebă Pippo.

-Oaste își va aduna el, de acum numitul nobil Voicu Hunedoreanul. Că danie mare i-am pregătit, adică tot ținutul Hunedoarei până la moșia cetății Devei către Mureș. Le-am dat munții Poiana Ruscă, unde sunt câteva mine de fier și argint, pasul Vulcan cu vama de acolo către Țara Românească și coastele cu păduri și pășuni ale Surianului. Sunt 40 de sate în acest ținut. De aici comitele de Hunedoara, nobilul Voicu, poate aduna oaste de zece steaguri pe care îi poate învăța la lupte grele, dar îi poate și hrăni.

-Majestate, ai pus pe carte cu pecetei regești această danie? Anume pentru nobilul comite Voicu? Păi, îl faci nemeș de rang, mai înalt decât nemeșii unguri din părțile Devei și către Cibinium cetate!

-Îl fac, nu numai pe el ci toată casa lui de la Cinciș, adică cu fratele său aci de față, Mogoș, cu al treilea frate Radu și cu prăslea acu născut, cum îi zice de la botez?

-Ioan, Majestate, răspunse Voicu, punând un genunchi la podea. Toate acestea ni le dai spre grijire cât Măria Ta duci război cu sărbii și croați? Păi, trebuie să ne dai uzufructuicul ținutului, ca să avem pentru plata oștirii și cele de trai ale caselor noastre.

-Nu, dragă comite, nu ți le dau ca un stăpân cărpănos. Ți le-am scris și pecetluit pe vecie, să fie ale voastre, ale fraților care i-am numit mai în urmă cu un pic de vreme. O să intri în Dieta Transilvaniei și acolo ne vei ține partea. Trebuie, căpitane Voicu, să-i slăbim pe magnații care ne sunt dușmani, aceia care m-au ținut legat la beci patru luni. Norocul meu a fost cu voi trei, frații Huniazi – că de acu încolo, până în veac, așa vă voi spune pe nume! – că m-ați păzit la beci să nu-mi taie grumazul dușmanii și m-ați cinstit după rangul meu, de rege. Acu a venit ceasul plății bunătații voastre. Amin!

Mogoș ingenunche alături de fratele său și amândoi aduseră mulțumire regelui Sigismund. Acela bătu din palme și ceru să vină un scrib de la Cancelarie, cu pecetea cea mare și cu ceară roșie. Uricul, scris în latinește, fu cetit de sluga de la Cancelarie și apoi tradus pe ungurește. Dar comitele Voicu interveni, zicând că a înțeles cele scrise acolo, că doar și el a fost trimis aici, la Buda, la școli ca pentru titluș de cneaz ce este al lor, al casei lui Șerb valahul, tatăl lor. Iar rangul de cavalier îl vor primi la prima întrunire a Dietei de Transilvania.

-Brava, Majestate, salve! Așa să mai faci, ca să-ți întărești spatele. Iar pe acești comiți să mi-i dai mie, în grijă ostășească! zise Pippo, aplaudând de unul singur.

-Așa să fie, după prietenia voastră. Și comite, de acu slobod ești să încaleci și să-ți iei moșia în mâini, să o grijești și să o întărești. Și să faci precum îmi este mie pe plac!

Cei doi frați se închinară, sărutară mâna cu inelul regesc, apoi se traseră îndărăt, mulțumind cu glas potrivit, nu cum fac slugile lingușitoare.

În anticamera regală fură preluați de atotputernicul secretar, contele Bisztonsagy György. Îl chemă la fața sa pe căpitanul Kemeny poruncindu-i, fără a se uita spre cei ce tocmai ieșiseră din odaia regelui:

-Căpitane, poruncă ai de la Majestatea Sa, în privința acestui nobil domn Voicu, să faci întocmai, următoarele:

-vei porni la drum cu o jumătate de steag de panțări, către comitatul Devei; aici vei prezenta nobilului grof Borbely Ianos, comitele, porunca Majestății Sale privind punerea în posesia noului proprietar a ținutului Hunedoarei;

-vei porni la drum după odihna binemeritată, adăugând escorte regești încă o jumătate de steag de sub porunca comitelui și vei duce porunca regală la bun sfârșit, descuind lăcatele castelului sau cetății Hunedoarei și dându-i intrare, cu urale, nobilului Voicu ce se va chema, de acum înainte, Voicu de Hunedoara, comite de ținut regesc;

-vei inspecta, împreună cu noul proprietar, castelul sau cetatea, toate încăperile de jos până în pod și îți vei nota starea proprietății pentru a-mi raporta mie și Majestății Sale de te va întreba;

-apoi, împreună cu panțarii regali și cu oastea comitelui, vei pune stâlpii de hotar de jur împrejurul ținutului, vei chema la tine pe mai marii satelor – vezi că sunt 40 de sate – și îl vei prezenta pe nobilul Voicu, noul lor stăpân, căruia îi vor jura credință, fiecare pe numele său și al casei sale.

-La întoarcerea din ținut, vei pune să se așeze masă mare, pentru cinstirea noului stăpân. Acum ești liber, căpitane Kemeny, să pornești la drum, să împlinești porunca regală.

Apoi, întorcându-se spre Voicu, zise:

-Nobile comite de ținut, primește această tașcă în care se află zăpădul regesc de împrumut. Să o păstrezi după interesul tău și să o lași moștenire fiului tău, Ioan, primul născut, care este înscris printre proprietari în acest zăpădu.

Apoi se întoarse spre fratele mai mic al lui Voicu:

-Căpitane Mogoș, te vei prezenta imediat la regimentul de gardă și vei da ascultare ordinilor ce le vei primi de la ghinărarul Biro Zoltan, adjunctul căpeteniei Pippo. Îl vei urma pe Majestatea Sa cu oastea cea mare în campania spre Serbia. Acum mai am a vă da o ultimă poruncă, ce vine de la mine și care este spre binele și folosul vostru. Căpitane Kemeny, din acest ceas vei uita să mai vorbești limba valahilor, nici măcar când vei fi numai cu căpitanul Voicu, singuri. De acum înainte sunteți unguri, serviți un rege maghiar în țara numită Ungaria. Căpitane Voicu, ai poruncă de la rege să-ți aduni oaste din bărbății mai tineri din satele ținutului. Împreună cu căpitanul Kemeny îi vei învăța ostășia și îi vei duce la război, dacă ticăloșii de turci s-ar încumeta să atace hotarul de miazăzi al Ungariei. Să pui în fruntea steagurilor numai sutași unguri, catolici. Dacă nu vei avea încotro și va trebui să folosești valahi la conducerea cetelor, pe aceștia să-i plătești cu jumătate din cât primește soldă un conducător de ceată ungur. Toate poruncile ostășești le glăsuiești numai ungurește, că toată oastea regelui Ungariei ascultă numai de vorbire

ungurească. Poruncă este ca peste un an de zile, amândoi căpitanii să vă prezentați la cetatea de scaun și să vă închinați la mila Majestății sale, arătându-i cum v-ați învrednicit să împliniți porunca primită azi.

Plecarea de la Curte avu loc imediat, fără nici o ceremonie. Doar Voicu îl conduse pe fratele său Mogoș la cazarma oștirii, voind amândoi să se prezinte generalului Biro Zoltan, adjunctul lui Pippo Spano.

Capitolul 2

Prima luptă cu vrăjmașul

Voicu, proaspătul nobil de Hunedoara inspectă în fugă castelul pe care-l primise în dar de la Majestatea Sa. Clădirea intrase în marea avere a regelui, după ce ultimul proprietar plecase de pe această lume, în urmă cu doi sau trei ani. De jur împrejurul castelului se aflau trei sate, nu prea mari dar nici prea mărunte, având fiecare zece, douăsprezece fumuri în total. Țăranii erau iobagi ai castelului, acum deveniseră iobagi regești. Lucrau pământul ca și înainte, iar recolta era predată intendentului, Goeshler ur, care le lăsa și lor ceva, cât să nu moară de foame. Toți iobagii erau valahi. Pe moșia castelului, în afara intendentului Karcsi cu familia lui, mai trăiau trei case de unguri, bătrâni și neputincioși, care primiseră îngăduință de la Majestatea Sa să trăiască mai departe, la castel, câte zile vor mai avea de trăit. Erau opt bătrâni, două familii din trei aveau câte un fiu în întreținerea lor, aproape la fel de bătrâni ca și părinții lor. La a treia casă locuiau doar cei doi soți, din care femeia fusese camerista stăpânei, iar soțul ei valetul stăpânului. Ilonka era camerista iar Valentin valetul. Ea, Ilonka, fusese de neam nobil, părinții ei avuseseră moșie în coasta cetății de la Marosvasarhey². Dar tatăl pierduse tot ce moștenise, dând în patima beției și semnând hârtii pe care nu le citea, care îi erau puse sub ochi de ticăloși care râdeau de mintea rătăcită a bătrânului bețiv. Albise de tânără, când la poarta conacului lor s-a prezentat un tânăr, care avea o hârtie semnată de tatăl ei. Fusese vândută pe cinci zloți de argint, ca sclavă. Tânărul a luat-o, nu și-a bătut joc de ea. Purtarea lui, ținuta, politețea, vorbirea, toate arătau că se trage din viță nobilă. Luni de zile nu și-au vorbit. Ea se purta umilă, ca o sclavă, datorare să asculte de stăpân. Avea grijă de hainele lui, îi spăla cămășile, îi netezea pantalonii cu fierul de călcat. Într-o zi, stând singură în odăița de han în care zăboviseră în drum spre Hunedoara, s-a apucat de treabă. I-a cârpit vestonul la umăr, apoi și-a culcat capul pe umărul hainei stăpânului, mișcându-și mâna pe brațul gol al hainei, ca și cum i-ar fi mângâiat mâna. El a intrat în liniște, în camera pe care o împărțeau la han, surprinzând-o în acea mișcare de dezmiardare a unei închipuiri. El s-a apropiat de

² Marosvasarhey = Târgu Mureș

ea, și-a îmbrăcat haina, apoi a pus-o să-și culce capul pe umărul lui. I-a mângâiat pletele albe, i-a șters lacrima ce-i stătea agățată pe gene. Apoi s-a dus la un notar regal, a scris o scrisoare de eliberare din starea de roabă. A luat-o de mână și s-a dus la preot. S-au căsătorit ca egali, doi oameni liberi. Curând el a găsit o slujbă de valet, iar pe ea, Ilonka, a îndrăgit-o stăpâna ca și cum i-ar fi fost fiică ... Acum erau bătrâni, dar încă aveau putere să se îngrijească unul pe altul. Povestea lor a aflat-o stăpânul Voicu de la bucătăreasa Arvácska, a doua zi după ce stăpânul și-a adus familia de la Cinciș, ocupând castelul, ce era de acum, casa lui.

-Cine ți-a pus numele de Arvácska³, femeie? a întrebat stăpânul când făcea socoteala câte guri de hrănit moștenise, odată cu castelul dăruit de rege.

-Niște oameni buni căroră li s-a făcut milă de mine și m-au împins în calea domnului intendent Goeshler, spunând să mă ieie, că sunt a nimănu și poate să facă o slugă bună din mine. Domnul Karcsi mi-a ridicat fața, punând mâna lui curată pe falca mea, murdară. Mi-a dat părul la o parte, dezvelindu-mi ochii. Nu știu ce mi-a venit, dar uitându-mă în ochii cu care mă privea, am lăcrimat și am zis: „árva vagyok”. M-a luat, cu un înscris la notarul regelui, precum că m-a adunat de pe drumuri, fiind a nimănu. M-a dat slugă la bucătăria acestui castel. Aici am trăit toată viața, slugile m-au botezat „Arvácska” și cu numele acesta am rămas. Sunt bătrână acum, dacă mă veți da afară nimic nu se va schimba în viața mea, tot orfană voi rămâne, orfană voi muri. Doar să mă dați să am grijă de doamna Ilonka și de soțul ei, domnul Valentin, valetul, că ar fi mare păcat să ajungă pe drumuri, ca niște câini de pripas.

Voicu, stăpânul, ieși din bucătărie și urcă scara interioară până la ultimul cat. Din balcon, de acolo, putând vedea până în zare. Se sprijini cu mâinile de crenelul zidului și zise, vorbind de unul singur:

„Doamne, mă pui la încercare? Mi-ai dat să am grijă de acești oameni care au ajuns aproape de capătul vieții, neavând pe nimeni care să le dea adăpost, un blid de mâncare ... o vorbă bună! Crezi că sunt câine, fără suflet de om? Nu voi îndepărta din acest castel pe nimeni, doar dă-mi, Doamne, inimă tare ca să pot să fac tot ce îmi ceri!”

Coborî din turn și îl chemă pe bătrânul Karcsi, intendentul.

³ Arvácska = Mica orfană

-Cheamă în sala oștirii pe toți cei care trăiesc la castel, pe care i-ai avut în grija ta până acum. Să fie acolo toți, chiar și cei mai neputincioși. Când se vor aduna toți, să mă chemi.

Nu erau mulți, dar nici puțini. Cei opt bătrâni care locuiau în trei case. Bucătăreasa Arvácska și o copilă, Margit, ajutoare la cuhnii. Cinci oșteni care erau garda de pază a castelului. Niște umbre de oameni care aveau nevoie de sprijin ca să ajungă la cișmea, să se spele pe ochi. Grăjdarul Vasile, cu nevastă-sa Maria și cei doi feciori, Gheorghe și Gașpar.

-Sunt 19 oameni pe care regele i-a lăsat să-și ducă zilele până la capăt, stăpâne. Au fost ai regelui până azi. Acum sunt ai domniei tale, stăpâne. Poți face orice vrei.

Voicu se uită la fiecare dintre cei prezenți. Bătrânii oșteni se aflau în starea cea mai rea. După ce îi privi îndeajuns, Voicu castelanul zise:

-Domnule intendent, adună din zece sate, cele mai apropiate de castel, copile de până în zece ani. Doamna Ilonka își va alege dintre acestea una care să-i fie de ajutor. Pe care să o învețe să fie cameristă de doamne de viță aleasă. Dacă nu va găsi una potrivită, caută în alte zece sate. Și tot așa, până vei căuta în toate cele patruzeci de sate, câte sunt pe această moșie.

Apoi adresându-se cameristei care stătea, privindu-l cu ochi mari:

-Mama mea este bătrână și neputincioasă. Are nevoie de îngrijire, dar nu de oricare. De acea grijă pe care numai o fiică o poate da mamei bătrâne. Eu cred că puteți face asta! Ce ziceți?

Bătrâna cameristă făcu doi pași, ajunse în fața stăpânului și, ridicând mâna subțiată de bătrânețe, doar îl mângâie pe plete. Nimic nu zise. Apoi se întoarse la locul ei.

-Pentru mama mea, Ana, să faceți curat în camera de jos, care are geamurile spre răsărit. Să pui, domnule Karcsi, bărbați să curețe hornul, să ștergeți pereții de praf, să astupați găurile astfel încât să nu iasă de acolo nici un fel de gănganie care ar putea să facă rău unei femei bătrâne.

Așteptă până când intendentul îi răspunse că se va face întocmai cum a cerut stăpânul. Prima grijă a lui va fi doamna Ana, mama stăpânului.

-Camera de la primul cat, de deasupra camerei mamei, va fi locuită de doamna mea, Erzsebet Morzsina și de fiul meu, Ioan. Pe el îl strigă toți ai mei Ioanko, așa cum se zice pe ungurește numele

valah Iancu. Din porunca Majestății Sale regele Sigismund, în acest castel se va vorbi numai ungurește. Toți oamenii ar trebui să fie catolici. Dar nu se poate, întregul ținut este locuit de valahi, ortodocși. Fiecare să-și țină credința lui și limba lui, după cum dorește. Voi pune să se ridice în marginea satului castelului o biserică ortodoxă, pentru cei care cred în Bunul Dumnezeu, ca să se poată închina și să-și spună, în tihnă, rugăciunile. Să cauți, domnule Karcsi, un preot ortodox care să vrea să slujească aici, la castel. Cel mai potrivit ar fi un preot mai în vârstă, fără familie. Crezi că poți găsi un asemenea om, până la Crăciun? Crezi că poți ridica o biserică, din lemn, până la Crăciun?

Răspunsul intendentului îi plăcu castelanului Voicu:

-Orice se poate face dacă este pe voia Domnului, stăpâne. Dar oamenii răi nu vă vor mușca pentru că ocrotiți schisma și pe schismatici?

-Asta este numai grija mea, domnule! Pot să-mi port de grijă, singur. Eu mă trag din valahi, în casa mea nu toți sunt botezați catolici. Cu toate acestea regele m-a dăruit cu mare cinste și cu grea slujbă. De ce m-aș teme? Să trecem mai departe. Vreau să avem aici, la castel vaci de lapte. Avem de hrănit atâția bătrâni, care nu mai au dinți în gură. Nu este laptele cel mai bun aliment pentru ei? Ori aducem vacuțele aici, în sat, ori fiecare sat din cei mai apropiați va aduce lapte, zilnic, dis de dimineață. Să te îngrijești, domnule intendent de acest lucru.

Castelanul Voicu trecu la cea mai importantă sarcină pe care a primit-o de la rege: tocmita unei oștiri.

-Peste câteva zile se va întoarce căpitanul Kemeny cu cei 50 de oșteni ai lui. Să faceți curățenie în sala cea mare, unde stau acum cei cinci veterani. Ei vor trăi tot acolo, dar vor fi despărțiți de oștenii tineri prin pereți subțiri. Să aduci, domnule intendent, ajutoare și să pregătești culcușuri de paie pentru acești oșteni. Să ai în vedere, domnule intendent, că în două luni ce vor urma, până la sfârșitul lui Răpciune, castelul va trebui să adăpostească încă o sută de oșteni! Pentru care va trebui să ridicăm cazarmă, să netezim câmp de pregătire militară după cum va spune domnul căpitan Kemeny. Să avem oameni și provizii ca să putem hrăni 150 de oșteni și alți încă 50 de oameni care se vor ocupa de cai, vite, oi, capre, de pășuni, de grădini de legume și zarzavat, de pomi fructiferi. De vie și de beciuri pentru butoaie de vin. Și, mai cu seamă, îmi trebuie și un preot

catolic. Iar domnia ta, intendentule, să-ți alegi și să-ți aduci ajutoare. Că singur nu vei putea face față la atâtea treburi.

În zilele următoare căpitanul Kemeny terminând lucrarea de băut stâlpii de graniță, se întoarse la castelul lui Voicu. Era obosit, atât el cât și oștenii lui. Rămase uimit de pregătirile pe care le făcuse stăpânul castelului, într-un răstimp atât de scurt. Voicu adusese țărani din satele apropiate și îi pusese să facă saltele umplute cu paie, pentru fiecare din oștenii lui Kemeny. Nu a fost prea ușor să coase saci din cârpe adunate din fiecare gospodărie. Dar au reușit, pentru că altfel nu se putea. Niște soldați care ziua toată fac lucrul cu armele, se mai luptă și piept la piept, ori aleargă să scape de urmăritori, nu se pot odihni în paie puse direct pe pardoseală. După prima răsucire în așternut, paiele se împrăștie, iar omul se trezește cu spatele direct pe pământul rece. Apoi mâncarea. Nimeni nu se aștepta ca femeii aduse de prin sate să facă ciorbe din legume și fripturi de oaie, de porc sau de capră, din belșug, cu care au astâmpărat cele mai flămânde guri.

În prima lună de când devenise proprietar de ținut, Voicu reușise să facă adevărate minuni. Oamenii au prins drag de el, fiecare căuta să-i facă pe voie, cât mai repede și mai bine. Trecând luna lui Cuptor, în primele zece zile din Răpciune sosiră la castel douăzeci de tineri țărani care urmau să devină oștenii ținutului Hunedoarei. Alții nu au mai sosit, juzii satelor trimițând vorbă că până nu se termină strânsul roadelor și punerea în tainite a părții ce revine satului, nu vor avea cum să rupă brațele cele mai puternice de la aceste munci. La început de Brumărel sosiră pe rând, câte 4 ori șase, apoi câte zece, astfel că la jumătatea lunii oastea de 80 de tineri se găsi adunată, gata să înceapă truda militară. Se formară cete de câte zece oameni, având în frunte oșteni hârșiți dintre oamenii căpitanului Kemeny. Munca începea de cum se lumina de ziuă și ținea două ceasuri, când fiecare om primea un codru de mămligă rece într-un castron de lut, cu ceva brânză sărată și o ulcică de lapte proaspăt. Apoi truda continua până la scăpătatul soarelui spre apus. Atunci recruții se așezau la masă, care era îmbelșugată ca pentru cei ce trebuiau să pună carne pe brațe și să facă fibre tari, rezistente. În timpul zilei toți acești flăcăi învățară călăritul, urcarea și coborârea de pe cal, din fugă. Apoi trasul cu arcul nu lăsa loc de fușăraie⁴. Cătanele bătrâne îi certau pe cei care scăpau săgețile pe lângă ținte, pierzându-le în ierburi.

⁴ Fușăraie = superficialitate, treabă de mântuială (reg.)

De Sfântul Niculae căzu prima zăpadă. Tot atunci sosi un olăcar care aduse carte cu porunci pentru comitele ținutului. Turcii trecuseră Dunărea, după obicei, când iscoadele trimise ca negustori aduceau veste că recoltele au fost strânse și dosite. Jaful a lovit mai întâi orașul Calafat, făcându-l numai ruine fumegânde. Apoi cetele de achingii urcară spre Caransebeș și Mehadia. Căpitanul Voicu primi poruncă să ațină calea prădătorilor în preajma cetății Mehadiei. Voicu lăsă 20 de oșteni proaspeți și zece cătane regești să apere castelul și împrejurimile. Porni cu un steag pestriț de călăreți spre locul pe care trebuiau să-l apere. Găsiră cetatea Mehadiei pregătită de apărare. Voicu împreună cu Kemeny sosiră la porțile cetății, unde fură întâmpinați de jude și de staroștii sfatului comunal. Făcură sfat de război, apoi se traseră fiecare ceată, fiecare om pe locul ce-i fuse arătat de căpetenii. Turcii vor înconjura cetatea și vor încerca să o ia cu asalt.

Nu era mare ispravă acel zid de apărare al cetății. Mai mult o palisadă, ciuntită de vânturi și ploi. Dar șanțul înconjurător era bun și folositor. Acolo se vor opri turcii și se vor scărpinga după ceafă. Aici și atunci, când aceia nu vor fi atenți, va trebui noi să ne apropiem cât mai mult și să-i săgetăm, de moarte. Atacul s-a desfășurat după cum prevăzuse Voicu. Turcii erau la fel de mulți pe cât de puțini erau valahii lui Voicu. Săgețile trase de aproape și-au atins ținta, dar n-au produs prea mare pagubă. Întorcând caii să fugă, turcii arătară scuturile rotunde împănate cu săgețile atacatorilor. S-au apărat bine. Dacă au văzut că din spate sunt atacați, Voicu nu fu sigur că aceia avuseră timp să vadă cât sunt de mulți acești atacatori. Puteau să-i dea oastea fragedă peste cap. N-au făcut această mișcare deoarece podul cetății peste șanț fu coborât în grabă, poarta deschisă și dinlăuntru țâșniră călăreții mehadieni urlând cât puteau de tare. Creștinii au zbierat cât de tare au putut, iar turcii au fugit, la rândul lor, cât de repede i-au dus călușii lor.

Așa s-a terminat prima ciocnire de război a oștenilor încă neînvățați ai lui Voicu. N-au fost pierderi de vieți omenești de nici o parte. Stând pe malul șanțului de apărare, plin cu apă curgătoare, căpeteniile se gratulau pentru reușită, dar se întrebau dacă nu cumva turcii vor reveni, să-și ducă la bun sfârșit atacul. Acum ar fi avut șansa să-și cunoască vrăjmașul, dinlăuntru cetății, dar și pe cel din afară. Au hotărât să stea de pază, pe malul apei, ziua toată și noaptea ce se apropia. Nimic nu s-a întâmplat. La urmă, în zorii zilei Kemeny

le desluși pricina retragerii turcilor: „Au fugit să-și apere prada adunată până aici. Prada era ceea ce conta, nu bătălia cu pierderi de oameni și cai. Ei fug spre Dunăre, nu-i mai putem ajunge din urmă!”

Au plecat spre casă fără frica unui atac prin surprindere din partea aceluia înamic. Ajunși în spatele zidurilor castelului, Voicu își privi oastea. Om cu om.

-Câți dintre voi s-au temut să facă moarte de om? Au fost destui, vă zic eu! I-am cunoscut pe cei speriați mai tare după săgețile care nu i-au lovit pe atacatori ci au căzut înaintea acelor. Fricoșilor le-a tremurat mâna când au întins arcurile. Am avut mare noroc sperându-i pe acei zdrențăroși, care erau niște flămânzi cu gândul numai la pradă, nu la război. Oștenii cei bătrâni vor trebui să vă învețe cum să alungați această frică de a ucide primul om, vrăjmaș întâlnit în cale. Care nu este om ci tot ce poate fi mai rău și spurcat, ieșind din gura iadului.

Capitolul 3

Aprodul regelui

Iancu își privea prietenii, ceata lui de luptători de care acum se despărțea, poate pentru totdeauna. Era cu un cap mai înalt decât toți, arăta de zece ani, deși de abia împlinise șapte.

-Vifor și tu, Jombor, să aveți grijă de oaste. Nu cumva să o risipiți, nici să trageți la somn. Ce am făcut eu, cu voi, până acum, nu a fost joacă. Vin vrăjmașii puhoi, din toate părțile, să ne înghită ca niște balauri ce aruncă foc pe nări. Trebuie să continuați pregătirea pentru a le sta în cale, cu coraj și putere, dar și cu darul alergării, cum fac animalele sălbatice care se ascund în desiș. Când am să fiu mare și voi avea oastea mea, o să vă caut și o să vă fac căpitani, sutași mai întâi, apoi poate chiar ghinărari. Iar eu, Ioanco Huniade, nu-mi calc cuvântul dat niciodată. Rămâneți sănătoși!

-Stai, căpitane, te rog nu pleca așa iute! Eu, Vifor sunt șerb, sunt supus la ascultare după cum poroncește mai marele peste mine. Numai cât am fost sluga ta am putut face ce mi-ai poroncit. De acu înainte, cum să grijesc de oștenii supuși mie, că nu sunt liber și nimeni nu ascultă de cuvântul meu?

-Am lăsat poruncă să te lase slobod să conduci oastea atâtea ceasuri în toate zilele. Eu o să mă încredințez că porunca mea a fost ascultată! Și dacă vei mânca bătaie de la alte slugi ori de la stăpâni, ori din porunca stăpânilor, eu pe toate le-oi afla și singur voi judeca, de o fost bine ori rău! V-am zis, când voi avea 15 ani voi avea parte de oastea mea! Să fiți vrednici pentru mine, când va veni acel ceas!

Cele trei capete cu plete zbârlite se alipiră într-o îmbrățișare. Băieții se rotiră pe loc, mișcându-se spre dreapta, apoi spre stânga. Tot căpetenia, adică Iancu, fu cel care rupse cercul și se trase îndărăt, pregătindu-se de drum. Tatăl lui, Voicu fiul lui Șerb, îi pregătise un căluț potrivit pentru drum lung, dar și pentru lucrul de ostășie pe care copilul o va împlini, curând. Voicu îl ducea la cetatea de scaun a regelui, să-l facă paj, sau copil de casă. *Apro szolga – Slugă mărunță*. Dar valahii au zis că sună mai bine „aprod”. Slujba asta va fi folositoare, că pruncii de nemeși slujeau pe bani, de la zece ani, la magnații cei mari, învățând meșteșugul armelor, un meșteșug priincios în aceste vremuri grele. Drumul de la Hunedoara până la Buda fu lung, doar a treia zi de călărit ajunseră la marginea așezărilor

de pe malul stâng al Dunării, de unde puteau trece cu podul plutitor la cetatea de scaun. Așezarea se numea Ūllō, care însemna „loc de așteptare”, că de multe ori se aduna multă lume la podul plutitor. Doar slujba regală avea întâietate, trecea înaintea tuturor. Fiind aproape de apusul soarelui, podul fusese legat la malul drept, avea să fie tras în zori. Oamenii s-au culcușit pe locul de așteptare, ca nimeni să nu le-o ia înainte, cu obrăznicie, când se va porni traversarea.

Nobilul Voicu se atașă unui grup de cavaleri asemenea lui și împreună ocupară hanul cel mai mare din marginea spre Dunăre a satului.

-Nobili domni, să ședem în sala mare și să ne clătim gâtleurile de praful pusteii, zise unul care se arăta a fi cel mai vârstnic dintre cavaleri. Apoi să spunem fiecare ce noutăți ar mai fi de aflat din țara asta. Eu sunt Warondi Ioșka, din Dalmația. Pe fiul meu tot așa îl cheamă, Ioșka. Îi cam molău, așa se arată la început, ca și cum ar dormi în picioare. Dar iute te pune jos, ori te trezești cu cuțitul la gât. Pe la noi se pregătește sosirea regelui cu o oaste mare pentru slobozirea Dalmației de sub venețieni.

-Eu mă așez lângă domnia ta, nobile Ioșka Dalmatul, că te văd bărbat puternic. De mă vei primi ca prieten, apoi să știi că de multe aventuri vei avea parte. Că eu mă pricep foarte să dau de belele!

Acesta ce grăia ca un șugubăț era mărunțel la trup, dar arăta ca un pehlivan ce umblă pe sârmă, cu circul prin târguri. Avea o haină de catifea, făcută din șuvițe cusute unele lângă altele, verzi, roșii, galbene. Avea umerii foarte largi, mijlocul subțirel era încins cu o curea ce părea prea lată pentru el, dar potrivită să poarte o sabie cu gardă bogată, dar subțirică, aducând mai degrabă a ac de uriaș decât de sabie de nobil cavalier.

-Eu sunt Jijka Wistulda, din Boemia, dar m-am mutat la o moșie ce am primit-o de la socrii mei, lângă Tatabanya. Pe fiul meu îl cheamă Perrin, după nașul său de botez, un prieten franțuz. Perrin nu seamănă de loc cu mine, doar la nas și păr, iar mijlocul lui este la fel de subțirel ca și al meu. Mănuiește săbioara așa de iute de zici că ocolește toate picăturile de apă dintr-o ploaie ce cade șuvoaie. Nimeni n-a putut să-i smulgă sabia din mână, până acum, ca și mie.

Al patrulea comesean arăta ca un bărbat normal. Era potrivit de stat, bine legat, dar lung în picioare de ziceai că s-a înălțat pe catalige.

-Eu sunt Toldi Mikulaș, din părțile Tokaiului. Nu știu ce fel m-a născut muma mea, că nimeni până acum nu a putut să mă ridice de

jos. Stau lipit de pământ, ca și cum aş avea rădăcini sub tălpi. Pe fecioraşul meu l-am botezat Lazar, este la fel ca mine, lipit de pământ.

Tocmai îi venise rândul lui Voicu să-și spună numele, când dinspre malul Dunării sosi un grup de șase călăreți, cu armuri lucitoare și coifuri de oțel. Fără să descalece, unul dintre călăreți strigă cu glas puternic:

-Este printre voi nobilul castelan de Hunedoara, Voicu? Poruncă am de la Majestatea Sa, cu grabă mare.

Voicu se ridică de la masă și păși spre ușa hanului.

-Eu sunt! Care-i porunca regelui nostru?

-Este poruncă pentru toți nobilii care și-au adus pruncii să-i facă aprozi la Curte. Tinerii să se adune aici, în curtea hanului, că vor trece pe malul celălalt mintenaș. Iar părinții lor se vor pune sub porunca nobilului Huniad și vor purcede în mare goană spre ținutul Banatului Timișoarei. Turcii au atacat acolo, cu două zile în urmă și au făcut mare prăpăd. Era cât pe ce să pătrundă în cetate, că era zi de târg și porțile erau larg deschise. Necredincioșii au venit ca negustori, grupuri și grupulețe și au atacat direct la poartă, omorând pe cei mai mulți din oștenii de pază. Norocul nostru a fost că în mulțime erau mulți spioni de-ai burgmaisterului, care îi căutau pe acești ticăloși, că li se cunoștea obiceiul. Turcii n-au reușit să pună mâna pe porți, dar au căsăpit toată suflarea care nu s-a putut adăposti în cetatea Temeșvarului. Avem știre că au pornit către Caransebeș. Un regiment regal de cavalerie ușoară a pornit de aseară către hotar, sub comanda generalului Pippo Spano, iar domnia ta, castelanule Voicu, ai poruncă să aduni de pe drum luptători, gata să intre în luptă la Caransebeș. Acești cinci cavaleri vor purta porunca regelui și te vor însoți până la capăt.

Voicu privi în jur, peste mulțimea ce se îngrămădise să asculte porunca regelui. Își zări fiul în mijlocul feciorilor nobililor cu care stătuse la masă. Îi făcu semn să se apropie.

-Iancule, rămâi cu bine. Trebuie să ascult porunca regelui. Uite, ai aici bani destui pentru nevoi. Fii chibzuit și cuminte, nu te băga în bucluc degeaba.

-Am înțeles, tată! Dar să ști că l-am dovedit pe Lazăr al lui Toldi. Perrin boemianul, i-a turnat apă la picioare și imediat a căzut pe spate. Grijește la taică-su, să se păzească de apă și de mocirlă când se va bate cu turcii.

Au pornit la drum după o jumătate de ceas de la strigarea făcută de oamenii regelui. Bărbații care purtau o sabie la brâu și o mare ură în piept față de nemernicii jefuitori veniră sub steagul purtat de castelanul Voicu al Hunedoarei. Steagul îi fusese înmânat de căpitanul gărzii regale, iar numele de comandant al oastei de strânsură fusese strigat mai întâi de oamenii regelui, apoi el fu rostogolit din gură în gură. Avură parte de o noapte senină, cu lună plină. Voicu numără ceva mai mulți de o jumătate de centurie, dar atât cât putu zări, toți erau bărbați în putere, obișnuiți să stea călare ceasuri multe. Când se lumineă de ziuă făcură popas lângă o fântână cu ciutură, în câmp lângă pământ lucrat, de pe care recolta fusese strânsă. Satul nu se zărea de acolo, fiind ascuns într-o văioagă. Voicu nu socoti de cuviință să trezească oamenii cu strigăt de primejdie. Încă erau departe de locul unde fuseseră văzuți prădătorii.

Adăpară caii turnând apa într-un trunchi scobit anume de ciobanii care pășteau turme prin împrejurimi. Oamenii îmbucară și ei ceva din merindea pe care o aveau, apoi la semnul căpeteniei porniră din nou la drum. Mai întâi la pas, apoi din ce în ce mai iute până ajunseră la un galop așezat, temeinic. Spre seară întâlniră câțiva fugari. Goneau înspăimântați într-o căruță, câteva femei și prunci, iar bărbați în toată firea veneau pe jos, înarmați cu bâte, pari ascuțiți la capete și căliți în foc. Erau șerbi de pe o moșie, oameni sărmani care nu aveau nimic mai prețios decât viața, chiar așa ticăloasă, de sărăcani, cum era. Aflară de la aceia că grosul oștirii, regimentul condus de ghinărarul Pippo Spano trecuse în goană mai în urmă cu vreo două ceasuri. Când se întunecă de noapte văzură flăcări jucând la marginea câmpiei. Zgomote de bătălie nu ajungeau până la ei. Voicu dădu poruncă de oprire. Se sfătuiră că nu era bine să înainteze în noapte, în necunoscut. Căpetenia își desfășură oamenii în cerc larg, două lungimi de cal între fiecare călăreț și cel de o parte și alta a lui. Descălecară și înaintară încet, lăsând caii să smulgă cu dinții din iarba firavă a câmpiei.

La miezul nopții cerul se spuzi de stele. Răsări luna, luminând destul cât să se vadă pământul din fața lor, la o sută de pași. De după o colină luminată de flăcările din zare se auzi tropot de cai. Voicu făcu semn de oprire. Dădu poruncă din gură în gură să-i lovească în liniște pe primii fugari, apoi să șarjeze, cu strigăte și chiuituri. La poalele colinei se ciocniră cu un pâlc de turci, nu mai mare decât al lor. Asupra acestor fugari se năpustiră strigând din toți bojocii:

„Jigmont! Hungaria!” Pâcul fugarilor fu spart cât ai clipi, turcii încercau să scape cu fuga, să nu piardă bunurile jefuite, strânse în saci de piele pe oblâncuri. O ceată mai mărișoară, de câteva zeci de călăreți, ascultând de porunca unei căpetenii, se opri locului, încercând să vadă cine le erau inamicii și ce putere aveau. Voicu strigă „Adunarea, unguri la mine!” Acum erau două cete mișcându-se, la pas, unii spre alții. Îi despărțeau câteva lungimi de cal când, la poruncă, porniră să accelereze pentru ciocnire. Atunci din spatele colinei apărură oștenii lui Pippo. Văzură bulucul de turci, dar văzură și steagul fluturat de căpetenia Vlaicu. Cercul se închise, nu era rost de scăpare pentru turcii prinși. Aceștia descălecară, aruncară sacii cu pradă cerșind milă. Dar nu găsiră așa ceva la oștenii porniți cu răzbunare împotriva lor. Se lumină de ziua când ceata lui Voicu se întâlni cu Pippo și căpitanii adunați în jurul lor. Oamenii hăuliră de bucurie, iar Pippo, recunoscându-l pe Voicu îi laudă priceperea de oștean hârșit în bătălii, cu care condusese ciocnirea cu prinșii.

-Grosul prădalnicilor a mânat turmele de vite spre Dunăre. Cei rămași, câteva sute, au pornit spre adâncul Transilvaniei, nesătui de strânsură. Știe cineva să spună unde suntem, ce avem în fața noastră?

Se găsi printre oamenii lui Voicu un nobil care veni în față, prezentându-se:

-Sunt Hatszegy Imre, am conacul la câteva verste în față, spre miazăzi, ascuns între dealuri. Suntem, generale, aproape de Porțile de Fier ale Transilvaniei. Dacă prădalnicii au pornit spre răsărit, musai că vor intra în pâlnia Porților. Acolo totdeauna este pază înarmată și trează. La fundătură, turcii vor pierii, ca înecații. Să-i mănăm din urmă, ca pe porci, generale! Se văd bine urmele de copite ale urdiei de călăreți, curând îi vom vedea zbătându-se ca peștii în năvod.

Bătălia ținu ziua toată. Turcii luptau cu disperare pentru viața lor, ungurii se grupau câte doi, trei, ademenind la luptă om la om, dar ungurii lui Pippo știau să joace încercuirea din care nici un turc nu scăpa cu viață. Soarele rămase pe cer la o înălțime de o suliță, când ultima sabie, ștearsă de sânge, fu băgată în teacă. Dinspre Țara Hațegului înaintară câteva coloane de luptători, împingând un bei îmbrăcat mai bogat decât oștenii săi. Se făcu cerc în jurul acestuia și al celor zece, doișpe prinși, legați unii de alții. Pippo și Voicu făcură scaun de judecată. Sentința pentru toți prinșii a fost una singură: la moarte!

Beiul fu lăsat ultimul, fiind silit să-și vadă soldații uciși cu sânge rece, întocmai cum Baiazid, sultanul cel crud, omorase peste trei mii de cavaleri creștini după înfrângerea acestora la Nicopole. Pedepsa era neînsemnată, iar comparația de situație nu-și avea rostul. Dar vremurile erau sângeroase, armatele se căsăneau între ele fără milă. Carne proaspătă de luptători nu se găsea prea multă și toți combatanții se străduiau ca ei să aibă pierderi cât mai mici, iar suferința să fie a dușmanului.

Regimentul lui Pippo se întoarse la Buda după trei zile de marș liniștit. Intrară la cazărmi, iar la poarta cea mare, de sub Bastionul Pescarilor îi aștepta un ordin scris, pe care îl înmână generalului însuși contele Bisztonságy György, secretarul Majestății Sale. A doua zi dimineată Majestatea Sa va trece în revistă regimentul victorios și va împărți daruri comandanților și oștenilor. Regimentul să se pregătească pentru paradă.

Regele ieși de la grajduri călare pe Virag, calul său alb, de luptă, aproape de ceasul amiezii. Fu întâmpinat de Pippo Scolari și de adjunctul acestuia, Biro Zoltan. Oprindu-se în fața oștenilor, regele strigă cât putu de tare: „Vă felicit pentru victoria voastră!” Urale izbucniră, nestăvilite, din toate piepturile. Când glasurile miilor de participanți care strigaseră, plini de bucurie, Sfântul Gheorghe, Fecioara Maria, Iisus Ocrotitorul se mai liniști, regele începu să împartă daruri. Primul chemat fu Voicu Hunedoreanul, care fu uns cavaler. Regele îi spuse, cu glas scăzut, să se prezinte la Cancelarie, la contele Bisztonságy György, pentru a-și primi ucazul de înnobilare, precum și dania de moșie din ținutul Devei, care îi fusese acordată pentru meritele deosebite pe care le-a avut în această luptă cu turcii.

-Cavaliere, multe așteptări are Majestatea Sa de la domnia ta și de la neamurile domniei tale. Moșiile pe care ți le-a adăugat se află pe linia Timișoara – Hunedoara. Este linia pe care turcii vor căuta să năvălească în Transilvania, atunci când bătăliile dintre urmașii lui Baiazid Sultan vor lua sfârșit. Iaca, această minune rea s-a împlinit mai câțeva vreme în urmă. Mehmed Sultan l-a bătut pe frate-su Musa Celebi Sultan și i-a tăiat capul. De acu va începe să se gătească de noi cuceriri. Își va trimite prădătorii, faimoșii lui achingii, pe această vale, de la Temes var, până la porțile caselor tale. Majestatea Sa te-a făcut și scutelnic de biruri, dar chiverniseala moșiilor să o folosești pentru oaste, cetăți și mașini de război.

-Ce se întâmplă cu fiul meu, Ianco? L-a primit Majestatea Sa argat?

-L-a primit! Un an de zile va face ostășie aici, la Curte. Apoi îl va vinde altui magnat, să învețe și acolo ce înseamnă război, ce înseamnă să fii mare magnat. O să-l poți vedea aici, la Curte. Dar acasă, la Hunedoara, nu ți se va îngădui să-l iei.

-De ce? întrebă Voicu.

-Un conducător de oști nu poate fi condus de nevastă, de soacră ori de un copil bolnav. El trebuie să asculte numai de regele său ori de nobilul care îl plătește ca lefegiu. De asta!

-Dar acum pot să-l văd?

-Nu, gata, de acum el ascultă de stăpân. Văzându-și tatăl aflat la mare glorie, purtarea lui de până acum poate să se schimbe. Noi zicem că pruncul nu poate să se dea mare cocoșat pe umerii tatălui. De vrea să se dea mare, trebuie să o facă pe picioarele lui și pe faptele lui.

Iancu, Ioșka, Lazăr și Perrin făcură frăție din ceasul în care tații lor fură chemați la oaste și fiecare sărise fără zăbavă să împlinească porunca regală. La rândul lor, acești copii ascultară porunca intendentului regal din slujba Cancelariei care îi adună la loc pe ei, copiii ce vor deveni argați.

-Eu sunt de acum înainte tatăl vostru. Și mamă voi fi pentru cei smiorcăiți. Mă cheamă Wilmoș, Kutî Wilmoș. Înainte să mă cheme contele Bisztonsagy la slujbă de Cancelarie, eu am fost împlânzitor de cai, la Regiment. Iar pe cei mai năvăși cai i-am împlânzit cu această Iboika, biciul acesta scurt, care poate rupe piele și carne până la os, doar la o rotire în mîna mea. Dar voi nu trebuie să vă temeți de Iboika, că doar nu sunt cai și nici nu sunteți năvăși.

Apoi le trecu numele pe o filă aflată între scoarțele unui registru. Așa scria pe copertă, Registrul Argaților. Numele argatului, numele tatălui, rangul acestuia și moșia unde neamul avea conac sau castel de ședere mai tot timpul. Înscrișul în registru se găta când lumina soarelui scăzu după amurg. Nu trebui să folosească biciul Iboika decât de două ori, peste capetele a doi voinici care fură cunoscuți după vârcile care le rămaseră pe fețe, pentru vecie. Așa le rămase numele, Vârcă Ianoș, Vârcă Gabor. Wilmoș îi chemă să urce pe podul plutitor în grupuri de câte șase.

-Primul din grupul vostru de șase argați va fi căpetenia voastră în această săptămână. Duminică, după Sfânta Liturghie, șeful se

descarcă de însemnele de șefie și trece la coada grupului. Următorul va lua coada de bici și o va lega pe frunte. De câte ori voi striga „Adunarea pentru porunci!” numai șefii de grupuri vor alerga către mine. Ceilalți din grup vor sta ciotcă⁵ împreună.

La porunca lui Wilmoș recruții porniră spre puntea de unde se puteau urca pe podul plutitor. Wilmoș strigă pe rând grupurile, după cum îi înscrisese în Registru. Șeful de grup primi o vâslă mare iar podarul îi așează pe margini, cu vâsla înfiptă în locașul ei. Grupul fu aliniat într-un șir în spatele șefului. Când toate grupurile fură urcate pe pod iar vâslele fură puse în locașuri, Wilmoș dădu comanda: „Vâsliți!”

Iar Iboika șuieră o dată, fără să lovească pe cineva. Podarul ținea pe piept o tobă mare în care bătea tactul scufundării vâslelor în apă. Foarte repede vâslele intrară în ritm și podul tăie apele ca un berbec cățarat pe spinarea oiței alese ca pereche.

Băieții fură conduși la cazărmi. Pentru fiecare grup se găsi un prici, așternut cu piei de oaie, destul de roase de îndelungă folosință. Următoarea poruncă fu „Dormiți!” În prima săptămână fură mânați, cu toții, la herghelii. Erau sute de cai la fiecare regiment, iar cei care se ocupau de hrana lor, de adăpat, de curățenie erau slugile cele mai de jos. Locul hergheliilor era cel mai murdar din toată împrejurimea cetății. Iar treaba care li s-a dat a fost să facă curat, acolo, mai întâi.

Grupa întâi, cea în care Iancu era șef, primi lopeți, găleți și ceva cârpe de șters și fu trimis la grajdul cailor regali. Majestatea sa avea câteva zeci de cai aleși, unii de luptă și alții de fudulie. Nu era ușor să te apropii de acești cai. Mușcau tâlhărește, loveau cu copitele, făceau unele isprăvi de parcă ar fi fost anume învățați să-l zgândăre pe grăjdar. Unul dintre aceste animale le întrecă pe toate celelalte. Era alb, frumos tare, un alb strălucitor, ca argintul. Coama o avea înspicată cu câteva șuvițe gri, iar picioarele, de la genunchi în jos, erau negre, de parcă ar fi purtat cizme. Virag, calul de luptă al Majestății sale asculta doar de stăpân și de un grăjdar bătrân, cel care l-a crescut de mic, învățându-l ca pe un copil să fie un exemplar fără pereche. Niciun grăjdar nu scăpase de copitele lui Virag sau de dinții lui, trecând întâmplător pe lângă el. Dar cu Iancu se purtă altfel, uimindu-și ocrotitorul din grajd. Când flăcăul de numai 12 ani se apropie de boxa lui Virag, acesta mai întâi îl privi cu mirare,

⁵ A sta ciotcă = grămadă, mulțime de oameni care stau împreună (reg.)

mișcându-și capul cu violență în sus și în jos. Apoi nechezase, după care s-a ridicat pe picioarele din spate, iar cu cele din față a scurmat în aer, căutându-și adversarul căruia să-i dea lovitura mortală. Acesta era ritualul de mișcări pe care Virag le executa totdeauna când stăpânul său, regele Sigismund se apropia de boxă. Dar să facă la fel pentru un pui de om, era ceva de necrezut. Andraș, bătrânul grăjdar nu se uită la tână slugă ci își privi atent calul crescut și învățat de el. Virag își întindea botul spre Iancu de Hunedoara așa cum făcea, așteptând un măr de la Sigismund, stăpânul. Bătrânul grăjdar aruncă un măr către Iancu și îi strigă poruncă: „Hrănește-l pe Virag!”. Iancu se apropie de căluțul minune și, înainte de a întinde mâna stângă cu mărul îi mângâie botul, apăsând cu degetul mare pe pata neagră, ca o stea cu coadă, care stătea acolo, între urechile gingașe. Apoi îl hrăni din palmă cu mărul pe care-l rupsese în două, cu îndemănare.

Andraș se apropie de boxă. Trecu pe partea cealaltă a animalului și, mângâindu-l cu dragoste părintească le spuse, amândurora:

-Virag, iubitule, mi-a venit înlocuitorul. Ascultă de el, că știe tot ce trebuie să facă pentru tine. Nu-l răni nici măcar din joacă.

Din acel ceas Iancu deveni ajutorul grăjdarului Andraș, până în ziua în care acela se stinse, căzând în boxă la picioarele lui Virag. Doar Iancu a văzut o lacrimă scăpând dintr-un ochi, lui Virag, cel ce-și lua rămas bun de la bătrânul lui dascăl, împingându-l cu capul, cu blândețe. Regele fu anunțat despre Andraș. Își lăsă deoparte toate treburile și veni la grajd, să-și ia rămas bun de la sluga ce-i fusese ca un bunic, nu stăpân aprig.

Iancu primi moștenire cămăruța bătrânului Andraș. Nu schimbă nimic acolo, nu mută nici măcar o cană de pe masă. Cu câteva zile înainte să i se termine anul de slugărit calul stăpânului, Iancu fu eliberat de această muncă, pe care începuse să o simtă ca o povară. Virag fu găsit mort, întins pe o parte, în boxa lui. Bătrânul medic evreu, din slujba regelui, explică simplu: „Sunt suflete de la Dumnezeu trimise în lume să stea împreună, apoi se întorc la castelul ceresc după ce-și împlinesc menirea, să fie, chiar și acolo, tot împreună. Îi stătea în cale tânărului grăjdar!”

După câteva zile Iancu fu chemat, dimineața, în dormitorul regelui. Emil, frizerul, tocmai îi spăla stăpânului obrazii proaspăt rași. De sub pânza care îi acoperea pieptul până la genunchi, Sigismund scoase o mână în care ținea o pungă dolofană, din piele fină de mânăși. Îi dădu simbria băiatului, zicând: „Mergi pe drumul tău,

fiule, și întoarce-te când vei socoti că ești pregătit pentru a sta în preajma regelui tău!” Apoi făcu semn cu mâna să plece din încăpere.

În ziua aceea Voicu, castelanul de la Hunedoara, veni să-și ducă fiul la noul lui stăpân, Micloș Csanadi.

Tată și fiu plecară de la reședința regală, de la Szekesfehervar, spre răsărit. Căutau să ajungă până la apus, la Kecskemet, târg întărit, unde puteau găsi adăpost la comitele ținutului, bun prieten de bătlăii al lui Voicu. Sosiră pe seară, iar porțile castelului comitelui Forgacs Ianos se deschiseră de îndată ce stăpânul află numele celui ce îi cere găzduire.

-Tocmai cu Micloș Csanadi te-ai înțeles să pornești ucenicia fiului tău? Nu ști că este un om aprig, iute la mânie, căruia îi place să-și croiască argații cu biciul, întocmai cum stăpânul cel rău își varsă mânia pe calul năvăș?! La grea încercare îl vei supune pe fiul tău, Voicule. Îl vād bine croit pentru cei 12 ani ai lui, dar cât de supus poate fi? Cum îi va da ascultare stăpânului mânios?

Iancu stătea lângă tatăl său și nu zicea nimic. Doar mustăcea, gândind: „Să îndrăznească să ridice mâna asupra mea! Jungherul va zbură iute spre beregata lui, pe cât o fi el de baron, aflat la cinstea regelui.” Parcă ghicind gândul fiului, Voicu răspunse:

-Pentru asta îl încredințez unui stăpân rău, ca să învețe răbdarea și supunerea, chiar de i se va înăspri viața cea de toate zilele. Un soldat adevărat trebuie să învețe să dea ascultare poruncilor stăpânului, că în bătlăii nu te tocmesti cu căpeteniile tale. Cine încearcă o asemenea purtare va avea parte de ceasuri puține la viața lui. Supunere și răbdare, astea două lucruri va învăța fiul meu în cele șase luni de slujire ca argat, la Miklos.

Comitele Forgacs ascultă cuvintele prietenului său și, pe nepusă masă cum se zice, îl plesni pe tânărul recrut de slugă cu dosul palmei peste față, năucindu-l. Mâna lui Iancu se mișcă spre brâu, către mânerul jungherului dar care nu era la locul lui, fiind lepădat la ușa salonului unde gazda îi aștepta cu masa pusă. Zvâcnetul lui fu la fel de iute pe cât de iute și pe neașteptate fusese palma comitelui. Văzându-i gestul, tatăl său îl altoi la rândul său, nemilos și puternic. Un fir de sange curse la colțul gurii tânărului.

-Ți-ai mușcat limba, fiule? Așa să faci ori de câte ori baronul te va lovi, cu motiv ori fără nici un motiv. Apleacă-te, smerește-te și rabdă! Că șase luni trec repede, iar de-o fi să mori la această școală

eu te voi plânge la fel ca pe un fiu străpuns de sabie în bătlăie cu turcii. Priceput-ai, fiule, ce te șteaptă?

-Da, tată! Am înțeles că un oștean adevărat trebuie să rabde dacă îl bate dușmanul lui!

Răspunsul fiului aduse asupra lui o ploaie de pumni și palme. Voicu se mânie foarte, văzând că prietenul său Forgacs scăpase la răs, înțelegând că fiul încăpățânat își bate joc de tatăl său.

-Căpitane Voicu, încearcă și cu vorba bună. Se întâmplă ades ca fiul cu multă glagorie în cap să priceapă mai lesne vorbele decât palmele. Am dreptate, tinere argat?

-Da, doamne, așa este. Până azi tatăl meu m-a învățat că dacă cineva dă în mine să nu rabd, să dau și eu. Iar azi îmi ziceți că trebuie să rabd. Mie tot mai mult îmi place să dau, nu să rabd.

-Fiule, viața oșteanului nu este de loc ușoară, îl luă cu binișorul tatăl lui. Când ești doar oștean și n-ai sub tine oameni la poruncă, ades se întâmplă ca un căpitan, un ghinărar ori un nobil care are oastea lui, de acasă, să-i vină să-și verse supărarea pe cel mai mic care îi iese în cale. Dacă ești acela, nu ai altceva de făcut decât să rabzi, să treacă de la tine. Că dacă vei lovi, cum ai vrut să faci tu mai adineauri, îți vei pierde viața pe dată.

Lecția de răbdare și de umilință îi prinse bine lui Iancu. Acele palme și pumni primiți de la omul față de care avea dragoste adevărată au fost doar un început mărunț. Stăpânul Csanadi era mult mai rău decât apucase comitele Forgacs să-l descrie. De îndată ce Voicu, comitele de Hunedoara încălecă și ieși pe poarta castelului de la Csanad, stăpânul porunci ca noul argat să-și primească porția de „Bun sosît”. Mai întâi îl despuiară de hainele bune și de cizmele din picioare. Zdrențele pe care le căpătă îi lăsau descoperite petice de piele albă, fină, de domnișor bine hrănit.

-Slugilor, răbdați voi un domnișor cu piele albă ca laptele, să vă fie alături? Aduceți-l pe dată la aceeași culoare cu voi.

Nu le trebui un nou îndemn acestor argați care erau robi ai casei, nu slugi plătite la învățătură. Primul care lovi îl lăsă pe Iancu îndoit peste burta care încasase un pumn năpraznic, nefiind pregătit. Băiatul căzu în genunchi. Dar un picior încălțat cu opinci îi pocni barba, forțându-l să se ridice. O palmă mânjită îi acoperi ochii și gura cu balebă de vacă, făcându-l să scuie, în timp ce sângele începu să-i clocotească. Lovi orbește. Un icnet se auzi, deși nu putea vedea Iancu lovise către cel care-i mânjise fața. Și lovitura fusese bună!

-Sluga a lovit, fără să-i dau eu voie, se auzi glasul mânios al stăpânului. Să-l aducem la ascultare. Legați-l de stâlp!

A zăcut după bătaie două zile, răstimp în care o babă doftoroaie îi obloji rănilor și îi dădu fierturi care îi scăzură fierbințele. A treia zi, din porunca stăpânului, Iancu primi în stăpânire un grajd cu douăzeci de vaci. Pentru început, numai să rânească sub fiecare animal și să aducă apă de la heleșteul săpat în curte, legat cu Mureșul printr-un șanț ce trebuia curățat de nămol când seceta scădea apele râului. Cel mai bine se simțea curățind heleșteul. Acolo nu lucra singur. Avea ajutoare pe Bela, Arpi, Laszlo, Imre, patru feciori de o seamă cu el, egali doar la răutate. Iancu li se arătă superior la primejdie. Din nămol apărură un șarpe care se încolăcea în jurul piciorului stâng al lui Imre. Curând avea să muște. Dar Iancu fu mai rapid. Se azvârli și prinse capul dihaniei, strângându-l ca în clește. Apoi Arpi retează acel cap cu o custură pe care o purta ascunsă la brâu. Gestul lui Iancu sparse definitiv gheața răutății dintre ei. Fără prea multe cuvinte se înțelesesă să-l accepte pe Iancu ca mai mare peste ei. Învățăra să simuleze loviturile pe care și le dădeau, la porunca baronului.

Cele șase luni trecură mai repede acum, de când între cei cinci se legase o prietenie simplă. După Bobotează trebuia să vină tatăl să-l scoată pe Iancu din slujbă. Dar nu veni. Trecu o săptămână până când tatăl trimise vorbă că slujba fiului se lungește până la Paști, Iancu fiind plecat în campanie cu regele, în Bosnia. Tânărul se resemnă fără prea mult efort. Prietenii îi veniră în ajutor, încurajându-l. Acum baronul îl scoase pe Iancu de la muncile înjositoare și începu să-l instruiască la lupta cu felurite arme. Spada dreaptă, cu două tăișuri fu prima. Era grea, prea lungă pentru înălțimea lui. Brațul îi obosea repede și scăpa arma din mână la cele mai ușoare atacuri ale armurierului curții. Acesta îl puse să repete la nesfârșit lovitura de sus, cu rotirea armei în semicerc, spre dreapta în jos, apoi revenind deasupra capului. Apoi aceeași lovitură spre stânga. De la o zi la alta brațele flăcăului se întăriră, acum repeta figura de atac câteva ceasuri în șir. Când Iancu fu în stare să țină arma în mână la replica partenerului de antrenament, armurierul îi puse în mână stângă un scut. Mai întâi ușor, din lemn, apoi mai îngreunat, de la o zi la alta, montând lame de oțel pe fața de atac. În săptămâna mare din postul Paștelui Iancu putea susține o partidă de atac și apărare cu scutul în mână stângă. Începuse antrenamentele schimbând brațul cu spada, de

la dreptul la stângul, neîndemânatic la început, apoi din ce în ce mai bine.

Trecură și sărbătorile pascale și Voicu tot nu apăru. În ziua Izvorului Tămăduirii antrenamentul lui Iancu fu răsplătit cu aplauze, și Voicu apăru în balcon, alături de baronul Micloș. Slujba la Csanad se încheie, părțile fiind mulțumite de câștigul pe care îl reprezenta pregătirea militară a Iancului.

Împlinea 12 ani în ziua când își luă rămas bun de la prietenii lui.

-Făgăduiesc să vă scot din robie, de îndată ce mi se va îngădui să-mi aleg ceata mea proprie. Și asta se va întâmpla repede. Poate doi ani, dar nu mai mult de trei. Răbdați și întăriți-vă brațele, că doar astfel veți putea deveni oșteni adevărați. Cu brațe tari!

Voicu zăbovi la castelul nobilului Micloș Csanad câteva zile, la invitația acestuia. Era anul 1419 și la Szekesfehervar se întâmplau multe lucruri pe care un nobil sălășluind la mare depărtare de curtea regală le dorea povestite din gura unuia din sfetnicii Majestății sale. Vrajbă dintre regele Sigismund și nobilii care nu-l voiau pe tron se liniștise după ce sfatul țării recunoscuse că nu există alt conducător mai bun decât acesta, pe care îl țineau închis în temniță. Văzând că în țară lucrurile s-au așezat la locul lor, Sigismund se întoarse cu fața spre domeniile familiei de Luxemburg. În acest an reușise să se încoroneze rege al Boemiei, apropiindu-se de tronul imperial romano-german. Ambiția sa nemărginită îl ținu departe de Ungaria un timp mult prea îndelungat, astfel că aici tulburările au reapărut. Nobilul de la castelul Csanad voia știri proaspete, voia să știe cine dintre magnați va deveni mai puternic și mai amenințător regelui îngăduit.

-Căpitane, trăiești la Curte și vezi tot ce vine și trece, lăsând urme bune sau rele pentru țară. De ce regele Zsigmond nu stă în Ungaria, să-și apere tronul și umblă în patru vânturi căutând mărire printre regii apusului? Cine îi ține tronul nostru, cine este paznicul acesta de care magnații vrăjmași se tem, ori nu au îndrăzneală?

-Nobile Micloș, am văzut că ești un stăpân adevărat pe moșia ta, după cum a crescut și s-a întărit fiul meu aici, într-un an. A prins putere în brațe, a învățat să lupte cu arme grele, ferecat și cu spade ori buzdugane pe care mulți tineri de 18 – 20 de ani nu le pot încă mânui. Îți sunt recunoscător pentru școala înaltă pe care i-ai dat-o. Dar acum, deși vârsta îi este crudă încă, după cunoașterea armelor pe care a dobândit-o se cuvine să-l dau în grija unor nobili care fac

politica țării, alături de regele nostru ori împotriva lui, după cum sunt vremurile.

-Asta este foarte bine, aprecie castelanul Csanadului! Un tată trebuie să-și împingă fiul ce-i va fi urmaș pe drum ales cu mare grijă, ca să-l întărească, nu să-l piardă. De aceea te întreb despre soarta lui Iancu și nu despre ce se învâрте la Curte.

-Ba, nobile prieten, îți voi vorbi și despre încâlcitele combinații de la Curte, dar voi căuta să-ți deslușesc gândul meu când am ales noul stăpân al fiului meu pentru următorii doi sau trei ani. Iată, după cum știi, craiul nostru pânдеște coroana împărătească a Germaniei. Acolo, la Imperiul Romano – German se dau mari bătălii care vor hotărî soarta Evropei. De aceea Sigismund al nostru se află acolo, în mijlocul electorilor, pe care încearcă să-i atragă de partea lui când va avea loc adunarea pentru alegerea noului Împărat.

-Și când va avea loc această alegere, se știe o dată anume? întrebă gazda.

-Trebuie să se întâmple împăcarea statelor germane cu cele din Italia, să se închidă ruptura care s-a întâmplat cu câteva decenii în urmă. Dar regele nostru are întâietate pe lista претендентilor la tronul imperial deoarece toată lumea îi recunoaște succesul la anularea schismei papale care s-a întâmplat la Conciliul de la Konstanz, din perioada 1414 – 1418. Sigismund s-a încoronat rege al Boemiei după moartea fratelui său, Wenceslaus, mai zilele trecute. Astfel, și el a devenit elector. Dar a venit solie de la Praga, prin care i se cere să se întoarcă cu grăbire în Boemia, deoarece s-a iscat o mare răscoală aici după ce călugărul ceh Jan Hus a fost ars pe rug, acuzat fiind că el, Sigismund, ar fi uneltit cel mai tare ca acest conciliu de la Konstanz, să-l piardă pe ereticul preot ceh. Iar unii dintre nobilii boemieni chiar arată spre Sigismund și strigă în gura mare că a lui este vina de a-l fi condamnat la ardere pe rug pe acest preot, Jan Hus, foarte iubit de popor.

-Să înțeleg, așadar, căpitane, că riga Sigismund are niscăi probleme la Aachen și la Frankfurt unde se adună, de obicei, principii electori pentru candidatul la tronul Imperiului Romano – German. Mai are probleme proaspete la Praga, cu răscoala husiților. Și nu la urmă, ci poate mai periculoase dintre toate, incursiunile tot mai mari și mai distructive ale turcilor în ținuturile de miazăzi ale regatului nostru. Dacă am înțeles bine, oare greșesc dacă spun că multe belele sângeroase se adună peste Sigismund și Ungaria?! De aceea fiul tău,

Iancu, trebuie să devină repede, un foarte bun războinic, cât mai curând.

-Da, nobile prieten, eu am credința că fiul meu Iancu va ajunge conducător de oști. Căci o țigancă a prezis când era abia născut, că va ajunge cineva, un domn mare.

-Cred că așa va fi, deoarece are multă pricepere la mânuirea armelor. Ca să ajungă mare conducător de oști, zise nobilul Micloș, trebuie să urmeze școli înalte, poate la universități vestite din Apus, în Italia ori la principii germani. Însă, fie-mi iertat, Iancu nu le are cu cartea. Nu se străduiește la citit și nici la scris. La socoteli este bun și chiar la desen. Am să-ți arăt câteva desene de cetăți, de porți și ziduri groase, de apărare. Nu a avut unde să vadă așa ceva în casa mea, poate în alte părți, ori chiar la curtea regelui. Nu se poartă cuviincios cu călugărul pe care l-am adus să-i învețe buchea cărții pe fiii mei și pe cei ai nobililor primiți în casa mea. Fuge de la aceste lecții, el zice că turcii pot năvăli oricând, de aceea el se pregătește de luptă.

-Aici cred că are dreptate, Micloș dragă. Regele nostru nu pricepe că primejdia cea mare vine de la Edirne, că sultanul Mehmed și-a înlăturat frații poftitori la divanul cel mare și acum își pregătește oștile să cucerească pământuri aici, în vecinătatea noastră. Țara Românească s-a șubrezit după moartea voievodului Mircea, iar Serbia este în plin război cu turcii. Dacă Ștefan Lazarevici va închina țara sa turcilor, atunci Ungaria va fi ținta următoare a necredincioșilor. Și uită-te în jur, prietene, cine se va pune să apere țara? Că Sigismund stă cu gândul și cu ochii la coroana de împărat al Germaniei, nu-l doare prea mult de noi, ungurii. Dacă țara nu are conducător vrednic și nici oștire pregătită de luptă, se cuvine să ne ocupăm fiecare de casele, conacele, castelele și cetățile noastre.

Nobilul de Csanad nu-și contrazise prietenul. Dar se vedea că de aici, de pe proprietatea sa din apropierea Mureșului, nu auzise vaietele locuitorilor din satele și târgurile care au fost jefuite de turcii prădalnici. Căpitanul Vlaicu era tocmai pe cale să-i dea povață pentru pregătirea moșiei sale de apărare, când Micloș deschise vorba despre aceste măsuri.

-Domnia ta cunoști multe lucruri despre primejdiile care vin peste noi. N-ai vrea să binevoiești să mai zăbovești măcar o zi în ospesia noastră, ca să mă sfătuiești ce anume trebuie să fac pentru apărare? Să las castelul în grija slugilor și să plec la Arad? Casa mea va fi mai în siguranță în acest târg fortificat?

-Mărite domn, câți apărători ai aici, la Csanad?

-Am cinci oșteni în simbrie pentru pază. Din aceștia, unul este prea bătrân ca să poată lupta mai mult de o jumătate de ceas. El este cel care i-a fost dascăl lui Iancu și celor patru învățăcei.

-Înțelegi, prietene, că nu poți sta în fața unui puhoi de ucigași cu ziduri șubrede și doar patru sau opt arcași. Sfatul meu este să pleci cu toată suflarea casei la adăpost, la Arad ori chiar mai departe, la Cluj ori la Oradea.

Când ei sfătuiau aceste cuvinte, de pe zidul de deasupra porții castelului se auzi un strigăt:

-Stăpâne, vine fiul Aron în goană mare, urmărit de doi necredincioși. Ce să facem?

Toți cei ce stătuseră de vorbă până în acea clipă în curtea castelului, se repeziră spre poartă. Aron, fiul cel mare al nobilului Micloș Csanad era fugărit de doi turci care chiuiau și țipau ca niște lupi, trăgând săgeți din goana cailor, fără a-l nimeri pe cel urmărit. Deși castelul era aproape, iar la porți apăruseră câțiva bărbați cu săbiile scoase, alergând în întâmpinarea celui ajuns la capătul puterilor împreună cu calul lui, turcii nu aveau de gând să se oprească din hăituială. Venea o ceată în urma lor? Sau erau doar doi descreierați care îi disprețuiau pe ghiauri? Aron ajunsese la o sută de pași de poarta castelului, când Voicu, oștean încercat, ceru un arc și săgeți ca să încerce să-l apere, deși cei trei cai alergau în linie, unul după altul. Aron însuși își acoperea urmăritorii cu calul și trupul său. Cu arcul întins și săgeata îndreptată înainte, Vlaicu striga către Aron să se lase pe coama calului. Dar acela nu pricepea strigarea dinspre apărători și gonia mai departe. I se vedea groaza pe chip, iar tatăl lui tremura, disperat că fiul nu avea nici o șansă de scăpare. Cel mai apropiat călăreț turc își biciuia calul cu o cravașă scurtă, în timp ce în mână dreaptă agita, deasupra capului, o sabie curbă.

Din spatele tatălui său Iancu țâșni în goană în întâmpinarea călărețului maghiar ținând în mână dreaptă o sulită de război. Mai întâi alergă într-o parte, vreo zece pași, astfel că acum avea mai mare vedere către urmăritorul turc. Apoi schimbă direcția și după alți zece pași se opri și aruncă sulita, cu putere. Arma descrie un arc de cerc, înălțându-se, apoi coborî lovind pieptul calului urmăritorului. Calul șovăi, sulita i se înfipse în piept, poate nu mortal, căci alergă mai departe câțiva pași până când se împletici și își aruncă din spinare călărețul bezmetic. Iancu alerga urlând spre cel căzut. Tatăl lui venea

din urmă la câțiva pași. Tânărul de doar doisprezece ani sări peste turcul căzut la pământ și își înfipse cuțitul în gâtul aceluia. Între timp Aron ajunsese la poartă, alunecând de pe calul istovit în brațele tatălui său. Rămas singur, al doilea călăreț turc care văzuse moartea prostească a stăpânului său, se îndepărta gonind din ce în ce mai iute. Iancu se ridicase de pe victima sa și venea spre castel, ținând în mâini arcul scurt, iataganul și tolba cu săgeți luate de la cel răpus. Ridicase brațele cu trofeul de arme și hăulea, bucuros de captură. Mai bucuros era de arme și, după cum dănuia de pe un picior pe altul, se părea că nu era conștient de fapta sa. Se purta ca un copil la joacă. Toată suflarea castelului, adunată la poartă, alergă în întâmpinarea lui. Îl ridicară pe brațe aruncându-l în sus și strigând „Vivat! Vivat!”

Când toată lumea se liniști, intrând în spatele porților zăvorâte, Micloș Csanad veni la fața căpitanului Voicu și, închinându-se i se adresă, cu glas tremurând de emoție:

-Căpitane Voicu, astăzi fiul tău a dovedit că este oștean adevărat, câștigând de unul singur prima lui bătălie. Deși are doar 12 ani s-a purtat ca un luptător încercat, cu multă experiență, cu stăpânire de sine și neînfricare. Halal! Am spus mai în urmă că ar trebui să fie mai sânguincios cu cartea, să învețe despre război și să-și însușească multe din faptele de arme ale celor mai vestiți cavaleri. M-am înșelat, căpitane, acum îmi cer iertare și zic, cu toată convingerea, că acest fiu al domniei tale are har de la Dumnezeu, întocmai cum Sfântul Gheorghe a stat, netemător, în fața balaurului. Nu cred că acest mod de a se lupta cu un vrăjmaș puternic, așa cum s-a luptat Iancu, ar sta scris în vreo carte. Dar ceea ce a făcut Iancu, pas cu pas, arată că el este un luptător fără egal, care va avea un viitor fără egal, cât de curând. El luptă cu cap, inima lui este neînfrică! Aș fi tare bucuros ca Aron, fiul meu, care este în viață datorându-i lui Iancu multă recunoștință, să ajungă prieten cu Iancu, să-l urmeze în slujbele în care își va desăvârși pregătirea militară. Îl primești, Iancule pe Aron, prieten al tău?

Capitolul 4

Căpetenie de ceată

Vestea despre isprava de la Csanad ajunse la curțile baronului Csaky cu două zile înaintea recruților. Iancu și Aron primiră poruncă să facă împreună drumul până la Oradea, având asupra lor doar scrisorile părinților către baronul Csaky pentru luare în slujbă de aprod doi ani, din care primul fără plată iar al doilea an vor primi leafă cât slugile de la grajduri. Căpitanul Voicu ceru pentru Iancu un regim fără favoruri. Fiul lui trebuie să deprindă slujba ostășească și să se învețe cu frigul și căldura, ca orice soldat care rabdă greul marșurilor în vreme de război. Baronul avea un sălaș de vite mari la Cefa, la câteva mile de Oradea. Acolo îi trimise pe băieți să ajute la ocoale până la căderea iernii.

De la Arad la Oradea băieții merseseră agale, pe căluții lor, vorbind despre una și alta. Nu aveau nici o grabă pentru că părinții lor nu le-au dat un termen de mers pe drum. Știind că vor avea parte de muștru greu, că rar vor apuca un ceas de hodină împreună, acum cei doi o lungeau, întârziind cât mai mult călătoria. Aron povestea întâmplări din viața lui. Până la acea urmărire grozavă în care era cât pe ce să-și piardă viața, în urmă cu două zile, nimic deosebit nu i se întâmplase. La castel avea tot ce-i trebuia, nu era nevoit să pună mâna pe vreo unealtă ca să-și pregătească cele de trebuință. Nici prieteni nu a avut, fiindu-i interzis să se apropie de copiii valahilor de pe moșie. Părinții i-au adus profesori, a învățat limba latină, germană, greacă și italiană. I se pregătea o carieră diplomatică, dar trebuia să aibă habar și de militarie.

Baronul Csaky nu a stat de vorbă cu ei. Avea un majordom german, Kurt Hassenbuck, acesta s-a ocupat de ei, transmițându-le poruncile stăpânului.

-Excelența sa a aflat de isprava de vitejie a lui Iancu, de la Csanad. Dar nu a comentat în nici un fel. Pentru un recrut orice laudă înainte de a-și începe instrucția este un lucru dăunător, deoarece îi face fumuri la cap. De aceea, stăpânul vă trimite la muncă, într-un loc unde puteți exersa smerenia și ascultarea poruncilor fără crâcnire.

Li s-a dat o cameră la mansarda castelului, cu recomandarea să se odihnească, deoarece a doua zi vor intra în pâine. Camera aceea nu fusese locuită de mult timp. Era plină de praf și de lucruri vechi.

Iancu nu era mofturos din fire, lua lucrurile așa cum le găsea. Aron, spre deosebire de prietenul său protestă din prima clipă. Imediat ce își puse ranița într-un colț, coborî căutându-l pe majordomul Kurt. Fără să-i spună măcar un cuvânt, Aron îl plesni pe acela, dându-i două palme strașnice.

-Cum îți permiți, slugă ticăloasă să mă tratezi ca pe un gunoi? Nu știi cine sunt? Crezi că dacă însoțitorul meu este valah, la fel sunt și eu? Imediat să-mi dai o cameră curată, o slugă să-mi pregătească baia și haine potrivite rangului meu. Apoi să mă chemi la masă, vreau să cinez cu stăpânul.

Kurt primi pedeapsa nemeritată, îl ascultă până la capăt stând țeapăn ca o statuie din cele ce se aflau în galeria de la catul de jos al castelului.

-Domnișorul a terminat ce a avut de zis? Noa, atunci bine! Și îi dădu cele două palme înapoi, puțin mai tărioare decât le promise. Aron fu nevoit să facă doi pași înapoi, ca să nu cadă.

-Acesta este tratamentul care vi s-a recomandat pentru primul an de slujire. Întrucât v-ați purtat arogant și obraznic, nu veți primi găzduire la castel în această noapte. Dacă grăjdarii vă primesc, îngăduit este să dormiți cu ei. Iar dimineată veți pleca la Cefa, mergând pe jos tot drumul, împreună cu convoiul care se duce acolo. Nici pe cal, nici în căruță. Doar pe jos. Acum ieși afară, nemernic valah! Și îi mai trase o palmă peste ureche.

Nu apucă Aron să facă doi pași dincolo de ușă că Iancu ateriză în spatele lui. Fusesse dat afară și el. Se uitau unul la altul și nu le venea să creadă: halal primire!

-Ce facem acum, Iancule? întrebă Aron. Se cunoșteau doar de câteva zile, dar Aron se sprijinea pe judecata lui Iancu. Deși era mai mic ca vârstă, Iancu alegea totdeauna calea de urmat ori răspunsul la întrebare cu claritate, astfel că Aron era într-un gând cu el mereu.

-Mi-a plăcut cum ai sărit la harțag cu această mare slugă, Kurt. Dacă tot vrem să ne facem ostași, să știi de la mine, Aroane, că atacul este arma care te duce la victorie, întotdeauna. Atacă și vei câștiga. Iar dacă nu ai noroc, vrăjmașul va șovăi câteva clipe, cât să poți hotărî ce faci: mori ori dai fuga! Acu n-avem de ales, trebuie să o pornim către Cefa.

Viața lor fu aspră peste măsură. Nobilul Aron se îmbolnăvi de câteva ori, făcu fierbințeală, își pierdu puterile și fu nevoit să zacă la pat. Iancu îi fu de mare ajutor, dar vătăfii cirezilor de vite nu-l păsuiră

de loc. Când Aron zăcea fără vlagă, bolnav, Iancu trebuia să muncească și în locul prietenului.

Zilele se scurgeau greu. În noiembrie vremea se strică, ploile puseră stăpânire peste dealuri și păduri. Vătafii mânau slugile cu vitele la păscut, chiar dacă apa șiroia din cer din zori până a doua zi. Multe animale se îmbolnăviră. De plămâni. Tușeau găjâit, le curgeau balele iar răsuflarea le era îngreunată. Într-o dimineață, când găsiră în țarcul acoperit patru vite pierite, Iancu nu mai răbdă și sări la gâtul vătafului Elek. Îl strânse până i se învinețiră aceleia ochii holbați. Îl slăbi din strânsoare, că nu voia să facă moarte de om. Dar îl zgâlțâi până ce acela își mușcă limba și sânge începu să-i curgă din gură.

-Te spun baronului, nemernicule! Tu singur ai făcut pagubă stăpânului, nelăsând vitele la adăpost și trimițându-ne în ploaie și lapoviță. Ne urăști pe noi, slugile, dar cu vitele necuvântătoare ce ai?

Știrea despre prăpădul de la cirezi ajunse la urechile baronului. Într-o zi când ploile se subțiară slugile de la Cefa se pomeniră cu baronul Csaky, însoțit de Kurt majordomul, la sălașele animalelor. Kurt făcu numărătorea cirezilor și se îngrozi văzând cum crește furia baronului. Toți vătafii fură biciuiți. Dar nu așa, doar de ochii lumii. Elek, de pildă zăcu pe burtă două săptămâni până când rănila de pe spinare făcură crustă. Întremat cât de cât, putând sta pe picioare, Elek porunci să-i fie adus Iancu la față.

-Tu ai fost trădătorul, tu ne-ai turnat stăpânului. Era să mor din cauza ta! Legați-l și-l biciuiți până moare!

Dar nu avu parte de plăcerea acestei execuții. Slugile toate săriră în apărarea lui Iancu. Unii învârteau biciul, alții luaseră în mâini ciomege, coase, topoare ... Vătafi erau puțini, iar slugile se săturaseră de pedepse aplicate cu ticăloșie. Venise vremea încheierii socotelilor. Atunci Iancu sări în apărarea ticălosului de Elek și ai lui. Ridică glasul și puse mâna pe o sabie pe care a smuls-o de la brâul unui vătaf. Învârti arma în aer în timp ce striga:

-Primul care se apropie de mine și de vătafi va cunoaște tăișul acestei săbii. Opriți-vă! Baronul nu va ierta nesupunerea noastră. El singur poate să facă judecată, el singur poate să dea viață ori să dea moarte. Credeți că acest ticălos de Elek și ceilalți de teapa lui, merită să ne pierdem viețile degeaba? Le putem face și noi viața amară, așa cum ne-au lucrat ei, zi de zi.

Slugile îl ascultară și îi urmară sfatul. Răzmerița se stinse înainte de a începe. Baronul nu află nimic despre răfuiala dintre slugile mari

și slugile mici, dar nu se miră când, după Crăciun și Bobotează câțiva vătăfi cerură slobozire din slujbă. După plecarea acelor lucrurile se liniștiră la Cefa.

Înainte de Crăciun Aron și Iancu primiră poruncă de înfățișare la castel. Sluga care adusese porunca le dădu celor doi tineri haine curate, noi, potrivite stării lor de fii de nobili. Acum primiră învoire să încalece și să vină călare la castel. Proba de umilință și de întărire la munci grele, la frig și la arșiță s-a încheiat. De acum înainte vor lucra cu arme adevărate.

Sosind la castel Iancu fu chemat la fața baronului Csaky. Doar el, fără Aron.

-Tinare, am primit veste în ziua Sfinților Arhangheli că tatăl tău a murit. O ceată de achingii l-a prins într-o capcană și tatăl tău a suferit răni mari. Nu a supraviețuit. Nu te-am înștiințat de moartea tatălui tău că nu puteai face nimic. Casa voastră este condusă de Radu, unchiul tău. Dacă vrei, poți pleca acasă și să nu te mai întorci. Tu ai avea de pierdut, pentru că învoiala cu tatăl tău a fost ca în acest al doilea an să faci ostășie, pe simbrie. Ai avea de primit ceva bani. Faci cum vrei! Să spui până la Crăciun ce hotărâre vei lua.

-Stăpâne, nu am a sta prea mult pe gânduri. Chiar tatăl meu, Dumnezeu să-L odihnească în pace! mi-a dat bun sfat când am plecat de acasă în slujbă la nobilul Csanadi. Mi-a zis: „*Fiule, de acum ești singur! Trebuie să silești să deprinzi meșteșugul armelor, căci din asta vei trăi. După cum ai văzut, turcii vin tot mai aproape de hotarul nostru. Trebuie să te bați pentru ocina străbună. Ori ești liber și stăpân pe casa ta, pe țarina ta, ori mori! Că robia este mai rea decât moartea. Învață să mânuiești toate armele. Învață să conduci oșteni în luptă. Să nu uiți niciodată acest sfat al meu!*” Rămân, stăpâne! Acasă dacă mă voi duce unchiul meu Radu mă poate opri la treburile casei. Iar când vor veni cu jaf cetele necredincioșilor, eu ce voi face? Ori voi muri, ori voi cădea rob. Nu vreau asta, că nici tatăl meu n-ar vrea asta pentru mine.

Ajuns în cazarmă Iancu fu luat în brațe de trei oșteni, care slujeau ca lefegii de aproape un an de zile. Erau cei trei fii de nobili cu care Iancu fusese împreună la curtea regală în primul an de slujire. Ioșka, Lazăr și Perrin. Se bucură de revederea cu frații lui de la începutul vieții la curtea regală, dar curând fu prins în viața atât de tumultoasă a garnizoanei. Nu aveau prea des prilejuri de a se bucura de prietenie, iar când prindeau un ceas de răgaz se ocupau cu treburi gospodărești,

cusut rupturi la haine, spălat și chiar un pui de somn, furat cu grijă, dar petrecut cu mare plăcere. Adevărata prietenie se va suda între cei cinci feciori pe terenul de lupte și de antrenamente.

Peste Iancu coborî tristețea. Simțea durerea pierderii tatălui său. Oricât de grea ar fi fost slujba de învățacel, strădania lui se îndrepta către tatăl său. Voia ca Voicu căpitanul să fie mândru de fiul său, voia să-i vadă ochii râzând cu bucurie când va veni, peste un an, să-l ducă la altă școală ostășească. Anul va trece, dar tatăl Voicu nu va veni! Ba nu, Iancule – își zise – el va veni și te va privi de acolo, din ceruri, iar tu trebuie să-l bucuri cu laudele pe care stăpânii ți le vor zice ție, în fața celorlalți învățacei. Doar așa tatăl Voicu va fi mulțumit în Cer și se va bucura că urmașul său aduce slavă Domnului.

Baronul Csaky îl pășui câteva zile, să-și plângă tatăl. Sâmbătă, la sfârșitul acelei săptămâni la capela castelului fu săvârșită slujba de 40 de zile, de înălțare a sufletului celui decedat la ceruri. Toată suflarea castelului participă la slujba de pomenire. Baronul rosti câteva cuvinte, la sfârșit, despre vrednica slujire a căpitanului Voicu la curtea regală. Fu pomenită înfruntarea dintre oastea de strânsură comandată de căpitanul Voicu și prădătorii turci care pătrunseseră în Banat. Și alte fapte de vitejie fură povestite, iar la sfârșit, fără prea multă tragere de inimă, baronul aminti de fidelitatea căpitanului față de regele său, Sigismund, care îi dăruise întinse moșii în comitatul Hunedoarei, încredințându-i misia de a apăra hotarul de jaful turcesc.

-Faptele de mare vrednicie ale valahului convertit la credința catolică trebuie să fie continuate de fiul său, Iancu. Întâmplarea a făcut ca el să ne fie încredințat spre ucenicie tocmai când tatăl l-a părăsit pe acest pământ. Ucenicia aceasta nu trebuie să-i fie povară grea. Desăvârșindu-se, Iancu va fi alături de noi toți, cei mici și deopotrivă cei mari din casa Csaky. Cu toții va trebui să-l sprijinim în însușirea meseriei de oștean, ca să fie de folos patriei, regelui și celor care l-au ajutat când i-a fost mai greu.

Baronul știa ce trebuie să facă pentru ca Iancu să-și împlinească datoria lăsată de tatăl său. Chiar de a doua zi poruncă fu dată aceloră dintre servitori care aveau răspunderi cu comanda garnizoanei, instruirea lefegiilor și întărirea tuturor construcțiilor castelului în vederea unei apărări de lungă durată în caz de asediu. Nimeni nu avea voie să se arate slab și îngăduitor față de Iancu. Vremea bocetelor a

trecut, acu trebuie să ne pregătim de război. Turcii înaintează cu încăpățănare, averea și viața ne sunt în pericol.

Trezirea se dădu gărzii cu un ceas înainte de răsăritul soarelui. Era ziua solstițiului de iarnă când noaptea era cea mai lungă. Bărbați în deplină putere, apărători tocmiți cu simbrie erau 50 de lefegii. Mulți erau hârșiți în lupte, erau dintre cei ce se laudau cu rănile căpătate în bătălii. Doar vreo câțiva, poate patru ori cinci flăcăi sub douăzeci de ani, nu aveau cu ce se mândri decât cu ceva vânătași de la lovituri încasate la instrucție. Căpetenia lefegiilor era un italian, longobard, Enrico Frassini. Oștenii mai bătrâni îi ziceau Rico – ungurii și Rică – românii. Ceilalți i se adresau cu respectul cuvenit, spunându-i „căpitane”.

Din pat oștenii săreau direct în bocanci, își lepădau cămeșile cu care dormiseră peste noapte și o zbugheau afară, în gerul dimineții, numai în izmene, cu bocanci și trunchiul gol. Cel ce fusese de pază către dimineață și care dăduse deșteptarea, stătea la ușa cazarmii cu un talger în mână stângă și cu un ciomag scurt, în dreapta, bătând ritmul alergării. Care cum ieșea afară aștepta până mai venea unul și, perechi, porneau să alerge de jur împrejurul terenului de luptă. Frigul, oricât de mare ar fi fost, ori ploaia, lapovița și ninsoarea precum și vântul, nu contau de loc. Alergarea trebuia făcută. Ultimii care ieșeau din cazarmă primeau câte un baston gros pe spinare, din partea căpeteniei Enrico. Alergau trei tururi de teren. Apoi se puneau perechi, față în față și își dădeau pumni în burtă, cât de tare puteau, pe rând. Iar alergau un tur, apoi se frecau pe spate unul pe altul, fără milă. Apoi mersul piticului. Apoi câte douăzeci de flotări. Iar o alergare, de astă dat în mare viteză, câte doi, apoi câte patru și tot așa, până când se alegea un singur câștigător, cel mai iute din toată garnizoana. După alergare se aliniau în rând, unul după altul și treceau pe la troaca de adăpare a cailor și se stropeau cu apă rece, uneori amestecată cu bucăți de gheață. Se frecau pe tot corpul cu niște ștergere aspre, din cânepă. Apoi intrau în cazarmă, să-și aranjeze așternuturile. Câte zece oșteni, fără excepție, dormeau pe jos, pe așternut de paie câte o săptămână. Acolo era foarte frig, mai ales iarna. Iancu dormi la rând două săptămâni, alegând să-l înlocuiască pe Aron, care putea răci la plămâni, fiind mai slab la trup.

În prima lună Iancu ajunse cel mai iute alergător. Cătana care a pierdut această poziție îi purta ranchiună imediat, deoarece pierdea un copan de pasăre la masa de prânz, care era adus lui, în timp ce

toată garnizoana bătea cu palma în blatul mesei. Era un semn de apreciere a celui mai bun. Grecul Sortis, cel ce pierduse primul loc, îl provocă pe Iancu la bătaie imediat după masa de prânz. Se duseră pe terenul de antrenament, pe rând, căci astfel de înfruntări nu erau permise în castelul Csaky. Când se adunară destui privitori, Enrico îi puse să facă un cerc, în mijloc împingându-i pe cei doi bătauși. Grecul Sortis era cu un cap mai înalt decât Iancu, suplu, juca când pe un picior când pe altul.

-Fără răni sângerânde, băieți. Că baronul ne va pedepsi pe toți, iar cel rănit va fi alungat de la castel. Acum dați-i drumul!

Iancu făcu un pas către adversarul lui. Acela se năpusti fără să piardă vremea și încercă o lovitură cu pumnul spre tâmpla stângă a lui Iancu. Credea că îl ia prin surprindere, iar lovitura la tâmplă îl va pune pe Iancu la pământ. Iancu ridicase brațul stâng în întâmpinarea loviturii și seceră brațul lui Sortis, așa cum taie lucrătorul cel priceput crengile mai groase ale stejarului. Sortis făcu un salt înapoi. Iancu zise încet:

-Lovește-mă la burtă! și își dădu ambele brațe în lături. Deși mai scund, Iancu era spătos, însă mijlocul îi era subțire. Din cauza șoldurilor înguste umerii păreau a fi mai largi, ceea ce dădea senzația de om puternic. Așa și era în fapt. Iancu era numai fibră, un bărbat împlinit, bun luptător atât cu forța fizică cât și cu orice armă.

Sortis răspunse invitației. Începu o serie de lovituri cu pumnul în burta și pieptul valahului. Iancu își încordase mușchii burții și pieptului astfel că Sortis lovea ca într-o scândură. Începură să-l doară pumnii, simțea că i se fărâmițează osișoarele degetelor. Slăbi loviturile. Atunci Iancu închise brațele, pocnindu-l cu ambele palme peste cap, la marginea urechilor și spre ceafă. Lovitura Iancului nu a fost foarte puternică, totuși Sortis se înmuie, privi spre ochii adversarului, apoi se topi de tot, scurgându-se la pământ. Iancu s-a jurat că nu l-a lovit puternic, însă grecul își reveni în simțiri târziu, după miezul nopții. Iancu a stat lângă el de la început până când l-a văzut deschizându-și ochii. Apoi l-a vegheat până când privirea i s-a limpezit și s-a mâniat dintr-o dată, văzându-și adversarul lângă el.

-Grecule, eu nu vreau să ne dușmănim, zise Iancu. Spune ce vrei să-ți cedez din premiul la alergare: copanul de pasăre ori aplauzele gărzii? După asta, vreau să fi perechea mea la toate luptele pe care le vom învăța. Te legi frăție cu mine și cu Aron? Te las să dormi și vorbim mâine.

Doi ani cât au slujit în garda castelului Csaky Iancu, Aron și Sortis, împreună cu Ioșka, Lazăr și Perrin au fost cei mai buni oșteni la fiecare din armele cu care se poartă războaie, dar și la lupta în grup, în care unul pe altul se apără în atac și în retragere. Stăpânul moșiilor pe care serveau cei trei prieteni împreună cu alți o sută de lefegii era Nicolae Csaky, numit voievod al Transilvaniei în anul 1415 de către regele Sigismund. Garda personală l-a însoțit pe voievodul Ardealului la campania de cuceriri ale regelui Sigismund în Croația. Nu au avut parte de lupte individuale, garda având sarcina de a-l ocroti tot timpul, pe voievod. Cu toate acestea fiecare oștean al gărzii a avut parte de câștig. În anul 1423, când cei șase prieteni au hotărât să-și caute norocul în lupte, fiecare avea o mică avere, de 400 – 500 de galbeni.

Pe drumul de întoarcere acasă, printre rândurile oștirii maghiare s-au strecurat negustorii de lefegii. Recrutorii despotului Ștefan Lazarevici al Serbiei erau cei mai zeloși, oferta lor fiind cea mai mare și mai ispititoare. Dădeau pe loc 10 galbeni, alți 40 îi primeai dacă ajungeai în zece zile la curtea despotului Ștefan Lazarevici și făceai dovada recrutării, predând o chitanță scrisă și semnată de recrutor. Apoi oșteanul respectiv era supus la niște probe de luptă și după dovezile respective putea să-și negocieze simbria lunară. Peste care mai avea dreptul și la o parte din prada de război.

Cinci prieteni din cei șase s-au lăsat ademeniți. Perrin hotărâse să plece în Franța, să-și caute nașul pe acolo. Acești cinci oșteni se legară între ei să nu se despartă până nu treceau prin proba de foc a războiului. L-au ales pe Iancu să le fie căpetenie.

Era luna septembrie 1423. Moșia despotului unde erau încartiruiți se afla în partea de miazăzi a Serbiei, la o zi călare de cetatea Petrovaradin, pe Dunăre. A trecut o săptămână de lăncezeală, răstimp în care nimeni nu s-a ocupat de lefegiii angajați ca apărători. Doar ei, cei cinci prieteni, continuau să-și facă orele de antrenamente așa cum se obișnuiseră în solda clanului Csaki. Apoi a venit un curier călărind un cal ce-și dădea duhul de cât a fost gonit. El a adus poruncă celor douăzeci de oșteni să încalece imediat și să purceadă spre Niș cetate, care era atacată de câteva mii de achingii turci, porniți la pradă. Aceștia, după ce jefuiseră satele de la hotarul pașalâcului bulgăresc și mânaseră turmele de vite mari și de oi către sălașele lor, acum căutau să împingă jaful înlăuntrul cetății, despre care se știa că adăpostește bogății din belșug. Porunca era să caute tabăra

despotului, în preajma cetății, căci stăpânul aștepta să se strângă destui oșteni cu care să-i atace, pe la spate, pe turcii din jurul Nișului. Ceata simbriașilor de la moșia din Ungaria ajunse la tabăra sârbilor a treia zi. Toți erau frânți de oboseală. Dar sosiseră la vreme potrivită, pentru că în noaptea respectivă era plănuț să se dea atacul pentru despresurarea cetății. Nu li s-a îngăduit odihnă destulă. La apusul soarelui oștirea sârbă, despărțită pe trei coloane, se puse în mișcare. Au zărit focurile și corturile turcilor un ceas după miezul nopții. Iscoadele trimise înainte s-au întors în întâmpinarea armatei despotului și au dat raportul. În tabăra turcilor încă era foială, achingii aveau obiceiul să se liniștească pentru somn la două sau trei ceasuri din noapte. Prietenii noștri au descălecat și s-au lăsat la pământ, legând hățurile cailor de brațele lor. Aveau armuri din oțel, folosite ori capturate de curând pentru că unele pete de rugină mai aveau culoarea sângelui uscat. Aron stătu de pază.

-Nu pot dormi, am o stare rea, cred că îmi este tare frică, zise flăcăul. Va fi prima noastră bătălie adevărată. Să aveți grijă de mine, așa cum ne-am legat în frăție să ne apărăm unul pe altul.

Atacul se dădu la trei ceasuri după miezul nopții. Oștenii noștri se așezară în formația arici, adică în triunghi, cu Aron fricosul în față, iar ceilalți la doi pași în spatele lui, de o parte și alta, purtând sulitele grele, de luptă. Ei îi țineau pe atacatorii din părți la depărtare de Aron, care putea lupta, astfel doar cu un singur adversar. Pe care îl răpuse lovind după cum îi striga Iancu din spate: „*Atacă înainte, împunge, parează, ridică sabia deasupra capului, fă un pas înapoi, simulează lovitura de sus dar seceră-l rotind din stânga! Gata, e mort! Înainte!*” Dacă adversarul era greu de înfrânt atunci cel din frunte se dădea înapoi pe nesimțite, astfel că dușmanul se trezea prins la mijlocul unui cerc de luptători de care nu putea să scape viu. Cu asemenea modalitate de luptă, rotindu-se pe locul din frunte, oștenii noștri avură parte de succes, fiecare reușind să doboare câte trei adversari fără a primi vreo rană. La ultima confruntare Iancu își doborî adversarul prea insistent, care ataca pe dreapta ariciului vrând să-și sprijine perechea, un ienicer care îl cam înghesuise pe Aron. Acesta era în pericol pe partea lui Iancu, retras cu doi pași în urmă, luptându-se cu spada cu adversarul care mînuia o ghioagă de argint, cu țepi de aur. Iancu reuși să pareze o lovitură laterală a ghioagei. Bila cu țepi se înfășură cu lanțul său, scurt, pe lemnul sulitei cu care Iancu îl pocni pe turc peste coiful argintat și așa îi smulse arma din mână. Într-o

mișcare iscusită pe care românul îl inventă pe loc, sprijinindu-și toată greutatea pe sulită, cu spada grea, de luptă, din mâna stângă își lovi năpraznic adversarul la gât, peste apărătoria de zale mărunte legată de coif, atârând liber pe spate. Gâtul nu fu crestat aproape de loc, dar capul turcului se prăvăli pe o parte, amețit. Aron se descurcă cu atacatorul lui până când Iancu se eliberă în lupta sa și îi veni în ajutor. El prinsese lemnul ghioagei și i-o smulse turcului care cădea de pe cal. Cu această ghioagă lovi calul turcului care îi pusese gând rău lui Aron, animalul se cabră ridicându-se pe picioarele din spate, aruncându-și adversarul la pământ. Aron voia să-l termine, tocmai ridicase sulita asupra celui căzut. Dar Iancu strigă să nu-l omoare.

-Îl luăm prins, cred că este un ofițer de seamă, pe care putem lua răsplătă bună!

Așa fu, prinsul era unul din ofițerii de spahii care comanda o unitate de cavalerie ușoară. Era de neam, turcul. El își strigă prețul de răscumpărare când fu adus legat, în fața Despotului, la numărătoria prăzii.

-500 de aspri, răscumpărarea mea!

-1000, răspunse Lazarevici și îți dau și trupul prietenului tău ca să-l îngropi după cum e pravila voastră.

Până la urmă Despotul Ștefan căzu de acord cu 750 de aspri pe care aga s-a legat că îi va pune la picioarele tronului peste o lună. După ce îi luă jurământul de onoare, Ștefan Lazarevici făcu semn să fie slobozit turcul. Îi încredință pe cei trei prieteni care l-au prins să-i fie spre pază și ocrotire până va ajunge pe pământul Rumeliei. Făcând un pas înainte după ce fu slobozit din legături, aga turc i se adresă Despotului:

-Eu, Ismail aga, mă leg pe Coran și pe oasele străbunilor mei, să-ți aduc ție, Despotule ghiaur răscumpărarea de 750 de aspri într-o lună de zile. Îți cer să-i lași pe acești cinci oșteni să rămână cu mine până voi strânge banii răscumpărării, apoi să-mi fie de pază și ocrotire pe drumul de întoarcere. Le voi plăti câte o sută de aspri fiecăruia dintre ei, bani care se cuvin numai lor, iar tu, Despotule, să nu îndrăznești la această leafă că nu ți se cuvine, în nici un chip.

-Fie cum zici, agă Ismail. Apoi întorcându-se spre acei oșteni li se adresă:

-Vă învoiți să-i stați însoțitori și paznici necredinciosului?

-Ne învoim, Măria ta. Dar eu, Ioan de Hunedoara, îți cer îngăduință spre a vorbi.

După ce primi învoiala, Iancu puse un genunchi în pământ și zise:
-Măria ta, noi l-am prins pe acest ofițer, noi l-am omorât în luptă dreaptă pe prietenul lui. Nouă ni se cuvine mai mult de jumătate din răscumpărare!

Despotul rămase descumpănit pentru o clipită. Nimeni dintre lefegii nu se încumetase până acum să-i ceară parte din pradă, iar acest necioplit are atâta îndrăzneală. Făcu semn unuia din căpitanii lefegiilor să se apropie.

-Cine este acest nerușinat? Află cine îi este căpetenie și dă-i poruncă să-l pună în lanțuri pentru nerușinată cutezanță.

Cuvintele Despotului nu fuseseră rostite în șoaptă, toți bărbații din jurul lui le-au auzit clar. Unul din suită făcu un pas și i se adresează celui ce dăduse un ordin nemilos.

-Nu cred că faci bine umilindu-i pe acești viteji. Le-ar sta mult mai bine ca membri ai gărzii tale, iar ție, Despote, ți-ar fi mai de folos ca să te miști fără teama de a fi asasinat, știindu-te apărat de astfel de oameni vrednici.

-Așa crezi, Ilustre? Pe ce te bazezi când îmi oferi un sfat pe care nu ți l-am cerut?

-Mă aflu aici, la cererea ta, Despote și la învoirea regelui meu pentru a pune pe hârtie actul de vasalitate pe care să-l semnezi, ca să-ți fie ție bine și țării tale. Eu, Pippo Spano, consilier al regelui Sigismund de Luxemburg și trimis special al lui, am toate drepturile să-ți dau sfaturi. Iar dacă tu, Despote, vei crede că ele nu sunt bune pentru tine, atunci în clipa aceasta voi pleca împreună cu suita mea lăsându-te să te aperi singur în calea semilunii.

Cel ce vorbise atât de aspru, cu îndrăzneală, era unul din cei mai prețuiți consilieri ai regelui Ungariei. Se ridicase mai întâi ca un contabil foarte priceput în ținerea socotelilor despre veniturile vistieriei regale. Știind să vorbească pe înțeles, cu claritate despre modul cum oamenii cărora le-a fost încredințată averea regală își fac datoria, Pippo a câștigat foarte repede aprecierea regelui Sigismund care i-a încredințat noi misiuni atât în interiorul țării cât și în exterior, de mare răspundere.

Despotul Ștefan făcu un pas înapoi. Nu-și permitea să piardă prietenia lui Pippo Scolari. Acum Serbia avea nevoie ca de aer de ajutorul Ungariei. Țara lui nu putea să lupte singură cu Sultanul Mehmed și nimeni dintre vecini nu avea armată capabilă să țină piept imperiului care voia să cucerească Europa. Schimbă porunca și îi

ceru acelui căpitan de lefegii să-i aducă în față pe toți cei care l-au prins pe aga turc.

-Cine sunteți voi, care ați făcut o faptă de arme obișnuită, iar prada pe care ați pus mâna mi se cuvine mie, așa cum am căzut la învoială cu căpeteniile voastre? Nu știți că prada se împarte la sfârșit? Cine ești tu, îndrăznețule? Care îți este numele și titlul?

-Numele meu este Ioan, sunt fiul căpitanului Voicu, comite de Hunedoara. Iar prietenii mei să-și spună singuri numele.

-Eu sun Aron, fiul baronului Micloș Csanadi. M-am legat frate de arme cu Ioan de Hunedoara, după ce acesta m-a scăpat de la moarte într-o luptă de mare curaj.

-Iar eu sunt grec, numele meu este Sortis, sunt orfan, nu am avere și nici titlu. Dar m-am prins frate de arme cu Ioan de Hunedoara și cu Aron Csanadi, căroră nu le este rușine cu mine!

-Eu sunt Lazar Toldi, fiul lui Mikulaș Toldi, nobil din părțile Tokaiului.

-Eu sunt Ioșka, fiul lui Warondi Ioșka din Dalmația.

-Cine v-a învățat să luptați cu arme de război și cum ați ajuns lefegii în armata mea? mai întrebă Despotul. Ilustrul consilier al Majestății sale regele Sigismund zice că ar fi potrivit să vă iau în garda mea personală. Poate că îi voi urma sfatul, dar numai după ce vă voi pune la încercare, să vă măsoar priceperea de luptători. Vă învoiți?

-Desigur, răspunse Iancu în numele fraților lui. Apoi se retraseră, înconjurându-l pe aga Ismail spre cortul lor unde se vor odihni peste noapte. În urma lor Pippo i se adresa Despotului.

-L-ai văzut, Măria ta, pe acest fiu al căpitanului Voicu din garda regelui? Află că el este copărtaș la moșia pe care regele Sigismund i-a dat-o căpitanului său pentru vitejie și credință. L-a numit comite de Hunedoara împreună cu frații lui, Mogoș și Radu și cu Ioan, fiul abia născut al lui Vlaicu. Al cincilea părtaș la moșie este un văr de-al lor, Radu. Toți acești nobili valahi sun buni luptători. Și mai au ceva ce este al lor și care în zilele noastre se găsește rar: credința. Ei i-au jurat credință regelui lor și nu-l vor părăsi niciodată! Acest Ioan care a avut îndrăzneală să-și ceară dreptul lui, vei mai auzi de el, Măria Ta! Cred că are 17 ori 18 ani, atunci când l-am cunoscut era țănc în fașă. Iar acum doboară agale turcești.

A doua zi, la răsăritul soarelui un oștean le aduse poruncă de la cortul Despotului. Trimisul regelui Sigismund are a le vorbi.

Terminară de strâns boccelele și armele, apoi încălecând și luând prinsul turc la mijloc, între ei, se prezentară la cortul Despotului. Dar acolo îi aștepta Pippo, cel ce se arătase cu strășnicie de partea lor.

-Să nu vă întoarceți în slujba Despotului Ștefan Lazarevici. Nu aveți ce învăța de la el. Locul vostru este în armata Ungariei. După ce veți veni înapoi cu aga Ismail, cățați-vă de drum. Intrați în slujba magnatului Ujlacki, ori a episcopului catolic al Zagrebului. Vă voi afla eu până vă veți găta ucenicia, doar să vă păziți pielea!

Pe drumul către Edirne și pe urmă înapoi, spre corturile lui Ștefan Lazarevici, cei cinci ghiauri au avut răgaz să lege prietenie cu aga Ismail. Toți erau de vârste apropiate, mai puțin Iancu, el era cel mai mic în ani. Dar cel mai puternic și mai bun la mânuit orice armă, ba chiar cu amândouă mâinile. La fel, s-a dovedit că tot el, Iancu, este mai isteț la întins capcane adversarului și mai ocoș⁶⁶ la scornit cazuri de lupte între ghiauri și necredincioși.

Prietenii ascultară de sfatul lui Pippo și intrară în leafă la baronul Ujlacki. Nu zăboviră prea mult, aci nu le plăcu cum se vorbea despre regele Sigismund și despre datoria față de țară. Ujlacki a fost unul din cei mai aprigi dușmani ai lui Sigismund. El a avut cel mai mare detașament, șase sute de cavaleri, care au stat în fruntea ciocnirilor cu trupele regale în timpul răscoalelor pentru îndepărtarea de la tron a lui Sigismund. Au așteptat să se încheie prima lună de slujbă în leafă, după care și-au luat rămas bun și au plecat la Zagreb, nădăjduind să-l găsească acolo pe Pippo Spano. Erau atrași de acest italian, mai ales după ce au aflat multe din isprăvile diplomatice și militare ale acestui vestit nobil, erudit cărturar, vorbitor de multe limbi și priceput strateg în bătălii.

La Zagreb, la curtea episcopală au fost amânați la intrare în plată. Doar preasfinția sa Episcopul făcea angajări în oaste. Iar acum, de 2 – 3 ani este pace, așa că nu vă puneți nădejdea că veți găsi aici casă și masă. Episcopul era plecat la Buda cetate, de multe ori zăbovește acolo cu săptămânile, apoi călătorește la Vatican ori la Praga, unde are multe interese.

Iancu hotărî să aștepte întoarcerea înaltului prelat. Aveau bani, cunoștința cu aga Ismail le-a fost folositoare. Fiecare căpătase destui bani ca simbrie, astfel că aveau o mică avere personală, din care puseseră o parte la un loc, pentru nevoile comune. Au cerut

⁶⁶ Ocoș = deștept (maghiar)

îngăduință să-și facă antrenamentele pe terenul de lupte al garnizoanei cetății episcopale.

-Un zlot pe zi, atâta este plata pentru șase ore de antrenament. Trupa îngăduită pentru această plată este de cel mult zece luptători. După ce vom vedea ce știință de ostășie aveți, s-ar putea să vă chem la ciocniri de oști, ca la războiul adevărat. Dacă îi bateți pe ai noștri, pentru acea zi nu vi se va lua zlotul de care vorbirăm.

-Căpitane, ne place tot ce am aflat despre oștirea voastră. Ne place și câmpul de luptă, dar am vrea să ne faceți loc și de culcuș pentru somn de noapte și odihnă de zi, pentru zece oameni și zece cai.

Iancu plăti după socoteala celui condotier italian pentru cincisprezece zile. Acela, intrat de ani buni în slujba Episcopului, își câștigase locul de căpitan al garnizoanei cetății episcopale. Avea toate drepturile asupra lefegiilor, dar și asupra cetățenilor orașului Zagreb. Nu se învoi să scadă taxa de antrenament deși recunosc că ceata lor era doar de cinci oameni. Ca să nu fie în pierdere, Iancu făcu strigare pentru zece oameni pe care puteau să-i plătească din banii puși la comun.

A doua zi din cele cincisprezece plătite fu prima zi de probe pentru cei care voiau să fie primiți în ceata flăcăilor noștri. Erau patru bărbați, între 30 și 40 de ani. Arătau flămânzi și jerpeliți. Sortis îi încercă la sabie. Doi dintre ei fură pe placul grecului. Ceilalți doi s-au mișcat încet, parcă lipsit de vlagă. Grecul îi elimină, dar Iancu îi opri. Îi trimise la cuhnie să fie hrăniți pe săturate, apoi îi lăsă la somn până spre seară. Fură treziți cu lovituri de picior și înjurături. Unul sări să-l pocnească pe Iancu, dar căzu într-o parte, amețit de mișcarea prea bruscă. Al doilea se întinse, mulțumi pentru ghionturile primite și ceru să fie lăsat în pace, să-și împlinească somnul.

-Scoală să mănânci de cină, apoi te poți culca la loc.

Auzind de mâncare vagabondului îi trecu somnul pe dată. Sări în picioare și rămase drept, nu se clătină cum pățise ortacul. Iancu îl împinse spre colțul cazărmei, unde pe o masă lungă se aflau coșuri cu pâine și castroane cu copane de pasăre. Flămândul se repezi ca uliu peste pradă. Oasele copanelor îi trosniră între dinți, dar aceleia nu-i păsa că la colțul gurii un fir de sânge se prelinse spre bărbie. Se rănise de la un os, dar nu-i păsa, se înfrupta mai departe, hulpav, ca unul ce flămânzise mult. Când termină de golit prima strachină și tocmai se pregătea să atace altfel de mâncăruri, Iancu îl înșfăcă de umăr și îl săltă în picioare.

-Gata, ai mâncat destul! Acu trebuie să fugi, vin turcii și n-ai cu ce să te lupți. Nu scapi decât fugind.

-Prostii, răspunse acela, după ce îl privi pe cel ce îl hrănea. Dacă tot mor, măcar să mor sătul!

Atunci Iancu îl plesni cu dosul de mână și îl trase spre ușă. Lovitura de palmă îl trezi la realitate și se zbătu să scape. Iancu îl slobozi dar îi întinse o sabie, zicându-i:

-Apără-te! Și fandă o împunsătură spre genunchiul zdrențărosului. Acesta sări într-o parte, destul de agil ca să continue. Urmară câteva lovituri pe care acela le pară bine, dovedind că avea ceva măiestrie. Iancu își zise că da, nu s-a înșelat când i-a hărăzit hrană și odihnă. După mușchii ce i se zăreau de sub hainele zdrențăroase îl măsurase Iancu. Acum trebuia să meargă mai departe cu încercările. Cu o mișcare doar de el știută, Iancu îi zbură sabia din mână dar îi aruncă un ciomag noduros. Acela prinse arma din zbor și se lăsă pe arcurile picioarelor, cu ciomagul deasupra capului, ținut cu ambele mâini. Iancu alege o sulită grea, de război și îl atacă, împungând spre cap. Ciomagul lovi sulita lateral și continuă cu o rotație de jumătate de cerc spre pumnul ce ținea sulita. Voia să-l facă să scape arma, de durere, și astfel să se lase descoperit. Iancu văzu mișcarea și îi plăcu omul. Păcat că decăzuse, era un bun spadasin. Opri lupta și îi zise:

-Te-am primit în ceata noastră. De te voi vedea beat, ai terminat-o cu mine. Te bat de nu te vei ridica din șanțul drumului în veci. Acolo îți va fi mormântul. Acu du-te de te spală, aruncă zdrențele astea de pe tine și apoi culcă-te la loc. Nu fi hulpav, prea multă mâncare ți se va apleca și nu vei fi bun de muncă în zori. Dar n-ai spus cum te cheamă?!

-Mișka, stăpâne. Sunt croat, singur pe lume. Dându-și seama că a dat norocul peste el, îngenunche și dădu să-i sărute mâna binefăcătorului său.

-Nu pupând mâna vei mulțumi pentru alegerea ce am făcut-o, ci dovedind cu fapte că ești bun oștean, Mișka băiatule!

Acum erau opt. Dar numai cei cinci de la început stăteau în frunte. Numai ei, Iancu, Aron, Sortis grecul, Lazar și Ioșka puteau porunci lefegiilor în simbrie. Ceilalți trei noi primiți erau Joseph, un izraelit, Dimitrios un bizantin strigat pe numele mic Dimi Crăcănatul, poreclă căpătată după forma picioarelor lui și Ilău, un ardelean. Fiecare avea ceva care-l deosebea de semenii lui. Iată Mișka. El va fi umbra lui

Iancu. Crăcănatul se dovedi cu timpul cel mai bun olăcar din oastea regelui. Îlău zis Somnorilă, era o iscoadă isteață care avea o putere de observație fără egal. Avea și o memorie bună, va deveni desenatorul de hărți al viitorului general Iancu Huniade.

Le-a trebuit un an ca să ajungă la Curtea regelui Sigismund. Călătoria lor, plină de fapte de arme cum nu se pomeniseră mai înainte pe acele plaiuri, a pornit din cetatea episcopală a Zagrebului și a urmat un drum de lupte ales anume de Iancu. După sfatul comitelui de Timis, Pippo Scano, instruirea trupei sale Iancu a făcut-o prin lupte. I-a căutat pe achingiii care pătrundeau la pradă până în cele mai îndepărtate colțuri ale Serbiei, ajungând până la malurile Dunării, la Belgrad cetate și mai aproape de hotarul Ungariei. I-a urmărit pe achingii și a băgat spaima în ei, în cei care mai rămăneau în viață după acele lupte. Faima cetei de vânători de turci a ajuns curând la Szekesfehervar, una din cele două capitale ale Ungariei.

-Cine sunt acești temerari luptători care au băgat spaima în prădătorii otomani? N-ai aflat nimic, Pippo? Întrebarea a pus-o Sigismund consilierului său Fillippo Scolari, cel mai informat om din regat.

-După cum se poartă din loc în loc, dând lovituri mortale unor cete destul de mari de turci, ungurii noștri trebuie să fie Iancu de Hunedoara și Aron Csanadi. Eu pe aceștia i-am sfătuit, în urmă cu un an la despresurarea cetății Niș, unde i-am întâlnit printre oștenii în plată la Despotul Lazarovici. Și Pippo îi povesti regelui isprava lui Iancu și a celor doi frați de arme ai lui, cum au luat prins pe Aga Ismail, unul din cei mai bogați și vestiți căpitani din oastea otomană.

-L-am cunoscut ca fiu al căpitanului Voicu de Hunedoara. Mai ții minte, Majestate, cum l-ai înnobilat pe acel căpitan, în anul 1409, dându-i ținutul Hunedoarei lui și fraților lui, Mogoș, Radu și lui Ioan, fiul abia născut al Vlaicului, cu legământ să apere acel colț de țară de atacurile tot mai ticăloase ale turcilor. Că din Banatul Timișoarei turcii își făceau obicei să intre către inima Transilvaniei, trecând prin ținutul Hunedoarei, apoi prin țara Hațegului și ajungând la Sibiu cetate. Mereu se întorceau din acele ținuturi cu pradă bogată. Printre cei înscriși pe acel document de danie era și acest Ioan sau Iancu, fiul abia născut al lui Voicu. Eu știu de neamul acesta de cneji valahi, deoarece eu însumi te-am sfătuit, Majestate, să ți-l apropii pe acest credincios căpitan și să-i dai să-și facă oaste cu care să apere acel colț de țară. Iar dania făcută a adus coroanei mult folos.

-Zici că acel prunc abia născut este acest Iancu de astăzi?! Trimite, Pippo, olăcari să-i ducă poruncă regală, să vină și să se închine la tronul nostru, de îndată!

-Așa voi face, Majestate! Vreau să-l văd și să-l prețaluiesc dacă este demn să-mi fie urmaș pe lângă Majestatea Voastră, că eu simt cum zilele mi s-au împuținat și guta mă va alunga de pe pământ. Iar Sultanul și-a mânat oștile mult prea aproape de hotarul nostru. Ungaria nu va scăpa de război cu necredincioșii. Toată diplomația desfășurată în zeci de ani de domnie n-a dezvăluit decât că Evropei nu îi pasă de noi, nu înțelege cât de rău este să-ți pierzi slobozenia. Serbia cade, va deveni pașalâc deoarece imperiul lui Ștefan Dușan s-a destrămat după moartea aceluia. Ați văzut în atâția ani că nu este cu puțință ca ei, sârbii, să lase dușmăniile la spate și să se unească să lupte împreună pentru neatârnamare. Serbia lui Ștefan Lazarevici nu este ascultată de Muntenegru, nici de Bosnia și Herțegovina, iar Croația se îndepărtează tot mai mult. Pe rând vor cădea semilunei. Noi, Majestate, noi ne vom afla atunci singuri. Doar Țara Românească ni se alătură cât timp Dan al doilea își poate păstra scaunul domniei. Românii sunt singurul nostru sprijin. Oastea Ungariei este alcătuită în cea mai mare parte din românii care trăiesc pe aceste pământuri din cele mai vechi timpuri. Poate că Dumnezeu i-a așezat aici de la Facere și le-a sădit în inimi dragostea de acest pământ. Voicu căpitanul, pe care l-ai ridicat în rang făcându-l comite de Hunedoara, a fost român. Cât a trăit a luptat singur cu tâlharii turci, prea puțin a cerut ajutorul regelui său. Acum îl văd cum se ridică acest urmaș al lui Voicu căpitanul. Majestate, Iancu este un oștean fără egal. Și-a întărit trupul, mădularele lui sunt tari la ger, la fel și la cea mai mare și îndelungă arșiță. Iar mintea lui este strălucitoare. În luptele pe care le-a dus până acum având alături doar o mână de bărbați, a dovedit că strategia pe care o folosește în luptă izvorăște din lăuntru lui, nu-i știință băgată în cap de dascălii cei mai înțelepți ai Evropei. Iancu poate să fie bărbatul puternic de care ai mare trebuință, Majestate, că eu nu te mai pot sluji cu folos prea multă vreme. Guta mă ține tot mai mult legat de pat, durerile îmi sunt ușurate oarecum doar în scăldătoarea apelor calde care izvorăsc din pământ la Lipova. De vrei să aduni sfatul țării și vrei să-ți mai fiu de folos, fă-o dar sună adunarea la Lipova, că nu mai pot să urc pe cal, iar în rădvan urlu de durere la orice zdruncinătură în mers.

Lunga cuvântare a credinciosului și înțeleptului slujitor și prieten, Pippo Scolari, a fost ca un testament pe care l-a primit drept în inima sa regele Ungariei, Sigismund de Luxemburg. Deși străin de neamul maghiarilor și venetic pe pământul pustei panoniene, Fillippo Scolari a fost dedicat trup și suflet cauzei pentru care a luptat cu întreaga sa ființă. Cu ultimele puteri va mai zice „*Căutați-l pe Iancu din neamul Huniazilor!*”

Dar până atunci mai este! Regele stătea la masă în iatacul său singur cu Pippo. Când italianul i-a glăsuț cu o sumbră viziune asupra sfârșitului vieții lui, regele a avut o pornire, mai întâi, de a-l lua în răs. Gândea „*ce te-a apucat, Pippo? De ce ești așa de întunecat azi, te dor oasele atât de tare încât vezi totul în negru?*” Dar n-a scos pe gură ce gândise, deoarece avu, la rândul lui, viziunea unor neguri ce se vălăuceau asupra țării sale din patru zări. Tăcu și își ascultă slujitorul care fusese cel mai cinstit și fidel om pe care l-a cunoscut în viața lui. Apoi vorbi fără să țină seama de gândul cel rău al prietenului său.

-Mi-ai stat alături și repede mi-ai câștigat încrederea. Te-ai ocupat de banii mei, de vistieria Ungariei cu toată cinstea, fără să ți se lipească vreun galben de degetele tale. M-ai sprijinit cu cele mai bune sfaturi când m-am luptat cu magnații ce mi-au stat împotriva. M-ai îndemnat să îmi arăt încrederea în Părintele nostru de la Roma, singura putere lumească ce mă poate ajuta pe lângă regii Europei în marile bătălii ce vor urma împotriva necredincioșilor. De unde ți-a răsărit în minte acest chip, acest nume despre care îmi vorbești de parcă ar fi fiul tău, Iancu de Hunedoara? L-ai întâlnit? L-ai văzut luptând? L-ai ascultat vorbind? Cum de îl vezi ca pe urmașul tău pe lângă mine, pe lângă tron?

-Da, Majestate, l-am întâlnit nu de mult, la Niș, după ce Despotul i-a alungat pe turci și a despresurat cetatea. Atunci acest tânăr luptător, lefegiu în oastea Despotului, a ieșit în față și i-a cerut regelui Serbiei dreptul lui. A arătat un curaj bazat pe cinste. Știa ce i se cuvine și nu s-a speriat că regele acela îi poate lua viața. Să ști, Majestate, că l-am cântărit pe acest tânăr când l-a înfruntat pe Ștefan Lazarevici și mi-a venit în minte eroul biblic, David, înfruntându-l pe Goliat. Am întrebat în tabăra Despotului despre acest Iancu. Am apucat să stau de vorbă cu el, puține cuvinte. L-am îndrumat să vină acasă, în țară, să nu mai slujească la oameni mărunți. Atunci avea o misiune de îndeplinit, dar cred că va sosi aici, la oastea regelui său,

cât de curând. Îl vei vedea, Majestate, te rog de pe acum să-l vezi cu ochii cu care l-am văzut eu. Ajută-l, dar numai răsplătindu-l pe merit. Dă-i de lucru, sarcini grele pe care doar oameni cu multă cunoaștere într-ale războiului le pot îndeplini. Și fă-i netedă calea spre locul acesta de lângă tine, când eu nu voi mai fi.

Nu trebuiă să aștepte prea mult ca să-l întâlnească pe Iancu, regele și demnitarul cel mai înalt în rang la conducerea treburilor interne și celor diplomaticești ale Ungariei. Câteva zile, poate două sau trei săptămâni după aceea consfătuire despre care am povestit mai sus, la urechile lui Pippo ajunse un zvon. Bărbierul lui, aranjându-i pletele și barba așa cum făcea în fiecare dimineață, pălăvrăgind vrute și nevrute îi povesti acel zvon mărunț care umbla prin târg. Anume, despre purtarea ciudată, nemaiîntâlnită, a unei cete de oșteni care nu semănau cu cei mulți de acest soi. Care se purtau astfel că lumea din marginea cetății și țărani din satele din jur îi îndrăgiseră și vorbeau numai de bine despre ei. Că oștenii aceștia aveau în fruntea lor niște căpitani tineri, vrednici în meseria armelor dar și în strunirea oamenilor de sub porunca lor. Că unul era un mic nobil, valah după nume, Iancu, iar celălalt era fiul nobilului Micloș Csanad, cu moșii întinse atât prin Ungaria cât și în Ardeal.

Trupa lui Iancu și a prietenilor lui, Aron Csanadi și Sortis grecul număra cincizeci de lefegii. Ei slujeau pe plată, dar și cu dragoste pentru acela care îi conduce din victorie în victorie. În târgul Szekesfehervarului⁷⁷ nu-i loc pentru atâta oaste. Cu atât mai puțin în castel, care este reședința regelui Sigismund. Iancu își așează tabăra pe malul lacului Velence (citit românește Velența), lângă ruinele unui castru cunoscut de localnici cu numele Gardoni. În tabăra lui Iancu domnește ordinea și cinstea. Sub cele mai aspre dar drepte pedepse, nimeni nu este iertat pentru furt de la săracii locului. Băuturile nu sunt interzise pentru oamenii lui Iancu, însă beția nu este tolerată. Așadar, la câteva zile după ce s-au așezat în tabăra de lângă ruinele

⁷⁷ Szekesfehervar = Alba Regală, sau în traducere cuvânt cu cuvânt, cetate de scaun cu castel alb. A fost prima capitală a Ungariei, bazilica de aici fiind construită de Ștefan cel Sfânt, primul rege creștin al ungarilor. Bazilica a fost finalizată de regele Bela al IV-lea, care a fost încoronat aici. Chiar dacă capitala Ungariei, cu instituțiile specifice, a fost mutată din loc în loc (la Esztergom care se traduce Strigoni, apoi la Visegrad, la Buda și la Pozsony, care se traduce Bratislava pentru acea parte a Ungariei care nu a fost pašalac). Szekesfehervar a rămas loc consacrat pentru încoronarea și înmormântarea regilor Ungariei.

lui Gardoni, pe malul lacului Velence (Velența), sătenii din jur și orașenii din târgul regal s-au liniștit, convingându-se de bună vecinătate cu acești altfel de oșteni față de cei obișnuiți. Zvonul despre ei s-a întins până a ajuns la urechile comandantului gărzii de la porțile cetății de reședință a regelui. Lui Gardoș Gjula, căpitan al pazei porților, acest lucru i se păru curios. Veniseră de multe ori trupe de lefegii, mai mici sau mai mari, care căutau primire în leafă în oastea regală. Dar totdeauna aceia dăduseră de furcă locuitorilor și lor, celor ce aveau în grijă liniștea și pacea cetății.

-Vorbește lumea despre altfel de oștire, ca de o minune. Ia să vedem, măi oșteni, despre ce este vorba cu tabăra de lângă ruinele Gardoni, de pe malul lacului Velence! Zise mai marele lor, Gardoș Gjula căpitanul și porni cu zece cătane spre locul cu pricina.

Găsi locul ușor, ruinele acelea se vedeau de pe zidul cetății. Tabăra lui Iancu era frumos așezată. Oștenii erau adăpostiți în șase corturi, așezate în cerc larg. Al șaptelea cort era mai mare, era adăpost pentru cei cinci căpitani, Iancu, Aron și Sortis, Lazar și Ioșka, dar și loc de școală când vremea era nepotrivită lucrului ostășesc afară, sub cer. Și mai folosea la ceva cortul cel mare: acolo se țineau lecții de învățătură, scris și cetit pe ungurește, pe nemțește și latinește. Aceste lecții erau ținute în secret, iar dascăli erau cele trei căpetenii. La ce ne folosește să învățăm atâtea cuvinte ciudate, se întreba câte un prostovan de lefegiu proaspăt primit în ceată. Vei învăța, soldat, să cunoști toate comenzile ce se strigă pe câmpul de luptă, în toate limbile. Că cel ce are auzul bun și poate desluși comenzile strigate de ofițeri în iureșul bătăliei, acela știe ce face vrăjmașul și se poate apăra, i se deslușea acelui prostovan rostul învățaturii comenzilor de luptă.

Gardoș Gjula fu impresionat de tabăra micii oștiri. Era ordine și curățenie, la mijlocul cercului de corturi se făceau antrenamentele de luptă, doi câte doi, cu toate felurile de arme. Iar curățenia era ceva ce n-a văzut căpitanul pazei nicăieri. Gunoaiele erau adunate în coșuri, care erau duse când se umpleau la gropi săpate de oșteni în locuri depărtate de sat. Hrana caldă era adusă de la un han, din apropierea taberei, iar resturile de mâncare erau duse înapoi, la han, fiind lăsate spre folosire anume pentru hrana săracilor și a câinilor.

-Spuneai, domnule, că sunteți cinci frați de lupte care conduceți această oștire. Dar unde este al cincilea și cum îl cheamă pe acela, întrebă căpitanul Gjula, curios.

-Iancu de Hunedoara este mai marele nostru. El a plecat la castel să-l caute pe Excelența sa Pippo Scolari, comitele de Timiș și sfetnic al regelui. O fi oare, Excelența sa de găsit aici, la cetatea de scaun?

-Este aici, chiar domnia sa mi-a dat poruncă să aflu tot despre mica voastră oștire. Chiar m-a îndemnat să întreb de un nobil, Iancu sau Ioan de Hunedoara. Înseamnă că sunt gânduri de bine pentru toți, așa cum am aflat. Noa, pace bună, domnilor și să auzim numai de bine. Domnul să fie cu voi!

Iancu ajunsese la porțile castelului alb la un ceas după ce căpitanul Gjula părăsea tabăra de lângă malul lacului. Straja nu-i îngădui să zăbovească în fața porților cât timp fu pus să aștepte un răspuns din interior. Dar nu-i fu dat să stea prea mult. Căpitanul Gjula ajunsese înapoi tocmai când însuși marele sfetnic regal, Pippo Scolari sosi la porți, nerăbdător să-l afle pe cel despre care îi vorbise atât de frumos regelui. O fi el, fiul căpitanului Voicu? Da, el este! Fața lui Gjula se lungi de uimire văzându-l pe nobilul consilier strângându-l în brațe pe oșteanul acela, după care grăbise pasul și el.

-Bine ai venit la cetatea de scaun a regelui, viteazule oștean! Ți-ai dus la bun sfârșit misia de a-l însoți pe aga Ismail ca să-și adune galbenii de răscumpărare? Avuta-ți ceva necazuri pe drum? Ori în țara osmanlăilor?

-Nu, Excelență, n-am suferit nici o strâmbătate nici pe drum și nici la Edirne, unde l-am însoțit pe aga Ismail. Află Excelență, că acest ofițer turc are multă bunăcreștere, cum mulți dintre fiii de nobili de pe la noi nu au. Ne-am legat prieteni, ne-am jurat să ne ocolim pe câmpul de luptă, să nu încrucișăm săbiile noastre. El a dat poruncă neamurilor lui să adune cât de repede banii trebuincioși, ca să nu zăbovească degeaba, în așteptare, ca nu cumva Majestatea sa Despotul să-l bănuiască de fals și lipsă de cuvânt. Iar din partea Marelui Vizir a căpătat un zăpis de liberă trecere pentru noi, pe la toate vămile Împărăției, atâta timp cât aga Ismail va fi alături de noi. De la Belgrad cetate l-am însoțit până la hotar, după ce a pus pungile cu galbeni la picioarele Despotului. L-am încredințat pe Majestatea sa, regele sârbilor, că nu din rele pricini și nici din fire de cârcotași îi cerem să ne sloboade din legământul de slujbă de legegii ci deoarece avem de împlinit o datorie față de patrie și față de regele nostru. Că aceasta este o datorie sfântă pe care trebuie, musai, să o achităm. Și iată-ne, am ajuns la capătul drumului nostru și cerem îngăduință să-i cădem Majestății sale la picioare, să-l întrebăm dacă

ar avea trebuință de brațele noastre. Ceata noastră sau banderie cum se zice mai nou, numără 50 de săbii, ținute strașnic în mâini de bărbați adevărați. Iar jurământul de credință nu-l încalcăm, chiar de trebuie să plătim cu viața.

-Majestatea sa are trebuință de săbiile voastre, chiar în garda sa de pază. Am vorbit cu Majestatea sa despre tine, fiul căpitanului Voicu. Pe tatăl tău eu l-am împins să fie comite de Hunedoara, primind acea moșie ca preț pentru datoria de a apăra hotarul de jefuitoarii turci. Am știut atunci ce soi de om este valahul din neamul corvineștilor, știu și acum ce soi ești chiar și tu, tinere Iancu. Vei sta pe lângă mine să-ți desăvârșești învățătura ostășească, apoi vom cerceta ce fel de porniri ai de a hotări pe loc cum să te avâți în luptă pentru a câștiga repede și fără pierderi de vieți omenești. De este un har de la Dumnezeu, atunci trebuie să dai tot ce ai mai bun pentru slujirea patriei și a poporului acestuia. Dar astea le vom vedea mai încolo, după ce vei ști tot ce este de știut în mânuirea armelor de luptă, călare dar și pe jos.

Regele l-a primit pe Iancu în aceeași zi, la solicitarea consilierului său, Pippo.

-Majestate, vă recomand să-l cunoașteți pe tânărul despre care v-am vorbit, Ioan, fiul căpitanului Voicu, comite de Hunedoara. El s-a prezentat împreună cu banderia pe care o conduce, 50 de lefegii, cu cererea de a fi primit în oastea regală. Vă recomand ca după odihna Majestății voastre după masa de prânz, să îi permiteți să defileze cu mica lui oștire și să demonstreze câte ceva din arta războiului cu care și-a pregătit oamenii.

Regele a acceptat ca un favor către consilierul lui, căruia nu-i refuzase niciodată vreo cerere. Majestatea sa nu se afla în apele lui, fiind supărat pe soția sa, regina Barbara, pe care o exilase la o mănăstire din Oradea. Barbara de Cillei, fiică a puternicei familii nobiliare Cillei, a devenit soția regelui în 1408, ca semn de încetare a războiului dintre susținătorii lui la tronul Ungariei de către unii nobili fideli lui și oponenții, marii magnați conduși de familia Cillei și alții asemenea. Sigismund a pedepsit-o pe Barbara după ce a aflat că ea îl înșelase cu un tânăr și chipeș cavaler german în lunile când regescul soț se afla la Konstantz, la lucrările unui conciliu în urma căruia papalitatea a reintrat în normalitate. În zilele acelea, acolo la Szekesfehervar fiica sa, Elisabeta, de numai zece ani reușise să-i înmoaie inima, rugându-l cu lacrimi în ochi să o ierte pe mama ei,

care și-a ispășit păcatul, slujind ca o novice în mănăstire și rugându-se Lui Dumnezeu, Lui Iisus Mântuitorul și Maicii Domnului pentru iertarea păcatelor și împăcarea cu regesul soț.

Defilarea trupei lui Iancu, exercițiile militare ale perechilor de soldați care și-au arătat îndemânarea în înfruntări cu toate armele, apoi câteva simulări de atacuri asupra doi sau trei soldați grupați care au reușit să facă față unui număr copleșitor de inamici au trezit interesul regelui. Acesta nu a văzut niciodată asemenea demonstrații de lupte dure, a celor mulți împotriva câtorva soldați foarte bine pregătiți. Regele a aplaudat de mai multe ori atât priceperea în confruntări directe ale unor soldați, dar mai ales luptele inegale, ale a doi sau trei oșteni care au făcut față atacului unor grupuri de două ori mai numeroase. A cerut să fie reluate anumite părți din acele demonstrații, de fiecare dată a comentat elogios și chiar a cerut ca aceste figuri de lupte să fie introduse la toate trupele regale. La sfârșit, regele i-a poruncit lui Pippo să-i primească în leafă, chiar în garda personală.

-Tare mi-ar fi fost de folos acești oșteni, explică regele, în săptămânile din urmă, când alaiul regesc a fost atacat de câteva ori în cuprinsul Cehiei, când am călătorit dintr-un loc în altul pe când încercam să-i împac pe căpoșii călugări din tabăra lui Jan Hus cu principii germani care voiau coroana acestui regat.

Sigismund însuși a condus armata sa împotriva răsculaților husiți, care n-au suferit nici o înfrângere cât timp la comandă a stat Jan Ziskra, căpetenia lor. Și când acesta s-a tras între hotarele Slavoniei, unde avea mulți susținători, la sfatul lui Pippo regele a întins mâna și a încheiat un fel de pace-armistițiu, doar pentru a-și proteja armatele de pierderile omenеști inutile.

În a doua jumătate a lunii septembrie, acel an 1424, Iancu l-a însoțit pe rege la Oradea. Luase cu el o gardă de 30 de oameni, destui pentru o călătorie printr-o țară așezată la pace. După o săptămână de slujbe religioase și banchete, regele împăcat cu Barbara, având-o între ei pe micuța prințesă Elisabeta s-au întors spre Buda. A doua zi după sosire, Pippo îl chemă la sine pe Iancu și îl întrebă de când nu și-a mai văzut neamurile. Că n-ar vrea să-i fie gardă până la Temeș cetate, unde are el niște treburi de împlinit și jalbe de judecat, fiind comite al aceluia ținut? Răspunsul fu unul exprimat grăbit: încă de când a aflat de moartea tatălui său a sperat că i se va acorda răgazul necesar pentru a face drumul spre casă. Dar nu a fost cu putință. Atât

stăpânii sub puterea cărora se afla cât și porunca pe care i-o dăduse tatăl său nu îi îngăduiau să pună inima înaintea datoriei pe care trebuia să o îplinească.

Drumul lor spre Timișoara era drumul Dunării. Era un drum umblat de multă lume, deci riscul căderii sub loviturile unor tâlhari nemiloși era foarte mic. În cele două zile cât au călărit alături, Iancu și Pippo au avut prilejul să vorbească mult și cu folos.

-Puterea ta fizică este încă în creștere, spunea Pipo. Ai puțin peste douăzeci de ani, încă te mai poți lungi cu mai mult de trei degete. Nu te grăbi, fă ca și puterea din mădule să crească la un loc cu alungirea mădulelor. Dacă vei simți durere de oase, asta va însemna că nu te-ai odihnit destul. Atunci va trebui să te oprești. Mădulele să le pui să se oprească. Fii cu ochii pe cei promovați înaintea ta, vezi-le clipa șovăielii urmată de scuturarea oboselii de pe umeri. Pe acești tovarăși obosiți nu te poți baza. Oprește coloana dacă este chip și lasă lumea la odihnă.

-Chiar și fără acest sfat prețios, răspunse Iancu, am făcut întocmai poate că sub puterea nerostită a Proniei Cerești. Este suficient un somn scurt și adânc, n-am lăsat oșteanul să o lungească prea mult. Dacă poți și ai vigoare destulă, cât oștenii se odihnesc eu am căutat la strategie. Orice bătălie poate fi dusă fără ca jertfa de sânge să fie prea mare. Dar asta se întâmplă când căpeteniile au bine pus la punct o strategie clară. Am căutat să-i ocrotesc pe oștenii mei, pe aceștia pe care i-am învățat meserie după cum și eu am fost învățat. Ei sunt foarte greu de înlocuit într-un timp pe care ți-l dorești scurt.

-Înainte de orice bătălie fiecare oștean este stăpânit de frică, continuă Pippo. Chiar și căpeteniilor le este frică. Dar o căpetenie adevărată, din aceia care mereu câștigă bătălii, trebuie să se uite cu mare atenție în ochii fiecărui oștean. Să-i vadă mărimea fricii. Dacă este multă, adâncă, atunci la prima ciocnire cu vrăjmașul acela se poate transforma într-un leu fioros ori cade laș și fuge de pe câmpul de luptă. Cel mai rău este când frica se transformă în lașitate.

-Și cum poți să-l lecuiști pe om de lașitate, întrebă Iancu. Există vreun leac?

-Sigur. Sunt cuvinte care pot sluji împotriva lașității. După cum sunt și cuvinte care pot ucide, există cuvinte care înflăcărează. Ideea este să-l faci pe oștean să lupte pentru sine, pentru binele său. Că dacă îi vorbești despre datorie, credință, patrie și alte idei înălțătoare el va

măsura totul în bani, în aur despre care știe că lui nu-i folosește la nimic, că nu poate să ia aurul cu sine dincolo de moarte.

-Poți să spui, atunci, despre ce anume să-i vorbesc acestui oștean, ce îndemn îl poate înflăcăra? ceru Iancu.

-Asta este după mintea și simțirea acelei căpetenii. Nu există cuvinte scrise în vreo carte anume. Eu, de pildă, le vorbesc deschis despre moarte. Care pândește și își va lua porția din această bătălie. Deci eu nu te amăgesc că vei scăpa cu viață dacă lupți pentru mine sau pentru argint, ca plată. Eu îți spun că dincolo de această bătălie te vei întâlni cu Dumnezeu. Care te va cântări după faptele tale, de poți intra în rai ori vei rămâne pe dinafară. Pentru această întâlnire trebuie să te pregătești. Să-i ieși în cale Domnului ca un bărbat puternic, adevărat, cinstit și nu ca o potaie lașă, de care Domnul se va scârbi și te va da la o parte.

În cele două zile cât au călărit până la Timișoara, Pippo i-a dat sfaturi multe, folositoare pentru un bun conducător. I-a vorbit despre marii conducători de oști din trecute vremuri, a căror fapte rămân neșterse în istorie. Despre oameni pe care mulțimile i-au urmat cu încredere, dând cu seninătate jertfa de sânge. Despre dragoste și iertare. Dar și despre tehnici militare și strategii. Tot ce a spus Pippo în aceste adevărate lecții de artă militară i-au intrat în cap lui Iancu fără durere, fără chinul memorării silite.

La porțile Timișoarei Iancu s-a despărțit de mentorul său.

-Nu știu cât de folositoare îmi vor fi sfaturile Excelenței tale atunci când va sosi clipa hotărâtoare înaintea bătăliei. Nici nu știu dacă soarta care îmi este scrisă va fi cea de conducător de oști. Dar știu că tot ce am învățat până în această clipă trebuie să-mi folosească în bătăliile la care voi lua parte cu necredincioșii turci. Că aceștia sunt adevărații mei dușmani, ei vin cu ură să ne șteargă de pe fața pământului, să ne arunce oasele strămoșilor din țințirime. Ei vin cu fierul cel rău ca să ne fure libertatea, să ne facă robii lor. Voi lupta să adun oamenii noștri să se ridice cu curaj împotriva acestui vrăjmaș, să își apere ca niște lei casa, locul, vatra strămoșească.

Pippo fu mulțumit și împăcat cu sine văzând că această înflăcărare din cuvintele lui Iancu nu sunt doar un foc de paie. În gândul său Pippo mulțumi lui Dumnezeu că i-a fost dat să cunoască pe cel care va duce lupta cea mare, cu cinste și credință pentru moșie, pentru neam și slobozenie.

De la Timișoara Iancu mai călări o zi până ajunse în ținutul Hațegului. Intrând pe moșia familiei, călcând pe locuri pe care le știa ca fiind ale sale și ale fraților săi, Iancu cântări vrednicia oamenilor locului dar și vrednicia și destoinicia stăpânilor locului. Întreba, în fiecare sat întâlnit în cale „Ai cui sunteți voi?” i se răspundea „Ai stăpânilor de la castelul Hunedoarei!” Aceștia răspundeau așezat, cu mulțumire că Domnul le-a dat stăpâni drepti, cinstiți și credincioși. Care îi apără de relele dușmanilor celor cruzi. Iar această mulțumire a casnicilor familiei sale crescuse în inima lui Iancu, odată cu dorul de a-i vedea cât mai repede și de a-i îmbrățișa.

Toți ai casei ieșiseră să-l întâmpine la capătul podului arcuit. Vestea sosirii lui Iancu fusese dusă de Vifor și Jombor, cei doi frați de lupte ai tânărului stăpân care îi făcuse oameni liberi și îi chemase la moșia baronului Csaky, să stea cu el după ce aflase de moartea tatălui său, în acel an 1419. Nici pe acești fii de șerbi oamenii de la castel nu i-au cunoscut. Crescuseră și se împliniseră, acum erau soldați în leafă și își slujeau stăpânul iubit de care se simțeau legați ca niște șerbi, deși erau liberi după hârtiile doveditoare. Ei puteau să se miște după voia lor.

Erau acolo, la capul podului, unchiul Radu și Mogoș, frații tatălui său, Voicu. Și mai era cu ei alt unchi Radu, care era fiul fratelui bunicului Șerbu. Toți aceștia, doi de Radu și cu Mogoș stăpâni erau peste cele 40 de sate și minele de fier, de aur și de argint, peste mori și punți, pe care le donase regele Sigismund acestor oameni vrednici să stea de netrecut la hotar. Și mai erau adunați la un loc, în întâmpinarea lui, fratele de un sânge cu el, Ioan cel tânăr. Că Iancu a mai avut un frate care ducea mai departe numele tatălui lor, Voicu. Dar acesta s-a prăpădit în același an cu tată-su, 1419. Și mai erau surorile, patru la număr, de care Iancu se va îngriji să le mărite bine, după oameni de omenie și de frunte printre neamuri. S-au bucurat cu toții de revedere. S-au dus la preotul care slujea la capela Castelului și au tocmit slujbă de pomenire a celor morți. Pentru părinți, tatăl Voicu și mama Elisabeta, care se trăgea din nobilul Morsinai, un boier ungar nici prea bogat și nici sărac, dar vestit ca om drept, cinstit și cu frică de Dumnezeu.

Voicu a stat acasă trei zile. Atât i-a îngăduit comitele Pippo. A lăsat în urmă câteva sfaturi pe care însuși Pippo i le-a spus ca îndrumare pentru anii ce vor urma.

-Unchiule Radu, mi-a destăinuit comitele de Temeș, nobilul italian Pippo Spano, că regele nostru îi va slăbi pe marii magnați cu care a fost în război pentru dreptul lui la tron. Moșiile acestora le va dăruia slujitorilor credincioși, care i-au stat alături în acel război intern. Nu toate deodată. Pe rând și numai pentru pricini cu teme. Bunăoară, de vor lovi turcii la pradă și domnia ta îi vei înfrunta și îi vei prăpădi cu oastea comitatului Hunedoarei, regele te va chema la curte, la Buda ori la Szekesfehervar, unde s-o afla el și te va arăta curtenilor ca pe un vrednic apărător de hotare. Și acolo, la fața acelor nobili îți va dăruia o moșie, din cele pe care le rupe de la dușmanii lui. Iar în actul de danie vor fi trecuți ca martori toți acești grofi și baroni pe numele cărora va pune mărturie, el însuși, regele, că au fost de față și s-au bucurat de dreptatea și recunoștința lui. Așa dar, unchiule, fi cu ochii pe acești grofi și baroni care s-au luptat împotriva regelui. Caută și alege moșii mănoase, cu sate de oameni gospodari, cu poduri peste râuri și mori de măcinat. Iar când o să te cheme regele la împărțit prada de război, tu să-l cauți pe seniorul Pippo și dă-i bilet cu donația pe care o vrei. Că donația întâia n-ai mai chivernisit-o de la 1410, când ai înscris-o iarăși, întărind-o cu pecete la registrul de la Alba Iulia.

-Și să te duci, unchiule, la Deva și să cauți acolo un cămătar jidov, care ar fi cel mai bogat dintre toți. După Crăciun să-l cauți pe acela și să-l întrebi dacă n-are în sipetele lui ceva galbeni de la Iancu Hunedoreanul. Iar acela îți va da un înscris cu toată averea de galbeni ce este pusă la loc sigur, pe numele nostru. Că acest evreu nu mai face cămătărie, el se cheamă „bancher”. Acum banii nu mai umblă în lăzi și ulcele dintr-un loc în altul. Acești bancheri țin banii sub bună pază și numai hârtii speciale circulă de la o bancă la alta. Că de ai voi, domnia ta, să umbli la Brașov cetate, să cumperi săbii, arcuri, vârfuri de săgeți și alte arme, pe bani grei, apoi nu-ți vei pune viața în pericol umblând cu mult bănet în căruțe. Ci bancherul nostru de la Deva îți va da o țidulă, care este o poruncă scrisă către un bancher din Brașov, că să plătească pentru numele tău toată această cheltuială. Că aurul se va muta de la Deva la Brașov și va fi dată negustorilor care au meșterit toate aceste bunuri. Banul pus la bancherul evreu este în mare siguranță și el face purici. Adică îți va aduce dobânzi, care se vor adăuga averii tale din tezaurul băncii.

-Ce fel de scorneală papistășească este asta, Iancule? Ai făcut tu așa ceva? Adică ai dat aurul și ai primit o țidulă de hârtie? Asta-i prosteala cea mai mare pe care am auzit-o până acum!

-Nu m-ai ascultat până la capăt, unchiule! De la Brașov am cumpărat arme grele, am umplut cinci căruțe mari, dând numai aceea țidulă. Ai mai auzit o prosteală ca asta? Să-ți dea cinci căruțe cu arme pe o țidulă? Este o scorneală papistășească pe care am deslușit-o pe înțeles de la Pippo, care a făcut școală multă pe lângă asemenea bancheri. Pentru știința lui de învârtit galbenii și pentru înmulțitul lor l-a primit în slujbă mai întâi episcopul de Zagreb, din Serbia, apoi acesta l-a dat regelui Sigismund.

Mintea simplă a seniorului de Hunedoara pricepea greu, dar cu multă strădanie până la urmă căzu de acord să facă cum îi zise Iancu.

-Uite, unchiule! Eu îți dau această țidulă, pe un pergament mai gros, scris cu cerneluri colorate. Scrie aici aceste cuvinte: „Aducătorul acestei chitanțe poate folosi tezaurul depus la noi, Banca ... din Buda.” Și mai sunt scrise niște litere și numere pe care doar slujbașii băncilor le pot desluși. Semnele astea arată care este averea mea de galbeni din tezaurul băncii. Eu, unchiule, îți dau această țidulă și te rog să te duci în târgul Lipova, care se află pe Mureș, între cetățile Deva și Arad. Caută acolo, la Lipova ori în jur, în sate apropiate de acest târg un conac boieresc de vânzare. Să nu fie nici cât un castel, dar nici cât o căsuță de sărăcan. Să poată adăposti un boier cu până la 20 de oameni, casnici și prieteni. Să aibă și o grădină unde să cultivi legume pentru cuhnie. Și să aibă alte acareturi, pentru cai și vaci de lapte. Te vei tocmi cu acel vânzător, care trebuie să aibă hrisov bun, pe numele lui, până cădeți la preț. Apoi te vei duce cu acel vânzător și hrisovul lui la Arad, la bancherul evreu ... Îi arăți acelui evreu țidula asta, de la mine și îi spui că ai bătut palma cu vânzătorul ca să cumperi acest conac. Evreul va citi cele două înscrisuri, țidula de la mine și hrisovul conacului. Îți va scrie o țidulă pe care mi-o vei da mie, ca să arăt la lume că am cumpărat în bună tocmeală și acum eu, Iancu de Hunedoara, împreună cu neamurile mele Radu, Mogoș și Radu stăpâni ai castelului de la Hunedoara, suntem și stăpâni pe acest conac. Să te îngrijești de slugi care să aibă rostul fiecăruia, la odăi – femei, la cuhnie – femei, la grajduri și la grădini țărani sănătoși, buni de muncă.

-La ce îți trebuie ție o moșie la Lipova? Ai de gând să te însori și să te așezi acolo? Întrebă unchiul Radu.

-În săptămânile următoare voi sta la Lipova de mai multe ori, că o să-i fiu gardă acestui mare consilier Pippo. El vine la băi, acolo la Lipova sunt câteva izvoare cu ape calde care fac bine la oase. Acest nobil Pippo este bolnav de gută și numai când stă întins în aceste ape calde mai scapă de dureri. Fiind un om foarte drag regelui, sigur că este bine păzit. De asta am nevoie de acest conac, unchiule. Banii mi i-a dăruit Pippo, conacul va rămâne al nostru după ce Pippo va muri.

Întors la Buda, Iancu primi poruncă de la rege să treacă sub ascultarea nobilului Fillippo Scolari ca gardă personală și însoțitor oriunde va călători. Excelența sa, în interesul regelui ori a lui, personal. Porunca aceasta fu pe placul lui Iancu, acum va avea numai pentru el un bun învățător în a conduce un război. La rândul lui, el se va îngriji de viața învățătorului său mai bine decât o poate face cea mai fidelă slugă. Din păcate pentru amândoi, curând sosi clipa când dragostea lui Iancu pentru învățătorul său va trebui să fie mai mare și mai puternică decât s-a cunoscut vreodată. Însuși Pippo îi destăinuie că i-au spus medici italieni dintre cei mai buni, adică răspunzători de viața și sănătatea Papei, că boala numită gută nu are leac, iar cel ce s-a înturlucat cu ea va plăti cu suferință pentru toate greșelile și păcatele mărturisite și nemărturisite pe care le-a făcut în viața lui de om.

-Regele nu vrea să audă că eu vreau să părăsesc slujba de consilier, ca să mă caut de boală. A zis că, la nevoie, vine el la mine, acolo la Lipova, unde este cel mai bun loc de îngrijire pentru boala mea. Vezi, Iancule, pentru ce trebuie să ai conac încăpător aproape de casele mele?

În zilele din acel început de noiembrie 1424 toamna și-a arătat chipul cel urât, cu ploi, vânturi, ceață și nori care țineau soarele ascuns în toate ceasurile zilei și nopții. Vremea rea a adus înrăutățirea bolii comitelui Pippo. Durerile nu treceau cu leacurile obișnuite, doar băile cu apele din acele izvoare mai aveau ceva putere împotriva răului. Apele vindecătoare erau aduse în butoaie mari, direct de la izvor, apoi erau încălzite la temperaturi anume controlate de medicii italieni care serviseră la Roma, în preajma Sanctității Sale, Papa. Iancu a stat la căpătâiul prietenului său până la Crăciun. În zilele când vremea se încălzea măcar puțin și durerile slăbeau, Pipo îi povestea despre tot ce adunase el, cu iscoadele sale, despre turci și imperiul lor.

-Trebuie să-ți cunoști dușmanul, Iancule. Ori de câte ori ai prilejul fă pace cu el. Cunoaște-i vrăjmașii de lângă coastele lui, adică din țară, apoi cată să-i cunoști pe dușmanii de lângă hotarele lui. Trimite soli la acești dușmani din coastele aceuia și fă înțelegeri din care să iasă câștig pentru toți aliații împotriva turcilor.

Anul 1425 începe cu multă foială de soli. Frumoasa soție a comitelui de Timișoara îi trimite veste de la Ozora, reședința casei Scolari, că s-au încheiat lucrările de finisare a capelei mortuare a familiei și este nevoie ca soțul, stăpânul și ctitorul să fie de față la sfințirea acestui lăcaș. Să facă un efort, să lase de o parte slujba la rege și să vină cât poate de repede acasă, la Ozora.

-Iancule, trebuie să dau ascultare soției. Capela aceasta este o bijuterie pe care am lucrat-o pentru sufletul meu. Acolo va fi locul meu de odihnă pe veci. Acolo va veni și fratele meu, episcopul Andrea Scolari, care mi-a luat-o înainte, trecând la cele veșnice în loc să facă slujba de sfințire. Chiar dacă mor pe drum, tot voi ajunge acolo unde sunt chemat acum. Poate să fie ultimul meu drum! Te rog să vii cu mine.

-Excelență, drumul va fi foarte greu în această lună de iarnă. De aici, de la Lipova până la Ozora este o cale de o lună de zile de umblat, cu sania, apoi cu trăsură. Ca melcul trebuie să ne târâm dacă vrem ca sănătatea domniei tale să nu sufere mai multă stricăciune. Eu mă încumet să merg la acest drum, dar domnia ta trebuie să ne dai ascultare tuturor celor ce te vom însoți, datori fiind să-ți apărăm sănătatea.

Drumul a fost lung și greu. Trecând prin Buda, Pippo a primit de la regele Sigismund poruncă să fie mijlocitor, împreună cu doi nobili din Florența, la discuțiile pentru pace între Venetia și Ungaria. Sigismund voia să obțină de la venețieni legământ că va da Ungariei ajutor naval atunci când creștinii vor porni cruciada de alungare a turcilor din Europa. Flota venețiană trebuie să blocheze strâmtoarele, Bosforul și Dardanelele, ca Murad sultan să nu-și poată aduce oștirile din Anatolia în Rumelia. Iar Ungaria va renunța, în favoarea Venetiei, la Coasta Dalmată din Croația, pe malul Adriaticei.

-Pippo, dragul meu consilier, ești nădejdea mea de a încheia aceste tratative de pace cu câștigul pe care Ungaria trebuie să-l obțină. Tu singur poți să te înțelegi cu florentinii tăi în așa fel ca ei să-i țină pe venețieni la masa tratativelor și să lase din pretenții.

-Majestate, bucuros aş face tot ceea ce îmi porunceşti. Dar sunt bătrân şi bolnav. Nu pot să călătoresc aşa departe, nici la Veneţia şi nici la Florenţa. Să vină solii la mine, la Ozora, unde trebuie să ajung cât mai repede să fiu de faţă la sfinţirea capelei din reşedinţa familiei mele.

Şi a fost pe voia lui Pippo. Acolo, la Ozora, cei doi trimişi florentini au purtat discuţii cu veneţienii care s-au învoit cu acest loc pentru tratative, dar şi cu regele Sigismund, care a prezentat o listă cu cererile Ungariei pentru a se ajunge la o pace trainică şi o lungă colaborare militară împotriva Imperiului Otoman. Iancu, tânărul căpitan al gărzii de apărare a consilierului Pippo Scolari, a avut parte de învăţătură diplomatică, văzând cum se poartă între ei oamenii cei mai importanţi ai acelor vremuri. Ozora era aproape de lacul Balaton şi nu era prea departe de Buda. Olăcari soseau de la curtea regelui aducând scrisori pentru Pippo, prin care acestuia i se aduceau la cunoştinţă toate noutăţile din aceste părţi de lume. Într-una din aceste scrisori regele Sigismund strigă după ajutor şi sfat:

„Pippo, consilierul meu drag, află că lucrurile se încurcă tare, în aceste zile, la hotarul Serbiei cu Imperiul. Sultanul Murad vine cu oaste mare, vreo 60.000 de spahii, ieniceri şi akingii, cu gând să facă Serbia despotului Lazarevici paşalâc. Acest vasal al nostru s-a tras din calea urdiei, neavând destulă oaste ca să ducă o bătălie cu Murad sultan. A venit cu cererea să-i dăm oştire de ajutor, aşa cum ne-am legat în actul de vasalitate pe care l-am semnat cu el. Vino, Pippo, să mă ajuţi cu Despotul. Îi vom da ajutor, dar nu atât de mult cât cere el. Să facă bine şi să-şi adune oastea din ţara lui, nu să ne ameninţe cu închinare la turci. Că dacă face asta, vom fi singuri în faţa urdiei. Că mai avem şi o problemă la spatele nostru, în Ţara Românească. Voievodul Dan al II-lea, fidel nouă, ne trimite ştire că turcii au intrat în Oltenia aducând cu ei pe Radu Praznaglava, care zice că este fiu din flori al lui Mircea Vodă, cu gând să-l pună voievod la Târgovişte. Dan Vodă a ieşit în calea acelor turci şi i-a bătut, alungându-i cu pretendentul lor cu tot. Dar neputându-l prinde, ne scrie că a aflat de uneltiri ale unor boieri care îl vor pe acel bastard Praznaglava şi Ţara Românească închinată la turci.”

Sub presiunea acestor ştiri ameninţătoare, Pippo porneşte la drum. Îi trimite pe florentini la Tata, unde erau aşteptaţi trimişii veneţienilor pentru vorbirea cu oamenii regelui Sigismund. El porneşte spre Timişoara, să afle la faţa locului cât de mare este pericolul otoman în

aceste părți de miazăzi ale Ungariei. Ajuns la comitatul său, Pippo află cu bucurie că turcii au dat înapoi, adică și-au tras oștirile în spatele porților în taberele unde au iernat. Întreabă acele iscoade cum de s-au răzgândit turcii să pornească campania lor obișnuită, de jafuri de primăvară, aceia au adus martori, câteva căpetenii de akingii care au spus că Sultanul Murad a aflat că Pippo Scolari trăiește, nu este mort așa cum se zvonise în iarnă. Știind că această spaimă a oștilor lui este sănătos, ba chiar a ajuns în Banat, Sultanul a poruncit să nu se pornească războiul, să mai amâne.

-Excelență, spune Iancu, n-am pomenit ca o oștire de câteva zeci de mii de luptători să se sperie de numele unui singur om. Ești, domnia ta, vreun vrăjitor care îi pui pe goană pe necredincioși doar cu numele pe care îl porți?

-În anii din urmă turcii nu au câștigat nici o bătălie cu noi. Oștile pe care eu le-am condus au ieșit victorioase mereu. Sigur că aceste victorii, legate de numele Scolari, doar îi rușinează pe ei, le scad moralul și sultanul nu poate porni la război cu o oștire care este gata să o rupă la fugă de frica unui om, a unui nume. Ține minte, Iancule, bătăliile se câștigă de conducătorul de oști care vede de sus, mișcarea fiecărui luptător, a fiecărui rând, ceată, aripă, centru. Care știe că va câștiga bătălia și pentru aceasta își ține proaspătă o rezervă de trupe, cu care să-l urmărească pe dușmanul care fuge, cuprins de panică. Când vezi că dușmanul și-a scăpat curajul în pantaloni, atunci trebuie să pornești la bătălie, cu toată încrederea că vei învinge.

Așa face, întocmai cum a spus. Armata regală număra 25000 de ostași, 15000 călări și 10000 pedestrași. În fruntea lor Pippo coboară spre Severin, unde se întâlnește cu armata lui Dan al doilea. Împreună vin pe clisură și intră în Oltenia. Aici se ciocnesc cu turcii care îl aduseseră înapoi pe Radu Praznaglava și îi spulberă. Dar nici acum nu-l prind pe pretendentul valah. Cu părere de rău, Pippo se întoarce la Timișoara. De aici este dus cu multă grijă la Lipova, pentru tratamentul care încă îi face bine, dar nu destul.

Supus la aceste eforturi mult prea mari pentru trupul slăbit și bolnav, Pippo n-a mai avut puterea să iasă din scaldătoarea lui de la Lipova. Regele se apleacă în fața bolii necruțătoare, dar nu poate renunța la înțelepciunea și bunul simț al consilierului neprețuit. Îi face lui Pippo o ultimă surpriză: convoacă la Lipova dieta regatului. Lucrările încep la sfârșitul lunii august și se termină la 5 septembrie, în acel an 1426.

-De ce a ținut regele Sigismund să aducă reprezentanții stărilor tocmai la Lipova? a întrebat Iancu.

-Pentru mine, Iancule, pentru cuvântul meu care adună mulți delegați de partea regelui. Și deoarece acum s-a hotărât semnarea actului de vasalitate al voievodului Dan al II-lea, deci a Țării Românești. Marea nobilime din Ungaria este neutră, nu-i interesează problemele pe care le are regatul la hotarul de miazăzi. De altfel, îți destăinui ție cerându-ți să juri că vei păzi acest secret, marea nobilime a cerut să nu mai fie chemați cu trupele lor la războaiele regelui cu turcii, la acest hotar. Că armata regală are destule trupe aici, că toți valahii din regat care sunt buni pentru război sar de îndată când se zvonește de o nouă campanie cu turcii.

-Ce fel de unguri sunt acești nobili, Excelență, care nu au inimă pentru țara lor?! Îi mână doar dușmănia împotriva regelui pe care ei, nu alții, l-au acceptat să stea pe tron, în fruntea țării? Țara se duce de răpă dacă nu este ascultare și unitate!

-Află că regele s-a bazat pe cuvântul meu, care am lămurit adunarea nobililor țării, că este nevoie de o linie puternică de apărare la hotarul cu turcii. Fără alianța cu Țara Românească și cu Serbia, Ungaria va avea hotar direct cu Imperiul Otoman. Și atunci liniștea și pacea noastră s-au dus, mereu vom avea război aici, în scurt timp țara se va slei de moarte. Am atras de partea mea pe cei mai mulți delegați, am încheiat alianța cu Țara Românească așa cum este bine pentru ambele țări. Mai mult, la cererea lui Dan Voievod ca Ungaria să-i asigure o gardă permanentă de 600 de oameni, care să fie plătiți de regele Sigismund, eu am făcut o socoteală mai clară și până la urmă voievodul român a primit 1.000 de oșteni ca gardă, din care 100 de călăreți și 900 pedestrași.

-De ce, Excelență, ești domnia ta atât de apropiat de noi, valahii? Că n-am văzut niciodată să vorbești despre noi altfel decât cu dragoste și vorbe bune?!

-Valahii sunt cei mai buni luptători pentru apărarea acestor pământuri, care au fost ale lor dintotdeauna. Ei nu pleacă de aici, nu fug din calea primejdiei, nu trădează. Își dau viața pentru acest pământ, nu țin seama că este sub stăpânire străină atâta timp cât satele lor sunt aici, iar oasele strămoșilor lor se află în țințirile din marginea satelor. Tu, Iancule, ai sânge de valah, să te sprijini pe frații tăi, valahii, să fi foarte atent la vorbele și jurămintele nobililor unguri. Atâta îți zic!

Simțindu-se mai bine după acele săptămâni de tratament la Lipova, comitele Pippo s-a ridicat din patul de suferință și a decretat pornirea celei de a doua părți a campaniei împotriva turcilor. De astă dată trebuie dat ajutor sârbilor și bulgarilor. Există câteva cetăți puternice care nu pot fi lăsate în mâna turcilor.

-Nobili comandanți! Cetăți ca Belgrad, Golubec și Vidin trebuie să fie ale noastre. Atâta vreme cât în dosul acestor ziduri vor fi osmanlâi, pace nu va fi nici pentru Serbia și nici pentru Ungaria. Să pornim la luptă!

Bătăliile din această a doua parte a campaniei din 1426 au avut loc în septembrie – octombrie. Întors din campanie la Timișoara, în a doua jumătate a lunii octombrie, Pippo pleacă spre Oradea, la fratele său episcopul Andrea. Nu-l mai prinde în viață, deși acolo sosise de la Roma medicul Ieronimo di Sancto Miniato, cunoscut pentru tratamente bune, reușite, la unii pacienți cu ranguri înalte din preajma Serenisimului Părinte. Pippo face băi, căci și cele calde de lângă Oradea erau vestite ca binefăcătoare. Dar boala nu cedează, așa că pleacă spre Lipova. Luna decembrie Pippo rămâne la pat, durerile sunt din cele mai atroce. Iancu îi ajută pe slujitori să-l sucească pe bolnav în patul lui, că nu putea sta prea mult timp într-o poziție. La 27 decembrie 1426 Pipo Scolari a trecut la cele veșnice. Corpul neînsuflăit a fost dus spre îngropare în capela funerară construită de cel decedat. Pe piatra mormântului stau scrise următoarele cuvinte: „*Sepulchrum egregii et magnifici Filippi de Scolarius de Florencia, Comitit Temesiensis et Ozore, qui obiit A.D. MCCCCXXVI, die XXVII mensis decembris*”⁸⁸.

Moartea lui Pipo l-a afectat profund pe tânărul oștean. Când capacul sicriului a fost bătut în cuie și cortegiul funerar a pornit din loc, Iancu s-a jurat în mintea lui să facă orice ca să lupte în toate bătăliile pe care oștile maghiare le vor purta împotriva necredincioșilor otomani. Acum se simțea fără căpătâi. Slujba în garda comitelui a luat sfârșit, iar din partea regelui nimeni nu i-a cerut să se întoarcă la cazarmă. Iancu rățăcea printre conacele din jurul Lipovei, căci mulți nobili și-au ridicat reședințe încăpătoare, unele chiar luxoase ca să aibă unde locui când cel mai important consilier al regelui ar fi zăbovit aici, la băi.

⁸⁸ Mormântul strălucitului și magnificului Filippo Scolari din Florența, comite de Timiș și de Ozora, care a murit în anul domnului 1426, ziua 27, luna decembrie.

Capitolul 5

Sfârșit de ucenicie

După anul nou Lipova a devenit pustie. Nobilii s-au retras la moșiile lor, acum nu avea nici un rost să mai zăbovească în acest târg golit de orice interes. Iancu a plecat și el, la Hunedoara, la castelul familiei sale. Iarna a trecut greu, oșteanul învățat cu o viață agitată nu-și găsea starea locului. Se hotărâse: când se va desprimăvăra va trece pe la conacul de la Lipova și va scoate la vânzare această moșie, folosindu-se de banca acelui evreu unde își avea comoara pusă sub lacăte de pază. După sărbătorile Paștelui Iancu a plecat la Lipova. Vremea era frumoasă, grădinile înfloreau și mirosul de liliac plutea peste tot locul, în timp ce roiuri de albine zburau din floare în floare alungând liniștea ce fusese stăpână peste fire cu puțin timp în urmă. Iancu ieșise la malul Mureșului. Apele învolburate până mai deunăzi începeau să se retragă în matcă, limpezindu-se.

Se întorcea agale spre casă gândind să pună capăt zilelor lenevirii. Trecea cu pas ușor pe uliță, pe lângă grădinile frumos aranjate cu flori multicolore printre șiruri de pomi fructiferi. Cu coada ochiului a zărit o pată de culoare, mișcându-se dincolo de gardul pe lângă care tocmai trecea. A ridicat ochii spre acea pată care se mișca, îngânând un cântec vesel. Fără să vrea, a exclamat surprins de frumusețea peste care cătau ochii lui:

-Tündér szép, mint egy rozsa! Ki vagji maga?⁹

Zâna pe care o descopereau ochii tânărului oștean s-a răsucit spre glasul ce venea dinspre uliță. S-a pierdut în ochii albaștri-verzui ai tânărului cu ținută nobilă care se oprise lângă gard, sorbind-o din ochi.

-Nu sunt zână, domnule, sunt doar fiica tatălui meu, Szilagyí Laszlo, vecinul dumneavoastră. Numele meu este Elisabeta, Bettyi mă strigă părinții și frații.

Era îndrăzneță zâna din grădina vecină. Iancu rămăsese vrăjit și n-a înțeles mai nimic din cuvintele pe care fata i le spusese. El privise gura care vorbea, dar nu vedea decât buze frumos arcuite peste un șir de dinți albi, scilipitori. Zâna era aproape la fel de înaltă ca el, acum

⁹ -Tündér szép, mint egy rozsa! Ki vagji maga? = Înger frumos ca un trandafir, cine ești tu?

se priveau în tăcere. Iancu sta ca vrăjit, plutind în ochii la fel de albaștri, frumoși ca seninul cerului de mai. Zâna, cu numele Elisabeta tresări în curând, buna ei creștere nelăsând să stea de vorbă, singură, cu un necunoscut, chiar dacă acela locuia gard în gard cu casa părinților ei.

-V-am văzut foarte trist după moartea celui pe care l-ați slujit cu devotament. Nu aveți ochi pentru nimeni cât timp seniorul Pippo a trăit. Ce fel de legătură a existat între domniile voastre? Dar nu am dreptul să pun astfel de întrebări. Poate că ar fi mai potrivit să bateți la poarta noastră, să-l cunoașteți pe tatăl meu, să aflați ce noutăți mai sunt la Buda, de unde el a venit aseară.

Mai târziu, povestindu-i fratelui său Ioan această primă întâlnire cu aleasa inimii lui, Iancu avea să îi dea dreptate aceleia că fata l-a văzut și l-a iubit cu mult timp în urmă. De aceea i-a vorbit cu mult curaj, acest moment când el ar fi băgat-o în seamă fiind visat atât de des de frumoasa fecioară, așa cum li se întâmplă tuturor celor de vârsta ei.

Iancu i-a mulțumit pentru bun sfat și s-a grăbit să coboare cu picioarele pe pământ, cu gând să descopere acea poartă la care ar trebui să bată, cu curaj. Privi de-a lungul uliței și nu văzu nimic care să semene cu o intrare, cât de mică, pentru oameni. Că pentru trăsuri și căruțe poarta ar trebui să fie ușor de văzut, de la o poștă. Ajunse la un colț al gradului, dincolo de care se lărgea drumul cel mare, iar poarta pe care o căuta Iancu se înălța mândră, din lemn sculptat. Spre norocul lui poarta era deschisă. Iancu aruncă o privire în curte dar nu zări pe nimeni. Stătu o idee în cumpănă, nu se cade să pătrundă în curte fără să bată și să ceară învoire. Cât zăbovi nehotărât apăru dinspre grădina de flori stăpâna cu care Iancu îndrăznise să schimbe niște cuvinte, cu puțin timp în urmă.

-Îndrăzniți, nobile domn, aveți curaj că doar sunteți oștean viteaz, așa am auzit că se spune despre domnia voastră, grăi Elisabeta. Cred că ați vrea să vorbiți cu tatăl meu, care aseară a descălecat de la Buda. Vreți să aflați ce noutăți mai sunt la curtea regelui? Pofțiți înăuntru, voi trimite după stăpânul casei.

În timp ce tânăra domniță avu acest dialog cu cavalerul devenit, subit, un timid, din casă ieși un servitor îmbrăcat cu haine elegante, ca la o casă mare. La doi pași în urma servului ieși un bărbat despre care nu se putea spune decât că, da, el este stăpânul. Era cu un cap mai înalt decât servul, avea acel cap înzestrat cu un nas drept care

trona peste o mustață cu colțurile frumos rotunjite peste o gură din care ieșeau cuvinte adresate, mai întâi domniței Elisabeta, fiica sa, apoi tânărului vizitator.

-Poftiți în casa mea, domnule Iancu de Hunedoara! De mult aș fi vrut să fac cunoștință cu omul cel mai de încredere al întâiului sfetnic al regelui. Dar n-a fost chip! Că boala sârmanului florentin nu v-a lăsat să vă îndepărtați de el, nici zi, nici noapte. Eu sunt Andraș Szilagy, nobil cu stare care am venit, în urmă cu câțiva ani, să mă alătur regelui Sigismund, oferindu-i spada mea și mica oștire pe care mi-am adunat-o, să-i fie de folos în disputele pe care Majestatea sa le avea cu niște nobili din cei mai bogați, la cuferele cu comori, dar nu și la creier. Majestatea sa mi-a cerut să mă alătur curtenilor săi, să intru în Dieta țării, dar nu mi-a dat nici o slujbă de încredere. Până acum!

-Mă bucur să vă cunosc, nobile domn, răspunse Iancu și cred că veți primi scuzele mele pentru lipsa de politețe de care mă rușinez acum, nedovedind atâta timp în urmă interesul convenit despre vecinii alăturarea de care viețuiesc în acest oraș al regelui, unde m-am aflat în slujba vrednicului de toată cinstirea comite de Temeș și înalt consilier regal, defunctul Fillippo Scolari. Îmi veți ierta lipsa de bună creștere, dar înainte de a pleca dintre noi Excelența sa a avut multe sfaturi de dat și multe porunci pe care m-am legat cu jurământ să le împlinesc. Nici datoria de slujbaş dar nici dragostea care m-a legat de Excelența sa nu mi-au îngăduit să mă dezlipesc de dreapta lui. Vă destăinui, bunule domn, că mă simt pustiit de lipsa lui Pippo, care mi-a fost aproape ca un tată, nu stăpân.

-Toată lumea știe cine ați fost cât timp ați stat la dreapta lui Pippo și ce anume v-a legat de acest mare om. Așa că nu încap scuze pentru ceea ce spuneți că ar fi un semn de proastă creștere. Trăiesc cu nădejdea că acum vă puteți apropia de casa mea, că veți avea bunăvoința să-mi vorbiți despre nobilul defunct pe care eu, din păcate, nu am avut favorul să-l cunosc mai îndeaproape.

Amândoi bărbații păstrară câteva clipe de tăcere, parcă încercând să reînvie în minte chipul viu al celui despre care urmau să vorbească. Iancu se strădui să-și învingă slăbiciunea, tată și fiică urmărindu-l și așteptând să-și înceapă povestea. Bărbatul mai tânăr se îndepărtă de imaginea din memorie și zise:

-Poate că nu-i potrivit să vă spun povestea mea acum, când amintirile sunt proaspete și durerea pierderii omului drag este mare.

Timpul trebuie să aștearnă leacul său și atunci pot chema mai ușor amintirile ... Iartă-mă, bunule domn, dar am o neliniște pe care aș vrea să o îndepărtez, cu ajutorul domniei tale. Mă gândesc și mă întreb, de ce oare de la curtea regală nu primesc nici un semn, o poruncă pentru întoarcere la garda Majestății sale. Că eu am intrat, în urmă cu puțini ani în slujba regelui, iar Majestatea sa m-a dat să-i fiu pază și însoțitor pretutindeni sfetnicului său cel mai important. Iar dacă Pippo a murit și eu nu sunt chemat înapoi, la slujba mea din preajma regelui, înseamnă că și eu sunt mort cerându-i să-mi dea poruncă? Ce sfat îmi puteți da, știind ce se întâmplă în aceste zile la Buda?

-Cele ce se întâmplă la curte sunt pe deplin lămuritoare, zise nobilul. Majestatea sa tocmai a plecat într-o lungă călătorie, urmărindu-și interesul dincolo de hotarul Ungariei, în Cehia și pe la principii electori germani. Avem liniște la hotarul de la miazăzi, sultan Murad este plecat cu oastea sa cea mare în părțile asiatice, în Anadolu cum zic ei. Acolo conducătorii Imperiului Otoman au niște dușmani vechi, pe care nici nu-i pot reduce la tăcere pentru totdeauna și nici nu și-i pot face prieteni.

-Știi și eu câte ceva despre acel emir de Karamania, acesta este cel care din vreme în vreme pornește o răscoală și atâță la nesupunere pe toți dușmanii sultanului, oricare ar fi acela. Mi-a vorbit Pippo despre acest emir și i-a părut rău că acela n-a vrut să lege prietenie cu Ungaria. Nu are încredere în regele Sigismund, spunea Pippo. Emirul karaman era foarte apropiat doar de Mircea, voievodul Țării Românești. Majestatea sa nu are nici o iscoadă în partea Anatoliei, nimeni dintre curteni nu are vreo legătură acolo, la Brusa ori în alt loc. Doar Pippo ar fi fost omul care ar fi putut lega un capăt de punte diplomaticească în acele părți. Dar regele nostru trebuie că are ceva semne că Murad Sultan nu se va întoarce prea curând la Edirne, de s-a încumetat să se întoarcă cu spatele la Balcani.

-Da, regele Sigismund caută să-și ia moștenirea cehească după fratele său, regele Boemiei decedat de curând, dar întâmpină opreliști grele, dintre cele pe care doar cu sfaturile și ajutorul nemijlocit al lui Pippo le-ar putea învinge, cu folos. M-au îndemnat și pe mine grofii cei mari, alde Csaky și Cillei și ceilalți, să mă alătur lor cu bani și oștire, dar eu i-am refuzat. Le-am zis că stau gata să sar, cu bani și oștire, dar numai dacă țara este lovită de megieșii din aceste părți, dinspre miazăzi de turci ori dinspre răsărit de poloni.

-Înțeleaptă hotărâre, mărite domn! Primiți firitisire și din partea mea, care gata sunt să stau lângă domnia voastră dacă credeți că vă pot fi de folos aici, în țară, răspunse Iancu în mintea căruia se isca o rază de nădejde spre o slujbă potrivită priceperilor sale.

-Bucurie mare mi-ar face să vă am aliat, dar cred că soarta domniei tale, vrednice oștean este să stai mai aproape de câmpurile de bătălie, nu irosindu-ți știința și îndemânarea militară în tabere mărunte. Sunt sigur că Majestatea sa nu te-a uitat pe domnia ta. Dar acum, în această campanie cehească regele este înconjurat de acei magnați de care am pomenit și care nu l-au avut la inimă pe Pippo. Așadar, omul lui Pippo nu este binevenit, acum, pe lângă rege!

-M-am lămurit pe deplin, acum, după veștile pe care mi le-ați dat. Cu recunoștință vă mulțumesc pentru bunul sfat pe care mi-l dați. Voi aștepta, cu răbdare, să se întoarcă Majestatea sa în țară și doar atunci, dacă vremurile îmi vor fi prielnice, doar atunci mă voi încumeta să-i ațin calea. Până atunci mă voi duce la Hunedoara, la familia domniei mele, să pregătesc niscai oșteni de voi găsi bărbați buni de luptă.

Deși asta a fost hotărârea cea înțeleaptă, totuși Iancu nu se grăbi să pornească la drum către ținutul neamurilor sale. Ochii frumoși ai Elisabetei îl țineau locului, nu voia să stea nici măcar o jumătate de zi fără să o vadă, căutând diferite pricini de a bate la poarta vecinului Andraș Szilagyi. Au trecut două săptămâni și Iancu nu dădea semne că s-ar pregăti de drum. Vizitele lui la conacul nobilului Szilagyi, uneori chiar și de două ori într-o zi, deveniseră stânjenitoare, astfel că domnul Andraș îl luă din scurt.

-Ce te reține, domnul meu, aici la Lipova? Doar ai spus că locul domniei tale este la Hunedoara, unde unchiul domniei tale este comite.

-Mărite domn, mă voi încumeta să spun adevărul, despre ceea ce mă ține locului. Domnița Elisabeta este cea care mi-a căzut dragă și simt că fără să o văd într-o zi, inima mea poate să se îmbolnăvească rău de tot. Ați fost bun cu mine și nu vreau să fiu nerecunoscător, făcând vreo faptă necugetată. De aceea vă cer mâna domniței. Aș fi cel mai fericit om, nu numai din Ungaria ci chiar din lumea întreagă, să vă fiu ginere!

-Hm! Ginere sau mai degrabă soț al Elisabetei?!

-Iată că m-am bâlbâit, dar sigur că mai înainte de toate aș vrea să o știu pe Betty nevasta mea, apoi mă voi învrednici să vă fiu un ginere

bun! Îmi îngăduiți, mărite domn, să-i fac curte fiicei voastre? Pot nădăjdui să fiu cel mai fericit om, într-o zi?

-Nădejdea nu ți-o poate lua nimeni, fiule. Mi-ar plăcea să te aduc în familie, dar mai mult mi-ar fi plăcut să te am alături de mine atunci când erai cel mai apropiat tânăr oștean de Pippo Scolari. Atunci lumea spunea că ai în față un viitor strălucit. Acum, când Pippo nu mai este, ce se poate spune despre domnia ta, Ioan de Hunedoara?

-Ca oștean nu m-am schimbat cu nimic în săptămânile de când am rămas fără mentorul meu. Ca om de război, încă nimeni nu știe ce învățătură am primit de la Pippo. Și nu va ști până nu voi dobândi câteva victorii în luptă cu turcii. Nu am de gând să stau și să tai frunze la câini. Voi pleca pe urmele regelui, îi voi ieși în cale și îl voi face să-și aducă aminte de mine. Iar în acest timp mă voi întoarce mereu să fiu cât mai aproape de Elisabeta, dragostea mea.

-Frumoase vorbe, frumoase făgăduinți! Din partea mea poți nădăjdui că undeva, cândva, vei putea să-mi fi ginere. Dar să fi soț Elisabetei nu-mi stă mie în puteri să te ajut. Doar ea, Betty, singură poate să spună dacă poți cuteza să-i fii plăcut, în preajmă. Să o întrebăm, vrei?

Nobilul Andraș bătu din palme, chemând slujitorul cel îmbrăcat în haine alese pentru a-i da porunci:

-Gherghe, cheam-o pe domnița Elisabeta, spune-i că vreau să-i vorbesc.

-Nu este nevoie, tată, aici sunt, zise domnița apărând în prag. Am stat prin preajmă, sperând să fiu chemată. Nădăjduiam că nobilul cavalier va dori să mă vadă și pe mine. Iată, aici sunt!

-Fiica mea, cavalerul Ioan de Hunedoara mi-a cerut permisiunea să îți facă curte, nădăjduind să te ceară de soție cândva, după ce vă veți cunoaște destul de bine. Eu mi-am dat acordul să calce pragul casei noastre, atâta timp cât purtarea sa va fi cea respectuoasă, după cum se cuvine pentru a face cinstire casei mele. Dar, fiind vorba de tine, fiica mea, cererea nobilului cavalier trebuie supusă, într-un sfârșit, ție. Tu ai ultimul cuvânt!

Domnița nu păru surprinsă de vestea ce o auzi. Nu era acel gen de domnișoară care se fâstăcește peste măsură, dându-și ochii peste cap și leșinând din te miri ce.

-Nobilul Ioan a cerut să-i permiți să-mi facă curte, nădăjduind că îmi va cere mâna, la timpul potrivit. După inima mea, eu gata sunt să-i fiu soție chiar din această clipă, deoarece îmi este drag și alt soț

nu-mi doresc. Acesta este adevărul, tată drag și nu îmi este rușine să-l spun. Dar eu sunt fiica ta, datoare sunt să-ți dau ascultare și să mă supun hotărârii tale pe care nu o pun la îndoială că ar fi dăunătoare mie. Nobilul cavaler trebuie să dovedească, în timpul cât îmi va face curte, că este demn să intre în casa noastră. Va trebui să se ridice în slujbă regească, urmând povețele bune pe care le-a primit de la defunctul Pippo Scolari. Să ne fie egal în rangul nobiliar! Pentru că, acum, cavalerul este doar un simplu oștean, nu are soldați sub comandă și nici moșii întinse după care ar face parte din clasa noastră nobiliară. Mai mult, cavalerul este născut valah și chiar dacă a fost botezat în biserica catolică și spune că este maghiar, în ochii neamurilor noastre nu va fi privit ca un egal nouă. Așadar, ca să-mi devină soț, cavalerul Ioan, sau Iancu după cum îi place să-și spună, va trebui să se străduiască să devină ungar, pe deplin! Credeți, cavaliere, că vă cer prea mult?

-Nicidecum, domniță! Mă voi strădui să fiu, întru totul, demn de casa voastră nobilă, ca să puteți privi în ochii neamurilor voastre fără a vă rușina cu un soț inferior. Cât de curând mă voi prezenta la curte ca să iau înapoi comanda celor 50 de oșteni cu care m-am alăturat gărzii regești. Și voi cere Majestății sale, să întărească hrisovul de danie pe care l-a dat, în anul 1407, tatălui meu și unchilor mei și mie, deși eram doar un prunc abia născut, de stăpâni peste ținutul Hunedoarei. Voi cere să-mi dea titlul de comite de Hunedoara, ceea ce mă va ridica în tagma nobililor din care faceți parte și domniile voastre. Până când nu voi obține acest titluș, nu-mi voi permite să calc pragul casei voastre ca unul care a primit îngăduință să vă curteze, nădăjduind să vă fie soț, la timpul potrivit. Acesta este legământul meu!

Pe drumul spre conacul lui, deși nu avea de făcut mai mult de 100 de pași, Iancu simțea atâta bucurie încât începu să salte în pași de dans și să îngâne cântece de dragoste pe care le auzea la femeile din slujba sa când acestea nu-l simțeau pe tânărul stăpân în preajma lor. Ar fi vrut să-și strige în gura mare bucuria de a fi acceptat ca curtezan al frumoasei Betty Szilagyi, dar bunul simț îl trăgea înapoi, să nu se facă de râs cu o asemenea purtare nedemnă de un nobil cavaler.

Întră în casă gândind că trebuie să facă ceva, să-și adune câțiva prieteni la o petrecere de flăcăi, în care să-și strige bucuria de îndrăgostit. Se întristă când înțelese că la chemarea lui prietenilor le va trebui o săptămână să ajungă aici, la Lipova, răstimp în care focul

ce-l ardea putea să-l vatem. Dar tristețea îl părăsi îndată ce Török, tânăra lui slugă ce trebuia să se cizeleze mai repede pentru a primi titluș de valet, îl anunță cu mare bucurie că tocmai a descălecat cu o mică de ceas în urmă, cavalerul Aron Csanadi, prietenul de suflet al stăpânului. Cei doi se îmbrățișară, dar lăncu își surprinse prietenul luându-l în brațe și învârtindu-l ca pe un fulg.

-Stai, nebunule, stai, ce te-a apucat? Ce bucurie mare a dat peste tine, întrebă Aron. Ești îndrăgostit? Că doar cei ce-și zălogesc inima, doar aceștia își pierd repede și capul, ca tine!

-Da, prietene, sunt îndrăgostit și ai venit la timpul cel mai potrivit, că nu aveam cui să-i destăinui marea mea bucurie de la acest ceas.

-Deci tu ești pricina pentru care căpitanul Mihai Szilagyî a fost chemat cu mare grabă de tatăl lui pentru a-l cunoaște pe tânărul peșitor al surorii sale? Măi, măi, ce flăcău grăbit! Abia de ai împlinit 21 de ani și crezi că ești gata să-ți pui pirostriile?

-Cum ai spus, Aron prietene? Bătrânul Szilagyî și-a chemat fiul ca să mă vadă și să pună un preț pe capul meu? Dar ce sunt eu, un noaten¹⁰ de vânzare?

-Măi, dar iute ești la mânie, frate! Cine a zis ceva rău despre tine? Eu nu am spus așa ceva, doar că tânărul căpitan se pregătea să vină încoace, la Lipova, să-și vadă tatăl și sora înainte de plecarea oștirii regelui la bătălie, în ajutor Despotului Ștefan Lazarevici împotriva turcilor. A scăpat o vorbă, în doi peri, cum că ar fi aici, la Lipova, un tânăr care s-a îndrăgostit de sora lui și n-ar fi rău să-l cunoască și el, din timp. Nu știa că tatăl său te-a îngăduit să-i faci curte fetei. Eu doar te-am bănuț pe tine că ai fi acel tânăr și m-am bucurat, gândind că ți-ai ostit inima după pierderea lui Pippo, că dragostea înseamnă viață și este mai bună decât jelirea după un mort.

-Eh, mai îmbunat o țără! Dar spune, ce fel de om este acest frate al Elisabetei? Este un bun oștean? Este cunoscut cu ceva isprăvi de soi în războaie?

-Dacă nu mă lași să-ți povestesc și sari în sus ca un puric ... n-o să afli ce este mai important. Începusem să-ți spun că în primăvară, în acest an 1428, bătrânul Szilagyî a trimis vorbă fiului său, Mihai, să treacă pe acasă, la conacul de la Lipova, înainte de a pleca la război, cu regele Sigismund, împotriva turcilor. Sigismund i-a promis despotului Ștefan Lazarevici că va porni o campanie împotriva

¹⁰ Noaten = miel abia înțărcat

turcilor la miazăzi de hotarul Serbiei cu Rumelia, înlesnindu-i astfel, sârbului să încheie cu Imperiul Otoman o pace bună, cu mult câștig pentru creștini. Sigismund a încheiat alianță cu țările din vecinătate, care aveau tot interesul împotriva otomanilor. Astfel a adunat o oaste de 20.000, în care corpul principal de armată era cavaleria maghiară, a nobililor care aveau obligația să răspundă chemării regelui la o asemenea campanie mare. Mihai însuși, fiul bătrânului Andraș Szilagy, a povestit că această oaste maghiară care număra 12 – 13.000 de oameni a fost prost întocmită. Sigismund n-a găsit înlocuitor pentru Pipo. Ungaria nu are un general priceput, așa cum fusese florentinul. Pe lângă oastea nobililor, au sosit la Orșova 6.000 de oșteni valahi, ai lui Dan al II-lea, voievodul Țării Românești și două sau trei regimente de cavalerie grea poloneză și lituaniană. Aceștia, polonii și lituanienii erau oamenii regelui Vladislav al II-lea Jagello și ai marelui duce Vitold. Să tot fi fost, laolaltă, 20.000 oaste, cavalerie și pedestrași. De partea cealaltă Sultanul Murad al II-lea avea oștirea Rumeliei și ceva oștire adusă din Anadolia. În această campanie, fiecare oștean creștin ar fi avut de încercat să bată doi sau trei oșteni turci. Deci, oastea regelui Sigismund a trecut Dunărea și a intrat în Țara Sârbilor. N-au terminat bine să se așeze în corturi, că niște negustori turci au lățit zvonuri că oastea lui Murad ar avea vreo 60.000 oșteni dintre cei mai buni, ieniceri, spahii și akingii. Sigismund n-a avut ghinărari pricepuți, așa cum a fost Pippo. Între unguri și poloni cel mai adesea se porneau certuri și dueluri, care nu se terminau în bună pace. Ofițerii nu-i stăpâneau pe oșteni, așa că în tabăra maghiară domnea haosul. Căpitanul Mihai spune că el n-a apucat să treacă Dunărea când oștirea maghiară a început retragerea. Bărcile de pe malul sârbesc au fost luate pe apucate, s-au iscat și bățai cu vărsare de sânge. Mulți oșteni s-au înecat atunci, la retragere.

-Dar oastea maghiară a apucat să se ciocnească cu turcii? De ce s-au speriat atât de tare creștinii că au luat-o la fugă, neascultând de căpeteniile lor, întreabă Iancu.

-Zice coconul Mihai că negustorii turci, aceia care vorbeau ungurește că făceau negustorii prin ținuturile creștinilor de mult timp, aceștia au adus știrea că însuși Sultanul Murad al II-lea a venit cu o sută de mii de oșteni, că are tunuri și arme pentru atac la ziduri de cetate. Asta i-a speriat pe cruciați. În tabăra care fusese așezată lângă zidurile cetății Golubac, panica a crescut atât de puternic că nimeni nu putea face ordine. Căpitanul Mihai, cu lefegiii lui și o parte din

oastea valahă au rămas să păzească Dunărea pe partea ungurească, de teama pătrunderii achingiilor la pradă. Pe de altă parte, adevărul a fost că nu Sultan Murad se pusese în fruntea armatei ci Pașa Sinan conducea mai departe această „urdie înfricoșătoare”. Acu, după rușinea ce se așternuse peste obrazul acesta greu încercat, nici vorbă nu poate fi de pace și ordine pe aceste plaiuri. Regele nu cutează să plece din țară. Coconul Mihai cu chiu și cu mare greutate a căpătat înțelegere să lipsească de lângă oștenii săi câteva zile, ca să-și vadă părinții.

-Aha, înseamnă că nu trebuie să-l zgândăr pe ungurul Mihai cu întrebări despre Golubăț. Dar, ce crezi, Aron prietene, aș putea să-l încerc la o probă de luptă? M-ar refuza? Ce zici?!

-Nu-ți face gânduri rele despre încrucișarea săbiilor. Toți ungurii se laudă cu vitejia lor și gata sunt să sară la bătaie, precum cocoșii în ograda plină de găini. Vezi că Mihai a venit însoțit de un prieten de suflet, Nicolae Ujlaki, din casa marelui Baron Ujlaki. Așa că noi, tuspatri, ne vom putea întrece în săbii sub ochii frumoasei Elisabeta, cea pe care vrei să o pețești!

-Acest Nicolae Ujlaki, nu cumva a venit și el tot pentru mâna Elisabetei? întrebă, îngrijorat, Iancu.

-Nu știi, cât am fost eu alături de cei doi nobili nu s-a vorbit decât de război și de rușinoasa fugă de la cetatea Golubăț. Dar de ce nu-i inviți pe cei doi tineri la tine, la degustat un pahar de vin? Apoi să le propui o ieșire în păduri, la vânat?

-Mi-este greu să fac ce propui tu, Aron prietene. Numai ce am auzit despre Ujlaki și simt că mi se urcă sângele la cap. Dacă și acesta vrea mâna domniței, ce nădejde mai pot avea eu? Bătrânul Szilagyi se va uita la avere și la faimă. Nu mă va lăsa să-i calc pragul!

-Vai de tine, amărătule! Oștean ești tu, care știi să mânuiești toate armele de război? Gelozia te doboară, ai grijă să nu faci ceva necugetat! Că nobil ești, ca nobilii trebuie să te porți! Poți câștiga întrecerea la mâna frumoasei aleasă de tine purtându-te desăvârșit, nu ca un cocoș intrat în călduri ori pornit pe jigniri și provocări la bătaie. Deci, spune, ești de acord să merg eu, acum, la casa Szilagyi și să-i poftesc pe tinerii nobili la cină, la conacul tău?

Aron, ca bun prieten, era îngrijorat pentru inima lui Iancu. Dar cunoscându-și prietenul, făcu aceste propuneri pentru a nu-l lăsa să se perpelească stând în afara porților conacului Szilagyi. Primind încuviințarea lui Iancu, Aron se grăbi să-și facă datoria. Nu zăbovi

prea mult. Se întoarse însoțit de cei doi tineri oșteni. Cel care vorbi primul fu fratele Elisabetei:

-M-am grăbit să-l cunosc pe cel căruia tatăl meu i-a dat îngăduință să facă curte surorii mele. Dar m-am grăbit mai mult să-l cunosc pe cel care a fost prietenul marelui Pippo, generalul și consilierul principal al regelui nostru. I-am spus tatălui meu că cel care avea favorurile lui Pippo trebuie să fie un om aparte, așa că am zis DA, fă-i dovada vredniciei tale ca nobil surorii mele și intră cât mai curând în casa noastră!

Iancu fu uimit de cele auzite. Cuvintele acestea, spuse de față cu Nicolae Ujlaki avură darul să șteargă, pe loc, orice urmă de gelozie din inima lui Iancu. Făcu cunoștință cu cei doi și primi asigurarea că vor veni la cină, curioși să audă din gura Iancului cât mai multe lucruri despre Pippo, devenit un erou național acum, când neputința regatului de a ridica un demn înlocuitor risca să ducă țara la un dezastru nemaipomenit.

Seara se desfășură ca între prieteni vechi. Adică fără acele idei ce se nasc între tineri care vor să strălucească în ochii singurei fecioare prezente alături de ei. Că Mihai nu se opuse cererii surorii să vină și ea, la casa pretendentului, știind că va fi totul corect și decent, după regulile caselor nobiliare.

-Prieteni, zise Aron după ce fură depășite prezentările, înainte de a ne așeza la masă, la invitația gazdei noastre, aș vrea să vă destăinui misiunea pe care am primit-o de la marele Bisztonsagyi György, contele, secretarul regelui. Ei bine, trebuie să-l aduc la fața regelui nostru pe căpitanul Iancu de Hunedoara care este așteptat să-și ocupe locul în garda regală, după ce și-a încheiat sarcina data de Majestatea sa de a fi păzitorul lui Pippo, dar și învățăcel pe lângă acela. Porunca regelui nu poate fi refuzată și, ca atare, cred că Iancu ne va însoți la drum când zilele noastre îngăduite se vor găta.

Vestea aceasta fu primită cu entuziasm de toți invitații la cină. Când masa fu anunțată de Török, valetul care jucă și rol de majordom al casei de Hunedoara, la propunerea lui Mihai Szilagyi ciocniră primul pahar în cinstea gazdei care, iată, este cunoscut de acum înainte ca egal al lor, colegi fiind în garda regală.

-Tineri căpitani, rosti Elisabeta cu mult curaj, aș vrea să vă cer un favor. Eu sunt o biată fată neștiutoare, de la țară. Nu cunosc curtea regală pentru că nu am fost încă prezentată reginei, dar aș vrea să știu cine sunt căpitani sub paza cărora trăim noi, cei de jos. N-ați vrea să

îmi prezentați, înainte de plecarea la vânătoare, în ce fel vă pricepeți a mânuî spada și celelalte arme cu care îl păziți pe rege dar, deopotrivă, și pe noi cei trăitori în acest regat binecuvântat?!

Greu se stinse gălăgia stărnită de propunerea Elisabetei. Încă nu băuseră primul pahar de vin, dar fiecare tânăr căpitan regal se întrecă în a-și prezenta, în vorbe, faptele din cele câteva turniruri la care participaseră. Nu se puteau lăuda cu fapte de arme din războaie, pentru că nu avuseseră încă prilejul să intre în luptă.

A doua zi dimineată Aron și Iancu se prezentară la poarta conacului familiei Szilagyi, pregătiți pentru probele de îndemnare ostășească. Aveau pieptare din oțel și apărători de coate și genunchi. Peste căciulițele din blănuri scumpe purtau pe cap coifuri ușoare, din argint, lustruite. Au început cu tragerea cu arcul. Acolo nici unul nu rămase mai prejos de ceilalți, săgețile fuseră trimise, toate, în micul cerc roșu, din mijlocul panourilor țintă. La celelalte arme – sabie, baltă, sulită, ghioagă – Iancu reuși să iasă învingător în fața fiecăruia dintre ceilalți trei. El nu se înfumură, dimpotrivă, le explică în ce fel Pippo își transferase măiestria, arătându-le toate loviturile subtile pe care le exersase până a știut a le executa legat la ochi. Elisabeta le mulțumi flăcăilor pentru demonstrații și îi îndemnă să se bucure de prietenia cu Iancu pentru a se perfecționa cât mai repede. Ochii ei luceau de plăcere de fiecare dată când îl învăluia pe Iancu cu privirea în care dragostea se putea citi fără greș. Târziu, după sărbătorile de anul nou 1429 avea să afle că bătrânul Szilagyi se arătase foarte bucuros după ce văzuse ce fel de oștean era Iancu și îi spusese fiului său că este de acord să-i dea mâna fetei cât de curând, în acest an.

În anul care urmă regele Sigismund reuși să încheie o pace favorabilă Ungariei cu turcii. Același lucru obțină și aliatul său Dan al II-lea, voievodul Țării Românești. Ca să întărească apărarea hotarului de miazăzi, Sigismund aduce cavalerii teutoni și le dăruiește cetățile Orșova, Severinul, Mehadia, Almăș, Sânpetru și alte orașele. Teutonii nu fac mare ispravă, nu se dau în vânt să-i alunge pe turci când aceia trec Dunărea și pornesc jaful. Dacă nu vin până sub zidurile lor, teutonii nu se avântă în luptă. Și când o fac, dau câteva lovituri de săbii, apoi o iau la sănătoasa. Locuitorii acestor ținuturi s-au plâns în mai multe rânduri regelui, dar n-au avut nici un folos din acestea.

Într-o bună zi, la începutul verii Iancu fu chemat la conacul lui Szilagyi Andraș.

-Spune, fiule, când ai de gând să răspunzi chemării regelui? întrebă nobilul, îngrijorat de soarta celui ce va deveni, curând, ca și un fiu al său. Că nu-i bine să-l superi pe Majestatea sa. Un rege dă poruncă, nu se roagă de tine!

-Datoria mă îndeamnă să încalec pe dată și să iau drumul Budei, dar inima nu mă lasă, nu pot lăsa să treacă nici o zi fără să o văd pe iubita mea! Spune, mărite stăpân, ce să fac? Cum să mă rup în două?

-Uite cum facem, răspunse viitorul socru. Duminica aceasta preotul bisericii noastre va face prima strigare de nuntă, care va avea loc peste trei săptămâni. În acest răstimp, vei putea să-ți chemi neamurile să se gătească de nuntă, la fel voi face și eu. Să nu-l pui la socoteală pe fiul meu, Mihai, să-ți fie cavalier de onoare, că nu se cuvine. Poți să-l pui pe Ujlacki Micloș și pe prietenul tău, Aron Csanadi. Eu o să-i dau fiicei mele dotă acest conac, iar voi să vă mutați casa la Hunedoara. Acolo, fiule, să întărești castelul neamului tău, că este o clădire faină, dar care trebuie mărită. Să faci așa fel ca regele să te numească pe tine comite al ținutului Hunedoarei și de acolo să pornești drumul tău de mărire, ca un ghinărar destoinic. Să dovedești, cu arma în mână și cu oștirea pe care o vei aduna, că nu ai fost degeaba, câțiva ani, învățăcel al lui Pippo Scolari.

Iancu îngenunche și sărută dreapta socrului său. Apoi fugi spre camera iubitei. Elisabeta nu era în cameră, dar chipul ei, îmbujorat, apărui în cadrul ferestrei făcându-i semn cu degetul la buze să nu facă gălăgie.

-Vino în curte! zise ea, șoptit. Îndrăgostitul logodnic, întocmai ca un oștean care trebuie să ia o hotărâre rapidă când dușmanul îi apare brusc în față, nu stătu prea mult pe gânduri și din doi pași sări pe geam, aterizând la picioarele iubitei. Apoi o luă în brațe și o sărută frenetic, în timp ce încerca să scoată cuvinte de iubire și de bucurie. Elisabeta rezistă asaltului sălbatic o vreme cât crezu că tânărul își potolise, cât de cât, setea de trandafirul gurii ei, apoi îl împinse cu ambele mâini proptite în pieptul lui, revenindu-și la condiția de față simplă, încă nici măcar logodnică anunțată oficial de preot, în prima duminică.

-Nu se cuvine, Iancsi! (citește Ianci) Cum ai să-ți ceri iertare tatălui meu pentru această obrăznicie? Nu-ți dai seama că reputația mea ...

-Hm, hm! se auzi din ușa iatacului domniței. Eu n-am văzut și nici nu am auzit, dar să fie pentru prima și ultima dată ... Mai târziu, peste

ani, la petrecerile de familie în care se depănau întotdeauna amintiri, bătrânul Andraș trecu peste incident, motivându-și spusele cu „Am fost și eu tânăr și însetat! Mă și miram, atunci, cum a reușit acest flăcău să rămână politicos și bine crescut, în timp ce pofta i se citea pe tot corpul lui, supus la grele încercări!”

La nuntă sosiră de pe tot cuprinsul țării neamurile mirelui și ale miresei. Petrecerea ținu trei zile pe care Bunul Dumnezeu le dăruî fericeitei perechi senine și călduroase pentru acea ultimă săptămână din octombrie. Musafirii și-au luat rămas bun și au pornit spre casele lor, mânați de un vânt ce amenința să sporească în tărie în zilele următoare. Iancu petrecu doar două ceasuri cu proaspeții lui prieteni, Mihai cumnatul și Mikloș Ujlaki cavalerul său de onoare care făcuse pereche cu Aron Csanadi. Ei au plecat două zile după nuntă, fiind chemați la datorie.

-Nu uita, căpitane, că ești în slujbă regească! Majestatea sa a dovedit multă îngăduință față de tine, dar acum peste săptămâna ce ți se iartă după nuntă, trebuie să te prezinți la tron și să-ți ici ceata în primire. Ai ceva mai mult de 40 de oșteni pe care îi plătești ca lefegii, iar Majestatea sa ți-a mărit numărul până la un escadron. Vei avea mult de muncă! Războaiele bat la porțile împărăției. Turcii dau târcoale, iar unii nemeși, mari baroni, stârnesc cuiburi de răzmeriță, călcând drepturile oamenilor slobozi. Avem, chiar zilele acestea o răscoală în ținutul secuiesc. Împotriva câtorva nobili nebuni, lipsiți de simțul măsurii, s-au ridicat cu armele pe care le au la îndemână câteva sute de secui, din cei ce au răspuns totdeauna chemărilor la oaste când regele a avut nevoie să apere țara. Dacă răscoala acestora va fi înăbușită, în zilele următoare va mai putea cere regele, acestor pedepsiți să uite tot necazul și să vină la război?

-Frații mei, zise tânărul oștean care pricepu repede că are multe datorii de împlinit față de țară, regretatul Pippo spunea că adesea l-a sfătuit pe măritul nostru rege să se poarte blând cu poporul de jos. Să fie ca un tată pentru ei, că dacă nu-i va câștiga de partea lui nu va avea nici un sprijin în fața dușmanilor țării, dinlăuntru la fel și din afară. Nu mai demult decât în anul în care Pippo și-a încheiat socotelile pe acest pământ, mai țineți minte că Majestatea sa a chemat Sfatul Țării aici, la Lipova. Multe lucruri s-au pus pe tăblia mesei cerându-i-se regelui să spună cuvânt de ordine și să hotărască cu mână tare pentru țară. Eu am fost de față când grupul marilor magnați i-a cerut regelui să-i scutească pe ei de obligațiile de război. Că ei nu

au treabă cu țara, că regele are destui supuși pe care să-i ridice când războaiele bat la porți. Ei, baronii cei mari, să fie lăsați în pace să-și vadă de moșiile lor, care trebuie lucrate și apărate cu mari cheltuieli. Ca atare, cheltuielile de război ale țării să nu le fie puse lor în socoteală. Înțelegeți, frații mei, câtă nerușinare există în acești nemernici?

-Nu este nerușinare, Iancule, răspunse Nicolae Ujlaki! Marii baroni și grofi au, mulți dintre ei, averi mai mari decât are regele. De aceea se încumetă la obrăznicii, au făcut-o când l-au făcut prizonier pe rege și l-au ținut închis o jumătate de an, căutând alt pretendent la tron, care să le fie lor supus. Nu se vor opri câtă vreme regele nu va fi destul de puternic și avut, ca să se încumete să-i facă să muște țărâna, măcar pe cei mai răi dintre ei!

La zi de luni, în săptămâna următoare nunții, Iancu plecă la Buda. Îi promise proaspetei soții că acolo, la curtea regală se va îngriji de o casă potrivită rangului lor, în care să o aducă pe iubita lui soție să locuiască aproape de soțul ei. Că așa se cuvine, acum are răspundere nu numai ca soț ci și ca ginere față de familia socrului său.

Iancu se prezentă la cortul generalului Biro Zoltan, comandantul întregii oștiri regale. După moartea lui Pippo, Biro Zoltan fu ridicat în rang, regele cunoscându-i vrednicia încă de când acela fusese adjunctul lui Pippo, mâna lui dreaptă înarmată cu sabia oștirii. Iancu veni la fața comandantului însoțit de Aron Csanadi, pe care îl lăsase la comanda cetei lui de lefegii atunci când regele l-a dat să-i fie căpitan al gărzii lui Pippo. Noul comandant îl ridică pe Aron la rang de căpitan de escadron de cavalerie ușoară, dându-i în plus 15 călăreți. Aron comanda acum 60 de călăreți. Din escadronul lui mai făceau parte slujitorii de rând: grăjdari, fierari potcovari, slujitori pentru hrana cailor, veterinari. În total, escadronul avea 120 – 150 de oameni efectiv. Acum escadronul lui Aron era mai mare decât cel pe care-l comandase Iancu.

Generalul Biro îi primi pe cei doi ofițeri de îndată. Îl felicită pe Iancu pentru căsătorie, apoi trecu la rezolvarea problemei organizării escadronului.

-Când ai intrat în slujba Majestății sale ai avut o banderie de 50 de oameni. Lefegii, pe care i-ai plătit din averea ta, Iancule. În schimb, regele ți-a dat privilegiul de a-ți păstra întregă prada de război. Armele grele, de artilerie, pe care le vei câștiga în bătălie, trebuie să le predai, însă în schimbul lor vei primi o despăgubire în

aur și argint. Așadar, câștigurile din război și averea ta personală ți-au fost de folos ca să-ți plătești lefegiii. Pentru cei 15 călăreți pe care i-ai primit de la armata regală, Aron a primit bani, cam 5 florini de argint pentru fiecare călăreț. Plățile de la vistierie sunt înscrise în Cartea de Socoteli a Banderiei (Registrul). Ați primit toți banii de la vistierie?

-Nu, Măria Ta, zise în grabă Aron. Regele ridică o sprânceană a mirare, în timp ce ochiul drept săgetă spre comandantul oștirii regale. Generalul Biro se văzu constrâns să dea lămurire regelui:

-Știți, Majestate, după dezastrul de la Golubac ... Generalul nu mai continuă, discuția pe această temă nefiind una plăcută nici regelui și nici lui, comandant al armatei regale.

-Destul! izbucni Sigismund, izbind cu pumnul în masă. A trecut un an, nici acum nu am acoperit pierderile din acel dezastru rușinos? Am poruncit să fie plătiți lefegiii care luptă pentru noi, sub comanda unor nobili maghiari. În primul rând, pe aceștia trebuie să-i păstrăm deoarece nu ne putem bizui pe alții când însăși cetatea noastră de scaun ar fi în primejdie.

-Majestate, îngăduiți să dau eu răspuns în locul Excelenței sale, generalul Biro?! zise tânărul Iancu. Apoi continuă, fără să aștepte îngăduința regelui. Eu m-am învoit cu Excelența sa pentru amânarea acestor plăți, întrucât am încă puțința de a-mi întreține banderia. Doar pentru cei 15 călăreți din garda regală am cerut bani de la vistierie. Aron, locțiitorul meu ține socotelile la zi cu intendentul armatei. El știe care este situația acum.

-Pentru acești călăreți regali avem de primit leafa pe ultimele trei luni, răspunse cavalerul. Dar nu-i nici un necaz, Majestate, toți oștenii banderiei au ce le trebuie, adică mâncare, îmbrăcăminte și încălțăminte. Nu le lipsește nimic!

Regele nu dădea semne că acceptă aceste scuze. Nu voia, în ruptul capului, să se pună rău cu banderiile din slujba coroanei. Pufni pe nări și tăcu, încercând să-și recapete zâmbetul plin de bunăvoință cu care-l întâmpinase pe Iancu. Reuși până la urmă și i se adresă cu bunăvoință:

-Căpitane, totdeauna scumpul meu consilier Pippo, odihnească-se în pace în slava lui Dumnezeu, mi-a vorbit frumos despre domnia ta. Ți-a apreciat nu numai brațele puternice și ochii ageri, cu care ai știut totdeauna să ieși învingător cu potrivnicii dintre luptătorii noștri. Nu știu, însă, cât de vrednic ești într-o bătălie cu dușmanul nostru cel

mai crud. Sper să nu fim puși iarăși la încercare. Pacea pe care am încheiat-o cu Murad Sultan ne îngăduie să ne întărim, dar ne este prielnică și pentru a duce la curțile regești din apusul nostru cererile de sprijinire a pregătirii unei noi cruciade împotriva necredincioșilor. Curând voi porni într-o călătorie lungă în Italia. Poți să mă însoțești la acest drum? Știu cât de folositor ai fost lui Pippo în toate călătoriile lui, adică știu că ai pricepere în asemenea lucrări.

-Când trebuie să pornim la drum, Majestate? întrebă tânărul. Iar regelui nu-i scăpă umbra care-i trecuse peste ochi, la gândul unei lungi absențe de lângă iubita-i soție.

-Încă nu-i grabă, poate la anul să primesc toate răspunsurile de la verii mei regali. Până atunci vreau să-i fi de ajutor generalului nostru la instruirea oștirii. Cred că vom intra în luptă, curând, cu răzvrățiții lui Jan Hus, care nu se liniștesc nicidecum.

Iancu nu cunoștea mai nimic din viața curții regale. Acum, când regele făcuse o asemenea aluzie la o călătorie lungă, în Italia, Iancu se strădui să-și înăbușe nemulțumirea la gândul că o va lăsa pe nobila Betty singură în casa pe care o amenaja acum, aici pe dealurile de deasupra Dunării, pe malul drept. Pe de altă parte, tot gândul la această călătorie îi înfierbânta mintea și îi stârnea curiozitatea, voia să cunoască alte țări, voia să afle mai multe despre războaiele ce se duceau pe pământ străin, despre generali străluciți și strategii noi. La urechile lui ajunseseră ceva zvonuri despre răscoala pornită în regatul Boemiei de poporul de jos împotriva principilor germani care nu erau iubiți acolo, din cauza relexor purtări împotriva oamenilor de rând. Dar nu știa mai nimic despre acel călugăr, Jan Hus, care se ridicase împotriva capilor bisericii și nici despre oastea pe care o conducea un nobil mărunț, Jan Ziskra, oaste care ieșise biruitoare în toate bătăliile purtate cu principii germani. Se întoarse în cortul său stârnit de multele întrebări care i se îngămădeau în minte. Dar nu putea să se desprindă de generalul Biro, a cărui atitudine se schimbase după ce Iancu i-a luat apărarea în fața regelui.

-Căpitane, îi zise generalul pe când ajunseseră la crucea de drumuri de la marginea orașului, sper că nu mă vei refuza și vei veni în seara aceasta, împreună cu Aron, la o cină ca între prieteni. Vom avea multe de vorbit, iar multe din aceste cuvinte îți vor fi de mare folos, căci viața la curte nu este tocmai liniștită.

Iancu acceptă invitația, dar mintea lui se îndrepta spre fratele Aron, care trebuia să-i răspundă la multe întrebări. Când rămaseră

singuri pe drumul spre bivuacul lor, îi ceru lui Aron să trimită un oștean la corturile lui Nicolae Ujlaki, pe care să-l invite la o degustare de vinuri noi, din proaspăta recoltă a acestei veri. Apoi, întorcându-se spre fratele lui de război, Iancu îl luă la bumbăcit:

-Ști să-mi spui despre husiți? Ști să-mi spui despre Italia și ce treburi are regele nostru acolo în acea țară îndepărtată? De ce nu mi-ai spus nimic până acum? Ce fel de frate îmi ești?! Ai avut noroc că Majestatea sa nu m-a întrebat nimic nici despre husiți și nici despre Italia. Că neștiința mea până la urmă în capul tău se va sparge! Spune ce se întâmplă în Boemia!

-În Boemia nu este pace de mai bine de zece ani. Aici, la Praga, un preot ceh, cu numele Jan Hus a predicat cu multă asprime împotriva preoților supuși Papei de la Roma care deveniseră foarte bogați, exploatând nemilos poporul sărac. Jan Hus cerea ca averile preoților, călugărilor și mănăstirilor să fie împărțite săracilor, iar preoții catolici să nu-și mai facă averi atâta timp cât predică Evanghelia. În anul 1415 acest reformator a fost chemat de Conciliul de la Konstantz, în Elveția, să-și expună cererile de reformă și să negocieze cu papalitatea. Acolo, la Konstantz, Jan Hus a fost arestat, apoi a fost condamnat la moarte prin ardere pe rug. Au izbucnit proteste în întreaga Boemie, iar protestatarii s-au împărțit în două mari grupe: unii erau moderați, căutând să aducă mișcarea husită înapoi în Biserica Catolică, alții erau radicali, sau taboriți, avându-l în fruntea lor pe nobilul Jan Ziskra. În anul 1420 a murit regele ceh Wenceslaus al IV-lea, iar regele nostru, Sigismund, a dorit să fie recunoscut ca urmaș al celui decedat.

-La ce îi trebuie regelui nostru coroana Boemiei, pe lângă cea a Ungariei? Nu-i prea mult?

-Mărul de aur pe care vrea să-l culeagă Majestatea sa Sigismund este coroana de împărat, al Sfântului Imperiu Roman. Pentru a sta pe acest tron – care nu are dedesubt nici măcar o palmă de pământ! – adăugă Nicolae Ujlaki sosii la chemarea prietenilor, candidatul are nevoie să poarte pe cap coroane multe, al Italiei, al Boemiei și al Ungariei, iar apoi să intre în grațiile principilor electori germani, șapte la număr. Crezi că este ușor să ajungi un atât de mărit împărat?

-Bine, înțeleg toate acestea, dar care este rostul? Ce foloase poate obține regele nostru ajuns împărat? Iancu nu pricepea nimic din această deșertăciune nobiliară. Încă nu-și intrase în pielea de nobil

ungur, deși fusese admis de către socrul lui, peste care nu ar fi trecut cu mai puțină vrednicie.

-Rostul este bun, iar câștigul uriaș. Ca împărat al unui atât de vestit imperiu, Sigismund altfel stă în fața urdiilor semilunii. Nu doar ca rege al Ungariei. El poate chema în ajutor oștile acestor țări peste care este rege. Apoi, el poate încheia multe alianțe cu restul Europei, primind ajutor la necaz. Ai priceput, prietene, că regele nostru se zbate pentru Ungaria și pentru restul Europei, care rest este foarte greu de cap, nu pricepe cât de mare este pericolul musulman.

-Îți mulțumesc, prietene, pentru aceste deslușiri. Acum îl văd pe Majestatea sa în cea mai frumoasă lumină și gata sunt să-mi închin întreaga viață pentru ca el, regele meu, să-și împlinească visul.

Un sfert de ceas mai pe urmă intră sub cort și cumnatul Mihai. Acum tinerii care se legaseră cu prietenie la Lipova, în zilele banchetelor nunții acestui vrednic oștean, dar curtean încă butucănos, săriră care mai de care să-i pună întrebări la care, cel mai des Iancu răspundea cu „Nu știu!” Află, printre altele, că responsabil pentru neștiința nobilului și vinovat pentru gafele pe care le putea face în societate era, nimeni altul decât valetul său, acest Török, care trebuie să se școlească repede, intrând ca învățăcel sub mâna lui Wilhelm, majordomul casei tânărului Ujlaki.

-Prietenii, iertat să fiu pentru neștiința mea în aceste mărunte, dar multe capcane ale purtării la curte. Eu sunt oștean, am învățat în toți anii în urmă să mă bat cu arma în mână, să folosesc orice îmi este de folos ca să-l trimit în iad pe necredinciosul care vine cu gând rău peste țara mea. Majestatea sa mă vrea în suita sa când va porni spre Milano. Mai bine spuneți cum trebuie să mă pregătesc pentru acest drum lung. Ce primejdii ne pasc, unde și când? Prin ce locuri vom călători și cum trebuie să alegem drumul cel bun, care ocolește sălașele dușmanilor?

Prietenii se uitară unul la altul apoi, zâmbind, se întoarseră spre Iancu. El privea cu nădejde spre cei doi nobili ofițeri, zâmbind stânjenit sub povara nepriceperilor lui, pe care tocmai le-a recunoscut. Acum era la cheremul acestora, dacă ar fi vrut puteau să-și bată joc de el. Ori puteau să fie cinstiți, ca adevărați prieteni.

-Mihai, zise Nicolae, acum nu-i loc de joacă. Băiatul acesta pornește pe un drum care poate să-l ducă spre mărire, ori poate să-l ducă la pierzare. Va face parte din suita regelui, poate să comande chiar garda regală după cât îl vede Majestatea sa de bine, așa că tot ce va

face, cum se va purta se va răsfărânge asupra stăpânului nostru. Trebuie să-l învățăm să fie cu mare luare aminte, să-și chibzuiască fiecare vorbă și fiecare pas. Ce ți-a spus Majestatea sa despre această călătorie? Ce nădăjduiește să câștige la capătul acestui drum?

-Nu mi-a spus nimic din ce ziceți voi că ar trebui să știu. Sunt un oștean prea mic în rang ca regele să mi se destăinuie în chestiuni atât de importante. Atâta mi-a spus, că voi comanda garda de 50 de cavaleri care vor apăra toată suita, pe însuși regele și pe curtenii care vor fi aleși dintre cei mai apropiați nobili, fideli coroanei, precum și pe slujitorii care trebuie să aibă grijă de toată suita. Trebuie să știu alte lucruri, speciale, ori este de ajuns pentru un oștean cele ce cunosc acum?

Vorbiră mult despre această călătorie la care ei, Mihai și Mikloș (variantea maghiară a numelui Nicolae), nu au fost chemați să se alăture. Cineva trebuie să stea de pază acasă, că aici este toată averea noastră și aici trăiesc cei dragi ai noștri. Iancu fu cel care deschise vorbirea despre greutatea călătoriei.

-Regele nostru nu face acest drum lung și greu doar de dragul plimbării. Ținta este pentru onoarea țării, dar și a regelui însuși. Puternicul duce al Milanului l-a sprijinit pe Majestatea noastră să capete coroana de rege a Italiei. Acest titlu îl va ridica pe regele Sigismund de Luxemburg pe treapta cea mai înaltă între capetele încoronate ale Europei care s-au înscris să fie aleși și încoronați ca împărați ai Sfântului Imperiu Romano-German. Majestatea sa dorește să primească această coroană pentru a-și folosi toată puterea ca să atragă oștile Apusului să lupte uniți împotriva Islamului.

-De unde ști tu, un mic nobil de țară asemenea lucruri de mare însemnătate, dar și de mare taină? Întrebă cumnatul Mihai. Doar stai departe de curtea regală de trei – patru ani, prin alte țări n-ai călătorit și totuși, spui lucruri care mă uimesc!

-Ați uitat că am stat mai bine de patru ani la dreapta celui mai însemnat sfetnic al regelui nostru, consilierul Pippo Spano de Ozora. N-ați știut că el mi-a fost cel mai însemnat dascăl într-ale armelor, nu doar la deprinderea mînuirii fără egal a tuturor armelor cu care un cavaler, căpetenie ori oștean simplu se folosește să-și învingă adversarii pe câmpul de luptă, ci și la cunoașterea științei câștigării războaielor. Pippo a venit la regele Sigismund cu multă învățătură pe care a însușit-o de la dascăli buni din școlile cele mari din Italia, dar și citind tot ceea ce a găsit în biblioteci despre marii eroi ai omenirii.

Pippo știa rostul cifrelor în afaceri dar și în inginerii militare. El a condus corpuri de oaste ale regatului nostru cu care a câștigat bătălii cu turcii, cu bizantinii, cu italienii... Mare păcat că un om atât de valoros a murit tânăr...

-Așa este, zise și Mikloș Ujlaki, nu văd în jurul curții regale un om vrednic să ducă mai departe cele începute și pornite de Pippo. Și nici care să-i fie regelui nostru îndrumător în toate treburile regale. Tu, prietene Iancu, ai privilegiul de a-l însoți pe regele nostru în această lungă călătorie. Îngrijește să câștigi cât mai mult folos, pentru înțelepciune, pentru deprinderi măiestre de mânăuire a armelor. Nu te da înlături să stai pe lângă rege la întâlnirile lui cu oameni de seamă din țările pe unde veți trece, învață despre cum vede lumea de la apusul hotarelor noastre pe turci, cum simt ei pericolul necredincioșilor care, iată, în doar câteva zeci de ani și-au ridicat cetăți, orașe întărite pe pământul Europei. Învață tot ce poți afla și crezi că-ți va fi de folos în viața ta.

Se despărțiră când Iancu își aduse aminte de cina la care fusese invitat, împreună cu Aron, la generalul Biro. Mihai și Nicolae ridicară mirați din sprâncene, surprinși fiind de acest favor neașteptat de care acest abia sosit oștean provincial se bucura din partea unor persoane din elita curții regale.

-Nu vă mirați, explică Aron, Iancu l-a scos pe generalul Biro dintr-o situație neplăcută, întâmplată în fața regelui, legată de banii pe care vistierul armatei ar fi trebuit de mult să-i fi rezolvat. Cred că generalul așa vrea să-și onoreze recunoștința, invitându-ne la această cină ostășească.

-Atenție, cătană, zise cumnatul Mihai, prea multe favoruri în doar o zi sau două! Să nu începi să-ți plimbi nasul pe sus, cu fudulie! E periculos, aici la Curte.

Într-adevăr, generalul se simțise obligat să răsplătească gestul de noblețe al tânărului căpitan. Însă chemarea celor doi prieteni, împreună, mai avea un anume rost. Doar când bătrânul general le spusese în puține cuvinte despre pericolul care îi pândește aici, la curte, abia atunci Iancu pătrunse adevăratul înțeles al cuvintelor cumnatului Mihai, care se referise la purtatul nasului pe sus. Generalul Biro începu să zică ceea ce avea de spus înainte de a-i pofti pe cei doi ofițeri la cina despre care fusese vorba în invitație.

-Sunt dator lui Pippo să vă dau un sfat care vine de la el, prețiosul nostru prieten comun. Încă nu înțeleg pe deplin de ce omul cel mai

important din regat, după rege, a devenit atât de interesat de tine, Iancule. Dar sfatul rămas de la Pippo îmi deslușește, măcar puțin, această nelămurire.

Stând în picioare la intrarea în bivuacul comandantului armatei, cei doi auziră aceste cuvinte:

-Pippo mi-a cerut să vă atrag atenția la amândoi despre cât de adâncă trebuie să fie prietenia voastră cu tinerii Ujlaki și Szilagy. Pippo nu știa atunci când mi-a dat acest sfat că vei deveni cumnat cu Mihai Szilagy. Dar chiar și așa, sfatul rămâne valabil. Iată despre ce este vorba. La Palat se învârt mulți oameni, cei mai mulți căutând să obțină un câștig oarecare, după interesul lor. Dar printre ei există și oameni periculoși care lucrează în slujba vrăjmașilor Majestății Sale. Unul dintre aceștia este tânărul Nicolae, moștenitorul titlului de baron al familiei Ujlaki. El a fost trimis la Curte ca să spioneze în favoarea familiilor de magnați care se opun regelui, gata fiind să-l răstoarne de pe tron dacă vor găsi pe altcineva, mai potrivit intereselor lor. Tu, Iancule, vei fi în apropierea regelui mult timp de acum încolo. Slujba ta va fi de păzitor al regelui și suitei lui. Vei auzi multe lucruri care se vor rosti în prezența ta, unele vor fi secrete grele, de mare interes pentru țară. Nefiind instruit în această parte din obișnuințele Curții, vei păstra în memorie acele secrete, dar fără ca regele să-ți ceară să le păstrezi cu sfințenie, ori să le uiți pur și simplu. Când vei reveni în țară, acești doi „prieteni” vor căuta să afle cât mai multe astfel de lucruri, discuții, ședințe, negocieri și altele de acest gen, aducând vorba despre ele, doar așa, ca din întâmplare. Destăinuind secrete care nu-ți aparțin, spunându-le unor așa-zisi prieteni, viața ta poate să fie pusă în mare pericol. Tânărul Nicolae Ujlaki se va depărta de rege, de Curte, când familia lui îi va cere să plece. Atunci îți va deveni dușman pe față. Nici chiar atunci nu-l vei crede trădător, atât ești de credul, că asta este moștenirea ta de la părinții tăi, să fi cinstit și drept, deschis și prietenos cu toți oamenii. Deci luați aminte amândoi, dar tu, Iancule, fi cu mare băgare de seamă.

Fu de ajuns pentru cei doi tineri această spălătură cu apă foarte rece ca să le taie cheful de a mai cina și a bea o cupă de vin. Stătură, totuși, la masă, dar plecară devreme. Cu cei doi nou dezvoltuți prieteni nu se mai întâlniră. Aron, care rămânea și el acasă se îndatoră la Iancu să fie atent la cele aflate de la generalul Biro și să-i

povestească lui Iancu, la întoarcere, tot ce s-a întâmplat cu Nicolae Ujlacki.

Suita regelui Sigismund, numărând aproape două sute de oameni, nobili, învățați, clerici, oșteni și servitori porni la drum spre apus în primele zile ale toamnei anului 1431. Frunze galbene și arămii cădeau din copaci și vântul le purta înaintea convoiului, așternând covor viu colorat sub picioarele oamenilor și cailor. Călăuzele angajate de secretarul regelui, contele Bisztonsagy György, au condus convoiul regal, cu pricepere, pe drumuri umblate, pe unde tâlharii de codru nu se încumetau să ațină calea drumeților. La întâi decembrie a căzut prima ninsoare în calea lor. Tocmai treceau la miazănoapte de Veneția, prin ducatul Carintia. Prințul Frederik de Habsburg, din linia Leopoldină a Casei de Austria, ieșise în întâmpinarea regelui Sigismund la o zi după ce convoiul maghiar intrase în această veche provincie. Întâmpinarea regelui de către prințul Frederik a fost o mișcare de interes pentru acest mărunț prinț, dar folosul cel mare l-a avut regele, cu suita lui. Prințul a dat un prețios ajutor pe drumul prin Carintia, unde a nins cu abundență, iar vântul a suflat cu dușmănie în cele trei zile până au ajuns la Padova, oraș fortificat, unde au găsit adăpost, căldură și hrană și au zăbovit până când viscolul a încetat. O banderie a ducelui de Milano, Filippo Maria, i-a escortat până la porțile cetății Pavia, localitate dragă ducelui Visconti. La Pavia prințișorul Visconti, de numai zece ani pe atunci, a stat sub ocrotirea eminentilor învățați Castellino Beccaria și Marziano da Tortona, pedagogi, profesori și astrologi. Ei l-au ținut departe de fratele său mai mare Giovanni Maria, pe care tatăl lor, Gian Galeazzo, întemeietorul ducatului Milano, l-a lăsat moștenitor. Dar n-a fost vrednic să conducă o avere așa mare. Nu doar că era tânăr, dar s-a lăsat condus de oameni care și-au văzut de interesele lor, aducând ducatul la paragină în doar câțiva ani. Norocul lui Filippo Maria a fost moartea subită a celui mai puternic condotier, Facino Cane, cel care acapara bucată cu bucată teritoriul ducatului. Iar fratele mai mare, ducele Giovanni Maria, a murit asasinat curând după Facino Cane.

Prințul Frederik al Carintiei era interesat să afle care este scopul călătoriei regelui, știut fiind că mult timp relațiile dintre Sigismund și ducele Milanoului nu au fost dintre cele mai bune.

-Majestate, familia noastră, a Habsburgilor, reunită la Viena cu ocazia marilor sărbători ale bisericii catolice, a urmărit cu viu interes

luptele pentru putere din Italia de nord. Majestatea voastră ați fost împotriva politicii de forță a ducatului de Milano, care voia să se extindă teritorial și astfel să domine această zonă importantă a Italiei. Ați încheiat alianțe cu Veneția și cu Florența împotriva Milanoului. Iar acum sunteți în călătorie spre reședința ducelui Filippo Maria Visconti, al Milanoului. Încă din 1426 ați promis Milanoului un ajutor important de trupe, 20.000 de oameni, ca să cucerească Lombardia, dar nu ați ajuns acolo, cu această putere militară. Și nici acum nu veniți cu oaste cuceritoare. Spuneți care vă este interesul în zonă și dacă ați fi de acord cu o alianță cu noi, ducatul de Carintia.

-Tratativele de pace purtate de consilierul meu Pippo Spano, care nu s-au finalizat datorită bolii lui și ulterior a morții lui, au dus la un fel de armistițiu prelung în care eu sunt recunoscut ca rege al Italiei și candidat la tronul Imperiului Romano-German. Lucrurile nu merg bine și de aceea mă aflu aici, ca să fac ce trebuie pentru îndreptarea lor. Mă bucură oferta voastră, prințe și nu o resping. Dar eu apreciez mai mult pacea, de aceea am continuat tratativele de pace cu Republica Venețiană, deși negustorii din lagună înclină mai mult spre bun câștig servindu-l pe Murad Sultan decât rămânând fideli creștinătății. Iar Florența le urmează pe acest drum. Am venit să aduc pace în această parte a țării, cunoscută ca Regat al Italiei. Aici trebuie să mă încoronez, după care pot urca treptele tronului de Împărat Romano-German.

-Dar, Majestate, ducele Milanoului are mulți dușmani. Sprijinul lui nu este destul pentru a obține coroana de rege al Italiei. Mai stau împotriva lui Filippo Maria Visconti cetăți mari și orașe destul de semețe, Ferrara, Brescia, Bergamo, Mantova, Montferrat, Republica Venețiană.

-Pe toate le voi cuceri cu vorbe bune și promisiuni care le vor face plăcere. Voi izbândi în acest drum al meu, căci soarta mea este să devin apărătorul creștinătății. Nici măcar Papa nu are putere și influență să-i unească pe regi, duci și prinți ca să stea zid în calea necredincioșilor. Dar Împăratul Romano-German poate avea această putere dacă se dedică apărării creștinătății.

Sigismund a izbândit să-și atingă scopul. Doar unul singur, din cele declarate. Cel mai important nu l-a atins, că nu a putut uni regii, ducii și prinții ca să-i facă apărători ai creștinătății.

Adunarea prinților electori l-a desemnat Împărat peste Imperiul Romano-German. În anul 1433 însuși Papa i-a pus coroana imperială pe capul acoperit de părul roșcat, care începuse să se rărească.

Capitolul 6

La curtea Ducelui Milanului

Bucurie mare fu în curtea cazărmii gărzii regale de la Szekesfeharvar. Iancu intră furtunos pe poartă în fruntea trupei lui de cincizeci de oșteni, chiuind și trăgând din muschete, sperind toate păsările mari și mici până departe, spre zarea apusului. Îndată ieșiră în pragul cazărmii cei doi căpitani regali, Mihai Szilagyi și Mikloș Ujlaki, care presimțiseră cu câteva zile în urmă că regele și suita lui vor ajunge, curând, acasă. Iancu sări de pe cal drept în brațele prietenilor lui. Se sărutară pe obrajii țepoși, apoi se suciră și răsuciră ca într-o horă a bucuriei. Oștenii aflați în curte se amestecaseră cu cei ce descălecau și văzându-și căpitanii bucurându-se de revedere izbucniră în urale. Într-un avânt de sinceră veselie, îi ridicară pe căpitani pe brațele lor și îi aruncară spre slăvi, strigând „Vivat!”

Încet, încet zarva s-a stins, oștenii depărtându-se în grupuri, căutând un pahar de vin și un loc la o masă pentru a depăna povești despre îndepărtate țări și ținuturi și despre fapte vitejești. Iancu se desprinsese din îmbrățișări și privind cu un început de asprime în ochii cumnatului Mihai, izbucni:

-Unde-i Betty? N-am găsit-o acasă, slugile mi-au spus că a plecat în întâmpinarea mea. Cum ai putut face așa ceva, șogorule? Să lași pe drumuri, singură, o femeie fără apăra ... Dar nu mai continuă. Două mâini gingașe îi acoperiră ochii, în timp ce un trup fierbinte, tremurând de dragoste se lipi de el, strângându-l în brațe. Mai jos, genunchii îi erau înlănțuiți de două mânuțe iar un glăscior căuta să se facă deslușit în zarva din jur: „Tata! Tata!”

-Mare ispravă ești, femeie, sora mea! zise Mihai, fratele. Mie slugile mi-au zis că încă de ieri după masă ai ieșit la drumul mare și ai mers cu pași mărunți, cu mâna streășină deasupra ochilor, căutând să zărești, prima, un nor de praf care să-l anunțe pe bărbatul tău, sosind. Mi-au mai spus că, așa cum ai pornit, credeau ei că până azi, la ora asta ai fi ajuns tocmai la Pozsony!

Iancu nu se strădui prea mult să scape din strânsoarea plăcută, a iubitei. Dar când se întâmplă, el o strângea în brațe pe cea mai dragă ființă, a cărei gură, dulce, îi pecetluia buzele pe care le descoperise de sub mustățile stufoase. Reușiră să se desprindă din vraja primei îmbrățișări demult așteptate, Iancu o sorbea din ochi parcă mai

îndrăgostit decât fusese vreodată. Apoi soț și soție se lăsară în jos, luând pruncul de patru anișori în brațe.

-Ce mare ai crescut, fiul meu iubit! Ți-a fost dor de tata?

-Mi-ai adus o sabie? Și un cap de turc? Unde sunt? Copilul trăise cu aceste promisiuni, despre care unchiul Mihai îi povestea cum tatăl Iancu, cel mai viteaz căpitan de oști, tăia toată oastea necredincioșilor ca să ajungă față în față, cu Murad Sultan, căruia avea să-i smulgă din mâini sabia împodobită cu aur și pietre strălucitoare. Apoi avea să-l lege pe sultan cu o funie de mătase și va porni la drum să-l aducă pe prins și să-l pună la picioarele prințului Ladislau.

Apoi ostașii s-au întors la treburile lor, iar cei sosiți din depărtări s-au tras alături de cei dragi. Prăfuit de drum lung, călărind de multe zile fără să fi avut răgaz să-și schimbe hainele, Iancu fu condus la noua reședință, un conac frumos și încăpător, ridicat cu banii pe care îi adusese acasă la ultima descindere la Buda, trimis de regele Sigismund să aducă din vistierie banii trebuitori suitei sale. Bătrânul Andraș Szilagyi privise cu suspiciune cele câteva pungi bine burdușite cu galbeni buni, neștirbiți, pe care Iancu îi pusese pe masă în urmă cu un an, la acea sosire acasă cu treburi de mare încredere cu care regele îl încercase.

-Văzând că noi, cei cincizeci de oșteni din gardă, stăm degeaba regele s-a învoit cu ducele Visconti să ne încredințeze lui, pe leafă bună pe toată vremea șederii noastre la Milano. Că ducele avea mare trebuință să-și întărească armatele, că era în plină campanie de recucerire a posesiunilor rămase moștenire de la tatăl său, Gean Galeazzo, dar pe care fratele mai mare le-a risipit, nepricepându-se să-și gospodărească averea. Eu m-am învoit pe cinci mii de ducăți din aur, pe un an. Trebuia să-i conduc pe oștenii din garda regelui nostru la asediul unor cetăți, sub conducerea unui condotier al ducelui Visconti. Din banii primiți i-am dat regelui Sigismund două mii de ducăți ca împrumut, pentru întreținerea suitei sale.

-Ce este un condotier, întrebă socrul Andraș. Și apoi crezi că Sigismund a făcut bine, rămânând fără oșteni de apărare în preajma lui?

-Un condotier este o căpetenie de oșteni pe care îi ține în leafă și cu care poate intra în slujba unui stăpân care îl plătește bine. Condotierul și oamenii lui sunt meseriași în tot ce înseamnă războiul. El luptă azi pentru un stăpân care îl trimite să facă război unui dușman anume, iar după ce acela nu-l mai plătește, condotierul poate

intra în slujba celui care-i fusese dușman până mai ieri. Iar Sigismund și-a făcut bine socoteala, făcându-mă pe mine condotier și pe oștenii lui lefegii deoarece el stă mai mult în consilii și consfătuiri, iar dacă trebuie să plece în afara Milanului, totdeauna merge însoțit de ducele Visconti, care are o escortă bună.

Socrul Andraș a cheltuit din comoară cât a trebuit ca să-i facă fiică-si un conac sau un palat mai mic, la Szekesfehervar și altul la Buda. Astfel, Iancu avea reședințe proprii, la fel ca marii nobili în cetățile de scaun ale regatului. Ajuns acasă, oșteanul obosit de războaie și prăfuit de drum lung se lăasă în grija soției iubite, care singură se ocupă de curățirea soțului. Încercă apa din feredelul cel mare, cu cotul, așa cum făcea la îmbăierea pruncilor mititei, iar când Iancu intră doar în cămașă și izmene largi, Erzsebet alungă slujnicele și rămase singură băieșită pe lângă soțul pe care, cu mâinile ei, îl despuie de straiete murdare. Îl săpuni și îi frecă pielea peste tot și, din neatenție, se pomeni săltată peste marginea căzii de lemn poposind în brațele nerăbdătorului bărbat chinuit de dor ...

Seara, după un ceas de odihnă și hârjoană în patul larg, cu baldachin, în așternuturi curate, Iancu se așează la masă în sala cea mare, denumită pompos „sufragerie” după moda franțuzească ce începuse să colinde Europa. Betty l-a invitat la cină pe tatăl și pe fratele ei, dar și pe cei mai buni prieteni ai soțului, pe Csanadi Aron și pe Nicolae Ujlaki.

-Povestește-ne, domnule condotier maghiar, ce isprăvi de război ai făcut pe plată, acolo în Italia, îl invită tata socru.

-Isprăvi mari n-am făcut, că banderia mea era mică în mijlocul trupelor pe care le comanda condotierul ducelui, Francesco Sforza. Acest condotier a avut multe victorii pentru ducele Milanoului, învingând în aproape toate bătăliile cu Republica Venețiană. Când am sosit noi, la Milano, la sfârșitul anului 1431, se încheiaseră cele mai importante bătălii dintre ducatul Milanoului și coaliția condusă de Serenisima Republică Venețiană. Oștile ducelui de Milano au obținut două victorii importante în anul 1431, la data de 31 marte, în Lombardia, la Soncino și la 31 iulie pe râul Pad, lângă Cremona, unde a fost distrusă flota venețiană. Am intrat sub comanda condotierului Francesco Sforza, care mi-a cercetat personal îndemănările în mânăuirea armelor. I-am smuls spada grea, de luptă, de două ori și i-am turtit platoșa cu o puternică lovitură de buzdugan. Nu pusesem toată tăria în această lovitură, totuși platoșa nu au putut

să i-o scoată decât tăind-o cu mare meșteșug, pe sub brațe, pe stânga și pe dreapta. Conte Sforza a scuipat sânge câteva luni și s-a jurat că nu va pune mâna pe arme ca să-i încerce pe subalterni șuhan în viața lui. De aceea el a fost bucuros să mă vadă plecat spre Ungaria, la început de noiembrie anul trecut, trimis de regele meu după bani. Căci trupele ducelui se îndreptau spre o localitate în Lombardia, la Delebio, unde în zilele de 18 – 19 noiembrie 1432 s-au ciocnit cu armata condusă de contele de Carmagnola, Francesco Bussone. Bătălia a fost nedecisă, oștile s-au tras la iernat după ce au avut pierderi grele. Am aflat că acel condotier conte de Carmagnola, a fost acuzat de trădare, judecat la Veneția și condamnat la moarte. A fost executat în prezența celor patru fiice ale sale.

-Zici că în Italia se întâmplă multe bătălii. De ce? întrebă Mihai, cumnatul.

-Țara aceasta mare este împărțită în multe țărișoare, conduse de nobili cu rădăcini adânci în trecut, cărora de multe ori nu le ajungi cu prăjina la nas. Astfel de oameni nu se pot închina altora, chiar dacă nu prea au din ce trăi, de pe o zi pe alta. Orașele cetăți, cu ziduri groase de apărare se luptă între ele, unele înving și sunt puternice câțiva ani, sau zeci de ani. Apoi decad, după cât de vrednic a fost capul familiei conducătoare. Sunt câteva cetăți care se luptă între ele pentru cât mai multă putere. În zilele noastre i-am cunoscut cu ochii mei, Republica Veneția, Florența, Milano, Genova, statul papal. Nici una dintre ele nu este lăsată să devină prea puternică. Tocmai am fost martor la lupta Milanoului pentru putere și am văzut cum Veneția și Florența au adunat în jurul lor mulțime de orașele cetăți ca să oprească întărirea acestuia.

-De unde au bani ca să adune oști? Trebuie mulți bani pentru arme bune, făurite de meșteri vestiți. Dar mai trebuie mulți bani și pentru adunarea sub arme a oștirilor. În bătălii oamenii mor, alții în locul lor sunt greu de adunat. Deși este greu, totuși oșteni se găsesc. Dacă plata este bună, vin oșteni pricepuți la războaie. Îi cunoști după tăieturi, după răni care se văd pe tot corpul. Aceștia se numesc lefegii, se tocmesc pe plată. Cei care îi adună se numesc condotieri, nume care se trage din cuvântul italian „contract”, o înțelegere scrisă între căpitanul general și nobilul stăpân al unui oraș sau castel important. În acel contract se scriu regulile de angajare, numărul soldaților, perioada cât durează contractul. Și alte angajamente se înscriu tot acolo. Eu n-am văzut contractul dintre regele meu, Sigismund de

Luxemburg și angajatorul Filippo Maria Visconti. Doar mi s-a spus cine este noul stăpân și cât de serios trebuie să mă port cu el.

-Dar bani buni ai primit?! Intră în discuție Nicolae Ujlaki. Și ce fel sunt acești oameni care se vând pe sine și viața lor pentru un pumn de bani?

-I-am văzut, m-am uitat în ochii lor. Sunt niște scursuri, lepădături, brute care se pricep cel mai bine să ucidă. N-au inimă pentru mort, nu le pasă de lacrimi, de implorările victimelor. Râd de necazul omului, s-ar bate imediat pentru un galben. Nu le pasă de neamuri care sunt răpite, pentru care se cer răscumpărări uriașe. Râd când se uită la oameni torturați, cu mădulare arse, rupte, strivite. Le pasă doar când le vine lor rândul să urce pe eșafod ori pe scaunul de tortură.

-Ce deprinderi de luptă ai învățat de la lefegii de rând și ce tactici de la condotieri? Cel care veni la rând cu întrebările fu Nicolae Ujlaki. Pot fi folosite aceste tactici în bătăliile cu turcii? Că pe noi asta ne interesează, mai înainte de toate.

-Prietene, tacticile pe care le folosesc cavalerii apusului s-au văzut în bătăliile cu turcii de la Nicopole și Câmpia Mierlei. Ei nu pot aduna oștiri mai mari de 10 – 30.000 de oameni, în timp ce turcii pot aduna peste o sută de mii. Oștirile lor sunt alcătuite din banderii ale nobililor, care nu pot asculta de altă căpetenie decât cea cu care au încheiate contracte. De aici haosul, neascultarea de capetele încoronate. Iar turcii ascultă toți, până la ultimul, de căpetenia cea mare, Sultanul. Ca și copilul neascultător și încăpățânat, la fel și oștile apusului trebuie să ia multă bătaie ca să le vină mințile la cap. Singurul lucru bun pe care l-am văzut acolo sunt armele. Săbiile sunt din ce în ce mai bune, nu se rup, nu se tocesc așa de repede. Arbaletetele au bătaie mai lungă, săgețile se duc ușor până departe în zări. Iar armele de foc îs din ce în ce mai bune. Așa cum sunt de neascultători și de proști, înfumurați, în curând va fi greu să te lupți cu tunuri și pușcoace care omoară de departe, zeci de oameni deodată. Și am mai văzut ceva care este iarăși bun: războaiele se duc de oșteni învățați, nu de țărani și orășeni. Oștile apusului sunt alcătuite din mercenari, adunați la plată. Țăranii și meseriașii, negustorii și orășenii nepricepuți îs dați la o parte, războiul nu este treaba lor!

Se făcuse noapte târziu când bărbații obosiră să tot întrebe și să se minuneze de câtă minte adunase Iancu în călătoriile cele cu mult

folos, la comanda regelui ori pe lângă un general de care se legase cu putere.

-Iar mâine voi porni la drum. Trebuie să ajung acasă, la Hunedoara. Vreau să îl iau cu mine pe frățiorul meu, Ioan cel Tânăr. Vreau să văd ținuturile de la hotare, cum se mai împacă cu turcii, când vor da năvală achingiii la jaf și pârjol, că doar acum ar trebui să se pornească. Pe urmă voi vedea ce porunci îmi va da Majestatea sa.

Era luna lui Brumărel în anul 1433. Noaptea se făcuseră reci, totuși soarele încă strălucea cu putere ziua, încălzind spinările bătrânilor așezați în fața porților pe un fel de bănci, de fapt o scândură destul de lată, prinsă pe doi pari bine înfiți în pământ. Iancu trecea călare cu cei câțiva oșteni pe care îi aducea acasă, după mai bine de doi ani umblați prin lume. Se bucura de tot ce vedea în cale. Satele așezate, cu case văruiate cu alb și albastru deschis, acoperișuri de paie sau de stuf prin care răzbăteau spre cer fuioare de fum mirosind a legume puse pe plite ori direct pe jar pentru hrana cea de toate zilele a sărmanilor care nu aveau în bătăture porci, oi, vite. Iar mulți nu aveau nici măcar bătăture. După această lungă absență satele întâlnite în cale nu se schimbaseră cu mult. Doar îmbătrâniseră, casele scufundându-se în pământ, câte un pic, parcă cocârzându-se la fel ca bătrânii ce stăteau pe la porți. Ici și colo se zăreau urmele de pârjol, semn că pe acolo trecuseră turcii, nelăsând în urmă decât gol și jale.

Curând ajunse pe o coamă de deal de unde se zărea, nu departe, casa părintească, acel castel ce-i fusese dat tatălui său, Voicu, danie de la regele Sigismund. Acum urmașul lui Voicu se întoarce acasă după ce văzuse destule cetăți, castele mândre locuite de familii nobile, vechi, stăpâni pe moșii întinse și așezări bine gospodărite. Uitându-se acum la castelul Huniazilor cu ochii călătorului care a văzut multe, în drumurile sale, zidirea în care a crescut copilărinte fără griji, i se părea modestă, săracăcioasă. În minte îi încolțea gând de înnoire. Mai trebuie ridicată o aripă, mai trebuie întărită puntea peste care se ajungea la porțile mari, poate că ar mai trebui ridicat un cat peste odăile puține, că stăpânul avea să umple castelul cu râs de copii și oaspeți mulți, bucurându-se de sărbători cu voie bună. Multe gânduri frumoase, gânduri de viitor peste care însă, acum, privind de pe această coamă de deal se lăsa o umbră cenușie, de îngrijorare pentru un viitor amenințat de jafuri și foc, de urlate de fiare dezlanțuite în goană după chiverniseală din munca acestui popor sărman, mult încercat de veacuri. Nu lăsa ca negurile să-l cuprindă.

Se scutură, alungă umbrele, risipi ceața și norii cenușii. Va ridica obștile și îi va învăța să-și apere glia și țințirumul cu oasele străbunilor, va pune stavilă incursiunilor acestor fiare nemiloase care ne risipesc și ne duc în robie tineri și bătrâni, bărbați și copii, dea valma.

Ajunse la porțile castelului când soarele tomnatic mai arunca peste păduri lumina amurgului ce se împuțina clipă de clipă. Fu bucurie mare și aici. Unchiul Radu, fratele mezin al tatălui Voicu plecat prea devreme la strămoși, conducea acum gospodăria și tot comitatul Hunedoarei. Dar se vedea că grijile și nevoile îl apasă prea mult pentru umerii și spinarea nu destul de puternice. Ținutul aștepta o mână de fier care să îndrepte cât mai curând lucrurile. Un om tânăr, puternic, priceput.

În sala cea mare a castelului unde se întrunea familia la marile sărbători, la nunți și la înmormântări, Iancu îl află pe unchiul Mogoș, capul de drept al familiei după vârsta cea mai înaintată. Într-o firidă mai retrasă, unde fusese construit un uriaș șemineu din piatră în care ardea cu flacăra potrivită un trunchi mare de lemn, bătrânul Mogoș stătea într-un jilț încăpător, așternut cu blănuri de oi și de vânat scump și bine acoperit cu cojoace și pături. Bătrânul dormita, din când în când deschidea ochii și privea flăcările jucând pe trunchiul ars, ca într-o poveste cu căpcăuni și zmei.

Iancu îngenunche lângă jilț și sărută dreapta Moșului, o mână osoasă, cu pielea scorțoasă străbătut de vene groase, umflate.

-Sărut dreapta, unchiule Mogoș. Sunt eu, Iancu, fiul fratelui mai mare, Voicu. M-am întors de pe meleaguri străine, fiind în slujbă de oștean la regele nostru, Sigismund.

-Grăiește nepoate, în graiul nostru vechi, valah, pe care urechile mele îl deslușesc mai lesne. Știu al cui ești și mă bucur că te-ai înfățișat să mă vezi. Că multe zile nu mai am, cred că în iarna asta Domnul mă va chema la El. Pe unde ai umblat? Cum te-o plătit craiul? Ce hasnă¹¹ aduci ținutului nostru?

-Amu, unchiule, trebuie să îi oprim pe necredincioși de la jaf și foc. Craiul are trebuință de oșteni. Dar n-are arginți să-i plătească. I-am zis craiului să-i plătească pe oștenii buni cu moșii, cu sate întregi și cu carte de slobozenie. Tot trebuie să ne apărăm truda ce am trudit, așa că să ne facem slobozi și nemeși. Îi bună hasna asta?

¹¹ Hasnă = folos, înlesnire (reg.)

-Bună! Dar trebuie să ai mare grijă când te bați cu turcii. Mai repede câștigi dacă-i ataci tu, mai înainte lor. Pălește-i când dorm, când trec vadul apei ori când intră în loc îngust. Dacă-s mulți, fugi de ei. Grijește să te întorci acasă cu toți oștenii întregi la trup și sănătoși.

Mai mult nu vorbiră, că moșul obosea repede și îl apuca tusea. Îi spuse lui Iancu să aibă grija ținutului, să fie gospodar, să facă drumuri de piatră, poduri, mori. Să facă ascunzișuri pentru oameni, animale și hrană. Și să umble la Crai după daniile de moșii și cărți de slobozenie.

În ziua următoare Iancu făcu înconjurul ținutului, cu unchiul Radu și cu oștenii din ceata lui. A văzut dezastrul lăsat de achingii după ultima trecere, din primăvară. N-a fost foarte rău, ținutul era îndepărtat, ajunși în aceste părți ale Hațegului turcii aveau desagii plini, cum s-ar spune. Aici umblau după pradă de oameni, de muieret pentru harem și de robi. Dar dădeau foc ca să le știe ghiaurii de frică, iar ei, cu aceste fapte rele, să fie plăcuți lui Allah și lui Mahomed, profetul.

Era un ceas după miezul zilei. Iancu și oamenii care îl însoțeau ajunseseră la Hațeg. Acolo îi întâmpină cneazul satului, Măcicaș, care îi pofti să poposească la o gustare. Fiind zece bărbați voinici, hrana pregătită din timp nu fuse îndeajuns pentru toți, așa că gazdele mai tăiară un berbecuț și tocmai îl învârteau deasupra jarului când în sat năvăli un călăreț, strigând spăimântos „Turcii! Vin turcii!”. Iancu îi ieși în cale acestui vestitor de năpaste și prinzând calul de dârlogi îl opri cu o mână de fier.

-De unde vii? Pe unde sunt turcii? I-ai văzut? Câți sunt? În timp ce îi punea aceste întrebări îl trase pe călăreț jos din șa. Ca un om trecut prin primejdii, Iancu scosese jungherul scurt, turcesc, de la brâu și îl propti la gâtul vestitorului, sub ureche. Acesta era un flăcău de 20 – 22 de ani, voinic după cum îl arătau brațele muschiuloase și pieptul plin, văzut prin despicătura cămășii de la gât mai spre brâu. Nu se sperie de cuțit și nici nu-și plecă ochii când Iancu îl ținui cu albăstrelele din ochii lui.

-Turcii au pălit la Caransebeș, pe la opt ceasuri de dimineață. Eu mi-s feciorul cneazului Mitnic din Caransebeș, Gavrila. Ieșisem cu taica pe dealuri să vedem de o turmă de oi când am auzit zarvă mare la marginea târgului și clopotele de la biserici bătând în dungă. Taica m-a îndemnat să fug de îndată către Hunedoara, să duc vestea de

primejdie la comitele nostru. Și să strig, pe cale, oamenilor să se ferească de primejdie. Bag samă că acesta este domnia sa Radu, comitele, dar nu știu cine ești domnia ta, care mă ții cu jungherul la gât.

-Eu mi-s Iancu și-s tot comite de Hunedoara. Sunt căpitan în oastea craiului. Spune, dacă ai apucat să-i vezi pe osmanlâi, câți or fi intrat în târgul vostru? Pe alții i-ai mai văzut? Ori n-ai stat locului ci ai fugit să strigi de primejdie, pe drum?

-Așa-i, taica a plesnit crupa calului pe care eram încălecat și mi-o poruncit să gonesc la comitele, să știe lumea de primejdie. Nu am întors capul să deslușesc ce se întâmpla în sat. Atâta pot spune că se auzea chirăit de muiere și răcnete amestecate, de la turci și de la câțiva bărbați de-ai noștri.

Iancu îi dădu drumul în timp ce își vâra jungherul înapoi în teacă. Se întoarse către oamenii lui, oșteni din escadronul regal. Întâi se uită la unchiu-său Radu:

-Unchiule, lasă-mă pe mine să găsesc apărarea, ca un oștean obișnuit cu războiul. Primind pe dată încuviințare, Iancu îl trimise pe fratele mai mic, Ioan cel tânăr, să gonească spre Hunedoara, să adune lumea din jur în castel și să închidă porțile. Să pregătească bărbații din cetate pentru apărare. Arcurile cu săgeți să fie pe metereze, către drumul Hațegului. Apă să fie în butoaiele așezate pe lângă șuri și grajduri, pentru stins focul, că acești achingii se pricep să arunce torțe la mare depărtare. Pe drum să strige de primejdie, iar la Călan să spună mai marelui satului că a dat poruncă comitele să pregătească bărbații înarmați să apere satul, ascunzându-se în casele de la marginea drumului dinspre Hațeg.

După ce-l văzu pe Ioan mai zăbovind ca să audă toate poruncile fratelui mai mare, Iancu se întoarse spre unchiul Radu.

-Acu ar trebui să faci chemare de primejdie la bărbații de oaste. Câți oșteni poți aduna până în seară, la castel, din împrejurimi?

-De la castel pot trimite olăcari la cnezii ce vin cu oșteni la război. Pe toți cei ce fac parte din ceata Hunedoarei trebuie să-i chem. Fiecare se va grăbi să vină cât mai repede, răspunse Radu.

-Spune câteva nume, unchiule.

-Măciș, Bizere, Temeșel, Duboz, Ghesterus, Marga, Racoviță, Gârlișteanu și Macedonia. Cu oamenii pe care îi aduce fiecare, oștirea comitatului Hunedoarei este o centurie. Dar cred că până în seară, către miezul nopții vor ajunge la castel jumătate de centurie.

Ceilalți vor veni mâine, până la prânz. Poate că n-o să fim o sută, că mai sunt unele nevoițe, pe la unii ori la alții. Dar nu vor lipsi mai mult de zece oameni. I-am adunat în primăvară, după Paști, când știam că vor năvăli turcii. Atunci am fost 95 de oșteni, călări, cu arc, săgeți, spade de război, zece baltage și cinci ghioage.

N-au zăbovit la masă ci au plecat, de îndată către Hunedoara. Iancu a dat poruncă cneazului Măciș să pregătească satul de apărare iar ceata lui, de zece oșteni să aștepte pe loc sosirea sotniciei de la Hunedoara.

-Cneazule Măciș, noi vom porni de la castel la opt ceasuri din seară, cu toți oamenii care vor răspunde la chemare până atunci. Poruncă voi lăsa în urmă către cei ce vor ajunge la castel după noi ca să se aștepte unii pe alții până fac o ceată de zece. Aceștia să pornească îndată către Caransebeș, pe drumul mare. Ne vor ajunge din urmă până în zori. Frate Ioane, zise Iancu spre cel tânăr, tu îi vei aștepta și îi vei trimite tot câte zece, să ne fie nouă întărire. Înțeles?

-Întocmai, căpitane.

La ceasul al optulea din seară la castel s-au adunat 20 de oșteni. Gârlișteanu, om slobod din Grădiștea de sub munte sosi cu încă cinci oșteni călări și trei bărbați umblători pe jos. Călăreții aveau săbii de război și sulite, iar umblătorii aveau ghioage cu ținte de fier și coase cu coadă lungă.

Racoviță de la Călan aducea opt călăreți și trei umblători, iar cneazul Marga din Cinciș-Cerna sosi cu încă trei călăreți. Din cei zece însoțitori ai lui din escadronul regal, Iancu lăsă jumătate să fie de întărire la castel, avându-i alături pe Vifor și Jombor, prietenii din copilărie ai lui Iancu. Cu ceilalți cinci oșteni regali, cu șase călări ai lui Gârlișteanu, cu opt călări ai lui Racoviță și cu patru ai lui Marga, Iancu porni spre Caransebeș cu 23 de călăreți și șase umblători pe jos. Până la Hațeg merseră la pas, avându-i pe umblători alături. La Hațeg făcură popas, hrănind caii și adăpându-i. Porniră apoi la drum, ceata mărindu-se cu încă patru călăreți. Cneazul Măciș rămase să apere satul cu patru călăreți și încă zece umblători.

La miezul nopții ajunseră în sătucul Peșteana, părăsit de oameni. Locuitorii își luaseră bruma de avere și se retrăseseră în ascunzișuri. Dar la mijlocul satului întâlniră pe cneazul Macedonia, cu zece călăreți, de la Densuș. Aceștia, zărind de departe călăreții comitelui venind cu două torțe aprinse, dădură și ei foc la două torțe, semnalând astfel că sunt oameni buni, nu de-ai achingiilor. După spusa

cneazului Macedon din urmă vor sosi alți zece umblători. Densușul era o comună mare, locuitorii ei erau amestecați, români și maghiari, dar toți erau catolici. Când se vor reuni cu toții, oastea lui Iancu va număra aproape o jumătate de centurie.

Noaptea era luminoasă. Cerul era curat, aproape fără nori, iar după miezul nopții răsări o lună aproape plină, ușor gălbuie ca o tingire acoperită cu aur calp. Având destulă lumină, Iancu porunci să fie stinse torțele. De câte ori drumul ducea peste o ridicătură mai mare, Iancu se oprea și cerând liniște deplină, scruta depărtările, căutând să deslușească zgomote de lupte sau numai de jaf. Dar era liniște. Călăriră în trap ușor până la răsăritul soarelui. Tocmai când coroana luminii lumii se desena peste munți ca o geană de copil curios, abia deșteptându-se, caii se opriră la malul unui pârau mai măricel, ca să se adape.

-Aista-i Timișul, zise unul din călăreții de la Densuș. De acum mai avem o zvârlitură de băț și ajungem la Bucova. De acolo trebuie să fim cu băgare de seamă, că ne putem întâlni, nas în nas, cu turcii.

Într-adevăr, la Bucova căpetenia satului, cneazul Duboz îi aștepta lângă biserica din mijlocul comunei, alături de alți 7 călăreți și șase umblători. Un flăcău tinerel, urcat în clopotnița satului îi văzuse venind și strigase jos că vine o oaste creștină. Cneazul ieși în întâmpinare și îi pofți la un bob zăbavă, să le deslușească cele aflate de la iscoadele pe care le-a trimis înainte și care se întorseseră deunăzi.

-Cinstite comite, zise Duboz adresându-se lui Radu, celui pe care îl cunoștea de comite al ținutului Hunedoarei, iscoadele pe care le-am trimis către Caransebeș de îndată ce trimisul stăpânirii ne-a dat de veste despre jefuitori, au ajuns până la Voislova, dincolo de satul Marga. Acolo s-au întâlnit cu niște fugari din satul Glâmboca, în frunte cu cneazul Ghertenis, întins într-o căruță, cu pieptul oblojit fiind tăiat de-a curmezișul de iataganul unui turc. Aceia spuneau că turcii aveau pradă multă de oameni, mai bine de o sută de prinși, din care două căruțe erau pline cu fete tinere, bune de harem și peste o sută de bărbați, femei și copii buni de muncă pentru a fi vânduți ca robi. Că au închis robii pe îmaș, au pus pază strașnică, iar ceilalți luptători s-au tras pentru înnoptat, pe la casele părăsite de sătenii fugari, în Glâmboca.

-Cam cât de departe este de aici, unde ne găsim noi, până la Glâmboca, întrebă Iancu.

-Să fie vreo 3 – 4 ceasuri de călărit, zise Duboz. Credeți că turcii își vor continua drumul spre noi, ori se vor mulțumi cu prada adunată până acum?

-Turcul nu-i mulțumit niciodată, răspunse Radu. Vine iarna, îi trebuie hrană și bani mulți, aur și argint, că peste iarnă toată zahereaua se va scumpi. Iar robii luați nu-i putem lăsa în stăpânirea necredincioșilor. Trebuie să-i slobozim, că-s creștini de-ai noștri. Ce zici Iancule, ce-i de făcut?

-Trebuie să trimitem iscoade, să urmărim mișcarea osmanlâilor. Dacă vor continua prădăciunile înseamnă că vor lăsa o pază nu prea mare pe lângă ȧrcul robilor, iar grosul va roi spre satele dinspre răsărit și miazănoapte. Turcii cunosc ținutul, că l-au cercetat din vreme, cu negustorii lor care au umblat să cumpere vite. Așa, cneazule Duboz, trimite iscoade odihnite care să stea cu ochii pe urdie. Dar să lași alți olăcari, la jumătate cale, care să preia veștile de la iscoade și să le aducă la noi. Astfel iscoadele vor sta mai mult timp cu ochii pe achingii.

-Bine, asta o vom face, dar noi ce vom face? Ne batem cu ei ori nu ne batem? Putem să luăm câte doi turci la un valah? Știm noi cât de buni luptători îs oamenii noștri? Eu, Ioan fratele tău, mă încumet să mă măsoar cu doi turci, pe rând, nu deodată!

-Am învățat de la oșteni bătrâni, hârșiți în lupte, că mai mult folos ai prin șiretenie decât cu forța mâinilor. Capul poate ajuta mai mult decât pumnul. Uite cum vom face. După ce aflăm câți turci au rămas de pază pe lângă robi, vom rupe o ceată dintre noi, călăreți, care vor ataca acel ȧrc. Acum vom merge înainte, cu toții, la un loc. Umblătorii pe jos vor merge pe drumul mare, cu arcurile pregătite de tragere. Călăreții ne vom împărți în două cete și vom umbla ascunși de drum, în pădure, de-a stânga și de-a dreapta arcașilor. Mergem așa, în formația asta, până dăm de turci sau aflăm cât de mulți achingii umblă după pradă. Să pornim!

Oștenii se așezară în formația poruncită de căpitanul Iancu. Merseară fără griji până la intrarea în satul Voislova. Acolo le ieșiră iscoadele în cale. Împreună cu ei erau cnezii Bizere din Zăvoi și Temeșel, cneazul Voislovei.

-Cneazule, zise unul mai isteț dintre iscoade, turcii au dat foc la satul Cireașa, cu douăzeci de case. Acum au plecat mai departe,

vine la rând satul Zăvoi. După care vor ajunge aici, sub ochii voștri. Poruncește, ce să facem!

-Iscoadele s-au întors de la Glâmboca cu numărarea păzitorilor țarcului cu robi? întrebă Iancu.

-Da, sunt doișpe turci, stau ciotcă, șase de o parte, șase de altă parte. Știind de la cneazul Duboz ce fel de oșteni sunt acești șase cercetași, Iancu le mai dădu șase oșteni, dintre bucoveni și le porunci să ocolească turcimea prin pădure, să ajungă la țarcul prinșilor și să aștepte până când unul din oștenii regali va da semnalul de atac. Iar cu cei rămași făcură sfatul de război.

-Îi așteptăm pe turci aici, în Voislova. La intrarea în sat punem o opreliște. Avem răgaz să adunăm lemne, crengi, căruțe stricate, butoaie. O să avem grijă ca pe cele două părți să facem ca niște porți pe unde să se retragă oamenii noștri. Umblătorii îi așezăm la cinci pași înaintea opreliștii. Câți sunt? 22! Dintre toți, șase știu să arunce sulițele grele. În față punem trei rânduri de arcași, 5 – 5 – 6, apoi cei șase sulițași. Arcașii îi vor atrage pe turci în capcană. Primul rând va trage pripit, săgețile trebuie să cadă înaintea călăreților turci. Aceștia vor râde și își vor îndemna caii la galop. Al doilea rând de arcași va trage în scuturile călăreților turci. Aceștia se vor buluci mai tare înainte. Al treilea rând va trage din plin, cu tărie și cu săgețile cu vârf de fier. Primele două rânduri de arcași se vor trage înapoi, intrând în spatele opreliștii. Ultimul rând, cel de sulițași va face prăpăd, vor arunca de aproape, când turcii vor fi la 10 – 12 pași. Se vor trage, iute, la spate și vor lăsa opreliștea la vedere: șubredă, nu prea înaltă, ușor de trecut cu caii sărind peste. La năvala turcilor, vom ridica niște țepoaie ascuțite când caii se vor cabra să sară. Văzând țepoaiele, unii turci vor trage de frâie, alții vor îndemna înainte. În față opreliștii se va produce o cădere, vor veni cai peste cai, cu oșteni prinși dedesubt. Atunci va ataca călărimea noastră, din dreapta și din stânga. Vor fi ca la o sută de turci îmbulziți, la grămadă, neputând să întoarcă caii, să se apere. Cele două linii de călăreți români ne vom aduna într-o coloană de atac la 15 pași de îmbulzeala turcilor. Vom pune semne acolo, niște stâlpi retezați. Eu voi fi în frunte, urmat de călăreții regali de-a dreapta și de-a stânga, în formație de vârf de lance. Ne înfigem în turci și semănăm moarte și groază. Ei vor căuta să fugă. Le lăsăm cale de scăpare pe părți, către păduri. Imediat ce îmbulzeala se sloboade, îi vom fugări pe turci lovindu-i fără milă. Cășăpim tot ce putem până când veți auzi chiuitul meu și al lefegiilor

regali. Atunci oprim goana, ne întoarcem la drumul mare și galopăm spre Glâmboca, să-i apărăm pe robii scăpați de apărători, dar opriți să iasă din țarc. Cât va dura bătălia noastră, cei 12 care i-au scăpat pe robi îi vor îndemna să se adăpostească în casele rămase goale din sat. Să nu iasă afară, să nu fugă, căci va urma a doua bătălie, a călăreților noștri cu turcii care vor să-i prindă pe robi și să-i mâne, ca pe vite, înapoi, spre Caransebeș. Aici trebuie să fim aprigi. Nici un turc nu trebuie să rămână viu. După bătălie ne odihnim. Pornim a doua zi, la răsăritul soarelui să prindem din urmă coloanele de turci cu prada pe care o mână spre vadul de trecere a Dunării, mai sus de Orșova. Aceste coloane merg încet. Acolo sunt turme de vite, de oi și de cai. Căruțe cu bunuri adunate din gospodăriile oamenilor, căruțe cu roabe pentru harem. Căruțe cu grâne, butii și butoaie cu zaharea. Căruțe cu muieret pentru harem. Acolo va fi mare învălmășeală, noi ne vom uita numai după oștenii turci, nu ne uităm la bunurile risipite, chiar de ar fi aur strălucitor. Tot ce-i căzut pe jos acolo va rămâne. Prada va fi a noastră după ce scăpăm de ultimul turc. Noi nu luăm prinși, nu avem ce face cu ei. Asta-i porunca regelui, să aducem acasă toată prada luată de turci. Iar ei să nu fie cruțați, decât câțiva norocoși, care vor povesti ce îi așteaptă pe năvălitorii în ținuturile locuite de români.

Acolo la Voislova turcii au pierdut 58 de oameni. La Glâmboca s-au numărat alți 40 de morți. Apoi leșurile au zăcut împrăștiate până la Orșova. Au reușit să treacă Dunărea în lotci și pe corăbioare doar căpeteniile care au stat deoparte de gloată, cu câteva saci cu odoare scumpe și galbeni, sunători. Întorcându-se la Buda, Iancu a raportat 98 de turci morți în cele două bătălii directe, ale lui, și alți două sute omorâți împreună cu cetele de maghiari sosiți pe urmă, cum se zice „veniți la ospăț”. Pentru strălucita victorie neamul Corvinilor a primit dar de la regele Sigismund două moșii, pe Mureș, de la cetatea Arad către miazănoapte. În total 36 de sate, două mori mari, pe scoc de piatră și patru poduri peste Mureș.

Capitolul 7

Prima bătălie, prima victorie

Întors la Buda ca un învingător Iancu a fost chemat la palatul regal. Sigismund a vrut să afle de ce Iancu și-a asumat conducerea bătăliei de oprire a achingiilor, deși trupele sale erau inferioare turcilor, din toate punctele de vedere.

-Ce anume te-a mânat la luptă? Cu ce gând ai făcut primul pas? Nu ți-ai dat seama, din capul locului, că acest gând al tău a fost nesăbuit? Ori nu știi eu ce anume te-a învățat Pippo, ce fel de strategii ai aplicat de care eu nu știu. Spune!

-Majestate, n-am avut timp să cuget la nici una din întrebările la care trebuie să răspund. Când a venit în goana mare acel călăreț, speriat, strigând că au venit turcii, să fugim, mi s-a aprins mânia și am pus mâna pe jungher, fără să cuget la nimic decât că trebuie să-i opresc pe acești nemernici. Nu m-am gândit că n-am oștire, nici că oamenii din jurul meu sunt slab pregătiți în mânăuirea armelor. Mi-am amintit că Majestatea ta ai cerut tatălui meu și fraților lui, chiar și mie care nu eram decât un copil în scutece, să ne facem armată și să păzim hotarul de turci. Cred că am supt, cât am stat în scutece, această poruncă laolaltă cu laptele de mama. Am datoriat față de Majestatea ta să lupt ca să apăr hotarul. Este singurul răspuns la aceste întrebări și chiar la altele ce vor urma!

-Vorbele tale sunt frumoase, dar chiar pornesc din inimă curată? Nu te-ai gândit la glorie? Că eu, regele tău, va trebui să-ți dau bună răsplată și să te ridic pe o treaptă nobiliară peste locul pe care stai acum?!

-Nu m-am gândit la câștig, nici la mărire. Doar la acești turci, care au băgat groaza în tot neamul meu. Dacă am greșit, dă-mi pedeapsă, Majestate!

-N-ai greșit și în loc de pedeapsă se cuvine să te dăruiesc cu o moșie. Dar sunt două lucruri pe care trebuie să le deslușesc. Mai întâi, ai un izvor anume de înțelepciune din care ți-au venit picăturile, gândurile cu care ai făcut toți pașii, de la primul la ultimul, fără să-ți fie frică de moarte? Iar pe urmă, ce fel de om ești de ai izbutit să-i faci pe toți cei din jur să te urmeze fără crâcnire?

-Păi, Măria ta, eu cred că sunt un astfel de om, cum ai spus însuși Majestatea ta! Așa am gândit și așa am făcut în Italia, la acele puține

și mărunte bătălii la care am fost oștean de rând, nu căpetenie. Poate că Pippo m-a învățat să fiu așa, poate că așa m-a născut maica mea. Nu știu, zău nu știu, Majestate!

–În ultimii săi ani de viață, în cei în care te-a avut alături ca șef al gărzii sale, Pippo mi-a vorbit des și mult despre tine, tinere Corvin. L-am ascultat doar cu jumătate de ureche, dar după faptele tale recente încep să cred că cele rostite de el se împlinesc. Dacă este așa, curând vom avea un militar pe care se va baza țara în lupta cu necredincioșii. Dar nu pot să te numesc pe funcția lui Pippo așa, dintr-odată. Vezi de drumul tău, tinere Corvin și timpul ne va arăta ce este de făcut. Ca să ajungi la rangul cel mai mare, de baron, mai ai de urcat trei trepte. După averea ta de acum, ți se potrivește titlușul de castelan, pe care îl ai împreună cu celelalte neamuri ale tale. Pippo ți-a lăsat ceva moștenire, iar noi îți vom dăruia două moșii, destul de întinse. Averea ta crește, curând vei putea deveni comite¹². Așa că trebuie să te străduiești.

Iancu a ajuns acasă seara târziu. Avusese multă treabă la curte, trebuia să se gândească să schimbe unele proceduri de atac,

¹² ANALELE BANATULUI, S.N., ARHEOLOGIE # ISTORIE, XIX, 2011 <http://muzeulbanatului.ro/mbt/istorie/publicatii/ab.htm>. Potrivit istoricului Erik Fügedi, în perioada secolelor XII–XIII ierarhia marii nobilimi a regatului Ungariei cuprindea patru trepte: *cei mai influenți și puternici erau episcopii romano-catolici și baronii*, după care urmau *comiții și castelanii*. Dacă, în privința prelaților, Biserica reprezenta sursa principală a autorității, în ceea ce îi privește pe baroni, statutul lor era legat de ocuparea demnităților de la curtea regilor arpadieni și de puterea financiară acumulată. Potrivit tradiției accesul la obținerea unei demnități baroniale era facilitat doar vechilor familiei nobiliare, ai căror membri ocupaseră de-a lungul timpului funcții similare la curtea coroanei. Totuși tinerii membri nu erau instalați în asemenea demnități decât după ocuparea a diferite funcții militare sau auxiliare de la curte. Urma apoi integrarea lor în rândul marii nobilimi și anume, încadrarea lor în rândul comiților și castelanilor. Deținerea funcției de castelan oferea o bază de început pentru cariera politică a tinerilor membri ai clanurilor, lărgea în același timp influența marilor familii, iar pe de altă parte lăsa drum deschis nobilimii provinciale spre casta aristocrației. Din acest ultim punct de vedere accesul la statutul baronial era deschis și celorlalte categorii sociale sau nobilimii străine, însă o asemenea ascensiune era dificilă, în special pentru stările inferioare. Penultima treaptă a ierarhiei aristocrației era ocupată de conducătorii unităților administrative. Aceștia erau comiții, care avea rolul să administreze proprietățile și cetățile regale și despre care se menționează că, în perioada secolelor XI–XIII, erau funcționari ai coroanei. Astfel, titulatura unui comitat oferea tinerilor membri ai familiilor nobiliare o avansare spre demnitățile baroniale, însă în multe cazuri aceasta era ocupată de baronii vechi datorită beneficiilor financiare pe care le oferea.

altele de apărare, acum după ce avusese o confruntare directă cu turcii. Se gândi mult la strategia pe care o folosise construind acea capcană din care turcii au ieșit zdrobiți până la ultimul. Până la urmă s-a convins că strategia lui a fost bună pentru acel loc, față de acel dușman și față de oastea pe care o avusese la îndemână. Cum trebuie să procedeze în viitor, în alte situații? Nimeni nu i-a spus, cu amănuntul, ce trebuie să facă comandantul oștirii atunci când se află față în față cu dușmanul. Dar sfatul cel mai bun îl primise deja, cu câțiva ani în urmă. Pippo i-a spus: „Cunoaște-ți dușmanul!” Asta era calea! Se îndreptă spre casă mai senin, mai liniștit acum când găsise răspunsul.

Toți bărbații apropiați lui erau acasă, așteptându-l. Se așeză la masa din sala cea mare, pe scaunul lui, așteptând să fie asaltat de întrebări. Dar nici unul dintre cei ce stăteau în jurul mesei nu scoase o vorbă. Punând pe masa o cană de vin, soția Betty îl întrebă dacă vrea să facă el oficiul de gazdă, turnând vin în pahare. Nu răspunse cu vorba ci turnă în pahare. Apoi ceru soției să-și ia un pahar, i-o umplu pe jumătate așa cum știa că îi place ei, apoi ridicând paharul lui, grăi:

-Regele mi-a dat două moșii, pe Mureș, de la cetatea Aradului către miazănoapte. Ciocniră și de îndată toate limbile se dezlegară, felicitându-l. Acum se așezară bine în scaune, iar socrul Andraș, ca cel mai vârstnic din casă începu:

-Până să-ți dea această răsplată bine meritată, regale nu te-a luat la întrebări? Despre ce ați vorbit?

-Regele m-a pus să-i istorisesc cum s-a întâmplat această ciocnire. Să-i spun tot, de cum am aflat că turcii au intrat la pradă până mi-am șters sângele de pe sabie. M-a descusut, mi-a pus atâtea întrebări că mi-a fost teamă că am să încurc șirul întâmplărilor și mă voi face de răs. Dar n-a fost așa. Până la urmă regele a vrut să afle ce fel de strategie am folosit și de la cine am învățat toate acestea.

-Chiar, zise Andraș, nici eu n-am pomenit să se fi întâmplat ca cineva care are doar zece oșteni încercați în lupte să pornească împotriva unor prădători răi și mulți. Ba, să-i și omoare, apoi să le ia pradă înapoi!

-Nu-i venea nici lui să creadă că totul s-a întâmplat pas cu pas, că am făcut ce trebuia la fiecare moment după cum am aflat de la iscoade multe lucruri despre acei turci. Că n-am aplicat o strategie anume, că Pippo nu m-a învățat cum să mă port când mă trezesc nas

în nas cu dușmanul. Regele a fost uimit peste măsură, apoi și-a adus aminte că Pippo i-a vorbit de multe ori despre mine, laudându-mă. Așa că Majestatea sa m-a încurajat să merg mai departe, că averea pe care o am acum este destulă pentru un titulus de castelan, dar încă îmi mai trebuie ceva avere ca să primesc o slujbă de comite.

Cea care rămase uimită peste măsură la aflarea acestei vești fu Betty, care nu-și putu ascunde bucuria și mândria că da, soțul ei s-a legat să meargă pe această cale, a măririi pentru a fi demn de familia în care a intrat, luând-o pe ea de nevastă. Toți ceilalți l-au felicitat, însă singurul care lăasă Invidia să-i sară înainte fu cumnatul, Mihai.

-Aaa! Păi nu-i nici o strategie! Ai făcut pas cu pas, ce ți-a ieșit în cale! Ai avut doar noroc, cu carul! Oricine ar fi putut duce treaba asta la capăt!

-Nu vorbi prosti, fiule, zise bătrânul Andraș. Treaba asta i s-a potrivit doar lui Iancu. El este un luptător, dacă îl provoci ai de-a face cu cea mai iute și ascuțită sabie, topor de luptă, buzdugan, sulită, arc cu săgeți. L-ai văzut vreodată dând îndărăt în fața vreunui adversar? Laudele ți se cuvin, fiule Iancu, regele te-a măsurat bine! Acum trebuie, după spusa regelui, să dai înainte, să-ți mărești averea și faima.

Tăcură, golindu-și paharele, apoi așteptară ca gazda să le umple la loc. În răstimpul acela slugile aduseră niște gustări, cârnați, coaste prăjite de porc, pulpe de găini, brânzeturi, murături. Când se săturară, bătrânul Andraș zise, ținând pocalul cu vin în mână:

-Fiule, dacă regele te îndeamnă să aduni avere ca să poți intra în rândurile nobilimii, fii sigur că el îți va prilejui câștigarea de noi bătălii. De războaie nu ducem lipsă. Cele mai grele vor veni curând, din partea Sultanului. Acum Imperiul are de încheiat campaniile împotriva Serbiei. Aceste regate nu vor scăpa slobode, doar plătind haraci. Mereu se vor răzvrăti, iar în interior mereu se vor război între ei, pentru putere. După asta se vor întoarce cu fața spre noi. Iar asta este cel mai rău lucru care ni se poate întâmpla. Până acum Ungaria avea Serbia, Țara Românească, Albania puse în calea înaintării oștilor Sultanului. Serbia va cădea, Țara Românească nu are aceeași putere ca pe vremea lui Mircea Voievod, așa că ei se vor închina turcilor, cât de curând. Albania va rămâne singură care le va da turcilor ceva bătaie de cap, dar ei sunt puțini și nici n-au conducători ca lumea. Nu cred că vom mai avea liniște și pace din partea turcilor mai mult de cinci ani.

-Și nu doar turcii sunt partea cu care Majestatea sa regale Sigismund are a se război, intră în vorbă și Nicolae Ujlaki. Mai sunt multe necazuri în interiorul hotarelor noastre. Baronii, cei 20 de magnați care formează marea nobilime, nu se vor liniști, mereu vor căuta să i se împotrivescă regelui. Zăzania pornită de Cillei și oamenii lui nu se va stinge decât când va cădea capul ultimului răzvrătit. Între altele, războaiele prinților germani cu husiții, în Boemia, nu dau semne de sfârșit. Sunt tari husiții, au o armată puternică și strategia lor, aceasta a oștirii luptându-se în căruțe, este ceva ce nu s-a pomenit în Europa noastră.

-Husiții au fost înfrânți, interveni cumnatul Mihai. Aseară a venit un sol polon care a dus vestea că o armată polonă, a regelui Wladislaw al III-lea de Varna i-a învins pe husiții polonezi, la Grotniki. N-au rămas în viață decât câțiva husiți care au dezertat de pe câmpul de luptă la începutul bătăliei. Învinșii au fost dați morții până la ultimul. Iar în urmă cu puțin timp, la 30 mai anul acesta, 1434, marea armată a husiților cehi, condusă de frații Prokop cel Mare și Prokop cel Mic a fost distrusă, la fel, într-o bătălie la Lipany. De data aceasta adversarii husiților taboriți, conduși de frații Prokop, au fost husiții moderați, cu care s-au încăierat după ce nu s-au înțeles între ei, în fața prelaților catolici ai Papei, la Conciliul ecumenic de la Basel. Din tot ce am auzit eu despre acești husiți, reiese că aceștia și-au făcut o armată puternică, din oameni de jos, dar au folosit o strategie nemaicunoscută în părțile noastre.

-Și eu am auzit câte ceva de la Majestatea sa când s-a înfățișat la Roma, pentru investirea ca Împărat Romano-German, zise Iancu. Dar nu am aflat prea multe și nici nu m-am străduit să aflu mai multe, neștiind eu despre ce fel de război se duce acolo, în Boemia. Știți voi mai multe despre acești husiți?

-Pot să-ți povestesc eu ce am auzit de la căpetenia noastră, generalul Biro Zoltan, zise Nicolae Ujlaki. Povestea este veche, a început în anul 1415, dar războaie între acești husiți și catolicii germani s-au pornit în 1419. Regele nostru, Sigismund, a fost cel care a început luptele.

-Cum așa? Nu este regele nostru, ca Împărat Romano-German și rege al Boemiei? întrebă Iancu.

-Începutul a fost așa, interveni și bătrânul Andraș. Populația cehă era nemulțumită de sărăcia în care era ținută de bogații din țările Boemiei. Aceștia erau principii germani, marea nobilime din toate

ținuturile și clericii bisericii catolice. Împotriva acestor clerici s-a ridicat un anume Jan Hus, un preot care a predicat reformarea bisericii, întoarcerea la timpul apostolilor și a învățăturilor lui Iisus. Glasul lui Jan Hus a fost puternic, a răscolit poporul sărac, dar i-a nemulțumit și pe cei bogați. În anul 1415 se ținea un conciliu catolic foarte important la Konstanz, în Elveția. Acolo s-a reușit să se revină la un singur Papă în fruntea bisericii catolice – pentru că la un anumit moment erau chiar trei papi catolici! – dar s-a hotărât să fie chemat acel preot ceh, Jan Hus, care să susțină în fața conciliului reforma pe care o propovăduia. Conciliul l-a judecat și l-a declarant eretic, a fost condamnat la moarte prin ardere pe rug. În aceeași vreme a murit regale Boemiei, Wenceslaus al IV-lea, frate cu regele nostru, Sigismund. El a pretins coroana Boemiei, ca moștenitor al fratelui său. Când a venit să se înscăuneze la Praga, cehii l-au respins. Dar Sigismund a încercat să reprime mișcarea apărătorilor preoților care propovăduiau reforma lui Hus, astfel că în 1419 a început acest război care, iată s-a terminat acum, în 1434. Husiții se împărțeau în două grupe: radicalii, numiți și taboriți, după orașul Tabor pe care l-au construit ei, ca cetate a lor. A doua grupă era de moderați, care voiau să împace reforma husită cu Biserica Catolică, cu Papa de la Roma.

-După cum povestea căpetenia noastră, Biro Zoltan, armata husită a fost organizată de Jan Jikra, un mic nobil, admirator al lui Jan Hus. S-a dovedit că este un foarte priceput conducător de oști. El a ridicat o oștire pe roți, care folosește în luptă tactica wagenburg, a căruțelor de război. Acestea duceau câte 18 până la 21 de oșteni, din care 4 până la 8 erau arcași cu arbaleta, 2 trăgeau cu muscheta, 6 până la 8 erau lăncieri care puteau lupta și cu bice grele, cu plumbi, 2 aveau scuturi iar 2 erau căruțași. Pe aceste căruțe mari, puternice cei doi trăgători cu muscheta aveau tunuri ușoare, de câmp, dar care făceau prăpăd în lupta de aproape. Când se pornea o bătălie, carele de luptă erau așezate în careu sau în cerc, puse astfel încât caii să fie ușor de înhămat ca să poartească din loc. Luptătorii din aceste căruțe intrau primii în luptă, împotriva cavaleriei grele, pe care o distrugeau în cea mai mare parte, cu acele tunuri ușoare, de câmp. Când acești catafracți, cum sunt numiți călăreții cu armuri grele, erau distruși, oștenii din căruțe atacau pe jos, în mare forță și viteză, împrăștiind pedestreimea inamică deja înfricoșată de acel soi de luptă. Acest Jan

Jijkra a folosit căruțele nu numai în luptă ci și pentru transportul trupelor. Armata lui este foarte mobilă.

-Grozav! Aceste căruțe grele pot fi foarte bune într-o înclăștare cu turcii! Ar trebui ca oastea Majestății sale să o folosească la corpurile de oaste din părțile de miazăzi ale regatului, care se vor bate cu turcii. Iancu prinsese din zbor descrierea acestei strategii grozave, a husiților și mintea lui lucra, imaginându-și cum îi va putea învinge pe turci cu aceste arme noi, puternice.

*
* *

Văsâi a lui Ionu Cârții i-a văzut primul. El avea un bordei săpat în coasta dealului de lut și când ședea pe prag avea în față vedere la drumul de coastă care cobora spre sat. În ziua aceea Văsâi era sub nuc, cu un leaț¹³ lung, bătând nucile. Gustar fusese călduros, fără strop de ploaie, iar acum la mijloc de Răpciune toate poamele se copseseră, numai bune de pus la iernat în fân, în cotloane scobite în lutul dealului. Pe cel din față, călugărul gros ca o bute pe două bețe îl cunoștea de om hain, care numai om al lui Dumnezeu nu putea fi socotit. Când olahul sărman nu avea de plătit zeciuiala și mai avea și îndrăzneală să strige că el îi scutit de plată, nefiind catolic, Butea pe Scobitori porunca să fie legat și bătut, iar el rânjea, plăcându-i răul pe care-l făcea. Acuma tot satul avea să sufere bătăi, că toți trebuiau să plătească zeciuiala și încă din urmă, pe trei ani. Durerea avea să fie cumplită, că episcopal catolic al întregii Transilvanii, György Lepeș, poruncise ca tot omul să plătească datoria din urmă, o singură plată și în banii vechi, care erau de zece ori mai buni ca cei noi, scoși de regele Sigismund cu un an în urmă. Iar banii vechi se găseau numai la cămătari.

Văsâi începu a cârâi cum fac cocoșii de munte. Avea glas puternic, că trupul lui era mare și gros ca un stejar de două sute de ani. Avea obicei rău, acest Văsâi, să-și strângă prietenii în brațe, săltându-i și grohăind ca un urs jucător. Acum la acest ceas cârâitul lui suna de primejdie și tot satul întorcea privirea spre drumul de coastă, pe unde cobora aducătorul de jale. Nu mai puteau face mare lucru, vameșii erau mult prea aproape. Și apoi, ce? Aveau ce ascunde? În tot satul dacă s-ar fi găsit câțiva fileri, poate un forint cu totul, adunat din bani de aramă.

¹³ Leaț = băț lung și grosior, prăjină (reg.)

Văsâi avea să fie ultimul bățut, că așa se potrivea de fiecare data, oamenii episcopului cutreierau tot satul și la urmă se opreau și la el. Scăpa ușor cu bătaia. Oștenii cu semnul crucii cusut cu pânză albă pe haine erau prea obosiți ca să-l facă pe Văsâi să sufere. Dar el țipa cât putea de tare, că zicea tot satul că gata, acum Văsâi își trăiește ceasul sfârșitului.

Dar n-a fost așa, n-a fost ca de atâtea ori înainte. Câțiva băietani dintre cei ce puteau fi prinși pentru oaste se ascuseseră între clăile cu paie uscate, crezând că nu-i vor căta pe acolo. Dar nu avură noroc. O șpangă împunsă în paie nimeri spatele unui flăcău, tăindu-l de moarte. Acela apucase să iasă la lumină, cu sângele țâșnindu-i ca dintr-un porc înjunghiat. Mamă-sa, Ilinca lui Roșu, răcni urât și alergă, apucând trupul în cădere, gata mort. Șpanga ucigașă rămăsese înfiptă în trupul băiatului, că atât de tare împinsese cruciatul că ieșise vârful lăncii printre oasele pieptului. Bărbatul Ilincăii slobozi ciomagul greu în oala de fier de pe capul acelui oștean ucigaș. Marginile de fier ale coifului se scufundară în umerii omului care căzu mort, cu creierii scurgându-i-se pe piept și pe spate. De aici începu bătălia. Tot satul sări asupra călugărului și oștenilor lui. Căruța cu patru porci și câteva orătănii, vreo douăzeci de găini albe și peștrițe, fu răsturnată și spartă. Caii fură deshămați și luați, nu s-a aflat cine i-a ascuns în pădure. Butea cu Scobitori fu cel mai bățut. Dar nimeni n-a tras de el, să-l doboare de pe cal. Mai mult mort decât viu scăpă din sat iar calul îl duse pe drumul cunoscut, către castel. În cale trecu prin câteva sate de oameni care nu scăpaseră de bătaie de la acești strângători de biruri. În al doilea sat unul dintre oropsiți se luă după cal, aruncând cu pietre și blestemând cu năduf. I se alăturară alții, gloata crescua la câțiva zeci până la porțile castelului din Vișeu. Așa o fi fost dat, paznicii au dat bir cu fugiții când au văzut mulțimea furioasă și călugărul bățut, plin de sânge. Răsculații au dat foc castelului, apoi și-au vărsat supărarea pe alți boieri, chiar mai mărunți dar răi. Cel mai tare s-au pornit împotriva bisericii catolice. Au ajuns la Dăbâca, cătându-l pe Episcopul Györgyi Lepeș, care era mai mare peste toată biserica catolică din Transilvania. Acesta era vinovat pentru izbucnirea răscoalei, deoarece a pretins ca toată zeciuiala să fie plătită o singură dată pe an și numai în moneda veche. Țăranii mai erau supărați și pentru că în anul 1365, deci cu peste 70 de ani în urmă, regele Ludovic cel Mare i-a scos pe țărani de sub jurisdicția regală, punându-I sub puterea nobililor. Aceștia au abuzat și le-au

furat pământurile, țăranii liberi au fost aduși în stare de iobăgie. Iar strămutările libere de pe o moșie pe alta au fost interzise. Răscoala s-a întins repede. A cuprins mai întâi Sătmarul, apoi comitatul Szabolcs. Apoi s-a întins peste toată Transivania. Iute s-a găsit un conducător care a fost ales în fruntea răsculaților. Era un mic nobil, sărac, dar școlit și cunoscător de lege. Îl chema Budai Nagyi Antal, vorbea foarte bine românește și nu făcea deosebire între valahi și unguri. Acest Antal cel Mare, din Buda, le-a vorbit mulțimilor și i-a îndemnat să asculte de căpetenii. Curând răsculații și-au ales loc de tabără, pe un deal în apropiere de cetatea Clujului, la Bobâlna. Acolo au săpat un șanț la poalele dealului și, la îndemnul căpeteniei Budai Nagyi Antal, s-au organizat în cete și regimente, după ținuturi și limba vorbită. Oamenii și-au ales conducătorii militari de ținuturi. Au fost cinci aleși: pe nume *Toma cel Mare din Sic*, *Mihai Românu din Vireag*, Mihail din Ceh, Benedict Gazda din Diod, Pavel cel Mare din Voievodenii și un "bürger" (burghez) din Cluj). Răsculații au trimis soli la voievodul Ladislaul al IV-lea Csaki, al Transilvaniei. Acesta n-a stat de vorbă cu solii ci i-a executat pe dată. Plini de furie, răsculații au atacat oastea voievodului și au bătut-o în câteva ciocniri. Asta era starea de lucruri în Transilvania, în ghenar 1438, când cortegiul funerar a ajuns la Oradea. Sigismund și-a făcut obicei din a urmări, ascuns pe la ferești, instrucția oștenilor gărzii. Îi plăcea de Iancu, el făcea adevărate bătălii pe terenul de instrucție. Punea să se lupte câte trei – cel mai mic număr, mai mic de atât nu se putea! – împotriva unor cete mai mari, chiar de zece.

Iancu s-a făcut din ce în ce mai plăcut regelui său după ce acesta l-a urmărit, în mai multe rânduri, instruindu-și oștenii din banderia sa. Cel mai mult îi plăceau acele simulări de lupte între grupuri de oșteni, mișcări care puteau fi efectuate cu succes în orice bătălie adevărată. Cele mai multe asemenea scene demonstau cât de importantă era prietenia dintre oșteni. Ei se ajutau în luptă, ținându-se sub ochi când luptau separat, dar când unul se afla în dificultate prietenii săreau să-l ajute. Ei îl înconjurau pe adversar nelăsându-i nici o șansă de scăpare. Adeseori foloseau metoda momelii. Un adversar masiv, fizic greu de doborât, ori un ofițer de rang înalt era atras la un duel direct, pentru ca apoi să fie înconjurat și doborât într-o luptă scurtă. Plăcute i-au fost regelui exercițiile de confruntări dintre primele linii de luptători la începutul bătăliilor. Iancu își

învăţase oştenii să se grupeze rapid câte trei sau patru, umăr la umăr, formând un bloc ca o stâncă pe care şuvoiul venit din faţă nu-l putea doborî şi nici măcar ştirbi. Iar această stâncă se mişca, în continuare, ca un tăvălug, zdrobind totul în cale.

Curtenii comentau aceste exerciţii de luptă, scăpând vorbe de apreciere la adresa lui Iancu. Adeseori în aceste cuvinte invidia devenea evidentă. Însă nimeni nu fu surprins când Majestatea sa îl numi pe Iancu în fruntea unei banderii de 50 de oşteni care îl vor însoţi pe Sigismund în Boemia, unde regele încă nu fusese recunoscut de nobilime şi popor. După înfrângere husiţilor la Lipany, în 1434, Boemia fu pacificată de prinţii germani, favorabili împăratului lor, Sigismund de Luxemburg. Acesta porni, însoţit de o mica suită de nobili, în 1435, să se facă cunoscut peste tot, în lungul şi latul Boemiei. Banderia lui Iancu asigura apărarea suitei imperiale. Călătoria a fost lungă şi obositoare. Sigismund nu s-a întors la Buda deşi era epuizat de oboseală şi bolnav. Starea sănătăţii i s-a înrăutăţit, de la o zi la alta, iar ultima suflare o scăpă la Znaim, la 9 decembrie 1437. Împlinise 69 de ani şi se ţinuse mândru până în ultimul ceas. Simţind că i se apropie sfârşitul, regele-împărat a chemat suita de curteni care îl însoţiseră în Boemia, în jurul patului său, de suferinţă. Şi-a luat rămas bun de la fiecare, iar la urmă a cerut curtenilor să jure credinţă ginerelui său, ducele Albert al II-lea al Austriei, pe care l-a numit succesorul său. Lui Iancu de Hunedoara i-a cerut să jure că îi va duce trupul şi îl va îngropa în cetatea Oradea, din Transilvania. Acolo, la Znaim în Moravia de sud, să i se facă slujba de înmormântare, apoi sicriul să fie închis şi sigilat, pus într-un car de luptă husit, căruia să-i fie daţi jos pereţii laterali ca lumea să vadă sicriul şi să-i aducă ultimul omagiu.

Drumul a fost lung, aproape 500 de leghe.¹⁴ Au zăbovit două zile la Viena pentru a face unele reparaţii la carul mortuar şi a lua câteva roţi de rezervă. În aceste zile sicriul cu trupul Împăratului a fost depus în marea catedrală a Sfântului Ştefan. De aici cortegiul funerar s-a îndreptat spre Pozsonyi¹⁵, urmând cursul Dunării. Aici Iancu a ordonat un popas de două zile, pentru reparaţii şi odihnă. De aici, călătoria au făcut-o cu sania, căci iarna îşi aşternuse zăpezile peste tot. Au ajuns la Szekesfehervar în ajunul sărbătoarei Naşterii lui

Circa 500 de leghe = 636 de kilometri, conform unui calculator modern de distanţe rutiere europene.

¹⁵ Pozsonyi = Bratislava

Iisus. Aici au stat 3 zile, timp în care sicriul cu trupul regelui-împărat a fost cinstit creștinește în Bazilica Adormirii Maicii Domnului, catedrală a încoronării regilor Ungariei. Tot aici Albert al Austriei, soțul Elisabetei de Luxemburg fiica lui Sigismund, a fost încoronat rege al Ungariei. Curtenii i-au jurat credință și mulți l-au urmat în călătorie, căci noul rege l-a însoțit pe cel mort până la capătul drumului, la Oradea.

Ultimul drum, cel mai lung a fost parcurs aproape fără oprire, până la Oradea, trecând prin Szolnok. Aici, aproape de sfârșitul lunii ianuarie 1438, sicriul călător a fost înmormântat cu o slujbă fastuoasă la care au participat toți episcopii bisericii catolice din Ungaria și Transilvania. Seara, la cina de pomenire, regele Albert l-a primit pe voievodul Transilvaniei, Ladislau al IV-lea Csaki. Zvonuri despre o mare răscoală a țăranilor a ajuns la urechile regelui Albert încă de la Buda, însă acesta a fost asigurat că nu este nici un pericol, că nobilii Transilvaniei vor stinge focarele răzmeriței. Acum, stând față în față cu voievodul transilvan, Majestatea sa a înțeles că lucrurile pot să devină periculoase.

-Cine este această căpetenie, Budai Nagy Antal?

-Majestate, este un mic nobil, sărac, știutor de carte și de lege, răspunse voievodul transilvan. Se zice că ar fi fost luptător la husiți, că a scăpat de la moarte acolo, la Lipany, când s-a dat bătălia finală. Este periculos, că dacă își va aranja oastea după modelul husiților, vom avea parte de un război lung.

Iancu l-a însoțit pe regele Albert cu garda sa de 50 de călăreți la Buda, la reședința regală. Pe drum regele l-a întrebat pe Iancu ce ar trebui să facă, să stârpească răscoala cu armata regală ori să-l lase pe voievodul transilvan.

-Majestate, mentorul meu Pippo Scolari, care a fost cel mai înțelept sfetnic al regelui, socrul Măriei tale, mi-a povestit că l-a îndemnat pe Majestatea sa să se poarte cu mare grijă cu oamenii de jos. Că prea adesea trebuie să le ceară ajutorul, că în caz de război nu are pe altcineva pe care să se sprijine. Că marea nobilime, cei 20 de baroni i-au spus în față, de mai multe ori, că ei nu vor să meargă la războaiele regelui cu banderile lor. Că ei trebuie să-și păzească, singuri, moșiile, regele să-i cheme la oaste pe valahi, că aceia sunt mulți și le place să lupte cu dușmanii. Dacă Majestatea ta pornești împotriva răsculaților cu oastea regală, atunci mâine dacă vor ataca turcii acești oameni de jos nu vor răspunde la chemarea regelui lor.

Mai trebuie să știi, Măria ta, că în oastea regală sunt mulți oșteni care sunt neamuri cu unii dintre răsculați. Aceștia nu vor lupta, poate că vor trece de partea celor nedreptățiți. Lasă-i pe baroni să se ocupe de răscoală. A pornit din cauza lăcomiei lor, acum să îndrepte lucrurile, dacă vor putea. Eu așa zic, dar eu sunt doar o căpetenie de banderie. Nu trebuie să te iei, Majestate, după capul meu. Mai bine să vedem ce are de spus și căpetenia armatei regale, generalul nostru Biro Zoltan.

La Buda regele se alătură soției sale, Elisabeta, care va primi numeroase vizite de curtoazie din partea baronilor care dominau, cu moșiile lor, partea de miazănoapte și apus a regatului ungar. Iancu nu mai avu acces în saloanele regelui și mult mai puțin în cele ale reginei. Regatul Ungar se alipea, treptat, principilor austrieci și germani care, la numai un an de la moartea lui Sigismund, dominau curtea de la Buda. Conteile Cillei, principalul mare nobil din alianța care amenințase dreptul lui Sigismund la tronul Ungariei, era mai bogat și mai puternic decât regele Albert de Austria. Conteile Cillei era stăpân pe 25 de cetăți bine întărite în partea de apus a Ungariei. Pe lângă numeroasele moșii pe care le stăpânea familia Cillei, Frederick și Ulrich, tată și fiu se bucurau de alianța cu alți mari baroni din această parte a țării. Imediat după Cillei, cu moșii întinse, târguri, orașe și cetăți stăteau alături contele Garay Laszlo și arhiepiscopul de Strigoniu Dionisie Szecsi. Cercul prietenilor apropiați includea și familiile Kanizsai și Frangepani, Ștefan Rozgonyi cel Bătrân, palatinul Laurențiu Hedervary, Tomas Szecsi trezorier, marea familie Ujlaki și alții.

-Domnule general Biro, credeți că această curtoazie plină de aur și miere din partea puternicilor baroni poate să dăuneze Ungariei? Întrebarea a fost pusă într-o seară, la o cină între cei mai apropiați ofițeri ai armatei regale și conducătorul lor suprem, generalul Biro.

-Dragii mei, sigur că mă îngrijorează această mare dragoste a bogaților noștri față de rege și regină. Ungaria se deschide tot mai mult prinților germani și casei de Austria. Dar noi avem război, zi de zi, cu Imperiul Otoman la hotarul nostru de miazăzi. Regele nostru este surd când îi vorbesc despre Banat, Severin, Timișoara. El zice că acolo nu este nimic, acolo locuitorii se apără singuri. Regele spune că mai mult îl îngrijorează Boemia, tronul lăsat moștenire de Sigismund și către care jinduieste Polonia. Iagellonii trebuie îndepărtați de această țară. Regele nostru va porni, curând, cu oastea

cea mare spre Praga, ca să se încoroneze acolo și să-i oprească pe polonezi să intre în Boemia.

-Dar cum rămâne cu Sultanul? Dacă ne pomenim cu o invazie de turci în Severin, apoi în Banatul Timișoarei, în Transilvania? Ce armată va ține piept unei invazii atât de periculoase? Eu, Iancu de Hunedoara o să-i cer regelui să mă trimită să apăr hotarul nostru de la Dunăre, să-i pregătesc pe valahi și pe sârbii care trăiesc acolo pentru a rezista în fața turcilor.

Cineva i-a transmis regelui Albert câteva șoapte despre generalul Biro și ofițerii lui. Regele s-a enervat că alții vor să-l țină pe loc, văicărindu-se despre turcii cei răi. Regele a răspuns de îndată acestor îngrijorări, poruncind o campanie de curățire a Boemiei de rămășițele husite și înscăunarea sa la Praga, ca rege al Boemiei și Ungariei. Oastea de mercenari, adică aproape cinci mii de oșteni porni către Praga. Iancu și prietenii lui, Nicolae Ujlacki și Mihai Szilagyî se aflau în fruntea unor regimente de cavalerie ușoară, fiecare având de servit pe un flanc al oștirii. Iancu și două sute de cavaleri cu armuri ușoare aveau rolul de a-l apăra pe rege și de a deveni rezerva de urmărire a dușmanului dacă acela va fi spulberat. Ei erau așezați în centrul formațiunii desfășurate a oștirii maghiare.

Campania din acest an, 1438, a fost o mare păcăleală făcută de prinții de Habsburg regelui, naiv, Albert. El nu și-a dat seama că principii germani caută să pună stăpânire pe aceste țări și să obțină mari privilegii în Ungaria, pe care o vor anexa, cu încetul. Pe pământul Cehiei armata ungară nu s-a confruntat cu oști husite ci doar cu mici formațiuni care loveau oștirea în marș și se retrăgeau, apoi, în mare viteză. Iancu a văzut cum erau folosite acele care de luptă husite. Construite din metal și lemn, având mulți luptători în interior, 16 până la 20 de oameni și folosind tunuri ușoare, de câmp, aceste care atacau din flanc coloanele oștirii maghiare aflată în mers, trăgeau două-trei ghiulele încărcate cu fier tocat mărunț, foarte periculoase, câteva focuri de arcebută și săgeți din arbalette, apoi se îndepărtau în goana mare, carul fiind tras de patru cai legați doi câte doi unii după alții. Urmărirea acestor care de către cavaleria maghiară s-a soldat cu morți și răniți, deoarece nu a fost cu putință apropierea la o distanță bună pentru atac. Bătaia arcebutelor și tirul cu săgeți din arbalette erau mult mai lungi decât atacul călăreților urmăritori. Iancu și-a exprimat admirația față de această tactică de luptă, care era cea mai nouă strategie de război, superioară chiar și celei folosită de

oștile otomane. N-a avut prea mult timp la dispoziție pentru a cerceta cu ochii și a pipăi cu mâna o asemenea căruță abandonată, cu osia ruptă. Regele l-a chemat în cortul său, într-o seară de octombrie și i-a dat poruncă de întoarcere grabnică acasă.

-Căpitane, te-am ridicat în rang de Ban de Severin. Împreună cu fratele tău, Ioan, vă întoarceți acasă și adunați o armată cu care să respingeți incursiunile turcești în acest ținut. Aici am scris ordonanța de numire în scaunul de Ban, a ta căpitane și a fratelui Ioan. Veți avea în răspundere apărarea cetăților Severin, Gureni, Orșova și Mehadia, care pot forma un lanț puternic de apărare în calea turcilor, dacă vor fi consolidate și apărate cu înțelepciune. Am primit știre că imediat ce noi am pornit spre Cehia, o oaste otomană a intrat în Banatul Severinului și face multe rele pe acolo. Ca Ban de Severin vei primi de la generalul Biro Zoltan 200 de călăreți bine echipați. Ca să poți lupta cu turcii vei chema sub arme bărbații care au știință de război, cât de mulți vei putea aduna. Spune-le că viața lor este în mâinile lor, nu pot fugi din calea turcilor.

Iancu s-a îndreptat spre patrie, avându-l pe Ioan lângă el și doar patru călăreți din banderia lui. În urma lor, la două zile, armata lui Albert s-a ciocnit de un corp de oaste polon, aflat sub comanda unui nepot al regelui Vladislav Iagello. Fiind prea puțini față de unguri, polonii s-au retras în grabă, scăpându-și viețile cu o fugă sănătoasă.

Capitolul 8

Drumul măririi

Iancu ajunsese după două zile la Buda. Acolo făcu popas, prezentând generalului Biro Zoltan porunca regelui de numire a sa ca Ban de Severin și alocarea unei unități militare de 200 de călăreți regali. Fără prea multă zăbavă, Iancu pregăti marșul micii sale armate și călătoria soției, Erzsebet împreună cu micul Ladislau, de numai 8 ani, fiul lor. Drumul avea să fie greu căci iarna își așternuse zăpezile peste întreaga fire. Cât timp Iancu se ocupa la Buda cu pregătirea călătoriei sale, Ioan cel Tânăr plecă înainte, spre Hunedoara, pentru a face toate cele convenite găzduirii celor 200 de oșteni și a familiei Banului, cu toate slugile lor. Nu erau treburi lesne de îndeplinit, deoarece pe vreme de iarnă cu greu se mai găseau provizii pentru oameni și animale, după ce ținuturile din miazăziua regatului fuseseră jefuite de o armată turcă ce a luat 40.000 de oameni în robie și a ars totul în urma lor. Ținutul Hunedoarei nu fusese călcat de osmanlâi, așa că Iancu putu aduna ceva hrană pe care o încărcă în trei sănii mari și trimise 50 de oșteni la Severin. Turcii nu apucaseră să mâne peste Dunăre toate turmele de oi și de vite, așa că cei douăzeci de oșteni rămași în viață la Severin încă aveau ceva de mâncare. Dar le lipsea făina, nu aveau de nici unele, nici de grâu, nici de orz, nici de mei.

Cetatea Severinului fusese cea mai tare lovită de turci. A fost bombardată de pe Dunăre, au încercat să-i dea foc, să treacă peste ziduri. Trebuia scoasă din luptă deoarece pe acolo treceau trupele dinspre cetatea Vidinului și tot pe acolo aveau să treacă prăzile. Căpitanul Francisc Talloci, numit Ban de Severin de regele Albert cu un an în urmă, pieri în luptă, dar nu deschise porțile invadatorilor. Scutul îi fu împănăt cu săgeți, bravul căpitan se străduia să smulgă prețioasele săgeți și să riposteze cu ele, că toată provizia lor se gătase în luptă. Fu nimerit în coastă mai întâi, apoi când din cauza slăbiciunii scăpă pavăza din mână el însuși se umplu de țepi. Muri acolo, pe metereze. Dacă văzură că dinspre cetate nu mai trăgea nimeni cu arcul, turcii lăsară acolo o ceată de câteva zeci de călăreți și își văzură de drum către satele mănoase din Banat și Ardeal. Au stat acolo, jefuind, mai mult de două luni fără ca cineva să încerce să-i alunge. Aflaseră că regele Albert era plecat cu oastea în Cehia,

iar baronii nu și-au trimis banderile să îi alunge pe turci, preferând să-și păzească moșiile și zidurile castelelor dacă otomanii ar fi ajuns la ei.

Iancu află toate acestea de la cnezii satelor din ținutul Hunedoarei și din vecinătate, aceiași bărbați care săriseră să-l ajute cu un an în urmă, câștigând o victorie destul de ușoară la Voislova. După aceea faptă, numele lui Iancu era pomenit cu multă admirație de întreg Banatul. Oamenii sărmani îl vedeau ca pe un erou de poveste, bărbatul care avea să îi scoată din nevoi, să-i apere de păgânii sângeroși.

Vestea că Iancu fusese numit Ban de Severin se întinse cu repeziciune în tot ținutul, bucuria fiind purtată din sat în sat până la Timișoara. Toți locuitorii, dar mai cu seamă valahii cătau să-i intre în voie, să-l ajute din puținul lor ca să treacă cu bine iarna cea grea. Că Iancu ceruse grâne și furaje pe care le împărți satelor lovite de turci, rămase fără de nici unele. De n-ar fi fost Iancu cea mai mare parte a ținutului Severinului ar fi ieșit din iarnă ca un uriaș țințirim, cu sate întregi de oameni morți de foame.

Zbaterea pentru îndreptarea lucrurilor, cât de cât, îl ținu pe Iancu ocupat până la jumătatea lui Mărțișor. Reuși să dreagă zidurile surpate la Severin, împărți oștenii aduși de la Buda în cetățile care-i fuseseră încredințate spre apărare: Gureni, Orșova și Mehadia. În această lună, prima de primăvară, Iancu se mută la Severin aducând cu el alte 30 de ajutoare. Aceștia erau țăranii cnezilor hunedoreni pe care Iancu însuși îi probase, pe unii în bătălia de la Voislova iar pe alții în spatele zidurilor castelului de la Hunedoara, pe terenul de antrenamente. Totul s-a făcut în câteva nopți întunecoase, nimeni nu știa că puterea Severinului crescuse și nici că Banul Iancu se afla acolo. Iscoade îndemânatică fuseseră trecute peste Dunăre, ținându-i pe turci sub ochi ca să le afle gândurile cele rele. Era lucru știut că turcii, lacomi, rămăneau fără hrană când încă zăpezile nu începeau să se topească. Pe drumuri încă bătătorite, cete de otomani flămânzi veneau peste Dunăre căutând ceva cu care să-și hrănească femeile, pruncii și căpeteniile. De astă data, însă, aveau să întâlnească pe cineva cu care nu vor dori să mai aibă de-a face.

Iancu trecu Dunărea într-o noapte când cerul era acoperit cu nori groși. Frigul era strașnic, ca în toiul iernii, iar vântul bătea amarnic prin păpurișul de pe malul Dunării. Nu erau mulți, doar un steag de oșteni buni, din cei ce mai ciocniseră paloșele cu achingii și ieniceri.

Se strecurară prin păduri până aproape de cetatea Vidinului. Iancu nu avea de gând să bată cetatea, n-ar fi reușit să obțină nici un câștig. Dar prin apropiere de cetate pașa Ismail poruncise să se tocmească trei tabere care trebuiau să bată Banatul până sub zidurile Timișoarei, să aducă zaherea și vite, oi de care toți flămânzii lui Mohamed duceau așa mare lipsă. Taberele nu erau îndepărtate unele de altele. Fiecare ceată construise țărcuri pentru vite și pregătise bărci cu fundul plat pentru cărat animalele peste ape. Aproape de zori, după al treilea cântat al cocoșilor, cele trei tabere fură lovite deodată de săgeți cu șomoioage de cârpe aprinse, care căzură între cai. Zarva ce se porni îi năuci pe turci. Alergau bezmetici, cu șalvarii pe vine și fără arme în mâini. Atunci săgețile creștinilor lui Iancu căzură peste corturi, lovind în carne vie. Tropote de cai în șarjă nebună se abătură peste cele trei tabere, tăind în urlete sălbatice. Nu rămase turc nelovit. Zgomotele acestor atacuri se auziră până departe, la zidurile cetății Vidinului. Căpeteniile trimiseră oșteni să afle ce se întâmpla pe acolo. Ajunși la fața locului văzură taberele distruse iar barcazurile pregătite pentru căraușia prăzii se aflau în mijlocul Dunării, purtându-i pe atacatori și mulți dintre caii achingiilor care căzuseră morți în acest atac de noapte al necredincioșilor.

Pașa Ismail turba de furie. Nu se așteptase la o asemenea palmă de răspuns din partea necredincioșilor creștini. Îi știa slabi, speriați, fără căpetenii destoinice, mâncându-se între ei ca nebunii. Își chemă căpeteniile de cete și ceru să i se spună cine este netrebnicul ghiaur care a avut îndrăzneala să facă acest prăpăd. Află, după ce reteză cu mâna lui două capete plecate de căpetenii speriate, că la Severin se schimbaseră Banul, că acesta nou, Iancu, era comite al ținutului Hunedoarei și până acum nu făcuse mare ispravă la hotar. Doar unul dintre turci scăpă, ca un prost, că acest Iancu trebuie să fie cel care îi lovise pe turci în urmă cu un an sau doi, lângă Caransebeș, luându-le toată prada adunată și pregătită să treacă Dunărea.

Ismail pașa se sfătuia cu căpeteniile ce să facă, pe unde să pătrundă în țara ghiaurilor ca să-l prindă pe acest nemernic Iancu. Ziua fusese mohorâtă, amurgul se apropia la acel ceas când dinspre Dunăre se auziră urlete și blesteme strigate în turcește. Pașa făcu doi pași spre geam dar nu-i trebui nici un răspuns din partea celor alăturați lui. Văzu singur flăcările ridicându-se dincolo de zidul dinspre malul Dunării. După urletele oștenilor care făceau de pază pe ziduri înțelese că debarcaderul lor luase foc. Era mâna lui Iancu.

Acesta încărcase cu păcură unul din cele trei barcazuri luate la atacul de noapte și îl adusese până aproape de zidul Vidinului. Barcazul fusese împins la vale de două bărci cu vâsle, care îl îndreptaseră spre mal. Când barcazul s-a izbit de scândurile debarcaderului, oștenii unguri trăseseră săgeți cu torțe aprinse, lovind butiile lăsate fără capac. Dezastrul a fost uriaș. Câteva capete de căpetenii mărunte din garnizoana Vidinului au căzut în acea noapte și în ziua următoare, iar a treia zi a căzut și capul pașei Ismail.

Când drumurile se zvântaseră suficient, Iancu fu chemat de Majestatea sa regele Albert la Buda. Faptele lui de arme ajunseseră la urechile curții regale, iar regele voia să afle, din gura celui ce se înfruntase cu vrăjmașul, cât mai multe vești despre oastea Sultanului.

-Majestate, eu m-am luptat cu un vrăjmaș mărunț, nu știu cum își conduce Sultanul oastea. Din cele ce se spun despre Sultan și despre oastea lui, nu ne așteaptă zile liniștite dacă nu ne pregătim din vreme. Ce am făcut eu, acolo la Severin, este ceea ce m-a învățat Pippo, mentorul meu. Că atacul este cel mai bun mijloc de apărare. Aflasem de la iscoadele mele că turcii pregăteau trei cete mari de achingii, cu care să lovească în Banatul Timișoarei. La noi nu aveau ce să caute, că jefuiseră și arseseră totul, în toamna anului trecut. Aflând această știre, că iar vor îndrăzni la atac, am zis că bălălia trebuie să o ducem pe pământul lor, să vadă și ei cum este să ți se aprindă casa, țarina, să moară neamurile. Tot de la Pippo mai știu că după ce ai lovit o dată și bine, vrăjmașul rămâne năuc o vreme. Atunci trebuie să-l lovești a doua oară, el va prinde frică de tine și nu va lupta cu prea mult curaj în bălălia față în față.

-Lecțiile pe care le-ai luat de la Pippo se pare că ți-au fost de mult folos. Majestatea noastră ne bucurăm că am ales pentru această parte a hotarului nostru omul potrivit, vrednic. Drept pentru care îți facem danie zece moșii în acest Banat al Timișului pe care l-ai apărat. Să treci pe la Cancelarie, secretarul nostru, bătrânul Bisztonsagy György, îți va da o tașcă cu hârtiile de proprietate a acestor moșii. Să-ți fie de folos, vrednice nobil al nostru Ban de Severin.

Iancu s-a întors la Hunedoara având, la data aceea, singur, o avere care îl apropia de pragul cel mai de jos al baronilor sau al marilor nobili. Ca Ban de Severin putea să angajeze, pe cheltuiala sa, lefegii cu multă experiență în războaie, care cereau plată mare. Ceea ce a făcut de îndată, oastea Băniei Severinului ajungând la câteva sute de lefegii. Aceștia semnavă cu Banul un contract, după modelul pe care

Iancu îl văzuse în Italia, în anii 1431-1433 când el însuși se angajase ca mercenar la Ducele Visconti al Milanului. Printre drepturile de care beneficiau acești lefegii, în baza contractului, era partea din prada de război care li se cuvenea. De aceea, acești păcătoși – căci erau persoane care nu știau de frica de Dumnezeu – cereau mereu să fie duși la bătălii.

La doar câteva zile după reîntoarcerea de la Buda, Iancu primi poruncă scrisă de la regele său ca, împreună cu domnul Țării Românești, Vlad al II-lea Dracul, să alcătuiască un corp de oaste care să vină în ajutor despotului Serbiei, Gheorghe Brancovici, a cărui cetate de scaun, Semendria, era asediată de Sultanul Murad al II-lea. Iancu s-a pregătit pentru această campanie cu o oaste de 500 de călăreți și auxiliarii lor, însă a avut de așteptat câteva săptămâni până la sosirea oastei muntene. Până atunci Iancu a îngăduit mercenarilor săi să pornească atacuri în ținuturile de sub stăpânirea otomană. Peste tot acei lefegii au obținut victoria, întorcându-se cu prăzi bune. Și toate victoriile acestea au fost puse în seama lui Iancu!

Corpul de oaste ungar nu a mai ajuns la Semendria. Cetatea a fost luată de turci iar despotul Gheorghe Brancovici și-a găsit adăpost în Ungaria. Iancu împreună cu Vlad, domnul Țării Românești au oprit oștile lor într-o tabără de așteptare, iar ei doi, însoțiți de câțiva cavaleri s-au îndreptat spre Strigoniu, cu gând să i se închine regelui. El se afla acolo bolnav, încă de când pierduse bătălia cu turcii, în vară, datorită slăbiciunii armatei și a lipsei de experiență a comandanților ei. La porțile cetății au fost opriți de însuși secretarul regal Bisztonsagy György, care le-a adus la cunoștință că Majestatea sa este grav bolnav de o boală care se ia, la atingerea oricărui lucru de îmbrăcăminte al bolnavului și, poate, chiar și din aerul respirat împreună. Într-adevăr, regele Albert suferea de dezinterie, boală fără leac pe vremea aceea. A închis ochii plecând la cele veșnice la 27 octombrie 1439. La moartea sa, regele Albert a lăsat Ungaria în grija soției sale, Elisabeta prințesă de Luxemburg, dar într-o situație dintre cele mai complicate.

Încă din timpul regelui Sigismund de Luxemburg Ungaria se afla divizată, din punct de vedere politic, în două tabere opuse, luptând pentru putere prin toate mijloacele, inclusiv cele murdare, lucrate pe ascuns. De o parte era marea nobilime care controla partea de apus și cea de miazănoapte a Ungariei. Ei aveau interesul să pună Ungaria sub control austriac și german și susțineau la tron pe urmașul minor,

abia născut al regelui Albert. Partida baronilor și a marii nobilimi considera lupta antiotomană ca pe un fapt secundar și, ca atare, nu s-au implicat în apărarea țării în fața tăvălugului turcesc. Partea aceea de hotar era mult prea departe de moșiile lor, ei doar de acestea trebuiau să se ocupe.

În fruntea baronilor și marilor nobili susținători ai reginei Elisabeta se afla Ulrich al II de Cillei, cel mai bogat nobil din Ungaria. Posesiunile lui se întindeau în vaste zone din actuala Slovenia, Croația, Bosnia, Austria și Slovacia, precum și în partea de miazănoapte și apus a Ungariei. El era văr cu regina văduvă, dar și cu Frederick al III-lea, viitorul împărat romano-german. Lui i se alăturau în sprijinirea intereselor reginei văduve alte familii puternice: Garai Laszlo și Nicolae Ujlaki, bani de Maciva, arhiepiscopul de Strigoniu Dionisie Szecsi, Tomaș Szecsi trezorier, Andrei Botos de Harapk comite de Timiș și mulți alții. Pe lângă aceștia trebuie menționat voievodul Transilvaniei, Dezideriu Losonczi și Episcopul de Győr, Benedict de Szentgörgyi, asistentul arhiepiscopului de Strigoniu.

Cealaltă ligă nobiliară, susținătoare a luptei antiotomane, reunea nobili mijlocii ca avere, familiile Thalloczi, Perenyi, Csaky, Bebek, Czudor, Marczali, Hedervary și înalte fețe bisericești Episcopul de Egger Simon Rozgonyi și alții.

La cererea reginei văduve Dieta națională s-a întrunit la 1 ianuarie 1440. Dis-de-dimineață sala tronului s-a umplut cu delegați ai nobililor mici și mijlocii, ai orașelor și țăranilor liberi. Oamenii lui Ulrich Cilli erau în minoritate. Regina, șezând pe tronul ei alături de scaunul liber, al regelui decedat, deschise ședința cerând ajutor țării pentru a acoperi vidul de putere. Spuse că dacă va naște un fiu, acela va fi moștenitorul de drept al coroanei regale. Dieta fu de acord cu ea, însă aici dezbaterile se încinseră. Baronii și ceilalți nobili mari cereau să fie admiși ca tutori ai viitorului rege. Mulțimea nu era de acord să li se promită acest privilegiu, deoarece știau că baronii nu erau interesați de soarta țării, își căutau propriile interese pe care le puteau obține ușor având sub tutelă un rege minor. Atunci luă cuvântul Iancu de Hunedoara.

-Slăvită stăpână, regină văduvă, nobili mari și mici, reprezentanți ai burgurilor și ai stărilor de jos. Patria noastră nu poate rămâne fără conducător în aceste vremuri în care am ajuns vecini de hotar cu necredincioșii turci, cele mai rele armate ale diavolului, care de ani

destui calcă hotarele noastre, pradă, ucid, iau în robie și pârlănesc sate și câmpuri roditoare. Ei intră peste noi ca și cum am fi un sat fără câini. Nu putem rămâne în starea aceasta, chiar dacă slăvita noastră regină va naște de parte bărbătească. O tutelă așa cum pretinde baronul Ulrich Cillei va împinge țara în ruptură: o parte, cea dinspre miazănoapte și apus va fi cuprinsă de habsburgi, iar partea de răsărit și de miazăzi va fi transformată în pašalac, așa cum vedem cu ochii noștri ceea ce s-a întâmplat cu Serbia despotului Gheorghe Brancovici. Țara are nevoie, la aceste clipe grele de un braț puternic, de bărbat matur, care să ne conducă cu înțelepciune. Privind roată împrejur, vedem în apropierea noastră un asemenea bărbat. Este regele Vladislav Jagello al III-lea al Poloniei, țară care, la fel ca Ungaria, este amenințată de hoardele otomane. Putem să negociem cu el, să ne fie rege până când moștenitorul, de va fi de parte bărbătească, să crească și să se împlinească, să-și ia moștenirea în mâinile sale. Nu văd altă scăpare pentru țară, acum. Am spus!

Stările din dietă începură să-și spună părerile. Toți au fost de partea Iancului, că a vorbit cu multă înțelepciune. Că este un bărbat destoinic, bun oștean, care până acum a ieșit învingător din toate încleștările cu turcii. Ceea ce spune Iancu trebuie să facem, fără poticneli. Cum marea majoritate a dietei fu de acord să i se propună polonului tronul, până la urmă chiar și regina văduvă cedă și acceptă să plece o ambasadă să negocieze scaunul de rege, cu această condiție, ca puterea și coroana să-i fie trecute înapoi regelui de drept al Ungariei când Țara o va cere.

Dieta nu se opri doar cu acest câștig. Ungaria nu putea deveni un regat stabil cu un rege străin care va conduce țara un număr de ani, apoi va renunța la tron în favoarea regelui legal. Cine poate garanta că acest rege polonez, interimar, nu va abuza de poziția lui, în defavoarea Ungariei? Mai bine să îi căsătorim, trebuie să facem asta ca totul să fie o construcție sănătoasă, iar Ungaria să prospere.

Dieta își continuă lucrările, de data aceasta la ordinea zilei fiind pusă problema căsătoriei reginei văduve cu regele polon. Dezbaterile erau aprinse, regina nici nu voia să audă de așa ceva.

-Nobili domni! Ar trebui să vă fie rușine! Nu vedeți în ce stare sunt? Peste o lună voi naște, acum sunt cu burta la gură, credeți că de măritiș îmi arde mie? Și apoi chiar nu aveți nici un respect față de soțul meu decedat, pe care l-am pus în cripta regală cu mai puțin de

trei luni de zile în urmă? Pot eu, o creștină catolică să rup doliul și să mă căsătoresc numai ca să vă fie vouă pe plac? Nu, nu, nu!

Încăpățânarea și lipsa de flexibilitate a reginei văduve țineau Dieta pe loc. Adunarea stărilor fu scindată în două grupări care se ciocneau cap în cap, fiecare după interesele proprii. Contele Cillei Ulrich era omul cel mai influent în grupul care susținea poziția reginei. Tracasată de încăpățânații delegați care insistau ca Majestatea Sa să prezideze ședințele Dietei și să arbitreze dezbaterile, obosită de povara sarcinii pe care o purta umblând de colo – colo precum și de starea specifică a femeii gravide pe care Elisabeta o suporta cu greu, fiind la a treia naștere,¹⁶ după prima decadă a lunii februarie Elisabeta s-a hotărât să părăsească cetatea de scaun. Însoțită de o parte din suita sa, regina a plecat la Vișegrad, unde exista o reședință regală frumoasă, iar aici, în castel se afla și trezoreria regatului. Acolo erau adăpostite însemnele regale: coroana Sfântului Ștefan, globul crucifer, spada. După câteva zile contele Ulrich Cillei s-a retras și el la Vișegrad, însoțit fiind de Szecsi Tomas, trezorierul.

În liniștea iatacului regal, cei trei au pus la cale sustragerea coroanei Sfântului Ștefan, prețiosul obiect fără de care încoronarea pruncului moștenitor nu ar fi fost posibilă.

-Dar dacă voi naște fată? întrebă regina neînțelegând ce se va putea întâmpla în atare situație.

-Majestate, acest lucru nu exclude nevoia ca noi să fim în posesia sfintei relicve, zise contele Ulrich. Orice ar fi copilul născut, fiu sau fiică, este moștenitor de drept. Iar moștenitorul va fi încoronat! Ludovic cel Mare, străbunul, n-a născut două fete? Nu le-a lăsat moștenire regatele Ungariei și Poloniei? Dar problema pe care trebuie să o rezolvăm înainte ca Majestatea Voastră să nască este să intrăm în posesia coroanei și a celorlalte însemne regale și să le ducem la un loc tainic, bine păzit. Îl avem de partea noastră pe baronul Szecsi Tomas, mai marele peste trezorerie, care se află aici, gata să vă împlinească poruncile. Spune, baroane, este vreo cale să putem intra în posesia sfintelor însemne regale?

-Majestate, Sfânta Coroană nu poate fi scoasă din tezaur decât în cadrul unui ceremonial foarte bine descris prin lege. Adică numai la încoronare sau la ședințe foarte importante. Nu putem să urmărim prevederile acestei legi de protocol, fără consimțământul Dietei

¹⁶ Regina Elisabeta mai avea două fiice, prințesele Ana și Elisabeta

naționale. Noi trebuie să furăm coroana, pur și simplu, răspunse Tomas. Vă dați seama că eu voi fi făcut vinovat, va trebui să mă arestați și să-mi dați o condamnare atunci când se va afla de dispariția coroanei.

-Cum putem să o furăm? Suntem noi, nobilii, în stare să facem această faptă, cu mâna noastră? Întrebă mai departe regina. Va trebui să îndepărtăm de la ușa Trezoreriei paza, acel oștean înarmat și îmbrăcat cu platoșă și coif. Are Trezoreria o a doua intrare în afară de cea păzită? Nu, asta o știm!

-Dacă îndepărtăm paznicul înarmat, eu pot să asigur descuierea ușii. Ne trebuie un hoț priceput, dar care să fie și foarte tăcut. Dacă se va afla că furtul este o faptă regală, vom avea mari necazuri. Stați! Mi-a venit un gând! Am o prietenă, o femeie care poate fi hoțul. Am să o chem și veți vedea că ea știe cum să scoatem coroana din adăpostul ei.

Regina agită clopoțelul de argint și pe dată ușa se deschise și intră în iatac o femeie, una din doamnele de companie ale Reginei.

-M-ați chemat, Majestate? Porunciți să aduc ceva gustări și, poate, o cană de vin? Că le-am pregătit, le pot aduce pe dată.

-Domnilor, zise regina, v-o prezint pe prietena mea cea mai bună, vesela și poznașa Hellena Kottaner. Mereu pusă pe pozne, putem să o îndemnăm să fure, în joacă desigur, pentru un pariu sau așa ceva, de exemplu, până și coroana Sfântului Ștefan!

-Majestate, dacă este un pariu și la mijloc va fi o pungă doldora de galbeni, eu mă bag, răspunse imediat nobila doamnă de onoare, râzând.

Jucăușa doamnă de companie își arătase interesul când venise vorba de pariu și bani, dar Ulrich Cillei i-a zărit sclipirea scurtă din ochi atunci când s-a pronunțat cuvântul „coroana Sfântului Ștefan”. Deveni mai atent când regina începu să-i explice doamnei sale de companie cam despre ce fel de joc ar fi vorba.

-Majestate, ca să furi coroana, trebuie să intri în Tezaur. Încăperea aceea are o singură ușă, la care stă de pază, zi și noapte, ceas de ceas, un ostaș fioros cu o mustață zburlită. Eu singură pot să trec de acest câpcăun fioros, dar nu vă spun cum și în ce fel. Altfel nu pot câștiga pariul. Dar puna de care vorbiți fiind foarte mare pe mine mă ispitește la fel de mult cât este muntele Gellert de înalt la Buda.

-Vedeți, domnilor, spuse regina încântată, v-am spus că Hellena este atât de isteată încât eu pun pariu pe ea. Ne va aduce coroana în poală! Când ziceți că putem începe jocul?

-Măine, să zicem, sunteți dispus, Majestate? întrebă ministrul tezaurului, Szecsi Tomas.

-Măine să fie. Începem la prânz și hoțul va trebui să ne dea coroana cel mai târziu poimăine, la răsăritul soarelui, în acest salon. Este bine așa, domnilor?

-Majestate, îndrăznesc să întreb, mai intră cineva în joc în afară de mine și domnii prezenți acum, aici? întrebă frumoasa Hellena.

-Nu, draga mea, nimeni nu este admis în acest joc deoarece este vorba de o coroană sfântă, foarte prețioasă, iar furtul ei se pedepsește cu moartea. Dar tu trebuie să știi că nu vei fi în pericol nici măcar o clipă, pentru că dacă reușești, coroana o predai aici, în această sală, mie, care sunt proprietara de drept a ei. Ai înțeles?

-Da, Majestate, putem să începem jocul!

-Hellena scumpo, zise regina, trimite-o imediat pe Anniko, camerista mea, să vină la mine acum. Te rog!

Doamna de companie părăsi salonul reginei, săltând jucăuș pe un picior. Camerista apărură destul de repede, semn că toți servitorii se învârtteau foarte aproape de locul unde se afla regina, știind cât este de pretențioasă dar și grăbită față de slugile mărunte, de jos, care trebuiau să-i îndeplinească poruncile foarte repede.

-Anniko, de acum până când se vor aprinde lămpile pentru cină, să n-o scapi din ochi pe doamna Hellena Kottaner. Îmi vei raporta cu cine se întâlnește aici, în castel, cu cine va sta de vorbă mai mult de un minut și da, orice va face dacă va încerca să se ascundă. Ai înțeles?

-Desigur, Majestate! Aveți încredere în mine, v-am servit de atâtea ori! Iar generozitatea Majestății voastre ne va permite, curând, să ne întemeiem o familie, eu și logodnicul meu, Toldi Mikloș!

Când rămaseră singuri, regina și cei doi complici se priviră între ei și izbucniră în râs. Conteul Ulrich își puse masca de om serios și ceru reginei să îl asculte.

-Majestate, intrarea în posesia Coroanei este un fapt foarte necesar. Dar planurile noastre nu se pot opri doar la ce posibilități ne oferă Sfânta Coroană pe drumul de a-l încorona pe moștenitor și de a stăpâni Ungaria timp de douăzeci de ani, cât prințul va fi minor. Noi trebuie să stăpânim Ungaria în tot acest răstimp. Trebuie să

punem mâna pe putere de acum, altfel mai târziu va fi mult mai greu și mult mai costisitor.

-Ai un plan, ori măcar un gând de unde vom începe, cu cine și unde va trebui să devenim proprietarii recunoscuți ai Ungariei? Întrebă regina, devenită subit serioasă, chiar sumbră. Nici unul dintre ei nu spusese cuvântul care îi neliniștea, dar gândul le era același: tutela, regența, anii lungi până la majoratul moștenitorului.

-Chiar dacă ne este teamă să spunem, începem contele Ulrich Cillei, avem o spaimă comună. Sunt douăzeci de ani până când moștenitorul va ajunge stăpân deplin peste Ungaria. Cum vom menține noi, cei de față, stăpânirea acestei țări, cu cine trebuie să ne aliem, cine vor fi dușmanii pe care v-a trebui să îi înfrângem? Ceilalți din Dietă au dreptate, acum. Imperiul Otoman este marele dușman, războiul cu el va fi lung și distructiv. Până la urmă turcii vor ajunge să bată la porțile Europei, dar nu știu când se va întâmpla. Dar până atunci știu că cei mai apropiați vecini care ne sunt și rude puternice sunt principatele germanice și Austria. Moștenitorul sau moștenitoarea vor trebui pus sau pusă sub tutela Împăratului Frederic al III-lea, care ne este văr, mie și reginei. Această tutelă se va întinde și peste Ungaria. Peste cea mai mare parte a Ungariei, adică peste partea cea mai bogată pe care va trebui să nu o cedăm turcilor.

-Bine, până aici așa gândesc și eu răspunse ministrul Szecsi. Dar mâine când Elisabeta va naște cine va fi stăpân în Ungaria? Că vine în urma noastră o delegație din Dietă care nu se lasă, se luptă mai departe să o lămurească pe regina noastră să-l accepte pe Vladislav Jagello ca rege interimar și chiar ca soț. Ce facem cu aceștia?

-Trebuie să câștigăm timp, răspunse Ulrich. Strategia noastră depinde de ce fel de puțulică va ieși din burta Elisabetei. De va fi băiat, vom duce o politică. De va fi fată, va trebui să începem tratative de măritiş. Eu zic să-i primim pe acești delegați și să negociem până vor începe durerile nașterii. Atunci îi trimitem înapoi la Buda cu un răspuns cum că regina este de acord ca Jagello să fie rege până la majoratul moștenitorului. Tot până atunci trebuie să ascundem Coroana, Globul și Spada, să închidem gura oricui va începe să încerce pregătiri de încoronare.

-Ești înțelept, vere, zise Tomas. Înțeleg, având acceptul reginei pentru regența Jagellonului, partida populară, a nobililor mici și mijlocii nu va încerca să grăbească încoronarea aceluia? Atunci va fi

un moment critic: unde este Coroana lui Ștefan, a fost furată?! Cum este posibil?

-Nu vom ajunge acolo. Vom cere Dietei să fie de acord ca o ambasadă a noastră să plece la Cracovia și să negocieze cu regele Vladislav și cu fratele aceluia, prințul Cazimir limitarea imixtiunii Poloniei în conducerea Ungariei, pe timpul interimatului. Apoi, poate o altă ambasadă să negocieze condițiile căsătoriei lui Vladislav cu Elisabeta. Cred că vor trece măcar doi ani cu aceste negocieri! Iar noi vom lucra pentru tutela lui Frederic al III-lea Împărat!.

-Să ne oprim aici cu gândurile pentru viitor. Ulrich le-a descris foarte bine, eu sunt de acord să urmărim acest plan, spuse regina. Acum să revenim la ceea ce se va întâmpla în seara asta cu vesela mea doamnă de onoare. Să vă spun, pas cu pas, ce va face vesela mea doamnă în următoarele ore ca să câștige pariul?

-Desigur, Majestate, o cunoașteți foarte bine. Să vedem ce se va întâmpla, poate că va reuși singură, poate că trebuie să o ajutăm prin anumite locuri și momente din această noapte, întinzându-i un dram de noroc!

-Prima ei mișcare va fi să îl caute pe locotenentul din gardă Kutti Gergelyi. Este un foarte frumos cavaler care încearcă de câteva săptămâni să o cucerească pe Hellena. Dar ea se joacă cu el, locotenentul nu are gânduri de însurătoare cu o doamnă fără zestre substanțială. În seara asta îl va încuraja, dar îi va cere să facă schimb cu colegul, acel coleg care este programat să facă de gardă la ușa Trezoreriei. Va reuși, deoarece Hellena îi va sugera că va fi o noapte de plăceri, că nici ea nu-și mai poate stăpâni clocotul sângelui.

-Bine, bine, va ajunge la ușa Trezoreriei, dar cum va intra înăuntru? întrebă ministrul Szecsi Tomaș.

-Aici va trebui, domnia ta baroane, să-i dai o mână de ajutor, răspunse regina. Garda la ușă se schimbă la ora opt, seara. Cu o jumătate de ceas înainte de ora opt, domnia ta vei veni să faci o inspecție în Trezorerie. Vei descuia ușa cea grea, te va ajuta ofițerul de gardă, care tocmai se va pregăti să iasă din schimb. Când domnia ta vei închide ușa Trezoreriei, dar nu complet, lăsând-o puțin întredeschisă, locul la ușă va fi luat de Gergelyi, prietenul nostru. El va fi informat că Excelența ta te afli în interior. Vei zăbovi înăuntru doar cât va trebui să aduci caseta cu Sfânta Coroană aproape de ușă. Este acolo o etajeră de un stat de om. Vei pune caseta cu Coroana pe ultimul raft al etajerei și vei aduce, punând alături, caseta cu Globul

Crucifer și Marea Spadă. Apoi vei ieși, bodogănind că cineva trebuie să facă curățenie în Trezorerie, că uite ce praf este așezat peste tot. Vei ieși, locotenentul Kutti Gergelyi îți va da onorul. Vei trage de ușă să o închizi, nu vei putea și îl vei apostrofa pe ofițer să-ți dea o mână de ajutor. Vei introduce cheia cea mare în broască, dar nu o vei învârti și nici nu-i vei cere ofițerului să încuie ușa. Îi vei da poruncă să se ocupe, a doua zi, să aducă acolo niște servitoare și câțiva oșteni să facă ordine, să șteargă praful. Apoi vei pleca, uitând de cheie. Vei veni înapoi la ora zece, când cei doi se vor afla acolo, giugiulindu-se, și vei întreba de cheie. Hellena, speriată să nu fie găsită acolo în brațele ofițerului, va încerca ușa Trezoreriei și va vedea că nu este încuiată și cheia este în broască. O va scoate și va intra înăuntru, încuindu-se pe partea cealaltă. Kutti Gergelyi va ridica din umeri, neputincios, când va fi întrebat de cheie. Va arăta că ușa este încuiată, deci Excelenție, ați plecat după ce ați încuiat și ați luat cheia. Asta va susține locotenentul.

Regina se opri, să-și tragă sufletul. Era veselă, îi venea să râdă de această poznă. Ulrich zâmbi, dar nu se lăsă păcălit.

-Majestate, piesele încoronării sunt adunate la un loc, hoța este acolo, lângă ele. Dar este încuiată pe dinăuntru, locotenentul Kutti nu știe de joc și nici nu vrea să participe. Îi este frică, ar putea să-și piardă capul. Ce urmează?

-Ne întoarcem la ce ne va raporta camerista Anniko. La ora opt va veni în dormitorul meu, făcând pregătirile serii, pentru culcarea mea. Vom schimba câteva cuvinte, apoi ea îmi va destăinui că doamna Hellena i-a cerut o linguriță de pudră de ceai, din cel special, care ajută la somn. Că știe că Majestatea Voastră are și v-a plăcut foarte mult, ați dormit opt ceasuri neînțoarsă! Poate, oare, să-și ajute prietena, apelând la bunăvoința mea?

-Sigur, amândouă îmi sunteți la fel de dragi, o să vă ajut! Dar o linguriță este prea mult. S-ar putea ca Hellena să doarmă până la ora cinei. Hai să-i facem o poznă: dă-i o linguriță de praf de somn și spune-i că trebuie dizolvat tot praful într-o cană de ceai pentru un somn de șase ore.

-Aha! Trezorierul înțelese jocul, deci Hellena îl va adormi pe iubitul ei cu acest somnifer nu într-o cană de ceai ci într-un pocal cu vin! Apoi Hellena își va târi iubitul înăuntru Trezoreriei, va scoate obiectele prețioase afară, le va pune lângă perete, pe culoar, pe rând,

cu gând să le ducă în camera ei, iar de acolo la ora cinci să vină să-și încaseze pariul! Doamne, ce simplu!

-Nu, nu se va întâmpla așa, zise regina. Când Helena va scoate Marea Spadă, vei apărea domnia ta, baroane. O vei surprinde asupra furtului dar nu o vei speria ci o vei soma ca, împreună, să duceți cele trei obiecte de mare preț și să le ascundeți, că ele vor fi necesare la încoronarea Prințului ce se va naște. Iar ea, Hellenă, va primi atunci o altă pungă cu arginți, mai mare. Nici eu și nici Ulrich nu trebuie să știm unde o să fie ascunsă Coroana, ca să nu ne trădăm în timpul cercetărilor polițienești. Dar trebuie să ne îndepărtăm cât mai mult de Buda. Poimâine, cel mai târziu, voi cere să plec mai departe de Vișegrad. Poate la reședința regală de la Komárom.

Toate întâmplările ce au urmat au fost înscrise în cronicile timpului. Regina Elisabeta s-a îndepărtat de Buda și de Dietă. A zăbovit puțin timp la reședința regală de la Vișegrad, care nu era prea departe de Buda, doar cale de două poște.¹⁷ Delegația Dietei, care va bate la porțile castelului mâine ori poimâine cel mai târziu, va constata, cu stupefacție, că regina a plecat pe furiș de la Vișegrad, poate chiar pe ascuns. Baronul Szecsi Tomas le explică delegaților că regina a plecat pur și simplu ca să-și păzească sănătatea.

-Voi, delegații stărilor din Dietă nu înțelegeți cum se simte o femeie gravidă, aflată în ultima lună de sarcină, trăindu-și tristețea după pierderea soțului și după ce toate problemele regatului au căzut cu brutalitate pe spatele ei. Regina a lăsat vorbă că da, va fi de acord cu regența lui Vladislav Iagello, dar condițiile trebuie negociate cu prințul Cazimir, fratele regelui Vladislav și cu Seimul. Că regatul Poloniei nu va avea dreptul la nici un amestec în treburile Ungariei. Aici doctorii în legi și legislații de la Praga și de la Buda și de la alte universități vor trebui să își spună cuvântul. Regina nu va accepta decât documente certificate de profesori și doctori recunoscuți. Acum puteți să vă întoarceți la Buda și să anunțați Dieta că regina este de acord cu înscăunarea regelui Vladislav Iagello și va trimite, curând, scrisori cu punctul ei de vedere și cu instrucțiuni pentru ambasada ungară care va pleca la negocieri, la Cracovia.

După trei săptămâni de pregătiri, o solie fu trimisă la Cracovia, la curtea regelui polon. Discuțiile se porniră fără prea mare grabă. Afară

¹⁷ Poșta = distanță dintre două stații de poștă, în evul mediu, în Europa Centrală – circa 20 den km.

era iarnă, frigul era nepotrivit pentru a călători până departe, la vreme de iarnă. Cum gazdele erau primitive, solia insista asupra fiecărui cuvânt din textul ce va fi semnat la sfârșit și mereu cerea răgaz de cugetare. Nu voiau ca regina să se lege de ceva nepotrivit din acord și astfel să aibă necaz cu mai bine de jumătate din țară. Cel care era cel mai meticulos dintre toți era Iancu. Și iată că în ultimele zile ale lui Făurar sosi la Cracovia un trimis special al reginei. „*Opriți negocierile, întoarceți-vă acasă. Regina a născut fiu, la data de 22 februarie.*” Așa scria în depeșa adusă de trimisul special. Iancu ceru un scurt răgaz de la gazde pentru a sta de vorbă cu membrii soliei și a hotărî ce este de făcut.

-Dacă pruncul este băiat și regina vrea să nu aducem pe tronul nostru un rege polon, zise Mihai cumnatul lui Iancu, țara va avea parte de zile grele din două părți.

-Așa este, completă gândul cel rău și nobilul Talloczi. Ne vom închina habsburgilor iar turcii ne vor măcina țara bucată cu bucată. Cine va avea putere să lupte cu turcii? Regenta va fi de partea lui Cillei, el nu va scoate un ban de la vistierie pentru cheltuielile de război.

-Fraților, eu nu voi asculta de porunca reginei, zise episcopul de Eger, Simon Rozgonyi. Ea este femeie, gândește să-l vadă pe prințisor cât mai degrabă încoronat. Dar nu vede și nu gândește cum va arăta țara timp de 20 de ani până când pruncul rege de azi va ajunge să stea la cârmă. Nu are cap pentru asta. Mergem mai departe cu negocierile și îl vom pune pe Vladislav pe tron.

*

* *

Furia reginei nu avu margini. Multe vase prețioase fură trântite de pereți și două slugi care nu fuseră destul de iuți de picioare suferiră răni grele.

-Ce facem, conte? Ticăloșii aceștia, în frunte cu episcopul de Eger și oamenii lui Huniade vor să-și facă țara după pofta lor. Vom ajunge la război? Dacă trebuie atunci vom porni război împotriva acestor neascultători. Dar până atunci mai putem face ceva ca să-l oprim pe Iagello să intre în țară cu gând de încoronare? Voi vinde moșii, castele, voi cere bani cu camătă, iar domnia ta, conte, să angajezi lefegii. Vom porni cu oaste să-i oprim la hotar, să nu-i lăsăm să intre în Ungaria. Hai, ce stați, la luptă!

-Stați, Alteță regală, liniștiți-vă! Poate putem face în așa fel ca Vladislav să cadă de prost, cu Huniade al lui și cu toți ceilalți!

-La ce te gândești, conte? întrebă regina, sperând să vadă un bun șiretlic în planul aceluia.

-Îl înscăunăm pe prunc, Majestate! Nu vor cuteza să înscăuneze pe Vladislav fără coroana sfântă și fără paloșul regal! Trebuie să pornim după un plan, la care trebuie să pună umărul toți apropiații noștri. Mai înainte de toate, trebuie să câștigăm timp. Pruncu regal este abia născut, trebuie să treacă destule zile până când trupul lui se va împlini astfel încât să suporte tot protocolul de încoronare. Până atunci, ambasada noastră de la Cracovia trebuie să muncească acolo, să nu pornească la drum cu regele polon. Trimite, Majestate, scrisoare episcopului de Eger și îndeamnă-l să ceară polonezilor cât mai multe garanții din partea lor că îi vor ține locul cald pe tron, pruncului nostru, până la majorat. Alte garanții să ceară ca polonezii să nu se amestece în treburile noastre, în primul rând să nu aibă voie să-și cumpere moșii în Ungaria.

De la acel ceas de mare sfat, regina și sprijinatorii ei au privit cu îngrijorare cât de încet se mișcau limbile ceasurilor. Doica Hellena Kottaner era chemată la regină cel puțin de trei ori pe zi ca să spună cum se prezintă prințul Postumus, dacă i se întăresc oasele, dacă mănâncă bine, etc.

-Majestate, inima mea, scumpa mea, eu trăiesc fiecare minut din zi și din noapte numai pentru tine și pruncu tău! Copilul trebuie să-și țină singur capul, să i se întărească oasele coloanei și mușchii de la gât. Apoi doar când va ajunge să meargă de-a bușilea vă voi îngădui să începeți pregătirile de încoronare. Atunci voi începe să-i croiesc hainele speciale pentru încoronare. Voi trebuie să alegeți un prelat care să țină Sfânta Coroană aproape de capul copilului, pentru că ea este prea grea să-i fie pusă pe cap. De globul crucifer nici nu avem nevoie. Va sta la vedere, pe masă, nimeni nu-l va atinge. Mă gândesc că cel mai greu moment va fi cel în care va fi încins cu spada. Dacă arhiepiscopul o să fie de acord, să-i facă unui nobil anume ales ceremonia de încingere cu spada cea grea.

-Bine, mi-ai spus toate acestea și înțeleg că te gândești și te ocupi cu mare grijă de copilul tău. Câte luni va trebui să aibă prințul ca să nu-i punem în primejdie osișoarele la încoronare?

-Cel mai sigur ar trebui să fie la vârsta la care va face primii pași, singur. Asta înseamnă mai mult de un an, poate un an și jumătate, răspunse doica.

-Nici vorbă! Nu putem aștepta atâta. Nu ne lasă dușmanii, Hellena. Întărește-i oasele și mușchii cum știi, cu masaj, cu băi de plante, caută și vezi la femeile de la țară, că de multe ori acolo sunt unele mai deștepte decât cei mai înțelepți învățați de la Universitate.

*

* *

La Cracovia lucrurile băteau pasul pe loc spre nemulțumirea unei părți din delegați. Până acum, adică în două săptămâni de când se așezaseră la negocieri, apucaseră să pună pe hârtie doar o singură propoziție, cea referitoare la durata interimatului. Era dimineață, tocmai se adunaseră la micul dejun când Simon Rozgonyi, episcopul de Eger intră agitănd o hârtie în mână și bolborosind cu gura știrbă.

-Nemernica! Își bate joc de noi! Femeia asta vrea să ne țină aici până-i crește pruncul mare.

-Ce este, preasfințite, ce scrie în această scrisoare? Este de la regina noastră, nu-i așa?

-S-a răzgândit! Acum scrie că poate că s-ar mărita cu Iagello, în anumite condiții. Scrie că să reluăm tratativele pe acest subiect și să-i comunicăm repede ce părere are regele polon.

-Și cam care ar fi acele condiții în care ar accepta să-i fie soție regelui polon? Întrebă Iancu.

-Dragoste la prima vedere! Ha, ha, ha! Baba are trei copii, are 31 de ani, în timp ce tânărul Iagello abia a împlinit 18! Cred că va fi dragoste la prima vedere!

Așa făcură. Acum pruncul regal, Ladislau Postumul, era rege al Ungariei, după lege și tradiție. Ca să fie mai siguri de reușită, Regina văduvă îl puse pe prunc sub tutela ducelui Albert de Habsburg și a Împăratului Frederick al III al Imperiului Romano-German. Astfel va avea și protecția casei austriece.

Iancu și nobilii din dietă, partizani ai regelui Vladislav se văzură puși în încurcătură.

-Coroana regală pentru încoronarea obișnuită ne-a fost luată, zise Nicolae Ujlacki. Putem să luăm coroana sfântă, de pe capul regelui Ștefan cel Sfânt și să facem încoronarea cu această relicvă, care este mai puternică.

-Și crezi că Arhiepiscopul de Strigoni, care este arhipăstorul Ungariei, va mai face o a doua încoronare? întrebă Iancu.

-Chiar de ar fi să stau cu sabia la gâtul lui, tot va sluji cum vrem noi, că nu este el gata să-și dea viața pentru un rege-copil.

Regele polon sosi la Buda la 21 mai 1440, iar încoronarea lui se făcu la 17 iulie, tot acolo, la Alba Regală. Acum ruptura între cele două partide se produse brutal, începu războiul civil. Regina angajă pe Jan Jiskra, husitul, cu trupele lui. A costat-o scump, dar vându din pământurile Ungariei. Chiar ținutul și orașul Sopron. De partea cealaltă, regele Vladislav îl numi pe Iancu de Hunedoara în fruntea armatei care va lupta cu oastea husită. Iancu primi o informație cum că Ulrich Cillei s-ar fi ascuns în cetatea Győr, pe care tot el o întărise, pregătind-o ca pe un refugiu personal în caz de pericol. Iancu atacă cetatea dar nu o putu cucerii. Renunță și își continuă drumul. Ajunse la Alba Regală și aici dădu peste oameni de-ai reginei. Atacă pe rând fiecare conac, fiecare castel și scăpă de susținătorii reginei. Își urmă drumul mai departe și procedă la fel în jurul Budei. Acum cele două armate rămăseseră singure, fără alte unități ascunse, care ar fi putut lovi prin surprindere. Află că armata lui Cillei s-a retras într-un loc bun, pe care îl pregătise din timp ca pe o capcană. Aflând că și acest loc a fost descoperit de Iancu, Cillei fugi spre Pozson. De acolo putea scăpa în Austria. Dar nu avu noroc. Un detașament de călăreți polonezi, ai regelui Vladislav îl prinse și îl predă regelui lor. Acesta își făcu socoteala că dacă se purta frumos cu omul reginei ar fi putut ajunge la o înțelegere cu ea. De aceea îl închise pe duce într-un loc sigur, dar după câteva luni îi dădu drumul, după ce acela se jură că se va depărta de regina văduvă și de Ladislav Postumul.

Cillei prins, armata de mercenari se risipi. Însă pericolul nu trecuse. Conteul Garai, alt fidel al reginei ridicase o răsccoală ajutat fiind de nobili fideli reginei într-un ținut de la miazăzi. Iancu se îndreptă spre acele locuri și întâlni armata răsculaților lângă târgul Battaszek, pe malul drept al Dunării. Victoria lui Iancu fu ușoară, adversarii lui nu se puteau măsura cu el. Garai fugi în Austria și nobilii rămași s-au supus regelui Vladislav.

Toată această confruntare cu armatele strânse de Regină și marea nobilime ținu țara în război un an de zile. La mijlocul anului 1441 Iancu fu răsplătit de regele Iagellon cu titlul de voievod al Transilvaniei și de comite de Timiș. Funcția de voievod o împărți cu prietenul său Nicolae Ujlacki. Din răzvrătirea mării nobilimi nu

rămase încă nepedepsită armata de husiți a lui Jan Jiskra. Acesta se retrăsese în Slovacia, ținut unde era simpatizat și sprijinit de tot poporul, de la sate și de la oraș. Regele Vladislav s-a pus în fruntea armatei sale și s-a îndreptat asupra lui Jiskra, cel fără un ochi. Bătălia s-a dat la Kosice, armata regală fiind înfrântă. Iancu nu a participat la această campanie, el fiind însărcinat cu întărirea marii cetăți a Belgradului, cheia porții de trecere a turcilor spre Apus. Nici de Transilvania nu s-a putut ocupa, lăsându-l acolo pe Nicolae Ujlacki.

Erau ultimele zile ale lunii septembrie (Răpciune) când regele Vladislav și-a convocat oamenii de încredere la o cină de taină. Întâlnirea a avut loc pe insula Sepel, în vechea reședință a Ducelui Arpad, cel ce a consolidat stăpânirea ungarilor în Câmpia Panoniei și a pornit numeroase campanii de cuceriri de teritorii. La cină erau prezenți generalul Biro Zoltan, Iancu de Hunedoara cu prietenii lui, Mihai Szilagy cumnatul, Nicolae Ujlaki vicevoievod al Transilvaniei, Aron Csanadi și Janoš Talloczi, nobilul care susținuse cu banderile sale atacul asupra baronului Garay, rebelul din sudul Ungariei.

-Domnii mei, v-am adunat în acest loc ferit de urechi curioase și de ochi ticăloși ca să mă sfătuiți ce anume avem de făcut ca să îndreptăm stricăciunile provocate de partida marilor nobili, să alungăm foametea din țară și să ne întărim apărarea la hotare în calea turcilor care au blestematul obicei de a jefui ținuturile vecine ca să-și facă provizii pentru iarnă. Din susținătorii reginei văduve și a regelui nevârstnic a mai rămas nepedepsit doar condotierul Jan Jiskra, husitul. N-am crezut că nu poate fi înfrânt, nici n-am crezut că o țară întreagă poate să fie de partea lui, sprijinindu-l și tăinuindu-l. Am dat porunci strașnice ca hotarele noastre cu Slovacia să fie păzite zi și noapte, ca nimeni să nu poată trece de acolo la noi, mai cu seamă prelați, propovăduitori ai ereziilor husite.

-Majestate, musai este să aducem liniște și pace în țară, zise generalul comandant Biro Zoltan. Cât timp regina este în viață, cât timp este ocrotită de casa de Habsburg iar pruncul regal se află sub tutela Împăratului Frederic al III-lea și a principelui Albert de Austria, nu vom avea liniște și pace. Țara are nevoie de Măria ta în acești ani grei, noi toți, mari și mici trebuie să stăm alături și să sprijinim coroana aleasă de noi. Dar în același timp, Majestate, trebuie să încerci o împăcare cu regina Elisabeta ca nu cumva să

pornească cu oaste, iarăși, împotriva noastră. Țara nu poate face față la două războaie o dată, la apus și la miazăzi.

-Voi apela la regele Poloniei, împreună vom cere Papei Eugeniu al IV-lea să medieze această pace. Trebuie să avem răbdare multă și să nu răspundem la provocările pe care magnații de partea reginei ni le pot arunca, spre a stârni războiul dintre frați. Nobile Nicolae Ujlaki, vei merge la Alba Iulia și la Sibiu, Hermannstadt, preiei conducerea Transilvaniei până când Iancu voievod va termina lucrul său la cetatea Belgrad. Cu oamenii regelui vei porni o cercetare asupra voievodului pe care l-am dat jos, Dezideriu Losonczi, omul reginei, care la începutul acestui an încă strângea dările de la orașe și trimitea banii stăpânei sale. A făcut multe nelegiuiri, dar cel mai mult a furat de la Cămara Sării, de la Dej. Când vei avea dovezi destule îl pui la temniță și îi conștiți moșiile. Apoi întorcându-se spre Iancu, regele zise:

-Domnia ta, nobile Ioan de Hunedoara trebuie să faci tot ce trebuie ca să întărești cetatea Belgrad și să o pregătești să reziste la un asediu lung și greu. Repară zidurile înconjurătoare, adună hrană pentru oșteni să aibă mâncare pentru șase luni, măcar. Caută oșteni și fă lucru ostășesc ca să știe a lupta cu turcii. Cetatea Belgrad trebuie să rămână a noastră, altfel Ungaria o pierdem, iar otomanii vor avea cale liberă spre țările din apus. Voi face apel la Sfântul Părinte să ne ajute cu mercenari și cu bani, să spună regilor și prinților că noi, aici la Dunărea de mijloc și de jos, luptăm pentru ei.

Au mai vorbit despre multe alte lucruri a căror însemnătate reieșea, treptat, din aceste discuții. De pildă, Iancu a început a zice despre lupta cu marea nobilime, care pentru regele străin însemna un dușman poate chiar mai periculos decât cel de dincolo de hotare. Aici regele n-a vorbit, mai mult a ascultat, el fiind străin nu cunoștea firea acestui neam, al ungurilor, care încă mai purtau în sânge unele apucături mai vechi, de pe vremea triburilor de nomazi.

-Majestate, marea nobilime se poartă ca și cum ar fi încă adunați la ospăț, la curtea regelui Arpad, unde puteau chiar să ridice glasul la conducătorul lor. Când se adunau în dietă, la sfatul celor șapte triburi unite, așa numitul Hetimoghir aveau o înțelegere veche, care spunea că prada era împărțită în mod egal între cei ce au luptat, dar împărțirea se făcea după ce partea regelui era pusă deoparte. De asemenea, un conducător de trib care cucerea un ținut luptând numai cu oamenii lui avea drept de stăpânire asupra acelor pământuri

dobândite. Dar ceea ce găsea sub pământ și în ape era socotit ca avere a regatului. Mai este ceva ce trebuie să știe Majestatea ta. Anume, că cei șapte conducători de triburi au fost baronii de la începuturi. Numărul lor a ajuns la 20, dar egalul lor putea fi socotit doar acel nobil care făcea dovada că averea lui este la fel de mare ca al acestor 7. Avera numeroasă îi face să se poarte cu nasul pe sus. Ei nu pot fi duși cu vorba, nici legea regelui sau a dietei nu o recunosc. Ei fac totdeauna ceea ce vor. Din păcate, aceasta este temelia nesupunerii care duce la slăbiciunea internă a țării noastre. Niciodată să nu te întâlnești cu un mare baron, pe față, în ședințele dietei ori la sfaturi pe care Măria ta le ții în sala tronului. Un mare nobil jignit acolo, de față cu oamenii lui, cu Familiarii lui¹⁸, nu te va ierta niciodată și cât va trăi va căta, din umbră, să-și răzbune umilirea. Pippo m-a învățat că trebuie să fii un bun diplomat ca să-l poți câștiga pe acest baron de partea ta.

-Foarte ciudat, dar să știi, voievoade, că nici marii nobili poloni nu sunt altfel decât aceștia, ai voștri. Pare-se că puterea și averea îi face pe acești oameni să nu cunoască ce este supunerea și nici ce este țara, patria. Toți bogații sunt la fel, iubesc mai întâi de toate moșia proprie iar dragostea de Patrie o lasă mai la urmă.

-Mă gândesc la o pildă, Majestate. La fostul voievod al Transilvaniei, Dezideriu Losonczi. Sigur sunt că cercetarea faptelor sale va scoate la iveală că s-a purtat fidel reginei văduve și, ca atare, dușmănos față de Măria ta. Ce vei hotărî împotriva lui?! Să-i iei viața? Să-i iei moșiile? Dacă el moare de sabie sau de ștreang, până la a șaptea spiță te vor dușmăni și vor căuta răzbunarea. Dintr-un dușman omorât, dovedit că este vinovat, iar legea spune că plata sa este viața sa, Măria ta vei dobândi zeci, poate sute de dușmani. A căror dușmănie se întinde în viitor.

-Bine, zise regele, este periculos să-l condamni la moarte. Dar trebuie să-l ierti doar pentru că el este Losonczi?

-Nu, Majestate, Pippo mi-a arătat că poți să-i iei averea, să o confisci, dar să nu te grăbești să o dai altcuiva. Lasă moșia să stea în paragină, o vreme, până când neamurile vor simți sărăcia. Care sărăcie este un sfetnic bun. Pippo a lăsat un nobil puternic să zacă în închisoare doi ani, timp în care neamurile lui se învârtteau pe la porțile

¹⁸ Familiarii nobilului = vasali, cei care au un anumit grad nobiliar dar nu au avere și trăiesc pe lângă o casă nobiliară mare, prestand servicii administrative și chiar militare, la nevoie

unor nobili cu care casa lor fusese prietenă, cerând să fie primiți ca Familiare. Atunci Pippo l-a scos din temniță și l-a chemat la el. L-a spălat, i-a dat haine curate, la hrănit bine câteva zile dar l-a ținut tot ferecat, cu lanț, dar într-o odaie curată, încălzită. Apoi l-a căutat din nou și i-a vorbit între patru ochi. I-a promis că îi va da averea înapoi, poate nu chiar toată, câteva moșii vor fi oprite ca garanție de bună purtare. Condiția este să-i devină fidel. Să treacă de partea lui. Iar dacă acela se va ticăloși, adică va juca și cu Pippo dar și cu foștii stăpâni, atunci va pierde garanția și va fi scuipat în piață, punându-i pe piept o tăbliță cu numele de „om cu două fețe”, în care nu poți avea încredere.

-Și așa a procedat stăpânul tău? L-a câștigat pe acel magnat de partea lui?

-L-a câștigat, Majestate, răspunse la întrebare nobilul Talloczi. Despre mine a vorbit voievodul nostru!

Surpriza a fost puternică, iar regele l-a îmbrățișat pe acel nobil fidel, spunând că ar trebui să aibă și el, Vladislav, încredere în casa Talloczi?

-Sigur, Majestate, întăresc aici, pe loc, jurământul de credință! Un Talloczi nu va deveni trădător nici după ce va fi muncit cu cele mai dureroase torturi.

Discuțiile despre viitor i-au ținut treji până aproape de zori. Cu toții au fost de acord, privind spre cerul ce se zugrăvea cu porfira razelor de soare, că noaptea a fost un sfetnic bun.

Capitolul 9

Aprigele bătălii

Plecând din insula Sepel, Iancu s-a oprit la cazarma banderiei sale. S-a descălțat de cizmele grele și s-a culcat pe un colț de saltea de paie, alături de lefegii săi. S-a învelit cu dulmanul din aba fină dar nu a putu dormi imediat, deși era tare oboist. L-a trezit gălăgia oștenilor săi care nu l-au cunoscut deoarece necunoscutul dormea cu căciulița de sobol trasă pe ochi, iar fața îi era acoperită de mustața stufoasă. N-a zăbovit prea mult în mrejele viselor, iar când s-a trezit le-a cerut oștenilor să-l îngăduie și pe el la programul zilei. A făcut alergări, s-a lovit piept la piept cu doi dintre cei mai puternici lefegii ai săi, s-a duelat cu sabia, a tras cu arcul, apoi le-a vorbit oștenilor.

-Am stat la sfat cu Majestatea sa până în zori. Voi știți că regele m-a numit voievod al Transilvaniei, comite de Timiș și mi-a lăsat și Bănia Severinului în continuare. Vouă ce vă pasă?! Că toate aceste slujbe mă privesc doar pe mine, voi poate că veți avea parte de ceva bătălii, cu prăzi dar și de bruftuluieli dacă îmi veți atine calea când voi fi furios, din oarece pricini. Acum trebuie să vă pregătiți deoarece mâine vom pleca împreună la Belgrad cetate. Acolo vom avea multe treburi de făcut, poate că vom da ochii și cu turcii, dacă aceia vor fi curioși să vadă ce flăcăi frumoși are Ungaria.

Petrecu restul zilei cu pregătirile de drum, iar până seara, când ajunse acasă, Iancu își schimbase planurile. Mâncă ceva ușor, apoi luându-și soția de după umeri o îndemnă să se așeze în fața focului din șemineu. Cu un pahar de vin în mână, Iancu începu să-i povestească soției tot ce făcuse în zilele și noaptea din urmă. Îi povesti de misiunea pe care i-a dat-o regele, de a conduce voievodatul Transilvaniei, să facă, în același timp și slujba de comite de Timiș și să rămână, în continuare, ban de Severin, împreună cu Ioan cel Tânăr, fratele lui.

-Regele l-a numit pe Nicolae Ujlaki vicevoievod de Transilvania. Asta m-a bucurat nespus, deoarece Mikloș îmi este bun prieten și mă pot baza pe el. Acum regele a hotărât ca eu să merg la Belgrad, să întăresc cetatea, iar Mikloș Ujlaki să cerceteze niște pâri împotriva lui Dionisie Losonczi, fostul voievod, om al reginei văduve. Banderia mea este pregătită de drum, plecăm mâine dimineață către

Belgrad. Dar eu m-am răzgândit. Uite, vreau să-mi spui dacă gândul meu este bun și dacă poți să-mi stai alături în ceea ce voi face.

-Desigur, soțul meu, eu ți-am jurat credință când m-am măritat cu tine și nu mi-a fost frică să mă leg deoarece știam că te vei mări foarte. Dintr-o dată regele te-a încărcat cu multe slujbe știind că ești în stare să le faci pe toate. Dacă pot să te ajut cu ceva, spune-mi, adică poruncește.

-Nevastă, mai înainte să mă ocup de împlinit poruncile Majestății sale, m-am gândit că trebuie să mă ocup de mine și de averea mea. Măine voi pleca la castelul nostru de la Hunedoara. Vreau să întăresc castelul și să îl măresc, deoarece în curând acolo va fi locul de unde voi porni la războiul cel mare împotriva necredincioșilor. Vreau să ridic un turn, de jos până sus, la acoperiș, care va avea mai multe camera de apărare jos, chiar și dormitoare pentru oșteni, iar în partea de sus vom avea camere de locuit pentru noi, stăpânii ținutului. Acolo, cel mai de sus, va fi camera cea mai mare din castel, ca o sală a Dietei, unde să încapă toți delegații stărilor când se vor aduna să hotărască soarta regatului. Ai văzut ce fel de nobili avem, cât de puțin îi doare pe ei țara, regatul, libertatea și bunăstarea oamenilor. Acum sunt voievod al Transilvaniei și Comite de Timiș, ba și Ban de Severin. Această parte mare a Ungariei este cea care va fi cel mai mult pusă la încercare în războiul cu turcii. În Transilvania trebuie să fie pace când trebuie să ne ridicăm să apărăm hotarele. Eu, voievodul, trebuie să fiu mai puternic și mai bogat decât cel mai bogat baron din țară. Altfel, dacă va trăi unul mai puternic decât mine, acela va încălca poruncile mele și se va semeți. Va aduna în jurul său răzvrățiți și țara se va destrăma. Pentru aceasta trebuie să adun în jurul meu pe toți familiarii neamului meu, dar și al tău. Vreau să clădim împreună acest turn, iar sala Dietei să fie gata, ornată și înzestrată cu tot ceea este mai potrivit pentru o consfătuire a celui mai puternic nobil din Transilvania cu cele mai multe rubedenii folositoare casei Corvin. În câteva zile vor veni aici meșteri din Italia, pricepuți să zidească ce vreau eu. Vei cere neamurilor noastre, ale mele dar și ale tale, să aducă piatră, lemn, lucrători și hrană pentru toți oamenii ce se vor aduna aici. Eu pot să amân plecarea la Belgrad cetate până la Crăciun. Mi-am făcut toate socotelile, contele Ioan Talloczi poate păstra cetatea, este destoinic, are căpitani buni, lefegiii au fost plătiți și răsplătiți, iar cetatea are hrană destulă ca să reziste până la vara anului viitor.

A doua zi pe la prânz sosi un convoi de patru calești, întărite cu plăci de fier și roți rezistente la drumuri grele. A cincea carată era încărcată cu lăzi cu unelte pe care le foloseau constructorii de case, palate și cetăți. Mai erau patru roți de rezervă, legate pe laturile caratei, gata să fie folosite în caz de nevoie. Din calești coborâră patru meșteri mari, care aveau școală înaltă, de arhitecți, alți doi meșteri fierari, doi pietrari, doi cioplitori în lemn. Pe lângă aceștia, meșterii cei mari aduseră calfe pricepute să facă lucruri măiestre, după desenele pe care le primeau. Iancu îi primi cu brațele deschise și îi încredință că dacă construcția va fi gata până la Paștele anului viitor, vor pleca de acolo, toți, cu titluri de nobili și fiecare va primi în stăpânire o moșie și un sat de iobagi în ținutul Hunedoarei.

Grăbind ca să nu piardă nici un ceas de zi bună, caldă și uscată, meșterii trecură la treabă. Iancu puse pe lângă fiecare dintre aceștia pe cei mai apropiați lefegii ai lui, cu care stătuse trei ani în Italia și care vorbeau binișor această limbă, destul ca să se înțeleagă cu meșterii. Aceștia erau vechi cunoștințe ale noastre, tineri de neam, care uceniciseră cu Iancu în meseria armelor: Sortis, cel mai bun oștean până la sosirea lui Iancu în garda baronului Csaky, Mișka Croatul (Horvath Mișka), Jozeph, izraeliteanul, Dimitrios poreclit Dimi Crăcănatul și Ilău, zis Somnoriță. Toți fuseseră slugi la baronul Csaky, înduraseră bătăi, umilințe, foame, frig, apoi învățaseră să mânuiască armele de război. Îl urmaseră pe Iancu peste tot, în lume, după ce ieșiseră din slujba la baronul Csaky.

De Crăciun sala cea mare din turnul nou, pe care Iancu se gândea să-l numească „Sala Dietei”, fu gata. A treia zi de Crăciun, când munca pe șantier începu din nou, patru călăreți ieșiră din castel, plecând doi câte doi către Sibiu și Brașov. Ei duceau câte o ținută pe care trebuia să o predea mai marelui breslei armurierilor. Acea ținută dădea voie unor bancheri să facă plăți către meșterii fierari, bani mulți, pentru a da gata patru armuri întregi până la Paștele catolice din anul 1441. Iancu se gândise să pună opt armuri întregi, îmbrăcate pe suporturi din lemn, pe lângă pereții acestei săli pe care o va numi „Sala cavalerilor”. Armurile închise puteau ascunde înăuntru oșteni gata de luptă, care puteau tăia o căpățână dintr-o singură lovitură cu spadele grele de care se sprijineau.

La sfârșit de ianuarie 1441 Iancu plecă la Belgrad, însoțit de o garda de 40 de călăreți, dintre cei mai fideli lui. La comanda cetății se afla nobilul Ioan Talloczi, care a rezistat atacului oștirii lui Murad

al II-lea în vara și toamna anului 1440. El îi povesti lui Iancu, cu toate amănuntele, prin ce trecuse, singur, în confruntarea cu turcii.

-Mărite, Sultanul Murad al II-lea și-a adus oștile aproape de Belgrad în luna mai. Dar a stat și a așteptat un răspuns de la regele Poloniei, Vladislav al III-lea, căruia îi propusese o alianță împotriva Ungariei, înainte ca acest Vladislav al III-lea să devină Vladislav I-ul al Ungariei. A așteptat vreo două luni până când a aflat toate amănuntele care îl priveau pe acest rege Vladislav. Atunci a dat poruncă să pornească trupele și să cucerească Belgradul. Era începutul lunii iulie. Talloczi știa de prezența lui Murad în apropiere și aștepta, de pe o zi pe alta, să fie atacat. Cetatea avea o poziție foarte bună. Aici se vărsa Sava în Dunăre, deci Belgradul era apărat pe două laturi de ape adânci. Mai avea, această cetate, ziduri groase, întregi. Planul lui Murad Sultan era destul de bun, ar fi putut avea șanse de câștig. El a încercuit cetatea pe uscat, iar pe celelalte laturi a blocat cu vase de război fluviile Dunărea și Sava. Bătea cu tunurile și de pe uscat, dar și de pe mare. Oștenii lui Talloczi reparau noaptea zidurile lovite peste zi, așa că asediul lui Murad cam bătea pasul pe loc. Sultanul dădu poruncă să se sape un tunel către zidul de sud și să se pătrundă pe acolo. Dar cineva din cetate trimitea informații scrise pe o hârtie înfășurată pe o săgeată. Când pregătirile de minare ale tunelului fură gata turcii suferiră pierderi uriașe de oameni, căci apărătorii luaseră măsuri de contraminare. Totuși, reușiră să slăbească zidul în câteva puncte și pe acolo ienicerii reușiră să pătrundă în cetate. Dar fură respinși de garnizoană, care contraatacă puternic. Tocmai atunci sosiră trimișii lui Vladislav cu propuneri de armistițiu. Acțiunea lui Vladislav veni la momentul oportun, căci Murad nu mai avea suficiente resurse pentru a cuceri cetatea. Așadar, acceptă armistițiul și începutul tratativelor de pace. Însă puse condiția ca în final cetatea să i se închine. Lăsă pe Ishak beg să rămână prin preajmă și să-i atace pe ghiauri din când în când, iar el, Sultanul porni spre sud, pustiind Macedonia. Iancu trimite ajutoare pentru repararea cetății și, având un răgaz de pace prin armistițiul acceptat de Murad Sultan, plecă în Transilvania ca să-și ia funcția de voievod în primire.

Retragerea turcilor de la hotarul de sud al Ungariei fu un eveniment fericit. În acel moment Ungaria ar fi putut pierde tot, însăși libertatea sa, deoarece nu era în stare să se apere, fiind subminată de războiul intern. După prinderea lui Cillei și jurământul acestuia de a se îndepărta de regină, regele Vladislav primi o lovitură

dură: Cillei nu-și ținu jurământul și porni din nou revolta, având trupe de mercenari tocmite de regină care se îndatorase iarăși Împăratului Frederic. Vladislav, furios pe trădător, porni în fruntea trupelor regale pe care le mai avea, îl respinse pe trădător și îl obligă pe acesta să semneze o pace, în aprilie 1441, prin care se lepăda, definitive, de regele Ladislau Postumul și de regina văduvă. Astfel turbulențele interne luară sfârșit.

De la Belgrad Iancu se abătu pe la Buda, să-l felicite pe rege pentru cele două reușite ale lui: armistițiul cu Murad Sultan și despărțirea baronului Cillei de regina văduvă. Majestatea sa îl întâmpină ca pe unul drag inimii lui și primi bucuros felicitările lui Iancu.

-Nobile Huniad, mă bucur nespus de laudele pe care mi le-ai adus, deoarece știu că ești cinstit, nu lingușitor și, cel mai important, pentru mine ești omul care îmi poți fi dascăl într-ale conducerii Ungariei, iar eu voi rămâne veșnic un învățăcel.

-Nu m-am gândit să te lingușesc, Majestate. Nu știu cum se face asta, la viața mea n-am lingușit pe nimeni. Nu știu ce ai văzut la mine de m-ai încărcat cu atâtea slujbe grele, iaca voievod, comite de Timiș, Ban de Severin. Toate sunt grele, cu precădere azi, când unii nobili cu slujbe înalte din preajma Măriei Tale răsuflă ușurați și poate că își spun: gata, e liniște în țară, e pace de afară, putem să ... fără grijă!

-Ce vrei să spui, Iancule? Iar mă uimești, iar trebuie să mă așez ca un învățăcel și să te ascult cu mare atenție.

-Majestate, nimic nu s-a terminat bine pentru țara asta, Ungaria, și nici pentru rege și curtea regală. Zici că avem pace în țară și avem și pace din afară! Grea păcăleală, Majestate. Grea și mare! Să le luăm pe rând:

-Mai întâi, o fi pace în Ungaria, poate pe ici, colea. Dar în Transilvania nu-i pace și nu va fi până în veac. Mai zilele trecute s-a încheiat rășcoala de pe dealul Bobâlna. Câteva mii de țărani iobagi au fost tăiați, spânzurați, înțepați. Alte câteva mii de nobili unguri, sași și secui s-au legat cu jurământ, prin Unio Trium Nationum să se ajute între ei dacă prostimea va mai încerca vreodată să le pună gând rău. Majestate, eu sunt din neam valah. Unde sunt nobilii valahi? Pe ei de ce nu i-au chemat ungurii, sașii, secuii, să se lege cu jurământ să se ajute unii pe alții, la necaz? De ce valahii sunt cei mai mulți iobagi în Ungaria? Iobagii pe de o parte, nobilii pe de alta, nu se vor iubi ca frații niciodată! Mai este ceva ce-i rău de tot: nobilii cei mari

nu-i vor iubi în veac pe nobilii cei mici. Mocnit sau pe față, nu-i pace în Transilvania!

-Al doilea, că-i armistițiu cu turcii este foarte bine! Dar pentru cât timp? Ce clocește Sultanul acum? Ce scârbe are față de Vladislav Rex, față de Talloczi grof, față de Iancu Corvinul? Nu știm, dar fii sigur, Măria ta, că Murad Sultan se întărește, adună oaste și socoate să pornească către Dunăre ca să ne jefuiască de toate bunurile, să ne fure libertatea! Nici când musulmanul nu se va lepăda de ură împotriva ghiaurilor. Când ne va păli din nou Murad Sultan? Cândva, la o toamnă ori la o primăvară!

-Și acum ce ai de gând să faci, ca voievod, în Transilvania?

-Trebuie să caut cuțit cu care să tai din lungul nasului la marii nobili, dar așa fel ca nici sânge să nu curgă și nici de durut să nu-i doară. Asta mai înainte de multe altele. Apoi trebuie să-i îmbunzez pe țăranii iobagi să răspundă la chemarea Majestății tale ori a mea, a voievodului și să se înscrie la oaste, ca să apărăm țara de va fi nevoie. Că acum, după Unio Trium Nationum, țăranii nu vor veni la oaste, chiar de-și pierd tot pe acest pământ. Și mai trebuie să fac ce m-a învățat Pippo, să adun bani la vistieria țării. De la toți care au și pot da, trebuie să strâng dar să le las și lor, să nu piară de foame.

-Asta să faci, nobile Iancu! mai zise regele și îl îndemnă să adune bani, grabnic, la vistieria țării.

La castelul din Hunedoara sala Cavalerilor era gata să-și primească oaspeții. Iancu trimite olăcar în toate ținuturile pentru a-și aduna neamurile, să-i facă pe toți slujitori ai săi pentru binele țării. În ținutul Sătmăruului o are pe sora lui, măritată cu Pancrațiu Dindeleag, un nobil bogat, dar vestit ca om cinstit și drept. Îl face voievod al Maramureșului. Își apropie pe fostul vicevoievod al acestui ținut, pe Nicolae de Ocna Sibiului, păstrându-l în scaunul de vicevoievod. De ce o face? Doar pentru că sunt neamuri? Nu, o face mai ales pentru că acești oameni sunt cunoscuți ca fiind dreți și cinstiți și multă lume îi urmează.

La miazăzi are neamurile soției, marele clan al lui Gereb de Vingard. Se mai cunosc alte danii și strădanii: 25 de sate din ținuturile Hunedoarei și Albei sunt făcute danii de către regele Vladislav unor mici nobili din Geoagiu, Turdaș, Iladia. Cnezilor din Vad, Râul-Alb, Râul Bărbat le înnoiește actele de proprietate și le întărește drepturile cneziale. Întărește legăturile sale cu neamul Kândeștilor, inimoși viteji participanți la toate campaniile organizate

împotriva turcilor. A reușit să-i adune pe toți și când sala Cavalerilor s-a umplut, Iancu astfel le-a vorbit:

-Iubiți oameni buni, egali între voi și egali cu mine! Ne-am adunat aici, în această Sală a Cavalerilor ca să ne spunem păsul față de iubita noastră Patrie, să ne sfătuim împreună ce să facem ca să o păzim de dușmanii din interior precum și de cei din afara hotarelor. V-am spus că suntem toți egali, deși v-am așezat într-un anume fel, după rangul și averea fiecăruia. Avem în rândul din față pe marii nobili, cei care au cele mai multe și mănoase moșii. Dar care au, fiecare casă nobiliară, oastea proprie de luptători, apărători ai averii și ai oamenilor, de la cei cu rangul nobiliar cel mai mare până la ultimul Familiar. Așa, după cum vedeți singuri, aici sunteți puțini mari nobili dintre toți câți trăiesc în Patria noastră, Transilvania și mai pe larg, în regatul Ungariei. Regele nostru Vladislav I-ul zice că i-a pus capăt războiului intern dintre unii înalți nobili care sunt fideli regelui Ladislau Postumul și ceilalți, care îi sunteți fideli lui, și vă aflați aici, în această sală. Eu zic că regele nostru Vladislav nu are deplină dreptate. Pacea este șubredă, ea se va destrăma atunci când țara își va învinge dușmanul de la hotare, iar în interior poporul va trăi din ce în ce mai bine, mai chivernisit. Atunci unii vor lovi, pe față, ca să dobândească mai multă putere, să fie deasupra noastră, a celor de față și să se chivernisească mai mult pentru sine din averea țării. Pacea de acum este bună și noi, cei egali unii cu alții avem datoria să o păzim. Că dacă facem loc războiului dintre frați, dușmanului de afară nu-i va trebui mult ca să ne piardă, să ne facă pașalâc. Primul meu îndemn este să nu răspundem provocărilor pe care ceilalți înalți nobili le-ar lansa cu voie ori numai din obiceiul cel rău al firii lor.

În sală se făcu o ușoară rumoare. Nobilii din primul rând priviră spre cei din spatele lor. Își recunoscură neamurile mai puțin avute și chiar și pe cei mai săraci. De ce voievodul Iancu îi numise egali între ei, cei din această dietă? Unul dintre acești înalți nobili scăpă acest cuvânt, Dietă. El puse întrebarea lui Iancu:

-Măria ta, Voievodule, suntem aici ca o Dietă a Transilvaniei. Așa ne socoți? Și ce anume vrei, de la noi?

-Dietă, nobile domn, pe drept ai văzut și ai simțit că parcă am fi o Dietă chemată la adunare, aici. Asta suntem, Dieta Familiarilor Transilvaniei, pentru că toți ne iubim Patria la fel, de aceea suntem egali în iubire și îndatorare față de Patrie. Patria ne numește Familiarii ei, datoria noastră este să o iubim neîncetat și să o apărăm

de toți dușmanii. Sunteți de aceeași părere cu mine că trebuie să păzim pacea internă, pe care o avem acum? Sunteți de acord că de noi depinde această pace, nerăspunzând provocărilor? Dacă sunteți de acord, atunci să trecem mai departe, la pacea șubredă pe care o avem cu Imperiul Otoman, dușmanul care a ajuns să ne fie vecin, furând libertatea vecinilor noștri creștini cu care am trăit până acum. Murad Sultan s-a retras de sub zidurile cetății Belgrad nu pentru că ar fi un mare iubitor de pace ci pentru a-și linge rănila, ca un lup jigărit, flocăit bine în încăierarea cu noi, care suntem pavăza creștinătății. El are puțința de a-și aduna rândurile armatei uriașe pe care o are într-un timp scurt, exact cât este răgazul dat de această pace. Apoi va porni din nou războiul, cu noi, cu Ungaria adică, prada pe care vrea să o înfulece repede. Suntem pofta lui Murad. Dacă el se pregătește de război, noi nu trebuie să facem la fel?

De data asta rumoarea din sală crescuse, se auziră voci înalte, strigând îndemnuri războinice.

-Da, trebuie să ne pregătim de război! Dar nu vom putea aduna o oaste la fel de mare și de puternică așa cum o are Murad Sultan. Trebuie să ne pierdem curajul că suntem mai puțini și mai slabi? Marii generali ai timpurilor din urmă au câștigat bătălii ce au rămas răsunătoare în istorie, cu armate mai mici dar folosind strategii mai bune. Lipsa puterii prin număr o putem înlocui prin istețime și prin inimă, prin iubire de țară, de Patrie.

De aici încolo Iancu le arătă planul său.

-Turcii pot aduna o armată de două sute de mii de oameni, într-un timp scurt. Noi le stăm în față cu 12 – 20 de mii de oameni. Un luptător ungur are a se lupta cu zece dușmani deodată! Este cu puțință așa ceva? Sigur că nu! Dar un luptător ungur poate fi mai bun decât unul turc. Poate decât doi turci, unii chiar ar face față la trei sau patru dușmani deodată. Și, mai departe, ce putem face? N-avem alta decât mintea, să ne folosim mintea ca armă mai puternică. Armata turcă se mișcă foarte repede. Pedestrașii lor, faimoșii ieniceri pot alerga o zi întreagă fără a obosi prea mult. Această viteză înseamnă surpriză, înseamnă frică, descurajare, fugă din fața adversarului. Am văzut armata husiților luptând împotriva oștirii regelui nostru, Vladislav. Ei au folosit această viteză mutându-și oștenii umblători pe jos cu căruțe făcute puternice, ca niște fortărețe. Într-o asemenea căruță încap până la 20 de oameni. Și ceva în plus, care îi sperie de moarte pe dușmani. Ei, husiții, folosesc tunuri de câmp, ușoare, dar care bat

la o depărtare mult mai mare decât bat arbaletetele, iar arcurile simple nu mai sunt de folos nicicum. Arma de foc este arma care poate face ca un luptător cu o muschetă să poată bate zece dușmani de la distanță! O astfel de armată trebuie să ne facem, rapidă, curajoasă și folosind arme de foc.

-Dar asta costă mulți bani, zise unul din nobilii din primul rând! De unde atâția bani?

-Îi vom găsi, oameni buni, trebuie doar să ne folosim capetele ca să gândim cum trebuie. Mai întâi trebuie să folosim tot ce avem cât mai bine. Iată, avem ocne de sare de unde putem scoate bolovani uriași doar rostogolindu-i, că se află la suprafață. Acum această avere este, în bună parte, furată! Eu, voievodul Transilvaniei, voi face legea să fie respectată aici. Foarte repede, mă leg! Trebuie să creștem breslele meșteșugarilor. Putem face și noi țesături, să nu le cumpărăm din apusul Europei cu bani grei. La fel, putem face încălțări. Putem vinde cirezile de vite în loc să ne lăsăm jefuiți de turci.

Ședința Dietei lui Iancu se termină târziu, însă oamenii pleacă de acolo cu inimi mai ușoare. Câștigaseră multă încredere, Iancu le zugrăvise țara altfel decât o vedeau unii, ca o vacă bună de muls și de tăiat. Însă trebuiau să se miște repede. Iancu își folosi averea ca să plătească mai mulți lefegii. După socotelile sale dintr-o moșie de o sută de sate se puteau obține, într-un an, o mie de florini. Iar un lefegiu bun costa până la zece florin pe lună. Deci 120 de florin pe an. Câți lefegii puteau fi cumpărați de o asemenea moșie? Câte asemenea moșii avem în Transilvania? Dar în toată Ungaria? Când ajunseră să discute despre o armată de lefegii, Iancu le ceru să răspundă la o întrebare:

-Prin ce este mai bun, pe câmpul de luptă, un lefegiu față de un luptător venit la război direct de la coarnele plugului?

Iar răspunsul fu găsit imediat: prin instrucție. Lefegiul se instruieste toată ziua, tot anul, cu toate felurile de arme. Își întărește mădularele antrenându-se cu armele, în timp ce țăranul prinde ceva putere în brațe prin munci grele, în gospodărie. Secretul unei armate puternice este instruirea. Putem să ne instruim mai mult și mai bine.

Hasna acelei ședințe de Dietă se arată curând. Murad Sultan își refăcu armata mai repede decât socotiseră ungurii. El se trăsesse spre miazăzi, prin Macedonia pe care o jefuise cumplit, dar lăsase în urmă niște roiuri de viespi care nu-i lăsau pe unguri și pe sârbi să trăiască

în liniște. În fruntea acestor viespi se afla Ishak Beg, pașa din Semendria, cu achingiii lui.

-Noi ungurii îi știm de frică lui Ishak, zise nobilul Ianoș Talloczi.

-Păi, atunci hai să-l facem pe Ishak să ne știe și pe noi de frică, răspunse Iancu. Pippo m-a învățat că cea mai bună armă de apărare este atacul. Să-l atacăm, dară! O să intrăm să-i dăm binețe, poate să-l întâlnim pe drum.

Și au intrat pe pământul sârbesc, acum făcut pašalâc, cale de trei zile. Cunoscându-i că-s creștini, sârbii din sate ieșeau din ascunzișuri și îi blagosloveau, făceau cruci mari crezând că aceștia au venit să-i slobozească de tot răul. După trei zile de călărit în care nu au dat peste nici un turc, peste unul măcar, Iancu hotărî că-i destul și porunci să întoarcă caii. Zilele acestea trei fuseseră frumoase, era cald încă la 8 octombrie! Și pe când mergeau ei, agale, numai ce le-o ieșit oastea turcilor în cale. Oastea lui Ishak Beg era desfășurată, cu ienicerii pe mijloc, arcașii în spatele acestora și achingii călări pe laturi. El aștepta ca ungurii să rămână în coloană și să atace ca bezmeticii. Dar Iancu porunci, scurt, cavaleriei ușoare să protejeze coloana pedestrașilor pe laturi. Cavaleria grea, cu platoșe și apărători din fier pe brațe, pulpe și pe cai, ieși în față, pe centru, în timp ce pedestrii se trăgeau la adăpost. În timp ce se făceau acești pași, din spatele zidului de fier zbură o ploaie de săgeți, trase de arcașii care nu se arătaseră până atunci. Aceste săgeți fură surpriza cea mare, la care turcii nu se așteptau. Arcașii își făceau lucrarea mai departe în timp ce catafracții (cavaleria grea) începu să înainteze, mai întâi la pas, apoi din ce în ce mai repede. Ishak privea ca la teatru. El încă nu își revenise din surpriza de a vedea o armată trecând la desfășurarea forțelor, disciplinată, fără poticneli, repede și sigură pe fiecare oștean. Când linia cavaleriei grele se apropie la distanță de o aruncare de săgeată, atacară și turcii. Nici un călăreț nu căzu, nici un cal nu se poticni în linia maghiară. Până să-și încarce arcașii al doilea rând de săgeți, cavaleria dădu iama în mijlocul lor. Ienicerii se împrăștiu, poticnindu-se de călăreții proprii de pe laturile lor. Învălmășeala crescă, oastea turcă era dată peste cap. Atunci intră în luptă cavaleria ușoară maghiară. Era un seceriș nemaipomenit până atunci. Acum turcii rupseră rândurile și o luară la fugă. Scape cine poate! Când turcii își arătară fundurile șalvarilor, din spatele liniei de pedestrași apără o a doua linie de catafracți. Era rezerva care nu fusese îmbrăcată în fier cât timp coloana se aflase în marș. De îndată ce

începu lupta, linia a doua a cavaleriei grele, odihnită, se puse în mișcare ca un tăvălug cu țepi. Rolul lor era să-i urmărească pe fugari, să-i doboare, să-i taie, să nu-i lase să se reorganizeze, cu nici un chip. Astfel, urmărirea resturilor mândrei oști de prădători, cu iatagane, cizme roșii cu ciucuri și turbane întărite cu plăci de fier, se încheie la porțile cetății Semendria, unde puțini dintre cei rămași au apucat să se adăpostească.

Oastea maghiară pierdu puțini oameni. Printre aceștia l-au descoperit pe Ioan cel Tânăr (Ifju Ianoș), fratele mai mic al lui Iancu. El fusese împuns de la spate, sub grumăzar. Iancu l-a plâns și l-a condus la mormântul ce-i fusese pregătit în grabă, în catedrala episcopală din Alba Iulia. Doliul lui Iancu fu întrerupt brutal. Alți nori de furtună se ridicau pe cerul toamnei, nu era timp de plâns, nici de bocit!.

Ciocnirea armatei lui Iancu cu cea a lui Ishak Beg avusese loc pe 11 octombrie 1441. În aceeași zi, la multe mile depărtare, la Târgoviște cetatea de scaun a Țării Românești, sosi olăcar de la Țarigrad, de la Înalta Poartă.

-Citește cartea, logofete și spune-o și pe limba noastră, să audă Divanul ce vrea Măritul Padișah de la noi. Cel ce ședea pe scaunul domnesc era Vlad al II-lea Dracul, fiu al lui Mircea cel Bătrân. Jocul lui duplicitar fusese ghicit la Serai și Marele Vizir hotărî să-l pedepsească. Imperiul pândea un bun prilej pentru a ataca Ungaria și a o supune. Dar toate acțiunile semilunii erau dejucate de stăpânii de la Buda cetate. Cineva aflat aproape de Divanul otoman trimitea carte ticăloasă ungurilor și atâta timp cât această vulpe vicleană nu era prins, nici un plan de campanie spre Buda nu va avea sorți de izbândă. Vlad Dracul era, în ochii Marelui Vizir Halil Candarli Pașa, un trădător. Trebuia prins și supus la cazne.

-Sultanul Murad al II-lea te cheamă, Măria Ta, să aduci haraciul și să te închini lui, împreună cu cei doi fii mai mari, Radu și Vlad. Și mai zice cartea, că nu trebuie să te sperii de basmaua neagră de mazâl, că Luminăția Sa este bucuros să te aibă slugă vrednică la Dunăre. Așa să faci și nu altmintreli, zice la urmă cartea.

-Să nu te duci, Măria Ta, Marele Vizir vrea să te piardă. A aflat că ai primit inelul cu dragonul, semn că ești Cavaler al Dragonului, ordinul înființat de riga Sigismund.

-De nu mă arăt la fața Luminăției sale, țara va fi în primejdie. La acest ceas nimeni nu poate să ne vină în ajutor. Regele Vladislav al

Ungariei abia a încheiat pacea cu regina văduvă Elisabeta, Ungaria este slăbită de războaiele dintre nobili, nu are vlagă să ne dea ajutor. Și de ar trimite o oaste în ajutor, cât de mare ar putea fi aceasta? Nu, boierii mei, nu am încotro, trebuie să mă încred în vorbele vulpoiului Halil. Pentru binele țării.

Vestea capcanei întinse lui Vlad al II-lea ajunse curând la Alba Iulia, la scaunul voievodului Iancu. În aceeași vreme a ajuns la Târgoviște și vestea izbânzii lui Iancu asupra lui Ishak Beg. Iată, soarele începe să strălucească dinspre Ungaria, speranța creștinilor de la Dunăre reînvie. Dar pentru Vlad Dracul era prea târziu! El a fost întâmpinat cu brațele deschise de Padișah, în cinstea lui marea metarhana¹⁹ a fost trimisă la porțile Adrianopolei iar banchetul care fusese pregătit la Serai i-a spulberat neîncrederea. Dar atât a fost zâmbetul plin de miere al Sultanului. A doua zi Vlad voievod a fost arestat și aruncat în închisoare, tocmai la Galipoli. Boierii din suită au fost sloboziți să se întoarcă, neștirbiți, dar când trecură Dunărea la Giurgiu văzură acolo corturile întinse adăpostind o oaste de 12.000, gata să treacă Țara Românească prin sabie, să o facă pașalâc. Pe fiii chemați în scrisoarea Marelui Vizir Halil, Radu și Vlad, Vodă Vlad al II-lea îi lăsase acasă, împreună cu fratele lor mai mic, Mircea, de 12 ani. Porunca Sultanului a fost ca cei doi prinți să fie duși la Înalta Poartă, iar Mircea să rămână conducătorul Țării Românești.

-Majestate, Halil și Murad ne-au dat o grea lovitură. Arestarea lui Vlad Dracul și aducerea oastei de 12.000 de oșteni la Giurgiu ne arată, cât se poate de limpede, că turcii ne vor lovi curând. Eu sunt îngrijorat, Majestate. Țara nu este încă destul de pregătită pentru un război cu turcul, iar ajutoare nu avem de unde primi. Polonia poate trimite un contingent minor, poate câteva sute de ostași. Dar Apusul nu va mișca un deget. Putem să strigăm după ajutor la Suveranul Pontif, dar nici de acolo nu va veni un ajutor de nădejde. Trebuie să-i obligăm pe baroni să sprijine apărarea țării cu banderile lor. Altfel, nu putem ...

-Nobile Iancu, drept ai grăit! Suntem singuri, toată nădejdea este în noi. Eu nu sunt atât de speriat pentru că Dumnezeu ne-a binecuvântat cu un mare general, care va ști să-i înfrunte pe necredincioși. Darul pe care l-ai primit de la Dumnezeu este binecuvântarea noastră. Cheamă-ți toate ajutoarele din țară,

¹⁹ Meterhana = fanfare militară, foarte zgomotoasă

angajează lefegii căci noi ne vom îngriji de plata lor. Pregătește Transilvania de apărare, căci turcii acolo ținesc.

Regele avusese dreptate. În primăvara anului următor, 1442, o oaste numeroasă trecu munții și se revărsă în Transilvania pe la Turnu Roșu. Iancu a fost prins nepregătit, abia întors acasă, la Alba Iulia după campania împotriva lui Ishak Beg. În fruntea oastei invadatoare se afla Mezid Beg, pașa de la Vidin, cunoscut ca un general priceput. După ceasuri lungi de frământări, în timp ce o parte din armata lui Mezid ataca Sibiul, iar restul se revărsa în jur, jefuind și luând populația în robie, Iancu chemă țara la oaste. Nimeni nu avusese curajul să proclame o asemenea mobilizare, mai cu seamă că de la reprimarea răscoalei țăranilor din 1437 – 1438 nu trecuseră decât 4 – 5 ani. Nobilimea, mare și mică, se temea să vadă țăranii înarmați. Și totuși, Iancu riscă. Altă scăpare nu exista, țara singură trebuie să se apere. Nădejdea era în Dumnezeu, iar încrederea mulțimii în Iancu, valahul devenit voievod într-o țară în care cea mai mare parte a poporului vorbea românește, a fost calea salvării. De peste tot, dinspre miazăzi și miazănoapte, de la apus și din munți, de la răsărit, mulțime de luptători veneau spre Alba Iulia. Pe drum, apropiindu-se, se constituiau în unități de luptă gata să se alăture oștirii de lefegii, bine antrenată de conducătorul lor. Curierii lui Iancu străbăteau drumurile țării, purtând în loc de stindard o sabie însângerată și chemând poporul la luptă. Era poruncă, ostașii din sate și de la oraș trebuie să intre în armata țării, fiecare cu armele lui. Secuilor de la munte le-a trimis poruncă să vină degrabă în ajutor.

Iancu se afla în spatele zidurilor cetății de scaun, Alba Iulia, așteptând să se adune armata țării. Dar turcii s-au desprins de zidurile Sibiului și au înaintat spre Alba. Dacă luau capitala Transilvaniei, victoria lor ar fi fost deplină. Deși forțele lui erau puține, Iancu nu a zăbovit. A ieșit în întâmpinarea liniilor de atac otomane și a izbit cu furie. El conducea atacul, înconjurat și apărat de banderia lui, de garda lui de prieteni, pe care singur i-a ales și tot singur i-a instruit. Înceșterea a fost teribilă. Turcii luaseră poziții de atac în partea de miazănoapte a cetății de scaun, pe malul drept al Mureșului. Aripa lor dreaptă se sprijinea pe dealurile dinspre apusul râului, iar aripa stângă era așezată în satul Sântimbru. Tot acolo Mezid Beg ascunsese și o rezervă consistentă de cavalerie, pentru a ataca și a spulbera oastea lui Iancu dacă aceasta ar fi fost cuprinsă de panică. Iancu a atacat cu aripa dreaptă a micii sale oștiri, forța izbiturii fiind atât de

mare încât turcii mai întâi s-au clătinat. Dar Mezid nu era un general de mână a doua. A aruncat rezerva în luptă, contraatacând. Ungurii sunt opriți, apoi presiunea asupra lor crește. Exista pericolul de a fi copleșit de numărul mare al atacatorilor. Iancu a ordonat retragerea în cetate. Văzând că ungurii fug din calea lor, turcii atacă centrul oastei maghiare și fac prăpăd. În luptă a căzut tăiat episcopul Gheorghe Lepeș, cel care în urmă cu patru ani, smintit și rău, provocase ridicarea țăranilor la răscoala de la Bobâlna. Se vede că Dumnezeu a hotărât să-și spele cu sânge păcatul orgoliului și al purtării nedrepte față de turma lui săracă și înfometată.

Porțile Albei s-au închis. Turcii, crezându-se învingători s-au risipit după obicei, în toate părțile, după pradă. Cetele disciplinate, de ieniceri, au fost conduse spre Sibiu, să întărească forțele de asediu.

Iancu a câștigat un răgaz, timp în care ajutoarele așteptate au ajuns la porțile Albei. Secuiei au venit cu formațiile lor de luptă, cunoscute ca puternice, disciplinate. După ei au venit trupele sașilor din Brașov și Țara Bârsei, conduse de judele regal Anton Trautenberg. Acum armata lui Iancu se contura ca o oaste organizată corespunzător, care putea fi condusă și dirijată pe câmpul de luptă după voia generalului său. Coloanele de oșteni simpli, țărani cu arme improvizate din uneltele lor de muncă au fost organizate de lefegiii lui Iancu după ținuturile de origine și după tăria armelor de luptă cu care erau dotați. Aceștia au fost păstrați mai mult ca rezerve, Iancu nu a vrut să-i sacrifice degeaba. Acest fapt a fost apreciat și mult lăudat de oamenii simpli. Încrederea în Iancu a crescut semnificativ. Iancu a văzut cu câtă îndârjire se uitau acei oșteni spre el, înțelese că a sosit ceasul lor, al creștinilor încrezători în cauza lor dreaptă, încrezători în conducătorul lor. Și a decis să iasă la atac, să-i urmărească pe turcii împrăștiați, dezorganizați.

În mijlocul căpeteniilor lui, Mezid Beg tocmai comenta încheștarea pe care o considera ca o victorie finală. Povestea că Iancu a fost cel mai înfocat luptător. A recunoscut că n-a văzut la viața lui un asemenea luptător care a însușit oștirea sa. De aceea, zicea Mezid, dacă ne mai întâlnim cu acest ghiaur pe câmpul de luptă, fiecare oștean de-al nostru trebuie să se zbată să-l omoare. Cine îl va ucide pe Iancu va primi o răsplată mare.

Tocmai atunci au ajuns la urechile lui Mezid strigătele de panică ale turcilor răsfirați pe cale de retragere spre Sibiu. Văzând că ungurii atacă cu forțe noi, mai mari decât au avut la prima ciocnire, Mezid

porunci oprirea fugarilor și refacerea formațiunilor de luptă. De asemenea, a lansat promisiunea de mare răsplată pentru cel care va reuși să-l doboare pe Iancu, să-l scoată din luptă. Imediat această noutate se răspândește, fiind purtată din gură în gură. Cei care îl văzuseră pe Iancu luptând au transmis amănunte despre ținuta lui, despre armură, coif, cal și altele. Când lupta a reînceput, acum trupele fiind altfel așezate, printre turci a trecut ca un fior îndemnul de a-l căuta pe Iancu și a-l ucide.

Înțelegând în ce pericol se află conducătorul care câștigase dragostea întregii armate, un mic nobil, slujitor al Iancului se oferă să-și schimbe unele piese din armură precum și armele cu cele ale comandantului, pentru ca acesta să fie mai bine apărât de oamenii lui. Simon Kamonyai era numele acestui slujitor devotat. De îndată ce schimbul de armuri și de arme avu loc, în oastea turcilor se produse o mare vânzoleală. Deși Iancu a poruncit ca Simon să fie apărât, acesta a fost smuls din mijlocul apărătorilor lui, izolat, apoi ucis. Un strigăt de mare bucurie se ridică din mijlocul turcilor. Toți credeau că lupta s-a încheiat, dacă Iancu a fost ucis înseamnă că armata ungarilor se va destrăma, oștenii se vor descuraja și vor fugi, căutând să-și apere pielea fiecare.

Dar nu, ceva rău se întâmplă. Aceasta a fost o capcană, Iancu n-a murit, el conduce lupta mai departe. Curând se răspândește vestea că Mezid a căzut, ucis. Apoi se află că și fiul lui a căzut în luptă. Acum moralul armatei otomane cade, se destramă. Începe panica, fuga, dezastrul. Turcii sunt urmăriți și decimați, cei mai aprigi urmăritori sunt valahii prințului Basarab, fiul lui Dan al II-lea, pe care Iancu vrea să-l pună voievod al Țării Românești, în locul lui Vlad al II-lea, Dracul, care se afla în temnița turcului.

În luna iulie 1442 vestea strălucitei victorii a lui Iancu de Hunedoara asupra oștirii otomane s-a răspândit peste tot, ajungând până în Italia și Germania. La Buda se organizează serbări în cinstea eroului, regele promite daruri și danii.

Rezultatul înfrângerii armatei sale l-a determinat pe Sultanul Murad să cugete mai mult asupra celor întâmplate. Țara Românească, cu Basarab la cârmă și cu susținerea lui Iancu, voievodul Transilvaniei reprezintă o pierdere grea pentru Sultan. Acesta se hotărăște să schimbe înfrângerea măcar într-o mica victorie. El știe că Vlad Dracul era simpatizat de poporul valah. Se hotărăște și îi redă acestuia libertatea, eliberându-l de la Galipoli. Îi

dă și tronul înapoi, smulgându-i promisiunea că nu va mai lupta, șuhan, împotriva Sultanului și a Imperiului.

Din Țara Românească Iancu trimite carte regelui Vladislav.

„Majestate, am trecut munții urmărind cetele prădătoare de turci aflați în retragere după ce l-am învins în bătălie pe Mezid Beg, pașa de la Vidin și i-am spulberat oastea. Având multe ajutoare sosite la Alba Iulia după ce am poruncit ridicarea la oaste a întregii Transilvanii în fața primejdiei, nu m-am oprit la hotarul nostru ci am trecut mai departe, să curăț țara peste care m-ai pus voievod și să-i pedepsesc pe turci, să nu mai cuteze a ne călca pragul. Cu cât Sultanul are mai puțini oșteni, cu atât mai greu îi va veni să ne atace. Mai află, Majestate, că am găsit Țara Românească fără cârmuitor. Vlad Dracul este închis de Sultan la Galipolli cetate, iar fiii lui mai mari, Vlad și Radu sunt ostatici, după cum am aflat, într-un orașel, Egrigoz, din Anatolia. De formă, Sultanul a pus voievod pe mezinul lui Vlad Dracul, Mircea, de 12 ani. Mi-a venit lesne să mai zăbovesc, cu folos, pe aici, să curăț și această țară de câinii haini și să-l apăr pe Basarab al II-lea pe care l-am pus în scaunul domnesc, după ce a depus jurământ de vasalitate față de Majestatea Ta. Cât mai este vreme bună mai stau aici, că lesne îmi este să culeg prăzile pe care toți turcii le-au furat în acest război. Cetele mele călări colindă țara pe malul stâng al Dunării și taie tot ce are șalvari peste buci.”

Scrisoarea lui Iancu sosi la timp la Buda. Acolo se afla un trimis al Sultanului care venise cu o propunere de pace, în schimbul cedării Belgradului ori plata unui tribut. Era vara anului 1442. Solia Sultanului sosise la Buda după ce Vlad al II-lea Dracul fusese înscăunat la Târgoviște iar Basarab al II-lea se retrăsese în Transilvania. Regele, având proaspete știrile despre victoriile lui Iancu a respins propunerea de pace a Sultanului. Acesta, înfuriat, a adunat o oaste de vreo 80 de mii de oșteni și i-a trimis, avându-l pe beglerbegul²⁰ Rumeliei, Șehabeddin, în frunte, să-l ucidă pe voievodul Țării Românești, să transforme țara în pašalâc și să treacă munții în Transilvania, să jefuiască și acolo. Mai avea cu el 6 begi²¹ mari și 2 sangiaci²² din Anadolia.

²⁰ Beglerbegul Rumeliei = comandantul tuturor oștilor din Rumelia, denumirea provinciei turcești din Europa

²¹ Beg = guvernator al unui oraș sau provincie din Imperiul Otoman

²² Sangiac = guvernator al unei subdiviziuni dintr-un pašalâc.

-Măria Ta, turcii au trecut Dunărea pe la Nicopole. Sunt mulți, câtă frunză și iarbă. Trebuie să fugim din calea lor, nu este timp să așteptăm ajutoare de la unguri. Așa strigau olăcarii sosiți în goana cailor de la Dunăre, în acele zile de la sfârșitul lui august.

Vlad al II-lea Dracul se afla în scaunul de la Târgoviște, nu avea nici o lună de când fusese adus acasă și pus în scaunul domnesc cu meterhaneaua otomană de la Giurgiu. Acum Șehabeddin repezise spre Târgoviște cinci sute de achingii ducându-l cu ei pe marele imbrohor²³ cu poruncă să pună năframa neagră de mazâl pe umărul lui Vlad Dracu, să-l lege și să-l aducă la Adrianopol, la judecata Sultanului. Că ticălosul ghiaur jurase că nu se va mai înturluca cu ungurii, că va fi loial Înaltei Porți. Dar acela în care Sultanul își pusese nădejdea că nu va mai sta alături de unguri, căruia nici nu i se uscaseră cizmele de apa Dunării, nici nu se așezase bine pe scaunul de domnie, imediat trimise sol ales la Buda, jurând credință Ungariei.

A fugit spre munți, a trecut pe la Rucăr căutând să intre în Țara Bârsei. Acolo trebuia să afle unde anume se găsea voievodul Iancu de Hunedoara, să-și unească cu el cei aproape o mie de oșteni pe care îi avea în plată și să facă ce anume vor hotărî ungurii să facă mai departe.

Știrea despre intrarea turcilor în Țara Românească a ajuns la Alba, la curtea voievodului Iancu, a treia zi. Oastea de mercenari se afla în tabără, în apropiere de Alba. Iancu a dat poruncă de pornire la drum. Urmau să coboare prin trecătoarea Rucăr, drum pe care putea trece cu căruțele husiților. După veștile ce-i soseau din șase în șase ceasuri, turcii se împărțiseră. Grosul oștirii atacase spre Târgoviște, iar câteva cete de achingii, ca la vreo cinci mii de oameni, porniseră jaful și pârjolul. Prada lor a fost bogată, că românii nu apucaseră să-și ascundă merindea și nici toate vitele. A doua zi Iancu întâlni cetele de călăreți ale lui Vlad la câteva leghe de Brașov. Voievodul muntean înaintă singur, cu brațele încrucișate la piept, spre capul coloanei, acolo unde Iancu călărea înconjurat de banderia sa.

-Măria ta, îngăduie să-mi plec genunchiul în țărână și să dau glas jurământului de închinare ca vasal, întocmai cum ți-am scris în cartea pe care am trimis-o de cum am trecut Dunărea. Jur cu toată tăria că

²³ Marele imbrohor = comis împărătesc trimis de Sultan pentru a investi un demnitar ori a-l destitui, mazili.

sunt cinstit, inima mea nu va înceta să bată pentru țară și nu mă voi pleca turcului, oricare ar fi prețul pe care va trebui să-l plătesc.

-Ridică-te, Doamne și nu îngenunchia, răspunse Iancu în limba română, astfel că cei mai mulți oșteni din cele două armate îi înțelegeau zisa, atât pe a lui cât și pe a voievodului muntean. Să nu zăbovim prea mult, că ticăloșii necredincioși aduc vătămare țării. Trebuie să-i alungăm, să-i scoatem din țară ca pe niște măsele stricate.

În prima zi a lunii septembrie, întâia zi a anului nou creștin ortodox, iscoadele aduseră vestea că turcii se află la câteva aruncări de săgeată de intrarea într-un loc strâmtorat între dealurile ce coborâseră din munții cei înalți. De cele două părți ale râului Ialomița câteva pâlcuri de răchiți și salcâmi ascundeau luciul de apă înșelător al bălților care singure puteau fi capcane mortale. De acolo până la ieșirea din strâmtoare mai era loc de așezat linia de sulitași și pe cea de arcași. Cavaleria ușoară fu trimisă adânc în pădurea care trebuia să freamăte și să se zbuciume, ca o ființă vie când oastea valahă va da semnul de început a încăierării. Cele două oști se opriră față în față. Soarele își trimise ultimele sulite de foc spre crestele munților și dealurilor dinspre miazănoapte, apoi doar coroana de foc a astrului ce se culca oboist de truda zilei mai pâlpâi de câteva ori. Și liniștea cuprinse firea, îndemnând-o spre somn.

În zori cele două tabere se treziră și începură să se ațâțe cu vorbe meșteșugite, doar, doar câțiva arțăgoși vor scăpa răbdarea din hățuri și vor ieși la mijloc, la ciomăgeală. După un ceas de strigături și îndemnuri, la porunca căpeteniilor cele două oști se liniștiră. Dar nu dură prea mult acest calm. Goarne sunară și liniile de luptă se porniră unii spre alții. Locul nu era prea larg, românii numeau posade asemenea îngustimi, cu desișuri de arbori subțiri și bălți ascunse sub ierburi crescute înalte. Liniile se loviră ca două capete de bușteni. Fier pe fier, urlete și răcnete îndârjite. La un semn anume știut, românii se traseră spre laturi, formând o deschidere care scoase la iveală două căruțe husite, puse de-a curmezișul, cu pereții ridicați. Puștile pocniră și câte patru tunuri ușoare, de câmp, scuiară ghiulele care se sparseră lovindu-se de oameni și împrăștiind bucăți de fier ascuțite, cuie și câlți înmuiți în dohot, arzând. Oștirea turcă lovită nemilos scăpă un urlet prelung, de suferință. Rândurile din fața românilor se clătinară, mulți căzură la pământ, loviți de moarte sau răniți. Din spatele căruțelor husite intrară în luptă catafracții nemți,

călăreți în armuri de fier, pe cai masivi, de luptă. Săbii grele lucind în soare secerau capete acoperite doar cu turbane, ghioage ținute cădeau de sus făcând prăpăd. Catafracții împingeau înainte făcându-și loc zdrobind carne și oase, în timp ce turcii împingeau liniile din urmă, trimițând oameni și animale la moarte sigură. Nebunia aceasta nu dură mai mult de o jumătate de ceas. Aliotmanul se zburli deodată și răbufni, umflându-se ca un buboi. Frontul se sparse într-o clipită. Turcii urlau retragerea, se îndemneau pe limba lor să fugă, să scape care cum poate. Locul se lărgi destul de mult ca armata lui Iancu să trimită nori de săgeți peste fugari. Tunurile de câmp pocniră iar, apoi se auziră câteva salve de muschete ucigând cu gloanțe nemiloase, trase de aproape. Cavaleria ușoară fu chemată din pădure cu sunete de corn și de trâmbițe. Dar iată, împotriva creștinilor se porniră spahiii. Cavalerie contra cavalerie, bătălia se purta acum cu săbii și sulite scurte, cu topoare de luptă, cu ghioage ghintuite. Iarăși încleștarea ținu oștile pe loc, de parcă două valuri se izbeau una pe alta. Dar ghiaurii fură mai iuți și de această data. Cavaleria ușoară se scurse la dreapta și la stânga, pe lângă bălți, lăsând să strălucească în soarele fierbinte armurile lucioase ale cavaleriei grele. Caii acoperiți cu plăci protectoare, oameni călări parcă turnați în fier, ținând subțiori lănci grele, din fier, înaintară pas cu pas, împingând și călcând în picioare. Acesta fu sfârșitul. Oștirea cea mare, de 80.000 de oameni a turcilor se sparse precum valurile mării izbindu-se de stânci. Călări sau pe jos, ei alergau ținând cât mai departe, pe malurile lalomitei, prin pădure, pe locul șes ... Iar călăreții creștini, din cei grei dar și cei ușori, veneau odihniți, din urmă, tăind fără iertare. Na ... luați ... ați vrut pradă... ați vrut robi! ... Primiți... luați... duceți acasă... luați cu voi ...!

În acea zi de 2 septembrie 1442, pentru turci înfrângerea a fost mai dureroasă decât oricând. Poate doar Timur Lenk să fi lovit mai nemilos decât Iancu de Hunedoara, cu patruzeci de ani în urmă, acolo, pe câmpul de la Ankara.

Capitolul 10

Campania cea lungă

Bătălia de pe râul Ialomița i-a adus lui Iancu un mare spor de faimă. Vestea înfrângerii rușinoase a turcilor fu primită cu serbări până departe, spre centrul Europei. De la călători prin Europa Ioan a aflat că Dogele Venetiei a organizat, la data de 4 noiembrie, o procesiune cu prapuri, steaguri și statui, cu făclii și lumânări pe Canal Grande și în Piața San Marco. Iancu înțelese că în Europa înspăimântată de cruzimea turcească renăștea speranța. Se gândi că acum era momentul cel mai bun ca Papa să cheme creștinătatea la cruciadă pentru a-i alunga pe otomani dincolo de strâmtori.

Ofițerii armatei sale erau adunați în cortul voievodului, a doua zi după victoria împotriva lui Șehabeddin, beglerbegul. Câteva mese fuseseră puse unele lângă altele în mijlocul cortului. Steaguri turcești fură întinse pe mese, în loc de damascuri, iar peste ele, de jur împrejur slugile puseseră cupe, pahare, sticle, bărdace cu vin rubiniu, adus de voievodul Țării Românești din beciurile ascunse sub curtea domnească din Târgoviște. Slugi și oșteni mărunți foiau în jurul acestei mese, așteptând un semn dinspre grupul militarilor adunați, în fundul cortului, în jurul voievodului Transilvaniei. Erau nu mai mulți de cinci sau șase generali care, în sfârșit, ajunseseră să se pună de acord, iar acum ascultau cuvintele lui Iancu.

-Să ne apropiem, domnilor, de masă. Oștirea așteaptă să ciocnim un pocal binemeritat pentru victoria noastră. Setea este mare, domnilor, a o stinge ciocnind și strigând „Vivat” este o mare onoare pentru noi toți. Acolo voi spune ce porunci am să dau pentru această zi și pentru cele ce vor urma.

Semnul fu dat și bărdacele deșertară vinul a cărui aromă îi umplu de avânt pe toți bărbații din jurul mesei, astfel că fiecare puse mâna pe pocalul din dreptul lui și îl ridică, ducându-l la nas și mirosind parfumul nobilei licori. Era un vin ales acesta, pe care Vlad, voievodul Țării Românești îl păstrase ascuns pentru a-l folosi împreună cu prietenii la ceas de mare izbândă. Iancu luă pocalul său și făcu la fel cum făcuseră toți ofițerii lui, mai înainte.

-Domnilor, am dobândit o mare victorie! Se cuvine să mulțumim Domnului Dumnezeuului nostru că de acolo, din înalturi, ne-a ocrotit și ne-a dat tărie să luptăm până la capăt. Vivat! Vivat! Vivat!

Rostise închinarea în limba regatului său, iar ofițerii rămaseră cu ochii la el, așteptând să spună acele vorbe care le-ar fi îngăduit să ducă paharele la gură și să le deșarte, că așa se cuvenea, să fie băută ultima picătură prin care celor căzuți în luptă le făceau parte, în mod simbolic. Întru acestea, Iancu continua:

-Suntem pe pământ creștinesc, se cuvine să vărsăm câteva picături pe acest pământ, ca semn că împărțim izbânda cu cei căzuți dintre noi. Dumnezeu să-i primească în Rai pe toți, ștergându-le toate păcatele săvârșite mai înainte de această luptă.

Făcură gestul ritualic, murmurând cuvintele cuvenite „Dumnezeu să-i primească în Rai! Dumnezeu să le ierte păcatele!” Apoi băură, cu sete, bărbătește și nimeni nu lăsă nici o picătură pe fundul paharului său.

-Ne-am sfătuit cu generalii ce să facem mai departe. Ca unic conducător al oștirii, hotărâsc să nu ne oprim aici ci să mergem mai departe, luând urma necredincioșilor. Domnii mei, izbânda de astăzi este prima pe care am câștigat-o în afara hotarelor Ungariei. Până acum toate bătăliile le-am dat apărând hotarele ori apărându-ne casele și holdele după ce necredincioșii ne-au călcat cu jaf și pârjol. Acum suntem pe pământ care ne este vasal, este pământul fraților noștri creștini ce se află sub ocrotirea regelui nostru. Se cuvine să nu-i lăsăm pe vrăjmași să se hodiească, nici să-și lingă rănilor. Ei sunt slabi acum, noi suntem tari! Să jurăm să nu avem tihnă până nu-i vom alunga cât mai departe de pământurile noastre, venind în ajutorul fraților de credință din Țaratul Bulgariei și din Despotatul sârbesc.

Iancu trase spada din teacă, o ridică deasupra capului, apoi o coborî, ținând-o de zgardă astfel că în pumn strângea aripile crucii închipuite de mânerul armei. Ridică în fața ochilor această cruce sfântă și strigă, cu putere și încredere „Jurăm!”

Oștirea se pregăti de marș. Nu aveau mare grabă, turcii vor lăsa semne clare pe drumul de retragere spre Vidin, locul unde vor rămâne, o parte pentru iernat, iar restul, adică acel corp care fusese oștirea beglerbegului, aștepta hotărârea Padișahului în privința trădării lui Șehabeddin. Adunară trupurile creștinilor căzuți în bătălie, îi pregătiră pentru îngropare în timp ce preoții, catolici și ortodocși, oficiau slujbele cuvenite pentru cei morți. Isprăviră spre seară, apoi se adunară în jurul focurilor să guste din bucate, din cele pe care le aveau ca hrană de acasă, cât și din cele pe care le-au găsit, nespurcate, ca pradă. Căpeteniile puseră străji în jurul taberei și

orându-și schimburile peste noapte, apoi oștirea toată se lăsa somnului. Aveau nevoie de odihnă căci drumul va fi lung.

A doua zi se arătă caldă, cu cerul senin încă din zori. Caii fură duși la adăpat, apoi când pregătirile se gătău oștirea se porni, tăind câmpia spre miazăzi. Iscoadele voievodului muntean aveau să conducă oastea până la târgușorul Oltenița, unde Argeșul se varsă în Dunăre într-un loc cu vad bun. Porniră apoi pe malul bulgar al fluviului către Vidin, unde socotea Iancu că vor da peste oaste otomană așezată în formație de apărare, cu gând de a-i bate pe ghiauri ca să spele rușinea înfrângerii de la Ialomița.

Septembrie se apropia de sfârșit și toamna cea ploioasă încă stătea departe de aceste ținuturi arse de o secetă lungită, de mai mult de două luni. Cetele mărunte de achingii fugeau rupând pământul din calea oștirii ghiaure și doar rareori iscoadele cele mai vrednice puteau prinde o „lîmbă” care să știe ceva despre turcii beglerbegului. Aproape de Nicopole foiala turcilor crescuseră, iar dincolo de Rahova corpuri de câteva sute de călărime ușoară turcă se încumetau să iasă din văioage și să atace flancurile coloanei oștirii lui Iancu. Acesta fu nevoit să pună cete de călăreți ca apărători de-a lungul coloanei, mergând de-a dreapta și de-a stînga, la depărtare de câte o jumătate de verstă. Deseori aceste cete de apărători nu erau destul de mari ca să se poată înfrunta cu cetele de turci. Atunci aveau poruncă să rupă lupta și să se lase urmăriți, negrăbindu-se, până aproape de coloana cea mare de unde apăreau ajutoare care se încheștau cu turcii, de cele mai multe ori punându-i pe fugă.

La Vidin oștirea turcă era așezată gata de luptă. Iancu s-a apropiat de cetate la două leghe și acolo și-a așezat tabără. Mergătorii pe jos care fuseseră aduși în căruțele husite erau odihniți destul, așa că aceștia începură să ridice o palisadă spre tabăra otomană și apoi săpară un șanț destul de adânc și de lat, cât să le dea de furcă celor care ar fi încercat să atace călare. Era ultima zi din septembrie. Oastea maghiară ieși din tabără și se așeză gata de atac. Pe flancuri Iancu puse secuii de-a stînga și sașii brașoveni de-a dreapta, întăriți cu garda voievodului pe marginea către centru.

Ghiaurii erau de două ori mai mulți decât turcii lui Șehabeddin. Când văzură că oștenii lui Iancu sunt mai mulți și mai bine înarmați, la porunca beilor turcii se întoarseră și se traseră în cetate. Iancu hotărî să nu stea locului pentru a bloca Vidinul și nici pentru a se

pregăti de atac la ziduri ci, punând arcașii dublați de lăncieri cu fața către cetate continuă deplasarea către apus.

Dincolo de Vidin Iancu pătrunse pe pământ sârbesc. Pălcuri de otomani călări le dădeau târcoale, dar nu îndrăzneau să se apropie nici măcar la o azvârlitură de săgeată din arcurile lor, deoarece arbaletelile unguirilor trăgeau mai departe decât ale lor. Iscoadele lui Iancu nu mai avură nici un spor pe acest pământ, bântuit de turci. Ceva vești aflară de la îndrăzneți de prin părțile locului, dar Iancu nu le dădu crezare. Puteau fi minciuni puse la cale de beii și agalele înspăimântate de îndrăzneala cu care se sumețea acest ghiaur Iancu, un prea puțin cunoscut conducător de oști până mai ieri. Cică însuși Padișahul se pregătea, la Adrianopol, să termine de adunat oștirea ce trecea peste strâmtori, ca să porceadă apoi să intre tăvălug peste toată ungurimea, să le facă țara din pustă pașalâc.

Ajunseră la o lungime de suliță de zidurile cetății Smederevo. Iancu făcu popas și adună căpitani la sfat, de-a-ncălare.

-Domnii mei, am hotărât să ne oprim aici și să facem cale întoarsă. Turcul încearcă să ne alunge, amenințând cu oastea cea mare a Sultanului. Am luat destulă pradă, acum să grăbim să o punem la adăpost. Lung este drumul până acasă, la Alba Iulia cetate, dar spuneți oștenilor să-și adune puterile și să grăbească la împărțirea prăzii, că doar acolo o vom face, în siguranța zidurilor cetății noastre de scaun.

La câteva zeci de leghe depărtare de locul unde Iancu tocmai hotărâse întoarcerea oștirii sale, la Szekesfeharvar, la reședința reginei văduve nobilul Laszlo Szilagyi aștepta să fie primit în audiență. Marele ușier contele Bisztonsagy, fostul secretar al regelui, bătu cu toiagul în podea, deschise larg ușa camerei regale și anunță intrarea celui aflat la rând, nobilul socru al voievodului Transilvaniei, Laszlo Szilagyi. Bătrânul, încă verde și semeț după purtarea lui de rudă a noului mare conducător de oști, purtător de bătălii victorioase, intră și de îndată ce ușa se închise în spatele lui făcu o plecăciune adâncă, măturând podeaua cu pana de stârc de la pălărie.

-Ce necaz te aduce la scaunul regesc, nobile tată socru? întrebă regina Elisabeta, lăsând să-i scape un zâmbet disprețuitor din colțul gurii. Aduci cerere de închinare a ginerelui la patul regelui Postumus? Și de iertare de multe păcate făcute împotriva noastră, legându-se slugă Iagellonului?

-Nici una, nici alta, Majestate! Ginerele meu știe singur să-și croiască drum, cu spada de este nevoie, până la acest scaun regal din cetatea încoronării regilor Ungariei. Care nu mai poate fi socotit ca loc de încoronare, de când Majestatea ta ai vândut coroana regilor dușmanului celui mai perfid al nostru.

-Îndrăznești, nemernicule, să insulti o biată văduvă lipsită de apărare? izbucni regina, cu chipul vânat de furie.

-Lipsită de apărare? Nu tocmai, doar a mai rămas în preajmă baronul Cillei după ce nobilul Garai Laszlo s-a întâlnit cu Majestatea sa Împăratul Friedrich al III-lea Habsburg și acum zace la odihnă, la răcoare. Dar fie, aduc la cunoștința Majestății tale că Iancu de Hunedoara, voievodul Transilvaniei și comite de Timiș se află pe aproape, la doi pași, zăbovind cu alegerea drumului spre casă, pe aici, pe drumul regal către Buda ori umblând cu Dunărea de-a stânga oștirii sale. De-ar veni pe aici da, Majestate, ai putea zice că sunteți fără apărare.

-Spune, nobile Szilagy, ce vrei de la mine?

-Majestate, eu și prietenii mei nobilii de mijloc și cei mai săraci, vrem pace. Când turcii au intrat până în inima Transilvaniei, jefuind, punând foc, luând robi un singur om s-a pus de-a curmezișul și, cu tot curajul, a ridicat țara la luptă. Ce ai făcut Majestatea ta atunci, când țara era pustiită? Ai trimis măcar un singur om să apere țara? Nu, pe Majestatea voastră nu vă doare țara. Doar ... Însă, Majestate, nu vedeți că sunteți înconjurată din ce în ce mai puțini prieteni fideli? De ce? Pentru că nu aveți cu ce să le păstrați fidelitatea. Regele moștenitor este sub tutela unui împărat cu sânge german. Când Ladislau Postumul va ajunge rege, Ungaria nu va mai exista, va fi între hotarele Germaniei. Am venit să vă arătăm adevărul! Fiți de acord să reîncepeți să negociați cu regele Vladislav Jagello I-ul. Când ați fost pe patul de naștere negocierile cu polonii se încheiasă. Vladislav a fost de acord să fie rege al Ungariei până când regele de drept, Postumul, va putea prelua tronul. Țara are nevoie, acum, de un bărbat puternic care să o apere de Imperiul Otoman. Scoateți regele de drept de sub tutela împăratului german, răscumpărați coroana regală și faceți pace cu Vladislav. Asta cerem, pentru asta am venit!

-Mă voi gândi! Împăratul Frederick îmi garantează tronul, îl protejează pe regele de drept. Voi ce garanții îmi dați?

-Le putem negocia, Majestate, dar pentru asta trebuie să doriți să vă întâlniți cu Vladislav și să negociați. La asta trebuie să vă gândiți!

Nobilul Szilagyi se retrase, însoțit de numeroasa suită de nobili mai mici în putere decât baronii cei mari. Călări până aproape de zori și se întâlni cu ginerele Iancu, într-un loc dosnic din apropierea taberei oștirii.

-Ce spune regina? Ai putut vorbi cu ea, tată socrule?

Iancu fusese de acord ca socrul său să se pună în fruntea clasei nobilimii mici și mijlocii și să ceară împăcarea reginei văduve cu regele ales și dorit de popor. El spusese clar că atunci când Sultanul este la hotar cu oști numeroase trebuie făcut totul ca în interiorul țării să fie pace. Dar această pace nu trebuie cerșită, ungurii nu vor accepta o asemenea umilință.

-Și încă ceva, socrule. Regina trebuie să știe că nici Vladislav și nici Dieta țării nu vor accepta ca orașele din marginea de apus a țării să fie înstrăinate Împăratului. Ei se vor opune. Iar dacă regina nu va ceda, ungurii și Ungaria au destulă tărie ca să facă reîntregirea țării, chiar dacă va costa ceva mai mult.

-Fiule, Măria ta, regina șovăie. Că așa sunt femeile, mintea lor se mișcă mai greu. Dar am aflat la Curte că peste o zi sau două, cel mult, va ajunge acolo trimisul Papei, cardinalul Giuliano Cesarini. Papa l-a trimis cu misia de a mijloci împăcarea și a lăsa Ungaria să se întărească în fața oștilor otomane. Aflând de înfrângerile suferite de turci de când Iancu are Transilvania sub stăpânirea sa, Suveranul Pontif crede cu tărie că Ungaria este singura țară care poate opri puhoiul necredincioșilor. Noi, cei care am fost la fața reginei văduve vom ajunge și la fața emisarului păcii Papei. Ne batem să aducem pacea înlăuntrul hotarelor.

Gruparea nobililor susținători ai regelui Vladislav Jagello nu a stat cu mâinile în sân. Ei au venit la fața trimisului Papei și l-au asigurat de loialitatea regelui Vladislav față de cuvântul dat. Tot ei au adus dovezi despre slăbirea partidei susținătorilor reginei și au cerut cardinalului Cesarini să grăbească apropierea dintre cele două capete încoronate, chiar să facă posibilă o întâlnire între regina Elisabeta și regele Vladislav.

-Măria ta, intră cumnatul Mihai Szilagyi în sala mare a cazărmei de la Alba Iulia, alaltăieri regina și regele nostru Vladislav s-au întâlnit la Győr față în față și au discutat mult timp despre împăcare. Ce au hotărât anume nu se cunoaște încă, deoarece regina Elisabeta a căzut la pat, bolnavă. Omul nostru trimis de tatăl meu spune că regina Elisabeta are fierbințeală mare, vorbește nedeslușit și transpiră foarte

tare. Doctorii din jurul ei nu au aflat care ar fi cauza acestei îmbolnăviri, dar ei au zis că nu este vorba de otrăvire. Au negat categoric acest lucru. Trebuie să avem răbdare și să ne rugăm pentru pace între frați, dar să nu contenim a sta cu ochii la hotare și la mișcările turcilor.

-Nici nu avem ce face altceva, decât să veghem la hotarele noastre, răspunse Iancu. Știm că Sultanul poate porunci, oricând, să fie adunată o nouă oaste și poate porni împotriva noastră. La ceasul acesta este pace între țara Sultanului și creștinătate. Dar putem ști, noi, ce se va întâmpla mâine? Valahii noștri știu din bătrâni și zic că nu aduce anul ce poate aduce ceasul.

La masa lungă care servea de loc de adunare a căpeteniilor atunci când voievodul voia să stea la sfat cu ei, mai stăteau câțiva dintre apropiații lui Iancu, printre care Aron Csanadi era cel mai înalt în rang. Nu lipsea Mișka, umbra lui Iancu, nici cei trei fii de nobili cu care Iancu și-a început ucenicia la Curtea regelui, Ioșka Dalmațianul, Perrin fiul lui Jijka Wistolda Boemianul și Toldi Lazar de la Tokai. Iancu ridicase din oastea de strânsură câțiva cnezi de sate, dintre cei care aveau oșteni bine pregătiți, Măcicaș cneaz de Hațeg, care acum era strigat Macskaș Boiar, Duboz cneazul de Bucov și Racoviță, cneazul de Călan.

-Domnilor, gândul meu este să facem tot ce putem ca să avem pace în țară, continua Iancu. Acum avem destui bărbați viteji, în putere, sănătoși și care au o bună deprindere a bătăliilor. Am condus armate în luptă cu turcii. Noi suntem puțini, ei sunt mulți. Ca să ne ținem Patria liberă avem nevoie de toate aceste brațe pe care țara ni le poate da, acum. Credeți că Dumnezeu ne va mai ocroti dacă noi lăsăm ca frate să se războiască cu frate, dacă pierdem din numărul acestor brațe în certuri nerușinate, ațâțate de diavol? Regele Vladislav mă îndeamnă să adun cât mai mulți lefegii, să fac contracte cu condotierii cei mai buni care ar putea veni cu banderile lor între hotarele noastre, gata să sară imediat dacă turcii ne calcă iarăși. Acum Sultanul se bate în Anatolia cu emirul Karamaniei, care a ridicat neamurile străvechi ale lui Osman Întemeietorul împotriva lui Murad Sultan, care le fură moșiile și nu vrea să le recunoască drepturile. Dar nici ei, răzvrățiții, nu mai au vlagă destulă să-l țină pe Murad ocupat cu războiul. Voievodul Țării Românești, Vlad al II-lea Dracul, mi-a trimis carte în care scrie că emirul Karamaniei ne cere să pornim război cu Sultanul aici, în Rumelia, ca otomanii să fie

nevoiți să trimită din oști pentru a păstra partea asta din Imperiu. Noi avem pace cu Sultanul, nu avem temeii să rupem această pace atâta vreme cât ei nu ne supără cu război. Și nici nu suntem gata să pornim Cruciada pentru a-i arunca înapoi în fundul Asiei. Bine ar fi fost dacă Sfântul Părinte ar fi găsit o căpetenie vrednică printre principii Europei care să se miște cu mai multă hasnă în pornirea cruciadei. Că acum ar fi fost cel mai potrivit ceas care să fie cel de pe urmă, al turcilor în Europa.

-L-am adus de partea noastră, zise cumnatul Mihai, pe nobilul Vitez Ianoș de Zdrevna, bun oștean dar și mai bun cărturar, care își dorește prietenia Măriei tale Voievodul Transilvaniei ca să-l primească în slujbă, să-l învețe cum trebuie luptat cu turcii. Primește-l Stăpâne, vorbește cu el și dacă-i așa de înțelept pune-l să-și trimită slugile pe lângă Sultan, să știm primii cu ce gânduri pornește, ce îl vor fi sfătuit vizirii și emirii să facă iar doftorii cei mari dacă au găsit leacul ciumei.

La încuviințarea lui Iancu cumnatul Mihai îl introduce pe nobilul despre care vorbise. Era un bărbat matur, de patruzeci de ani, poate mai mult cu doi ani sau mai puțin, de aceeași înălțime cu voievodul, dar nu atât de spătos. Avea o barbă scurtă, tunsă rotund, înspicată cu fire albe, iar mustața o purta groasă, cu vârfurile căzute peste colțurile gurii, la fel cum purta și Iancu mustața lui. Avea ochi cenușii iar gura cu buze cărnoase se deschidea din tufișul bărbii și mustății ca un hău cu țepi, căci omul mai avea doar trei dinți pe falca de sus în timp ce jos dantura era neștirbită. Nobilul făcu plecăciunea cuvenită, având grijă să nu-i scape de sub braț o carte cu coperti din piele neagră, încrustată cu un desen heraldic și scris aurit.

-Mă închin Măriei tale și nobililor căpitani din suita voastră. Mă tem că prietenul meu, nobilul Mihai m-a prezentat prea frumos, a vorbit o Laudație care nu mi se cuvine. Potrivit prietenului meu, mi s-ar cuveni să primesc din partea Măriei tale slujbe de mare răspundere și încredere, de care nu sunt vrednic, ba chiar mi s-ar pune viața în pericol.

-Acest Ianoș este un viteaz, după cum îi este și numele, Măria ta. La îndemnul meu a venit cu o carte din care poate ceti direct în limba maghiară, tălmăcind în mintea lui cuvintele latinești și rostindu-le pe ungurește, precum am zis. El știe de la mine că Măria ta nu te-ai împăcat nicicând cu limba latină, ceea ce este mare păcat. Viteazul poate să-ți scadă acest neajuns. Iată, să-i cerem să citească pagina din

cartea *De bello gallico* a lui Cezar August, în care descrie trecerea, cu oastea, peste râul Rubicon pe pământurile Italiei stăpânite de Roma.

L-au ascultat pe cărturar citind frumos din această carte de căpătâi pentru oricine ar fi vrut să fie conducător de oști. Iancu i-a pus câteva întrebări despre ce gândește cărturarul să-l învețe ca să-i fie mai folositoare iscoadele din jurul mai marelui țării. Apoi Iancu continuă să-și dezvăluie gândurile cele mai scumpe lui, pe care numai unor prieteni de mare încredere le putea povesti, ca pe niște planuri de luptă într-un timp ce poate veni curând.

Dreptate mare a avut Iancu. Boala reginei s-a adâncit, de la o zi la alta și ea a murit la 19 decembrie 1442. A zăcut aproape fără cunoștință 26 de zile și s-a stins, luând cu ea nădejdea împăcării fraților între ei. Când lungul ceremonial al îngropării se încheie, Ungaria se afla în aceeași stare în care se deschisese nădejdea, floare rară, a instaurării păcii și liniștei în țară. Adică regele legitim, Ladislau Postumul se afla în custodia tutorelui său, Împăratul Frederik de Habsburg, iar Slovacia era stăpânită de Jan Jiskra. Nobilii din cele două partide se întâlneau de câteva ori, dar nu izbutiră să cadă la înțelegere asupra împăcării. Atunci, obosiți cu toții de atâtea vorbe zadarnice, căzură de acord să semneze împreună un armistițiu de doi ani, răstimp în care regale Vladislav și voievodul Transilvaniei, Iancu, se vor îngriji de întărirea oștirii și pregătirea unui nou război cu turcii.

La semnarea aceluia armistițiu se întâlneau trimisul Papal, cardinalul Cesarini cu regele Vladislav și cu Iancu de Hunedoara. Cardinalul le înmână bula pe care Papa Eugeniu al IV-lea e emis-o la 1 ianuarie 1443 privind pregătirea unei noi cruciade împotriva turcilor.

-Regele Alfons al Aragonului, cel care stăpânește partea de miazăzi a Italiei este alături de Sanctitatea Sa, va veni cu oști și cu o flotă la Cruciadă, zise cardinalul Cesarini. Serenisima Republică Venețiană va bloca strâmtoarele și va împiedica aducerea oastei otomane din Asia în Europa. Numeroși regi și duci din Italia și principii germani au ridicat în slăvi hotărârea Papei de a porni cruciada sfântă. S-a pornit strângerea banilor pentru plata condotierilor și a legionarilor, pentru merinde, arme, praf de pușcă.

-Cine va sta în fruntea oștirii? Cui i se va încredința comanda generală, întreabă Iancu. Am știre că ducele Burgundiei iarăși agită

sabia și cere să fie pus în fruntea oștirii. Iarăși vrea să ducă cruciada la pierdere, așa cum a făcut unchiul său, la Nicopole?

-Comanda armatei se va hotărî atunci când oastea se va aduna la Buda. Sanctitatea Sa sfătuiește pe toți principii Europei să nu repete greșeala de la Nicopole din urmă cu aproape 50 de ani. Conducătorul oastei cruciate trebuie să fie un cavaler cu multă experiență câștigată în bătălii purtate cu otomanii. Papa chiar a pomenit numele voievodului Transilvaniei, ca cel care a dus singur, în ultimii ani, lupta împotriva oștilor Sultanului și a dovedit că necredincioșii semilunei pot fi înfrânți.

Armistițiul încheiat la mijlocul verii îngădui regelui să cheme la Dietă pe toți bărbații care hotărau soarta regatului. Regele ascultă părerile exprimate de cei ce luau lucrurile în serios și în câteva rânduri închise gura câte unui nobil ce se credea viteaz peste măsură, încercând să reaprindă zăzania politică. Ultimele cuvântări fură ale voievodului Transilvaniei și a regelui Vladislav însuși.

-Eminența voastră, Majestate, nobili de rang înalt, bărbați vrednici care pot hotărî soarta Patriei! Apusul se agită la gândul cruciadei la care Sanctitatea Sa cheamă ridicarea armelor împotriva semilunii. Dar lucrurile înaintează încet, a trecut trei sferturi de an și nimic nu se leagă cum trebuie. Slăbiciunea omenească se arată și de această data. Bani mulți se adună pentru a acoperi nevoile unei armate mari, dar tot astfel ca mai înainte, tezaurul scade pe zi ce trece. Nu sunt îndreptățit să această cruciadă se va porni prea curând. Vom rămâne să ne uităm în ochii dușmanului mult mai repede decât când s-o găta vremea de pace la care s-au împăcat mai marii țărilor. La 1 ianuarie anul acesta, 1443, când Papa a dat citire Bulei prin care chema oștile la arme, mulți prinți creștini s-au legat că de data aceasta lupta se va duce pentru câștigarea victoriei finale, asta însemnând aruncarea turcilor peste strâmtori, înapoi în Asia, de unde au venit. Am primit vești de la vasalul nostru, voievodul Vlad al Țării Românești, că Sultanul a făcut pace cu emirul Karamaniei, căzând la înțelegere că nu le este de nici un folos să facă pierdere de vieți scumpe, de luptători, atâta timp cât pace nu va fi fără ca unul din doi să-și dea duhul. Acum Sultanul își mână oștile spre strâmtori, curând vom afla că și-a pus tabără lângă Edirne, capitala sa din Rumelia. Aici se va odihni cât trebuie, apoi va porni război, că nu-l iartă ienicerii să stea degeaba. Războiul din Anadolia nu le-a adus acestor căpetenii de negustori sângeroși nici un câștig. Aurul și argintul sunt

în părțile noastre, la sârbi, la valahi și la unguri. Așa că trebuie să fim gata de război, acesta poate porni oricând. Nu știm încă încotro vor porni akingiile la pradă, dar știm că ei sunt cei care fac calea netedă pentru oastea semilunii. Trebuie, nobili domni, să dăm pregătirilor de război cea mai mare atenție. Rog pe Majestatea voastră să trimită solie de pace lui Jan Jiskra, în Slavonia. După pacea pe care am încheiat-o cu baronii noștri, doar acest husit mai poate stârni război între hotarele noastre. El poate fi stârnit să ne facă rău tocmai când primejdia va fi mare la miazăzi, la Dunăre. Ungaria nu poate duce două războaie deodată!

Regele Vladislav încheie Dieta hotărând ceea ce era mai bine pentru țară.

-Nobili domni, oamenii înțelepți ai Patriei și-au spus cuvântul. Doar câțiva, nebuni la cap și negri la inimă, orbi deși au ochi văzători au încercat să bage răcă între frați. Împotriva acestora, pleavă mărunță, Țara hotărește. Numai singur Bunul Dumnezeu ne poate ajuta, întărindu-ne în cuget și înarmându-ne brațele, astfel încât să ne apărăm Țara la hotare. Cei mai mulți bărbați adevărați s-au pregătit din timp pentru lupta ce o avem de dus împotriva necredincioșilor. Să sune goarneaua! Solii noștri să vestească în patru zări că Ungaria pornește, cu Sfânta Cruce în față, la luptă cu Semiluna.

După festinul la care au fost chemați toți cei ce participaseră la Dietă, regele Vladislav convocă un consiliu de război. Fură de față comiții tuturor ținuturilor, Voievodul Transilvaniei cu căpitanii lui și nobilii care s-au înscris să vină cu banderile lor.

-Domnii mei, încredințez conducerea oștirii Voievodului Transilvaniei, nobilul Iancu de Hunedoara. Nu cred că este cineva aici, de față, care să nu-i cunoască priceperea de căpetenie, să nu fi auzit de victoriile cu care a încheiat toate bătăliile sale cu turcii. Am socotit împreună că putem ridica o oștire cu 35.000 de oameni. Transilvania vine cu 12.000 de oșteni, gata de luptă încă de la sfârșitul iernii. De asemenea, ni s-a alăturat un contingent de oaste din Polonia. Oastea regală mai este întărită cu regimentele pe care vărul nostru, Despotul Gheorghe Brancovici, le-a adunat din țara sa care geme sub stăpânire otomană. Despotul s-a jurat că este alături de noi cu toate puterile, că vrea să întoarcă otomanilor tot răul ce i-au făcut, poporului său, dar și casei regale. Să nu uităm că Despotul a încercat să câștige bunăvoința Sultanului și a făcut greșeli, îndepărtându-se de vecinii săi creștini. Dar păgânii l-au batjocorit, i-

au ocupat țara, i-au ocupat cetatea de scaun, Semendria, și cel mai groaznic lucru i-au pedepsit familia prinzând pe doi dintre prinții regali, pe care i-au orbit, batjocorindu-i. Despotul a contribuit cu pungi de argint cu care oștirea noastră s-a înzestrat cu tunuri și pulbere, cu care de transport și căruțe de luptă. Din banii dați de Despotul Brancovici precum și cu banii familiei sale, Măria Sa Iancu Voievod a angajat lefegii pricepuți în slujbele de război. Avem în oștire alături de noi cehi, poloni, sârbi, români și bărbați din ținuturile ocupate de turci, care s-au ridicat la luptă să rupă lanțurile robiei.

Când nobilii țării și reprezentanții celorlalte stări dezbăteau problemele grele cu care se confrunta Țara, sosi la Curte o știre care îi bucură pe toți cei adunați la acest mare sfat. S-a aflat că Sultanul Murad al II-lea a suferit o grea înfrângere în bătălia cu trupele emirilor răsculați. Acum rămășițele oștirii Sultanului se scurg în mare neorânduială spre strămtori, căutând scăpare în Rumelia. Sultanul nu va putea ridica prea curând o oștire cu care să țină piept creștinilor, dacă aceștia se vor încumeta să atace Imperiul chiar între hotarele sale.

La 22 iulie 1443 regele porni cu oastea sa de la Buda. Oastea Transilvaniei s-a alăturat oștirii regale la Keve, un orașel pe Dunăre. Acolo regele a hotărât să mai aștepte sosirea cetelor care se porniseră din colțurile cele mai îndepărtate ale țării. Mai era un motiv de zăbavă: la 1 septembrie s-au pornit negocierile de pace cu Jan Jiskra. Campania împotriva turcilor nu putea să pornească până când Ungaria nu ar fi avut parte de liniște dinspre Slavonia ocupată de husiții acestui Jan Jiskra, o căpetenie temută în războaie.

În ultima săptămână din septembrie oștirea maghiară trecu Dunărea și pătrunse pe pământul sârbesc ocupat de Imperiul Otoman. Oastea transilvană condusă de voievodul Iancu înainta în avangardă. Așa cum se înțeleseseră de la început, ținta lor era cetatea Sofia și toate ținuturile mănoase din jur. Iancu se îndrepta spre miazăzi, ușor într-o parte spre răsărit. Nu întâlnește nimic în cale. Așezările sărace erau pustii. Localnicii nu pomeniseră de multă vreme ca o armată creștină să fi călcat pământul lor, așa că părăsiseră casele, bejenindu-se cu bruma de bunuri ce putuseră căra cu ei, în graba mare. Nici iscoadele nu întâlniseră în cale semne că ceva oștire otomană s-ar afla prin preajmă. Acest pustiu de lume osmană avea rostul ei, că turcii nu luptau iarna. Tocmai de aceea Iancu n-a ținut seama că întârzierea trecerii Dunării – o lună întreagă oastea maghiară a

așteptat la Keve până s-au semnat înțelegerile de pace cu husiții lui Jan Jiskra! – ar fi o opreliște pentru împlinirea planului de atac asupra Imperiului. În zilele acelea peste oștirea ce își căta de drum se abătura ploile toamnei. Se întâmpla câteodată ca apele să curgă potop și dacă se nimerea ca în drumul lor să se afle un sat pustiu, oastea se trăgea la adăpost prin casele părăsite. Iancu însuși umbla prin ploaie, cercetând dacă s-a pus pază de jur împrejur și era nemilos dacă descoperea căpetenii care nu-și făceau datoria.

Au ajuns la râul Morava. Apele nu erau încă umflate de la ploile toamnei, așa că Iancu hotărî să treacă râul și să-și urmeze drumul către cetatea Niș. Pe malul celălalt era un orașel pe care locuitorii nu apucaseră să-l părăsească, neavând nici o știre că țara s-ar afla în război. Acolo ungurii fură atacați, prin surprindere, de cete de achingii și spahii. De la câțiva păgâni prinși, doborâți de pe cai, aflară că erau oamenii lui Ishak Pașa, begul de Semendria, pe care Iancu îl bătuse cu doi ani în urmă, punându-l pe fugă sănătoasă. Acum soarta iar l-a scos în cale, de data aceasta însă căpetenia fusese prinsă și legată în timp ce se ascundea într-o biserică unde un preot creștin oficia o slujbă de botez, a unui prunc sârb. Iancu veni la fața locului. Intră în casa care nu avea nici un semn că acolo ar fi o biserică. Turcii nu dădeau voie să fie puse la vedere semnele creștinătății, cruci pe acoperișuri sau la margini de drumuri, nici turle cu clopote nu se zăreau pe pământul raialelor.

Intrând în acea casă-biserică Iancu văzu un preot cu puține odăjdii pe el care ținea în mâini un prunc gol, deasupra scaldătoarei de botez. Omul era ținut așa, lama unei săbii stându-i la gât, sub barba stufoasă.

-Ce faci, ticălosule? se răsti Iancu supărat la soldatul ungar care ținea acea sabie la gâtul preotului. Nu vezi cum țipă pruncul ud, de frig? Părinte, du slujba sfântă a botezului până la capăt! Iar voi, toți, descoperiți-vă! Zicând acestea, Iancu însuși își trase coiful de pe cap. Atunci îl văzu pe Ishak Pașa legat, ținut în genunchi de doi oșteni care îl luaseră prins. Curând preotul scoase copilul din cristelniță și tocmai îl înfășa într-o pânză curate, nu foarte alba așa cum o cerea datina.

-Ce nume i-ai pus, părinte, puiului de creștin? întrebă voievodul.

-Iștván, Măria ta, după numele sfântului nostru, ocrotitor al maghiarilor. Iancu se întoarse spre otomanul îngenunchiat și întrebă de se află prin preajmă un tâlmaci de limbă turcă. Spre surprinderea lui taman prinsul grăi, ungurește:

-Nu-ți trebuie tălmaci, eu m-am născut și am crescut ungar până m-au luat turcii în oastea de ieniceri. N-aveam încă zece ani! Spune ce ai de spus!

-Ai văzut, turcitule, că neamul nostru se mărește sub ochii voștri! Mereu se vor naște bărbați care vor duce lupta de slobozire de sub hangerele voastre.

-Și ce?! Azi s-a botezat un prunc pe care noi, ienicerii îl vom face oștean al lui Mahomed și îl vom învăța să fie ucigaș de ghiauri ticăloși. Mai bine împlântă sabia în trupul lui, să moară de pe acum creștin, nu mai târziu un turcit nemernic, ca mine.

-Noi tocmai am venit să slobozim acest popor de sub jugul vostru! Crezi tu, că vom lăsa să ne furăți copiii și să-i faceți ucigași? Ți-a venit sfârșitul, ticălosule! Măcar acum în ceasul tău din urmă, pocăiește-te și cere-i preotului să te boteze la loc, creștin!

-Niciodată! strigă acela, din toată puterea urii pe care o avea turnată în mintea lui de către ienicerii care l-au crescut de mic.

Atunci Iancu văzând că nu este scăpare pentru acel câine turbat, cu mâna lui îi curmă viața, înfingându-i jungherul în inimă, trecând prin solzii cămășii de zale.

Fără căpetenie, turcii se rupseră din atac și cei mai mulți fugiră într-o direcție care se dovedi că era către cetatea Niș, unde credeau ei că vor afla scăpare. Iancu porunci adunarea și, în fruntea celor 12.000 de oșteni ai săi luă drumul Nișului. Ajunseră acolo aproape de înserat și atacară porțile și zidurile slab apărate de o garnizoană puțină. Astfel Iancu puse mâna pe o cetate bine întărită, pe care o folosi ca bază de vânare a cetelor de osmanlâi care căutau să se adune sub steagul Sultanului, la Edirne cetate.

Trei zile ținu vânătoarea de osmanlâi fugari. În cea de a treia zi cetatea fu atacată de o oștire de ieniceri, mai mare decât văzuseră până atunci. Era o mică armată în regulă, de vreo 3.000 de oameni, conduși de un beg sosit din ținutul Sofiei care aflase de Iancu și de oastea lui. Credea că poate să-l atace prin surprindere și să-i ducă Sultanului capul acestui dușman de temut. De la acea căpetenie află Iancu că Sultanul Murad însuși pornise din Adrianopol cu oastea pe care o adusese din Anatolia și pe care o disciplinase la strâmtori, înainte de a-i urca pe navele venețiene.

Iancu lăsa o mie de oameni să apere Nișul, iar el, cu restul armatei transilvane porni spre râul Morava, de-a lungul căruia se mișca oastea cea mare, a regelui, spre Sofia. Bucurie mare fu reunirea

oștirii. Aflând de isprăvile lui Iancu oștenii ovaționară îndelung pe conducătorul care, iată, în doar două săptămâni avusese parte de atâtea bătălii din care a ieșit mereu victorios.

Câteva zile după reunirea celor două armate principale sosi încă un ajutor. Mic, dar valoros pentru că era alcătuit din oameni unul și unul. Era condus de un print care s-a prezentat ca făcând parte din casa lui Vlad Dracul, voievodul Țării Românești. El a adunat de pe cuprinsul țării lui acest contingent de luptători de temut și i-a condus să-l pună sub porunca lui Iancu, un valah ajuns la mare cinste în Ungaria. Deși faptele lui de arme au fost recunoscute de întreaga țară, marii magnaiți nu-l acceptau pe Iancu din cauza originii lui. Îi pomeneau numele batjocorindu-l, era doar un „olah” care se dădea mare, dar care nu se putea compara cu adevărații eroi, ungurii veniți din adâncul istoriei să preia moștenirea lui Attila. Vlad Dracul era fidel jurământului de vasalitate făcut lui Sigismund când încă acela trăia. Dar s-a cunoscut că tot el, Vlad Dracul, fiu și urmaș al lui Mircea cel Bătrân era, de asemenea, un om foarte important și pentru Sultanul Murad. După ce îl ținuse o vreme închis, după ce îi luase ostatic doi fii, dragi tatălui lor ca lumina ochilor, Sultanul îl eliberase și îi dăduse înapoi scaunul domnesc al Țării Românești, în schimbul jurământului că nu i se va alătura Ungariei, unde valahul Iancu de Hunedoara ducea cea mai victorioasă luptă antiotomană. S-a încumetat Vlad, totuși, cu cel mai mare risc, să-și trimită un alt fiu, poate un bastard prea puțin cunoscut, cu o elită de oșteni să stea alături de apărătorii creștinilor din părțile Dunării de Jos și de Mijloc, fără a-i pune în pericol viața lui și a fiilor ținuți ostatici.

Armata reunită numărând peste 30.000 de oșteni se îndreaptă spre Sofia. Iancu stă în avangardă cu oastea lui fără a se îngreuna prea mult cu slujitorii obișnuiți, care păzeau proviziile de alimente, armele și praful de pușcă și alte tarhaturi care îngreunau deplasarea oștirii. Între avangarda condusă de Iancu și grosul oștirii regale este o distanță de câteva ceasuri. Dar acest lucru nu-l sperie pe Iancu atunci când, la jumătate cale îi stă în față o oștire de adunătură. Căpeteniile de ținuturi, begi și sangeaci, primiseră poruncă de la Sultan să-și unească oștile și să-i oprească pe unguri, ori măcar să-i întârzie, până când Padișahul își va trece marea oștire – sau ce mai rămăsese din ea! – peste strămtori și o va aduna, în tabără, la Adrianopol.

Așadar, Iancu se ciocnește cu aceste oștiri turcești reunite. Avea superioritatea deplină. Mai întâi el era singur la conducere și toată

oștirea creștină asculta de poruncile lui. Apoi diferitele corpuri ale armatei lui se obișnuiseră să lupte împreună, ajutându-se și sprijinindu-se frățeste, în timp ce turcii porneau la luptă fiecare cu interesul lui, să fie cunoscut ca vrednic de laudă la Sultan. Când grosul oștirii regale ajunge din urmă, pe câmpul de luptă zac leșurile a 2.000 de turci răpuși, alți 4.000 sunt luați prizonieri. O pradă bogată a fost capturată de la învinși. Fugarii turci sunt vânați de bulgarii și sârbii care ies din ascunzători și luptă, nădăjduind în slobozirea țării lor de sub stăpânirea otomană. Drumul spre Sofia este liber și armata regală ocupă, curând, această cetate importantă, ca punct strategic.

Într-o carte trimisă din timpul campaniei vicevoievodului Nicolae Ujlaki, Iancu îi povestește de bucuria cu care sunt primiți și întâmpinați de localnici. Aceștia vin cu daruri din cele mai diverse, adunate din sărăcia lor. Aduc merinde și împart la oștenii regelui, astfel că sunt zile multe când armata nu se hrănește din merindea proprie.

Dar nu numai bulgarii din acest ținut larg unde are loc bătălia cu oștile turcești se ridică și pun mâna pe arme. În tabăra regelui sosesc iscoade care aduc știri despre răzmerițe pornite de albanezi. Iancu află de la oamenii regelui că albanezii au acum, în fruntea lor, un luptător priceput, mare patriot care a prins ceasul bun și a evadat din oștirea Sultanului. Era o căpetenie cunoscută și prețuită de emiri și agale. El a fugit de la turci și s-a întors în munții natali și acolo a ridicat populația pentru a scăpa de robia otomană. Prin faptele lui, acest Skanderbeg cum era numit de turci iar pe numele lui adevărat, de bărbat albanez, George Castriota, a obligat pe Sultan să rupă trupe importante din oștire și să-i trimită acolo, scăzând oștirea cu care pornise împotriva ungurilor.

La Sofia regale Vladislav ocupă cel mai mare conac și își făcu acolo palat regal. Nu zăboviră prea mult să petreacă pentru victoriile pe care doar Iancu le câștigase, dar care deveniseră, curând, merite ale întregii armate regale. Regele convocă sfatul de război. Erau primele zile ale lui decembrie, iarna devenea tot mai aspră. De aici înaintarea spre miazăzi devenea tot mai anevoioasă. Greu va fi să aducă hrana necesară întregii oștiri, de la pâlcurile și cetele din avangardă până la cele care apărau spatele oastei. Drumurile înzăpezite nu puteau fi străbătute cu ușurință, animalele de povară mureau pe capete, obosite și slăbite. Iar în fața oștirii se ridicau munții Balcani, ca un zid de cetate cu trecătorile fortificate de turci

și bine apărate. Încotro să pornească? Iscoadele aduseseră vești că oastea cea mare a Sultanului apăra valea râului Marița, pe unde trecea drumul cel mare către Adrianopol, capitala Imperiului. Acolo înfruntarea cu oștirea Sultanului va fi una grea. Turcii îi așteaptă, stând la odihnă, în timp ce ungurii vor fi obosiți de lungul marș, petrecut în frig și pe drumuri grele. Când vor ajunge față în față, oastea Sultanului va ataca imediat, nu le va da ungurilor nici un răgaz de odihnă.

-Mai lesne este să pornim spre trecători, cât mai iute cu putință, până când Sultanul nu apucă să-și aducă cetele și să blocheze trecerile acestea strâmte și prăpăstioase.

Lui Iancu i se păru mai la îndemână drumul prin munți, decât să urmeze calea cea largă și netedă, pe lângă râul Marița. La 3 decembrie Iancu porni cu cei 12.000 de oameni ai lui spre răsărit, să treacă munții Balcani și Sredna Gora.

Cam în același timp când ungurii stăteau în sfatul de război, la Sofia, alt sfat de război se ținea în cortul cel mare al Sultanului Murad. De față erau căpeteniile cele mari, printre care beglerbegul Rumeliei, Hazim Pașa și căpetenia Tesaliei, Turakhan Pașa erau cunoscuți ca sfetnicii cei mai apropiați de Padișah. Sultanul porni sfatul, încredințându-le gândul lui, de a porni în întâmpinarea oștirii ungare și de a da bătălia finală. Orice amânare însemna slăbirea armatei care nu era obișnuită să lupte iarna. Beglerbegul Hazim Pașa aprobă, pe data, planul Sultanului. După ce mai ascultară și alte păreri, ale unor lingușitori, Turakhan Pașa ceru îngăduință să spună ce gândește el.

-Luminăția ta, știi bine că eu îmi sunt credincios și că gata sunt să-mi pun viața la picioarele tale. Dar, cu toate că cele ce voi spune nu-ți vor fi pe plac pe deplin și s-ar putea să-mi pierd viața, eu totuși nădăjduiesc că Lumina Lumii va vedea bine și va cântări care este cea mai bună poruncă pentru a-i bate pe ghiaurii ticăloși.

-Spune, credinciosule, nu-ți fie teamă. Suntem adunați ca să hotărâm cum să facem să dobândim câștig fără a pierde prea mult. Nu-ți fie teamă pentru viața ta!

-Slăvite Stăpâne, adu-ți aminte când oștile tatălui Măriei Tale se luptau cu Pippo Scolari, căpetenia cea mare a lui Sigismund crai. Cum tatăl Măriei Tale, tot așa, la vreme de iarnă, a retras oștirea din fața ungurilor, ducând-o la iernat, deoarece avea știre că cei mai mulți dintre luptătorii noștri aveau o mare teamă față de acest venetic,

condotier italian. Oștenii noștri, proști și fricoși, se temeau de numele și renumele unui om, de la care mai luaseră bătaie de câteva ori. Azi suntem, ca și în acele timpuri, tot la vreme de iarnă, cu oștire obosită după bătăliile grele purtate în Anatolia și drumul lung, obositor de trecere peste strâmtori. Moralul oamenilor noștri este scăzut, poate că nu chiar ca acelora din urmă, dar destul cât să-i vedem cum rup linia și o iau la fugă, făcându-ne de rușine. Mai bine să-i batem pe ghiauri făcându-le ceea ce ne fac nouă ori de câte ori năvălim în țările lor, ca să-i pedepsim.

-Anume ce, Pașă? întrebă Sultanul care pricepu cât de anevoie îi venea lui Turakhan să-și spună gândul care nu-i făcea plăcere lui.

-Să ne retragem din fața lor, doar hărțuindu-i cu pâcuri puține. Să ardem și să pustiim totul în calea lor, să nu găsească nici măcar un acoperiș care să-i apere de viscol, să otrăvim apele și să închidem trecătorile. Iancu va forța, va lupta să treacă prin munți. Putem să-i cauzăm pierderi grele, astfel că se va lăsa păgubaș, făcând cale întoarsă când îl vor dovedi frigul și foamea. Atunci, Slăvite, îl atacăm din spate și îi nimicim armata cu spahiii noștri, până la ultimul om. Iar pierderile noastre vor fi cele mai mici. Și mai am știre, Luminăția Ta, că oamenii lui sânt îngreunați cu prăzi multe. Această veste va plăcea mult ienicerilor și akingiilor!

Ca să-i ademenească în capcană, Turakhan lăsă un sat întreg nears, loc bun de adăpost pentru o armată ce vrea să dea asaltul asupra trecătorii din fața ei. Iancu își dădu seama că se află în fața unei grele încercări. Satul Zlatița era bun de adăpost și odihnă. De aici Iancu văzu ce fel de obstacol îi pregătiseră turcii. Intrarea în trecătoare era largă, ca gura unei pâlnii. Mai în adânc fuseseră ridicate câteva palisade formând un fel de labirint întrerupt din loc în loc. În spatele acestor ziduri, turcii săpaseră șanțuri adânci, anevoie de trecut, iar pe marginile acestora răsturnaseră copaci cu crengi dese.

-Avem multe capcane pe acest drum pe care turcii, șireți, ni-l oferă, zise Iancu. Orice atac pe această cale va fi zădărnicit de o ploaie de săgeți care va ucide tot, până la ultima suflare. Nu avem altă treabă de făcut decât să urcăm prin pădure, până ajungem la intrarea în trecătoare. De aici încolo ajungem la loc larg, șesul întins al Traciei, unde vom găsi hrană și adăpost, o iarnă mult mai blândă decât aici, în această parte a munților.

În timp ce Iancu își pregătea oastea pentru atac, turcii ieșiră la lărgime, în fața zidului de palisade. În fruntea lor beglerbegul Rumeliei, Hazim Pașa, îi spune lui Turakhan Pașa, cu dispreț: „*Am mai mulți bivoli în turmele mele decât soldații unguri pe care îi văd în fața mea! Să-i nimicim!*”²⁴ Și dădu poruncă de atac. Văzând foială în rândurile apărătorilor trecătorii, Iancu li se adresa oștenilor săi care se așezaseră în linie de atac la marginea satului Zlatița:

„-*Fiți tari! Vă temeți cumva de mulțimea dușmanului? Nu i-ați încercat de atâtea ori vitejia? Pe acela care de atâtea ori a fugit din fața noastră îl putem și acum alunga!*”²⁵

Nici această cale nu se dovedi mai lesne de urmat. Turcii, ascunși printre copaci, aruncau asupra îndrăzneților nori de săgeți. Era cu neputință de ridicat adăposturi, pe pantă, din loc în loc, astfel încât să păstreze cei câțiva pași câștigați. Cu toate că efortul era uriaș, nimeni nu a dat înapoi. Oștenii nu-și pierduseră încrederea în Iancu, conducătorul lor. Se apropia Crăciunul. Frigul se făcea tot mai aspru, hrana era pe sponci iar victoria nu se zărea de niciunde.

-Majestate, zise Iancu cerând regelui să-i dea învoire să vorbească. Am nădăjdut că a venit vremea potrivită să ducem războiul nostru la bun sfârșit. Să-l batem pe necredinciosul pe pământul lui, să simtă suferința așa cum a împrăștiat-o popoarelor pe care le-a cucerit și le oropsește fără milă. Am crezut că noi, cu slabele noastre puteri și doar cu puțin ajutor de la megieși, doar având credință neștirbită putem să slobozim oamenii din aceste ținuturi, dându-le înapoi libertatea. Am crezut că puterile mele sunt destule ca să duc, împreună cu oștenii mei și cu regele meu, această bătălie până la capăt. Am păcătuț în orgoliul meu și mult rău am cauzat soților mei. Iartă-mă, Majestate, dar te rog, dă poruncă de întoarcere acasă. N-a venit vremea ca noi, singuri, să împlinim această uriașă dorință, speranță pe care am văzut-o în ochii oamenilor care s-au bucurat că nu au fost părăsiți de tot. Nu putem singuri. Trebuie să avem alături puterile Europei, a celor care trebuie să înțeleagă adâncimea răului care ne amenință și care se ridică și împotriva lor. Să ne întoarcem acasă, cu puterile puține care ne-au mai rămas să-i ocrotim pe oamenii noștri, să nu-i pierdem prin frig și foame.

²⁴ „Camil Mureșan – Iancu de Hunedoara și vremea sa”- Editura Tineretului, București 1957, pagina 38.

²⁵ Ibidem

Atunci regele Vladislav hotărî întoarcerea din drum. Dădu poruncă de retragere. Totul se petrecu în ordine. Armata regală se alinie de marș, Iancu și oștenii lui ocupară și de această data poziția cea mai grea, ariergarda. Rândurile armatei lui se răriseră. Acest lucru, adică puținătatea apărătorilor spatelui oștirii regale, se făcu capcană pentru turci. Fără să aștepte sosirea grosului oastei Sultanului, cele două căpetenii luară retragerea ungarilor ca dovadă de panică, de fugă dezordonată. A doua zi după ce ungurii se puseseră în mișcare, Hazim Pașa și Turakhan Pașa dezlănțuiră atacul asupra arieigărzii. Ei nu știau că acolo se vor lovi de oastea lui Iancu, cea care doar prin câteva comenzi se întoarse cu fața spre atacatori și luă poziție de apărare. Gonind după pradă, călăreții turci se întreceau să ajungă primii la linia ungarilor, să-i doboare și să le înhațe desagii cu prăzi. Însă dădură peste un zid de scuturi și lănci. Fură întâmpinați de valuri de săgeți. Iancu așezase în centrul liniei de apărare călăreții catafracți care nu puteau fi doborâți, deși erau puțini față de câți porniseră la drum în toamnă. Aripile oastei maghiare se mișcară cu repeziciune înainte, prinzând în încheștare turcimea dezordonată. Turakhan privea cu groază cum spahiii lui cădeau secerăți ca spicele. Dădu poruncă de retragere, dar era prea târziu. Hazim și Turakhan scăpară cu fuga, iar scuturile puse pe spinare, pentru apărare, erau pline de săgeți ungurești.

De aici înainte Sultanul, care se afla în urmă la doar trei etape de marș, preluă conducerea și însoți armata maghiară păstrând o distanță bună, neîndrăznind să atace. Turakhan fu făcut vinovat de pierderile suferite, fu pus în lanțuri și aruncat în închisoare.

Retragerea era o mare suferință pentru o oaste care nu mai avea hrană decât foarte puțină. Până și caii, puțini, care scăpaseră de frig, fură sacrificați, dar și carnea lor se termină repede. Cu toate neajunsurile disciplina fu păstrată, astfel că oamenii se ajutau între ei. Astfel de la distanță armata nu se arăta vulnerabilă, așa că cetele mai mărunte de osmanlâi nu îndrăzneau să-i atace. La Niș armata sârbilor cu Despotul Brancovici în frunte se despărți de grosul armatei regelui, plecând spre ținuturile natale. Fiind nu prea mulți și nici la fel de disciplinați ca ungurii, la Kunovița sârbii fură atacați de turci. Armata sârbă fu împrăștiată și acum turcii se ocupau cu vânatoarea, pentru fiecare oștean ungur Sultanul oferea o pungă de aspri. Câțiva fugari dădură peste ariergarda oștirii celei mari și dădură alarma. Iancu fiind în ariergardă înțelese că Despotul, rămas

fără oștire, era în mare pericol să fie prins și, mai rău de atât, să piardă controlul țării sale pe care o declarase eliberată de turci. Așa că dădu poruncă de mars rapid spre locul acelei bătălii, unde găsi pe învingători așezați la odihnă, împărțind prada luată de la sârbi. Acum turcii fură spulberați, mulți ridicară mâinile preferând robia decât moartea.

-Măria ta, printre prinși avem un turc de seamă, raportară gărzile Lui Iancu. Îl cheamă Mahmud Celebi și zice că este căsătorit cu o soră a Sultanului. Strigă să-ți fie înfățișat, ca să trimiți olăcar în tabăra Sultanului, la marele vizir Halil, care îi este frate.

-Aduceți-l, porunci Iancu. Într-adevăr, fratele marelui vizir putea fi recunoscut după port și după mărturia celor prinși odată cu el din gărzile sale. Iancu stătu de vorbă cu prinsul și după ce se convinse că îl avea în față pe cumnatul Sultanului porunci să fie eliberat de legături, îngrijit după rangul său și cinstit de asemenea. Când înfățișarea lui Mahmud Celebi deveni una cuviincioasă, Iancu îl urcă pe cal și se duse la cortul regelui Vladislav.

-Majestate, ne-a căzut în plasă o pasăre rară! Și îl înfățișă pe prizonierul prețios. Mahmud confirmă gradul de rudenie pe care îl are cu Padișahul, afirmând cu tărie că pentru răscumpărarea lui Sultanul era în stare să ofere un preț foarte bun.

-Mărite, zise regele Vladislav, nu ți-e teamă că Sultanul te va tăia după ce te vei întoarce la el? Nu așa face el cu ofițerii de rang înalt, le taie capul ca să-și salveze onoarea lui, de Sultan care s-a înconjurat cu slugi nemernice, care s-au lăsat prinși, în loc să-și dea viața pentru onoarea stăpânului?

-Eu nu voi fi pedepsit cu pierderea vieții. Sultanul mă iubește pe mine, mi-a arătat-o în multe rânduri, dar cel mai mult o iubește pe Aișe, sora lui care este soția mea. Nouă nu ne va face rău, va plăti răscumpărarea pe care o ceri. Numai trimite soli care să ducă scrisoarea ta despre mine. Să scri acolo care este prețul răscumpărării.

Răspunsul sosi imediat. Sultanul propunea o întâlnire protocolară pe teren deschis, lângă cetatea Niș, pe câmpul cunoscut cu numele Dobrogici. Însuși marele vizir veni să negocieze răscumpărarea. Prezența acestui înalt demnitar trebuia tratată potrivit celui mai înalt protocol, însă cu o anumită rețineră: marele vizir era musulman și dușman nu numai al regatului Ungariei ci al întregii creștinătăți.

Regele invitase în cortul cel mare pe voievodul Transilvaniei, Iancu de Hunedoara și pe Despotul sârb. În spatele celor trei demnitari stăteau, în rândul întâi, 12 baroni dintre cei mai bogați nobili, reprezentanți ai familiilor ale căror rădăcini se duceau departe, în vechime, printre căpeteniile de triburi ale regelui Arpad. Apoi căpeteniile diferitelor corpuri de armată. Scuturile acestor oameni de seamă erau atârinate de o parte și de alta a ușii cortului. Suita regelui Vladislav număra ceva mai mult de 20 de bărbați, toți îmbrăcați în uniforme strălucite, de parcă s-ar fi pregătit pentru marele bal al coroanei, nu pentru o întâlnire diplomatică. În dreapta regelui Vladislav, cu un pas mai în spate, se afla trimisul Papei Eugeniu al IV-lea, cardinalul Cesarini.

Marele vizir sosi însoțit de doi viziri, ajutoarele lui pentru teritoriile din Asia Mică, respective pentru Rumelia. Urmau câteva căpetenii de rang înalt, pe care marele vizir doar îi pomeni în treacăt.

Regele Vladislav invită pe marele vizir să spună pentru ce pricină anume fusese trimis de stăpânul lui, Sultanul Murad al II-lea.

-Majestate, Luminăția Sa ți-a văzut puterea și acum îi pare rău că s-a pus rău cu tine și cu țara ta. Sultanul a zis că oricine care are ceva minte în cap nu trebuie să se dușmănească cu un regat vecin atât de puternic cum este Ungaria. În loc de ură între noi trebuie să fie, de acum înainte prietenie. Padișahul propune să încheiem o pace sănătoasă, pe 20 sau 30 de ani. Luptele să înceteze imediat, de ambele părți. Mai făgăduiește să dea Serbia înapoi, să elibereze pe cei doi fiii ai Despotului Brancovici pe care i-a orbit și îi ține ostatici. Ca să fie crezut și Majestatea voastră să-i acceptați prietenia, din porunca Sultanului cetățile Semendria și Golubăț vor fi imediat eliberate și căpitanul general al armatei regale va putea să trimită acolo garnizoane sănătoase. Sigur, Lumina Lumii, Padișahul musulmanilor îl cere înapoi pe cumnatul său, Muhamad Celebi, întreg și sănătos.

Prizonierul fu eliberat și oferta Sultanului fu acceptată pe dată. Brancovici fu uimit de generozitatea Sultanului și spuse, fără să ceară îngăduință din partea regelui Ungariei:

-Halil Pașa, Sultanul recunoaște că Serbia este o țară liberă, nesupusă Înaltei Porți, căreia nu îi va mai plăti tribut? Am eliberat partea de apus a Bulgariei. Sultanul Murad recunoaște, prin gura ta, mare vizir, în fața acestui prelat, cardinalul Cesarini, trimisul Sanctității Sale Papa Eugeniu al IV-lea, că ce a fost eliberat și acum

este ocupat de oastea noastră victorioasă va rămâne în continuare așa cum este la acest ceas?

Regele Vladislav se făcuse stacojiu la față. Cum își permite acest mărunt despot să se împăuneze cu izbânzile oștirii maghiare? Mâna lui dreaptă strângea mânerul sabiei, gata-gata să o folosească într-un gest necugetat. Iancu se lipi de regele său și îi șopti, nu destul de încet ca să nu fie auzit și de Brancovici.

-Nu acum, Majestate! Îi veți cere socoteală mai apoi. Iar prețul nu trebuie să fie prea mic!

Cu puține cuvinte Iancu dovedi că se ridică pe trepte înalte, că este la fel de iscusit și în diplomație ca și în mijlocul bătăliilor cu vrăjmașii. Halil Pașa se prefăcu că nu dă atenție necuviinței despotului sârb și nici supărării regelui Vladislav. Răspunse cât se poate de înțelept pentru a liniști spiritele și a încheia cu succes, solia care îi fusese încredințată.

-Majestatea Voastră, socot că veți fi în gând cu noi să pregătim oamenii noștri potriviți care să se întâlnească foarte repede, peste două sau trei săptămâni cel mult și să negocieze un tratat de pace, în termenii ofertei slăvitului meu stăpân. Care tratat să fie scris și pecetluit de ambele părți, că doar astfel lumea noastră musulmană și regatele creștine vor cunoaște că înțelegerea noastră este solemnă și este spre interesul fiecăruia dintre noi.

Regele admise ultimul mesaj al marelui vizir și ceru ca solia Sultanului să vină la Buda, cetatea de scaun a tronului ungar, cu înscrisuri clare, în limba latină, despre delegații Imperiului și propunerile lor de pace.

-Nu mai târziu de trei săptămâni, vizirule!

De îndată ce aripile porții cortului regal se lăsară în urma soliei otomane, Despotul Brancovici căzu în genunchi și își ceru iertare pentru greșeala gravă pe care a făcut-o.

-Pot pierde prietenia Majestății Tale, îmi cer iertare că am încălcat legea vasalității, dar nu puteam să las să treacă prilejul de a-l obliga pe Halil, marel vizir, să rostească cu gura lui recunoașterea libertății poporului meu și a celui bulgar pe care l-am câștigat cu ajutorul neprețuit al coroanei maghiare. Că turcii sunt nemernici, hoți și mincinoși, nu-și țin cuvântul și nici juruințele.

În locul regelui răspunse Iancu:

-Tot ce ai grăit, Măria ta, este drept și noi cunoaștem cine sunt turcii și cât preț poți să pui pe cuvântul oricăruia dintre ei. Dar

necuviința ... și nu mai continua, lăsându-i regelui să-l judece pe acest prea grăbit vasal necuviincios.

-Vei plăti, Despote, tezaurul armatei tale ni-l vei înmâna de îndată. Este o plată prea mica pentru jertfa oștenilor mei. Cât despre restul, vom vorbi după întoarcerea în Patrie.

Brancovici nu se lăsă, mai avea ceva de spus.

-Cer iertare Majestății Voastre dar Murad Sultan este, acum la mare ananghie. Zilele lui sunt numărate, la Adrianopol s-ar putea să-l întâmpine o revoltă mare a ienicerilor, care nu se lasă prea ușor păcăliți și cer socoteală pentru înfrângerile rușinoase la care i-a dus acest nevrednic Sultan. Dacă ei îi vor lua capul lui Murad – și pot să o facă, doar s-a mai întâmplat în vechime – atunci promisiunile de azi vor rămâne doar vorbe în vânt. Rămâneți, Majestate, cu oastea cea mare pe loc, iernați în Serbia, pe cheltuiala noastră, iar în primăvară să pornim cu oștirea odihnită și întărită să curățăm Europa de hoarda ticălosului Belzebut!

Propunerea despotului avu ecou în multe urechi din anturajul regal. Singurul care nu se lăsă păcălit de aura strălucitoare a acestei momeli fu Iancu.

-Nu se cuvine să luați, Majestate, hotărâri pripite. Avem timp de odihnă, să ne limpezim mintea, să ne odihnim trupul și să ascultăm de înțelepciunea popoarelor noastre care zic că „noaptea este un sfetnic bun!” Eu trebuie să-mi duc oastea acasă, pe pământ transilvan. Peste iarnă, zurbagiii flămânzi care nu cunosc cuvântul rostit ca un legământ de pace de Sultanul lor, vor trece Dunărea și iar ne vor asupri cu nemernicia lor. Iar Transilvania va sta cu oastea la iernat departe, în Serbia? Asta nu se poate, Majestate!

Retrăgându-se la odihnă, Despotul Brancovici uită să-și plătească datoria la care îl obligase regele, imediat ce solia turcă a părăsit tabăra maghiară. După o jumătate de ceas un steag de catafracti pătrunse în tabăra sârbă și ceru să fie încărcat tezaurul armatei sârbe de îndată spre a fi dus regelui Vladislav. Regele folosi o parte din cei 40.000 de florin din tezaurul sârb pentru plata datoriilor pe care le avea la Iancu, voievodul Transilvaniei, care cheltuisese mult mai mult pentru tocmirea de lefegii, achiziția de tunuri și muschete și pentru căruțele husite pe care le-au pierdut, pe drumul de retragere, fiind nevoiți să folosească lemnele la încălzit în nopțile cele geroase. Regele recunoscă, acolo pe câmpia din vecinătatea cetății Niș, că toate cele șase bătălii pe care le-au dus în această lungă campanie au

fost câștigate de Iancu de Hunedoara și de oastea transilvană. Care oaste a pierdut pe cei mai mulți luptători ai săi.

Oastea regală nu a zăbovit la odihnă. Ultima bătălie pierdută de turci a fost în ziua de 2 ianuarie 1444. Prima etapă de marș s-a încheiat în târgul Prokopje, la 6 ianuarie. Cronicile vremii consemnează drumul armatei regale, cu opriri în cetățile mai mari întâlnite în cale: la Krușevaț în 13 ianuarie, la Jagodina la 20 ale lunii, iar la 25 ianuarie intrau în Belgrad, fiind întâmpinați de populație cu pâine proaspătă, lapte, bucăți de carne friptă și vin. Și urale neîncetate! La 2 februarie 1444, armata a intrat în Buda cetate! Marșul victoriei greu trudite a durat mai puțin de o lună de zile. De la punctul de trecere a Dunării până la Zlatița, satul dincolo de care nu s-a putut trece și unde regele Vladislav a poruncit retragerea, sunt 350 de kilometri. Aceasta este adâncimea la care creștinii conduși de Iancu de Hunedoara au pătruns în Imperiul Otoman, luptând și câștigând! Campania cea lungă, cum a fost numită această luptă a lui David cu Goliat, a dovedit vrednicia unui popor, a conducătorilor lor, dar a dat să se înțeleagă celor ce aveau sorții Europei în mâinile lor că sacrificiul unuia singur nu le va da lor liniștea și pacea atât de dorite, dar pe care nu o merită, ca pe nimic nemuncit.

Capitolul 11

Bătălia de la Varna

Vestea victoriilor obținute de coroana maghiară într-o campanie de iarnă fără precedent se întinse în toată lumea creștină. Imediat ce se confirmă vestea cea bună, la Vatican se celebră o slujbă de mulțumire și de cinstire a jertfei celor care au căzut pe câmpul de luptă, apărând Crucea și Credința cea dreaptă. Victoria făcu să renască speranța în popoarele aflate sub jugul semilunii. Unele puteri europene păreau să-și reevalueze opțiunile politice. Ideea unei noi cruciade trecu prin alt filtru și, spre exemplu, Republica Venetia se pronunță gata să-și pună flota la dispoziția cruciaților, blocând strâmtorile. La Buda sosiră delegați din multe părți, aducând felicitări și laude pentru victoriile obținute. Pe zi ce trece regele Vladislav devenea tot mai belicos, arătându-se în fața străinilor ca un erou gata să intre din nou peste hotarul Bulgariei.

De cealaltă parte, în lumea otomană spaima creștea, stârnind panică după orice zvon de război iminent. Curios lucru, apusul vedea steagul eliberării ținut în mâini de regatul Ungariei, așezările de sub steagul cu semiluna vedeau chipul aspru al lui Iancu de Hunedoara, călare, mânând oștirea ce aducea peste ei prăpădul. Pe malul Adriaticii cetățile turcești se grăbesc să-și repare zidurile, adună provizii, luptători. Egiptul își retrage flotele împrăștiate în Mediterana ca să apere sultanul mameluc și capitala Cairo.

Mica nobilime, poporul de jos se strânge în jurul lui Iancu, gata să riposteze împotriva celor ce vor să strice pacea din interior. Dar Iancu își vede de problemele lui. Oștirea stă pe primul loc, grija lui cea mare este să-și vadă oștenii sănătoși, revenind pe terenurile de exerciții, pregătindu-se să fie gata de îndată ce primejdia își arată, din nou, fața. În noile condiții apar noi situații favorabile. Iată, Jan Ziskra reînnoiește tratatul de pace cu regele Vladislav, în aprilie 1444. Conducătorii Bosniei încheie un tratat de colaborare cu Ungaria, sperând să ajungă la final, să unifice țara.

În aceste împrejurări regele convoacă Dieta pentru a dezbate problema organizării unei noi campanii împotriva Turciei. Polonezii din jurul regelui Vladislav se pun de-a curmezișul unui nou război. Ei vor ca regele polon al celor două țări să se ocupe cât mai repede și mai hotărât de soarta țării lor, Polonia. Ei se agită tot mai zgomotoși,

fluturând steagurile lor și strigând „Înainte, spre țările române și Grecia!” Spiritul războiului câștigă în jurul regelui și acesta depune un jurământ în mâinile cardinalului Cesarini că va porni cu oastea spre aceste țări române și Grecia.

Deci războiul rămâne un fapt hotărât. Dar nu împotriva necredincioșilor care aduc nenorocirea și distrugerea ci, în numele unei credințe știrbe strigate de capete înflăcărate, se vrea război de cucerire a țărilor creștine, ortodoxe, doar pentru că sunt schismatice!

Iancu se ocupa de pregătirea oastei lui, a Transilvaniei. Regele și cardinalul Cesarini trimiteau scrisori capetelor încoronate, cerând să fie respectate angajamentele. Cu mari întârzieri fu adunată o flotă de 14 galere, italiene (venețiene), raguzane și patru burgunde comandate de Wallerand de Wavrin. Comanda flotei fu încredințată unui amiral venetian, cunoscut ca bun și priceput marinăr, Aloisio Loredano. Veneția pusese condiția esențială ca Ungaria să atace Constantinopolul și Adrianopolul pe uscat, altfel nu va înainta cu flota să blocheze strâmțurile.

În luna mai regele întruni sfatul de război. Strategia acestei campanii fu propusă de cardinalul Cesarini, care încerca să evite greșelile din campania cea lungă, din iarnă. Potrivit acestuia, oastea cea mare se va aduna la Oradea, iar de acolo va pleca în luna iulie. Oastea trebuia să treacă munții în Țara Românească și să traverseze Dunărea la Nicolope, prin vadul de la vărsarea Oltului în Dunăre. Acolo se vor afla galerele lui Aloisio Loredano care vor păzi fluviul de atacul corăbiilor turcești. De la Nicopole oastea va mărșălui spre răsărit, spre malul Mării Negre, ocolind munții Balcani. De acolo oastea va intra în marea câmpie a Traciei și va ataca Adrianopolul și va elibera ținutul Constantinopolului de așezările turcești care s-au înmulțit pe acolo, pe fostele pământuri ale Bizanțului.

Cu gândul la bătăliile pe care le va purta în această nouă campanie, Iancu caută aliați. În sala tronului de la Alba Iulia se adunau adeseori oamenii lui de încredere, aducând știri proaspete din tot locul.

-Domnii mei, ne pregătim de o nouă aventură. Aceasta va fi mult mai grea decât ceea ce am avut de înfruntat până acum. Sunt puțin îngrijorat. Puteți voi să ghiciți de ce am această senzație de rău? Am pus această întrebare și soției mele și mi-am găsit beleaua. Mai bine tăceam!

-Păi, Măria Ta, războaiele sunt treburi bărbătești, femeile sunt doar cu cearta, nu știați?! Precis că v-a bodogănit că toată vremea stați numai cu armele și cu caii, la ea vă întoarceți cam rar, nu-i așa?

-Da, prieteni, așa s-a întâmplat și de data asta, dar Betty a spus un cuvânt care m-a răscolit deoarece în adâncul sufletului meu cred că ea are dreptate. Că toate aceste războaie nu fac altceva decât să strice sufletul sfânt al omului, îndepărtându-l de Dumnezeu. În război ne ies la suprafață cele mai rele și cumplite porniri, care sunt diavolești, iar cuvintele sfinte din Evanghelii le dăm la o parte, le uităm până când cel Rău pune stăpânire tot mai tare, mai întâi pe cei ce conduc țările acestea, războinice, apoi ne aduc alături și pe noi, cei ce trebuie să ne apărăm libertatea și bruma de averi.

-Știm cu toții că așa este. De aceea luăm cu noi preoți și călugări, oameni sfinți, curați, care să se roage pentru sufletele noastre. Ce putem face alta decât asta? Așa-i tocmită lumea noastră, Cerul ne lasă libertatea să alegem, calea armelor ori a rugăciunii și postului.

Iancu pornise această discuție cu Eminența Sa cardinalul Cesarini, trimisul Papei. Nu voia să se spovedească acestui prelat care era om al bisericii dar care avea dezlegare să fie și oștean ori de câte ori Sfântul Scaun i-o cerea. Iancu învățase că spovedania prea adâncă îl poate împinge pe creștin în brațele slujitorilor Inchiziției, iar acolo rar se întâmplă să scape cineva de munci grele care duc, la capăt, legat de stâlpul pus pe rug.

-Măria Ta, este nevoie să deslușim prin spovedanie aceste gânduri și neliniști ce pornesc din adâncul sufletului. Ce vi se întâmplă este un semn că Bunul Dumnezeu nu vă uită, chiar vă îndeamnă să vă descărcați inima și cugetul de această zgură otrăvitoare care s-a adunat în zilele, lunile și anii de campanii militare.

-O voi face, Eminență, fiți sigur că mă îngrijesc să respect Biserica și canoanele. Am un duhovnic bun, pe care îl iubesc pentru că totdeauna are leac bun pentru neliniști și slăbiciuni.

-Orice nouă bătălie este altfel decât cele de mai înainte. Dați-mi voie, Măria ta, să încerc eu o explicație, zise Ianoș Vitez, nobilul care a devenit unul din prietenii permanenți ai voievodului, fiindu-i consilier în diplomație. Succesele Măriei tale au fost acaparate de Majestatea sa, regele. Toate felicitările pe care capetele încoronate ale Europei le-au trimis Ungariei, fie cu soli speciali, fie cu scrisori foarte frumoase le-a considerat regele că i se cuvin lui, de drept, din

moment ce Voievodul Transilvaniei este vasalul regelui Ungariei. Aceasta vă nemulțumește, deși nu arătați să vi se citească pe chip.

-Am o mică nemulțumire, este drept, dar recunosc dreptul suzeranului, potrivit cu închinarea pe care am făcut-o. Asta nu poate să fie cauza unei îngrijorări!

Iancu căuta o explicație pentru această senzație, pentru această îngrijorare care, simțea el, crește de la o zi la alta.

-Voi îndrăzni să merg mai departe, dacă-mi îngăduie Măria ta, zise Ianoș. Ungaria pe care o vedem acum, de când ne-am întors din campania cea lungă, s-a schimbat mult și continuă să meargă pe o cărare plină de capcane. Cred că Măria ta simți că trecem pe lângă aceste capcane, dar nu le deslușești încă. De aceea te încercă această stare de neliniște.

-Ai priceput ceva, dar încă nu-i tot întregul. Îmi aduc aminte cum mi-a vorbit Pippo Scolari, demult, pe când eram doar un învățăcel, cum a simțit el că Sigismund va pierde bătălia cu turcii la Nicopole, atunci când era doar un paj. El văzuse cum urca prostia și semeția la cavalerii veniți din Europa, cum fiecare căuta gloria pentru sine și nu voia să audă adevărul despre turcii cu care se va bate a doua zi. Iar acei păgâni aveau știința războiului în sânge, ascultau orbește toate poruncile căpeteniilor și nu dădeau înapoi, degeaba.

-Asta-i, Măria ta! zise victorios Ianoș Vitez. Cavalerii noștri de azi încep să se poarte ca acei cavaleri cu armuri poleite cu aur, care au ajuns ca porcii la tăiere pentru că nu i-au ascultat pe înțelepți. Ei cred că armata Ungariei poate să iasă învingătoare deoarece a câștigat șase bătălii grele. După ei, armata Ungariei nu are egal, totdeauna îi va învinge pe turci. Dar nici unul nu spune că Victoria va fi sigură numai dacă Iancu de Hunedoara va fi căpitanul general, iar toată oștirea, până la ultimul om îl va asculta pe acest căpitan general, întocmai cum o fac turcii, ascultând de Sultanul lor.

-Teamă îmi este de regele nostru și de panii poloni care îl înconjoară. L-ați văzut pe acel Dlugozs, voievod de nu-știu-ce ținut rusin, cum zbiară de dimineată până cade beat sub masa, că ei sunt pani, soldați fără asemănare! Acest fel de cătane nu au ce căuta într-o armată. Am nevoie, Vitez, să-mi fac aliați oameni de nădejde. Care să mă cunoască, să mă asculte și să aibă încredere în mine. Cunoști astfel de oameni? Mi-i poți aduce la față, să-i văd și să îi cunosc și eu?

-Cred, Măria ta, că ar fi valahii, mai înainte de toți. Măria ta ești de o seamă cu ei, aceștia au încredere în Măria ta, vor merge cu Măria ta până la capăt. Aceștia de care vorbesc sunt valahii lui Vlad al II-lea Dracul, voievodul Țării Românești. Dar acum el șovăie. Nu are încredere, simte că prostia este în creștere în armata Ungariei. Trebuie să vorbești Măria ta cu el, doar așa va prinde ceva curaj. Ar mai fi, apoi, moldovenii lui Ștefan al II-lea. Mai cunosc un alt prinț, tot din trunchi vechi, domnesc. Îl cheamă Petru și nădăduiește ajutor de la Măria Ta când vei crede de cuviință să-l dai la o parte pe Ștefan al II-lea care se face tot mai șovăielnic, ascultând și plecând urechea la glasul boierilor fricoși. Îl îndeamnă să facă pace cu Sultanul, câtă vreme turcii sunt încă departe de ei. S-ar închina Sultanului ca să le vină în ajutor, că moldovenii mai degrabă se tem de poloni, decât de turci. Dar vor veni alături de noi dacă pe scaunul Moldovei va sta un domn neînfrișat și iubitor de neatârnamare.

-Îi voi aduce lângă mine, zise Iancu, pentru că le voi da plata înainte. Acum aceste țări române au porțile încuiate către Transilvania, Ungaria și țările apusene. Le voi da liber la negustorie cu brașovenii, apoi cu cei de la Sibiu și cu cei de la Bistrița. Au timp să prindă gust la câștig, nu vor vrea să piardă aceste înlesniri. Mai sunt și secuii, iarăși am încredere în acești oameni. Am scris prințului Albaniei, vestitul Scanderbeg, să-și întetească atacurile asupra garnizoanelor rămase în partea de apus a Rumeliei, astfel încât Sultanul să fie nevoit să rupă din oastea sa și să trimită mai mulți luptători ca să înăbușe revoltele. La rândul nostru, orice campanie pe care o pornim cu gând să-i aruncăm dincolo de strâmtori le ușurează zilele și lor, că Sultanul este nevoit să tragă din urdiile care bat munții Albaniei, să-i arunce împotriva Ungariei și a lui Iancu.

Dar mai era o chestiune serioasă peste care era nevoie să se treacă cu multă băgare de seamă.. În iarnă, la 2 ianuarie, regele căzuse la înțelegere cu marele vizir să facă pace. Până acum tratativele de pace erau promițătoare. Regele îl chemă pe Iancu la un sfat, doar între ei doi. Tocmai primise oferta de pace a Sultanului și i se păruse că este mai potrivită pacea decât încălcarea făgăduințelor din iarnă. În scrisoarea pe care regele i-a trimis-o pe la jumătatea lui iulie acesta se arăta dezamăgit de regii apusului, care nu se străduiau mai deloc să-și împlinească făgăduințele. *„Fără flotă care să închidă strâmtoarele nu putem face nimic. Sultanul poate să aducă întăriri din Asia Mică, să ne trezim că avem în față o oștire de 4-5 ori mai mare*

ca a noastră. Am mai aflat că banii care au fost strânși de cardinali din porunca Papei sunt cheltuiți fără cap, de alți episcopi și cardinali care invocă nevoi urgente de acoperit, mult mai importante pentru credință decât pentru arme și războaie, care nu plac Cerului. Vino, nobilul meu prieten, să vezi ce oferă Sultanul și să punem, împreună în talere de cântar, ce este mai bun pentru noi, pacea ori războiul?!”

Iancu plecă de îndată spre Buda, însoțit de Ianoș Vitez și de ofițerii fideli lui. Călăriri cu grăbire și ajunseră la asfințit la malul Dunării. Podul plutitor mai făcu o singură traversare, cu Iancu și suita lui, apoi se lăsa întunericul, deși zilele verii erau lungi și nopțile scurte în iulie. Regele îi aștepta, împreună cu el era cardinalul Cesarini și Despotul Gheorghe Brancovici.

-Domnii mei, trebuie să ne hotărâm ce cale alegem, a păcii ori a războiului. Sanctitatea Sa Papa ne cere să rupem înțelegerea de pace și să profităm acum, cât Imperiul este slăbit. Putem să-i aruncăm pe turci înapoi în Asia și să scăpăm creștinătatea de această pacoste. Pe de altă parte, Măria sa Despotul ne-a adus o scrisoare de la marele vizir Halil Pașa, în care reînnoiește propunerile de pace și ne anunță că delegații Camerei Nișanciului²⁶ au pornit din Edirne spre capitala noastră pentru a deschide negocierile de pace. Spune, domnul meu Brancovici, ce vești ne aduci din partea Sultanului?

-Majestate, Mărite Voievod, domnilor! Marele vizir Halil mi-a încredințat mesajul Sultanului către Majestatea voastră, rege Vladislav. Solia împuternicită de Padișah să poarte tratativele și să semneze actul final va propune:

-încetarea oricăror atacuri reciproce pe timp de zece ani

-evacuarea de către turci a cetăților ocupate în Serbia și partea de miazănoapte a Albaniei

-Sultanul nu se va amesteca în treburile interne ale Țării Românești cu condiția ca această țară să plătească an de an tributul convenit

-eliberarea reciprocă a prinșilor de război, fără a se plăti răscumpărare pentru nici unul, în afară de Musa Celebi, ginerele Sultanului pentru care se va achita răscumpărarea convenită.

În plus de acestea, Turcia va plăti Ungariei o sută de mii de florini, ca despăgubire de război.

²⁶ Camera Nișanciului = este departamentul de externe al Imperiului Otoman. Acolo slujeau demnitari greci, vorbitori de limbi străine, lucru interzis de Coran pentru dreptcredincioșii musulmani.

Regele fu mulțumit de propunerea Sultanului. Fu înclinat să semneze tratatul de pace, dar mai înainte ceru părerea împuternicitului Papei.

-Monsenior, deoarece ajutoarele promise nu au sosit și nici nu avem promisiuni clare că ele vor sosi curând, aceste propuneri de pace îmi sunt pe plac și voi semna tratatul, de îndată ce solii vor sosi la Curte. Oricând pacea este mai bună decât războiul!

-Majestate, zice Despotul după ce încheie mesajul pe care l-a citit în limba latină, apoi l-a dat celor din jurul mesei spre convingere că nu adăugase și nici nu sărise nimic din textul scris de marele vizir, eu sunt cel mai încântat de pacea pe care sunteți dispus să o primiți. Fiica mea este soția Sultanului, el n-a ținut seama de această legătură și mi-a tratat țara cu asprime. Acum, prin această pace voi avea liniște în țară, chiar dacă voi plăti un haraci anual. Eu voi fi mereu alături de regatul Ungariei și de creștinătatea din Europa, dar interesul țării mele este să trăiesc în bună pace cu Imperiul Otoman.

-Zici că vei fi alături de noi, spuse Iancu. Dar nu vei veni alături de noi când turcii vor rupe tratatul și vor porni războiul, așa cum au făcut totdeauna, pe nepusă masa. Ne vom întâlni pe câmpul de luptă, Despotule, dar nu ca aliați ci ca dușmani. Am dreptate?

Nu primi nici un răspuns, dar pentru celelalte căpetenii din jurul mesei deveni cât se poate de clar că Iancu avea dreptate, iar Serbia se va supune Sultanului. Gheorghe Brancovici preferase jugul decât să lupte, mai departe, pentru neatârnamare.

Figura cea mai jalnică o făcu trimisul Sanctității Sale, cardinalul Cesarini. Nu putea susține războiul deoarece nu avea nici un argument, de vreme ce Europa dovedise că promisiunile regilor creștini au fost doar vorbe goale.

-Cu inima strânsă și cu mare dezamăgire, trebuie să recunosc că Majestatea Voastră a ales cea mai cuminte hotărâre. Să ne rugăm ca Domnul Dumnezeu să-i țină în frâu pe închinătorii lui Allah și pacea să ne dea răgaz pentru a repara toate stricăciunile, mai ales cele aduse așezămintelor religioase. Amin!

Iancu doar aprobă hotărârea care punea capăt războiului. El spuse că nu Sultanul va fi cel care va încălca tratatul de pace, într-un timp foarte puțin, ci oștile flămânde și doritoare de prăzi din jafuri.

-Majestate, am auzit de multe ori o veche zicală a neamului meu, care zice că atunci când lumea cântă și înalță imnuri Păcii, oamenii cuminți se pregătesc de război. Eu așa voi face, cum zice

înțelepciunea neamului meu, pentru că hotar cu turcii doar eu am, cu Transilvania, ținuturile Banatului Timișoarei și ale Severinului la un loc.

Iancu mai zăbovi la Buda încă două zile, la invitația regelui de a mai sfătui împreună unele treburi legate de pacea din interior. A doua zi după acel sfat legat de oferta de pace a Sultanului, unul din căpitaniii lui Iancu, cel mai vechi dintre prietenii din copilărie, Jombor, apoi după el și Vifor îi povestiră că prin târg umblă vorbe răuvoitoare despre voievodul Transilvaniei.

-Spun unii furioși, scrâșnind din dinți, că nu mai vrei război deoarece te-ai vândut sârbului trădător. Că ai fost de partea lui și ți-a căzut bine cartea de la Sultan deoarece acela ți-a promis toate moșiile pe care le are în Ungaria, dacă vei fi de partea lui când va fi vorba de pace. Că valah fiind, nu-ți pasă de unguri, îi vinzi dușmanului cât ai clipi din ochi.

Iancu primi cu indiferență aceste bârfe care se învârtteau despre el. Răspunse prietenilor lui să nu pună la inimă vorbele unor bețiivi. Aceia sunt mânioși deoarece știu că el, Iancu, poate să-i bată pe turci rău de tot și în loc de asta alege să stea la odihnă. Prietenii nu-l acuzară că este nepăsător față de răutățile unor oameni deoarece îl știau pe Iancu de mic copil, așa era el, smerit în felul lui. Când cineva îl vorbea de rău, pe adevăr ori doar din pizmă, Iancu spunea că da, este adevărat și se roagă lui Dumnezeu să-i dea putere să se îndrepte.

În ultima zi din iulie Iancu și oamenii lui se aflau la grajduri, așteptând să le fie aduși caii, să încalece și să pornească spre casă. Un călăreț pătrunse în goană pe poarta cea mare, reuși cu greu să-și strunească calul și, sărind din șa alergă spre Iancu. Căzu în genunchi în fața lui și i se adresă astfel:

-Măria ta, Eminența sa Cardinalul Cesarini te roagă să zăbovești puțin, că are să-ți dea o veste de mare însemnătate.

Uimire mare puse stăpânire pe Iancu și pe oamenii lui. Dar, după bunul lui obicei, Iancu își făcu cruce și zise, liniștindu-și prietenii:

-Totdeauna suntem la mila lui Dumnezeu. Păzește-ne, Doamne, de vicleniile celui negru!

După câteva minute sosi, călare, însoțit doar de doi frați călugări luptători însuși cardinalul Cesarini. Își apropie calul de Iancu și îi spuse:

-În ziua de 4 iulie flota mult promisă a ridicat ancora din Veneția și a pornit spre strâmtori. E prea târziu să mergem pe linia păcii!

Pentru că a mai venit o știre bună! La 12 iulie Sultanul a trecut Bosforul în Anatolia, cu aproape toată oastea, să înăbușe o nouă revoltă pornită de emirul Caramaniei. Partea aceasta de Imperiu îl are pe beglerbegul Rumeliei cu puțină oaste. Dumnezeu ne ajută, dar ne lasă pe noi să punem în traistă cea mai mare victorie împotriva semilunii și alungarea lor înapoi în Asia, de unde au venit. Majestatea sa ne cheamă la sfat, de urgență, acum că au ajuns la noi aceste vești, chiar în ceasul al 12-lea.

Îndemnându-l pe rege să încalce legământul de pace semnat doar cu o zi în urmă, cardinalul îi spunea, cu autoritatea sa de om al Papei, că jurămintele și promisiunile făcute unui păgân nu au nici o valabilitate.

-Majestate, spuse baronul Cillei, dacă flota venețiană blochează strâmțorile și Sultanul va fi cu toată oastea în Anatolia, drumul nostru până la Adrianopol și Constantinopol va fi o plimbare plăcută. Noi, baronii, venim la marea oaste cu banderile noastre!

Asaltat din toate părțile, regele se hotărî să rupă înțelegerea de pace. Făcu Papei un nou jurământ, pe care îl rosti în fața cardinalului Cesarini, de a porni cu oastea regală spre Dunăre, să curețe Europa de necredincioși. Era ziua de 4 august 1444, așa cum au scris cronicarii în cărțile lor.

Prins în mijlocul acestor evenimente, Iancu păstră o atitudine rezervată. Fu de partea regelui ca să păstreze relația bună pe care o întăriseră în acele zile: regele își plătise datoriile pe care le avea față de Iancu. Angajând lefegii în armata regelui, acela s-a legat să plătească toate cheltuielile în ce îi privea pe acești luptători. Cum plățile se făceau de către voievodul Transilvaniei, care îi comanda direct pe acești luptători, regele garanta cu niște moșii că își va plăti toate datoriile. Iar de n-a avea destui bani în vistierie, acele moșii să treacă în proprietatea lui Iancu de Hunedoara! În zilele cât a stat la Buda, Ianoș Vitez făcu toate socotelile la vistierie și primi actele de proprietate pe moșiile care trecuseră de la un stăpân la altul. Așadar, la începutul campaniei din 1444, Iancu de Hunedoara avea o avere uriașă. Moșiile lui totalizau ceva cu puțin peste trei milioane de iugăre²⁷ de pământ.

Iancu se întoarse la Alba Iulia, unde își continuă pregătirile de război. Trimise soli cu cărți la meșterii de la Brașov și Sibiu să

²⁷ iugăr = unitate de suprafață, echivalând circa o jumătate de hectar.

grăbească lucrul la cele comandate încă din primăvară. Iancu avea nevoie, în această campanie, de mai multe căruțe husite decât a avut în campania cea lungă. Mai avea de primit multe butoaie cu praf de pușcă, vârfuri de săgeți și harnașamente.

Armata regală se aduna la Oradea. Acolo trebuiau să ajungă marii magnați cu banderile lor, așa cum se legase cel mai puternic baron, Cillei. Dar vorbele aceluia fuseseră, și de această data, doar vorbe în vânt. Nimeni din nobilii cei mari nu se alătură armatei regale, în afara episcopilor bisericii catolice care veniră cu banderile lor. La 28 august regele plecă cu armata sa de la Oradea. Ajunse după 12 zile de marș la Orșova. Acolo Vladislav porunci popas de așteptare. Trimite din nou scrisori Papei de la Roma și acelor capete încoronate care îi promiseseră ajutor. Dar nu primi mai nimic. Doar prietenul regelui din Bosnia, Franco de Talomac veni cu puțină oaste din Bosnia, Croația și Slavonia. Așteptarea (zadarnică!) ținu de la 9 septembrie până la 20 septembrie. Acum regele dădu semnalul de trecere a Dunării pe malul drept și continuarea călătoriei spre răsărit. În drumul lor trecură pe lângă câteva cetăți importante ale turcilor, dar nu le atacară – nu aveau mașini de război și nici nu le aducea mare folos stăpânirea lor. Vidin, Rahova, Nicopol. Era ziua de 16 octombrie când, de pe malul stâng i se semnală regelui prezența contingentului valah, al voievodului Vlad Dracul. Acesta sosise cu o zi în urmă, conducând o mica oștire, de 6000 de oameni, comandată de unul din fiii voievodului. Vlad nu va participa la războiul ungurilor, ca să nu-și strice bunele relații pe care încă le avea cu Înalta Poartă.

Sosind înainte ca pe malul drept să se zărească norul de praf care însoțea, în aer, o armată mare, Vlad voievod porunci să se facă amenajări de tabără. În timp ce oștenii săpau un șanț și ridicau palisade, cu mare zarvă și multă obrăznicie o țișă ghicitoare se apropie de Vodă, care stătea călare pe o mica ridicătură de pământ, deasupra malului Dunării. Plângând și zbatându-se, țișă striga în gura mare, să se audă până la urechile voievodului.

-Aman, aman! Boierule mare, aman! Îl aștepți pe măritul rege, care se va căsători peste puține zile cu Moartea. Spune-i să facă drumul înapoi, că zilele i se gată acolo unde vrea să ajungă. Așa este scris pe răboj! Aman, aman!

Oricât s-au străduit oștenii lui Vlad Vodă să mai scoată ceva de la acea femeie a șatrei, nu putură afla nimic mai mult. A doua zi armata

regală ajunsese în dreptul malului unde aştepta Vlad Voievod cu fiul său şi armata sa. Vlad trecu fluviul pe malul drept şi se închină regelui. Cu o privire tristă, Vlad îi spuse regelui Vladislav să renunţe la această campanie, că „*turcul şi numai la vânătoare îşi ia cu sine mai mulţi ostaşi decât cei adunaţi în oastea creştină*”.²⁸ Dar regele nu-l ascultă. Nici înfumuraţii cavaleri ai Apusului nu l-au ascultat în 1396, pe Mircea cel Bătrân.

Iscoadele armatei ungare împreună cu căpetenii ale răzvrătiţilor bulgari căzură de acord că de la Nicopol drumul cel mai puţin periculos ar fi spre miazăzi, ca şi cum regale Vladislav ar intenţiona să atace trecătorile din munţii Balcani. Dorea regele să răzbune înfrângerea din iarna trecută? Sigur, aşa credeau nişte emiri, bey şi alte căpetenii din jurul beglerbegului Rumeliei, Daud Paşa, răzând de prostia ghiaurilor. Dar n-au mai râs după o zi, când au văzut că oastea a cotit-o către răsărit, ocolind munţii cei greu de străpuns prin trecători. În tabăra sa care îi urmărea pe ghiauri de la oarece depărtare, Daud primi veste că Sultanul încheiase războiul cu emirul Caramaliei şi tocmai îşi debarca oştirea pe malul european, din galioanele genoveze care i-au fost oferite cu scop de câştig, dar şi pentru a lua locul veneţienilor care stăteau de prea lungă vreme ca favoriţi. Şi iarăşi răsă Daud Paşa şi se veseli în cortul său.

-Ghiaurii aştia tot proşti sunt. Au pornit orbeşte la luptă cu 16.000 oaste, ei nu ştiu că Murad Sultan i-a luat tronul fiului nevârstnic, Mehmed, de doar 12 ani şi acum s-a pus iar în fruntea oştirilor Islamului. Care oşti numără 160.000 de oameni. Puteţi voi, ghiauri proşti să vă măsuraţi fiecare dintre voi cu zece luptători dreptcredincioşi?

Dar acea armată de creştini nu era alcătuită din oameni proşti, unul şi unul. Aveau un plan, anume să ajungă cât mai repede la malul Mării Negre, în portul Varna. Aici trebuiau să aştepte galioanele veneţiene, care să încarce trupele pedestre şi să le ducă rapid, la strâmtori. Pe drum, ghiaurii aveau să întâlnească nişte cete de turci, pe care le vor nimici, de asemenea orăşele cu garnizoane, cum au fost cele din Razgrad, Şumla, Petreţ, Cavarna. Pe un râu care se vărsa în Dunăre surprinseră o flotă de nave de război, care ar fi trebuit să dezlănţuie atacuri prin surprindere asupra armatei de ghiauri. A fost

²⁸ Camil Mureşan – Ioan de Hunedoara şi vremea sa – Editura Tineretului, Bucureşti 1957, pagina 90

taman pe dos, astfel că marinarii și pedestrașii turci au fost surprinși și uciși, iar navele fură incendiate. Un detașament de cavalerie ușoară fu trimisă spre apus, către inima teritoriului bulgar, spre Târnovo, fostă cetate de scaun a țaratului bulgar. Ei primiseră poruncă de pradă, dar ceea ce aduseră era doar o recoltă slabă.

În ultima zi a lunii octombrie iscoade trimise pe malul mării spre miazăzi aduseră o veste rea pentru regale Vladislav, anume că turcii trecuseră peste Bosfor și își făcuseră tabără pe malul european. Acolo se adunau unitățile, își luau bagajele și plecau în mars spre apus, către Edirne (Adrianopol). Regele ceru iscoadelor să ajungă în legătură cu căpeteniile celor două escadrale de galioane, venețian și burgund și să afle ce s-a întâmplat de nu a reușit planul de blocare a strâmtorii. Doi marinari unguri, în fapt pescari pe Dunăre în părțile Budei, reușiră să ajungă la bordul unui galion și transmiseră porunca regelui, de a se raporta ce s-a întâmplat. Căpitanul Condolimieri, amiralul flotei venețiene și Wavrin, comandantul celor patru galere burgunde scriseră cărți, povestind tot ce s-a întâmplat. Mai întâi au explicat de ce Bosforul nu a fost ocupat cu navele creștinilor. Au scris adevărul, chiar au desenat o schiță a strâmtorii pe care au indicat punctele pe care turcii le-au cucerit ori au avut acolo fortărețe mai vechi. Regele și sfetnicii lui militari au priceput lesne că flota lor a fost prea mica pentru o sarcină atât de mare. Strâmtoarea care trebuia ținută sub control avea 80 de kilometri lungime. Mult prea mult pentru 14 corăbii. Pe ambele maluri turcii construiseră forturi dotate cu tunuri cu care băteau strâmtoarea, de la un mal la celălalt. Uneori ghiulele de piatră cădeau în apă, acolo unde strâmtoarea se lărgea. Nici această realitate n-ar fi fost prea dureroasă. Lui Iancu mai rău îi făcea știrea că împăratul Bizanțului, cel care umblase cu limba scoasă de un cot prin toată Europa ca să obțină o cruciadă împotriva turcilor, acela n-a catadicsit să trimită nici măcar o iscoadă să-i deseneze pe o hartă locul de unde băteau tunurile. Dar-mi-te să trimită oșteni să țină malurile curate!

De la o zi la alta, de la un popas de noapte la altul Iancu și căpitaniile lui, prințul Radu și tatăl lui, Vlad al II-lea Voievod se împăcau cu gândul că au căzut în cea mai urâtă capcană, din care nu aveau scăpare decât dacă se băteau ca niște fiare, împotriva acestor fiare cu chipuri de om și necredință în suflete. Și mai aveau o durere, cu toții. Că niște creștini, frați cu venețienii, trădaseră pentru cei treizeci de arginți ai lui Iuda. Genovezii primiseră plată grasă de la Murad Sultan

și promisiuni uriașe pentru traversarea strâmtorii. Papa nu știa ce fel de oameni erau acești genovezi? Banii primiți de la Murad Sultan nu erau pentru acele barcazuri ci pentru crima de a-i lăsa pe frații creștini să fie măcelăriți de acești turci.

Au ajuns la capătul drumului. În noaptea de 10 noiembrie cerul spre apus fu luminat de focul taberei otomane. Ladislau și armata lui nu mai puteau înainta nici cu un pas. Acolo unde se opriseră pentru înnoptat, acolo urmau să se bată cu turcii, pe viață și pe moarte.

Regele convocă sfatul de război. Acum nu mai putea să le spună povești îmbătătoare despre minuni ce nu se vor împlini. Nici una din promisiunile cu care porniseră această campanie nu era nimic alta decât vorbă goală, fanfaronadă de cocoșei slăbănogi, fără pinteni și ciocuri de oțel.

-Nimic nu mai vine în ajutorul nostru, zise Vladislav. Suntem 16.000 de oameni, putem să învingem dacă luptăm pentru supraviețuirea noastră. Căpetenii, spuneți un plan de luptă!

În mijlocul cortului pe o masă care la începutul serii fusese pregătită pentru un ospăț al regelui și prietenilor lui poloni, acum se afla întinsă o hartă a coastei Mării Negre, din care se puteau citi câteva detalii nu suficiente pentru a construi un plan de război.

-Majestate, ceru primul cuvântul cardinalul Cesarini, îngăduiți-mi rogu-vă să îmi exprim dezolarea pentru lipsa trupelor de ajutor promise de unii regi din Apus. Acum nu mai trebuie să plângem că am fost înșelați, acum suntem aici, pe câmpul de luptă pe care nu noi l-am ales. Poate că Pronia Cerească ne-a așezat tabăra aici, pe aceste dealuri și în marginea lacului, ca să rezistăm atacului necreștinilor până vor sosi ajutoarele întârziate.

-În ce fel vezi Eminență intervenția Proniei Cerești? De ce anume suntem așezați aici și cum ne este de folos acest loc ales de Ceruri?

-Cred că suntem obligați, Majestate, să ne facem loc de apărare aici. Avem destule căruțe husite, putem să facem din ele o fortificație care să reziste atacurilor acestor păgâni până când flota noastră va urca de la strâmtori până aici, să ne dea mâna de ajutor de care avem nevoie. Oștenii de pe nave vor debarca și îi vor lovi pe turcii care vor fi ocupați cu asaltarea taberei noastre. Atunci îi vom prinde între două focuri și îi vom nimici.

Regele privi harta, se uită la chipul Eminenței, rozaliu și încrezător în viziunea lui, apoi se întoarse spre celelalte căpetenii:

-Ce părere aveți, domnilor, de propunerea Eminenței Sale?

Episcopul de Agria și Franko de Talovac, căpetenia corpului croato-bosniac, fură de părere că acest plan este bun. Dar regele nu se rezumă doar la aceste păreri. Mai trebuie să vorbească cel mai experimentat comandant de oști, voievodul Transilvaniei, spre care se întoarse:

-Care este părerea domniei tale, Măria ta? Este de încredere planul pe care ni-l propune Eminentă Sa?

Iancu nu se grăbi să răspundă. Stând cu ochii pe hartă roti vârful stiletului său pe locul pe care îl credea potrivit pentru tabăra de căruțe husite propus de cardinal. Apoi zise:

-Nu este un loc potrivit să ne adăpostim după cele o sută de căruțe ale noastre. Nu știm câte zile va mai zăbovi flota noastră departe de noi. Nici nu știm dacă cei doi căpitani ai noștri, Wavrin și Condolimieri au aflat de situația noastră și le vine în cap gândul cel bun, să ne sară în ajutor. Că până acum nu s-au arătat vrednici să îndeplinească misiunea pe care au primit-o. A face o tabără în care armata noastră să reziste mult timp până ne va veni cineva în ajutor înseamnă să ai destulă hrană și apă, un izvor sau un râu, ori poate un lac așa cum este acest lac Varna din apropiere, dar pe care turcii îl vor păzi strașnic, să nu ajungem noi acolo să ne umplem gălețile ori de câte ori avem nevoie. Că pe acest loc de tabără nu văd nici un izvor și nici o fântână salvatoare.

-Înțeleg, Măria ta că nu ești de părere că ar trebui să urmărim planul Excelenței Sale?! zise regele.

Atunci ce altceva mai putem face? Ce propunere ai, domnia ta?

-Suntem într-o capcană din care va fi greu să ieșim. Turcii sunt mulți și au sosit primii aici, așa că au avut posibilitatea să aleagă locul unde va trebui să se dea bătălia. Murad Sultan este un general care și-a trăit cea mai mare parte a vieții în campanii militare. Are experiență, este șiret și nici nu este fricos.

Ați văzut cât este de obraznic? A trimis un sol prin care ne cere să-i îngăduim trei zile ca să-și odihnească armata, după un drum lung! Suntem noi proștii care să-l credem și să-i îngăduim să se pregătească, în tihnă și cu temeii, ca să ne bată? Nu trebuie să-l lăsăm să răsuflă. În acest loc și în starea în care suntem, singura noastră apărare este ATACUL! Da, Majestate, noi trebuie să pornim atacul, să pornim ca o vijelie care să rupă rândurile turcilor, să nu-i lăsăm să aibă inițiativa nici măcar un moment. Trebuie să-i lovim în valuri

până când frica le va pătrunde rândurile și vor fugi în neorânduială. Asta este planul cel bun, altul nu avem! Învingem ori murim!

În zorii zilei de 10 noiembrie cele două armate stăteau față în față, în linie de bătaie. Iancu a ales o linie în formă de arc de cerc, lung de o mie de pași. Linia maghiară se sprijinea cu aripa dreaptă pe câteva dealuri, iar cu aripa stângă pe niște lacuri scăzute, mai mult petece de apă. Mijlocul liniei se afla pe vale. Lângă acele tăuri mărunte de pe aripa stângă Iancu s-a așezat cu corpul transilvan, oștenii lui care erau cei mai buni din toată armata. În partea dinspre centru, către valea care forma mijlocul liniei maghiare, Iancu a așezat banderile magnaților, din care o parte i-a luat sub comanda sa iar cealaltă parte i-a pus sub comanda regelui. Iancu gândea că de pe această parte el însuși va putea controla desfășurarea bătăliei, că se va mișca iute cu oamenii săi acolo unde linia maghiară va da semne de slăbiciune. Pe dealurile care formau aripa dreaptă, Iancu a așezat detașamentul românilor lui Vlad Dracul, trupele din Slavonia conduse de nobilul Franco de Talovac și banderile episcopilor, de Agria și Oradea. Acolo fluturau steagurile banderilor episcopilor și ale cardinalului Cesarini. Trupele de pe această aripă dreaptă le-a pus sub comanda cumnatului său, Mihai Szilagyi. La mijlocul liniei, Iancu l-a așezat pe regele Vladislav cu trupele polone, banderile regale și o parte din trupele magnaților care l-au însoțit în această bătălie. Așadar, aripa dreaptă era comandată de Mihai Szilagyi, centrul de regele Vladislav iar aripa stângă de Iancu de Hunedoara.

Când soarele se apropia de răsărit cerul s-a acoperit de nori și s-a iscat o furtună, care n-a durat prea mult. Doar un ceas. Când norii s-au împrăștiat, soarele a răsărit scaldând în lumină câmpul de luptă. În fața liniei creștine, turcii și-au așezat oastea tot în arc de cerc, la circa 3 leghe depărtare de linia creștinilor. La mijloc se aflau trupele de ieniceri, în mijlocul lor era cortul Sultanului Murad, pe un tumul de unde putea urmări desfășurarea bătăliei. La aripa dreaptă se aflau spahiii, cavaleria ușoară a beglerbegului Rumeliei, Daud Pașa. La aripa stângă se aflau trupele comandate de Karagea Pașa, beglerbegul Anatoliei. După obiceiul mai vechi, Sultanul adusese cu sine din Anatolia câteva cămile, special dresate pentru bătălii. Acesta animale au fost puse în fața liniei ienicerilor. Când dușmanul declanșa atacul spre cortul Sultanului, cămilele erau puse să alerge spre cavaleria creștină, răgând și scuipând, speriiind caii dușmanilor. Ei purtau pe spinare săculeți cu bani, galbeni strălucitori, care se spărgeau când

cămilele erau ucise și se împrăștiau pe jos, fiind culese de ghiaurii lacomi. Astfel, atacul ghiaur era încetinit, iar turcii puteau să se reorganizeze.

Neavând suficiente trupe, armata ungară nu a putut ocupa Platoul Franga, sub ale cărui povârnișuri se aflau cruciații lui Cesarinii. Turcii au ocupat Platoul Franga, așezând acolo trupele de azapi, pedestrașii.

Bătălia a început cu atacul declanșat de turci asupra aripii drepte. Vârful loviturii a fost dat de pedestrașii azapi, care au atacat în forță, coborând de pe Platoul Franga. Atacul lor a fost îndreptat spre steagurile episcopilor, dușmanii dreptei credințe. Având superioritate numerică, pedestrașii turci au lovit steagurile cardinalului Cesarini și ale episcopului de Egger, Simon Rozgonyi. Acești mercenari, mai puțin antrenați pentru bătălii grele, au fost repede dați peste cap, oastea lor se împrăștie și cei mai mulți cad secerăți de turcii care, printr-o manevră iscusită reușiseră să-i încercuiască. Cade ucis episcopul Simon Rozgonyi, iar cardinalul Cesarini se pierde în învălmășeală. Cum bătălia era crâncenă, iar azapii începuseră să obosească, Sultanul trimite în ajutorul lor achingiii, cavaleria neregulată. Acum aripa dreaptă a oștirii Ungariei era în pericol să fie anihilată complet. Iancu trimite poruncă de la centru, banului croat Franko de Thalloczi să respingă atacul achingiilor cu catafracții lui. Era greu de rezistat cavaleriei grele! Cuirasele acestora au făcut față loviturilor ușoare ale turcilor călări și pedestri, astfel că aripa dreaptă începe să se refacă. Atunci beglerbegul de Anatolia sare cu cavaleria lui să restabilească avantajul obținut după trei ore de lupte grele.

Iancu vede semnele disperate de ajutor pe care cumnatul lui, Mihai Szilagyi le făcea, rotind în cerc steagul familiei sale. Iancu vine în fața corpului de călăreți români și le poruncește, pe limba lor, să îl urmeze dând o lovitură necruțătoare. În cale îi poruncește și episcopului de Bosnia, Rafael Herczeg, să-l urmeze cu banderile lui. Ajutorul cerut de Mihai Szilagyi a venit ca un munte de ape care rup orice zăgaz în cale. Turcii lui Karagea Pașa cad secerăți ca spicele. Turcii amestecați, călări și pedestri se retrag, apoi fug în debandadă. Karagea Pașa moare în bătălie, iar vestea strigată de supușii lui și reluată de câțiva ghiauri cunoscători de limbă turcă mărește panica și haosul. Iancu dă semnal cavaleriei valahe de întoarcere spre poziția de bază. Acum vede că regele Vladislav este lângă el, călărind aproape scară lângă scară.

-Majestate, de ce ai venit după mine? Nu știi că ai fost desemnat căpetenie supremă? Orice ți se întâmplă, armata intră în declin și nici o poruncă dată de locțiitori nu va fi ascultată. Te rog, Majestate, te implor, stai la poziția de bază și poruncește să fie refăcut flancul drept. Până acum victoria este a noastră!

-Iancule, strigă spre el cumnatul Mihai, ai grijă, achingiii sunt gata să refacă linia lor de atac. Nu ne lăsa, lovește-i așa cum numai tu știi să pălești.

Iancu se rotește în cerc strâns, călăreții lui îl urmează și mătură pericolul pe care îl reprezentau achingiii, acești călăreți liberi, care erau încăpățânați peste măsură, nu se retrăgeau decât dacă aveau pradă bună de protejat. Doar moartea putea să-i liniștească.

Acum aripa stângă a oștirii devenise vulnerabilă. Acolo dădu Daud Pașa lovitura cu călăreții lui și rândurile cruciaților, rărite, au început să simtă presiunea fără seamăn a dușmanului care avea, după mai multe ceasuri de lupte, încă destule rezerve odihnite de aruncat în bătlăie. Și iarăși Iancu salvă situația. Îi împinse pe turci până aceștia au ajuns la poarta principală a careului format de ieniceri.

Nu ar fi avut nici un rezultat dacă ar fi intrat în luptă cu ienicerii. Careul lor era greu de străpuns. Și dacă undeva s-ar fi putut da o breșă, spahii salvatori puteau sări imediat în ajutor, fiind aproape de Sultanul lor. Iancu dădu semnalul de retragere. Poate că și turcii obosiseră, poate că îi vor urma exemplul. Pentru a decide soarta bătlăiei, ambele armate aveau nevoie de odihnă.

Gândul acesta îi împinse sângele în mădule. Se îndrepta spre poziția de bază, la centru, lângă regele său, când auzi un urlat teribil din fața cortului Sultanului, aflat pe spinarea unui tumul care domina câmpul de luptă. Privi într-acolo crezând că cineva i-a dat, poate de la distanță, lovitura de grație Sultanului. Dar, nu. Groaza îl copleși. Capul regelui său, al lui Vladislav Iagello se ridica înfipț într-o sulită, jucat în sus și în jos, în timp ce oastea otomană preluând vestea bună pentru ei, urla din ce în ce mai tare. Iancu văzu, cu oroare, cum liniile creștine se prăbușesc, oștenii săi aruncă armele și o iau la fugă, unii spre malul mării, alții înspre apus. Degeaba se pune el de-a curmezișul, degeaba strigă la oșteni că n-au venit atâta drum să lupte pentru un om, chiar de este rege acela ci au venit pentru credință și familie. Câteva zeci de călăreți i s-au alăturat. Dar spaima care îi cuprinsese pe ceilalți, mulți, era copleșitoare. Înțelese că este un moment care nu putea fi depășit. Nimeni n-ar fi putut șterge, repede,

frica și panica. Așa că singur fiind, înconjurat numai cu câțiva dintre fideliu lui și cu rămășița corpului valah, Iancu a ordonat să se sune retragerea. El însuși s-a tras de pe câmpul de luptă, fiind apărat de româniului lui care l-au scos până la Dunăre.

Ce s-a întâmplat? Cum a ajuns regele să-și piardă capul și viața? Iancu avea să afle pe drumul de retragere spre Dunăre.

Atunci când a plecat în fruntea oștenilor săi să restabilească ordinea din flancul drept, Iancu se oprișe la cortul regelui. Acesta era înconjurat de prietenii lui poloni și, după un obicei vechi și nesănătos, beau vin ca să-și ridice moralul. Iancu îl sfătuiește pe rege să stea pe loc, să rămână cu trupele din centru în așteptare, până când se va reface aripa dreaptă. Abia apoi vor da atacul asupra centrului liniei turcești, acolo unde stătea Sultanul apărat de ieniceri. După plecarea lui Iancu, regele începe să fiarbă. Unul dintre panii prieteni, care avea o mare influență asupra regelui, îl ațâță să nu lase ca lovitură împotriva Sultanului să o dea Iancu ci să pornească el, cu fideliu lui prieteni și să-l omoare pe Sultan. Astfel, victoria în această bătălie îi va fi atribuită lui!

Tânăr, vanitos, orgolios și slăbit de vinul băut fără măsură, Vladislav pornește la atac, urmat de 500 de ostași dintre cei mai apropiați lui. Sultanul își așezase punctul de comandă pe un tumul, în fața liniei de mijloc a oștirii maghiare. Dar locul era bine pregătit pentru apărarea stăpânului. În jurul aceluia delușor fuseseră înfipti țăruiși ascuțiți din lemn și din fier, mulți pari fuseseră legați cu sârme din oțel, mai erau puse și alte capcane pentru cai și călăreți. Ienicerii, văzându-l pe regele ungurilor călărind vijelios, de unul singur, cu mult înaintea cetei care l-a urmat, i-au deschis cale liberă spre cortul Sultanului. Văzându-și stăpânul în pericol, un ienicer dintre cei mai uriași din armata otomană, pe numele Hamza, ori Chamuzes cum îl numesc turcii reuși să arunce toporul de luptă și reteză picioarele din spate ale calului pe care călărea Vladislav. Calul căzu iar regele fu aruncat din șea. Ateriză la doi pași de tronul pe care ședea bătrânul Sultan. Hamza îi tăie capul, cu toporul lui de luptă și îl înfipse într-o lance, mișcându-l și strigând sub privirile armatei maghiare, înmărmurite. Atunci începu debandada. Ungurii, panicați de pierderea regelui lor, cuprinși de oroare în fața spectacolului macabru la care asistaseră, au luat-o la fugă, o fugă generală pe care nimeni nu a putut să o mai stăpânească.

Un rege nătâng, beat, moare de prea mult orgoliu. După el mor mii de alți creștini iar alte sute sunt luați prizonieri. Văzând că totul este în zadar, Iancu se retrage și el spre Dunăre. Trece pe malul românesc, dar acolo niște bărbați doritori de avere, văzându-i armura împodobită cu aur și argint, dar neștiind cine este de fapt, îl iau prizonier și îl închid, căutând să obțină o răscumpărare mare. Voievodul Țării Românești, Vlad Dracul, află de acei nătângi că îl țin pe marele luptător închis, vine cu garda lui și îl eliberează, apoi îl ajută să treacă munții, acasă în Transilvania.

Lovitura cruntă primită de Ungaria la Varna a ajuns cu mare întârziere în Europa. Nimeni nu voia să creadă veștile rele, care circulau ca zvonuri fără temei. Treptat, ecoul dezastrului a cuprins Apusul și lumea a fost cuprinsă de descurajare. Cu tristețe, oamenii ajungeau să creadă din ce în ce mai tare că Ungaria nu are suficiente forțe ca să oprească înaintarea otomană, iar conducătorii Europei nu reușesc să ajungă la înțelegere pentru a se uni împotriva acestui dușman.

La aproape două luni de la înfrângerea de la Varna, Papa Eugeniu al IV-lea încă era convins că flota creștină oprișe trecerea Sultanului cu trupele sale peste strâmtori. Se pregătea să trimită ajutoare armatei creștinilor. Abia după 20 ianuarie 1445 Papa află adevărul, că flota nu a reușit să oprească trecerea Sultanului în partea europeană a imperiului său. Papa comunică acest adevăr dogelui Veneției, care se arată tulburat peste măsură, deși adevărul îl aflase de mult. Dar nu-l dezvăluise lumii deoarece circulau niște vorbe, cum că trădarea a venit de la comandanții flotei.

Întâmplarea care umplu de oroare lumea apuseană se află târziu. În luna mai 1445 conducătorii cetății Florența scriau regelui Vladislav (care era mort, iar trupul nu a fost găsit pe câmpul de luptă!) dacă sunt adevărate știrile despre dezastrul armatei sale! Tristă omenire!

Capitolul 12

Unde dai și unde crapă

Călăreau alături de stăpânul lor, gata fiind să-l sprijine dacă i s-ar mai întâmpla să cadă, răpus de starea de sfârșeală din care nu putea ieși de când voievodul Vlad al Țării Românești se despărțise de ei la hotarul de la Rucăr. Iancu voia să treacă cât mai nevătat în seamă. Îi era rușine pentru înfrângerea suferită, îi era rușine că de acum înainte neamului lor le va fi din ce în ce mai greu. Niciodată nu suferise atât de adânc după o înfrângere. Totdeauna ieșise deasupra, ceva din firea lui îl îndemna să caute să vadă, singur, unde greșise, când greșise pentru ca apoi să învețe o lecție de purtare mai atentă în viitor.

De o parte și de alta Iancu era atent supravegheat de Vifor și de Jombor, cei doi prieteni din copilărie care se purtau cu stăpânul lor mai mult ca niște tutori față de un prunc bolnav din dragoste. Că așa arăta, ca un tânăr pustiit de o dragoste neîmpărtășită. Dimi Crăcănatul și Ilău Somnorilă călăreau în urmă, ținându-l între ei pe Török, valetul, care se dădea de ceasul morții mai rău ca o bocitoare de la țară. Ilău cunoștea locurile și se jurise că noaptea îi va prinde la prieteni, într-un sat de ciobani care își făcuseră așezare pe o veche vatră de castru roman.

-Acest sat are bărbați unul și unul, au străji puse de la mare depărtare așa că, fraților, sătenii lui Mihai ciobanul știu de noi, știu de mine că li-s cunoscut ca un pețitor alungat, nevrednic de vreo fătucă din sat, că mai mult îi ispitit de sabie și bătălii decât de păzit oile de lupi și urși în creierii munților.

-Și cum se cheamă satul aista al tău, măi Somnorilă? Or avea valahii tăi să ne dea măcar o ulcică de lapte și o coajă de mămăligă, ne-or lăsa să ne hodinim lângă un foc bun care să ne scoată gheața din oase, măcar o noapte? Vifor era cel mai bun prieten al lui Ilău, poate de aceea mereu îl înțepa cu vorba, neîncrezându-se – după spusa lui – în vorbele unuia care doarme mai toată ziua de-ampicioare.

-Tilișca îi zice, măi, Pârțailă, dar ai face bine să uiți minte naș de numele ăsta. Că-i loc tainic, de prins puteri în mădule dar și în creieri, cine are așa ceva, sub cușmă! O să vedeți cum va învia stăpânul nostru după o noapte de găzduire printre tilișcani. Iar dimineața când se va limpezi cu apă din pârăul ce curge pe la poalele

dealului Cățână va uita de rușinea prostiei nobiliare în capcana căreia a stat până amu. Și o să-l vedeți pe stăpânul nostru ca nou, așa cum îl știm de când ne-am legat să-i fim slugi tăta viața noastră.

În timp ce-l zădărau pe Ilău, sluga tuturor, care nu s-a înconțrat șuhan la vreo poruncă zisă lui de oricare dintre prietenii lăncului, ajunseră la o cruce de ape: un pârâu mai subțirel care se vărsa într-un râu mai lat dar nu prea adânc, cu coji de gheață pe maluri, rămase netopite peste ziua în care frigul de început de iarnă, de la munte, nu se lăsa alungat de soarele care prin aceste părți râdea rareori, cu dinți de gheață. Trecură prin apa mai puțină a pârâului pe malul celălalt, de unde o pădure deasă de brazi urca dealul al cărui capăt nu se deslușea de jos. Caii se opriseră în albia pârâului, bând pe săturate din apa din care se ridica un abur ușor, semn că era mai caldă decât apa râului mai mare, care-l cuprindea mai jos, la doi pași.

-Aista-i pârâul minune, care șterge tot, dar numai dimineața și nu oricând, ci doar atunci când vin neamurile de departe, din locurile unde iernează turmele satului. Ori când vine vreun oaspe care are sânge de la strămoși și numai apa pârâului îl cunoaște de oaspe de seamă. Să vedeți, fraților, că și pe stăpânul nost, lăncu, apa asta îl va cunoaște și îl va slăvi, curățindu-l de tot răul.

-Cum adică șterge tot? Apa spală, măi sluguță, nu șterge, că doar nu-i pânză de ștergar!

Nu apucară să rădă de vorbele lui Somnorilă, că după prima linie de brazi un drum din lespezi mari, de piatră, li se așternu în față, uimindu-i. Potcoavele cailor băteau piatra care scotea sunete cunoscute, ca atunci când treceau pe drumul roman de la Alba Iulia cetate. Apoi fură înconjurați de oamenii satului. Doisprezece bărbați, ca brazii, cu cojoace de miel întors, cu căciuli îndoite la mijloc spre ceafă, cum purtau nobilii daci, străbunii văzuți la Roma pe un stâlp înalt, de piatră. Aceștia îi înconjurau, ținându-i cu niște pari ascuțiți la vârf, din lemn galben, de gorun.

-Ilău, tu ești? Bată-te, de ce n-ai hăulit mai jos, când ai călcat apa pârâului Vale, ca să te cunoaștem? Întrebă acela dintre ei care se dovedea a fi mai marele satului.

-Bade Ștefane, n-am avut a hăuli că doar m-ai văzut încă de la amiază că sunt eu și m-ai cunoscut că vin cu un nemeș²⁹ de seamă,

²⁹ Nemeș = definiție dată în Transilvania, în Evul Mediu, nobililor mici și mijocii.

răspunse Ilău, închinându-se cu respect, descălecând și sărutând dreapta aceuia pe care l-a numit mai marele satului.

-Pe voievodul nostru, Iancu Corvinul, îl numești tu, nemes? Ai să primești zece ciomege peste cioareci în loc de brânză și lapte, zise numitul Ștefan, închinându-se voievodului care, în mijlocul acestor români, dădea semne de trezie. Privi cu uimire la cei din jur, ochii lui întrebau și cereau deslușiri.

-Măria Ta, iartă-mă pe mine, sluga mărunță, că te-am adus aici, în munți, la loc sigur printre neamuri. Ca să te hodinești și să prinzi puteri de la izvoarele noastre, zise Ilău. Apoi întorcându-se către mai marele satului, îl prezentă ca pe gazda bună, care le va da de îmbucac, de încălzit și de hodinit.

-Domnul aista este Ștefan, mai marele satului Tilișca și al neamului Moș, ciobani vechi, de trei sute de ani, care umblă prin tot locul, cunoscând lumea, mărimile vremii, războaiele și pustiirile. Suntem cu toții, slugi plecate Măriei Tale! Vorbise românește și nimeni din cei din jur, nici dintre însoțitorii lui Iancu nu se răzvrătiră la auzul altfel de vorbiri decât ungurește. Iancu le răspunse la fel:

-Și eu ce sunt aici? Un prins nevrednic de război? Un fugar? Ori...

-Măria Ta ești mândria neamului nostru, iertați să fim dacă, în sărăcia noastră, nu avem palate și castele ca să te primim după rangul Măriei Tale. Dar tot ce avem, avere și turme, flăcăi și bărbați care știu purta o armă, toți suntem supușii Măriei Tale.

-Noa, bine! Să-mi dați să mă spăl, puneți un cojoc pe umerii mei că mi-i frig și dați-mi o ulcică de lapte să beau, că mi-i sete ca în pustie!

Iancu dădu semne de revenire din tristețea care-l măcinase pe tot drumul, de la Varna din Bulgaria până aici, la Tilișca, unde începea să se simtă mai bine. Descălecă și se lăsă condus până în mijlocul satului, la casa cea mare a obștii. Îl așezară pe scaunul cel mare lângă vatra cu jăratec. Două fete îmbrobodite cu năframe groase, de iarnă, îl imbiară să-și spele mâinile într-un ciubăr cu apă caldută, apoi îi întinseră șervete brodate cu cusături ca să-și șteargă mâinile bătătorite de mânerele de săbii pe care le purta de o viață, zi de zi. Pe un fund de lemn de cireș, frumos scobit cu chipuri de ciobani mănând turme de oi, îi puseră în față brânză de burduf în străchini de lut ars, bucăți de brânză puțin îndulcite cu sare, o mămăligă de mei stătea aburind la îndemână. Într-o ulcică demnă de un om de statura voievodului aduseră lapte proaspăt muls, încă aburind. Iancu bău,

lacom, aproape golind ulcica de lapte. Apoi gustă brânză și mămăligă, câteva îmbucături. Acum Ștefan aduse o oală mare, din fier, pe care o atârna într-un cârlig deasupra vetrei cu jeratic și pe dată aerul se umplu de mirosul îmbietor al hălçilor de miel fript, alături de care puseseră ulcele cu vin roșu, sânge de taur. Pe măsură ce mânca și bea din bunătățile ce-i fuseseră puse în față, chipul voievodului se netezea, pielea prindea culoare iar ochii începură să-i joace vii, sub sprâncenele stufoase. Îndestulat, se lăsă pe spate rămânând cu ochii spre flăcările ce jucau deasupra jăratecului din vatră. După un timp își ridică ochii spre cei din jur. Capetele acestora se înclinară cu respect, iar el, românul din naștere ce se descoperea în sine, zise:

-Numai la Corbii de Piatră și la Cinciș, la casele bunicului Șerb am simțit atâta tihnă ca aici, la voi!

-Ai venit la izvoare, Măria Ta! Stăpânul nostru din Înalturi, Iisus Mântuitorul, te-a adus aici, la noi, să te întremezi, să prinzi puteri ca să-ți duci Crucea mai departe. Fii binecuvântat, Măria Ta!

Iar obștea repetă, după Ștefan, urarea de binecuvântare.

Voievodul și însoțitorii lui dormiră somn odihnitor, fără griji. Se aflau la bun adăpost. Era aproape de miezul zilei când Iancu se trezi în așternutul lui, din blănuri de oi și pânzeturi moi, mirosind frumos a flori de câmp. Rămase acolo, treaz, fără să se miște, limpezindu-și mințile și încercându-și vloga trupului. Într-un colț îndepărtat al casei celei mari niște femei se mișcau cu grijă, să nu-l tulbure pe măritul oaspete și nici pe oștenii lui, cărora le făcuseră culcuș de jur împrejurul vetrei celei mari, să fie aproape de stăpân când s-o trezi acela și va porunci.

Vifor fu cel ce se ridică din așternut, îmbrăcat în izmene albe și cămeșoi cu arnici la guler. După atâtea săptămâni de umblat cu platoșă și încălțat cu cizme grele, seara femeile îi îmbiară pe bărbați să-și lepede hainele necurate și să se îmbăieze în copăi mari, cu apă caldă și flori de săpunariță. La un ceas după ce Iancu adormise, slugile lui, prieteni și veghetori de o viață, se întinseră și ei în așternuturi curate, mirosind a proaspăt din cap până în picioare. Vifor găsi la căpătâi haine din aba, țărânești. Se îmbrăcă și își puse opinci în picioare. Ridicându-se în picioare se simți ușor, ca un fulg și îi veni să chiuie a bucurie, ca un prunc nevârstnic. Dar își luă seama, Vodă încă dormea și trebuie să fie lăsat să se odihnească după atâtea amar de zile, săptămâni și luni umplute cu poveri și griji dintre cele

mai rele și încălcite. Șezu în așternutul lui, rezemându-și cotul drept într-o rână, până când auzi foială dinspre vatra cea mare, de la Iancu stăpânul. Se ridică ușor și veni, încet, mai aproape de priciul pe care femeile făcuseră culcuș din crengi de cetină, acoperite cu blănuri și pânzeturi curate. Iancu stătea cu ochii deschiși și privea spre bagdadia căsoaiei. Îl văzu pe Vifor apropiindu-se și îi făcu semn să se așeze lângă el, pe marginea priciului. Codindu-se, prietenul din copilărie se așeză până la urmă, iar Iancu îi zise, șoptit:

-Unde zici să mergem, la pescuit ori la furat mere de la megieși? Și râse încetișor, ca de o șotie. Vifor se lăsă în genunchi și bătu o metanie până la pământ, bolborosind mulțumiri.

-Te-ai făcut bine, stăpâne! Mulțumim Domnului că ni te-a dat înapoi, limpezit și întărit! Facem după cum ți-i porunca, stăpâne. La furat mere nu avem cum să mergem că toamna și-a scuturat roadele din livezi. Mai degrabă la pescuit putem merge, că gazdele au iazuri cu pește prin preajmă. Poruncești, stăpâne, să trezesc slujitorii?

-Mai lasă-i, prietene, să se bucure și ei de tihnă. Apoi vom vedea ce vor gazdele de la noi. Cât ne vor ține pe aici? Că tare aș vrea să mai stau, poate până ce lumea m-o uita, ori îmi va ierta păcatele.

Se făcuse de miezul zilei când Iancu se ridică din pat și se îmbracă, la rândul-i cu haine țărănești curate, proaspete și moi, anume țesute pentru piele de boier. Când fu gata îmbrăcat se apropie de el Ștefan, gazda, cu două perechi de cizme din piele, cu tureți înalte. Îngenunchind, îl îndemnă pe Vodă să aleagă mărimea potrivită. Iancu se încălță, apoi își întrebă gazda despre ziua aceasta, ce vor face, care este voia satului.

-Măria Ta, noi te așteptăm, după semne, să împlinești datina străbună. Ca să știi și Măria Ta ce vrea Domnul Dumnezeu de la tine, iar noi să aflăm cum să te slujim ca să ne fie și nouă bine. Poruncește dar, să împlinim datina!

-Fie voia voastră, că mare lucru nu mi se deslușește când vorbești despre datină. Dar mă las pe mâinile voastre că bine m-ați primit, ospătat și în culcuș de cetină m-ați odihnit. Acum nu poate să fie, pentru mine, alta decât bun ceea ce ați rânduit. Să mergem.

Îl duseră spre capătul satului, dinspre adâncul codrului. Acolo satul avea împrejmuire de piatră, ca un zid de cetate.

-Ce este locul acesta, staroste Ștefan?

-Este un loc vechi, aici a fost un castru roman ascuns, unde romanii stăpânitori în Dacia Traiană băteau monedă de argint. Aici

era așezarea legionarilor, a familiilor lor. Dealul de peste vale ascundea castrul unde se bătea banul. Era un tribun, pe numele Tiliscus, care conducea acest atelier. Iar satul nostru a fost așezat aici de străbunul nostru, Toader Moș, pe vremea când voievodul Menumorut a dat dreapta cu regele Albert, și-a măritat fata cu fiul Zoltan al regelui maghiar și i-a dat țara zestre. La vechii daci, neamul nostru, datul dreptei era un legământ de frăție: eu te cunosc de stăpân, dar tu îmi lași puterea de a gospodări averea și supușii pe care ți i-am adus, cu închinare.

-N-am știut nimic din aceste lucruri minunate, zise Iancu.

Dincolo de poarta care închidea zidul de apărare, drumul cobora spre vale, de unde se auzea susurul apei. Ajunseră curând la malul pârâului. O punte dintr-o scândură lată, cioplită dintr-un trunchi gros înainta 2-3 pași spre mijlocul apei care curgea jucând pe pietre, astfel că un abur ușor se ridica ca și cum apa ar fi fiert, pe undeva mai la deal.

-Măria Ta, datina noastră la sosirea unui musafir de neam ales este să-l aducem aici, să-l vadă apa pârâului nostru și să-l cunoască ce fel de om este. Rogu-te, Măria Ta, să lepezi hainele până la brâu și să te speli cu apa noastră. Atunci se va arăta semnul pe care îl așteptăm, tot satul și tot neamul nostru, de valahi.

Iancu se dezbracă. Vremea era caldă pentru pielea tăbăcită de oștean, deși începuseră zilele lui decembrie, prima lună de iarnă. Pielea Iancului era brăzdată de semnele meseriei de oștean: avea multe semne de răni, unele mai vechi, altele mai proaspete, rozalii pe margini. La îndemnul lui Ștefan Iancu se apropie de marginea punții, îngenunche și făcând palmele căuș luă apă cu care își spală fața. Până acum nimic nu se întâmplă. Tot satul era colo, priveau oaspetele și pârâul, așteptând semnul. Iancu mai luă un căuș de apă pe care îl împrăștie pe pieptul musculos. Când apa pârâului îi udă pieptul în dreptul inimii, de după cotitura din deal apa începu să clocotească. Valuri de aburi se ridică și vin, plutind deasupra apei, îl învăluie pe Vodă răsucindu-se în jurul frunții, formând ca o coroană cu picuri de mărgelă, colorate, pe capul lui. Un strigăt ușor răsună dinspre copaci, toată valea se umplu de bucurie.

„Vodă al nostru! A venit Vodă al nostru!”

Semnul s-a stins cu aburul care se împrăștie ușor. Chipul lui Iancu arăta senin, parcă ar fi primit o binecuvântare ascunsă care îl făcu să fie așa cum arătase mai înainte, stăpân pe sine, înțelept și cinstit. Nu

zise nimic, nici nu se semeți, nici nu lăsă satul să-și arate prețuirea altfel decât o făcuse când semnul s-a arătat. S-a îmbrăcat la loc, dar cămașa albă parcă era mai strălucitoare. Când fu gata, coborî de pe punte și porni spre sat. Acolo, în casa cea mare a obștii, femeile așternuseră mese întinse, pline cu bunătăți. La mijloc, pe jilțul străbunului Toader Moș se așeză Iancu, avându-l pe Ștefan, starostele de-a dreapta lui. Privindu-i, tot satul exclamă:

-Uite, parcă-s frați! Cât de mult seamănă!

Petrecerea decurse în liniște, dar cu bucurie mare. La început preotul satului, Vasile, ceru îngăduință să sfințească bucatele și să spună rugăciunea cea mare, Împărătească. Vodă se închină, făcându-și crucea ortodoxă, pe față, nu doar cu limba în gură cum obișnuia, încă din pruncie. După un timp, învârtind cănița din lut smălțuit, Vodă dădu semn că ar vrea să vorbească obștii. Ștefan pricepu gândul Iancului și zise, îndemnându-l să se destăinuie.

-Măria Ta, îngăduie să te întreb odată cu toată obștea noastră, ce vremuri vin peste noi? Ce zic mărimile lumii, regii și împărații până la vlădica Papa, de la Roma? Ce zic despre noi și ce soartă ne pregătesc dușmanii, nebotezații cei cruzi?

-Staroste Ștefan, oameni buni din acest sat binecuvântat de Dumnezeu, m-ați primit cu cea mai curată dragoste pe care am simțit-o atât de rar la viața mea. Doar dragostea de mamă și dragostea iubitei mele soții le-am simțit la fel de calde ca acum, poate mai puțin fierbinți. Aici, la voi, pe malul apei făcătoare de minuni, am simțit dragostea lui Dumnezeu. Am primit putere, am primit poruncă să merg mai departe pe acest drum al bătăliei pentru pământul strămoșesc. Vremurile care vin nimeni nu le cunoaște. Noi, creștinii care trăim pe aceste plaiuri, că suntem catolici ori suntem ortodocși, trebuie să ne păstrăm credința neștirbită. Nimic în lumea aceasta, nimic în viața noastră nu se face fără Dumnezeu. Având această credință, trebuie să învățăm să avem răbdare și să citim semnele prin care trebuie să împlinim voia Domnului. Ce zic mărimile lumii, regii și împărații lumii dinspre Apus, episcopii, cardinalii și însuși Papa? Cei ce sunt cu mine și au fost cu mine de când m-am săltat din pruncie, martori sunt că de la aceste mărimi nu ne-am ales decât cu dezamăgire. Ne-au promis multe, dar cu puține ne-au ajutat. Și asta cu întârziere, de multe ori chiar degeaba. Prinții lor caută fala, strălucirea deșartă, umblă după avere, după aur, pentru ei acest aur

este mai presus de Dumnezeu. După urma lor am cules recoltă bogată de lacrimi, durere și suspin.

-Iar dușmanii? Ce vor ei de la noi? se întrebă Iancu dar întrebarea lui se adresa tuturor celor ce erau de față, mai mult alături mărturisitori cu el decât popor ce așteaptă deslușiri la grele întrebări. Stătu privind la jocul flăcărilor, parcă citind din ele răspunsul ce nu se lăsă prea mult așteptat. O știți prea bine! Vor bogății, vor să trăiască bine din truda noastră. Ne vor feciorii să-i facă oșteni ucigași fără milă, luptători împotriva celor care i-au născut. Ne vor fetele tinere și frumoase, de care să se bucure în desfătări rușinoase și păcătoase. Vor să ne îngenunche, să ne umilească, să ne închinăm lor până în veac. Zăbovi iar, suflând parcă a dușmănie aerul nesănătos din pieptul lovit de jalea înfrângerii pe care o cunoscuse, pricinuită de oameni în care crezuse că merg cu el, alături de el, pe același drum.

-Iar noi? Pentru noi ce este crestat pe răbojul vremurilor? Doar credință, dragoste, răbdare și putere de a trece peste toate. Viața veșnică o putem moșteni în Ceruri. Evanghelia ne spune cuvântul sfânt, adus pe pământ de Fiul lui Dumnezeu. Iubindu-l nestrămutat, vom fi ai lui la judecata din veac. Până atunci să fim tari, să nu cedăm ce ne-a dat Dumnezeu să stăpânim, ci să păzim darul Său. Mi-a călăuzit Dumnezeu pașii la voi, m-ați primit ca pe fiul satului vostru, mi-ați dat din plinul inimii voastre dragoste și prinos de viață. Într-o singură zi și noapte am prins puteri, am primit înapoi ceea ce am pierdut acolo, pe câmpul de luptă, în ceasul căderii noastre. Aici la voi am căpătat înapoi încrederea în mine și în voi, valahii care sunteți pe acest pământ peste tot și iubiți pământul străbun, cu tot ce are el. Oastea cea mare a Ungariei are români cei mai mulți luptători. Cu ei am răzbit până acum, alături de ei voi merge și mai departe. Sunt oameni buni în toate națiile puse de Dumnezeu să stăpânească pământul. Pe toți trebuie să-i vedem ca fiind frații noștri. Cu dragostea noastră îi vom trage de partea noastră! Așa să ne ajute Dumnezeu.

Ziua aceea a fost o sărbătoare pentru Iancu. La sfârșit, când se duse la culcare îngenunche și stătu îndelung, nefiind în stare să cheme în gând cuvintele rugăciunilor de seară. Doar repeta la nesfârșit „Mulțumesc Doamne, pentru această zi minunată!” Și iar, și iar. Se simțea împlinit, se simțea ales și doar târziu, dincolo de miezul nopții se lăsă cuprins de un somn odihnitor.

Dar nu dormi prea mult. Un vis se înfiripă în străfundul ființei lui. Se făcea că preotul Vasile, al satului, venea adus de o boare de vânt cald, crescând în mărime pe măsură ce se apropia mai mult de Iancu. Ființă de abur alb, strălucind molcuț, Preotul i se adresa suflet de la suflet, fără rostire de cuvinte.

„Din timp în timp pe aceste meleaguri se naște un preot, Vasile, ca mine. Tot așa, la timpuri potrivit alese apare un staroste al satului, semănând cu Mihuț, nepotul Bătrânului Moș, întemeietorii acestei așezări. La acele vremuri potrivite apare adus de soartă un om, anume trimis de Ceruri ca să se adape din aceste ape izvorâte din munți, făcătoare de minuni pentru trup și suflet. Acest om, al veacului ce se scurge, primește un îndemn de a merge înainte, ziua, de la oamenii satului și de la apropiații lui, care îl însoțesc în călătoria sa. Iar noaptea, eu, Preotul Vasile vin să-ți deschid ochii și să te scot din încrucișarea de drumuri în fața căruia te-ai oprit. Te lupți cu necredincioșii. Câștigi bătălii, apoi ai parte de pace pentru scurt timp, apoi iar vine Necredinciosul peste tine, iar duci bătălii, iar câștigi. Oamenii de la Tilișca te-au primit și te-au așezat pe jilțul întemeietorului Toader Moș, ceea ce te-a făcut să crezi că ți s-a sortit să-l oprești pe Necredincios la aceste ziduri, de piatră și de ape. Dar nu este așa. Bătăliile pe care tu le câștigi sunt bătălii care-l fac pe Necredincios să prindă puteri și să vină asupra-ți. Cu cât mai mult te întărești în sufletul tău că ești câștigătorul și mereu vei fi câștigătorul, tot mai mult te îndepărtezi de Lumină și te lași ademenit de Necredincios. Câștigurile din războaiele pe care le porți nu sunt ale tale. Și nici măcar ale neamului tău, ale poporului tău. Sunt făcături ale Întinericului ca să-ți roadă credința, să ți-o slăbească. Cu cât mai mult te înalți pe tine, cu atât mai slab devii, în fapt. Te urci pe trepte de piatră care, de fapt, te duc în jos, spre adâncurile unde ard focurile veșnice. Smerenia ta se pierde, Lumina care te înconjoară pâlește, iar Necredinciosul te ajută tot mai mult să te apropii de el. Pornește, suflete, de aici, de la izvoare, întărindu-ți smerenia. Păzește-ți sufletul, stai de veghe și umple-ți candela credinței precum Fecioarele Cuminți din Evanghelii. Mergi pe acest drum, nu ieși pe cărări înșelătoare. Nu căta slavă deșartă și înălțare pentru slujba ce o slujești câte zile mai ai de trăit!”

Apoi căzu într-un somn din care ieși ca tânăr, puternic dar tăcut, smerit și căutând mai mult rugăciunea, liniștea de sub icoane. A mai zăbovit la Tilișca o săptămână, până când hainele lor ostășești s-au

uscat și au putut să le îmbrace curate. Apoi au plecat spre Alba Iulia. Ștefan le-a dat călăuze care i-au condus pe drum fără primejdii până au ajuns la malul Mureșului. De acolo singuri au intrat în cetate, la ceasul înserării. Era ajunul Nașterii Pruncului Sfânt.

*

* *

Sosirea acasă la ceasul când în toate casele oamenii așteptau sărbătoarea cea dragă, a nașterii Fiului lui Dumnezeu, a fost cel mai frumos dar pe care l-au primit vreodată. Frumoasa Betty, soția lui Iancu avea ochii roșii. Stătea în genunchi în fața micii statuete a Maicii Sfinte, în colțul dormitorului care de mult nu mai cunoscuse căldura pe care doar prezența soțului iubit o poate da și se ruga fierbinte: *„Sfântă Fecioară, care în această noapte aduci lumii darul cel mai ales de la Dumnezeu, pe Fiul său iubit, milostivește-te spre noi, spre mine femeia pe care Tatăl Ceresc a făcut-o cea mai fericită soție, mamă și Doamnă a Țării. Călăuzește pașii soțului meu, robul lui Dumnezeu Iancu, spre casa aceasta în care îl așteptăm cu toată dragostea și nădejdea de sănătate, unde să se odihnească după truda grea și jertfa de sânge pe care a dat-o pentru poporul său! Te rog fierbinte, Stăpână, fii milostivă nouă! Dă-ne această bucurie în ceasul în care aduci pe pământ Bucuria Lumii, pe Fiul tău cel Sfânt!”*

Capul ei cu părul în care luceau fire albe, ca de argint, legat în coroană pe creștet, îl ținea sprijinit pe palmele împreunate în rugăciune. Lacrimi ca niște boabe de diamant, strălucind în lumina puțină a sfeșnicului, cădeau din ochii femeii în care creștea speranța că da, Dumnezeu îl aduce acasă pe cel drag. Cutremurată de acest gând minunat, Elisabeta Huniade, născută Szilagyî, se ridică și porni spre salonul în care familia se aduna pentru slujba de seară, a Nașterii. Fiul cel mare, Ladislau, de 11 ani îl ținea în brațe pe mezinul, Matia, de un an și câteva luni, care gângurea fericit, mângâindu-și fratele care se juca cu degețelele lui, prefăcându-se că le mușcă, mormăind ca un lup flămând. Ușa cea mare se deschise și Iancu păși înăuntru. Avea pe umeri un suman din aba albă, gros, nins cu zăpada care cădea din cer, dar de la Dumnezeu. Se opri în prag și nu avu putere să mai facă un pas. Căzu în genunchi și doar își desfăcu brațele, așteptând să strângă la piept familia iubită.

A doua zi, pe la amiază, Iancu intră în catedrala regală din Alba Iulia, însoțit de familia lui, ținându-și fiul nevârstnic în brațe iar pe

cel mare de mână. Lumea încă nu aflase că voievodul lor s-a întors din război. La ușa mare a catedralei, ca de obicei, stătea lumea săracă, cei care nu aveau spor pentru un loc în bănci și nici pe lângă pereți. Oamenii nu l-au cunoscut imediat și văzându-l cu copiii în brațe i-au făcut loc să treacă înainte, spre altar. Când a ajuns la mijlocul naosului oamenii l-au cunoscut, după rumoarea ce se crease și care creștea, cu fiecare pas al familiei care mergea înainte. „E Iancu, este voievodul nostru! Slavă! Vivat!” Preoții se opriră din innuri, se întoarseră spre sala mare în care oamenii ridicau glasul, salutând pe cel sosit, strigând din ce în ce mai tare: Slavă! Vivat! Fu condus spre strana familiei domnitoare. După ce se așezară, episcopul se apropie de scaunul voievodal și stropi cu apă sfințită familia regală, binecuvântându-i în numele Sfintei Treimi. Apoi revenind în fața mesei altarului, episcopul și soborul de preoți intonară imnul de slavă, mulțumind Cerului pentru întoarcerea acasă, a conducătorului lor iubit.

Iancu stătu în mijlocul familiei în cele trei zile ale sărbătorii Nașterii lui Iisus. Se adunară acasă socrii și cumnații, unchii de la Hunedoara cu familiile lor. Scurte vizite au făcut nobilii din jurul scaunului voievodal, povestindu-i pe scurt, ce noutăți mai sunt prin țară. Dar aceste știri Iancu le-a alungat de la primele cuvinte, nu-i plăcea ce se întâmpla în țara rămasă fără conducător. *„Pe acestea le vom discuta mai încolo. Acum să ne bucurăm că Fiul Sfânt, venind pe lume, m-a adus acasă, unde mă bucur de familia mea. Grijile țării sunt ale noastre, ne vom ocupa de ele la timpul potrivit. Nu se cade să tulburăm aceste ceasuri de mare și sfântă sărbătoare!”*

A treia zi de Crăciun bărbații casei se adunară, după masa de prânz, la o consfătuire. Erau datori să-i spună lui Iancu ce s-a mai întâmplat în țară după plecarea armatei cu regele în frunte, la război. Erau de față neamurile soției, socrul Laszlo Szilagyi, cumnatul Mihai, un nepot Ianoș Szilagyi care avea ceva moșii în comitatul Zagreb, prietenul Ianoș Vitez și Nicolae Ujlaki.

-Regele a numit o locotenentă de baroni la conducerea țării când am pornit cu oastea. Cum au condus acești baroni țara? întrebă Iancu.

-Află dragă fiule, zise bătrânul Laszlo, socrul, că din cei patru locotenenți doar doi s-au ținut de treabă. Arhiepiscopul de Strigoniu,

Dionisie Szecsi și palatinul³⁰ nostru Lőrincz Hedervary. Pe ceilalți doi nici nu-i cunosc, nu i-am auzit și văzut niciodată. Se zvonea că arhiepiscopul și palatinul i-au trimis acasă, că sunt de ajuns doar ei doi la această treabă. Aceștia au condus țara și o conduc și acum. Numai că după ce s-a lățit știrea că regele Vladislav a murit la Varna, lucrurile au devenit tulburi la vârful țării și neliniștea se adâncește tot mai mult.

-Cum adică, de ce să apară o stare de rău dacă această locotenență a primit de la rege un decret în care stă scris tot ce trebuie să facă pentru ca țara să stea în bună pace? Iancu doar se arăta nedumerit, el bănuia că tulburarea a fost cauzată de ridicarea baronilor cu pretenții asupra unor moșii care le-au fost confiscate de rege după bătălia de la Battaszek.

-Așa este, cum bine ai bănuț. Cei doi locotenenți sunt pe cale să rupă țara într-un război cum a fost cel din anii 1440 – 1442, în care pacea s-a așezat doar după ce tu, Iancule, i-ai bătut bine pe cei doi căpoși, baronii Cillei și Garai. Noi am auzit de la mulți oșteni și căpitani care s-au întors acasă din război, că regele a murit. Chiar unii susțin că i-au văzut căpățana înfiptă într-o lance și purtată cu urale multe de un turc voinic, pe nume Hamza, cel care l-a doborât și la omorât, apoi i-a tăiat capul. Numai că locotenenții regali nu cred aceste zvonuri, vor să trimită soli la turci care să ceară trupul regelui și al trimisului papal, cardinalul Iulian Cesarini, ca să-i îngroape creștinește.

-De Cesarini nu știu nimic, dar capul regelui l-am văzut și eu, înfipt într-o lance. Acum țara a rămas, din nou, fără conducere. Musai este ca acești locotenenți să convoace Dieta pentru a vedea și a hotărî. Că rege avem, este legal numit, dar încă nu-i înscăunat, zise Iancu.

-Zici de Ladislav Postumul? Dar este nevârstnic, are doar cinci ani și nici măcar nu-i la curțile mamei sale, regina văduvă Elisabeta, răspunse Nicolae Ujlaki.

-Va trebui să-l scoatem de sub tutela Împăratului Frederic al III-lea, zise Iancu. Această tutelă este foarte periculoasă pentru Țară. Că cei doi capi ai ambițiilor baroniale, Ulrich Cillei și baronul Garai sunt închinători la Viena, la Habsburgi. Iar aceia ne vor înghiți țara bucată cu bucată. Regina Elisabeta va trebui să răscumpere coroana regilor

³⁰ Palatinul Ungariei = funcție importantă pe lângă rege, încredințată unui nobil de rang înalt. El poate administra o provincie, o cetate importantă, poate fi chiar vicerege.

noștri și fiul ei, Postumul, trebuie încoronat în țară, după legea noastră cea veche. Altfel țara va fi slabă, la fel ca un sat fără stăpân. Voi pleca la Buda. Țara trebuie să afle că m-am întors, sunt viu și sănătos. Sunt la fel de bogat ca marii baroni, poate chiar mai bogat. Numai că eu mi-am folosit averea servind Țara, libertatea noastră. Nobilii mărunți, târgoveții, țărani liberi, chiar și șerbii trebuie să se bizuie pe mine, iar eu mă leg cu jurământ să lupt pentru ei. Bărbații mei, domnii mei, neamuri ale mele, suntem la ceas de cumpănă. Am mai trecut prin astfel de încercare când l-am pierdut pe regele Albert de Habsburg, în urmă cu cinci ani. Ca și atunci, eram sub amenințarea trădării baronilor, care voiau puterea pentru ei și porniseră răscoală împotriva regelui ales de Țară. Iar la hotare, Imperiul Otoman ne amenința cu invazia. Acum, parcă ar fi mai rău! Cei care vor să închine Țara habsburgilor sunt mai puternici decât erau în urmă cu cinci ani. Ei n-au cheltuit pentru luptele duse de Țară, n-au dat nici bani și nici oșteni. Iar Sultanul Murad știe că suntem dezbinați, că nu avem rege, că nu avem armată. Acum este iarnă, dar la primăvară ne va ataca. Libertatea noastră este în mare pericol.

Nu-i găsi pe locotenenți la Buda. Nu erau nici la Alba Regală (Szekesfehervar). Arhiepiscopul Dezideriu Szecsi era la reședința lui, la Estergom. A încercat să-l țină pe Iancu la porțile catedralei, trimițând vorbă că se află adâncit în rugăciuni pentru Țară. Până la urmă Iancu își pierdu răbdarea și dădu buzna în catedrală. Acolo nu era nimeni! Îl găsi pe preot la reședința sa, stând într-un fotoliu adânc, înfășurat în blănuri în fața unui foc zdravăn, de bușteni, care ardea în șemineul ornate cu plăci colorate de porțelan.

-Acestea ți-s rugăciunile adânci, părinte? Stai mai departe de foc, să nu te arzi! Ori poate vrei să te înveți, de pe acuma, cu focul Iadului?! Ce fel conduceți voi Țara, locotenenții pe care regele i-a înputernicit la plecare? Ce clociți voi, împreună cu alții, de vă ascundeți de lume? Regele a murit, o știți foarte bine. El este mort, nu plecat cum spuneți peste tot, minșind, ca să lungiți mandatul de conducere. Vreți să păstrați puterea pentru voi? Să conduceți țara după cum vă poruncesc baronii și Habsburgii? Nu aveți spor! Trebuie să convocați Dieta, ea singură poate hotărî soarta Țării. Va alege un rege, ori va conduce țara altfel, este treaba sfatului tuturor stărilor!

-Stai, nebune! Stai! Nu avem nici o dovadă că regele Ladislau Jagello a murit. Ne trebuie trupul lui, pe care să-l înmormântăm creștinește, cu onoruri. Până atunci, pentru noi, regele nu este mort.

Este doar dispărut, poate îl țin turcii ascuns, ca să ne ceară o răscumpărare uriașă!

Arhiepiscopul clocise îndelung această motivație prostească, pentru a justifica prelungirea statutului de conducători de țară. Ei conduceau după bunul plac, nu după interesul țării.

-Jocul vostru o să vă ucidă foarte repede! Sunteți orbi, amândoi. Dar cel mai orb ești Sfinția Ta. Că ești om al Bisericii, pe care Iisus a numit-o „săracă!” Dar voi doi umblați după putere, după avere, nu vă sunt de ajuns moșiile adunate, acum vreți să fie toată Țara a voastră! Dar Țara asta pe voi nu vă vrea. Nu vezi, Sfinția Ta, că baronii au început bătăliile între ei? Ocupă unul o moșie care nu este a lui, dar flutură niște dovezi mincinoase și își apără minciuna cu banderia gata de luptă. Au început-o, bătălia asta, primii doi. Cunoști câți se mușcă între ei acum? După nici o jumătate de an de când regele s-a prăpădit! Sfinția Ta, cheamă stările la Dietă. Țara trebuie să hotărască ce este de făcut. Voi doi, Sfinția Ta și palatinul Lőrincz Hedervary nu aveți voie să faceți ce vreți. Privește în zare, mai la miazăzi de Dunăre. Acolo, la Edirne, este un bătrân care adună oastea lui cea mare și nu-i trebuie prea mult timp ca să pornească. Ienicerii, akingiii, spahiii, ultimul turc care poate purta o armă, vin la chemare să se înfrupte din trupul Ungariei. El, Sultanul Murad știe că ne batem între noi, ca corbii. Știe că nu avem rege, știe că nu avem oaste care să îi stea în cale. Adună Dieta și întărește apărarea Țării, până nu este prea târziu!

Iancu a plecat furios de la Estergom. Furia lui, revărsată peste arhiepiscop a avut darul de a-l speria pe acela. Nu l-a trezit la realitate, doar l-a zgâlțâit bine, înfricoșându-l. Că și el luase printricăloșie niște moșii, acum avea câțiva dușmani în plus. Care puteau porni cu oaste împotriva lui. Așa că începură, locotenenții regali, să trimită scrisori cu chemare la Dietă. S-au adunat mulți, baronii de o parte cu toți acoliții lor. Nici Iancu n-a stat deoparte. Avea destui prieteni care vedeau pericolul uriaș în care se afla Ungaria. Mica nobilime, breslele meșteșugărești și primarii de burguri, țărani liberi au răspuns chemării lui Iancu și s-au adunat în jurul lui.

Dieta a fost convocată pentru luna aprilie 1445. Prietenii și susținătorii lui Iancu au căzut de acord ca Dieta să pună capăt dezbinărilor și luptelor interne. Locotenenții stabilesc, în pripă, câteva măsuri de întărire a ordinii interne. Astfel, țara a fost împărțită în câteva regiuni, conduse de căpitani care aveau puterea să facă

ordine, să adune oaste și să o pregătească pentru apărare. Aveau putere să judece abuzurile, furtul de moșii, bătlăile locale între micile armate ale nobililor. În cele câteva săptămâni cât au funcționat aceste regiuni până la următoarea Dietă, s-a văzut cum unii dintre căpitani numiți s-au folosit de puterea încredințată pentru a-și face dreptate loruși, mai întâi, apoi să plătească polițe vechi care mai tare au tulburat pacea din interiorul țării. Jan Jiskra și-a păstrat Slavonia sub stăpânirea sa. Apoi s-a dus vestea despre un căpitan de ținut dintre cei proaspăt numiți, Pancrațiu de Senimikloș, care s-a întrecut pe sine în abuzuri și ticăloșii. Iancu a preluat ținuturile de la răsărit de Tisa, dar și-a păstrat și funcțiile pe care le avea înainte de bătălia de la Varna: titlul de voievod al Transilvaniei, comite de Timiș și ban de Severin. Din averea sa – care îl făcea egal cu cei mai puternici baroni – Iancu a luat în leafă câteva zeci de lefegii, a reparat zidurile de apărare ale cetăților de pe linia de hotar și a făcut liniște în ținuturile asupra cărora primise putere. A fost drept în judecarea plângerilor, l-a obligat chiar pe un nepot din familia Szekelyi, Ioan, să dea înapoi niște moșii luate cu sila.

Iancu s-a pregătit cu grijă pentru ridicarea în Dietă a reprezentanților micii nobilimi, a breslelor, a conducătorilor de orașe și a țăranimii libere. Au fost trimise invitații din partea lui Iancu bărbaților care împărțeau linia lui de măsuri care puteau să restabilească ordinea în țară și să pregătească o oaste în stare să respingă atacurile mârșave ale necredincioșilor. Împreună cu prietenii lui a formulat o listă de revendicări clare pe care le-au discutat în cetăți, în târgurile marilor orașe dar și în cele mai mici care nu aveau parte de ajutor regal ci, de regulă, erau atacate și împilate de marea nobilime. În pregătirea Dietei Iancu a primit cel mai valoros ajutor de la Vitez Ianoș, consilierul lui pe probleme de diplomatie. Sub formă de sfaturi din partea voievodului Transilvaniei reprezentanții orașelor, mica nobilime și țăranii liberi s-au strâns în jurul bărbatului care s-a arătat cel mai vrednic și harnic apărător al țării, al celor mulți de care marea nobilime căuta să profite, abuzând cu nerușinare de puterea pe care le-o dădea averea pe care o aveau.

A sosit și ziua Dietei. În săptămâna care a urmat sfintelor Paște, delegații au început să se adune. Grupuri, grupuri, oameni căutau să afle ce fel de probleme se vor ridica și ce măsuri se vor cere a se lua. Treptat, simpatia celor mai mulți delegați, adică a reprezentanților micii nobilimi, a orașenilor și țăranilor liberi se îndreptă spre Iancu

de Hunedoare, cel care se dovedea și de această dată puternic, drept și foarte clar în idei. Iancu luă cuvântul printre primii vorbitori.

-Domnilor delegați ai stărilor din țară, ne-am adunat aici ca să găsim căi de îndreptare a lucrurilor care acum, de când nu avem un rege în fruntea țării, s-au stricat în așa hal că Ungaria poate cădea pradă dușmanilor ei din afară, dar și celor dinlăuntru în orice ceas de acum înainte. Baronii, marea nobilime, după cum vedem cu toții, se luptă între ei, certurile între marile case nu se mai termină, avem cazuri de războaie locale care nu dau bine păcii și liniștei țării. Avem nevoie grabnică să aflăm adevărul despre regele nostru Vladislav I-ul. Eu propun ca să așteptăm aceste vești până la Rusalii. Dacă regele nu se va arăta și nici știri sigure că ar trăi nu vom avea, atunci să hotărâm să convocăm o nouă Dietă în care să ne ocupăm grabnic de ridicarea unui urmaș pe tronul regal. Țara are nevoie de un rege, fie cel pe care îl avem și are tot dreptul să fie așezat pe tron, Ladislau Postumul, fiul reginei Elisabeta cea văduvă, ori dacă nu reușim să-l scoatem de sub tutela Împăratului Frederich să alegem alt rege. Cu un rege înscăunat legal, ori cu un consiliu de coroană vom putea pune capăt certurilor rușinoase din interior și ne vom pregăti temeinic să ne înfruntăm cu inamicul care, aflăm de pe acum, adună oști să ne calce cu mare război. Foarte curând, în vara aceasta achingiii vor trece hotarul și vor aprinde satele. Trebuie să fim pregătiți să-i întâmpinăm cum se cuvine. Când Țara este în pericol, datori suntem să o apărăm. Fiecare casă, fiecare bărbat care poate ține o armă în mână dator este să vină la oaste și să lupte pentru Țară. Să hotărâm aici, la această Dietă, că fiecare familie este datoare să răspundă la chemarea Țării cu oșteni înarmați. Cine încalcă prezentarea la oaste să fie numit trădător, să fie prins și ridicat în ștreang sau să i se taie capul, iar averea lui să fie luată de regele țării ori de cel ce va fi numit conducător temporar.

Iancu a mai propus și alte măsuri de îmbunătățire a traiului celor ce plătesc biruri la vistieria Țării. El a spus că trebuie să învățăm să facem în țară cele trebuincioase vieții, nu să le cumpărăm cu bani grei de la vecini. Trebuie să dăm înlesniri negustorilor noștri, dar și celor străini care ne aduc bunuri folositoare Țării, întăririi armatei noastre. De aceea trebuie să dăm înlesnire acestor binefăcători la vămile de la hotare, dar și la cele ce sunt în marile târguri.

O altă propunere curajoasă a lui Iancu încălzi inimile celor mai de jos locuitori ai Ungariei, iobagii. Nimeni până la Iancu nu s-a

interesat de viața acestor amărâți, nimeni nu s-a gândit să dea jos din poverile care apăsau pe umerii lor. După răscoala condusă de Anton cel Mare de la Buda (Budai Nagy Antal) din 1438 nemeșii cei mari deveniseră nemiloși cu acești amărâți. Iancu a cerut adunării celei mari să-i lase pe iobagi să se mute dintr-un sat în altul, de la un boier la altul după ce își vor fi plătit datoriile. Era puțin, își ziseră săracii, dar măcar primiseră, nu li se lua iarăși.

În ultimele zile ale Dietei, Iancu iese cu curaj în fața adunării și subliniază răspicat situația gravă prin care trece Ungaria la acel moment.

-Domnilor, aduceți-vă aminte de anul 1440 când regele Vladislav I-ul Iagello a câștigat bătălia de la Battaszek împotriva armatei baronilor – dintre care unii sunt chiar și acum aici, de față! – susținători ai principilor germani cărora voiau să le închine Țara. Acest lucru îl fac și acum! La hotarul de apus și în părțile de miazănoapte stăpânesc austriecii! Ei, acești baroni sunt reci și nepăsători când strigăm înfricoșați că turcii ne calcă și ne pustiesc Țara aici, la miazăzi și la răsărit. Ungaria este prinsă acum între două puteri dușmane, suntem în război intern frate cu frate în partea de apus. Acolo austriecii se bucură pentru că sunt chemați de trădători să ajute cu oști când pe unii, când pe alții, iar ei ocupă tot mai adânc din pământul Țării. Iar Imperiul Otoman se pregătește să ne ocupe Țara cu totul, să ne facă pașalâc. Doar Pronia Cerească este cu noi. Dumnezeu i-a trimis Sultanului Murad gândul cel bun. În zilele lui decembrie anul trecut acesta a renunțat la tron, trăgându-se spre pioșenie. Fiul său, Mehmed, încă nevârstnic, nu are gânduri războinice. Se scaldă în plăceri. Este norocul nostru, Dumnezeu ne-a înlesnit un răgaz din partea semilunii păgâne. Dar răgazul se apropie de sfârșit. Chiar azi noapte un olăcar mi-a adus știrea că o oaste de 2000 de turci se mișcă de-a lungul râului Sava, pregătindu-se să treacă prin vad. Pândesc să vadă dacă le stă în cale vreo oaste maghiară.

Iancu se opri. Privi peste adunare. Toți ochii erau asupra lui. Toți ochii erau serioși, nimănui nu-i venea să râdă, să-l batjocorească. Atunci Voievodul Transilvaniei zise:

-Maghiari! Nu este timp de stat și de plâns. Trebuie să ne ridicăm, să lăsăm gâlceava nefolositoare și să luăm armele în mână. Dușmanul este la hotar!

Iancu nu zăbovi la Dietă după ce marea adunare s-a spart. El nu mai fu găsit în mulțime, deși mulți l-au căutat, mulți ar fi vrut să stea de vorbă cu el, mulți voiau să stea cu el la ospeție. Când lumea se pregăti de slujba de mulțumire, fură pregătite sub corturi mese întinse cu tot felul de bucate, din belșug și de băuturi alese. Dar Iancu era la multe leghe depărtare, gonind cu ceata lui de 30 de lefegii spre Belgrad cetate. Iscoadele îi semnalaseră cu trei săptămâni în urmă că cete de turci se învârt în apropiere de Belgrad. Dar nimeni nu se apropiase sub linia de bătaie a tunurilor cetății, nici o ceată de achingii nu primise provocarea la luptă. Când călăreții banului Talloczi ieșeau din cetate, turcii o luau la sănătoasa.

Iancu ajunsese la Belgrad la ceasul amiezii, a treia zi de călătorie. Era obosit, prăfuit, transpirat. Banul îl primi la castel, îl îmbie la o scurtă odihnă înainte de a-l ospăta. Dar Iancu nu primi.

-Voi pleca la asfințit, fără ca cineva să mă cunoască, fără nici un însoțitor. Ospătează-mi suita, pune-le ceva merinde de drum și dă-le drumul pe rând, câte doi, cel mult trei. Acum arată-mi unde sunt ai noștri și unde sunt turcii.

-Măria Ta, turcii se foiesc de-a lungul Savei, pe malul drept, dincoace de ultima buclă mare a râului. La noapte se vor trage în tabără, între satele Barici și Umka. Sunt o mie, poate o mie și două sute de călăreți. Oastea noastră nu li s-a arătat până acum, iar iscoadele nu au lăsat nici un picior de turc să treacă Sava pe malul stâng. Stau gata pregătiți trei olăcari, să ducă poruncile Măriei Tale la oaste. Pot ajunge la locul de întâlnire de la Becimen în două, trei ceasuri.

Iancu ceru doi pisari cărora să dicteze poruncile lui către Aron Csanadi, căpetenia oștirii de pedepsire. După asta, cei treizeci de lefegii vechi, prieteni din tinerețe ai Iancului, plecară la drum pe rând, fără grabă. La ceasul al șaptelea, când soarele făcu un scurt popas pe vârful copacilor de pe malul Dunării înainte de a-și lepăda straiiele de zi și îmbrăcând pe cele de noapte, Iancu plecă singur, ca un negustor care n-a găsit loc de mas peste noapte în hanurile cetății. Ajunsese la Becimen înainte ca luna să-și facă drum pe cer. La marginea satului fu întâmpinat de Aron și statul major al acestuia. Oastea pornise la drum la ceasul apusului și ajunsese cu bine pe malul stâng al Savei, în dreptul taberei otomane. Dar nu se apropiară prea mult. Fără să le pese de turci începură să-și așeze corturile. Călăreți sub acoperire de arcași, aduceau caii la adăpat, pe rând, la malul apei. Aceștia se foiră

până la miezul nopții. Tabăra ungurilor era de două ori mai mare decât a turcilor, socotind după numărul de corturi și de focuri care au stat aprinse până târziu, în noapte. În fapt, după ce echipele care se ocupau cu așezarea taberei la vedere au ajuns la locul stabilit, la miezul nopții Iancu dădu semnalul plecării grosului oștirii sale. În liniștea cea mai deplină, mergând pe lângă caii ținuți de dârlogi, ungurii merseră spre apus până la satul Progar, care era pe malul Savei. De aici o cotiră spre miazăzi, urmând malul râului, protejându-se după linia de răchiți și sălcii crescuți, sălbatici, pe lângă apă. La satul Urovți îi așteptau alte călăuze care așezară oastea în colană, trecând-o peste podul de piatră construit încă în vechime, de romani, peste apele Savei. Erau ceasurile trei din noapte când oastea s-a apropiat la trei bătaii de săgeți de spatele taberei otomane. Făcură un scurt popas, așteptând întoarcerea iscoadelor cu vești despre ce se întâmplă cu turcii așezați la somn. Aceia nu zăboviră prea mult și aduseră vestea că ceasul atacului de noapte este potrivit, acum ori peste cel mult o jumătate de ceas. Ultimele caraule s-au schimbat acum, va mai trece un ceas până când și aceștia se vor așeza lângă trunchiuri de copaci să dormiteze până în zori, când tabăra se va trezi, pregătindu-se de luptă.

La ceasul al patrulea zarea spre răsărit începu să se albească. Veneau zorii, acum somnul era cel mai dulce. Dar nu le fu dat turcilor să-și ducă odihna până la capăt. Urletele, pocniturele de muschete, loviturile de săbii și torțele aruncate peste corturi au spart liniștea zorilor, aducând groază, haos și fugă de scăpare. În două ceasuri, când lumina soarelui făcu să se deslușească tot câmpul de luptă, turcii își dăduseră obștescul sfârșit. N-a scăpat viu nici unul. Oastea lui Iancu n-a avut pierderi de vieți omenești. Au mai zăbovit să strângă prada, steaguri, flamuri, arme, provizii și saci cu galbeni. Învingătorii s-au întors la Belgrad, unde și-au așezat tabără lângă zidul cetății. Noaptea care a urmat a fost dată odihnei binemeritate. În zorii zilei următoare, zidurile cetății în jurul porților celor mari erau împodobite cu steagurile turcești luate ca pradă, cu scuturi și suliți cu tuiuri din cozi de cal. Trecătorii care se vor apropia de Belgrad vor avea ce vedea, dacă au ochi să vadă ...

Capitolul 13

De-a lungul Dunării

Galerele burgunzilor stăteau la ancoră la o distanță de siguranță față de malul bulgar, în apele Mării Negre. Primăvara își arăta culorile pe țărmuri, iar soarele încălzea din ce în ce mai tare pământul Balcanilor, apele mării, văzduhul în care pescăruși și albatroși săgetau, din zori până noaptea târziu, în căutare de hrană.

Cavalerul Walerand de Wavrin, comandantul flotei burgunde formată din patru galere de luptă și un galion, nava amiral, dotată cu tunuri cu bătaie lungă socoti că mica lui armată și echipajele de marinari erau pregătite pentru lupte navale prin sabordaj. Cele patru galere și galionul puteau transporta peste o mie de oșteni, pedestrași, cu armele lor și proviziile lor, separate de ale marinarilor. Comandantul flotei aștepta ordine de la ducele Burgundiei, Filip cel Bun. Bătălia de la Varna, în toamna anului trecut se terminase cu un dezastru pentru oastea creștină, punând capăt cruciadei poruncite de Papa Eugeniu al IV-lea. Vestea acestei înfrângeri a ajuns cu întârziere în Europa, după cum fugarii au găsit mijloace de a se îndepărta de hotarele Imperiului Otoman, unde erau vânați pentru a fi înrobiți și vânduți, ori eliberați în schimbul unor răscumpărări usturătoare. Iar veștile despre conducătorii cruciadei, regele Ungariei Vladislav I-ul și legatul papal, cardinalul Giuliano Cesarini, erau tulburi, când susținând moartea acestora în cele mai ciudate feluri, când zvonind speranțe că ar putea fi vii, pe undeva prin Marea Neagră.

Cavalerul Walerand de Wavrin aștepta porunci. După ce a transmis un raport amănunțit relatând pas cu pas bătăliile purtate de flota cruciată reunită, galerele burgunde cu vasele de luptă venețiene și cele raguzane, cavalerul se aștepta să fie muștrat de stăpânul său pentru eșecul flotei, care a contribuit din plin la pierderea bătăliei pe uscat.

Dinspre Bosfor un barcăz turcesc săgeta valurile mărunte, grăbind țință spre goeleta unde, pe puntea superioară cavalerul Walerand urmărea cu o lunetă puternică puntea pe care se vedeau mai multe persoane decât ar fi fost în mod obișnuit. Deși mica navă arborase pavilionul turcesc, cavalerul zări, spre uimirea lui, multe persoane îmbrăcate în haine evropene. Nava făcu o manevră iscusită și se puse sub acoperirea galionului, abordându-l la tribord. În acel moment

steagul otoman fu coborât și în loc fu ridicat cel cunoscut, al patriei burgunde. O scară din funii fu aruncată de sus, de pe puntea inferioară și de îndată, după ce capetele fură fixate de doi mateloți voinici, un ofițer italian începu să urce iute, dovedind o îndemânare care-l trăda ca marinăr cu multă vechime pe mările lumii. Ajuns sus, vizitatorul fu condus pe puntea de comandă. Era un bărbat frumos, mai înalt decât marinarii din jur și totul la el arăta stirpea nobilă. Ajuns în fața comandantului, vizitatorul făcu o reverență perfectă apoi spuse, înmânând o scrisoare cu o pecete mare, roșie.

-Cavalerul Pedro Vasquez de Saavedra are onoarea de a se prezenta sluga domniei voastre. Această scrisoare vine de la ducele Filip al Burgundiei și mi-a fost înmănată de un căpitan de navă comercială genoveză în Pera, în ziua Sfintei Învieri a Domnului Iisus.

Comandantul Walerand îi ceru aducătorului scrisorii să zăbovească o mică de ceas, până va citi mesajul respectiv. Scrisoarea era cea așteptată de aproape două luni. Ducele scria că aflase de la Sanctitatea Sa Papa Eugeniu al IV-lea că regele Vladislav al Ungariei s-ar afla captiv undeva în Marea Neagră. I se poruncea să facă cercetări, apoi să se întoarcă în patrie cu flota sa.

-Cavaliere Pedro, cu ce ocazie ai intrat domnia ta în această poveste? întrebă căpetenia burgundă.

Spaniolul îndrugă o poveste scurtă, cum că a fost lefegiu în slujba unui înalt prelat care a venit la Constantinopol cu o misiune. În timpul călătoriei, acel prelat s-a îmbolnăvit și a rezistat până la capătul drumului său, în portul capitalei Bizanțului. Dar n-a mai apucat să coboare în viață de pe navă. A cerut să fie adus la bord un prelat cu o funcție cât mai înaltă de la curtea Patriarhului Ecumenic Grigorie Manas, care să-l spovedească înainte de a închide ochii. El însuși, cavalerul angajat să-i fie escortă și pază, s-a dus la Patriarhie și a convins un episcop ortodox să-l urmeze pe navă, la întâlnire cu mesagerul. Acesta și-a făcut datoria de preot iar trimisul i-a încredințat aceluia un plic mare, din interiorul căruia a scos mai multe file scrise în latinește și acest plic, destinat căpeteniei flotei burgunde. Acum el, cavalerul spaniol este liber de orice angajare și poate să facă orice. Ar dori să se întoarcă în Franța, patria lui. Astfel a ajuns Pedro Vasquez să participe la aventura lui Walerand. Dar până atunci, s-ar învoi domnia sa Cavalerul Walerand să-l primească în slujba sa până când vor fi îndeplinite poruncile ducelui, pe care le-a adus cu această scrisoare pe care tocmai a înmănat-o?

A doua zi Walerand a ordonat să se ridice ancora la toate galerele escadrei sale și să navigheze spre miazănoapte, la gurile Dunării. Oricine din echipaje ar avea vreo știre despre captivul regal să raporteze comandantului Walerand, deoarece ar putea primi bună răsplată. Neprimind nici o informație, cavalerul spaniol i-a cerut comandantului să-i dea voie să vorbească cu ungurii aflați pe galerele burgunde, care scăpaseră din dezastrul de la Varna. Poate aceștia să știe ceva mai mult decât au spus până acum.

Don Pedro coborî în cala goletei, acolo unde Walerand amenajase un loc de refugiu pentru ungurii pe care se angajase să-i scoată din apele turcești și să-i ducă spre patrie. Erau douăzeci de bărbați, sănătoși deoarece rănilor din război se vindecaseră la bord, sub îngrijirea medicului francez al comandantului. Stătu acolo de vorbă cu ei, folosind limba latină. Unul dintre unguri era ofițer și provenea dintr-o familie nobilă care îi dăduse ceva educație, de mic copil. Acela spuse că printre ostașii aflați de față era doi care susțineau că o poveste despre regele Vladislav și fiecare jura că ceea ce spunea el era adevărat. Unul spunea că a văzut cu ochii lui când regele și-a schimbat părți din haine cu un scutier, care îi era și valet. Adică tunica, platoșa, coiful și armele. Apoi a văzut cum regele adevărat a plesnit crupa calului său, acum călărit de valetul deghizat, iar calul a țâșnit ca din pușcă. Bietul valet era cât pe ce să cadă de pe calul care o luase razna. El, martorul, crede că scopul regelui era să-i atragă pe turci după călărețul deghizat, să se bulucească după premiul cel mare și să slăbească paza din jurul Sultanului. Apoi regele urmat de detașamentul polonez au pornit în galop către ienicerii care îl păzeau pe Sultan. A auzit urletele ostirii turcești și a văzut acel cap, cu coiful regelui, înfipt într-o lance, dar poate să jure că acela era capul valetului. Nu știe unde este regele adevărat, dar capul tăiat nu este al lui Vladislav rege.

Al doilea oștean spunea că l-a văzut pe rege înconjurat de un pâl de polonezi din garda sa, părăsind câmpul de luptă. Crede că aceia l-au răpi ca să-l ducă acasă, în Polonia lui. Așadar, zicea acela, Vladislav va apare la Cracovia, în Polonia și nu va mai dori să se întoarcă în Ungaria.

Don Pedro îi povesti comandantului cele aflate. El nu susținea nici una din acele două povestiri, dar concluzia lui era că regele Vladislav scăpase de pe câmpul de luptă de la Varna. Deci era de părere că era îndreptățită porunca ducelui Filip ca să pornească cercetările în

Marea Neagră. Drumul regelui spre libertate ducea spre Dunăre. Așadar, trebuiau să pornească spre portul Chilia unde era o garnizoană maghiară deoarece nu de mult voievodul Țării Românești îi dăruise Ungariei cetatea Chilia, care controla intrarea pe Dunăre dinspre Marea Neagră. De aceea acolo, la Chilia, exista o garnizoană maghiară, de câteva sute de oșteni.

Galerele burgunde au ridicat ancora noaptea, sub protecția întunericului. După o zi și jumătate au ajuns în dreptul unui port mai mare, de care s-au apropiat cât să vadă flamura bizantină pe ziduri. Au intrat în port și de îndată o barcă s-a apropiat și un ofițer a cerut să fie primit de comandantul escadre. I-a destăinuit cavalerului Walerand că el este comandantul acelei cetăți numită Mesendria și a unui mic teritoriu din jur care era pământ bizantin. Dar de multe luni turcii i-au tăiat legăturile cu capitala, poate că împăratul din Constantinopol renunțase la ei dacă nici un trimis imperial nu răzbătuse până acolo. Nu, nu auzise nimic despre regele fugăr al Ungariei. Doar a primit în cetate un oștean ungur care fusese urmărit de o ceată de turci și l-a ascuns. Asta s-a întâmplat în urmă cu o săptămână. Îl ruga pe comandantul escadre să-l primească la bord pe acel fugăr. Se temea că turcii vor veni cu putere mai mare și vor cere să-l predea pe acel fugăr, iar el va fi obligat să îngăduie ca cetatea și orașul să fie cercetate de turci. Don Pedro îi șopti comandantului să accepte ca acel fugăr să fie primit pe navă. Putea fi însuși regele fugăr!

Dar nu, nu era regele fugăr. Ceilalți unguri l-au cercetat și au aflat că era căpitan peste o banderie de o sută de lefegii, adunătură de mai multe neamuri. Auzise și el că regele Vladislav ar fi scăpat cu fuga spre Dunăre, dar era doar un zvon, o vorbă ce umblase printre rămășițele oștirii ce se retrăgea.

Cavalerul Walerand ceru să cumpere ceva provizii și să umple butoaiele cu apă proaspătă. Asta le-a luat o zi, apoi au ridicat pânzele pe un vânt bun, din pupa și au navigat spre Dunăre. Ajungând în dreptul cetății și portului Varna, galerele au ieșit în larg, ocolind să nu fie văzute de turci. Lui Walerand îi era teamă de o forță navală turcească superioară lui și de aceea prefera să nu fie văzut de necredincioși. Următoarea oprire au făcut-o într-un port numit Mangalia, ocrotit de un zid lat de treizeci de picioare care înainta mult în mare. Se zicea de către localnici – care erau valahi amestecați cu greci – că acest port, al lor fusese zidit cu sute de ani în urmă de

coloniștii greci care au construit orașele Tomis și Calatis, mai la miazănoapte, orașe puternice care făceau negustorie cu triburile de daci, în vechime. Nici cei din Mangalia nu auziseră de vreun rege fugar, dar da, era posibil ca acela să fi ocolit localitățile mai mari și cetățile, de care se puteau teme toți fugarii, să nu fie ocupate de turci. N-au zăbovit decât două ceasuri până când au aflat aceste vești, apoi au pornit din nou spre gurile Dunării. Cum puteau ajunge acolo mai repede? Un marinar cu ceva vechime pe mări și oceane ar trebui să descopere ușor vâna de apă dulce care curgea spre miazăzi, apă care provenea din Dunăre. Fluviul era larg la gură, ba chiar la cele trei guri prin care apele Europei ajungeau în Marea Neagră.

Erau primele zile din luna Florar când galerele burgunde au descoperit gurile Dunării. Un echipaj plecă pe fluviu în sus, într-o barcă cu vâsle. Ajunseră destul de repede la Chilia și se opriră aici pentru a întreba despre fugarii armatei maghiare înfrânte. Erau chiar acolo, în cetate și în satele din deltă câteva zeci, poate chiar mai mult de o sută de oșteni unguri care strângeau puteri, pregătindu-se să se adune destui ca să se poată apăra pe drumul de întoarcere în Ungaria. Garnizoana Chilie era alcătuită din patru sute de oșteni unguri, pedestrași dar și câțiva tunari care fuseseră aduși acolo când au reușit să achiziționeze câteva tunuri mari, cu care puteau controla urcarea și coborârea oricărei puteri navale pe Dunăre.

Echipajul se întoarse la flota ce plutea în dreptul canalului Chilia. Comandantul Walerand fu informat despre situația de la cetatea Chilia, așa că el hotărî să urce pe Dunăre cu două galere. Restul flotei urma să aștepte în larg, să patruleze de-a lungul coastei spre miazănoapte până la Marea de Azov, căutându-i pe cei doi pierduți, cardinalul Cesarini și regele Vladislav. După o lună să se întoarcă la Chilia sau să ancoreze în mare, în dreptul gurilor Dunării. Căpitanul garnizoanei cetății îi arătă comandantului burgund ultima scrisoare primită, cu doar câteva zile în urmă, de la Buda, din partea voievodului Transilvaniei, Iancu de Hunedoara. Acolo se scria că dacă flota burgundă ar apărea pe Marea Neagră și ar încerca să urce pe Dunăre, ar fi mai potrivit ca acela care comanda navele de luptă să urce călare până la hotarul Ungariei, urmând malul stâng al Dunării. Acolo să trimită un sol care să-i aducă la știință voievodului Iancu despre sosirea lui, așa încât Iancu să vină la sfat cât mai repede.

Cavalerul Walerand fu de acord cu acest plan al lui Iancu, despre care auzise numai lucruri bune, așa că se încrezu să meargă el însuși

la această întâlnire. Dar căpitanul cetății Chiliei și seniorul Pedro Vasquez îl rugară să mai cugete dacă este bine ca el să-și părăsească flota. Drumul acela până la întâlnirea cu Iancu putea să dureze o lună, chiar mai mult de o lună, răstimp în care cine ar fi fost în putere să conducă o luptă navală, dacă turcii s-ar fi arătat în Marea Neagră cu navele lor?! Wallerand fu de acord cu cei doi și hotărî să-i încredințeze această misiune seniorului Pedro Vasquez. Ungurii de pe galere fură debarcați la Chilia, iar cei din sate și din jurul cetății fură adunați să formeze o trupă care să pornească în marș, pe lângă Dunăre, spre patrie. Toată acea forță, aproape trei sute de cătane bune de marș, cea mai mare parte din ei călări, iar ceilalți duși cu căruțe, porni la drum după două zile de pregătiri. Oștirea avea să asculte de seniorul Pedro și de doi ofițeri burgunzi pe care căpetenia Wallerand îi atașă ca forță de comandă. Unul era însuși secretarul privat al seniorului Wallerand, iar al doilea un nobil, Jaques Faucourt. Pedro și adjuncții lui primiră o gardă de 20 de oșteni burgunzi, să le fie de pază și ajutor, la nevoie. Drumul prin câmpia valahă, la două, trei leghe mai departe de Dunăre fu parcurs de don Pedro în zece zile. Pe drum întâlniră o solie a voievodului Vlad Dracul, al Țării Românești, care le transmise poruncă de la Iancu să-și continue călătoria până la Buda, deoarece erau așteptați niște soli care se întorceau de la Roma, cu vești de la Sfântul Papă. Le mai luă alte cinci zile să ajungă la Buda, așa că don Pedro Vasquez își prezentă împuternicirea semnată de comandantul Wallerand de Wavrin după o călătorie de 22 de zile

-Planul Papei este măreț, dar vine dintr-un loc foarte îndepărtat de câmpurile de luptă cu turcii. Papa ar vrea ca noi, Ungaria, să continuăm planul de la începutul campaniei care s-a sfârșit cu înfrângerea noastră la Varna. Adică să ducem trupe ungurești, pe Dunăre și pe Marea Neagră la Constantinopol, ca acolo să zdrobim oștirea musulmană și să-i alungăm pe turci din Europa. Planul Papei se sprijină pe știrea că Sultanul Murad al II-lea s-a retras de la conducerea Imperiului încă din luna decembrie, anul trecut. El a ales calea pioșeniei și a rugăciunii. L-a înscăunat Sultan pe fiul încă necopt, Mehmed, dar i-a lăsat ca sfătuitor și îndrumător pe Halil Pașa, marele vizir în care Murad avea mare încredere. Dar Mehmed s-a apucat să guste din plăceri. El nu s-a îngrijit să-și conducă imperiul, l-a lăsat pe Halil Pașa să se ocupe de treburile de rând. Din când în când l-a mai plesnit pe marele vizir, doar așa ca acela să știe cine este

adevăratul stăpân. Aflând cum stau treburile la Adrianopol, Papa a pornit scrisori de ridicare a unei noi cruciade.

-Măria Ta, flota burgundă numără opt galere care pot urca pe Dunăre până aproape de cataractele de la Porțile de Fier. Pe aceste nave pot fi transportate, cu mare înghesuială, cel mult patru mii de oșteni. Restul armatei ar trebui să bată calea pe picioare sau în căruțe de luptă, dacă Ungaria ar avea așa, ca la cinci, șase sute de care husite. Când credeți că armata Ungariei ar fi gata de campanie? Până unde să urce galerele comandantului Wallerand pe Dunăre?

Iancu își făcu socotelile, le supuse aprobării celorlalți șase căpitani de ținuturi cu care, împreună, conduceau Ungaria. Se întâlni cu seniorul Vasquez căruia îi împărtăși hotărârea luată de conducerea Ungariei.

-Sfătuindu-mă cu căpitani din conducerea Țării am hotărât că putem aduna o oștire de opt, cel mult zece mii de oșteni. Cu aceștia ar fi bine să ne întâlnim, la Nicopole cetate, cu flota căpeteniei Wallerand, la jumătatea lunii august. Flota papală ar putea să urce mai curând. Pe drum, de mare folos ar fi planurilor noastre ca să distrugeți niște cetăți turcești de pe malul drept al Dunării, care nu pot rămâne în spatele oștirii noastre creștine, deoarece ne-ar cauza multe necazuri, de pildă pentru aducerea de hrană, de arme și de rezerve de oameni. Aceste cetăți sunt: Silistra sau Dârstor cum se mai numește pe malul drept al Dunării, Giurgiu pe malul românesc, Turtucaia și Nicopole.

-Seniore, mai am câteva rugăminți pe care doresc să le împărtășesc căpeteniei burgunde. Mai întâi de toate, pentru Ungaria ar fi de mare folos să curățim hotarul nostru cu Imperiul de cetățile de pe Dunăre, de unde turcii pornesc mereu incursiunile de jaf și prăpăd. Sunt cele pomenite mai sus, ele trebuie rase de la suprafața pământului. Pe drumul de întoarcere vă va ieși în cale domnul Țării Românești, Vlad Dracul. În numele căpeteniei burgunde și al meu, rugați-l să se alăture campaniei noastre cu oaste, câtă poate aduna. Românii lui Vlad voievod sunt oșteni foarte buni în luptă. Și o ultimă rugămințe, poate că însuși comandantul flotei, cavalerul Wallerand ar face un drum până la Constantinopol unde l-ar putea ruga pe Împăratul Ioan al VIII-lea Paleolog să-l trimită la Buda pe prințul Saudji ori Daud Celebi mai scurt, pretendent la tronul sultanilor. Acest prinț este fiul fratelui mai mare al Sultanului Murad. El este pe deplin îndreptățit să pretindă caftanul de Sultan. Aflat la curtea noastră, Daud va servi

mai bine interesele noastre decât dacă ar sta la Constantinopol, unde i se pot întinde curse ucigătoare, oricând.

De la Buda seniorul Pedro și escorta lui călătoriră cu un barcav până la cetatea Golubac. Acolo fură debarcați pe malul stâng al Dunării și își continuară drumul pe pământ, călări. Acum ținta lor era Târgoviște, cetatea de scaun a lui Vlad Dracul. Ajunseră cu bine și când voievodul muntean află cu ce fel de treburi umblau pe drumuri se arătă bucuros că marele luptător împotriva turcilor, Iancu de Hunedoara, căpetenia vrednică de cinste și de mare încredere, nu l-a uitat și chiar l-a invitat să se alăture armatei lui. Don Pedro îi povesti că așa cum s-a înțeles cu Iancu la Buda, campania de curățare a cetăților turcești ar trebui să înceapă de la Dârstor către susul Dunării, iar flota papală împreună cu cea burgundă să lovească fortificațiile de pe apă, cu bombarde puternice, iar Vlad, cu oastea Țării Românești să însoțească navele, pe pământ, de unde vor intra în luptă cu turcii dacă va fi nevoie. Întâlnirea cu oastea lui Iancu avea să se întâmple la Nicopole, pe la mijlocul lui august. Don Pedro stătu în cumpănă dacă să-i spună prințului valah despre cererea lui Iancu privind aducerea la Buda de la Bizanț a celui ostatec Saudji, nepot al lui Murad Sultan, adică fiul fratelui mai mare al lui Murad. Acest Saudji era ținut de Împăratul Bizanțului în viață, pe cheltuiala lui Murad Sultan, ca nu cumva să scape de acolo și să pornească să revendice dreptul la tron. Le era frică de un război între frați, deoarece ar fi profitat creștinii, dușmanii lor de moarte. Până la urmă nu-i spuse nimic, era treaba cavalerului Wallerand.

Dar Vlad Vodă spuse că dacă oastea lui Iancu va porni campania la jumătatea lui august atunci el, voievodul Țării Românești nu va putea pune la bătaie prea mulți oșteni. Că atunci tocmai este vremea strânsului recoltei și bărbații, toți, mari și mici, bogați și săraci adună bucatele ca să aibă pentru iarnă și poate că și de dat oștirii creștine. Așa că el va aduna cât va putea, poate două mii, ori patru mii, dar în septembrie va putea aduna opt sau zece mii oaste. S-au înțeles că fiul lui Vlad, prințul Vlad (cu același nume ca al tatălui său) să îi însoțească pe cruciați pentru ca să poată afla cele mai rezezi vești și a le duce tatălui său.

De îndată ce solia burgundă porni la drum, Iancu chemă la el pe cei doi sfetnici de încredere ai lui, pe Ianoș Vitez pe care îl nominalizase episcop de Oradea și pe Nicolae Ujlacki, bunul prieten care i-a stat alături în bătăliile purtate.

-Domnii mei, prietenii mei, după cum ați aflat Sanctitatea Sa nu renunță la planul de a-i alunga pe turci din Europa. Și noi suntem de partea Sanctității Sale, dar avem nevoie de ajutor de oaste și de bani, ca să putem îndeplini acest plan măreț. Sanctitatea Sa uită cât de mari au fost pierderile noastre la Varna. Mai uită și de nemernicia baronilor susținători ai habsburgilor care vor să pună piciorul pe gâtul Ungariei, întreținând războiul intern nefolositor și vlăguitor. Trebuie să trimitem soli la Roma, un om de încredere care să fie cunoscut la Vatican, precum și la regele Franței, care a mai ajutat cu oaste cruciadele pornite împotriva semilunii. Dați-mi sfatul vostru, pe cine găsim vrednici să ne poarte cererea la Roma și în Franția?

-Majestate, a sosit de curând la dioceză trimisul Sanctității Sale care a adus confirmarea înscăunării mele ca episcop de Oradea. Îl cheamă Balázs și a fost numit canonic de Oradea. Este un diacon cult, un învățat în scripturi, care este cunoscut la Vatican unde a slujit mulți ani ca bibliotecar. Cred că este potrivit să ducă la capăt misiunea de a-i aduce la cunoștință Sanctității Sale adevărul despre Ungaria și neputința noastră de a împlini, singuri, războiul de alungare a turcilor din Balcani.

-Dacă zici că acest canonic Balázs este cunoscut de multă lume la Vatican, deslușește-i că noi luptăm pentru credința noastră și pentru libertatea noastră. Iar Europa toată, cu regatele ei care mai de care mai pretențioase, nu înțelege că libertatea lor vine din sângele pe care noi, singuri, îl vărsăm în acest război. Sanctitatea Sa ar trebui să înțeleagă acest adevăr și ar trebui să-i facă și pe ei, pe regii, prinții și ducii Apusului, să înțeleagă acest adevăr. Și să plătească plata ce o datorează.

Și a plecat Balázs canonicul pe drumul lung al apusului celui puțin luminat cu lumina durerilor răsăritului. Regele Franței s-a ascuns în spatele războiului pe care îl purta de ani mulți cu Anglia.

-Mesagerule, spune-i voievodului Transilvaniei că l-am dat pe cavalerul Wallerand și flota lui să-l ajute. Alții au dat mai mult? Noi ne-am adus obolul!

Papa rămase încântat de elocința canonicului pe care, cu surprindere, îl descoperea acum. De ce nu i se arătase cât a slujit în odăile noastre?

-Mesagerule, spune-i lui Iancu tot sprijinul nostru. Ne rugăm pentru el și pentru Ungaria care stă, singură, înaintea diavolului. Vom scrie încă o dată regilor, prinților, ducilor și nobililor de toate

rangurile că este nevoie să-i vină în ajutor Ungariei și lui Iancu, fiecare după putința lui, cu oști și cu bani. Că noi vom da iertare păcatelor tuturor celor care vor sta, cu ajutoare, alături de lupta voastră.

Canonicul Balázs pusese mult suflet în cuvintele pe care le rostise în drumul său, prin Apus. Cât a stat la Roma și apoi pe timpul întoarcerii sale acasă, la Buda și apoi la Oradea nu a aflat că ar fi venit cineva în fața Sanctității Sale să ceară absolvirea de păcate în contul ajutorului trimis lui Iancu.

Aprecierea calităților canonicului Balázs și speranțele într-un ajutor cât de mic l-au determinat pe Iancu să mai amâne o vreme plecarea oștirii sale la întâlnirea cu românii lui Vlad Voievod și cu flota lui Wallerand. Un sol sosi în tabără la Isaccea și anunță că Iancu va sosi la Dunăre, la Nicopol, la 8 sau 10 septembrie. Nu mai devreme. Tocmai atunci, adică la acel ceas, o barcă pescărească cu două vâsle înainta rapid dinspre mare, fluturând o cârpă albă, legată pe un băț rupt dintr-un copac. Ajungând la o aruncătură de praștie de goeleta căpeteniei, un pescar bărbos îmbrăcat ca vai de lume cu un cămeșoi rupt la poale și la umeri, se ridică în picioare agitând cârpa aceea albă legată pe băț și strigând ceva, pe limba lui, românește. De pe mal strigătul aceuia fu auzit de oșteni români, de-ai lui Vlad Vodă și ei deslușiră că mai în urmă, cale de o jumătate de zi pluteau împinse de un vânt bun șase corăbii mari, de război. Pe cele trei din frunte fluturau steaguri la fel ca cele de pe aceste galere, trase la mal aici, la Isaccea. Înștiințat de această flotă puternică ce se apropie din aval, căpetenia Wallerand nu se neliniști ci le împărtăși românilor că trebuie să fie cele trei galere burgunde plătite de Papa care au patruleat de-a lungul coastei până la Marea de Azov, așa cum le poruncise. Celelalte trei galere aveau steaguri albe cu cruci roșii, mari. Trebuie să fie nave trimise de Papa, doar acestea aveau steag cu cruce creștină. Într-adevăr, după o jumătate de zi acostară la țărm, unul după altul cele șase nave anunțate de pescarii români din deltă: trei burgunde și trei angajate de Papa de la Roma. Din acestea coborî o înaltă față bisericească, având însemnele rangului de episcop catolic. Era însoțit de un cârd de călugări îmbrăcați în sutane simple, cu picioare goale în sandale, dar care îl flancau pe episcop, de o parte și de alta, cântând psalmi sau imnuri pe latinește.

Vlad Vodă și căpetenia Wallerand îi ieșiră în întâmpinare și aflară că era vorba de episcopul Francesco Condolmieri, trimisul Papei,

care primise misiunea de a cerceta Marea Neagră și cotloanele Dunării, în căutarea cardinalului Giuliano Cesarini și a regelui Vladislav al Ungariei. Coborâra, de asemenea comandantii galerelor burgunde Regnault de Comfide și Geoffroy de Thoisy, care patrulaseră prin Marea Neagră cercetând țărmurile până la Marea de Azov și căutând să afle dacă prin aceste ape hălăduiește o flotă turcească, capabilă să le creeze necazuri. Noaptea, în mare taină, de pe nava cardinalului fu coborât ostatecul turc, Saudji și mutat pe galionul căpeteniei Wallerand. Tot acolo fu mutat și un tun mai mare pe care căpetenia îl ceruse să-i fie dat din cele care apărau zidurile portului Pera. Era o bombardă bună pentru atacul asupra unor cetăți.

*

* *

Iancu primi o scrisoare de la canonicul Balázs prin care acesta îl anunța că va sosi acasă la mijlocul lunii august. Că așteaptă să primească de la Papă bani sau știri despre ajutoarele pe care Sanctitatea Sa a reușit să le adune după ce a scris la mai mulți principii despre noua campanie a lui Iancu de Hunedoara. Își făcu socoteala că după ce va ști totul despre ceva ajutoare de la Papă, o să-i mai trebuiască trei săptămâni să ajungă cu oastea sa la Nicopole, pe țărmul românesc al Dunării. Putea să adune, într-o săptămână, oștirea pe care a pregătit-o de când s-a întors de la Varna. Aproape opt mii de oșteni bine pregătiți de luptă și cu toate armele de care aveau nevoie. În această săptămână putea porni la drum. Așa că trimise vorbă că va sosi la locul de întâlnire de sărbătoarea Nașterii Maicii Domnului, adică de 8 septembrie.

Acum Iancu începu să-și pregătească plecarea sa. Va petrece câteva luni în această campanie, dar nu se va întinde până în iarnă. Hotărî să se tragă înapoi la iernat, cu oastea, în primele 3-5 zile din noiembrie. Nu va porni o nouă „campanie lungă”. Nu putea face acest lucru atâta timp cât țara era tulburată în interior de zăzaniile baronilor și a acoliților lor. Avea de înfruntat două rele în același timp. Era nevoie de prezența lui în țară, dar nici nu-i putea lăsa pe turci să se apropie prea tare de hotarele țării. Nu, singur nu putea să aleagă să fie într-o parte numai, oricare ar fi din două, pentru că gândul i-ar fi stat tot timpul în partea cealaltă. Trebuia să aleagă și trebuia să împartă grijile cu prietenii săi.

Iancu convocă sfatul consilierilor lui de mare încredere. Ujlacki Nicolae, Ianoș Vitez episcopul, Banul Francisc Talloczi, Mihai Szilagi cumnatul, Aron Csanadi.

-Fraților, aș vrea să mă rup în două ca să fiu sigur că țara asta nu se va rupe, ea, în două. Lupta internă stârnită de baroni și regină, pe de o parte și nevoia de a-i îndepărta pe turci de hotarele noastre pe partea cealaltă cer prezența mea în fiecare clipă. Îmi vine greu să apuc într-o parte, din cealaltă parte aud glasuri disperate care mă cheamă. Am stat și m-am gândit mult și am hotărât să pornesc cu oastea pe Dunăre la vale. Prezența mea în interior o voi înlocui prin voi, prietenii mei de nădejde.

-Era cazul, frate! zise Ujlacki Miklos. Spune ce să facem ca tu să-ți faci bine treaba acolo, pe câmpul de luptă.

-Conducerea țării prin șapte căpitani este o greșală care poate rupe țara în șapte, în mai puțin de un an. Cine s-a gândit la acest număr, șapte, care vine din trecutul triburilor noastre, nu mai știe că suntem cu mai mult de patru sute de ani mai departe de vremurile când se întrunea consiliul Hetimoghir și hotăra pentru țară. Nu-i lăsați să tulbure mai tare ținuturile. Te las pe tine, Mikloș, înlocuitorul meu, la comanda feliei mele, partea din răsărit de Tisa a Ungariei. Ți las 2000 de oșteni dintre cei mai buni. Folosește-i, lovește fără teamă pe oricare din ceilalți șase dacă încearcă să se depărteze de Buda ori să aducă alt crai, în locul Postumului. Eminență, zise mai departe adresându-se episcopului de Oradea, afurisește pe oricine va iubi mai mult pe străini decât pe neamurile sale. Ține poporul, turma, cu ochii deschiși către dușmani și nu conteni să propovăduiești iubirea între frați.

-Ce gând ai, frate, cu țara asta, ce vei face când te vei întoarce de la război? întrebă Banul Talloczi.

-O să-l aduc acasă pe micul rege și o să-l scot de sub tutela germanilor. Țara are un rege, unul legal, chiar dacă este nevârstnic. O tutelă pe care să o hotărască Dieta Țării este ceea ce ne trebuie ca să facem pace între noi.

-Iar cu turcii, cât te vei război? Vrei să duci războiul pe pământul lor? Sultanul nu va căuta să se răzbune, atacându-ne cu oaste mai multă? întrebă episcopul Vitez.

-Sfinția Ta, Sultanul acesta, Mehmed se bucură de plăceri în harem. Imperiul este pe mâna marelui vizir Halil Pașa, omul de încredere al bătrânului Murad Sultan. Cât timp Mehmed nu se satură

de nebuniile tinereții și ale cărnii vom avea liniște din partea lor. Campania noastră are ca scop să slăbească linia de apărare la Dunăre a turcilor. Sunt cetăți și locuri, vaduri pe unde hoardele de achingii trec și pradă, în Țara Românească, în Banatul Timișului și încet, încet se apropie de Țara de Jos a Ungariei. Aceste locuri vreau să le distrug. Voi fi atacat de oastea Rumeliei, că au aici în Balcani destulă armată. De aceea mi-am asigurat sprijinul lui Vlad Voievod, el vine cu o armată de 6.000 de oameni. Avem și ajutorul naval, al Papei cu 3 galere și al Burgundiei, cu 5 galere. Voi pătrunde cât pot în adâncul pământului turcesc, dar în noiembrie vreau să vin acasă cu oastea, la iernat.

Iancu porni la drum la jumătatea lui august. O solie rapidă transmisă lui Vlad Vodă și comandanților celor două flote papală, cardinalului Condolimieri și burgundă, cavalerului Wallerand de Wavrin știrea că Iancu împreună cu oastea sa au pornit de la Buda și vor ajunge la punctul de întâlnire, la Nicopole, de sărbătoarea Nașterii Maicii Domnului, pe 8 septembrie.

*

* *

La Isaccea sfatul căpeteniilor decise să pornească în sus, spre Nicopole, pâlind cu bombarde de pe galere în cetățile liniei de apărare turcească. Drumul era slobod până la un port numit Brăila. Aici era loc de ancorat pentru toată flota care se va întregi până când Iancu va intra pe pământ românesc. Începură pregătirile cu cetatea Dârstor³¹, care era numai niște ruine, că ea fusese stricăță mai în urmă de către Mircea, voievodul poreclit de oameni „cel Bătrân”. Isocade aduseră știrea că turcii pregătiseră o capcană acolo, la Dârstor. Că în cetate și în orașul care era mărișor în spatele dealului pe care era clădită cetatea, turcii aveau oaste multă, poate treizeci de mii, călări și umblători pe jos. Aveau și tunuri, nu prea mari.

Cardinalul Condolimieri i se adresă căpeteniei burgunde:

-Ce facem, seniore? Nu putem să ne batem cu atâta oaste doar cu ce avem pe navele noastre. Vlad Vodă încă nu s-a arătat. Trebuie să-l trimitem pe tânărul prinț să ceară ajutoare, dar și caii pe care ni i-a promis pentru oamenii noștri.

-Sigur, așa vom face. Îl trimitem pe Vlad cel Tânăr iar noi o să urcăm încet pe Dunăre până cel mai aproape de zidurile cetății. De

³¹ Dârstor = Silistra pe malul bulgar al Dunării, față în față cu Călărași

acolo vom bate cu bombardă cea mare până în orașul unde se află grosul oștirii. Vom trimite oșteni cu vederea cea mai bună să iscodească ce pagube au câștigat turcii de la bombele noastre.

Seniorul Wallerand cu galerele sale porni în avangardă. El se opri la ancoră la două ceasuri depărtare de cetate, unde trebuia să-l aștepte pe cardinalul Condolimieri să apară cu galerele papale, adică acelea pe care era Crucea creștinilor. La bordul galerelor lui Wallerand s-a urcat și ceata de boieri români pe care Vlad Vodă îi încredințase spre a se ști că ei, toți românii sunt de bună credință. Era stabilit ca asediul cetății să fie dat a doua zi dimineața, la ora șase.

Românii coborăseră pe mal și s-au pregătit de înnoptat. Și-au întins corturile dar n-au aprins focuri. Noaptea erau călduroase, era încă vreme de vară. La ceasul răsăritului Wallerand urcă pe puntea de comandă și privi de-a lungul apelor, așteptându-se să-l vadă pe cardinal sosind cu corăbiile papale. Dar încă nu se zăreau. Îndreptă ocheanul spre cetate. Nici acolo nu zări semne de forfotă, ca atunci când apărătorii se pregătesc de luptă. Și doar de pe metereze navele creștinilor fuseseră văzute. Aproape de ora stabilită apărură catargele galerelor cardinalului, apropiindu-se încet. Nu era nici măcar o boare de vânt, așa că vasele înaintau vâslind. Apoi galerele s-au oprit. Nu erau foarte departe, dar fiind dincolo de un cot al Dunării seniorul burgund nu vedea prea bine din cauza vegetației de pe mal. Cu toate acestea văzu cum pânzele fură coborâte de pe catarge, la toate galerele cardinalului.

-Drace, se întâmplă ceva acolo. De ce nu înaintază? Doar mai avem puțin, nici măcar o jumătate de ceas și ar trebui să începem atacul. S-or fi oprit să officieze o slujbă? De la un popă te poți aștepta la orice, el va veni cu o explicație ori va povesti cum s-a întâmplat o minune cerească. Dar eu nu pot aștepta. Ora atacului a trecut, soarele se ridică pe cer, va fi cald peste puțin timp și ne va fi greu să luptăm pe căldură.

Porunci să fie lăsată o barcă la apă și unul din secunzi să vadă de ce galerele papale nu mai înaintază. Barca aceea era a pescarilor români, o numeau monoxilă deoarece era scobită dintr-un trunchi de copac și era destul de lungă pentru a duce patru sau cinci oameni care trăgeau la rame. Aceste monoxile erau foarte rapide și de aceea creștinii le-au primit să le fie de ajutor, putând duce porunci la navele din flotă ori să facă alte isprăvi. Foarte repede acea monoxilă dispăru după cotul râului.

Trecu un ceas, trecură două ceasuri. Soarele ardea tot mai tare, iar galerele papale stăteau pe loc. Seniorul Wallerand deveni nervos. El singur nu putea ataca, iar ziua ajunsese deja la miezul ei. Când era gata să comande întoarcerea galerelor burgunde și intrarea în curentul apei ca să se apropie de navele cardinalului, acestea au început să se miște. Tot cu vâslele, urcau încet. Deodată văzură cum de pe puntea galerei Cardinalului un om legat de gât era tras în sus, pe catarg. Era un ticălos condamnat la moarte?! Curiozitatea burgunzilor crescuse foarte mult, însă tot așa crescuse și neliniștea oamenilor. Boierii români au urcat înapoi la bordul goetei și întrebau ce se întâmplă, arătându-și nedumerirea. Acum galera cardinalului Condorlimieri se apropia de navele lor, astfel că Wallerand putu să-l întrebe ce se întâmplă. Acela coborî într-o barcă și urcă la bordul goetei.

-Avem vești bune, slavă Proniei Cerești care nu ne-a lăsat să cădem în capcana necredincioșilor. Iaca, românii au pornit în cercetare cu monoxilele lor pe canalele bălților din avalul cetății. Și acolo au dat peste un turc din cetate, care ieșise la pescuit. L-au prins și l-au adus la bord. Oamenii mei l-au interogat, a trebuit să fie puțin căznit ca să spună tot ce știa. Am aflat că aici, la Dristor era pregătită o capcană pentru noi, mai ales pentru flota noastră. În cetate și în spatele ei sunt adunați 30.000 de turci călări dar și din cei cu mersul pe jos, ieniceri. Cică s-au adunat aici toți comandanții din ținut. Aceștia se cheamă subași, iar al doilea cuvânt le arată rangul militar.

Boierii români au cerut să le fie înfățișat și lor acel turc, să-l cerceteze ei pe limba aceluia că cei mai mulți boieri români vorbeau turcește. L-au dat jos din spânzurătoare pe acel prizonier și l-au dat românilor. Că acela n-a fost spânzurat de-a binelea ci era atârnat de brâul lui, din piele groasă. Funia fusese trecută pe sub cămașă și se aranjase o legătură, un nod, care părea că este făcut de corăbierii români, mari posesori ai unei asemenea înscenări. Boierii l-au speriat cu jăratec, că îl vor omorî dacă ceea ce a spus este minciună și nu adevăr. După ce au aflat care era capcana au pornit corăbiile ca să se unească toată flota și să hotărască următorul pas. Însă cei din cetate, văzându-l pe acela atârnat în ștreang, l-au cunoscut că era de-al lor după șalvării cu care era îmbrăcat. Și au înțeles că au pierdut surpriza, capcana nu mai avea rost. Atunci au început să tragă asupra flotei creștine, cu arcuri, cu flinte și cu tunuri. Chiar au scos pe platoul de la malul Dunării două tunuri de câmp și se pregăteau să lovească

navele. Căpeteniile galerelor au dat ordinele cuvenite și navele au fost împinse în sus, dincolo de bătaia tunurilor.

Când pericolul a fost îndepărtat, cei din cetate au început, după obicei, să huiduie, să fluiera și să strige tot felul de mășcări la adresa comandanților ghiauri și a echipajelor lor. Un turc a ieșit din cetate călare, cu un steag roșu pe care îl învârtea deasupra capului și a gonit de-a lungul malului în sus și în jos, chiuind. Și era acel călăreț îmbrăcat în roșu din cap până la tălpi. Apoi au ieșit și alții, toți călări și cu stegulețe roșii. Mai apoi a apărut o flamură pe o lance lungă, cu măciulie de aur, cu șase fășii, la fel cu flamura prințului Daud. Iar acela, văzând acea flamură s-a bucurat peste măsură și a cerut seniorului Regnault de Comfide, pe a cărui galără se afla, să-l ducă în apropierea galerei căpeteniei Wallerand. Ajungând în apropiere, prințul i-a spus că el cunoaște acel steag și îi cunoaște pe nume pe toți ofițerii care comandă pătratele de călăreți turci care se aliniaseră la malul Dunării. Că ar vrea să le vorbească, să caute a-i atrage de partea lui. Căpetenia se învoi, cu condiția ca să ceară consimțământul cardinalului Condolimieri, că nu voia să iasă de sub ordinele celui ce-l reprezenta pe Papa de la Roma. Sigur că primi aprobarea cardinalului, care zise că un câștig de trupe turcești – și erau treizeci de mii de călăreți acolo, sub ochii lor! – ar fi o mare bucurie pentru cauza creștinilor. Așadar, prințul Daud se îmbracă într-o haină specială, cusută cu fir de aur și se urcă pe bompresul³² galerei seniorului de Comfide. O barcă fu coborâtă în apă și acolo un marinăr flutura o lance cu un șervet alb. I se răspunse de pe mal la fel. Atunci prințul ceru să pornească galera spre țărmul turcesc, deoarece răspunsul la steagul de pace însemna și asigurări de bună purtare în același timp. Prințul s-a prezentat celor patru ofițeri care au venit spre mijlocul Dunării într-o barcă mare. S-a prezentat ca prinț, cu numele și spița sa imperială, apoi le-a cerut acelora să intre în serviciul său. Împuterniciții n-au răspuns pe loc, ci s-au întors la mal și acolo s-au sfătuit cu ceilalți ofițeri. Apoi s-au întors să-i dea prințului răspunsul lor. Care fu negativ, adică au jurat credință unui stăpân cu mai mult timp în urmă și le-a fost lor bine. Nu voiau să schimbe stăpânul și nici nu voiau să slujească la doi stăpâni deodată.

³² Bompres = catargul din vârful probei unui vas cu pânze; de regulă este înclinat, oblic

În timp ce se purtau aceste discuții, seniorul Regnault de Comfide îi atrase atenția seniorului comandant asupra faptului că între acele pătrate de oștire erau aduse tunurile de câmp, niște culevrine vechi, iar servanții se pregăteau să le încarce cu ghiulele. Era evident că turcii nu voiau să negocieze o predare, ba dimpotrivă, voiau să atace. Creștinii aveau și ei, pe cele două galere burgunde câte patru tunuri, cu bătaie mai lungă decât a culevrinelor. Iar ghiulele trase de pe bordul navelor erau mai mari și mai distructive decât cele pe care le puteau trage culevrinele.

Imediat ce barca turcilor se întoarse la malul turcesc, culevrinele începură să tragă. Răspunsul galerelor puse pe fugă călăreții, formațiile lor frumos aliniate se destrămară pe dată ce prima ghiulea cu bucăți de stâncă tare se sparse în mijlocul lor, făcând victime destule.

Navele ghiaurilor s-au oprit la sfat, departe de cetatea Dristor. Seniorul de Wallerand și cardinalul conveniră că nu are rost să piardă timp cu ostilități aici, la zidul unei cetăți puternice și bine apărate, așa că hotărâră să pornească în susul Dunării pentru a ajunge din timp la Nicopole, locul de reunire convenit. Dar navele rămăseseră fără posmagi, în ultimele zile marinarii se hrăniseră cu grâu fiert. Așa că seniorul Regnault de Comfide primi poruncă să urce înainte, să caute un loc potrivit pe malul românesc unde să debarce câțiva oameni care să pregătească jeratic bun pentru a coace pâine. Ordinul s-a împlinit pe dată și curând grosul flotei rămase în urmă. Seniorul de Comfide găsi locul potrivit pentru a coborî și a coace pâine, opri acolo și începu pregătirile de brutărie. El nu știa că se apropiase periculos de mult de un fort turcesc la mai puțin de două leghe de locul lor de popas. Peste un ceas sosi la tabăra brutarilor mica oștire a boierilor valahi, condusă de fiul lui Vlad Vodă, pe care îl chema tot Vlad. Dar oștenii îl numeau Vlăduț, ca să-l deosebească de tatăl lui. Deci Vlăduț îi spuse seniorului burgund despre acel fort și îi preciză că puteau să-l cucerească cu forțele pe care le aveau. Că românii vor ataca pe uscat cu 500 de oameni pe care îi vor trece Dunărea cu monoxilele până în zori. Seniorul de Comfide acceptă acest plan, deși era îngrijorat de întârzierea restului flotei, care ar fi trebuit să fie aici, cu trei ceasuri mai devreme decât acum, după înserat.

Când zorii se albiră destul cât să se poată porni atacul, galerele papale și cele burgunde încă nu se arătaseră, iar prințul Vlăduț dădea semne de mânie. El îi spuse seniorului burgund, că dacă pierde ocazia

ce li s-a oferit și nu atacă fortul acum, vor fi porecliți lași și fricoși de întreaga oștire și nu doar, poate că de întreaga creștinătate. Atunci seniorul dădu ordinul de debarcare pe malul turcesc și pornirea asaltului cetății. Care se numea Turcan și era un castel apărat pe patru laturi de ziduri puternice.

După spusele prințului Vlăduț, cetatea Turcan nu avea prea mulți apărători, doar vreo 150. De aceea românii s-au pornit în iureș, cu strigăte puternice de război. Turcii din cetate ieșiră dincolo de porți și răspunseră atacului cu încrâncenarea câinelui care își apără teritoriul. Porniră în fugă și îi opriră pe români, apoi încet, încet îi împinseră înapoi spre locul unde ieșiseră din apă. Din susul apei, din amonte de cetate burgunzii găsiseră loc mai bun pentru coborârea la uscat a marinarilor lor. Pe măsură ce românii se dădeau înapoi, seniorul de Wallerand grăbea coborârea și îndemna oștirea să urle cu putere, să fluie din țigle. Gălăgia pe care au făcut-o l-a convins pe subașul cetății să se tragă înapoi, să nu se lase păcălit. Ar putea pierde bătălia. Dar s-a întâmplat întocmai. Turcii au devenit șovăielnici și în scurt timp creștinii seniorului îi împingeau înapoi, spre zidurile care le dădeau adăpost. Dar românii i-au presat tot mai tare și, formând un ghem, s-au rostogolit împreună spre pragul Cetății. Într-un sfert de ceas Turcanul s-a chivernisit cu o nouă bătălie. Că acea fortificație avea patru ziduri pe patru laturi, iar pe trei colțuri avea niște turnulețe, iar pe al patrulea colț un turn înalt de zece picioare³³. În interiorul acestui pătrat se afla castelul, înalt, având o bază solidă din piatră, peste care construcția castelului propriu zis era din lemn. Iar acoperișul era din șindrilă. Turcii s-au retras în castel și de acolo aruncau cu pietre și trunchiuri de copac, astfel încât cu greu se putea continua asaltul. Atunci seniorul de Wallerand porunci să se aducă lemne, cât mai multe lemne, surcele și lemne mai groase, care să fie stivuite pe partea din spate a castelului, care nu avea deschizături de tragere pentru apărători. Și în două ceasuri stiva de lemne a cuprins o bună parte din construcția de lemn și s-a dat foc. Curând flacăra a cuprins toată înălțimea castelului și a luat foc inclusiv acoperișul de șindrilă. Turcii nu aveau nici o scăpare. Ori mureau ca șoarecii, ori ieșeau la luptă. Subașul din clădire a preferat să moară cu sabia în mână și a ieșit, gata de luptă. Dar a murit de îndată și la fel au pățit și ceilalți turci.

³³ Picior = circa 0,303 metri. Zece picioare înseamnă circa 3 metri înălțime

Învingătorii s-au retras la corăbii, să se oblojească și să se odihnească, deoarece ziua fusese foarte călduroasă. Dar nu mai înainte de a se bate între ei pentru sculele de război și pentru hainele turcilor. Iar seniorul nu a fost în măsură să-i despartă pe oamenii lui de români, căci toți voiau să aibă parte de pradă.

A doua zi în zori a apărut restul flotei, în frunte cu galera pe care se afla cardinalul Condolimieri. Între seniorul de Wallerand și cardinalul Condolimieri s-a iscat un schimb dur de cuvinte, cardinalul acuzându-l pe seniorul flamand de insubordonare. El cerea ca burgundul să se căiască pentru atacul și cucerirea aceluia turn, dar nu a spus nimic despre cauza întârzierii lor. Până la urmă Wallerand a recunoscut că s-a întâmplat o minune, că de nu s-ar fi împotmolit galera cardinalului și n-ar fi muncit toată flota ca să-l repună pe cursul navigabil al fluviului, atunci acel turn nu ar fi fost cucerit, deoarece grosul oștirii călare al turcilor ar fi plecat înainte și ar fi salvat garnizoana de atacul marinarilor și a românilor.

Între timp de acest popas al navelor s-au apropiat gardienii armatei regale, un corp foarte valoros de nave cu marinari și luptători. Și tot acolo a venit cu mare grăbire un trimis al conducătorilor valahi. Voievodul român dădea știre că la o zi de navigare cu vânt prielnic în pupa se află o cetate de patru ori mai mare decât fusese acel turn Turcan, pe o insulă lângă malul românesc, cetate care se chema Giurgiu. Mai spunea voievodul Vlad Dracul că această cetate poate fi cucerită, fără probleme din partea oștirii sarazinilor, că apărători în cetate sunt doar trei sute de turci. Atâta a insistat voievodul român că trebuie neapărat ca acea cetate, Giurgiu, să fie cucerită, deoarece va fi mult bine pentru creștini, încât seniorul Wallerand a spus că el se supune hotărârii legatului papal, adică ce va hotărî cardinalul Condolimieri se va face. Acela a hotărât că trebuie să se apropie de Giurgiu ca să vadă cetatea și să înțeleagă de ce este atât de importantă pentru creștinătate.

Așadar, au minat două laturi ale turnului Turcan și apoi navele s-au îndreptat spre Giurgiu. Au ajuns acolo a doua zi, au cercetat locul și au văzut că acea cetate era foarte bună pentru cine o avea în stăpânire. Pentru că se afla pe o insulă de piatră, apropiată de malul românesc, că de la acea insulă se ajungea pe pământ tare pe un pod care putea fi apărat sau reconstruit ușor, ori de câte ori turcii porneau o incursiune mai mare de jaf și prădăciuni, pe acolo, pe la Giurgiu își treceau urdiile peste Dunăre. Cetatea fusese construită de tatăl

voievodului Vlad Dracul, vestitul Mircea, poreclit „cel Bătrân”, dar fusese pierdută în anul 1417. Bătălia pentru această cetate a fost dusă mai mult cu tunurile, altfel nu era chip să se ajungă la ziduri. Burgunzii au adus de pe o navă o bombardă mare, care avea ca ghiulele bucăți de pietre de Brabant, care erau sfărâmcioase și ușoare. Bombarda cea mare, adusă la marginea șanțului de apărare a cetății, a tras prima lovitură la linia dintre turnul de pe zid și zid. Bomba s-a spart, făcând mult praf, care nu s-a împrăștiat prea repede. Dar după ce praful s-a așezat, s-a văzut că acolo unde a lovit bombardă a apărut o crăpătură mare. Privind-o mai atent, oamenii și-au dat seama că acea gaură nu a fost făcută de lovitura de tun. Ea a existat în timp și doar a fost acoperită cu mortar. S-a continuat bombardamentul către această gaură, dar lucrul nu a înaintat cu spor. Până la urmă, seniorul de Wavrin l-a chemat pe voievodul Țării Românești, Vlad Dracul și s-a sfătuit cu el.

-Prințe, nu vom putea cucerii cetatea decât dacă vom face la fel cum am cucerit și turnul de la Turcan. Adică cu focul. Trebuie să adunăm mult lemn, să-l punem la baza zidului de sub turn și să dăm foc atunci când vântul va băga fumul înăuntrul cetății. Altfel vom pierde multe vieți și nu putem să facem asta. Ești de acord să dăm foc cetății?

-Da, altfel nu putem câștiga. Dar ține minte, căpitane, această cetate îmi trebuie întreagă. De aici pot opri urdiile să nu intre la jaf în țara mea, răspunse Vlad.

Se porni adunarea de lemne, mari și vreascuri. Ele erau aduse de toată lumea și făcute stive, legate snopi, în spatele unor grătare de apărare ridicate pe marginea șanțului de la poala zidului de sub turn. Când s-au adunat destui snopi, căpeteniile au hotărât să astupe șanțul, apoi să ridice snopiile în sus, spre turn. Șanțul s-a umplut, dar tot mai trebuiau lemne, multe. Oamenii au fost trimiși să mai aducă lemne. În estimp atacul asupra apărătorilor de pe ziduri, cu arbalete, culevrine și arcuri s-a oprit. Apărătorii au profitat de ocazie și au slobozit de sus, de pe zid, câteva vase mari cu jăratec. Au aprins lemnele, dar au ales momentul nepotrivit. Focul trebuia pus mai devreme, astfel încât să se ardă lemnele fără a aprinde scheletele din construcție. Au adus jeraticul prea târziu. Focul s-a întins în sus, până la gheretele care erau construite din lemn, pe partea de sus a turnului. Din aceste gherete turcii au aruncat săgeți din arcuri, pietre din prăștii și i-au ținut departe pe atacatori. Dar acum s-au aprins aceste gherete,

stingerea se făcea greu pentru că apa era departe, trebuia cărată cu ciuturi și ridicată pe scări. Fumul a umplut cetatea, focul s-a extins și prin locuri spre care asediatorii nici nu visau că s-ar putea întâmpla să se șubrezească cetatea. Subașul cetății își dădu seama că urmau să moară de cea mai urâtă moarte. Pe dată a ridicat steagul alb și i s-a răspuns la fel dintre atacatorii care erau ascunși după grilaje, pe marginea șanțului cetății. Acolo se aflau oștenii voievodului Vlad Dracul.

Negocierile au fost scurte: subașul voia să scape cu viață, iar Vodă Vlad voia cetatea. S-au înțeles repede ca subașul și treizeci dintre turcii mai nobili să rămână ostatici la Vlad Vodă, iar ceilalți să fie liberi cu puținul avut pe care-l aveau. Și mai cerea subașul să se oprească bombardamentul asupra zidurilor pe unde puteau ieși să scoată apă din șanț ca să stingă focul. Dar asta nu era la îndemâna voievodului valah, trăgătorii cu arme de foc și cu săgeți erau oamenii burgundului senior de Wallerand. Așa că Vlad Vodă s-a grăbit la galera comandantului burgund și a cerut oprirea bombardamentului, că lui i s-au predat subașul cetății cu treizeci de prinși dintre cei mai nobili. Acela a răspuns că el este sub comanda cardinalului, numai acela poate hotărî. Se duse, deci, Vodă Vlad la cardinal și ceru oprirea focului și acceptarea predării cetății așa cum i-a povestit românul. Numai că îi ceru să meargă pe galera căpeteniei burgunde – care era rău bolnav, podagra cuprinzându-i toate oasele – și să-i ceară ca și acela să fie de acord cu preluarea cetății. El a răspuns că ce hotărăște cardinalul este sfânt. Deci se dădu comanda opririi asaltului și curând focul fu stins de turcii din cetate. Apoi aceia se aliniară și ieșiră cu puținul avut și toți caii lor. Ei fură trecuți Dunărea într-un fel pe care burgunzii nu îl mai văzuseră până atunci: au dat jos șeile de pe cai și le-au pus într-o monoxilă, apoi au legat caii unii după alții iar pe cel care era în frunte l-au legat de barca ce vâslea în fața lor. Caii au înnotat prin apă și s-au ținut în plutire, ieșind nevătămați la mal.

Tot atunci s-a răspândit în adâncul pământului bulgar știrea despre această campanie a navelor de luptă creștine și despre victoriile lor asupra cetăților Turcan și Giurgiu. Și atunci poporul cel umil, înrobit în pașalâc de către stăpânitorii turci, a început să se miște, ridicându-se ca să se slobozească din robie. Toată suflarea din vechea Bulgaria era cu ochii la Dunăre, cercetând faptele creștinilor de pe nave și sperând să fie alungați turcii pentru totdeauna.

În timp ce navele stăteau la ancoră, iar echipajele se ocupau să facă reparațiunile părților vătămate, Vlăduț fiul lui Vodă i-a cerut comandantului de Wavrin să-i dea un salvconduct ca să treacă apa cea mare mai în sus, spre Nicopole.

-Pentru ce îți trebuie ție un salvconduct? întrebă comandantul abia respirând, copleșit de durerile de oase. Ți-a dat Eminența Sa un asemenea salvconduct? Și-a pus pecetea pe ea? Este de ajuns, nu-ți dau pecetea mea alături de a legatului papal deoarece nu sunt egal cu el. Eu sunt sub ascultare, mergi și îți vezi de treaba ta, deși nu cred că este vorba de ceva cinstit.

-Dacă domnia ta nu-ți pui pecetea alături de cea a Eminenței, măcar îmi dai deplină încredințare că vei fi de partea mea, mai târziu când se va afla ce am făcut? Dacă da, atunci am să-ți spun care este taina mea cea mare.

-Spune, cred că ești îndreptățit la o răzbunare, presupun eu, răspunse căpetenia burgundă.

-Tatăl meu m-a chemat și mi-a cerut să-l răzbun pentru că acest subașiu l-a înșelat arătându-i un salvconduct pecetluit de însuși Sultanul, care îl chema să se înfățișeze la Edirne cu haraciul, ca să-l gratuleze ca slugă bună. L-a înșelat, purtându-se cu multă miere, dar acel salvconduct nu era bun, era fals. Iar tatăl meu, Vlad Dracul, a fost imediat aruncat în închisoare din porunca Sultanului și a stat la beci un an de zile. Apoi, când a fost scos de acolo, ca să-i dea înapoi dreptul, adică scaunul voievodal, l-a pus să ne dea zălog, la serai, pe mine și pe fratele meu, Radu pe care lumea îl știe ca Radu cel Frumos. Tata a zis că dacă acum nu îi îndeplinesc porunca atunci în veci nu-mi va da binecuvântarea lui de voievod ca să-i urmez la scaunul de domnie.

-Bine, te cred că este treaba ta să faci ceea ce poate să liniștească sufletul rănit al tatălui tău. Mergi și urmează-ți soarta, eu nu-mi încalc cuvântul!

Iar Vlad cel Tânăr a luat cu sine 4.000 de oșteni români și a trecut cu ei Dunărea mai sus de acel loc, Giurgiu, unde navele cruciate mai adăstau după victorie. A întins acelor turci scăpați din cetatea Giurgiului o capcană în care n-a iertat pe nimeni, unul singur fiind lăsat în viață. Iar acela a fost subașiu pe care l-au dus la fața lui Vlad Voievod. Iar acela i-a tăiat capul cu mâna lui. Trupurile acelor turci scăpați de la Giurgiu cetate au fost alinate, despuiate, într-un loc pe un mal al Dunării unde puteau fi văzute de orice navă care urca ori

cobora pe fluviu, ca să se știe ce pățesc dușmanii Crucii, călcători și jefuitori de Țară.

Acum bucuria norodului asuprit de pe acest pământ bulgăresc n-a mai avut margini. Toți spuneau că a venit vremea să-și părăsească vechile sălașe, să plece de acolo pentru că nu se putea trăi sub stăpânirea turcilor care se purtau atât de rău cu creștinii. Și au venit la Dunăre, în dreptul cetății Giurgiu mulțime de popor, bărbați, femei, copii, tineri și bătrâni. Ei s-au închinat conducătorilor cruciadei și i-au rugat să-i lase să treacă Dunărea în Țara Românească, deoarece nu voiau să mai rămână sub stăpânirea Imperiului Otoman. Pe Vlad Voievod l-au rugat fierbinte să-i primească în țara lui și să le dea un loc unde să se așeze și să trăiască liberi, fără teama de a fi jefuiți mereu de turci. S-au adunat ca la 12.000 de suflete, poate chiar mai mulți de atât și le-a trebuit trei zile să treacă pe malul stâng, folosind podul de vase până la cetatea proaspăt eliberată, pe care oștenii români o reparau de zor, ca să stea de strață acolo, pentru creștinătate.

Iar flota creștină n-a mai zăbovit prea mult la Giurgiu și au ridicat ancora ca să ajungă la timp, înaintea zilei de 8 septembrie, sfânta zi a sărbătoririi Nașterii Maicii Domnului, așa cum a fost făcută învoiala cu Iancu de Hunedoara, voievodul Transilvaniei. Dar Vlad Vodă s-a arătat înaintea Eminenței Sale și i-a povestit că la doar șase mile mai sus de Giurgiu există pe malul turcesc un alt castel, cu ceva mai mare decât fusese castelul Turcan, numit Rusciuc, iar în spatele fortăreței se află satul Rusciuc, locuit de turci. Că Dunărea este mult mai îngustă în fața Rusciucului, fapt care îngăduie turcilor să țină sub paza și controlul lor orice navă care urcă sau coboară pe ape, să ia vama și mai mult de atât. Că și această cetate, Rusciuc, trebuie să fie luată, că pe acolo turcii trec cu ușurință Dunărea îngustă și năvălesc la jaf și prigoană în Țara Românească de mai multe ori pe an.

Dar pe când se apropiau de acea așezare numită Rusciuc le-a venit miros puternic de ars. Apoi au văzut fumul înălțându-se de pe acoperișul aceluia castel Rusciuc și limbi uriașe de foc răzbătând prin fumul gros. Mai apropiindu-se, au zărit trupe de turci care se îndepărtau în mare grabă, cu calabalâc cu tot. Au aflat, apropiindu-se de țărm, că garnizoana speriată de ceea ce li se întâmplase apărătorilor cetăților din aval și nevoind să-și piardă viețile degeaba, au tăiat câțiva ofițeri care erau mai căpoși și au fugit, lăsând cetatea și satul Rusciuc pradă focului.

Galerele nu au mai zăbovit și au întins pânzele, urcând spre Nicopole, locul de întâlnire cu Iancu de Hunedoara. Acolo a sosit Don Pedro Vasquez de Saavedra, înaintemergătorul trupelor maghiare. El a cerut să i se permită să se înfățișeze căpitanului de Wavrin, căruia să-i dea raportul despre tot ceea ce a făcut el la curtea lui Iancu. Aflând despre boala grea a aceluia și fiind îndrumat spre galera cardinalului, Don Pedro a transmis compasiunea sa celui bolnav și urări de grabnică însănătoșire. Apoi a comunicat cardinalului că Iancu sosește cu oastea sa, în jur de opt mii, venind în marș pe lângă Dunăre. Curând armatele s-au întâlnit la Nicopole, unde era un fort rotund, înalt și bine păzit de turci, pe care Vlad, voievodul românilor îl voia cucerit și dăruit, deoarece mult rău le pricinuia. S-au sfătuit căpeteniile și deoarece tunurile pe care le aveau nu pricinuiau mare pagubă aceluia fort, au hotărât să îl asedieze cu foc. Au procedat întocmai și au îngrămădit la baza turnului mulți snopi de vreascuri și le-au aprins. Dar focul se învârtea în jurul turnului, nu urca mai în sus, ca să pătrundă înăuntru. Dacă au văzut că nu au nici un spor, Iancu și-a trecut oastea pe malul drept al Dunării și a înaintat în adânc, căutând să aibă o bătălie zdrobitoare cu turcii. Dar aceia se retrăgeau spre adâncul teritoriului, arzând totul în urma lor și în calea lui Iancu. Dar Iancu nu a căzut în capcană și s-a tras îndărăt, trecându-și armata pe pământ unguresc. Le-a explicat căpeteniilor de pe galere că nu are oaste suficientă și nici hrană destulă pentru o campanie ca în urmă cu câțiva ani. El are acum răspundere față de țară și de oamenii țării, că la Varna și după Varna Ungaria a avut multe probleme și nu va continua, acum, războiul.

Cardinalul l-a întrebat dacă în susul Dunării nu cumva se găsește un loc bun unde să adăpostească flota la iernat. Nu, nu se găsește așa un loc și nici un oraș unde să se adăpostească o armată atât de numeroasă. Deoarece este deja 1 decembrie și vremea se înăsprește, cel mai bine ar fi ca galerele să se tragă pe Dunăre la vale, să iasă în Marea Neagră și să se întoarcă acasă, în Italia.

Așa s-a încheiat campania lui Iancu și a cruciaților, în anul 1445, de-a lungul Dunării, dând o ripostă serioasă turcilor, care au luat seama că Ungaria încă nu a fost îngenunchiată.

Capitolul 14

La sfadă în țară

Campania din vara și toamna anului 1445 nu l-a costat prea scump pe Iancu. Veniturile voievodatului Transilvaniei erau destul de mari, dar Iancu de mult voia să facă aici schimbări importante. Avea două cămări ale sării, la Dej și la Turda, de unde se obțineau bani buni când lucrurile decurgeau după rânduiala legii. Dar la urechile lui Iancu ajunseseră destule petiții prin care se cerea intervenția voievodului pentru cercetarea multor plângeri și pâri legate de ocne, de arendași precum și de transportul și vânzarea sării peste hotare. Iancu, în puținul timp pe care îl putea rupe pentru multele probleme ale administrației voievodatului, a acordat întâietate acelor care erau aducătoare de venituri mari. Controalele făcute de oamenii lui au semnalat multe nereguli, dintre care în ultimii ani când Țara devenise greu de guvernat, cele mai grave lucruri se întâmplau în darea în arendă a unor loturi din perimetrul ocnelor către oameni care formau o clică de profitori și de escroci, în cărdășie cu comitele (cămărașul) acelei exploatare. Intervenția lui Iancu a fost rapidă, au fost destui oameni dovediți de necinste ale căror averi au fost confiscate pentru acoperirea daunelor aduse statului. Iancu, întrebându-i pe conducătorii ocnelor despre ce fel de îmbunătățiri pot fi aduse în administrare a primit suficiente sfaturi din care le-a urmat pe cele care, cu cheltuieli mici erau aducătoare de venituri importante. Astfel, a încurajat aducerea de mașini mai bune pentru tăierea și extragerea sării. A mai aflat – deși informația a ieșit cu greu la suprafață! – că s-ar putea scoate din mine mai mulți bolovani dacă minerii, iobagi regali, ar fi îndemnați mai tare la muncă. Asta nu i-a sunat bine la urechi lui Iancu. Voievodul cunoștea că după răscoala țăranilor de la Bobâlna magnații înăsprișeră mult viața acestor amărâți. De aceea munca lor nu era spornică, fiind rodul unor bătaii și pedepse nemiloase care, aplicate aproape zi de zi îi slăbeau pe iobagi, nu sporeau recoltele. Iancu a dispus, la Ocna de la Turda, de unde se scotea sarea cea mai curată din toată Ungaria, sare care se vindea și cel mai bine, ca minerii să primească niște sporuri la salarii pentru producții mai mari de bulgări. S-a văzut de îndată că măsura lui Iancu a mărit producția de bulgări cu un sfert, lucru care a fost de mare minune la vremea aceea. Tot aici, Iancu a dispus ca familiilor

de iobagi care aveau un membru miner, să li se dea pământ în plus pentru agricultură, față de normele pe care le adoptaseră baronii lacomi. Din acest pământ în plus Iancu a negociat producția în parte. Adică, din zece părți de recoltă de pe aceste tarlale, proprietarul pământului să aibă dreptul la 6 părți, iar iobagul la 4. Pe dată s-a văzut că iobagul și-a schimbat fața la muncă. Știind că va putea pune în câmară mai multe bucate pentru casa lui, pe dată s-a dovedit mai harnic, mai grijuliu față de pământ și altele.

Iancu a mai constatat că o bună parte din pământurile de pe moșii nu sunt cultivate, deci nu aduc venituri. Cum deștelenirea pământului era lucru trudnic, Iancu a dispus ca pe moșiile cu mult pământ nelucrat să se treacă la creșterea vitelor. Țarinele s-au transformat în pășuni iar vitele au adus venituri mari, de la un an la altul.

La anul 1446 Iancu avea peste cinci milioane și jumătate de iugăre de pământ. Avea lui era cea mai mare din tot regatul. Fusese obținută în mod legal, de aceea Iancu s-a grăbit să gospodărească cu mare grijă fiecare moșie. Avea nevoie de venituri deoarece el a cheltuit din banii săi pentru oștire, pentru campaniile militare.

În primele luni ale anului 1446 Iancu a constatat că sunt semne de pace și liniște din partea turcilor. Că nu sunt amenințări de războaie. Imperiul Bizantin încheiase o pace pe doi ani cu turcii, încă din ultimele luni ale anului 1445. Venețienii încheie și ei pace cu Imperiul, în februarie 1446. Pace și liniște era și la hotarul cu Serbia. Gheorghe Brancovici plătea tribut turcilor și se bucura de susținerea lor în luptele pe care le purta pe coasta dalmată, cu venețienii. Vlad Dracul, în Țara Românească, s-a închinat turcilor și plătea tribut. Nu erau semne de război pe la granițele de miazăzi și de apus ale Ungariei.

Iancu, la îndemnul episcopului de Oradea, înțeleptul său consilier în diplomatie, Ianoș Vitez, își convocă prietenii la sfat, de îndată ce drumurile deveniseră practicabile după iarna care nu fusese foarte aspră. În postul mare din sărbătoarea Paștelui acelui an, 1446, prietenii se întâlniră la Oradea, ca invitați ai Eminenței Sale Ianoș Vitez.

-Măria Ta, prieteni, v-am chemat să judecăm împreună vremurile pe care le trăim, cărora Dumnezeu le-a dat un anume rost. Se cuvine să găsim tâlcul adevărat al acestui rost pe care Dumnezeu, după cum ne-a dovedit de multe ori în Evanghelii, l-a dat pentru ca cei care văd să înțeleagă, iar cei care aud, să priceapă. Trăim, de la începutul

acestui an nou, vremuri de pace. Este o pace binecuvântată pentru noi, creștinii, dar și pentru vrăjmașii noștri, sarazinii. În asemenea vremuri se cuvine să fim buni și pricepuți gospodari pe moșiile noastre. Noi, cei ce ne adunăm și îl susținem în fruntea noastră pe vrednicul nostru voievod, așa cum ne-am arătat de multe ori în fața sfatului Țării că purtăm grija pentru a stinge neînțelegerile dintre noi, acum trebuie să cumptăm dacă este bine, dacă este timpul potrivit pentru a fi mână de fier la stârpirea buruienilor din pământul Țării. Avem pace la hotare. Avem un rege legitim pe care trebuie să îl aducem în țară. Tutorele lui, numit nu foarte cinstit în persoana Împăratului Frederic al III-lea, nu vrea să îl încredințeze mamei sale naturale, regina văduvă Elisabeta. El se amestecă în treburile interne ale Ungariei, întreține și încurajează la nesupunere partida magnaților lui Ulrich Cillei. Dacă am avea un conducător unic al țării, am putea porni război cu Împăratul Francisc și l-am scoate pe regele nostru din mâinile lui. Acesta ar fi primul fapt care ar fi de mare folos pentru țară. În al doilea rând, împărțirea Țării în șapte regiuni a avut urmări dintre cele mai rele, peste tot, mai puțin în partea de răsărit, dincoace de Tisa, regiune unde conduce cu dreptate și înțelepciune Iancu, prietenul nostru.

-Acestea sunt rosturile vremurilor pe care le trăim, zise Iancu, bine le-ai citit cu înțelepciune, Sfinția Ta. Ce trebuie să facem că să devenim „mână de fier” de care ai pomenit, mai înainte, pentru stârpirea buruienilor?

-Mai întâi trebuie să convocăm Dieta și să le arătăm oamenilor adevărul așa cum este, dureros și periculos pentru țară. Să le arătăm că totdeauna pacea cu turcii a fost șubredă. Nu te poți încrede în necredincioși. Ei vor porni, oricând, un război cu noi, direct sau indirect. Deci musai este să avem liniște, ordine și împăcare în țară, apoi să începem să ne întărim oastea.

-Astea sunt vorbe pe care le-am tot spus în Diete. Ar trebui să adăugăm ceva nou, mai tare și mai de folos, zise Nicolae Ujlacki. De pildă, în loc de șapte căpitani care împart Țara și fac prostii în șapte feluri, mai bine am alege în fruntea țării o căpetenie unică, un om cu mână sigură, cu pricepere și dragoste de Țară.

-Și să nu lăsăm Dieta să se risipească înainte de a-l vota pe acest Unic Căpitan, zise Episcopul. Să purcedem, fraților, să ne ținem de acest plan.

În câteva zile după întâlnirea de la Oradea, cei doi locotenenți regali – care continuau să conducă Ungaria în lipsa dovezilor fizice privind moartea regelui Vladislav Jagello – au fost somați prin multe scrisori să convoace Dieta Națională, unde să fie rezolvată problema conducerii Ungariei. Cereri similare veneau din partea unor orașe mari și a unor nobili mici și mijlocii adunați în confrerii sau partide care erau, fătîș, împotriva politicii trădătoare a celor care îl dețineau pe micul rege legal, Ladislau Postumul. Sub această presiune care creștea mereu, amenințând cu declanșarea unor tulburări pe care locotenenții nu o puteau stăpîni, aceștia convoacă Dieta Națională la 1 iunie 1446 la Buda. Reprezentanții marii nobilimi veniseră însoțiți de familiarii lor, sperând să domine numeric hotărârile Dietei. Iancu de Hunedoara, la rîndul lui, a trimis numeroase invitații nobilimii mici și mijlocii, promițând măsuri de consolidare a acesteia atît ca reprezentare permanentă în Dietă cît și ca beneficiari de danii din avutul regal, rămas fără administratori serioși și responsabili pe multe moșii din toate regiunile țării.

-Domnilor, vă mulțumesc în numele voievodului Corvin pentru victoria obținută în Dietă împotriva loialiștilor regelui Postumus. Peste patru zile va trebui să dăm dovadă de această fermitate și unire a tuturor, de la mic la mare, pentru alegerea ca Regni Gubernator a lui Iancu de Hunedoara, singur mare conducător de oști care poate să facă ordine în țară.

Cuvîntarea fusese rostită de Nicolae Ujlaki, în fața susținătorilor lui Iancu, adunați în marele cort al Voievodului Transilvaniei care fusese ridicat pe cîmpia Rakos, aproape de drumul spre palatul regal de la Buda.

-Avem știre că la acest ceas, zise episcopul de Oradea, Ianos Vitez, magnații se consfătuiesc în cortul lui Ulrich Cillei. Numărătoarea voturilor din ședința Dietei din această zi arată clar că nu vor obține alegerea lui Cillei pe postul de Guvernator al Ungariei. Există propunerea, susținută de o parte însemnată dintre baroni, de a boicota votul în ședința din 5 iunie a Dietei. Prin spargerea Dietei, lucru pe care vor să-l facă plecând acasă, astfel ca Dieta să nu se poată întruni, legal, în 5 iunie.

-Am luat măsuri din timp, zise Iancu, ne-am gîndit că și plecarea de la Dietă a marilor magnați va fi o metodă de luptă. Acum cele mai multe corturi nobiliare sunt controlate de oamenii noștri, care nu permit acestora să părăsească cîmpul Rakos. Duminică, pe 5 iunie

toată lumea care a votat la 1 iunie trebuie să fie aici, prezentă, ca să alegem Guvernatorul Ungariei. Dacă mulți baroni și mari nobili vor reuși să fugă de aici, atunci alegerea nu va fi valabilă. Trebuie să fie toată lumea de acord cu cel ce va fi ales.

- Măria Ta, întrebă Nicolae Ujlacki, ce vei face dacă partida susținătorilor ducelui Ulrich Cillei vor propune un alt candidat și nu vei obține votul total al Dietei. Crezi că aceia pot face o manevră împotriva Măriei Tale? Iancu nu stătu pe gânduri ci răspunse scurt:

-Cillei nu se poate pune de-a curmezișul voinței mulțimii. El nu are dreptul să vorbească și nici să uneltească împotriva Dietei. Adu-ți aminte, nobile prieten, că Dieta a aprobat în martie, anul acesta, să strâng o oaste cu care să pun capăt abuzurilor habsburgilor și familiei Cillei care stârniseră atâta zbucium în Croația. Adu-ți aminte, prietene, că în aprilie – câte luni sunt de atunci? – am intrat cu această oaste în Slavonia și l-am înfrânt pe Vitovec, căpitanul oștirii lui Cillei. Neavând armată care să-l apere, ce obligații și-a luat ducele Ulrich semnând acel angajament prin care își salva pielea? Întocmai cum a jurat în fața regelui Vladislav Iagello, în 1442.

-Că va păstra fidelitate față de conducerea Ungariei! Că prin moșiile familiei sale din Ungaria nu va întreprinde nimic care să dăuneze statului. Dacă el sau susținătorii lui ar face orice mișcare împotriva Dietei, eu voi cere să fie pedepsit Ulrich, voi cere să i se taie capul pentru că a încălcat jurământul făcut în luna aprilie, acest an. El a mai încălcat un jurământ, tot atât de puternic pe vremea regelui Vladislav Iagello. Dacă repetă aceeași încălcare, își pierde onoarea și putem cere să îi fie confiscate moșii și să-i fie îngrădite drepturile. Nu, domnii mei, partida Cillei nu are decât o singură cale să se pună de-a curmezișul alegerii unui Guvernator: fuga de pe acest câmp! Dar noi nu trebuie să-i lăsăm să scape!

Duminică, pe 5 iunie 1446, câmpia Rakoș fu acoperită de urale nesfârșite. Toți cei prezenți la Dietă și mulțime de popor sosit acolo din multe părți ale țării, îl aclamau pe Iancu Corvinul, bucurându-se că acela a acceptat, până la urmă, să fie numit Guvernator al Ungariei, până la majoratul regelui legitim. Iancu a fost ales în unanimitate, el singur votând împotriva lui însuși. A susținut că onoarea aceasta este mult prea mare pentru el. Dar Dieta a scos o hotărâre: nimeni dintre supușii țării nu are dreptul să se opună hotărârilor Dietei. Deci Iancu a trebuit să accepte această funcție. Poporul întreg, țăranii și orășenii, oamenii liberi și mica nobilime era

convinsă că Iancu va face ordine în țară. Că îl va aduce acasă pe Ludovic Postumul și cu el, coroana regilor unguri pe care regina Elisabeta a furat-o și a amanetat-o împăratului Frederik al III-lea al Imperiului Romano-German.

Puterile lui Iancu au fost îngrădite de Dietă. Magnații au negociat strâns și au obținut ce voiau contra votului lor. Astfel, Iancu nu putea să răsplătească pe fideliu lui cu moșii mai mari de 32 de sate iobăgești. Nu avea puterea de a fi judecător suprem și nu avea voie să folosească finanțele țării după bunul lui plac. El trebuia să se supună legilor pe care Dieta le hotăra, iar acolo baronii aveau oamenii lor, scribi și învățați plătiți de ei, împotriva micilor nobili care nu se puteau ridica la aceste demnități.

A doua zi după înscăunarea sa ca Guvernator, nobilii războinici din jurul lui începură să agite săbiile. Sunau din trâmbițe și chemau la oaste.

-Să pornim împotriva habsburgilor, să-l scoatem pe micul Ladislau Postumul din mâinile lui Frederic al III și a scorpiei de Helena Kottaner, doica nevârstnicului rege. Iancu constată că erau mulți nerăbdători în jurul lui care ar fi putut să-l împingă spre fapte necugetate.

Guvernatorul proaspăt pus în fruntea oastei țării înclina spre campanie fulger împotriva Împăratului german.

-Dacă îl lovesc în cetatea unde și-a așezat tronul vremelnice și îl aduc ținut de barbă, credeți că se va împotrivi să ni-l dea pe Postumus? Viața lui o va negocia împotriva vieții regelui nevârstnic și a cetăților de margine, dinspre apus, pe care regina Elisabeta i le-a donat pe nimic. Dar nu pot porni la război având în oștire nebuni care fac prea multă gălăgie. Aș fi întocmai ca un pisoi care pornește să vâneze șoareci agitându-și clopoțeii la fiecare pas.

-Excelență, zise episcopul de Eger, Simon Rozgoni, trebuie să înveți diplomație. Trebuie să cunoști cine sunt aliații de nădejde ai celor mai puternici oameni din lume în această clipă, cum pot aceia să îți fie de folos. Apoi, trebuie să știi a evalua oamenii după mărimea lor, Excelență, că fiecare om are prețul său. Un război pornit acum împotriva apusului Europei înseamnă dizgrație totală. Papa Eugeniu este ocrotitorul Împăratului Frederic și a familiei Cillei. Un război împotriva protejaților Papei înseamnă să pierzi tot ce ai cucerit în toți anii în care te-ai zbatut să ajungi până aici. Mai degrabă trimite o scrisoare Suveranului Pontif în care să-i ceri să stea la mijloc, între

tine și Frederic, într-o împăcare. Cere-i Împăratului să dea semne de bunăvoință, trimițându-l pe pruncul Postumus împreună cu coroana lui Ludovic cel Mare înapoi, în Ungaria. Ai să vezi ce repede îți se vor închide ușile Europei în nas!

-Trebuie să fac în așa fel ca ei, habsburgii și magnații lui Cillei să pornească războiul, să fiu obligat să mă apăr, atacându-i. Și când o voi face, nu mă voi opri până nu-l scot pe Postumus din mâinile lor.

-Să vină la mine, acum Blaziu, canonicul de Oradea, ceru Guvernatorul.

Acela sosi în scurt timp. Până intră acela în salonul lui Iancu, acesta împreună cu Rozgoni episcopul discutaseră în ce termeni ar trebui să i se adreseze Împăratului Frederic astfel ca acesta să răspundă urât, disprețuitor. Iancu i se adresă canonicului:

-Sfinția ta, te voi ruga să pornești la drum lung. Vei căuta să afli pe unde este cantonat Împăratul Frederic al III-lea și îi vei înmâna o scrisoare din partea noastră. Apoi vei lua drumul Romei și te vei înfățișa Suveranului Pontif, cu o altă scrisoare din partea noastră. Vrednic de toată lauda ai fost sfinția ta în îndeplinirea misiunii pe care ți-am încredințat-o în urmă cu câțiva ani, dorim ca tot așa să umbli și acum, cu mare folos pentru tronul Ungariei. Că dacă vei reuși să faci totul cum dorim, atunci drumul tău la întoarcere va fi un urcuș spre un scaun episcopal, pe care să șezi cu vrednicie și cinstire.

-Mă închin, Excelență și mă voi strădui să fac pe voia Excelenței Voastre și spre binele tronului.

-Iată, în scrisoarea către Împăratul Romano-German voi cere, fără să mă umilesc, să facă bine și să se mulțumească cu foloasele pe care le-a tras până acum din slăbiciunea femeiască a verișoarei sale, regina Elisabeta, odihnească-se în pace. Că fără pricină regina noastră s-a speriat de defunctul nostru rege, Vladislav Jagello și a fugit cu pruncul regal în brațe cerând adăpost și ocrotire casei imperiale. Fără a se gândi și a-și face datoria, defuncta a zălogit destule cetăți de la hotarul nostru comun, precum însuși orașul Győr, băgându-și nasul regesc în treburile orașelor noastre libere și într-ale unor comitate și ținuturi. Transmite Majestății Sale să lase în pace orașele noastre – și aici ai să le pomenesti sfinția ta pe cele pe care le vei vizita și le vei găsi cu garnizoane imperiale în ele – că destul ne-a văduvit de dările și taxele cuvenite nouă dar pe care ni le-a luat fără reținere. Aici ar fi bine ca sfinția ta să faci o închinare Împăratului, asigurându-l că noi, regatul Ungariei prin persoana lui Iancu de

Hunedoara, ales Guvernator regal de către Dieta Națională, dorește fierbinte să ne împăcăm și să trăim în armonie, lăsând ca fiecare dintre noi să-și ia înapoi ceea ce este al lui, de drept și nerăvnind la bunul celuiilalt. Aici Majestatea Sa imperială credem noi că se va supăra foarte, iar sfinția ta să cauți să-l îmbunezi, cu cuvinte alese și rostite în doi peri, cam cum ar încerca un nătăfleț să stingă focul ce a cuprins pădurea cu crengi de cetină uscată. De vei fi alungat de la Curtea Imperială să nu te sperii, sfinția ta, dar nici să nu cauți ca slugile împărătești să lovească mai fără milă în spatele neprotejat cu armură al sfinției tale. Să te gândești foarte bine cam ce fel de cuvinte ar fi cele mai potrivite ca paguba noastră să fie cea mai mică, după cum și durerile ce se vor abate peste spinarea sfinției tale să fie auzite la Poarta Raiului, la urechea sfântului Apostol Petru.

-Mă voi gândi tot timpul, pe acest lung drum al meu, cu ce fel de cuvinte să mă pregătesc și ce fel să fie intonația recitărilor mele. Iar la tronul Suveranului Pontif va trebui să mă plâng de încăpățânarea Împăratului și de abuzul continuu cu care se înfruptă din averea Ungariei, refuzând să dea la pace și slăbind puterea Ungariei care singură se luptă cu otomanii, apărând Europa. Drept pentru care Dieta Națională mă împuternicește pe mine, catolicul, să îl blestem și să-i urez viață scurtă și chinuri veșnice în iad, blesteme la chip și asemănări cu cele care sunt dăruite doar sfinților apostoli, de cea mai aspră condamnare la focul veșnic, acolo în iad. Cu lacrimi în ochi vei cere îngăduință să te închini tronului papal și să-ți duci la un final fericit misiunea încredințată, de apărător al creștinătății. Amin. Nu este o misiune simplă, dar fiți încredințat că mă voi strădui să mă întorc acasă. Amin!

Sfidarea rostită de canonicul Ioan de Blaziu în cuvinte anume alese ca ele să fie mai greu deslușite de la prima ascultare a adus roade. Împăratul Frederic al III-lea s-a mâniat tot mai tare de la o zi la alta și a poruncit înăsprirea relațiilor germanilor față de regatul ungar.

Bazându-se pe povața apropiărilor săi, Guvernatorul nou ales amână declararea războiului împotriva împăratului romano-german. Dar brutalitățile Împăratului determină Dieta din zilele de 1-5 iunie 1446 să autorizeze adunarea unei oștiri care să atace teritoriile și cetățile fidele Împăratului.

-Scrie, Excelență, o carte deschisă Papei în care dezvăluie pe protejatul său, Frederic al III-lea și faptele lui dușmănoase împotriva

Ungariei, astfel încât, pentru apărarea țării ești nevoit să-l ataci. Roagă pe Sfântul Părinte să pornească la împăcarea voastră în neutralitate, căci Împăratul Frederic nu este persoana cu care să te poți face aliat.

Iancu îi scrie Papei despre hotărârea Dietei din 5 iunie. În final el afirmă că acest prinț german a făcut Ungariei mai mult rău decât au făcut turcii, cu invaziile și jafurile lor.

„Din această pricină suntem siliți să pornim război împotriva Împăratului Frederic. Toate încercările noastre de a găsi un modus vivendi neutru au dat greș. De acum, armele să hotărască!”

Pregătirile de război s-au încheiat în lunile de început ale toamnei. La jumătatea lui noiembrie, când vremea încă era prielnică mișcărilor de trupe, Iancu atacă partea de sud a Austriei, lovind cu asprime ținuturile Stiria, Carintia și Carniolia. În primele zile de la începutul lui decembrie luptele încetează, Frederic cerând tratative de pace. Iancu nu a stat în fruntea oștirii deoarece de la începutul toamnei sosiseră vești îngrijorătoare din Țara Românească. Vlad Dracul, voievodul Țării Românești a întors spatele aliatului cu care a luptat împotriva turcilor și s-a închinat Înaltei Porți. Vlad Dracul din acest an, 1446, nu mai era cel ce adusese oaste valahă aproape la fel de mare cât oastea Ungariei și luptase alături de Iancu la Varna, de-a lungul Dunării și în campania cea lungă. Acum plătește tribut Sultanului ca să aibă liniște în țară. Amară păcăleală! Boierii Țării Românești nu încap în ciubote din cauza lăcomiei. Deși au moșii mai multe decât are voievodul, tot nu le ajunge, vor mai mult decât atât cât au. Dar asta este o poveste care se aseamănă cu atâtea alte povești din țările vecine, ba chiar din altele, mai îndepărtate. Peste tot unde purtătorul de coroană nu conduce țara cu mână tare se găsesc uneltitori care pun la cale ticăloșii dintre cele mai grele, ca să ajungă pe tronul râvnit.

La curtea lui Iancu sosesc câțiva boieri români, din cei care luptaseră în oastea lui Vlad cel tânăr, fiul lui Vlad Dracul, care a însoțit galerele burgunde de-a lungul Dunării în campania din vara și toamna anului 1445.

-Măria Ta, noi suntem căpitani în oastea Măriei Tale atunci când ne chemi la luptă. Suntem din satele Nădăștia, Peșteana și Cerna și toți trei am fost botezați cu numele Ion. Ca să ne deosebească neamurile ne strigă după satele pe care ni le-ai dăruit nouă mai demult. Io, care vorbesc acuma sunt Ion de Cerna.

-Să fiți sănătoși, căpitani. Care-i pricina ori rostul vostru pentru care ați descălecat aici, la cetatea mea? Întrebă Iancu.

-Apoi, Măria Ta, noi tustrei ne-am făcut obicei să ne adunăm toamna, după culesul recoltei, la fratele nostru Ioan de Cerna, ca să gustăm din poame, din zama viilor și dintr-o pulpă de berbecuț. Satul Cerna îi în Țara Românească, pe sub muntele Godeanu. Cum ședeam noi așa și ne bucuram de viață într-o zi frumoasă, numai ce ne trezim la poartă cu un negustor ungurean, că oprește calul, ni se închină și ne cere o ciutură de apă pentru calul însetat. I-am dat apă animalului, iar pe negustor l-am omenit cu o cană de vin. L-am întrebat de unde vine și încotro îi este drumul. El ne-a spus că grăbește acasă, la Alba Iulia, acolo este casa lui, nevasta și pruncii. Acolo își duce o brumă de lucrușoare pe care le avea la Târgoviște, ținea acolo o potcovărie și vindea și ceva ferotenii. L-am întrebat ce s-a întâmplat de se trage acasă. Ne-o spus că gata, s-au stricat ploile dintre Vodă Drăculea și Măria Sa Iancu al Transilvaniei și sigur, cât de curând se va pune capăt drumurilor negustorești între țările noastre.

-Cum așa? Eu nu știu nimic, sunt frate bun cu Vodă Vlad, cel poreclit Drăculea. Ce fel de vorbe sunt astea, oameni buni. Nu vii frică pentru capetele voastre, să umblați cu vorbe de ocară?

-Nu umblăm să ne pierdem capetele pe minciuni. Dacă ni-i dat de Domnul să ne gătam de drum din astă lume, apoi am vrea să se întâmple ăst lucru în război cu necredincioșii, în oastea Măriei Tale. Dar ne-a spus acel negustor că Drăculea s-a dat cu osmanlâii, că îi la mare prieteșug cu pașalele de când s-a închinat turcului și plătește tribut. Că nu vor mai fi războaie, nici prieteșug cu Măria Ta.

-Măi căpitani, nu șuguiți cu mine că bai mare va fi! O să stați să vă hodiniți câteva zile la mine în ospeție la castel, într-un beci anume, până voi cerceta spusele voastre.

Și pe dată gărzile cetății de scaun i-au cetluit pe cei trei și i-au pus la popreală, la temniță. Dar n-au stat acolo decât o noapte, că a venit olăcar cu o scrisoare de la un fel de capuchehaie a Măriei Sale de la Târgoviște, iar în acea carte scria că Vlad acesta, al doilea, s-a dat închinat Sultanului, cu țară cu tot. Scria acel om al voievodului transilvan că Sultanul s-a învoit să-i ceară un haraci de doar câteva mii de galbeni, în schimbul întoarcerii acasă, peste Dunăre, a celor 12.000 de bulgari care s-au refugiat din calea oștirii otomane în anul când galerele burgunde au eliberat cetatea Giurgiu și au dat-o înapoi Țării Românești.

-Asta nu se poate ierta! Ce fel de creștin este acest român? Iancu își mușca mustața, plin de furie, iar mâna dreaptă căuta mânerul jungherului scurt de la brâul său.

-Pare a nu fi creștin, Măria Ta, explică mai departe Vitez Ianoș, proaspătul episcop de Oradea, ridicat la acest rang cu sprijinul lui Iancu. Porecla lui și a neamurilor lui este „Drăculea”, după un dragon țesut pe stindardele lui și care a fost preluat după ce el, Vlad acesta, al doilea, a fost ales cavaler al Ordinului Dragonului înființat de însuși Sigismund de Luxemburg. După apucăturile lui, acest Vlad Draculea este mai mult ca un slujitor al diavolului, decât a Sfintei Cruci.

-Atunci să scăpăm de el pentru totdeauna. Îmi aduc aminte de un fel de văr al lui Draculea, pe care îl ținem la Brașov ca să-l folosim de o fi nevoie. Eminentă, poți sfinția ta să-l cercetezi pe acesta, parcă Vladislav îl cheamă și să ne spui dacă putem să ne bizuim pe el, acolo la Târgoviște? Că după cum vezi, Eminentă, peste noi au venit vremurile cele mari ale războaielor: când avem liniște la hotarul de miazăzi, nu ne lasă în pace partida magnaților la hotarul de apus. Dar mai mult ca oricând, eu am nevoie de o alianță trainică cu Țara Românească. Ea poate să ne fie scut împotriva otomanilor. Fără acești români, buni oșteni, de mult l-am fi avut pe Sultan vecin pe crestele Carpaților. Mergi înainte la Brașov, eu voi veni în urmă, la trei zile. De la Brașov voi coborî cu trei mii oaste spre Târgoviște. Cu sau fără prinț de pus în scaun domnesc. De îl vei găsi vrednic, îl vom lua cu noi. De nu, îl vom pedepsi pe închinătorul de țară și mă voi pune singur voievod peste Țara Românească.

Episcopul l-a găsit vrednic pe Vladislav. Cercetându-i rădăcinile a aflat că este de stirpe aleasă.

-Tatăl meu a fost Dan al II-lea, care a fost fiul lui Dan I-ul, care s-a tras din Radu I-ul, nepot al lui Basarab Întemeietorul. Tot Radu I-ul a fost tată lui Mircea, cel cunoscut și slăvit de popor ca Mircea cel Mare, deopotrivă și Mircea cel Bătrân. Mircea cel Mare l-a avut fiu din flori pe Vlad al II-lea Draculea. Dacă cercetezi cu grijă, eu Vladislav al II-lea am același sânge, după linia părinților, cu Vlad al II-lea Draculea. Cum acesta șade acum pe Scaunul Domnesc al Țării Românești, la fel și eu am tot dreptul să cer boierilor și Țării să-mi dea Scaunul Domnesc. Dacă Draculea s-a făcut de ocară, pupând papucul Sultanului, eu nu voi face această închinare, mai bine mor cu sabia Basarabilor în mână, pe câmpul de bătaie cu oastea otomană.

-Nu vei ieși din cuvântul acesta, pe care l-ai dat acum, că vei fi strajă la Dunăre Țării Românești și Transilvaniei care este în spatele munților noștri și-i tot țară românească? întrebă Vodă Iancu, iar răspunsul dat mai înainte de prințul Vladislav al II-lea a sunat ca un jurământ greu, sfânt, de fidel străjer al creștinătății.

-Să pornim, Măria Ta, îndemnă la drum Ianoș Vitez, avem de împlinit o misie sfântă pentru folosul creștinătății. De o fi să dăm jertfă de sânge ca să împlinim această misie, să nu cerem laudă și răsplată de la neam și urmași, că Iisus așa ne învață, să nu ne lăudăm cu fapte pe care le datorăm Domnului Dumnezeuului nostru!

-Amin! răspunseră Iancu Voievod și Vladislav al II-lea prinț din stirpe Basarabă.

Deși nu era mare, doar trei mii de oșteni, această descălecare maghiară îl surprinse total nepregătit pe Vlad Draculea. Orice ajutor ar fi cerut turcilor, aceștia nu se puteau mobiliza cu trupe din cetățile dunărene mai devreme de o lună. Vlad alege calea fugii. Dar nu a ajuns prea departe, pâlcuri de călăreți unguri și mici boieri din suita lui Vladislav al II-lea l-au prins pe Draculea într-un sat mititel, Bălteni, nu departe de Târgoviște. Zorea să treacă Dunărea. Cătanele maghiare n-au socotit că ar putea obține vreun folos luându-l prizonier, pe el și pe fiul său, Mircea, pe care îl cunoscuseră în vara anului din urmă în campania burgundă. Astfel noul voievod al Țării Românești a scăpat de doi dușmani care i-ar fi putut crea, în libertate, mari necazuri.

La mijlocul lunii ianuarie Iancu scria acasă că a încheiat cu bine campania din Țara Românească. Pleca înapoi, peste munți, cu încredere că reușise să refacă *linia valahă de apărare la Dunăre*.

În februarie Iancu se afla la Buda. Primul lucru de care s-a interesat aici a fost tratatul de pace cu ambasadorii Împăratului Romano-German Frederick al III-lea. Când Iancu plecase în grabă să conducă oștirea pentru a reface alianța cu Țara Românească, el a lăsat poruncă nobililor care negociau această pace să nu cedeze nimic în fața habsburgilor dacă aceia n-ar fi dat înapoi cetatea Győr. Împăratul n-a vrut să audă o asemenea cerere și, deci, după trei luni tratativele nu avansaseră cu nimic.

-Acest împărat perfid trage de timp ca să-și întărească armata. El nu are gânduri de pace. Așa că va trebui să-i calc ținuturile și să le jefuiesc până va înțelege că nu mă joc.

Iancu ceru consilierilor lui, într-o consfătuire în iatacul său de la Buda, să pornească pregătirile de reluare a campaniei în ținuturile habsburgice. Primi pe nepusă masă un ajutor important, fără să-l fi cerut de la cineva. Iancu a ajuns la Buda la 22 februarie 1446, într-o zi de marți. La Roma, a doua zi, pe 23 februarie își dădea obștescul sfârșit Papa Eugen al V-lea, cel care îl sprijinise pe Frederic din obligații familiale. Știrea pierderii ajutorului papal a ajuns la Viena în doar 2 – 3 zile, iar la Buda mai târziu, după o săptămână. Dar chiar și așa, Împăratul își zise că trebuie să o lase ceva mai moale, iar Iancu, la rândul lui, își zise – oftând ușurat – că a dat Dumnezeu să vină Norocul și la castelul lui!

-Eminență, îl întrebă Iancu pe Vitez, ce nume sunt pomenite mai des la Roma că ar ținti scaunul papal? Că trebuie să fi știut mai multe și despre bătrânețea și bolile Papei Eugen, dar și despre un cardinal care adună cele mai multe aprecieri din incinta Vaticanului și din lume.

-Da, ai dreptate, Măria Ta, am știut și de unele dar și de celelalte. Iar numele care se rostește tot mai des este al unui cardinal spaniol, Tomaso Parentucelli.

La 6 martie 1447, la foarte scurt timp după ce un Papă muri, altul se făcu anunțat lumii cu fum alb, luându-și numele de Nicolae al V-lea, în persoana cardinalului spaniol Tomaso Parentucelli. Și fără să-i mai fi spus ceva lui Iancu, Eminența Sa Episcopul de Oradea își porni intervențiile și insistențele asupra apropiaților săi de la Vatican în favoarea Guvernatorului Ungariei, astfel că în aprilie, noul Papă îi scria Împăratului Frederic să facă bine și să curme certurile dintre baronii săi din vestul Ungariei și ceilalți baroni și cardinali, din tabăra lui Iancu, ca să semneze o pace bună și durabilă pe ani buni și mulți. Dar iar, trecând peste obligațiile pe care le aveau, baronii lui Cillei au refuzat pacea și au semnat de un armistițiu scurt, pe doar doi ani. Răstimp în care să pregătească negocieri de pace, pe mai mulți ani.

-Bun și atât, zise Iancu. Se mulțumi de armistițiu și trimise cu oastea cea mică în Moldova pe nobilul Csupor³⁴ care îl dădu jos pe Roman al II-lea și îl înscăună pe Petru, care era cumnat cu Iancu. Noul voievod recunoscu suzeranitatea Ungariei și îi cedă cetatea Chilieii, la gura Dunării, acolo unde se vărsa în Marea Neagră. Acum,

³⁴ Csupor – va fi numit de popor Ciubăr Vodă

la anul 1447, exista o linie valahă de apărare a Europei, alcătuită de Ungaria, Țara Românească și Moldova.

Avându-l pe Nicolae al V-lea Papă la Roma, Iancu de Hunedoara se încălzi, gata să reia proiectul cardinalului Cesarini, acela de a-i arunca pe turci din Europa blocând gurile fluviului cu cetatea Chilia, unde întări garnizoana ce stătuse acolo mai înainte. Intervenția Papei Nicolae asupra Împăratului Frederic avu, așadar, bun rezultat. Frederic cedă și promise să dea înapoi cetatea Győr, dar reveni asupra promisiunii de pace.

-Spuneți lui Iancu de Hunedoara că voi semna un armistițiu pe doi ani, apoi vom mai vedea!

Papa lăsa ca armistițiul să fie semnat, iar după 1 iunie 1447 când văzu semnătura lui Frederick și sigiliul acestuia pe actul care îi fu adus să-l vadă, hotărî ca părțile să se întâlnească la 11 noiembrie, la Viena, cu legatul papal. Era vineri această zi gândită de Papă să fie ziua păcii. Dacă nici acum părțile nu ar cădea de acord să pornească vorbiri de pace, atunci Papa și Colegiul Cardinalilor vor fi cei ce vor hotărî în această pricină.

-Pronia Cerească l-a chemat pe Papa Eugen să se înfățișeze la Scaunul de Judecată al lui Hristos, zise Ianoș Vitez, acum episcop care se poartă ca un adevărat prinț al Bisericii Catolice. Rostul ridicării lui Tomaso Parentucelli pe scaunul pontifical este să facă pace pentru Ungaria, nu doar în legătură cu Imperiul Romano-German ci și cu alți dușmani, cu care Ungaria a purtat numeroase războaie, dar n-a câștigat nici măcar unul. Este vreme potrivită, Excelență, să-l chemi pe Ian Jiskra la semnarea unei păci. Destule foloase a tras după atâția ani de domnie în Slavonia. Trebuie să se lase păgubaș de vrea să-și trăiască zilele ce i-au mai rămas în pace și liniște. Excelență, garantează-i tihnă pentru anii bătrâneții la o moșie care îi este dragă lui în schimbul întoarcerii Slavoniei în hotarele regatului Ungar.

-Bun sfat, Eminență! Știi cum zic eu: dacă ai zis-o, fă-o! Aștept să te întorci bine și sănătos de la Casovia.

După demersurile cancelarului ungar – căci Episcopul de Oradea fusese numit de Guvernator în această înaltă funcție – ciocnirile dintre armatele celor doi războinici care au continuat și în acest an 1447, au încetat și s-a semnat un armistițiu pe trei ani în iulie. După această perioadă Jiskra va da totul înapoi Ungariei.

Retras câteva zile la odihnă, la castelul familiei de la Hunedoara, Iancu sărbători cu toate neamurile sale adunate în sala cea mare această victorie temporară, dar foarte importantă.

-Am izbutit, după atâția ani de trudă, să fac pace în Ungaria, în partea de apus și de miazănoapte a regatului. Acum Imperiul Habsburgic nu mă mai necăjește, curând îl voi aduce acasă și pe regele Postum, apoi Ungaria va fi recunoscută ca o putere mare în această parte a Europei. Slavă îi aduc Domnului Dumnezeuului nostru și îi mulțumesc că s-a îndurat de poporul său.

-Geaba zici că așa și pe dincolo, zise socrul său, bătrânul Laszlo Szilagy, tu singur ai făcut toate acestea. Mândru sunt de tine, fiule și mândru sunt de fiica mea, Betty, care ți-a ieșit în cale să-ți fure inima pe vecie!

-Să nu spui așa ceva, tată socrule! Nimic nu se poate face fără Dumnezeu! Smerește-te și mulțumește Domnului că ai trăit să fi capul unei familii frumoase și dăruite cu mult belșug. De multe ori am căzut și vrăjmașii mei gata erau să pună piciorul pe gâtul meu. Dar Dumnezeu nu m-a părăsit și mi-a dat ajutor potrivit ca să mă ridic, să-mi duc crucea până la capăt. Mai am de dus o bătălie, trebuie să-l înving pe Sultan pe pământul său și să-l fac să nu se apropie de hotarul nostru în veci. Turcii trebuie cumințiți, să se mulțumească cu cât au, că au pus mâna pe pământuri întinse. Să le fie de ajuns!

În veselia sărbătorii, Mihai cumnatul prinse un răgaz când rămăseseră doar ei, singuri.

-Ce gândești să faci mai departe, Iancule? Că tu n-ai stare locului, nu poți să stai numai după administratorii moșiilor tale să-i cercetezi cât sunt de hoți. Tu ești oștean, nu poți fără bătălii.

-Șogore, ai dreptate, nu pot sta mai mult decât am umblat în lunile din urmă după administratorii de moșii. Cum i-am pedepsit pe cei care i-am găsit furând cu toptanul, am făcut-o ca să fie pildă pentru toți și să se păzească de a greși asemenea. Cât despre războaie, da, ai dreptate numai că nu eu umblu după bătălii, nu eu caut să pornesc războaie ci ele vin în calea noastră. Și zic că dușmanul cel mare, imperiul Sultanului, ne va încerca cu multe provocări. La acest dușman mă gândesc, el trebuie pus cu botul pe labe, cât mai curând. Mai multe nu-ți spun. Curând vei vedea ce gândesc și ce pun la cale, deoarece și tu, cumnat al meu, ești parte din oamenii mei în care am încredere deplină.

Întors la Buda Iancu îl convocă pe episcopul Ianoș Vitez, consilierul său diplomatic și începu o lungă discuție cu el. Episcopul tocmai încerca să-i explice lui Iancu ce poate să se întâmple dacă ... Dar interveni în discuție Török, valetul lui Iancu:

-Stăpâne, a sosit banul Croației, Franko de Talovac. Zice că are ceva grav de spus. Că a călărit toată noaptea ...

-Să intre!

-Măria Ta, am venit într-un suflet și ce am adus trebuie să auzi numai Măria Ta! Privi spre călugărul care era îmbrăcat într-o rasă maronie, roasă pe la coate și zdrențuită la poale.

-Poți vorbi, Eminența sa Episcopul Oradiei știe totul despre ce pun la cale. Nu l-ai cunoscut până acum? Închină-te și sărută-i mâna, că nevrednic ești să-i calci pe urme, curvarule și lacomule!

Iancu se ridică din jilț și îl îmbrățișă pe boierul plin de praf, ai cărui ochi clipeau gata să se închidă de oboseală. Îl puse în jilțul său și îl întrebă:

-Dau turcii? Poți răbda cât să tragi un pui de somn până mâine? Dar nu avu răspuns, că acela se făcuse moale, cu barba murdară sprijinindu-se pe piept și gura deschisă, scoțând un șuierat de somn greu. Iancu bătu din palme și Török pricepu ce are de făcut, doar întrebă dacă să-l culce în patul lui, ascuns după o perdea lângă perete, de-a dreapta patului stăpânului. Iancu încuviință și mai adăugă:

-Adu niște femei să-l dezbrace și să-l curețe, dar să aibă grijă să nu-l trezească! Caută-l de arme peste tot, vezi că are un stilet mic la piept, cu lama otrăvită. Pe acela să nu-l atingeți, că se trezește imediat și ...

-Ce o fi atât de grabnic de a călărit o zi și o noapte? Întrebă episcopul. Dinspre Croația?

-O veste de la Scanderbeg, aștept un răspuns de la căpetenia alvaniților. Asta este. Face parte din planul pe care începusem să ți-l dezvălui. Spune mai departe, unde am rămas?

Călugărul se foi mai întâi, apoi zise:

-Dacă și Scanderbeg îi băgat în treaba asta eu cred că degeaba încercam să te fac, Mărite, să-ți schimbi gândurile. Dar și așa, nu cred că ar fi cuminte să te grăbești, trebuie să ai răbdare până vei primi toate răspunsurile.

-Părinte, nu trebuie să mă grăbesc. Nici nu pot. Voi fi ținut în loc de cei cărora le-am cerut ajutorul. Îi cunosc de mult, știu cum le merge mintea când trebuie să servească o cauză care, acum, nu le

bagă aur în pungi. Mă voi grăbi doar dacă Sultanul va călca linia roșie.

Franco dormi neîntors toată ziua și noaptea următoare. Se trezi dimineață devreme și văzând unde a dormit și cine l-a găzduit își dresе glasul, tușind ca o goarnă de husar.

-Scoală recrut și țesală calul! strigă, trezindu-l pe Iancu.

-De mult m-am sculat și mi-am gătat treaba la grajd. Vifor m-a mirosit împingându-mă cu capul lui deștept, cătând un măr prin sânul meu care să-l fi adus argatul croat de acasă, din livezile tătâne-su, de la Dubrovnic.

Astfel de cuvinte își aruncau în joacă numai când erau pe deplin singuri și nimeni nu-i putea auzi, ca să iscodească apoi să afle de ce dîtai Guvernatorul și banul ținuturilor de margine, Taloczi, se purtau ca niște slugi, argați de grajd. Pe vremea când astfel se purtau Iancu era strigat sluga valahă, iar celălalt era Ioșka, feciorul nobilului croat Warondi. Bucurie mare era pentru amândoi când se puteau hârjoni astfel, măcar dându-și un pumn în spate și strigându-se, doar în șoaptă, pe numele de argat regal.

Auzind glasuri sunând ca de copii Török, valetul, își băgă capul în iatac și îndrăzni, dacă-i văzu pe prieteni treji.

-Măriile voastre vreți să gustați mâncare de argați ori din cea de mari magnați?

Serviră un mic dejun frugal, ca pe timpurile cele bune, apoi trecură în sala mică a tronului, unde așteptau sfetnicii de război, tot prieteni vechi.

-Deșartă-ți sacul, nobile Ban de Croația, poate n-ai pierdut pe drum veștile prețioase, că aseară când ai căzut de pe cal nici cum te cheamă n-ai știut să spui!

-Veștile prețioase le-am dosit în minte și dacă Excelența ta spui să le deșart, apoi fie pe voia ta. M-am întâlnit în taină, în toi de noapte cu luna acoperită de nori, în largul mării la Dubrovnic, cu George Kastrioti ca doi contrabandiști vânzând și cumpărând. Că așa mi-ai dat poruncă, Excelență, să nu afle nimeni că fac târguieli cu Scanderbeg.

-Bine, bine ... Ce a zis alvanitul? I-ai pomenit de arme? Și de pulberi?

-Era să răstoarne barca, sărind la mine și strângându-mă în brațe! A zis că va coborî în câmpie, forțând trecătorile, numai să-i dai de veste din timp. A mai zis să ții seamă că dacă pe câmpiile unde îți

mâni tu oastea iarba este plină cu flori frumos mirositoare, în munții lui poate să mai fie încă zăpadă.

-L-ai întrebat ce oștire poate aduce cu el? În glasul lui Iancu se simți nerăbdarea, era foarte important să știe această cifră.

-Cinșpe, șaișpe mii de oameni, toți paralei de munte!

-Strașnic! Fiecare dintre acești paralei, cum îi numește el, face cât cel puțin doi lefegii dintre cei de 7 arginți pe zi. Strașnic, strașnic!

-Dar a mai zis ceva: anume, să te păzești de Despot, că-i viclean ca șarpele cel mai otrăvitor. Să nu-l crezi, că el este lingăul cuscruului său, nu-i iese din cuvânt. Și grijă mare, că o parte din drum trebuie să-l faci prin ținuturile pe care le stăpânește! Ai face bine să-ți alegi alte căi pentru aprovizionare, ca să nu te trezești cu merindea furată de sârbi!

-Ești un prieten de aur, cât cântărești cu tot ce ai pe tine meriți să fi plătit în aur și încă rămâi neprețuit! Dar mai spune, la Raguza ai fost?

-Fost! Dar acolo nu-i treabă bună. Că n-au câștig în fața venețienilor și nu te pot ajuta cu flota. Au zis că treaba cu navele de război trebuie să o pui la cale cu Sanctitatea Sa, altfel nu se poate. Totuși, vistierul Consiliului celor 44 a promis că îți va trimite 2.000 de ducați aur când vei trece Dunărea cu oastea.

Acum Iancu se întoarse către ceilalți consilieri, adresându-li-se:

-Ce ați auzit de la Banul Taloczi este doar o parte din planul meu. Acum puneți-vă scribii la treabă și chemați-vă oamenii de încredere la Dietă. Acolo veți auzi tot planul meu și să fiți de partea mea, cu totul!

Dietă se întruni la început de lună iunie. Nobilii de toate stările, staroștii de orașe și oamenii liberi fură, din nou, mai mulți la număr decât magnații și Familiarii lor. Li s-a anunțat că Sfatul țării are de hotărât asupra unor cereri ale Excelenței Sale, Guvernatorul Iancu de Hunedoara.

Dietă se întruni sub cerul liber, pe câmpia de la Rakoș. Băncile fură astfel așezate încât Guvernatorul și slujbașii săi să fie la mijlocul mulțimii, astfel ca toată lumea să audă ce are de zis conducătorul țării. Iancu se ridică din jilțul ce-i fusese pregătit și nu trebuiră oștenii gârzii să sune prea lung din goarne și să bată din tobe. Iute se făcu liniște. Iar Iancu începu astfel:

-Anii trec, copiii cresc, iar noi îmbătrânim. Tăcu, făcând o pauză care nu puse la încercare răbdarea delegaților.

-Anii trec, noi am îmbătrânit dar nu ne-a venit mintea la cap, multora dintre noi, astfel că Majestatea Sa regele nostru Ladislau al V-lea Postumul care se apropie de vârsta majoratului nu va găsi moștenirea lăsată de tatăl său așa cum ar trebui să fie, adică înfloritoare, tihnită și roditoare în pace și bună înțelegere între toți locuitorii. Mai sunt puțini ani și se împlinește sorocul când Majestatea Sa va trebui să apară în catedrala regală de la Szekesfehervar cu coroana regilor noștri, purtând în mână globul cruciat și spada sfântă. Acolo va trebui să rostească jurământul de credință față de țară!

Acum Iancu se opri din vorbire și se roti pe călcâie, încet, privind spre toți membrii Dietei. Când termină rotirea, zise:

-Am cerut tutorelui regal, Majestății Sale Împăratului Frederic al III-lea să îngăduie ca regele nostru încă nevârstnic să revină în țară, să crească în mijlocul supușilor săi, dar mereu am fost refuzat. Am cerut, iarăși, să mi se îngăduie să-l văd pe Majestatea Sa, să-l cunosc la chip deoarece eu nu l-am văzut niciodată. Când s-a născut eu eram departe de Curte. Mai târziu n-a fost chip să mă închin lui, regelui meu.

Și iarăși Iancu se opri. Privi spre mulțime, dar ochii lui cătau deasupra capetelor, pierzându-se în zare.

-Când Majestatea Sa va fi încoronat, mă întreb eu, în ce limbă își va rosti jurământul? Acolo, la Viena unde este crescut, doica Hellena Kottaner l-o fi învățat și limba țării, limba maghiară? Ori va rosti jurământul în limba tutorelui său, ori în latină?

Aici mulțimea vui, tâlăzuindu-se. Curând, câmpia răsună la unison „Rușine! Rușine!” Iancu lăsă mulțimea să-și strige oful, apoi ceru din nou liniște.

-Domnilor, distinși delegați la Dieta Națiunii, așa cum am zis la început, anii trec, copiii cresc, noi îmbătrânim. Regele nostru s-a născut în urmă cu 7 ani, la data de 22 martie 1440. Întâmplările prin care am trecut în ultimii 10 ani mă trimit cu gândul la un alt prinț, dintr-o țară apropiată Ungariei, care se apropie cu grăbire de hotarele noastre, dar vine cu mare dușmănie. Imperiul Otoman are acum la conducere un sultan bătrân, care conduce Imperiul din anul 1421, când avea 17 ani. Acum are 43 de ani și îl are urmaș la tron pe fiul său, Mehmed al II-lea. Pe care l-a ridicat Sultan la vârsta de 12 ani și l-a dat jos după 2 ani, în care acest copil s-a ocupat de prostii. Mehmed al II-lea are cu 8 ani mai mulți decât regele nostru Ladislau

Postumul. Tatăl lui îl învață să fie conducător. Un anumit conducător. Care să vină cu oastea de 150- 200 de mii de oameni și să cucerească Ungaria. Când va veni Mehmed al II-lea înapoi pe tronul Imperiului Otoman? Nu știm! Când va fi să fie, regele nostru Ladislau va fi pe tron, la Buda? Sau la Szekesfehervar? Sau la Viena? Chiar, mă întreb, domnilor delegați, de unde va fi condusă Ungaria? De la Buda sau de la Viena?

Și iar tăcu Guvernatorul. De astă dată tăcerea lui fu mai lungă. În mijlocul Dietei se auzeau glasuri ridicate, unii înjurau în gura mare, alții cereau ...

Iancu ceru din nou liniște. Zarva dură mai mult, dar Guvernatorul dădu semn că are răbdare.

-Domnilor distinși delegați la Dietă. Anul trecut când m-ați ales Guvernator am făcut legământ să lupt împotriva Imperiului Otoman, marele nostru dușman. Dar viața a dovedit că țara noastră, Ungaria, singură nu se poate măsura cu acest imperiu uriaș, nu poate ridica o armată care să se poată lupta cu succes cu armata otomană. Noi, Ungaria, putem și chiar trebuie să conducem lupta împotriva Imperiului Otoman. Dar pentru asta avem nevoie de aliați. În primul rând avem nevoie de sprijinul și ocrotirea Sanctității Sale, Papa Nicolae al V-lea. Avem nevoie de o flotă care să blocheze Turcia, strâmtoarele și coastele Mării Mediterana și ale Mării Negre. Avem nevoie de oști bine înarmate, cu luptători încercați, din Germania, din Franța, din Italia. Acum avem ca aliați doar Țara Românească și Albania. Despotul Serbiei nu joacă cinstit. El se declară vasal al regelui Ungariei, dar pe de altă parte plătește tribut Sultanului. Domnilor, am trimis scrisori Sanctității Sale propunându-i să ne sprijine cu ajutoare pentru un atac decisiv asupra Imperiului Otoman, astfel încât trupele Sultanului să fie alungate din Europa. Sanctitatea Sa ne-a lăudat gândul cel bun și ne-a promis ajutorul. Dar până acum nimic nu s-a realizat din promisiuni. Domnilor, am convocat Dieta pentru ca să aprobați să trimitem cererile noastre de ajutor pentru a porni o campanie decisivă împotriva Sultanului.

-Iată, mi-am călcat pe inimă, am înghițit insulte, jigniri și porniri dușmănoase și am reușit să închei un armistițiu de doi ani cu Împăratul Frederic. Armistițiul a început la 1 iunie anul acesta și avem asigurări că timp de doi ani vom avea liniște în partea de apus a regatului. Acest armistițiu ne dă siguranța că putem să organizăm lupta cu turcii și chiar să ne pornim oștile la miazăzi de Dunăre. Eu

am socotit că cel mai cu folos pentru țară este să luptăm cu turcii în ținuturi ocupate de ei, salvând pământul Ungariei de flăcările războiului. Dar această strategie ne retează aripile pe jumătate. Nu putem folosi toate armatele pe care le are țara, deoarece magnații au hotărât și au câștigat în dietă ca banderile lor să lupte numai între hotarele țării. Ei, magnații, nu vor trece Dunărea, nu se vor bate cu turcii. Îi vor accepta să vină la ei, la porți și acolo să se înfrunte. Este o hotărâre rușinoasă! Țara va trimite în acest război doar oastea voievodatului Transilvaniei și banderile nobililor, mari și mici care susțin apărarea țării. Cu ajutorul preoților vom face strigare de chemare sub arme bărbați care vor și pot să intre în rândurile noastre, dar nu putem decreta ridicarea țării la război. Ne mai bazăm pe un contingent de luptători din Țara Românească și pe altul din Moldova. De asemenea, Polonia ne-a promis ajutor. Pentru ajutoare din partea celorlalte regate din Europa am pregătit soli, cu scrisori de propuneri de alianțe militare.

-Iată, domnilor, am încredințat scrisorile noastre domniei sale Nicolae Laszocki, arhidiacon de Cracovia. El le va prezenta Sanctității Sale Papa Nicolae al V-lea. În drum spre Roma, sfinția sa arhidiaconul Laszocki va depune scrisori asemănătoare dogilor Republicii Venetia.

-Iată aici, domnilor, pe comitele Stefan de Segno, pe care îl trimitem la Neapole, la regele Alfons al V-lea de Aragon.

-Iată aici, domnilor, pe banul Croației, Franco de Talovac, care va duce scrisorile noastre Republicii Raguza.

Mai pregătim scrisori și vom trimite soli ducelui Filip cel Bun al Burgundiei, regelui Carol al VII-lea al Franței, regelui Cazimir al IV-lea al Poloniei. Vom aștepta să se întoarcă solii noștri cu răspunsuri la propunerile noastre de alianțe și la cererile de ajutoare, apoi vom plănui trecerea Dunării și pornirea războiului.

Iancu n-a pomenit nimic de propunerea de alianță pe care i-a făcut-o Despotului sârb Gheorghe Brancovici și care a fost respinsă de acesta. Nu putea să dea în vileag niște adevăruri despre acest prinț sârb și despre modul ciudat cum vede el să-și conducă țara spre supraviețuire. Dar mai târziu vorbi. I-a spus tot lui Vitez Ianoș, despre pericolul care este Gheorghe Brancovici și cum are de gând să-l potolească.

-Despotul Gheorghe Brancovici a rostit jurământul de vasalitate în fața regelui Sigismund de Luxemburg în anul 1426. La Golubec,

doi ani mai târziu Ungaria a fost înfrântă de turci. Brancovici s-a speriat și de îndată s-a arătat Sultanului și i-a jurat credință, chiar să-i plătească tribut, numai să nu-i facă țara pașalâc. Au trecut 11 ani, în 1439 turcii atacă din nou ținuturile sârbești, ajutorul unguresc nu sosește când ar fi trebuit și Murad al II-lea Sultan cucerește cetatea Smederevo, capitala Despotatului. Gheorghe Brancovici primește adăpost și găzduire în Ungaria. El avusese grijă să cumpere multe moșii în această țară, avere pentru zile negre. Apoi, în anul următor, 1440, turcii atacă cetatea Belgradului, care era a Ungariei, cu garnizoană mare acolo. Acum Gheorghe Brancovici fuge la Veneția, unde așteaptă să primească ajutor ca să-și ia țara înapoi. Acest ajutor vine în anul următor, 1441. În acel an l-am învins în bătălie pe Mezid Beg. Apoi am reușit să pun la cale o cruciadă, având ceva ajutoare din afara țării. Am pornit în campania cea lungă, aici Brancovici a contribuit cu ceva bani și a jurat fidelitate față de cauza creștinătății. Dar s-a tras îndărăt, nu a luat parte la campania pornită în frunte cu regele Vladislav Iajello, care și-a pierdut viața la Varna. De atunci Brancovici s-a lipit tot mai strașnic de Sultan. S-a înrudit cu el. Ți-am spus că a respins propunerea mea de a încheia o alianță în preajma pornirii în această nouă campanie. Am nevoie de el, drumul oștirii mele trece prin Serbia, dacă nu-i cu noi poate să-mi facă mult rău. De aceea l-am amenințat cu moșiile lui din Ungaria. I-am spus că dacă va fi trădător, îi voi lua toate averile adunate în Ungaria. I-am spus că eu i-am îngăduit să-și facă averi în Ungaria. Lacom cum este, am fost sigur că îl pot obliga să fie cuminte.

-Am vrut să pregătesc oștirea să trec Dunărea în această toamnă. Nu se poate. Acum suntem singuri, în afară de Țara Românească și de Moldova, de Albania și Bosnia nu avem sprijin din alte părți. Trebuie să amân acest război până la anul viitor, mai precis până când voi primi răspunsuri la scrisorile acestea pe care le-am trimis cu știrea și acordul domniilor voastre. Până atunci trebuie să păstrăm această liniște în țară.

Întors în sala mică a tronului Iancu chemă la el pe solii ce urmas să plece spre Apus, în misiune. Cu fiecare dintre ei mai trecu o dată prin argumentele pe care le vor folosi în favoarea Ungariei, însă trebuie să fiți convingători – le spuse Iancu – să obțineți promisiuni clare, de oști și de bani, nu doar de cuvinte mângâietoare.

Solii au plecat, iar Iancu s-a pus pe așteptare. Nu avea stare locului, se trezea din somn după vise care îl lăsau treaz mai mult de

jumătăți de noapte. Aflându-i starea rea, prietenul său Episcopul de Oradea, Ianoș Vitez îl convinge să-i facă o vizită la Oradea, să participe la sărbătoarea culesului viilor. Tradiția locului în legătură cu această zi importantă venea, la fel ca și la alte popoare, din cele mai vechi timpuri, când oamenii se închinau unor zeități păgâne. Însoțit de vicevoievodul Transilvaniei, Emeric Pelsoczi Bebek, Iancu ajunsese la Oradea venind dinspre Buda prin câmpia Pannoniei. Vremea era călduroasă și secetoasă, astfel că ultima zi de călătorie fu cea mai obositoare din cele trei, petrecute în șaua calului. Episcopul, informat despre starea Guvernatorului, pregăti locul de cazare pentru înaltul oaspete: o vilă reconstruită pe ruinele unui palat roman, pe malul râului Crișul Repede. Un canal fusese săpat aducând apa din râu într-un eleșteu unde, curgând încet, avea timp să se încălzească de la razele soarelui. Iancu se bucură ca un copil: își lepădă hainele prăfuite de pe drum și intră în apa răcoroasă, fornăind și improșcând stropi în toate părțile. Apoi se uscă la soare, despuiat în spatele unor pereți din pânză unde sorbi o cupă de vin rubiniu, aromat și potrivit de rece. Adormi cu acea cupă în mână, dar se trezi la zgomotul cioburilor de sticlă împrăștiindu-se pe dalele de marmură ale grădinii. Se îmbracă sumar dar nu vru să intre în odăile răcoroase, preferând să-și încălzească oasele bătrâne - avea 40 de ani! - cum îi plăcea să se alinte singur. Dormi somn odihnitor până la amurg. Servitori umblând discret, cu picioarele goale, îl protejară de razele prea fierbinți, apoi îl acoperiră cu pânze ușoare când se lăsă răcoarea serii.

Se trezi ca nou născut, flămând și însetat. Atunci apăru gazda, însoțit de contele Bebek, prietenul lor comun. Sporovăind despre primirea deosebită ce i se făcuse, despre acest colț de rai unde fusese așezat ca să se scuture de poveri adunate, ajunseră la o boltă de trandafiri albi care răspândeau un parfum suav. Aceasta era poarta de intrare în via Episcopiei, plantată în terase pe un mic deal, în vârful căruia fusese amenajată o casuță de țară, cu acoperiș din stuf și snopi de grâu. Acolo îi întâmpinară servitori tineri, frumoși, cu pielea ușor arsă de soare, purtând tipsii cu struguri copti, de mai multe soiuri și cești din lut, umplute cu must proaspăt stors. O masă mare întinsă sub boltă, îi aștepta încărcată cu un belșug de mâncăruri mirosind îmbietor. Mâncară cu poftă gustând de ici și de colo, sorbind din pahare vin auriu, ușor. Când foamea le fu potolită porniră vorbirea.

-De nu ți-aș cunoaște credința adâncă, nefățarnică, așa zice, părinte Iștván că ești un vrăjitor care ai cunoscut de departe atât boala

sufletului meu cât și leacurile tămăduitoare trebuincioase. Cum altfel aş putea vorbi dacă, prăfuit și însetat, ai știut să pregătești scăldătoarea cea mai bună, apoi mi-ai dat vinul dătător de viață, ca o sevă sfântă a acestui pământ?! Apoi, peste toate acestea, ai adus vântul cel mai tânăr, șăgalnic, să sufle peste mine cu somn odihnitor, alungând grijile, teama și îndoielile!

-Iată, Mărite Voievod, l-ai cunoscut pe Eroul nostru, învingător în atâtea bătălii, că are suflet de poet? Unde l-o fi ținut ascuns, de nu l-am aflat deși ne cunoaștem de o viață de om?

Se destinseseră, bucurându-se de tihna serii, de aerul curat, înmiresmat și de liniștea firii. Curând luna se ridică deasupra copacilor, luminând doar atât cât servii ce stăteau prin preajmă, așteptând poruncile stăpânilor, să nu se lovească, grăbindu-se, de pietre, stâlpi și copaci.

-Te-am chemat aici, stăpâne, ca să te ajutăm să vezi calea ce ți se așterne în față. Că dacă te-ar aștepta doar lucru ușor nu ți-am fi tulburat ființa și sufletul. Dar tot ce ai înfăptuit până acum, într-o viață de luptă, a fost orânduit ca un urcuș lin, pe care te-ai ridicat netemător. Acum vin niște încercări, Mărite Guvernator, care ar putea să doboare orice om obișnuit, care se încrede în protecția Proniei Cerești, dovadă având ceea ce a lăsat în urmă, ca realizări strălucite.

-Sfinția ta, poate că astfel vorbind îl sperii pe prietenul nostru. Ori noi tocmai de asta l-am adus încoace ca să-l ocrotim de furtuna vorbelor rele, dar drepte, zise Imre Bebek, cel ce fusese ridicat pe scaunul de vicevoievod al Transilvaniei atunci când Iancu își asumase greua sarcină de a face ordine în Ungaria.

-Vă jucați cu mintea mea? Norocul vostru că mi-ați îngăduit să lepăd partea cea mai groasă din mizeria ce m-a acoperit luptându-mă cu atâția potrivnici. Să lăsăm cuvintele ocolitoare și să spunem lucrurilor pe nume. Voi credeți că eu nu simt că acum port în spinare pietre de moară mult mai mari și mai grei decât am cărat până acum? Credeți că nu sunt destul de tare ca să înfrunt eșecuri? Sunt conștient că ce vine peste mine nu este rupt de ceea ce vine peste Ungaria. Și nu numai! Că de voi fi lovit eu, nici cei ce stau lângă mine nu vor fi ocoliți de lovituri. Eu pentru aceștia mă frământ, mă întreb dacă există cale ca să nu-i îndepărtez de mine, deși inima îmi spune să-i alung, ca să îi ocrotesc cu adevărat.

-Despre cine vorbești, Excelență? întrebă Episcopul. Despre noi, prietenii tăi de o viață? Care ne-am legat de tine pentru că ne-ai dat bună răsplată, până acum, pentru atașament și loialitate? Află, Excelență că ne-am întâlnit în ultimele luni și ne-am pus credința la încercare, cârtind împotriva ta și propunând să te dăm jos, din toate demnitățile pe care le-ai câștigat, pe drept merit, până acum. Dar n-am fost în stare să ne înșelăm unii pe alții și adevărul a ieșit la iveală, așa cum soarele iese mai strălucitor din nori, după zile multe de negură. Nu trebuie să te îngrijorezi pentru noi, nu ne este teamă de răspundere, singuri ne-am ales prietenii și ocrotitorii. Mai sunt și alții pe care noi nu-i știm?

-De voi nu m-am îndoit niciodată și n-am crezut nici o clipă că voi, prietenii, ați fi în stare să mă înjunghiați pe la spate. Cei ce stau lângă mine și vor fi loviți la fel ca mine, nu sunt doar simpli oameni, căpetenii, conți, grofi, marchizi, duci ori regi. Sunt Popoare, oameni buni! Noi și aliații noștri de până acum am ținut porțile închise, zidurile nu le-am lăsat să se surpe și nici acoperișurile să le rupă vânturile cele năprasnice. Ce se va alege de creștinii aceștia când puhoiul necredincios va năvăli peste pământuri?

-Mărite, nu poți să vezi răul ce va veni în toată mărirea lui. Suntem prea mici, trăim prea puțin, dar ceea ce ne este scris să facem, trebuie să ducem la bun sfârșit. Prietenii mei de la Sfântul Scaun numi dau vești bune. Ei spun doar atât „N-a venit încă timpul!” De parcă ar ști doar ei, citind dintr-o carte care se găsește doar acolo, între zidurile Vaticanului și numai unii aleși pot să o deschidă. Și mai zic că Papa care stă în Sfântul Scaun nu este cel chemat să vă fie de ajutor.

Cu toate că afirmase că este pregătit să înfrunte vremurile grele ce vor veni, vestea că Papa nu îl va ajuta cu nimic îl făcu să se albească la față.

-Și nu doar Papa va fi cel ce îți întoarce spatele. Pe rând, nădejtile ți se vor prăbuși, iar atunci când va veni ceasul tot singur vei fi, doar în tine însuși și în neamul tău vei afla tăria de a nu te da bătut.

-Ziceți voi, că trebuie să mă aștept la tot răul? Doar pentru asta m-ați adus aici? Dezlegare de la atâta rău nu aveți? Nici măcar vorbe, sfaturi?

-De asta te-am chemat aici, ca să-ți dăm sfaturi! Liman amărăciunii tale este pământul Transilvan. Trebuie să-l calci cu pasul, să-l mângâi cu tălpile și să te întâlnești cu toată suflarea vie

care trăiește aici. Începe cu păsările cerului. Ascultă-le vorbirea, săgetarea prin văzduh, truda pentru zidirea cuiburilor, pentru ocrotirea și hrănirea puișorilor, pentru apărarea de vrăjmașii cei mari și cei mici ... Învăță de la acestea. Apoi caută-i pe oameni, în sate și orașe, în vârful munților și în adâncul ocnelor, în mijlocul mulțimilor dar și în pustii stâncilor ... Ascultă-i cu răbdare, lasă-i să-ți spună singuri păsul lor. Lasă-i să spună cum vor ei să-ți fie de folos, să-ți fie apropiați, reazem și călăuză. Nu te grăbi și nu-i grăbi nici pe ei. Iar în toate zilele în care ai stat cu oamenii poporului tău, stai seara și noaptea sub bolta luminătorilor și ascultă Sfatul Celui Înalt care îți va spune despre fiecare, că este DA sau este NU. Să-i cauți pe aceștia care sunt sub oblăduirea Celui Înalt. Aceștia vor veni să-ți fie reazem la greu. Ei sunt cei care sunt mult mai mulți decât cei neisprăviți, cu vorbire mieroasă dar fără fapte. Adună-te cu aceștia care sunt aleșii Celui Înalt și urmează-ți calea. Pentru aceștia te-am chemat noi, aici.

Iancu asculta cu uimire cuvintele Episcopului. În inima lui se amesteca vechea încredere în poporul despre care atât Eminența sa cât și vicevoievodul Pelsoczi Bebek Imre vorbiseră ca despre o mare cetate care trebuia cucerită și nu stăpânită, așa cum era, supusă și ascultătoare. Acum înțelese, judecând mai temeinic, că în mijlocul acestui neam transilvan se întâmplă ceva. Să fie, oare, acești transilvani sătui de război? N-ar mai răspunde la chemarea la război așa cum o făcuseră mereu?

-Vrei să spui, nobile Emeric, că ardelenii mei se codesc să mai vină la oștire? Că ar avea o pricină anume să stea acasă, la căldura vetrelor? Știi ceva precis, Eminență, ceva ce ți-a ajuns la urechi? Ori chiar ți s-a spus tot acest necaz, dar te oprește să vorbești taina spovedaniei?! Da, cred că aici stă pitit secretul! Eu singur voi afla despre ce este vorba, oamenii îmi vor spune tot ce au pe suflet, cu condiția să mă port astfel încât să le recâștig încrederea.

-Nu eu am spus asta, Măria Ta! Singur ai spus-o și cred că acesta este adevărul.

-Am înțeles tot ce gândiți și voi face întocmai cu cele ce-mi spuneți. Chiar ard de nerăbdare să umblu prin aer, în slobozie, vorbind cu țăranii unguri și români. Mai șed aici, că mă simt bine, vreo zi ori două, apoi am de gând să încep cu marmoroșeni. Aceștia sunt oameni aprigi, dacă ceva nu le place, iute scot cuțitul. Nu umblă cu ascunzișul.

-Nu, Măria Ta, nu te du acolo că dacă obștile de acolo au ceva nemulțumiri, nu-i bine să te arăți lor. Că acești marmoroșeni întâi împlântă jungherul, apoi stau de vorbă. Și nu ai prea mulți însoțitori care să te apere. Lasă pe Sfinția sa să meargă acolo, că aceia nu au îndrăzneală să se poarte urât cu vlădica.

-Bine dară, am să mă întorc la Buda să văd ceva știri și cărți diplomaticești, apoi m-oi duce la hotarele dinspre Banatul Severinului. Vă place așa, nobililor consilieri?

Mai tâlcuiră împreună destule vorbe despre rosturile lumii, lângă o cină ce se lungi până târziu în noapte. Iancu dormi somn lin, acolo la căsuța aceea, din vie. Mai greu le-a fost lefegiilor Episcopiei, că au stat treji toată noaptea, umblând să nu lase picior de om să se furișeze pe lângă ei. Odihnit și cu puterile puse toate la locul lor, Iancu hotărî să pornească la drum. Făcu din mic dejun prânz de drum lung, apoi încălecă și porni spre Debrețin, care era destul de aproape. Acolo viețuiau mai mult unguri și slavoni. Nu erau nici prea mari prieteni unii cu alții, dar nici dușmani de cuțit. Iancu se opri la Casa Sfaturii, acolo găsi pe polgarmeșter³⁵, care adună pe dată pe toți ișpanii³⁶ ca să-l întâmpine pe mai marele regatului. Iancu nu stătu prea mult să le asculte păsurile. Aveau și ei necazuri destule, ca mai toate comunitățile prea apropiate de hotare. Tâlhari rusini și tâlhari poloni dădeau lovituri și jefuiau cu osebite toamna, după adunarea recoltelor. Atunci Polgarmeșterul se puneă în fruntea banderiei orașului și îi aduna și pe nobilii mari și mici cărora le dădea poruncă să-și aducă neamurile la adăpost, în castelul cetății, iar ei plecau să-i întâmpine pe tâlhari la locuri potrivite pentru întins capcane.

-Am venit să vă văd, că de mult nu m-au adus picioarele în această parte de țară. Tot cu rusinii și cu leșii aveți necazuri? întrebă Iancu.

-Cu ei, Excelență. Dar și cu unguri de-ai noștri. N-am crezut că o să ajung să trăiesc aste vremuri!

-Ce fel de unguri fac tâlhării, polgarmeștere?

-Sunt unguri fugiți în păduri, de frica nemeșilor. Că nu muncesc cât trebuie și stăpânii le dau ciomege în loc de pâine. Când nu mai pot îndura, acești amărăți își iau lumea în cap și fug în munți, în codri. Anul trecut nemeșul l-a prins pe fugarul scăpat de câteva zile. Nu ajunsese departe, că în noiembrie nu ai mare lucru de mâncat în

³⁵ Polgarmeșter = primar

³⁶ Ișpan = nobil, administrator sau membri ai conducerii primăriei

pădure. Pe acela l-au prins că nu avea putere, murea de foame. Așa s-a și întâmplat, după trei zile l-au găsit mort pe paie, în grajd, lângă vaci.

-Ce fel de om este acest stăpân care își omoară iobagul în bătai și înfometat? Care-i pricina de îl ține astfel? întrebă Iancu nedumerit. Doar și eu am slugi, oameni pe simbrie dar și iobagi. Dar nu i-am bătut fără rost și nici nu le-am luat pâinea de la gură.

-Excelență, sunt astfel de oameni, lacomi și fără inimă, care îi îndeamnă pe oameni la muncă bătându-i din orice. Îs două pedepse pe acele moșii: biciul și foamea. De aia cimitirul satului îi plin de cruci proaspete.

Iancu îl chemă la judecată pe acel nemeș câinos. Îl întrebă scurt:

-Îți bați slugile cu biciul? Îi închizi când i-ai prins că au greșit? Le dai de mâncare cât stau la beci?

La primele două întrebări nemeșul acela, care arăta ca un butoiăș pe două bețe, răspunse că da, așa face. Dar nu le dă mâncare. Că așa scrie la Biblie, cine nu muncește nici să nu mănânce. Iancu puse birăul să scrie întrebările și răspunsurile pe hârtie.

-Ai vite mari?

-Am.

-Pentru tras la jug, ori pentru lapte?

-Am și bune de cărat poveri, am și vacuțe pe care le țin pentru lapte.

-Pe aceste animale le bați cu biciul?

-Nu, Excelență, cum să le bat? Că doar fac treabă bună cu ele!

-Iobagii tăi îs mai proști decât un bou ori o vacă? Pe ei de ce îi bați? Pe aceștia, care sunt oameni la fel ca tine, nemeșule, de ce îi oropsești mai tare ca pe vitele necuvântătoare?

Prostul acela, văzând că Guvernatorul este mânios din cale afară, se aruncă la pământ și începu să se milogească. Iancu îi dădu pedeapsă douăzeci de ciomege peste dosul gol, pentru rea purtare cu oamenii săraci. Iar dacă ișpanii de la Primăria Debreținului vor afla că i-a murit vreun iobag din cauza foamei și a bătăilor, să-i dea pedeapsă – după poruncă lăsată de Guvernator – cincizeci de ciomege pentru fiecare slugă prăpădită.

După ce termină cu scaunul de judecată, Iancu opri oamenii care se adunaseră să afle ce fel de pricini a avut și ce fel de pedepse a dat. Și erau destui, cei mai nobili avuseseră locuri pe scaune, în Judecătorie, iar restul oamenilor au sta pe lângă uși și ferești, căutând

să deslușească vorbele ce se puteau auzi, cât de cât. La urmă, Guvernatorul spuse:

-Dieta cea mare a țării a hotărât să scoată bani de la vistierie pentru a pregăti oastea de război împotriva musulmanilor care ne pradă țara, omoară oameni și iau și în robie. Din taxe și biruri puteam aduna bani cât să cumpărăm arme și hrană pentru oameni dar și pentru animale. Că oștire fără cavalerie ori numai cu puțină cavalerie nu poate ține piept turcilor. Apoi, peste aceste nevoi pe care le putem acoperi, oștirea are nevoie cel mai mult de oameni. Dieta nu mi-a dat îngăduință să scot poruncă scrisă ca să se ridice bărbații volnici la oaste. Dar trebuință mare avem de recruți. Câtă oștire poți trimite, polgarmeștere, din acest ținut?

Nobilul primar nu zăbovi cu răspunsul nici o clipită:

-Noi nu trimitem oameni la războiul Excelenței tale. Debreținul nostru este departe de Dunăre și de hotarul cu turcii. Acolo să se bată și să țină hotarul ungurii și celelalte neamuri care trăiesc pe acolo, în sate, cetăți și orașe. Ei n-au venit să îi bată pe rusini și pe poleaci spre folosul nostru, nici noi nu ne ducem acolo. Să nu vă fie cu supărare, Excelența voastră.

Iancu privi cu nedumerire spre acest om care, cu răspunsul lui spus pe șleau arăta ce fel de conducător de obște era. Adică el nu vedea mai departe de lungul nasului. Dacă ar fi năvălit turcii către așezarea lor, un asemenea comandant ar fi stat liniștit, așteptându-i să-i vină în prag, la urecheat.

-Dreptate ai, polgarmeștere, în felul tău. Noi, locuitorii acestei țări nu ți-am sărit în ajutor, atunci nici domnia ta nu ai nici o obligație față de restul țării. Numai că lucrurile nu stau chiar așa, cum le vezi domnia ta, pe aproape de vârful nasului. Ungurii și celelalte neamuri care se bat de mulți, mulți ani cu turcii, pe acolo, la hotarul de miazăzi, au strigat după ajutor, dar puțini alți unguri au auzit aceste chemări, de ajutor la greu. Și singuri, fără sprijin de la vecini, s-au luptat cu vitejie și au ținut urdiile pe loc. Înțelegi domnia ta, înțelegeți domniile voastre, ășpani și nemeși, ce înseamnă să ții urdia de necredincioși pe loc? Știți bine cum vin apele, tăvălug când plouă potop la munte ori la deal. Degeaba pui lacăt la poartă, că apa tot ajunge peste tot, dincolo de gard. Ba intră și în beci, ajunge în cele mai ascunse cotloane. Că așa este apa, umple locul. Așa este și turcul, la fel ca apa. Dacă amărății aceia de la miazăzi nu vor mai avea vlagă să țină turcimea la hotar, peste Dunăre, atunci îi veți cunoaște și voi,

aici la Debrețin, cât de curând. Vor sări rusinii și poleacii în ajutorul vostru?

-Spui, Excelență, drept despre apă și ne dai apa drept pildă, răspunse polgarmeșterul. Poate că vom veni și noi la oastea țării cu o banderie de călăreți, adunați la un loc din ținutul nostru. Dar de ce duci, domnia ta, oastea peste Dunăre și mereu cauți să-i bați pe turci în țările astea, din Balcani, pe care le-au ocupat? N-ar fi mai bine să ne batem la noi acasă, că atunci tot poporul ar sări la luptă? Crezi, domnia ta, că baronii cei mari degeaba se înconteamă să nu-și lase banderile să treacă dincolo de hotare?! Nu-s oameni cumiști la cap magnății noștri?

-Cât sunt de cumiști la cap nu știu să vă spun despre fiecare, că nu-i cunosc pe toți. Știu doar că i-am bătut bine, pe toți acești dușmani ai țării la Bataszek. Iar cel mai căpos dintre ei este contele Ulrich Cillei, cel care și-a călcat jurământul de credință față de rege și țară. Iar eu te întreb pe domnia ta și pe toți cei aici de față: unde este mai bine să duci războiul, pe pământurile tale ori pe ale dușmanului tău? Hotărăște singur, domnul meu!

Guvernatorul a plecat imediat ce gazdele l-au poftit să se așeze la masă cu ei, timp în care cei mai mulți ășpani s-au înghesuit să-l lingusească pe marele domn. Iancu n-a întârziat la masă ci și-a luat rămas bun, nearătând față supărată că nu voia – în nici un chip - să dezbine țara. A ajuns în zorii zilei la Buda, călărind toată noaptea, parcă mânat de o neliniște pe care nu putea să și-o explice. Doar simțea că ceva nu este bine!

Solii trimiși cu scrisori în iunie, cu aprobarea Dietei, încă nu se întorseseră. Doar canonicul de Cracovia, Nicolae Laszocki s-a întors de la Roma, aducând o scrisoare foarte frumoasă, plină de laude, din partea Papei Nicolae. Acesta îi dăruie guvernatorului titlul oficial de „principe”, fără a pune alături măcar câteva sute de pungi cu galbeni pentru nevoile armatei.

-Doar vorbe goale, prieteni. Papa mă sfătuiește să mai amân campania cu un an, musai, că nu-i pace acum între ducii Italiei. De anul trecut, de când a murit ducele Milanului, Fillipo Visconti, se războiesc între ei, pe ciolan, Veneția și Aragonul. Se bat pe uscat, se bat pe ape, își dau foc corăbiilor în loc să-i poarte spre strămtori, să-i înghesuie pe turci să nu se adune la un loc.

Rând pe rând până în vara anului 1448 scrisorile cu cereri de sprijin se întoarseră fluturate de vânt, pline doar cu vorbe înălțătoare și promisiuni deșarte.

-Vine toamna și ține puțin. De nu voi porni acum bruma de oștire și ajutoarele ce le-am adunat se vor risipi și nu voi putea trece Dunărea, să-mi reped sabia pe la grumajii pașalelor și vizirilor. Iar neamurile oropsite din Balcani se sting de deznădejde, își pierd speranța. Ultima scrisoare a Papei m-a încrâncenat, striga Iancu în Dietă. Sanctitatea Sa înlocuiește sprijinul atâta fluturat doar cu încurajări și îmbărbătări deșarte. De acum, așteptarea lungă s-a sfârșit. Am adunat atâta amărăciune încât jalea ne va înmuia, așa cum ploaia și gerul înmoaie chiar și stânca. Suntem în septembrie, voi da semnal de pornire. Mai de folos este să lovim noi mai întâi, căci șansele sunt de partea celui curajos. Voi folosi în atac puterea ce am adunat-o, voi căuta dușmanul în pământul său și nu voi sta să mă calce el, cu urdiile lui.

Capitolul 15

Pe Câmpia Mierlei nu mai cântă păsările

-Tot mai des stai trist, pierdut în gânduri, mereu îndepărtat de cei dragi ție. Nu mă mai vezi, mâna ta de mult nu-mi mai desface pletele, ai uitat să te joci împletindu-mi părul în coroane și să mi te închini ca zânei din povești. Departe au rămas în urmă primăverile când rătăceam, mână în mână, pe șesul Mureșului, acoperit de covoare de flori, pline de culori și miresme. Îmi împleteai cununi și mă ridicai în slăvi, rugându-mă să-ți dau plată pentru măiestrele coroane pe care, punându-mi-le pe frunte mă numeai Regină Neasemuită Frumoasă Întocmai Îngerilor din Ceruri. Vino acasă, iubitul meu, lasă lumea într-ale ei și fi iar prințul care aleargă pusta de la un capăt la altul, speriat de zvonul că m-au furat haiducii codrilor.

Iancu adormise cu capul pe perna brodată cu flori mărunte, ținută de Betty pe genunchii ei. Îl trăsesese acolo, în leagănul din chioșcul umbros de la marginea iazului ce susura molcom, printre pietre mari. Sosise din depărtări, înnegurat, cu fruntea încrețită de griji. Iar Betty, iubirea lui peste care trecuse tinerețea stropindu-i cununa de păr auriu cu argintul toamnei, l-a tras acolo, în micul parc, îndemnându-l la odihnă și spălare de griji.

-Vino, iubitul meu și lasă-mă să îți risipesc norii de furtună din ochi, de la tâmpilele cărunte și să-ți spun povești, așa cum făceam nu cu mult în urmă, când încă eram tineri.

Poate prea obosit de negurile care îl țineau încrâncenat de atâta timp, Iancu tresărise. Glasul blând ca un murmur de mamă alintând odorul scump îi sună ca o vrajă binefăcătoare care îi porunci să se lase stăpânit de mâinile cu pielea mătăsoasă care-l îndrumau spre cuibul cu leagăn de flori. Se lăsă condus, stăpânit și alintat. Adormi, un somn scurt, tulburat de demoni. Dar mâinile blânde ale iubitei îl stăpâniră, șoptindu-i la ureche descântece tămăduitoare și liniștitoare. Dormi un timp și se trezi când Betty își trase cu grijă piciorul amorțit de îndelunga nemișcare.

Rămase cu ochii spre cerul pe care un nor mărunț, ca un miel abia născut, sta deasupra capului, parcă făcându-i semne de hârjoană. De la o vreme oftă și se răsuci. Privirea i se opri pe chipul cunoscut. O boabă de mărgăritar rămase atârnată doar o clipă pe gene, apoi se

rostogoli spre sânul încă bogat, cu pielea ca marmura, ivit între marginile rochiei de mătase galbenă.

-Te-am necăjit iubita mea, iartă-mă! Prea lungi mi-au fost drumurile, prea scurte răgazurile la pragul casei. Grijile le-am adus cu mine, totdeauna, iar ele – ca niște furii din basme cu zmei și zgripturoaice – nu m-au lăsat în pace, să te regăsesc pe tine, leacul meu vindecător. Astăzi tu ai fost cea care ai învins, iar eu, învinsul, am primit înapoi viața de care am atâta nevoie ...

Fără să spună un cuvânt, Betty îi înconjură capul cu ambele brațe și, ușor, cu gingășie, îl legănă și îi sărută fruntea înaltă, ochii cu stuful sprâncenelor, nasul nu tocmai frumos și colțurile gurii, ferindu-se de mușcăături. Au stat așa, cu fericirea târzie regăsită, până când răcoarea serii îi alungă în casă.

*
* *
*

A doua zi Guvernatorul se ridică din așternuturi, cerându-i voie Stăpânei să se întoarcă în lume, unde îl așteaptă, iarăși, lupte grele. Cu sine, dar și cu câțiva prieteni. Dar și cu mulți dușmani. Glasul lui Iancu suna blând, ocrotind acel ceas de vrajă din seara zilei din urmă. Era glasul lui cel cunoscut, pe care și-l pierduse de când fusese nevoit să învețe să urle, năpraznic, ca haite de lupi adunați mulțime la gura lui, înspăimântându-i pe turcii cei răi. Ieșind din iatac vorbi cu glasul lui cel blând:

-S-au întors din depărtări trimișii cu scrisori la curțile cele mari ale trufașilor schilozi cu coroane? Știa că s-au întors, că n-au adus nimic decât vorbe deșarte, scrise pe pergamente cu semne îmbârligate, ori ținute minte, vorbă cu vorbă, ca să-i spună lui, bătașului, că lor le face plăcere să afle ce isprăvi a mai făcut pe câmpuri de luptă, dar că ei nu simt nici frică de acel sarazin nemilos, nici ură și nici măcar curiozitate să-l vadă desfășurându-și armatele, cu fală. Că pe el l-a croit Dumnezeu să fie pedeapsa creștinătății asupra diavolului îmbrăcat în semiluna cusută cu fir de aur pe mătase verde, grea. Sabia Creștinilor. Așa l-a lăudat însuși Papa, crezând că numai această poreclă – pe care i-o pusese pe cap ca pe o dezmiardare – îl va face veșnic câștigător în bătălii. Că el, Sabia Creștinilor, trebuie să ducă totdeauna bătăliile singur, doar alături cu supușii lui. Așa nu va trebui, nicicând, să împartă Gloria cu alții, schilozi cu coroană.

Astfel gândea totdeauna pe drumul scurt pe care călca de la iatac la sala mică a tronului, ca să apară falnic, aspru și neîndurător, pricina tremurăturii celor care se simțeau vinovați și se temeau de pedeapsa groaznică pe care o dădea, fără judecată, atunci când primea dovezi de nesupunere, trădare, viclenie ori alte apucături de năpârci. Astfel se obișnuise să gândească, deși acum nu punea mare preț pe imaginea de erou neînvins. Lipsa de vlagă a acelor schilozi cu coroană s-a răsfrânt și asupra lui, simte cum mantia îi este îmbibată de scârnă, care se scurge prin țesături, pătrunzând spre armuri.

-Cum ați plecat, tot așa v-ați întors! Nimic nu mai este de căpătat pentru a cârpi scutul de lemn găunos al creștinătății de aici, de la porțile pieirii!

Obida din glas nu era un reproș adus acestor oameni care bătuseră drumurile prăfuite ale Europei. Umiliința la care au fost supuși acești trimiși ai lui în fața acelor uși grele, ori în fața scaunelor de domnie, lui îi era adresată. Știa că zoaiele acestea vor cade peste capul lui, venind șuvoi în zbor peste întinderi. Mai știa că acei zbârciogii nemernici râd cu mare poftă, nu închiși în singurătatea iatacurilor lor ci doar atunci când stau pe cele mai merituoase tronuri care li se cuvin, cele de deasupra ȣucalurilor în care-și deșartă putreziciunea pântecelor.

Un singur om avea curajul să-l vadă așa cum era, fără masca de om crud. Episcopul Ianoș Vitez, prietenul dar și judecătorul cel nemilos, cu limba ascuțită, îi răspunse, neiertându-l:

-Nu-ți va face nici bine și nici plăcere să auzi tolbele noastre sunând a gol, Măria Ta. Că iată, iar ai ghicit și îți pare rău pentru toate câte le-am îndurat în călătoriile noastre, mai zise acel prelat.

L-a îngânat, cu curaj, celălalt prieten drag, Franco Talloczi.

-Știi, Măria Ta, ce mi-a șoptit ușierul cardinalului secretar privat al Papei, când am ieșit, dând cu dosul, din cabinetul de audiențe al Suveranului Pontif? Că mare plăcere le face lor, cercului intim al Papei, să-l audă pe acesta cum zice: „Să vedem cum se va descurca, iarăși, singur, Atletul lui Cristos?” Iar când m-am întors către acest ușier în sutană, nepricepându-l, s-a grăbit să explice: „Atletul se bate singur cu Satan-Sultan, n-ar mai fi Atlet dacă ar trebui să împartă gloria cu cineva!”

În timp ce banul Croației vorbea, un gând năpraznic îi fulgeră prin cap, zguduindu-l. Chiar crezu pentru puțin timp că s-ar fi cutremurat pământul. Dar nu, cutremurul a fost în trupul lui, ca un soi de

prevestire, o premoniție pe care va trebui să o deslușească cu Betty. Apoi deschise gura și vorbi, peste cuvintele care continuau să se rostogolească de pe buzele lui Franco.

-Mi-a venit în minte că n-am stat prea des în fața unor meșteri mari, zugravi. Curând voi pleca la Domnul și în urma mea vor pieri, se vor șterge repede amintirile despre cel ce a fost Atletă Cristi. Mai am timp, oare, să pierd vremea cu un *magister in diversis artibus* care să fie priceput în așternut chipuri pe pânză, cu fidelitate, netrecând peste nici un amănunt, cât de mic și de urât ar fi? Și care să se priceapă la vorbe, la povești, la filozofie și la faptele sfinților, care vorbind în timp ce pune vopselurile pe pânză, să-mi umple și capul cu înțelepciune. Măcar puțină, că toată viața am umblat ca un nebun să-l prind pe otoman și să-l dau pierzării. Nu m-am îngrijit și nici n-am pus preț pe altceva decât pe arta războiului.

Cei ce stăteau încă în picioare, așteptând semnul Excelenței care le îngăduia să se așeze, rămăneau împrăstiați în gândire. Unii nu auziseră prea bine vorbele Corvinului, alții le auziseră dar nu le înțeleseseră. Iar cei mai mulți se întrebau ce i-o fi venit Iancului?! Să fi primit vreau semn că se va călători, curând, la Domnul?!

-Și iarăși mi-a mai venit în minte că pozatul pentru tablouri ar fi pierdere de timp. Mai degrabă aș sta pe cal, îmbrăcat cu armura și cu armele în mâini, pornit în avântul bătăliei, iar un meșter fierar ar face măsurători, cu sfori, pentru a-mi turna o statuie din bronz, care ar putea dura o veșnicie. Nu-i mai trainică o statuie, decât un tablou? Tabloul îl poate nimici focul, ori apa, ori uitarea omenească. Iar statuia, prinsă zdravăn de pietre, poate înfrunta veacurile și vrăjmășia vremii. Așa că te rog, Eminență, caută oamenii potriviți și adu-i la fața mea. Că dacă îmi vor plăcea îi iau cu mine la războiul pe care îl voi porni curând. Să mă vadă pe câmpul de luptă și așa să mă toarne în bronz, cum arăt cu toată mânia pe chip, suduindu-i pe necredincioși și mânându-mi oștile în bătălie.

-Fie voia ta, Mărite, răspunse episcopul, de data aceasta fiind de acord că Iancu de Hunedoara, din neamul Corvineștilor merită o statuie după câte făcuse în folosul creștinătății și al poporului pe care l-a servit cu fidelitate.

-Acum dragii mei, înainte de a vă spune care este hotărârea mea pentru campania de toamnă, vreau să ascult pe fiecare cu ce vești minunate și prețioase v-ați întors. Mai înainte de toți, ce cuvinte alese ne adresează Serenisimul Părinte, sfințite canonice Laszocki?

-Serenisimul Părinte te-a numit în rang „principe” și se roagă pentru reușita campaniei Excelenței tale. Despre alte ajutoare n-a spus nimic, deși am încercat de câteva ori să întorc vorba astfel încât să zică ceva. Dar n-a fost să fie!

-Are Serenisimul destule griji și fără ale noastre! Glasul lui să urce la Cer și să se deschidă porțile ascultării pentru binele celor care vrednici s-au arătat să fie pomeniți de gura lui aurită!

-Serenisimul Părinte a evocat toate bătăliile pe care Ungaria, având în fruntea trupelor sale pe Atletul lui Cristos, le-a câștigat împotriva necredincioșilor. Apoi, nelăsându-mă să pun întrebările pe care le aveam pregătite pe vârful limbi, începu a-mi pomeni despre încercările grele la care este supusă Republica în aceste zile. N-am apucat să începem măcar a discuta, că Serenisimului Părinte i s-a adus vestea cumplită a morții ducelui de Milano. Părintele Papa a ordonat să fie pregătită Capela Sixtină pentru o slujbă închinată odihnei sufletului chinuit al defunctului duce Filippo Visconti. Nu era cazul să mai zăbovesc la Roma, întregul oraș era în doliu, tot poporul îl plângea pe defunctul duce.

-Și nu te-ai gândit să spui în gura mare, fără a te adresa cuiva anume, că și Ungariei i se va cânta prohodul, curând, dacă nimeni nu ne vine în ajutor să-l aruncăm pe Belzebut cu oștile lui cu tot, dincolo de strâmtori? Dar să trecem mai departe, ai avut uși deschise la palatul Dogilor, la Veneția?

-Da, Excelență. Dogele Francesco Foscari s-a arătat încântat să poată evoca faptele vitejești ale Excelenței tale. Dar n-a apucat să continue deoarece comitele Ștefan de Segno a cerut îngăduință să spună ceva de mare însemnătate.

-Eram la Aragon, Excelență, când a sosit aici vestea morții ducelui Visconti, zise comitele Ștefan de Segno. O mare febrilitate se iscase din partea regelui Alfons. Acesta avea, zice-se, cele mai îndreptățite drepturi de succesiune asupra Milanului, fiind legat pe linie maternă de cel defunct., care n-a lăsat urmași. Anturajul regelui trâmbița război împotriva Veneției, care atacase mișelește niște posesiuni ale Milanului, acum rămas fără conducător.

-Veneția a suferit pierderi grele în acest an, Excelență. Tocmai voiam să vă spun, reluă canonicul Laszocki, că dogele s-a plâns de aceste replici ale Milanului care ar fi trebuit să țină seama că Republica este implicată într-un război sfânt, alături de regentul Iancu de Hunedoara împotriva turcilor. O flotă venețiană a fost

distrusă pe fluviul Pad de apărătorul Milanului, condotierul Francesco Sforza. Venețienii au fost înfrânți și pe uscat. Aceste armate pierdute ar fi stat bine alături de Ungaria în bătălia cu turcii. Pe de altă parte, acum speranțele regelui Alfons cresc, însă pierde bătălii navale cu Veneția pe coastele Siciliei, la Messina și Siracuză. Deși regele Aragonului era încântat să ducă la bun sfârșit tratatul de alianță cu Ungaria, acum este nevoit să dea înapoi, nemaiavănd flotă cu care să atace portul Salonic și de a face, aici, o bază de atac naval pentru ocuparea strâmtorilor.

Această veste teribilă, adusă de comitele Ștefan de Segno și întărită de canonicul Laszocki îl puse pe gânduri pe Iancu. Planul lui pentru această campanie era pus în pericol. Iancu plănuise să arunce pe turci din Europa în două campanii succesive. În acest an, 1448, trebuia să ocupe Macedonia, acolo avea să facă joncțiunea cu trupele lui Skanderbeg. Macedonia eliberată de sub turci era foarte importantă deoarece ocrotea Albania și trupele lui Georgi Castriotă Skanderbeg. Care acum puteau porni la atac alături de oastea lui Iancu, spre Adrianopol, în cea de a doua parte a planului, adică în anul următor 1449. Totul depindea de modul cum Iancu putea să-și treacă oastea prin Serbia de miazăzi, dacă avea să fie tulburat de Gheorghe Lazarovici ori nu. Firea lui îi dicta să nu dea îndărăt, trebuia să ducă la bun sfârșit prima parte a planului său.

-Excelență, îngăduie să spun și eu ceva, zice banul Croației, Francisc de Taloczi. Niciodată o veste rea nu vine singură. Niciodată țările de al căror sprijin speram să avem parte n-au fost atât de încurcate în conflicte între ele. Veneția suferă pierderi în lupte inutile cu Milanul. La rândul ei, Veneția bate Aragonul care-și pierde flota și nu mai poate veni alături de noi. Și acum aflu, Excelență, că în Marea Adriatică, pe coasta dalmată, Veneția se războiește cu albanezii lui Skanderbeg. Acest război, iarăși inutil, nu ne încurcă tot pe noi?

-Nobile prieten, banule al Croației, trebuie să te întâlnești cât mai de grabă cu Skanderbeg și să-i spui că peste o zi sau două voi porni cu armatele mele către Macedonia. El trebuie să pună capăt războiului cu Veneția, ori să încheie un armistițiu, dar fără oastea lui nu pot ataca și cuceri Macedonia. Acel ținut este un scut pentru Albania în fața oștilor turcești, așa că Macedonia este de cea mai

mare hasnă³⁷ pentru el. De îndată ce ajunge această veste la urechile lui, să facă bine și să iasă din trecători, să atace trupele otomane aflătoare acolo că vom susține bătălia acolo, împreună.

Iancu dăduse poruncă de adunare a armatei în luna august. Locul de adunare era la Rubin, aproape de Dunăre, nu departe de Caransebeș. Tabăra lui Iancu la Rubin număra 11 – 12.000 de oameni. Acolo trebuia să sosească un detașament de 1000 de polonezi, cavalerie grea, trimis de regele Cazimir al IV-lea. Iancu primi confirmarea, în primele zile din septembrie, că oastea de 8.000 de călăreți din Țara Românească, sub conducerea lui Vladislau al II-lea se pregătea să treacă Dunărea pe aproape de Vidin, apoi să urce pe valea Timocului până făcea joncțiunea cu grosul armatei.

Deplasarea spre hotarul Macedoniei fusese poruncită de Iancu astfel: trupele formate din români vor face marșul împreună. La fel se vor aduna la un loc ungurii, la fel și polonii. Iancu venea din Ungaria cu banderile regale, formate din mercenari bine instruiți. Mai adunase din Transilvania vreo 2000 de români, țărani liberi și orașeni, pe care îi alăturase trupelor din cele două țări românești. Pe de-a întregul Iancu avea 4000 de umblători pe jos, pedestrași cum se numeau mai nou, care vor fi transportați cu cele 2000 de căruțe husite, pe care se afla armament de foc.

Dieta dominată de marea nobilime reușise să-i limiteze puternic puterile lui Iancu. Marea nobilime nu era obligată să participe la război, nici banderile prelaților. Din mica nobilime și cea mijlocie puteau veni voluntari, în cea mai mare parte familiari ai neamurilor lui Iancu. Dar și prieteni devotați Guvernatorului, cum au fost vicevoievodul Transilvaniei Emeric Pelsoczi Bebek și Ladislau, fratele lui, apoi banul Slavoniei Ioan Szekely, cumnat cu Iancu și Mihai Szekely celălalt cumnat, precum și Emeric Marczali, marele ușier al regatului. Alți nobili mărunți. În mijlocul acestui grup de nobili apropiați lui Iancu se afla și Saudji Bașa, ruda Sultanului, cel care fusese adus de corăbierii burgunzi de la Constantinopol, pe Dunăre, în campania din 1447.

Partida marilor nobili, magnații care stăpâneau mare parte din pământurile Ungariei de apus se bucurau că niciunul din regii apusului la care Iancu ceruse ajutor nu i-a dat nimic, nici oști și nici bani. De mirare a fost și răceala Papei, care mult a promis, dar nici

³⁷ Hasnă = importanță, folos (reg.)

un deget n-a mișcat. Cu toate acestea, Iancu nu s-a lăsat bătut. Ridica doar din umeri, iar apropiaților lui le spunea „Ce-au făcut vestiții cavaleri ai apusului în bătăliile cu turcii? Ha? La Nicopol, la Varna? În alte multe bătălii mai mărunte? Doar s-au umflat în pene, apoi au mușcat țărâna. Și ne-au încurcat pe noi, cei ce știam a ne lupta cu necredincioșii. Decât așa niște ajutoare, mai bine lipsă!”

Vorbele Guvernatorului îi îmbărbătau pe oștenii de rând. Ori de câte ori avea prilejul, Iancu se amesteca printre ei și îi lăuda. Pe mulți îi cunoștea după nume. Mai întreba despre soarta urmașilor unora dintre bravi care căzuseră în bătălii și dacă se întâmpla ca vreun fiu ori nepot al aceluia viteaz să răspundă că este aici, îndeplinind datoria familiei de a lupta pentru Patrie, atunci Iancu dădea porunci, pe loc, ca acea familie să fie răsplătită cu sate ori chiar cu moșii întregi. De asta poporul îl iubea!

La sfârșitul lunii august Iancu își adună suita, curtea sa de nobili susținători și porunci să se dea ordinul de întrunire a steagurilor la Kovin, în tabăra de la Dunăre. Această așezare se afla la șase ceasuri de plutire fără vânt și fără vâsle, de la cetatea Semendria pe fluviu în jos. Pe acolo se aflau locuri bune de trecut Dunărea cu oastea de pedestrași, cu căruțe și cu cavaleria ușoară.

-Domnii mei, noi vom trece Dunărea pe malul drept și vom porni spre miazăzi. Am trimis olăcari să-i spună lui Vladislav, voievodul Țării Românești, că poate să-și mute cavaleria pe malul drept, de la Vidin mai în sus pe Dunăre, pe acolo pe unde se intră pe valea Timocului, ținut locuit de armâni, dacii rămași acolo de pe vremea lui Traian împărat. Locul de întâlnire cu românii l-am însemnat la două zile de cetatea Niș, pe Dunăre mai în sus. Vladislav vine însoțit de frate-su, Dan, al treilea cu acest nume din neamul Basarabilor. Lor li se alătură încă pe pământul Țării Românești cei 3000 de călăreți trimiși de Petru Vodă, al Moldovei. Românii sunt, împreună, 11.000 în armata mea. Banderiile românilor din Țara Hațegului, din Mărginimea Sibiului și din Banatul Timișoarei fac împreună mai mult de 2000 oaste. Pot zice, nobili domni, că românii sunt 13.000 oaste, mai mult de jumătate din toți câți îl vom înfrunta pe Sultan.

-Alianța cu țările române ne prinde foarte bine, Excelență, zise Mihai Szekely, cumnatul. Eu i-am văzut în luptă. Sunt voinici, știu să se bată și nu dau înapoi la greu. Au obiceiul să se adune umăr lângă umăr, să formeze linii deschise ori pătrate, încercuiesc câte o căpetenie dintre dușmani pe care-l răzlețesc de oamenii lui și îl iau

prins, schilodind armata otomană și făcându-i pe osmanlâi să-și piardă vлага fără conducători.

-Așa este, Mihai, văd că îi cunoști. Poate că acolo, pe câmpul de luptă când vom sta față în față cu turcii, voi ține seama de cunoștințele tale și de prietenia cu românii. Acum oameni buni, vom mai zăbovi câteva zile aici, la Kovin până când voi avea știre despre oastea românilor. Până atunci îngăduiți-mi să mai trimit câteva scrisori celor care au făcut risipă de promisiuni, dar nu s-au învrednicit să trimită măcar câteva pungi cu galbeni care să ne fie de ajutor pentru hrană și arme.

Scrise carte Dogelui Veneției și regelui Alfons, pe care îl numea „Mărinimosul”, apreciindu-l ca fiind cel mai înțelept și înțelegător monarh din Europa, care vede cu claritate eforturile pe care el, Iancu, le face și se străduiește să dea ajutor. Îi scrie lui Alfons și trimite solie la Neapole, la curtea aceluia. Altă solie trimite la Veneția, scriindu-i dogelui despre planul său de a-i alunga pe turci definitiv, în doi ani unul după altul, din care bătălia ce o va da acum, în 1448 este cea mai importantă. Dacă planurile îi reușesc va chema în ajutor flota venețiană să ia în stăpânire portul Salonic, de unde va controla mult mai bine călătoriile neguțătorilor creștini în Marea Mediterana.

-Solie osebită Excelenței Sale, Guvernatorului Iancu de Hunedoara! Excelență, oastea lui Vladislav al II-lea Voievod al Țării Românești, condusă de prințul Dan al III-lea, fratele lui Vodă, a trecut Dunărea ieri și a pătruns pe valea Timocului. Vladislav Vodă și Prințul Dan sunt sănătoși, se roagă Proniei Cerești pentru sănătatea Excelenței Voastre și pentru izbânda campaniei.

-Bine! domnia sa Emeric Merczalli, Marele nostru Ușier, cu oamenii lui să se îngrijească de solul acesta. De asemenea, chemați-l de îndată pe Măria Sa Vicevoievodul Bebek al Transilvaniei. Trompetele să sune pregătirea oștirii pentru marș!

A doua zi în zori, 12 septembrie 1448, banderiile regale și oastea de 1000 de cavaleri poloni, trimiși de regele Cazimir al IV-lea, au trecut primii Dunărea prin locurile pe unde se varsă marele râu Morava în Dunăre. Oastea a pornit spre miazăzi, prima țință a fost locul de întâlnire cu cei 11.000 de români, mai la miazănoapte de Niș, cale de două, cel mult trei ceasuri.

Pe o ridicătură de deal care domina lunca Moravei stăteau doi călăreți la umbra unei sălcii pletoase. Crengile lungi și subțiri ale copacului, încă acoperite de frunze dese din care doar puține

începuseră să îngălbenească, îi acopereau pe cei doi călăreți astfel că nimeni care ar fi venit cu un barcăz pe Morava la deal, chiar de ar fi stat cocoțat în vârf de catarg nu i-ar fi zărit pe cei doi. Dar dincolo de acel deal, în mijloc de răriș se afla o tabără destul de mare. Oștenii stăteau ciopor, grupați câte 10 -20 și mâncau, în liniște, hrana de război: posmagi și carne uscată de oaie. De la malul Moravei până la marginea acelei tabere, o linie de oșteni scotea apă din râu, cu ciuturi de lemn și o dădeau mai departe, spre cei însetați. Dar nici această linie de sacagii nu putea fi văzută de pe apele Moravei.

În depărtare, cam la vreo trei leghe, de după un cot al râului apăru un barcăz, cu pânză. Nu era singurul, îndată mai apăru două corăbii, apoi altele până se zării flota de transport a ungarilor, de 20 de nave ușoare. Pe lângă flotă, pe malul Moravei înainta oastea lui Iancu. Oștenii veneau fără grijă, rândurile fuseseră sparte iar armele erau purtate în dorul lelii.

-Nu-mi vine să cred, Măria Ta frate, că aceea este oastea lui Iancu. Oare ce se întâmplă?

Cel ce se mirase în gura mare era prințul Dan, fratele mezin al voievodului Vladislav al II-lea, protejatul lui Iancu, cel care l-a ocrotit la curtea sa vreo zece ani cu gând de a-l folosi, la nevoie, pentru a-l pune pe scaunul domnesc la Târgoviște, să-i fie loial când o trebui. Amândoi văzuseră cum se antrenau, zi de zi, mercenarii plătiți cu bani buni, cel mai mult din vistieria Guvernatorului decât din cea a regelui.

-E cald, frate, sigur că iscoadele n-au dat peste oștirea turcă. De aceea s-a scăpat regula din mână. Dar sunt sigur că comandanții pot să pună oastea în formație de luptă foarte repede.

-Îngăduie, Măria Ta, să probăm un atac turcesc, de departe, să vedem ce se întâmplă acolo, în față! Voi țâșni călare în goana mare, iar după mine, la două azvârlituri de săgeată să călărească două zeci de flăcăi de-ai noștri, cercând să mă ajungă. Când eu voi scoate sabia și o voi repezi spre cer, urmăritorii să încetinească, apoi să facă la stânga, spre largul câmpiei. Vom vedea cum se va mișca vestita armată ungară!

-Tu ce vei face, frate? Urmăritorii scapă fără ca ungurii să-i poată urmări, dar tu, fratele meu, cum te vei prezenta lui Iancu? Ce îi vei spune?

-Măria ta, frate, adevărul este cea mai bună minciună. Îi voi spune ce ne-au zis nouă armânii de pe dealurile din stânga văii Timocului.

Că ar umbla vorbă că Sultanul Murad își adună oastea sub flamura cea mare a Profetului, la Sofia cetate. Care nu-i tocmai așa departe de aici și nici de Niș cetate. Apoi îi voi spune Guvernatorului cum am văzut noi oștirea Ungariei venind în marș și cât de repede au adunat căpeteniile liniile de luptă. Crezi că pentru asta mă va tăia?

-Nu te va tăia, frate, că voi galopa în urma ta și te voi scoate din năpastă, de va fi să se mânia Iancu.

Linia dezlănțată a pedestrilor era la două leghe, poate ceva mai mult, când dinspre luncă țâșni un călăreț, român după straie. Galopa ridicat pe jumătate în scări și aplecat pe coama bidiviului șarg arunca din când în când priviri în urma lui. La mai puțin de jumătate de leghe se iviră de sub copaci vreo douăzeci de călăreți, goi de la brâu în sus, cu pletele legate în cozi șfichiind caii mărunți să-l ajungă pe cel urmărit. Dan goni încă o leghe fără să privească înainte. Urmăritorii lui veneau cu spor, apropiindu-se din ce în ce. Când se afla la o leghe depărtare de linia ungurilor, Dan privi înainte și făcu ceea ce ar face orice fugar când se vede aproape de liman. Se îndreptă în șa, scoase sabia de la brâu și o ridică spre cer, urlând cât putea de tare: „Ajutor! Turcii!” Dădu pinteni calului, grăbind să ajungă printre creștinii ce se apropiau alergând, de el. Într-adevăr, la ivirea lui Dan dinspre luncă linia de oșteni unguri se opri, surprinsă. Dar când apărură urmăritorii mongoli – căci așa arătau aceia, goi și cu părul legat în cozi – dezordinea dispăru pe dată. Când Dan ridică din nou privirea, în fața lui văzu o linie de arcași, cu săgețile gata să-și ia zborul. Ținta era încă departe, dar armata primise atenționarea de alarmă. Trompetele sunau, tobele începuseră să bată și din stânga și dreapta coloanei apărură călăreții. Cavaleria ușoară dădea să iasă în față, gata să pornească în iureș. Atunci urmăritorii se opriră, fluierând ascuțit, mongolii întoarseră caii și dispărură cât ai clipi în luncă. Acum armia maghiară se opri. Dan mai avu de gonit de o lungime de săgeată, așa că începu să tragă de frâu, să încetinească alergarea bidiviului. În fața liniei cavaleriei maghiare stăteau trei călăreți de rang înalt. Încadrat de doi căpitani cu mundire roșii descheiate, prinse cu o singură agrafă de metal la gât, Dan îl recunoscu pe Mihai Szekelyi, cumnatul lui Iancu. Acesta conducea avangarda oștirii.

Dan se opri, descălecă și ținându-și calul de dârlogi se apropie de cei ce îl așteptau. Se opri, puse un genunchi în pământ și zise, cu o limbă maghiară destul de bună:

-Slavă lui Dumnezeu, dacă n-ați fi fost domniile voastre n-aș mai fi rezistat prea mult și calul ar fi crăpat sub mine. Nobile domn Mihai Szekelyi, sunt prințul Dan al Țării Românești. Am pornit de unul singur, nădăjduind să vă întâlnesc. Nu știu de unde au apărut nohaili, dar era cât pe ce să ...

-Destul, prințe! Unde este oastea voastră? Unde sunt iscoadele voastre? Cum de te-ai depărtat de fratele domniei tale? Dar ce vād?! Acela care gonește nu-i Măria Sa Vladislav, voievodul Țării Românești?

Vodă se apropia la pas. Garda lui de 50 de cavaleri venea la cinci, șase pași în urmă. Iar în spatele acestora călăreții români veneau în formații de o sută, câte zece pe rând.

Vladislav se apropie, Mihai Szekelyi își împinse calul în întâmpinare și, făcând o închinare ostășească scurtă se prezentă voievodului.

-Bine ați sosit, Măria Ta! Mă bucur și toată oștirea noastră se bucură să vă vedem alături de noi, la locul stabilit și la timpul cel mai potrivit!

-Bine v-am găsit, nobile domn! Sunteți avangarda? Excelența Sa este departe în urmă?

-Nu, Măria Ta. Era cale de un sfert de ceas în urmă, dar cum goarneau au sunat alarma cred că trebuie să se arate de îndată. Într-adevăr, tocmai atunci Iancu opri calul stărnind un mic nor de praf. Veni la pas spre cele două căpetenii care își alăturaseră caii, întâmpinându-l.

-Măria Ta Vladislav! Vederea Măriei Tale îmi umple inima de bucurie. Dar ce s-a întâmplat? De ce ați sunat alarma?

Vladislav privi spre fratele său care rămăsese de o parte, încă ținându-și calul de căpăstru. Îi făcu semn ușor, aproape neobservat, să stea locului. Împinse calul cu genunchii, apropiindu-se o jumătate de cal de Iancu.

-Îngăduie, Excelență, să vă vorbesc între patru ochi? Veți avea cea mai cinstită explicație!

Iancu încă nu-și revenise din uimire. Deci, sună alarma, oștirea se oprește, se aude zarvă în avangardă, iar acum își vede aliații în fața oștirii lui, iar voievodul valah vrea să-i dea explicații între patru ochi. Iancu îngădui și porni spre malul Moravei, cât să nu poată fi auzit nici de oamenii lui și nici de români. Însă mâna dreaptă sta pe mânerul sabiei de luptă pe care o trăsese de o palmă din teacă.

-Excelență, a fost o probă de vigilență. V-am văzut venind în urmă cu o jumătate de ceas. Eu și fratele meu stăteam pe un gorgan, sub o salcie pletoasă. Cred că din cauza căldurii primele linii de oșteni veneau abia târându-se, cu mundirele deschiate, fără acoperămintele pe cap, unii își târau săbiile ca pe niște bețe în praf. Era o imagine cum n-am văzut niciodată la oastea maghiară. Fratele meu, tulburat peste măsură, mi-a propus un exercițiu de vigilență. Am înscenat o urmărire, aparent a unui creștin scăpat de sub ochii unor nohai. Voiam să vedem cum va răspunde avangarda la un asemenea atac. Am îngăduit fratelui meu să facă acest joc riscant, însă rezultatul merită ceea ce am primit ca răspuns. Felicitări, Excelență, felicitări cumnatului vostru. Linia defensivă s-a organizat fără greș, iar linia de atac a cavaleriei ușoare a ieșit în față foarte repede. Totuși, Excelență, mă întreb de ce nu am întâlnit nici o iscoadă? Ori nu i-am văzut noi?!

-Mi-ați făcut mult bine cu acest exercițiu pe care eu îl consider mai mult un examen de luptă decât o joacă copilărească. Mă bucur că oamenii mei au reacționat așa cum trebuie. Vă mirați de lipsa iscoadelor! Avem iscoade și ne mai ajută și sărbii Despotului Gheorghe Brancovici. Aceștia ne-au informat că Murad Sultan se află la Fillipopoli³⁸ ori la Adrianopol, adunându-și oastea. Noi vom face un sfat de război la ceasul amiezii, când vom îngădui armatelor noastre să se refugieze la umbră de arșița soarelui.

-Îngăduiți, Excelență, să vă rog să trimiteți iscoade înainte și de jur împrejur la o jumătate de zi. Oamenii noștri din munții Timocului ne-au adus știrea, dimineață când am pornit la drum, că Murad Sultan adună oastea cea mare la Sofia. Că a scos steagul cel mare al Profetului și a declarat Jihadul, războiul sfânt. Oare care ar fi adevărul?

Adevărul? Iancu tresări la auzul acestui cuvânt. Mai mult, parcă s-ar fi trezit dintr-o amorțeală a minții, nu a trupului și capului. Crezuse în cuvântul despotului Gheorghe Brancovici. Acela se legase să stea deoparte, să nu fie nici cu tine dar nici sluga Sultanului. Se legase să-ți lase drumul slobod, pustiu, să ști care îți este calea după pustietatea locurilor. Acesta era semnul, sate goale, lanuri arse, fântâni astupate. Abia acum pricepi, când te cutremuri la întrebarea voievodului valah, că legământul drumului însemnat nu te ducea

³⁸ Fillipopoli – acum Plovdiv, al doilea oraș ca mărime din Bulgaria

către locul unde să-ți întâlnești dușmanul, era legământul vânzării, al trădării viclene. Pe drumul însemnat de Gheorghe Brancovici te vârâi, senin, de bună credință, drept în gura fiarei. Acum te simți vinovat de credulitatea ta. În mintea ta acum pricepi că despotul a făcut cu tine o negustorie, nu o înțelegere între doi creștini, nu între două țări creștine. Fulgerat de aceste gânduri, Iancu se întoarce către voievodul valahilor:

-Adevărul, Măria Ta, nu este despre care iscoade încearcă să ne înșele și care spun drept. Adevărul este în spatele negustoriei pe care am făcut-o cu despotul Brancovici. Eu i-am cerut să vină alături de mine, de noi cei care mergem împreună la această luptă. I-am cerut alăturarea deoarece bătălia se va da pe pământ sârbesc, drumul oștirii va fi pe pământ sârbesc, tot pe acest drum va trebui să aducem hrana oștirii, armele și toate celelalte. El m-a contrat. A zis din capul locului că nu crede că voi avea câștig în acest război. Dacă ni se alătură se va pune rău cu ruda sa, Sultanul și țara sa va avea de suferit. Atunci eu i-am zis că îi voi lua toate moșiile pe care le are în Ungaria – și are destule. Abia acum s-a învoit să stea deoparte, ba chiar să-mi deseneze linia după care să merg spre câmpul de luptă. Dar să nu-i știrbesc în nici un fel averea, moșiile sale din Ungaria. Așa ne-am înțeles, așa că eu merg după linia pe care mi-a desenat-o în colbul drumului.

Voievodul privi în lături. Ce putea să zică? Nu-l cunoștea pe Iancu atât de bine încât să-și îngăduie să-i spună de la obraz că se amăgește singur în privința cinstei despotului. El, Vladislav al Țării Românești credea că Murad Sultan se află la Sofia, pe pământ bulgăresc și este gata să pornească cu două oști împotriva lui Iancu: una, aceea pe care o adună la Sofia și alta cu care vine peste strâmtori, din Anadolia, condus de Skuras Pașa, noul beglerbeg al Anadoliei, un albanez renegat, aprig dreptcredincios în Alah și proorocul lui, Mahomed. Acum oștirea Ungariei reunită cu trupele sale și cu călăreții moldoveni se îndrepta către cetatea Niș, care era a Ungariei, avea acolo garnizoană maghiară. Poate că aceștia să fi aflat mai multe despre Sultan și oștirea acestuia.

Iancu trimise niște iscoade înainte, pe drumul către Niș. La apusul soarelui aceștia s-au întors spunând că nu sunt semne de picior de turc până la Niș. Că au ajuns aproape de cetate cât să vadă steagurile ungurești pe ziduri, au cunoscut oștenii maghiari făcând strajă la porți și la ziduri. Drumul este slobod până acolo.

Oastea s-a odihnit în noaptea aceea sub zidurile cetății Niș. Trompeții au sunat deșteptarea când zărilor începuseră să se albească spre răsărit. Când coroana soarelui s-a arătat ca o linie de foc peste dealurile din jurul cetății oastea se pusea în mișcare. Căpetenia cetății l-a îndemnat pe Guvernator să urmeze drumul către Prokuplje, un orașel mai răsărit aflat la o jumătate de zi de mers către apus. Drumul urma malul drept al râului Toplița, care la această vreme avea apele scăzute din cauza secetei. Valea Topliței îngăduia armatei să înainteze ușor, nu existau opreliști greu de trecut, nici măcar văi înguste. Iancu a ordonat avangărzii să ocolească orașelul, oamenii să mărșăluiască în ordine, nimeni să nu se dedea la jafuri ori tâlhării. Marșul a continuat dincolo de Prokuplje, urmând cursul râului Toplița care avea să-i scoată dintre cele câteva dealuri care formau munții Kopaonic. Aveau de ocolit câteva râpi unde s-au nevoit cu căruțele grele, husite. Dincolo de această opreliște au ajuns la o pajiște frumoasă, lină, puțin înclinată spre răsărit. Peste această pajiște, lungă de umblat o zi pe ea, sub poalele apusene ale ultimelor ridicături ale munților Kopaonic vor ajunge într-un ținut de dealuri scunde, ca o tîpsie de zeci de kilometri largă, cunoscută sub numele Câmpia Mierlei, loc unde s-a dat o mare bătălie între oastea sârbă și cea turcească în anul 1389.

Iancu a poruncit oprirea pentru noapte. Locul ales era la poalele pajiștei de pe latura muntelui Kopaonic, la marginea unui orașel ce se chema Kursumlija. Orașelul era pustiu, oamenii își părăsiseră gospodăriile cu puțin timp în urmă. Cercetașii avangărzii găsiseră spuza caldă în vetre. Lipsa oamenilor de-a lungul acestui drum, de la Prokuplje până la Kursumlija ar fi trebuit să dea de gândit lui Iancu și comandanților lui încercați în bătălii. Pustietățile nu i-au speriat și nici nu i-au îngrijorat, toată armata a trudit să treacă căruțele grele, de luptă peste locul răpos. Proviziile de hrană și de muniții, tunurile de câmp și cele câteva tunuri mai mari au fost purtate pe brațe și pe umeri, nimeni nu s-a gândit că turcii ar putea declanșa un atac, în acel loc dificil.

-Doamne, parcă Dumnezeu mi-ar fi luat mințile, zise Iancu în cortul său, unde chemase căpeteniile la o cină frugală. Toți erau obosiți, traversarea muntelui fusese anevoioasă. Nu m-am gândit de loc să asigur flancul oștirii către pantele muntelui. Când noi ne luptam cu râpile și căruțele grele, turcii ar fi putut porni un atac

nimicitor asupra noastră deoarece nu organizasem o apărare pe acest flanc. Am avut mare noroc!

N-au stat prea mult la taclale, căpeteniile s-au tras la odihnă, laolaltă cu trupa. Din porunca lui Iancu nimeni nu a aprins un foc, astfel că tabăra nu și-a trădat prezența nici cu lumina focurilor și nici cu zgomotul oamenilor stând la povești târziu în noapte.

Noaptea a fost scurtă, deși abia trecuseră două săptămâni de la echinocțiu. Soarele, care se ridicase mai demult la linia orizontului își arunca săgețile de lumină spre apus, poleind marginea munților care străluceau, din ce în ce mai stins, fiind cuceriti de asaltul ceții ce se ridica din văi. Când tabăra fu strânsă și gata de drum ceața ajunsese să îi învăluie, atât de des încât Iancu porunci să nu pornească nimeni și nici zgomote să nu facă. După un ceas se stârni vântul, o briză ușoară care făcu să se zărească ziua, luminoasă, printre fuioarele de ceață ce se subțiau din ce în ce. Coloana porni și zgomotul ce se stârni ridică stoluri de păsăret mărunț din pădurile ce îmbrăcau coastele munților. După un ceas de mers Iancu întrebă dacă s-a întors din cercetare vreo iscodă. Da, unul singur s-a întors și n-a avut nimic de raportat, căci întregul ținut era pustiu.

-Excelență, nu vi se pare suspectă absența oamenilor peste tot, pe unde am trecut? Pe mine mă neliniștește muțenia firii, zise Ioan Vitez episcopul, mânându-și calul aproape de al stăpânului.

-După cum a fost înțelegerea cu despotul Brancovici pe mine nu mă miră și nici nu mă neliniștește. Înseamnă că suntem pe drumul bun, curățat înaintea noastră de sârbi. Curând vom trece de această pajiște neasemuit de frumoasă și vom da la lărgime, în vestita Câmpie a Mierlei, unde s-au înfruntat sârbii cu oastea Sultanului Murad I-ul, în anul 1389. Vom auzi de departe apele râului Toplița involburându-se cu ale Koșaniței, care vine din dreapta și saltă peste niște praguri. Acolo vom alege loc de tabără. Vom face popas două zile și vom trimite iscoade în toate părțile deoarece de acolo drumul nostru va merge spre miazăzi, prin câmpie, până la hotarul cu Macedonia pe care o voi curăța de necredincioși. Ne așteaptă cetele locuitorilor care sunt pregătiți să-și ia țara înapoi, liberă. În Macedonia trebuie să facem joncțiunea cu armata lui Skanderbeg, 15.000 de oameni. Împreună vom bate spre Adrianopol și îi vom pune pe turci pe un uriaș fâraș, de pe care îi vom arunca înapoi, în Anadolia lor.

-Acesta-i planul, Mărite? întrebă voievodul Vladislav, apropiindu-se de cei doi.

-Da, acesta-i ce am căzut la înțelegere să facem cu Skanderbeg. Dar anul acesta vom ierna în Macedonia și ne vom întări, vor veni ajutoare din tot Balcaniul, dar și din apus așa cum a promis Papa că v-a propovădui cruciada. Cu întăririle ce vor sosi până la miezul verii vom fi destul de puternici să gătim acest război de care ne-am săturat cu toții, nu numai noi, cei ce ne apărăm de atâta timp ci întreaga Europă. Trebuie să încheiem acest război cu turcii, pentru totdeauna. Să-i alungăm de pe pământurile noastre, ale Europei, să păzim apoi strâmțorile ca niciodată să nu mai aibă spor la jaf în creștinătate.

La două ceasuri după miezul zilei soarele devenise arzător, greu de suportat de oștenii echipați de război. Iancu se sfătui cu căpeteniile și hotărâră să facă popas, trăgându-se sub poala pădurii. Din adâncul acesteia soldații aduseră crengi și tufe de măceși, crengile acestor arbuști fiind încărcate cu fructe roșii dar și cu țepi nemiloși. Ridică o palisadă spre mijlocul pajiștii, în spatele căreia după ce mâncară din tolbe se puseră la odihnă. Iancu porunci căpeteniilor să lase oamenii să doarmă un ceas, poate un ceas și jumătate, dar drumul trebuie continuat în pas vioi pentru că avem destul de mers până la popasul de noapte.

*
* *
*

La o zi depărtare, în urmă, oastea lui Murad al II-lea se oprise și ea la odihnă, căutând răcoarea pădurii. Căpeteniile puseră pază de jur împrejur, deși nu aveau a se teme de vreo năvală de creștini. Ei, otomanii, se aflau în spatele oștirii lui Iancu și veneau agale, fără grabă. Îi vor crea mare surpriză lui Iancu peste o zi sau două, când vor ieși de sub marginea muntelui Kopaonik. Acolo Sultanul va porunci ca oastea să se desfășoare în linie, meterhaneaua de război să cânte atacul dar nimeni să nu facă un pas spre câmpie, doar să-i atragă atenția lui Iancu că ei, dreptcredincioșii lui Allah sunt gata să-i trimită la moarte. Planul lui Gheorghe Brancovici a fost bun, Iancu ca un prost ce este s-a lăsat păcălit bătând palma cu despotul ca între doi negustori, la târg, nu ca doi conducători de țară. Acum Sultanul stă întins pe perne și doi eunuci îi fac vânt, mișcând domol evantaie mari, din pene de struț și păun.

E bucuros Murad, are acum 44 de ani, dar se simte bătrân. A avut o viață frumoasă, doar prostul de Mehmed, moștenitorul, l-a necăjit tare, dezamăgindu-l. În urmă cu patru ani, obosit după lupta grea cu ungurii regelui Vladislav Jagello, pe care l-a bătut la Varna, a hotărât

că trebuie să urmeze îndemnul Îngerului care i s-a arătat în vis, câteva nopți la rând, spunându-i să se tragă la rugăciuni, să lase grijile Imperiului pe umerii fiului Mehmed. Dar ticălosul n-a ținut seama de porunca tatălui, să învețe să conducă moștenirea avându-l ca dascăl pe Halil Pașa, marele vizir. L-a lăsat pe acela cu grijile statului, iar el s-a dedat plăcerilor. Doi ani l-au răbdat ienicerii, apoi văzând că puiul de sultan nu are nici un gând de pornit un război, s-au răscurat cerându-i lui, bătrânului Murad să lase rugăciunile și să-și ia tronul înapoi, înainte ca Imperiul să se risipească. Iaca, de doi ani este iar stăpân, conduce Imperiul de acolo, de la Poarta Fericirii. Acum a venit la război, Iancu iar a ridicat capul, a dat sfoară prin toată Europa că acesta va fi ultimul război, îl va învinge pe Murad și va arunca turcimea peste strâmtori, în Anadolu.

Îi priește odihna. Iată, a ațipit dar s-a trezit, din gura deschisă i-a curs salivă în barbă, iar sforăitul care i-a scăpat din gâtleejul uscat l-a făcut să tușească îndelung. Bău pe îndelete un poc al de sirop de trandafir, apoi ceru să i se pună la spate perne noi, în locul celor pe care le spurcase cu nădușeală.

Somnul i-a trecut. Un gând îl bântuie de câteva zile și tare ar vrea să-l îplinească. Ar vrea să stea de vorbă cu acest Iancu, Ianoș Corvin, regent al Ungariei. De mult l-a măsurat, i-a citit firea aprigă și a ajuns să se convingă că unul ca el se naște greu, rar apare în mijlocul creștinătății. Ar vrea să-i pună multe întrebări, dar cel mai mult ar vrea să afle de ce îi urăște atât de tare pe turci. Știe, a aflat de la iscoade și de la negustori că Iancu este un om simplu, părinții lui au fost țărani cu puțină avere și fără carte. Dar au fost buni oșteni, s-au bătut fain în oastea regelui Sigismund, meritând moșiile pe care le-au primit răsplată. Și-au arătat recunoștința pentru înnobilare luptând mai abitir. Iar el, Iancu, a învățat arta războiului de la condotieri italieni și a studiat felul de a lupta al husiților, pe care nimeni până acum nu a reușit să-i învingă.

-Spune, Iancule – ar vrea să-l întrebe stând față în față – de ce mă urăști așa de tare? Ești îndreptățit la această ură împotriva mea că eu am dat toate poruncile achingiilor, azapilor și ienicerilor să treacă Dunărea oricând și să lase în urmă scrum și morți, să adune robi și să-i aducă în Imperiu, să ne slugărească nouă. Dar cu poporul meu ce ai? De ce ne urăști pe noi, dreptcredincioșii? Poți să spui în cuvinte care este temeiul acestei uri? Că am aflat că nu ești un om citit, că nu ți-a plăcut cartea de mic copil. Mereu ai zis că în

veacul în care trăiești doar sabia este singurul condei pe care adevărații bărbați trebuie să-l mânuiască cu mare pricepere.

-Sultanule - își zise Murad în gând, poate că Iancu ar vorbi și ar fi drept în cuvintele sale – de ce nu te-aș dușmăni de moarte? Am eu temeii să te rabd pe pământ? După cât rău ați făcut voi, peste tot, nu numai creștinilor ci și celor de un neam cu voi, meritați să ardeți în focul gheenei, în veac. Nu vă săturați de bogății. Ai haznalele pline cu aur și nestemate, hambarele sunt pline cu bucate pe care ți le trimit oropsiții din pașalâcuri. De la marginile împărăției tale până la Porțile Fericirii, cum ai poruncit să fie numite pragurile seraiului tău, fiecare turc este un vameș nerușinat. Nimeni nu poate face un pas fără să plătească, bacșișuri peste bacșișuri, peșcheș peste peșcheș. Imperiul tău, Sultanule, este clădit pe tot ce este mai rău și ticălos în neamul omenesc. Ura noastră nu o poate stinge decât sângele vostru, pe care îl vom vărsa, râuri, în războiul pe care îl voi porni mâine.

-Ești singurul general creștin care ne cauți pricină mai tot timpul. Ne ataci cu oștile tale numai pe pământurile noastre, nu am apucat niciodată să năvălim în pământ unguresc, să ducem acolo bătălia noastră. De ce faci așa? Nu gândești că faci rău ghiaurilor bulgari și sârbi, pe pământurile cărora arzi și jefuiești, lăsându-i muritori de foame. Crezi că acești amărâți de ghiauri din raialele noastre te așteaptă ca pe un mare erou, care vii să le dai slobozenia? Amarnic te înșeli, aceștia te urăsc mai abitir decât pe ticăloșii noștri de achingii prădalnici.

-Nu ne cunoști, Sultanule, pe noi, creștinii. Bulgarii care au trecut Dunărea căutând adăpost în Țara Românească și în Banat s-au jurat că de vor fi trimiși înapoi mai bine se taie unul pe altul, dar cât sunt vii nu se întorc sub robia voastră. Port războaiele mele pe pământurile voastre nu doar ca să vă fac rău ci mai mult ca să-mi apăr neamul. Războaiele mele nu aduc pagubă pământurilor noastre, care sunt sfinte, ci doar mațelor voastre. Neamul meu, de valahi, este aici, pe aceste pământuri din veac. Ei nu-și vor părăsi pământul nici morți, se vor îngropa în țințirime alături de moșii și strămoșii noștri. Așa s-au învățat să-și iubească moșiile și unгурii, care au descălecat din pustietățile voastre asiatice doar de câteva sute de ani. Noi suntem legați de pământ, voi sunteți niște spulberă-vânt, mereu v-ați mutat de pe o pășune pe alta. Trăiți în corturi, nu știți să vă faceți case din piatră, ca noi. Lupt împotriva voastră ca să

vă pun pe aripi de vânturi și să vă trimit în pustiile Asiei, acolo vă este locul. Nu aveți că căuta peste noi!

-Mă faci să râd, ghiaurule! Oastea mea este de trei ori mai numeroasă decât a ta. Stau de multe zile în spatele tău, dacă aș fi vrut într-o noapte de marș achingii, ienicerii și spahiii mei ți-ar fi nimicit tabăra. Nici un om n-ar fi scăpat viu. Dar te-am lăsat să mergi înainte. Sluga mea preaplecătă, tatăl nevestei mele Mara, mi-a spus că ai de gând să te întâlnești cu scopitul de Skanderbeg aici, în Câmpia Mierlei, de unde împreună veți face curat în Macedonia, iar la anul, cu cruciații Europei, vei porni să ne arunci în Mediterana, ne vei trimite înapoi în Asia și nu vei îngădui nici unui picior de necredincios să se mai întoarcă pe aceste pământuri. Gânduri deșarte, ghiaurule! Planuri găunoase, bune pe hârtie. Vei vedea mâine cum se scriu adevăratele planuri de bătălii. Te-ai dat legat în mâinile lui Brancovici, încântându-l cu iertarea tuturor păcatelor dacă nu se va amesteca împotriva ta în acest război. L-ai crezut că va jura să fie neutru punând condiție iertarea Papei, care să-i fie adusă scrisă și pecetluită. Nu l-ai cunoscut pe Brancovici? Ar fi trebuit să stai cu ochii beliți, cu urechile pâlnie și cu mintea trează, să fi pus la îndoială jurămintele despotului. Află, prostule, că nici o iotă din ce s-a juruit să facă nu avea de gând să îplinească. Iar cea mai mare palmă o vei primi mâine, de la acest ticălos. El a închis ieșirile din trecători, Skanderbeg nu poate să-ți vină în ajutor! Și după ce voi da leșul tău câinilor, voi veni cu turcii mei și mă voi așeza în pământurile voastre. Dacă vă iubiți așa de mult țărâna în care trăiți, voi porunci să nu vă lase nici un turc să munciți pământul cu ajutorul animalelor. Veți ara și scurma pământul vostru iubit cu mâinile goale, să faceți dragoste cu pământul vostru până vă săturați.

-Dacă zici că stai în spatele meu cale de o zi în urmă, de ce ți-ai mai obosit oastea atâta amar de drum? Așa gândea Sultanul că ar fi continuat dialogul cu Iancu. Când oamenii mei au lăsat armele deoparte și au ridicat pe brațe tunurile, căruțele husite și merindea trecându-le peste râpi, de ce nu ai atacat atunci? Cu câteva mii de oșteni ne puteai face una cu pământul! Ce gânduri ai, nemernicule? Vrei o bătălie mare, în câmp deschis, care să rămână neștersă în istorie?

-Ești un prost, ghiaurule, un mare prost căruia nu i-a plăcut cartea niciodată. Cartea ți-ar fi deschis mințile, ai fi putut vedea nu

doar la sute și mii de leghe înainte ci și cu zile multe, legând trecutul de ziua de azi și văzând ce va aduce ziua de mâine. De ai fi călcat pragul școlii măcar atât cât o fac puii de turci pe tot cuprinsul Imperiului, ai fi aflat că în urmă cu aproape 60 de ani pe aceste locuri, la Câmpia Mierlei, țarul Lazăr al Serbiei s-a bătut cu străbunul meu, Murad I-ul. Noi am fi câștigat nimicindu-i pe sârbi, dacă un nemernic, Miloș Obilici, nu l-ar fi ucis mișelește pe Sultanul învingător. Ai să vezi, ghiaurule, în mijlocul câmpiei, a Câmpiei Mierlei, o piramidă înaltă, din pietre negre, sub care zac oasele străbunului meu. Pentru această piramidă te-am mânat până aici, necredinciosule. Cu sângele tău și al ghiaurilor tăi voi spăla piatra funerară a Sultanului Murad I, făcându-l să strălucească în veac. Priceput-ai, Iancule, ce te așteaptă mâine, pe Câmpia Mierlei? Atâta jale va fi în toată creștinătatea după moartea ta, încât nici o pasăre nu va mai cânta în acest ținut, Kossovo!

Sultanul își întrerupe visarea. Fața lui strălucea de multă plăcere. Gândul care îl adusese pe dușmanul a cărui înfrângere și moarte o plănuise de când iscoadele i-au adus veste despre pregătirile de război ale ungarilor, acel gând și schimbul de cuvinte rostite i-au adus o imensă mulțumire. Acum era sigur de victorie. Văzuse cu ochii minții caii galopând, săbiile ciocnindu-se, tunurile bubuind și se îmbătase de mirosul sângelui curgând.

Fiul său, Mehmed, ridică poala cortului și îl scoase din visare.

-Îngăduie Luminăția Ta să dau poruncă oștirii să pornească la drum? De aici înainte va trebui să umblăm cu grăbire dacă vrem să-i cădem în spate ghiaurului așa cum am plănuit.

-Pornește oștirea, pe mine însă nu trebuie să mă zorești. De acum până când liniile de bătaie vor sta față în față tu singur vei conduce urdia osmană. Măcar acum să-mi dai dovadă că ești vrednic să-mi fi urmaș!

În acel an, 1448, Mehmed avea 16 ani. Începuse să dea semne de maturizare.

Capitolul 16

Înfrânt de nepăsarea Apusului

Zorii zilei de 17 octombrie s-au arătat promițători pentru o altă zi caldă, senină. Tabăra armatei lui Iancu încă nu se trezise, dar slugile de la cai își începuseră munca. Hergheliile fiind mari, caii trebuiau duși în pâlcuri mici la adăpat, la apele Sitniței, râul în valea căruia își găsisse loc de popas armata maghiară. Iancu socotea că Skanderbeg, cu cei 15.000 de oameni ai lui, aveau să ajungă în câmpie în cursul acestei zile. El se trezise devreme și ieșise în fața cortului, scrutând cerul spre miazăzi și răsărit, spre Priștina, de unde ar fi trebuit să apară albanezii. Dar cerul era curat, nici un semn nu se deslușea că acea oștire s-ar afla prin preajmă. Cortul lui fusese ridicat pe un mic platou, natural, pe coasta ce urca spre platoul larg al Plementinei. Tocmai se gândea să urce, singur, pe acel podiș când de cortul lui se apropiară prietenii lui, cei mai de seamă căpitani din oștirea sa. Cumnații Ioan și Mihai porniseră primii. Au trecut pe la cortul banului croat și l-au găsit pe Franco de Talovaț. Aproape de cortul căpeteniei i-a ajuns din urmă nobilul Ștefan Banfi. El primise poruncă aseară să trimită iscoade spre marginea de apus a câmpiei, spre trecătorile din lanțul munților Prokletije, pe unde era așteptată oastea albaneză.

-Nobile Banfi, s-au întors iscoadele tale? I-au întâlnit pe albanezi? Întrebă Iancu după ce îi salută pe toți.

-S-au întors, Excelență, dar au venit cu vești rele, cât se poate de rele. Nu au dat de albanezi, în schimb au scăpat ca prin urechile acului de un zid proaspăt ridicat de oștire sârbă. Au prins un serv care ieșise cu niște cai la păscut pe o vale din apropiere și acesta le-a spus, mai mult cu semne decât din gură, că nimeni nu-i cunoștea limba în care se bălbăia, că acolo sunt sârbii lui Brancovici, care trebuie să-l țină în loc pe Skanderbeg.

Iancu se făcu vânat la față. Tot timpul de când plecaseră de la Niș îl bântuise îndoiala în legătură cu jurămintele despotului, iar acum are confirmarea că acela, ticălos cum îl știa de ani de zile, l-a atras în capcana Sultanului. Și-a jurat în barbă că dacă scapă cu zile din această bătălie îl va prinde pe nemernic și îl va omorî, jupuindu-l de viu mai întâi.

-O să ducem bătălia cu Murad Sultan singuri?! Nemernicul despot! Dar nu, el nu-i de vină, doar eu, eu singur sunt vinovat că m-am încrezut în jurămintele lui. Avem vreo știre despre oastea lui Murad?

-Eu i-am cerut prințului Dan să trimită el câțiva oșteni de-ai lui, dintre cei ce sunt păzitori de plai și cunosc munții. Dar încă nu s-au întors. E drept, nu m-am gândit că i-am trimis degeaba, doar nu poate să apară oastea lui Murad Sultan din urma noastră!

Tocmai atunci dinspre munții despre care fusese vorba se auzi sunet de trompete. Era glasul ascuțit al meterhanelei otomane. De sub poala pădurii apărură un zid de călăreți, purtând flamuri verzi, cu semiluna și altele, cu însemnele beglerbegului de Anadol.

-Cerule! exclamă căpeteniile. Nemernicii, tot timpul i-am avut la spatele nostru și nu i-am simțit. De ce ne-am încrezut, Excelență, în drumul trasat de Brancovici? Ne-a adus în gura balaurului. De aici nu avem scăpare.

Iancu, încă vână la față și încrâncenat după vestea pe care o primise despre opreliștile din trecători, din fața lui Skanderbeg, acum apariția avangărzii otomane a lucrat asupra lui altfel decât asupra unui om normal, simplu. Dintr-o dată își recăpătă sângele rece și căpetenia vestită se trezi în fața unei probleme, căreia trebuia să-i dea de capăt.

-Liniștiți-vă, nobili domni. Încă nu am fost înfrânți. Încă nu am tras o salvă de bombe și nici n-am aruncat un nor de săgeți. Avem în față avangarda, nu știm cât de mare este oastea care vine din urmă. Acum, când încă nu s-au revărsat în câmpie și se află la loc îngust este momentul să-i oprim în loc. Cavaleria ușoară comandată de Benedict Losonczi să atace de îndată, iar din urma lor să pornească cuirasații nobililor. Trebuie să câștigăm un răgaz ca să ne întărim tunurile aici, pe platoul Plementina. Iar oastea să se desfășoare pe malul drept al Sitniței, așa cum am vorbit aseară.

Glasul ridicat și tonul de poruncă al lui Iancu, atât de bine cunoscut căpeteniilor care îl urmaseră în toate bătăliile a fost ca un duș rece peste ei. O zgâlțâitură nu i-ar fi trezit la realitate mai tare și mai repede decât acest glas de stăpân sigur pe sine, care cere ascultare fără crâcnire. Primul călăreț din corpul celor care vor purta poruncile de la centrul de comandă se apropia așteptând ordinul. Iancu făcu semn și el însuși îl trimise la corturile cavaleriei ușoare de la aripa dreaptă. Alte comenzi fură transmise solilor, în timp ce

oastea maghiară începuse să se miște. Tunurile cele mari pe care le așezaseră de cu seară în centrul armatei, având în față cavaleria grea adunată la un loc, din Croația, Slavonia și Transilvania, sub comanda cumnatului Ioan Szekely, acum porniseră trase de cai pe panta Plementinei. Le va trebui câteva ceasuri ca să ocupe poziții, să-și ridice parapete de apărare până să tragă primele salve. Până atunci bătălia trebuia să se desfășoare pe malul stâng al Sitniței, oastea lui Murad trebuia ținută în loc, să nu se reverse în câmpie.

-Duceți două linii de pedestrimă în fața carelor de luptă. Ele să rămână în formație de Wagenburg, cu obloanele ridicate spre inamic și armele de foc pregătite pentru o primă salvă. Repede! Cavaleria anadoliană se pune în formație de atac, de săgeată și curând va porni drept către această redută a noastră. Mihai, cumnate, aleargă acolo și comandă foc numai când vei fi sigur că faci seceriș bun.

-Nobile Banfi, Istvan dragă, aleargă la locul tău și pune-i pe românii din Țara Românească și Moldova în formație de așteptare. Ei sunt cavalerie ușoară, pot să se miște repede oriunde are să fie nevoie de intervenție rapidă. Dar păstrează lângă tine, pe aripa stângă, cuirasații maghiari.

O altă poruncă plecă spre aripa dreaptă, acolo se afla la comandă banul croat Franco de Talovaț. Solul îi transmise să țină cavaleria grea pe loc până când cavaleria ușoară își va face treaba, împingând avangarda otomană înapoi.

-Să-i spui Banului Franco aceste cuvinte ale mele: *„Fă dop cu cavaleria grea imediat ce vei vedea că primele rânduri de călăreți pe care i-ai trimis încep să se clatine. Ține bătălia cu flancul tău până când vei auzi primele salve de tun de pe platou. Atunci să te retragi, treci râul înapoi pe malul drept și ține poziția.”*

Ambele armate au fost luate nepregătite pentru o înfruntare în câmp deschis. Vânzoleala cavaleriei ușoare apoi a cuirasaților pentru a ține pe loc grosul armatei otomane se stinse treptat, pe măsură ce turcii își domoleau presiunea. Pe la amiază ambele armate se opriră, fiecare vrând să se așeze în poziție de luptă cât mai avantajoasă. Iancu își așezase corpurile de oaste din mers. Poziția lui sub platoul Plementina, cu tunurile așezate la înălțime dominând râul Sitnița era mult mai avantajoasă decât a turcilor. Murad nu-și scosese întreaga armată la vedere din cauza adâncimii prea mici a frontului său. Dar asta era, la urmă, un mare avantaj pentru că turcii aveau în spate o rezervă de armată pe care ungurii nu o bănuiau. În ceasurile de

armistițiu tacit, zgomote de săpături s-au auzit până la ceasuri târzii dinspre centrul dispozitivului otoman. Iancu spuse:

-Acolo de unde se lucrează cu mult zgomot se sapă o linie de apărare și o întăritură în spatele căreia este cortul Sultanului. Turcii lui Murad își țin sultanul sub bună pază, cu o capcană de țepi și gropi în fața cărora se pun una sau două linii de ieniceri. Asta o știu din celelalte bătălii avute cu ei. Nu știm, dar trebuie să aflăm cât se poate de repede câtă armată are Sultanul, pe flancuri și în spate, în rezervă. La fel, trebuie să-i iscodim dacă fac niscai pregătiri de un atac la noapte, ca să nu ne ciocnim pe întuneric unii cu alții. Nu cred că vor avea vlagă să poarte război și noaptea. Oștirea este vlăguită, au alergat toată noaptea ca să iasă în spatele nostru la ivirea zorilor. Murad știe foarte bine rostul tuturor lucrurilor, nu va risca un atac de noapte.

La două ceasuri după miezul nopții Iancu s-a pus în fruntea unui detașament ales dintre cei mai puternici oșteni, cavalerie ușoară două sute de cai și călăreți, pedestri înarmați cu arme de foc mobile și arcași umblători pe jos. Iancu i-a condus către cortul cel mare care-l adăpostea pe Murad Sultan.

-Pe unde ați venit tot pe acolo să vă întoarceți. Făclile pe care le-au adus cu ei s-au dovedit nefolositoare acum, fiind îmbibate cu apă. La ultimul ceas oștenii lui Iancu au adunat ramuri uscate, doborâte de vântul cel năpraznic, le-au legat apoi le-au îmbibat cu rășini și cu dohot. Iscoade îndemânate s-au strecurat în spatele caraulelor, și când corbii au început să croncăne – semnal de începere a atacului nocturn - i-au scurtat de căpățâni, lăsându-i fără viață, dar sprijinind sulite lungi ca și cum ar fi adormit după prea multă trudă. Atacul nu a fost o mare surpriză. Oștenii turci nu apucaseră să se lungească după ziua de trudă. Câpeteniile au dat semnale puternice, deșteptând toată tabăra. Mai întâi s-a auzit fâșâitul săgeților. Apoi acestea, cu șomoioage de câlți legate strașnic, aprinse, au căzut peste corturi și peste oștenii care își căutau adăposturi. Focul s-a extins rapid, dar deruta în tabăra osmană n-a durat prea mult. Tineri locotenenți otomani, pe care atacul ungarilor i-a prins treji, stând la taclale, au făcut iute ordine. Pe la trei ceasuri din noapte turcii începeau să se așeze în formații, respingând atacul nocturn. Când aceștia au ajuns să folosească tunurile, ungurii s-au retras căci zorile au luminat cerul și pe câmpul de luptă au început să se deslușească toate, oameni și corturi, lucruri împrăștiate și lemne fumegânde.

Iancu s-a retras din luptă când câțiva veterani turci l-au recunoscut și au început să strige, asmuțind urdia să-l prindă. Tocmai la vreme, că de-acum zorii luminau destul de bine. Ajuns la cortul său Iancu îi găsi acolo pe toți căpitani săi.

-Iscoadele s-au întors cu ceva vești? Întrebă el. Știm cum este așezată oastea necredincioșilor? Cât de mare este ea?

-Știm destule, Excelență, ca să ne facem o bună cunoaștere a câmpului de luptă. Ianoș Vitez, destoinicul episcop de Oradea și consilier apropiat al Guvernatorului, adunase toate informațiile și așezase pe o hartă improvizată a terenului acestei Câmpii a Mierlei amplasamentul trupelor otomane. Excelență, dacă poruncești să păstrăm așezarea oștirii noastre așa cum ai hotărât ieri, avem în față următoarea priveliște: la centru noi avem în față banderile regale și trupele de români transilvăneni pe care i-ai adus domnia ta la război. Ei sunt cavaleria ușoară pe care vrei să o folosești trimițând-o acolo unde va fi nevoie. În spatele acestei linii ușoare stă cavaleria grea, cuirasatele din Croația, Slavonia și Transilvania pe care i-ai pus sub comanda cumnatului Ioan Szekely. Așa cum ai poruncit, am adus aci patru tunuri grele pe care le-am mascat în spatele cavaleriei grele. Tunurile vor susține atacul cavaleriei grele când vei porunci atacul asupra centrului armatei lui Murad. Acum despre dușmanul ce stă față în față cu noi, la centru. Știm că Sultanul Murad își așează cortul pe un deal, ori o ridicătură de unde poate vedea câmpul de luptă. Acest loc este bine păzit dar și mascat cât se poate, deoarece Sultanul are obiceiul să nu se păzească, umblă, se agită și repede se lasă descoperit în timpul bătăliei. Știm că în fața cortului său Sultanul a poruncit o linie de apărare fortificată. La această linie s-a lucrat ieri după amiază, de acolo se auzeau zgomotele de ciocane. Dar acum știm mai bine cum este ridicată această fortificație. Este o linie triplă, șanțuri și scuturi grele înfipte pe taluzuri. Va fi greu de străbătut această fortificație, fără pierderi grele. În fața fortificației, mascându-o ca pe o surpriză pentru atacatori, stau trei linii de ieniceri, trupele cele mai încercate ale Sultanului. Ei deschid un culoar când orice descreierat ar încerca să răzbată singur ori cu o trupă către divanul pe care stă Sultanul. Este o capcană la fel cu cea în care a căzut regele nostru Iagello, la Varna. În spatele fortificației Sultanul a pus artileria. Nu este cine știe ce mare pericol, iscoadele au recunoscut tunurile vechi pe care Excelența ta le-ai înlocuit cu cele noi, care bat la de două ori mai departe decât vechiturile turcești. Este bine de știut

unde este linia până la care pot ajunge boambele lor. Două iscoade de-ale noastre, îmbrăcați ca sacagii, au dus un butoi cu apă curată din râul Sitnița pentru cuhnia Sultanului și au trecut prin tabără. Excelență, tabăra turcă este așezată imediat în spatele marelui cort. Dar și mai ciudat este că pe laturi, la dreapta și la stânga iscoadele noastre au văzut mulțime de archebuze așezate pe stâlpi. Sunt armele acelea greoaie care s-au folosit demult, să zicem că pe timpul lui Baiazid Sultan. Acum acestea au ajuns la turci, vândute de negustori ticăloși, pe bani grei. Totuși, aceste archebuze sunt periculoase, au o singură tragere, dacă noi am vrea să atacăm tabăra din flancuri.

-Deșteaptă mișcare, domnilor! zise Iancu. În caz de pericol Sultanul fuge în tabără și de acolo este pregătită retragerea sa. Tabăra fortificată are rolul să țină pe loc atacatorii, până când Marele Padișah își așază curul la adăpost.

-Dar mai este ceva, Excelență. Sacagiii noștri n-au putut ajunge în spatele taberei, deși au încercat să ispitească niște agale să le ducă și lor apă proaspătă. Dar aceia nu s-au lăsat păcăliți, chiar au vrut să pună mâna pe ei și să-i scuture bine. Deci în spatele taberei se ascunde o rezervă de oaste, trebuie să fie cavalerie, dar nu știm cât de mare este și cine o conduce.

-Bună treabă, domnilor! După bătălie, dacă ne ocrotește Dumnezeu, acești sacagii să fie aduși la mine. Merită câteva sate și un conac fiecare dintre ei. Că au riscat foarte mult intrând chiar în mijlocul stupului, am putea spune așa. Mai departe, Sfinția Ta, ce știm despre flancuri.

-Iată, flancul drept al nostru are în fața sa flancul stâng al turcilor. Noi avem pe flancul drept pe nobilul Benedict Losonczi care comandă banderiile nobililor, cavaleria ușoară și pe cea cuirasată. În fața lui Losonczi stă aripa stângă otomană. Acolo sunt spahiii din Rumelia, conduși de Karagea Pașa, destul de îngrămădiți deoarece nu este loc prea mult.

-Sunt foarte buni acești spahii, știu că sunt greu de oprit. Ei fac manevre bruște, de multe ori apar și repede dispar întinzând capcane periculoase, la vedere. Ei vin drept spre o anume parte a ostirii adverse. Orice comandant vede pericolul și acolo aduce întăriri. Spahii fac la stânga ori la dreapta și atacă linia slăbită, de unde au fost mutați cei aleși să fie întăritură într-un loc îndepărtat. Astfel, acești spahii reușesc, de multe ori să spargă linia și să se strecoare în

spatele oștirii creștine. Nobile Losonczi, să nu te lași păcălit de acești circari periculoși!

-Am înțeles, Excelență! Este un sfat foarte valoros, sunt recunoscător și apreciez multa cunoaștere a Excelenței voastre despre dușmanul nostru, răspunse nobilul Losonczi, înclinându-se.

-Acum aripa noastră stângă, comandată de nobilul Ștefan Banfi, are oastea de români din Moldova și Țara Românească, sprijinită de cuirasații maghiari. În spatele liniei noastre de bătaie se află carele husite, așezate după formatul Wagenburg, gata să ofere adăpost cavaleriei noastre dacă este respinsă. În fața aripii noastre stângi se află aripa dreaptă a turcilor. Ea este comandată de Skuras Pașa, un albanez convertit la islam, aspru și sângeros. Sub comanda lui se află cavaleria asiatică, cunoscută ca rapidă și fioroasă.

-Domnilor, în toate bătăliile pe care le-am purtat cu turcii, zise Iancu, am avut de furcă cu bandiții cei de toate zilele, achingiilor și azapii, trupe neregulate care atacă înaintea cavaleriei, luptă împrăștiat, se adună în grupuri de câțiva luptători care îi pândesc pe ofițerii noștri, îi izolează de restul trupei apoi îi omoară sau îi iau prizonieri. Totdeauna au cerut răscumpărare grea, căci sunt lacomi și nemiloși cu prinșii dacă nu primesc arginții la timp. Împreună cu azapii, umblătorii lor pe jos, au poruncă de la Sultan să destrame cavaleria noastră, să taie culoare prin care pătrund spahiii lor ca să ne decimeze. Fiți atenți la pedestrași, acești azapi nemernici, lupta lor nu este împotriva oamenilor. Ei taie tendoanele cailor doborându-ne cavalerii dintre care destui rămân prinși sub caii care se zbat, omorându-ne călăreții în chinuri groaznice. Pe acești azapi căutați să-i stârpiți mai înainte de toate.

Căpeteniile l-au ascultat cu mare atenție pe Guvernator. Iancu era pentru ei, în acel moment, strategul de la care așteptau salvarea. Cu o armată mică, având de luptat cu un conducător de oști care a dus destule bătălii, care a câștigat destule bătălii, ungurii aveau o singură șansă: să se încreadă în planul generalului lor.

-Care va fi planul nostru mâine? întrebă căpeteniile.

-Singura armă câștigătoare pe care o avem este atacul. Vom ataca în forță, cu ură, chiar căzut la pământ soldatul nostru trebuie să muște, să se agațe de vrăjmaș, să-l ducă la pierzare. Nu dăm înapoi, luptăm și împingem flancurile armatei otomane în trecători și îi blocăm acolo. Miza este să îi tăiem Sultanului posibilitatea de a se sprijini pe cavaleria sa. Atunci vom ataca centrul armatei otomane și

îl vom da peste cap pe Sultan. Numai așa putem câștiga, numai așa scăpăm cu viață. Acum, la acest ceas dacă ar fi Skanderbeg alături de noi cu oastea sa, victoria noastră ar fi mai ușor de câștigat. Dar trădătorul de slugă a Sultanului, Gheorghe Brancovici, i-a închis oștirii albaneze calea de ieșire din trecători. Ca de atâtea ori, din nou suntem singuri. Trebuie să credem în puterea noastră. Noi luptăm pentru ceva care ne este scump, mai scump decât însăși viața noastră. Luptăm pentru mamele și copiii noștri, luptăm pentru libertatea noastră. Mergeți și pregătiți oștirea pentru cea mai îndârjită bătălie pe care o vom da mâine.

S-au luptat cu îndârjire, toți, pe toate flancurile, de dimineață până la sfârșit. Dar puhoiul otoman a fost uriaș. Sultanul și-a folosit cu abilitate rezervele și le-a aruncat în luptă stăvilind aripa stângă mai întâi, încercuind-o și apoi omorând aproape toată cavaleria țărilor române. Apoi ienicerii și cavaleria grea otomană au atacat centrul oștirii lui Iancu, au pătruns până la reduta carelor husite și au desăvârșit înfrângerea ungurilor lui Iancu de Hunedoara.

*

* *

Iancu lupta cot la cot cu Mihai, cumnatul. Cu greu făceau față presiunii otomane, dar cei ce se încumetau să se apropie rareori apucau să lovească a doua oară în sabia cea grea a lui Iancu ori a cumnatului său.

-Jancsi, strigă cumnatul, de aici nu scăpăm dacă nu încercăm o rupere de cerc. Băieți, strigă el către puținii călăreți care mai luptau alături, în mijlocul cercului de căruțe, feciorii mei luați-l pe Măria Sa între voi și duceți-l dincolo de câmpie. Eu voi lovi cu zbatere puternică aici, iar voi prindeți clipa când apare liberă deschizătura dintre căruțe. Răspundeți de viața lui! Acum! Fugiți.

Mihai Szekeley împreună cu patru călăreți formară un cerc, rotindu-se și lovind tot ce întâlneau în cale, căutând să ajungă aproape de o căruță ruptă în două. Pe acolo și-ar fi deschis o ieșire spre spatele Wagenburg-ului. Mișcarea lor făcuse prăpăd, acum nici un turc mai voinic nu se zărea în preajmă, bun să lovească măcar un cal, să-i rupă picioarele și astfel să-i oprească pe îndrăzneți. Se găsi un agă mustăcios care văzu primejdia și pricepu că acolo ar avea o șansă, crescând în rang și chiar primind o recompensă. Cercul de călăreți unguri trebuia rupt. Aga luă toporul cu coada lungă de la oblâncul șei și rotindu-l năprasnic, urlând cât șapte porunci pe limba

lui: „Curaj, săriți cu mine!” și se repezi spre Mihai. Nu reuși să-l doboare, caii lor se mușcau împingându-se piept la piept. Amândoi urlau, dar Mihai parcă striga mai tare „Fugi, Jancsi, fugi!” Într-adevăr, Mihai reușise diversiunea. Turcimea toată privea fremătând ciocnirea celor doi cavaleri, unul cu armură argintie, mănjită cu sânge, iar celălalt cu pieptul gol, doar cu un ilic scurt, verde, tivit cu bordură de mărgele. Drumul era liber. Iancu își îndemnă calul și țâșni din cercul căruțelor. Straja lui de 12 îl înconjură imediat ce trecură de căruțe și mână învârtind săbiile în aer, spre libertate. Iancu s-a lăsat pe gâtul calului, făcându-se nevăzut dincolo de cercul apărătorilor lui.

-Spre apus, feciori, intrați printre sălciile de pe malul râului. Acolo nu-i nimeni, putem scăpa!

Într-adevăr, pe malul Sitniței drumul era liber. Aripa dreaptă otomană simulase o ieșire urmând cursul râului, ca apoi să lovească cavaleria românilor condusă de Ștefan Banfi. Momeala a funcționat și călăreții români, urmați de cavaleria grea maghiară porniră în galop în urmărirea lor, crezând că aceia au rupt frontul și fug, să scape. De aici, de la această greșeală a pornit dezastrul. Baronul Banfi n-a văzut la timp capcana. Imediat ce călăreții lui au trecut pe malul stâng al râului au fost loviți lateral de Turachan beg, cel care comanda rezerva ascunsă în spatele taberei otomane. Rotindu-se ca să pareze lovitura neașteptată, rândurile călăreților s-au spart pentru scurt timp. Atunci au profitat cei ce simulaseră fuga. Ei s-au întors și au lovit la rândul lor. Aripa maghiară a fost iute înconjurată și supusă distrugerii. Doar puțini din cei șase mii de români au scăpat cu viață.

Acum Iancu își mână calul spre o ridicătură din marginea pădurii, de unde ar fi putut arunca o privire înapoi, spre câmpul de luptă. Linia maghiară se rupsesse. Pâlcuri de unguri luptau ca să-și scape viețile, dar asupra lor năvăleau ienicerii, achingiile și azapii prădători.

-Măria Ta, nu mai ai ce face, zise o voce cunoscută în spatele său. Trebuie să ne îndepărtăm, curând va începe hăituiala.

Iancu se întoarse în șa ca să-l cunoască pe cel ce avusese îndrăzneală să-i dea sfat. Îl recunosc pe cneazul Toader, un familiar al lui din comitatul Hunedoarei.

-Toadere, e a doua oară când îmi salvezi viața. Ar fi potrivit să descalec și să-ți înapoiez calul pe care mi l-ai dat când eu îl pierdusem pe al meu. Acum iarăși, ești printre ocrotitorii mei. Dacă scăpăm cu viață te iau în familia mea, cu tot neamul tău!

Dar nu mai zăbovi locului. Sfatul vasalului său era bun, trebuiau să se îndepărteze cât mai mult și să-și găsească loc de mas peste noapte. Lăsară caii la pas mai ușor și urmară drumul soarelui, spre apus, tot mereu spre apus. Au găsit un loc răpos, potrivit să-și facă acolo culcuș spre odihnă. Câte doi făcură de strajă, schimbându-se tot la două ore. Din cei 12, doar Toader Cneazul era român. Patru erau unguri, trei erau slovaci și patru lefegii germani.

A doua zi dimineată, trezindu-se, Iancu le porunci să se despartă. Fiecare ar trebui să scape singur, așa nu va atrage atenția că ar fi fugăr din oastea învinsă. Rămase doar cu Toader, dar a doua zi Iancu îl îndepărtă și pe acela.

-Toadere, trebuie să răzbați acasă, în Hațeg. Dă veste că am scăpat cu viață și că umblu, ocolind orice așezare omenească, să ajung la Dunăre. Voi căuta să trec peste apă pe la Cladovo. Să mă aștepte cetele noastre acolo, să-i pornești pe cei ce vor voi să-mi vină în întâmpinare să-și ia merinde pentru zece, douăsprezece zile și să bată malul în sus și în jos, cât mai ascuns cu putință.

Așa au făcut. Iancu mai merse o zi călare, schimbând direcția către mieznoapte, ușor spre răsărit. Ocoala satele, dar nu se îndepărtă prea mult. Mai găsea cotoare de varză în grădinile din apropierea satelor și ceva mere rămase neculese. Astfel își astâmpără foamea, cât de cât. Era el oștean, dar nu flămânzise niciodată în viața lui. Acum își adună toată voința, alungând gândul la mâncare, căutând să deslușească dacă mergea înspre Dunăre sau greșise drumul. Întâlni în cale un pârau, dar nu se încumetă să-l urmeze. Erau prea multe meandre și nu s-a descurcat să ghicească încotro curgea apa. Lepădase apărătorile de fier chiar de a doua zi de libertate. Toader le-a îngropat în pământ moale, să nu fie găsite prea la vedere. Armura era scumpă, l-ar fi trădat și ar fi asmuțit urmăritori care puteau să obțină preț bun pe o căpetenie nobilă.

În cea de a doua zi de când umbla de unul singur, Iancu scăpă și de cal. Era un animal voinic, se vedea de departe că este un cal de luptă. Îngropă șaua în pământ moale, iar harnașamentul îl făcu bucăți, îngropându-l la fel, în câteva locuri mai depărtate unele de altele. Avea hainele rupte în câteva locuri, murdare, dar încă nu semăna cu un vagabond. Încă două sau trei zile și barba îi va crește, ascunzându-l de chipul unui om de stirpe aleasă. În cea de a treia zi de la fuga de pe Câmpia Mierlei auzi, la o margine de pădure, zvon de glasuri omenești. Ciuli urechile și se târi pe coate câțiva pași. Desluși că erau

turci. Tocmai vru să se răsucească, să se îndepărteze, când o cizmă grea i se așază pe spate și un vârf de lamă de iatagan îl înțepă la gât. Turcul care-l descoperise strigă după ajutor. I se răspunse ceva, apoi auzi iarba foșnind. Zări cu coada ochiului două perechi de cizme, scâlciate și prăfuite. Apoi fu îmbrâncit și săltat în picioare. Acum putu vedea cine îl prinsese și cine era cel mai fioros din ceata aceasta de achingii. Îl întrecea cu un cap pe Iancu, iar pumnii lui erau două baroase. I se adresă prinsului, răstit, în limba turcă. Iancu se făcu că-i mut, gemând din gâtlej. Primi un pumn în piept, de i se tăie răsuflarea. Începu să plângă, văicărindu-se ca un mut sadea. Până la urmă namila îl lăsă în plata Domnului. Strigă un ordin și trupa se repezi la caii priponiți la marginea crângului. Doar doi turci rămaseră cu Iancu, răspunzând căpeteniei, făcând plecăciuni și în același timp grăbind să-i lege prinsului mâinile la spate. Chiuind și plesnind din harapnice trupa se îndepărtă. Lui Iancu îi veni o idee. Se zbătu, chipurile mișcându-și încheieturile mâinilor mult prea strâns legate. Întinse gâtul și scăpă un urlat de lup. Atunci haina i se descheie la piept și turcii îi zăriră lanțul de aur, cu crucea lată, bătută cu pietre prețioase. Amândoi osmanlâii chiuiră de bucurie, repezindu-se să-i rupă giuvaerul de la piept. În graba lor uitară de funia cu care nu terminaseră să-l proptească pe ghiaur și începură să se ciorovăiască pe pradă. Iancu își trase mâna dreaptă din legătură și cu o mișcare rapidă scoase hangerul din teaca de la brâu a unuia dintre cei doi. Trase de lamă, aceasta ieși dar se înfipse mortal în pântecul celui care fusese purtătorul armei ucigăse. Imediat ghiaurul se răsuci și înfipse hangerul în gâtul turcului. Au murit amândoi fără zgomot, doar cu ochii măriți, ieșiți din orbite.

Iancu trase corpurile în desiş. Aruncă hangerul și își opri doar un jungher cu tăiş drept, lung cât brațul lui, vârât într-o teacă țepăună de piele. Își legă jungherul în pantalon, făcând o tăietură în buzunar, astfel că putea scoate arma rapid, la nevoie. Găsi o boccea destul de mare, câteva kilograme de pastramă uscată de oaie și un săculeț de posmagi. Pastrama puțea, o aruncă sub copaci dar păstră posmagii. Înghiți o bucătură și își umplu gura cu apă, înmuind pâinea uscată, tare ca piatra. După ce se hrăni stătu să-și tragă sufletul, apoi porni la drum. Privi cerul și se orientă după umbra soarelui. Își aduse aminte de două orașele unde poposiseră la hanuri, în călătoriile lui la curțile Despotului. Un sat mai acătări, Vlastelița, la o jumătate de zi depărtare de Cladova. Acolo trebuia să ajungă.

Merse două zile ferindu-se de locuri deschise, scrutând împrejurimile ori de câte ori simțurile îi spuneau că trebuie să fie cu mare băgare de seamă. Merindea luată de la achingii s-a dovedit a fi puțină pentru foamea pe care o răbdase. A treia zi fu nevoit să stea o bună bucată de vreme covrig, la pământ, încercând să-și domolească crampele abdominale. Când durerea i se mai domoli se ridică în picioare și văzu că se afla la câțiva pași depărtare de un bordei sărăcăcios, fără acareturi și fără o împrejmuire de jur împrejur. Din bordei se auzeau glasuri răstite, un bărbat se certa cu femeia lui. Iancu se bucură când desluși vorbele ungurești pe care și le aruncau cei doi. Își luă inima în dinți și se apropie de ușa deschisă. Strigă cu glas stins, ca un milog „Ajutor! Îndurare!” cei doi dinlăuntru tăcură imediat. Bărbatul – era un moș, încă în putere - ieși ținând în mână un ciomag noduros. La cât era de slăbit și bolnav Iancu își dădu seama că n-ar fi rezistat unei lovituri cu acea armă primitivă. Căzu în genunchi și repetă strigarea, tot în ungurește. Bărbatul lăsă arma, doar se sprijini în ea. Zise: „De unde vii străine? Ai fost în război? în oastea lui Ianoș?” Răspunse afirmativ și ceru o gură de apă și un codru de pâine. Și adăpost pentru o noapte. Că dacă îl vor ajuta să răzbească până la Dunăre, după război îi va face bogați, răsplătindu-i cu o moșie.

-Vei fi chiar Huniadul, de promiți că ne faci boieri! îl luă femeia în râs. Iancu nu zise nimic, doar scoase de la piept crucea de aur și le-o întinse.

-Luați asta, ca pe o arvună!

-Domnul meu, nu-ți bate joc de noi! Suntem oameni săraci, oricine ne-ar vedea cu această comoară ne-ar omorî, dar mai înainte ar căuta să afle de unde am agonosit-o.

-Dați-mi ceva de mâncare, apoi ne vom sfătui. Cât drum mai este până la Dunăre?

Femeia scoase un codru de pâine uscată dintr-o cârpă nu cine știe ce curată și o ceapă uscată, cât jumătate din pumnul lui Iancu. Puse bucatele sărăcăcioase pe buturuga ce le servea de masă și mai aduse o ulcică de lut, cu apă. Măcar apa era curată și răcoroasă. Iancu bău, apoi zdrobi ceapa înfășurând-o în cârpă. Luă o bucată de pâine și o coajă de ceapă, o înmuie în sare și mănăcă. Ceapa era dulce, zemoasă. Îi plăcu. Mai luă o gură de mâncare, apoi se opri. Dacă ceapa îi va face rău? Alungă gândul rău, foamea învinse frica. Mănăcă ceapa și mai ceru apă de două ori până reuși să mestece toată pâinea. Prinse ceva putere. Li se adresă oamenilor care îl priviseră cu ochi mari în

timp ce înghițea acea sărăcie de mâncare. Iancu avea să-și aducă aminte, mulți ani cât mai trăi, ce gustoasă a fost acea ceapă și pâinea uscată.

-Unde suntem? Care este cetatea cea mai apropiată de casa voastră?

-Dincolo de dealul acesta, peste râpă este satul Vlastelița. Iar Cladova este la o zi de mers, către Dunăre.

-Aveți în sat un preot catolic? E om milostiv? Dacă aveți încredere în el, aduceți-l încoace, spuneți că a căzut în drum, la poarta voastră un drumeț, un oștean după chip și port. E rănit, e bolnav și slab, nu mai apucă un rășărit de soare. Rugați-l să vină să-mi dea ultima împărtășanie. Hai, mergeți! Acel preot va aduce o cotigă, cu un cal și vom pleca împreună la Cladova. Acolo voi fi în siguranță, iar voi vă veți primi răsplata.

Codindu-se, cei doi îndrăzniră să-i ceară acestui om mare, regele Ungariei, să le spună încă o dată ce trebuie să facă, ce cuvinte să spună. Iancu îi mai dăscăli o dată, apoi ceru să repete ei cuvintele pe care trebuie să le spună. Când pricepură ce au de făcut, cei doi plecară, privind în urmă. Se apropia seara, mai era un ceas până când soarele se va lăsa dincolo de zarea câmpiei.

Când trecură dealul și străinul nu mai avea cum să-i vadă, femeia se opri și, prinzându-l de mână pe bărbatu-său, zise:

-Tu crezi că popa ne va crede pe noi? Ce o să zică, de ce nu mergem la solgabiro³⁹ să spunem acolo că un oștean ungur s-a oprit la casa noastră. Că așa-i porunca, o strigat de trei ori dubașul satului, că orice cătană care fuge dintr-o bătălie să fie înfățișat la cetatea Despotului. Că ne dă un ban bun dacă facem după cum îi porunca.

-Ce zici, femeie?! Ai inimă să-l dai pe mâna slugilor Despotului pe un ungur de-al nostru? O fi el însuși Huniadul ori n-o fi, dar dacă îl ajutam după cum este creștinește, vom avea bună răsplată.

-Prostule, prost ce ești! Avem o cioară în mână, nu umbla după ursul din pădure. Mie mi-e frică de solgabirău și de oamenii lui. Dacă tu nu te încumeți, am să merg eu! Și femeia o luă la fugă. Zadarnic încercă bărbatul să o ajungă din urmă, era prea slab și nici nu era convins că n-ar fi mai bine cum face femeia lui.

Nu a trecut un ceas și bătrânii s-au întors. Era amurg, ziua se îngâna cu noaptea. Iancu ieși în prag să-i întâmpine. Întrebă, când

³⁹ Corect szolgabiro, în ungurește, funcționar public

aceaia se apropiară destul, că unde este preotul. Vine? Aceia n-au apucat să răspundă, că de după deal năvăliră oștenii birăului și îl legară pe Iancu. Se lăsă prins și legat. Peste noapte îl vârâră într-un beci, puseră lacăt greu pe ușă. Iar două cătane îl păziră, nedormind de frica omului legii.

A doua zi funcționarul îl luă la întrebări: cum îl cheamă, de unde vine, unde a luptat, cine i-a fost căpitan și alte multe întrebări. Iancu spuse doar că este ungur și că a luptat la Kosovopoljie. Dacă a văzut că nu se descurcă cu el, funcționarul porunci să fie legat burduf, adică cu mâinile la spate, cu picioarele înfășurate cu funie groasă până la genunchi și să-i pună o cârpă în gură, ca să nu guște! Îl suiră într-o căruță hodorogită și porniră cu el spre Smederevo, unde trebuia predat.

Nu mică le-a fost mirarea nobililor de la curtea Despotului Gheorghe Brancivici când îl recunoscură pe vestitul Iancu de Hunedoara. Pasărea de aur le-a căzut în mâini!

-Marele erou al creștinătății, cel mult lăudat de Serenisimul Părinte Papa și admirat de întreaga Europă iată, stă la picioarele mele, umilindu-se! Ți-am zis că nu vei câștiga, ți-am zis că nu mă voi pune rău cu Sultanul, ai uitat că el este ginerele meu și are putere să te șteargă de pe fața pământului, cu toată țara ta cu tot! Îi voi face un dar Padișahului, ești cadoul meu pe care îl rog să-l primească împreună cu felicitările mele pentru strălucita victorie. Iată, Lumina Lumii, Câmpia Mierlei este un loc numai pentru credincioșii lui Allah, stârpiturile ca tine, valahule, nu au ce căuta acolo!

I-a scris Sultanului, s-a lăudat pentru captura sa, l-a lingușit pe ginerele său și i l-a oferit pe Iancu cadou.

-Lumina Lumii, poate îl vei băga într-o cușcă de fier și îl vei plimba în lume, așa cum a făcut Timur cu bunicul tău, Baiazid!

Sultanul nu i-a primit oferta. Franco de Talloczi îi povestea soției lui Iancu prin ce a trecut acela în luna de zile până când s-a strâns răscumpărarea aceea uriașă și i-a fost dusă lui Brancovici.

-Ai aflat, nobile prieten, ce a spus Sultanul respingându-i oferta?

-Nu, nimeni n-a putut spune nimic sigur. Se pare că Sultanul nu a zis nimic. Doar atât a scris în răvașul pe care i l-a trimis: „Dă-i drumul!”

-Înțelegi ceva din aceste două cuvinte, nobile prieten? Atât? Dă-i drumul, cum ar fi unui câine legat cu lanțul, ori unui porumbel din colivie?

-Nu cred că poți spune așa ceva, dragă Betty. Din partea lui Murad nu încap astfel de vorbe și nici gânduri. Victoria lui de la Kosovopolje s-a ridicat peste nivelul unui câine ori porumbel. Murad a vrut să spună că el își respectă adversarul. Că nu există ghiaur care să se poată măsura cu Iancu. Chiar dacă a pierdut bătălia, câștigul a fost de partea celui care a avut mai multă oaste. Numără câți au murit din rândul necredincioșilor și câți dintre creștini. În ce privește arta războiului strategia lui Iancu a fost contracarată doar pentru că niște nemernici trădători l-au înșelat cu nerușinare și l-au împins pe drumul greșit.

Cei doi prieteni erau singuri, în miez de noapte. Iancu se odihnea. Sosise acasă doar de o zi după ce făcuse un drum lung, al batjocurii, de la Semendria până pe malul stâng al Dunării.

-Poporul a știut, singur, fără să-i fi predicat cineva, cine este Iancu și ce a făcut el pentru țara sa. L-au primit cu căldura inimilor, cu lacrimi în ochi care l-au spălat de toate balele ticăloșiilor lui Brancovici și a celorlalți, care-i poartă sâmbetele de atâția ani.

-Dar este trist, te-ai uitat în ochii lui? Primește cu recunoștință dragostea poporului, dar cine știe să-i citească această tristețe? Cine știe să i-o șteargă?

-Poate tu, Betty, poate fiul vostru, toate zâmbetele care îi sunt adresate vor șterge această tristețe. Miile de oșteni pe care i-a pierdut acolo, la Kosovo, pe aceia îi jelește acum. Dar își va reveni, sunt sigur. Și atunci va avea un cuvânt greu de spus.⁴⁰

-Mai are un hop uriaș de trecut. Va fi greu, dar trebuie să înghită și acest pahar de otravă, zise Betty. Condițiile puse de Brancovici sunt o altă umilință care poate otrăvi sufletul oricărui om normal. Trebuie să se împace cu dușmanii lui de moarte, cu familia Cillei și nu doar atât ci trebuie să fie de acord să se înrudească cu ei. Fiul nostru Mate va lua de soție, la timpul potrivit, pe fiica lui Ulrich de Cillei, a cărei mamă, Catalina, este fiica despotului Brancovici, iar logodna trebuie să se facă acum, imediat. Iar fiul nostru Ladislau va fi încredințat despotului ca ostatic. Nimeni din Ungaria nu se va atinge de moșiile despotului de pe pământul Ungariei. Înțelegi cât de amară este gălușca pe care Iancu trebuie să o înghită? Se va înrudi,

⁴⁰ „Pierderea de pe Câmpia Mierlei este mare, dar nu este irecuperabilă.” – scrie Papei și Canonicului de Cracovia, chemând din nou Europa la cruciadă. („Iancu Corvin de Hunedoara” de Teodor Popa, directorul Gimnaziului de Băieți din Hunedoara, Tipografia Wachter Hunedoara, 1928, pagina 123)

casa noastră se va înrudi cu dușmanul Cillei și cu Brancovici deopotrivă. Iar neamurile acestea nu-l vor lăsa în pace.

Cei doi prieteni au mai tănuț până la ore târzii, veghind somnul celui care acum doarme acasă, în așternuturi curate, după atâta amar de vreme.

Anul nou 1449 aduse un pic de senin familiei Corvineștilor. Iancu era conștient că atacurile otomanilor asupra Ungariei vor fi reluate în curând. De aceea a pornit demersuri către regatele Europei apusene și către Papa Nicolae al V-lea pentru organizarea unei noi cruciade. Răspunsurile pe care le primește sunt dezarmante. Toată lumea îl îndeamnă la răbdare. Încă nu este cazul unui nou război.

Iancu își păstrează funcția de Guvernator. Dar și pe cea de voievod al Transilvaniei. Răscumpărarea plătită lui Brancovici i-a slăbit averea, deși tot poporul a contribuit la strângerea uriașei sume. Acum Iancu nu poate să angajeze pe cheltuiala sa mercenari pe care să-i pregătească după știința lui. Iar dușmanii lui determină adunarea națională să nu-i permită să folosească impozitele adunate pentru a înarma o nouă armată împotriva Sultanului.

Acum dușmanii lui interni încep să lucreze. Uneltirile lor nu pot fi date pe față, dar Adunarea Națională adoptă măsuri de îngrădire a puterii lui Iancu. Magnaților le este teamă că Iancu se va răzbuna pe Brancovici și îi va confisca moșiile din Ungaria. Atunci averea Corvineștilor va deveni atât de mare încât nimeni nu i se va putea opune. Despotul trebuie să-și păstreze moșiile! Adunarea Națională temeinic pregătită de opoziții guvernatorului votează ca Despotului să-i rămână averile garantate. Iancu se supune, deși ar fi vrut să pornească cu oaste împotriva Serbiei, ca să-l pedepsească pe Brancovici. Când el își pregătea oștirea ca să fie gata oricând să-i facă față Sultanului, în partea de miazănoapte a Ungariei se pornesc tulburări. Sosesc știri alarmante despre incursiunile de jaf pe care husiții lui Jan Jiskra, stabiliți în Slavonia, le desfășoară împotriva orașelor și cetăților ungurești din această parte apuseană a țării. Husiții lui Jiskra îi atacă și ucid pe catolicii care cer război împotriva acestor turbulenți.

-Eminență, îl întreabă Iancu pe Ianoș Vitez, episcopul de Oradea, răzvrătirea acestui husit este întâmplătoare, ori tot mâna dragilor mele neamuri noi o fi pus la cale jefuirea ținuturilor noastre apusene?

-Nu există dovezi, Excelență, că ar fi o înțelegere criminală între Jiskra și familia Cillei. Dacă am avea o dovadă că așa se petrec

lucrurile, Cillei riscă să-și piardă nu numai capul său ci averea întregii sale familii. Eu cred că cineva i-a băgat în cap lui Jiskra că Ungaria este slăbită, că după înfrângerea de la Kosovopoljie Excelența ta nu mai ai vlagă să-ți aperi țara. Atunci Jiskra și-a spus că poate, fără teamă, să-și rotunjească averile.

Acum Iancu este nevoit să-și întoarcă fața spre hotarul Slavoniei. Trebuie să se întâlnească pe terenul de luptă cu generalul husit. Pe drum însă, îi iese în cale o delegație care îi propune negocieri pentru încheierea unei păci cu Jiskra. Ori a unui armistițiu. Delegația era din Polonia. Ei propun ca între Iancu și Brancovici să se încheie un armistițiu, iar Jiskra să o ia de soție pe sora lui Iancu, pe Clara, cea rămasă de curând văduvă după soțul ei, Pangrațiu de Dindeleag. Că Sanctitatea Sa îndeamnă regii și căpeteniile armatelor să facă pace, măcar câțiva ani. Că trimisul nostru la Înalta Poartă ne dă de știre că însuși Sultanul Murad vrea pace. Acum este momentul prielnic să plece trimișii creștinilor să-i ceară Sultanului să fie de acord să se înceapă tratative de pace.

De dragul poporului căruia nobilii i-au stors vлага, Iancu lasă de la sine orgoliile lui. Consimte pacea cu Jiskra. Este de acord să o mărite pe Clara cu acest răsculat ticălos. Trimite soli la Poarta otomană în numele Adunării Naționale. Negocierile au fost cu folos. Se bate palma pentru un armistițiu pe șapte ani, timp în care armele trebuie să fie lăsate deoparte. Mai mult, Sultanul recunoaște că vasalii săi, Țara Românească și Serbia au fost folosite ca teren de bătălii, că au fost jefuite, iar poporul de rând s-a împușinat de război. Sultanul iartă Țara Românească și Serbia de jumătate din haraciul pe care îl plăteau până acum.

Iancu acceptă condițiile armistițiului, deși el denunță adevăratele intenții ale Sultanului.

-Nobili reprezentanți ai poporului. Armistițiul încheiat cu Sultanul Murad al II-lea îi aduce foloase lui însuși, mai înainte de toate. A primit din partea creștinătății răgaz să-și lingă rănilile. În câțiva ani armatele turcilor vor fi la fel de numeroase, gata pregătite pentru război. Cu toată înțelegerea de pace, Sultanul nu va putea ține în frâu oștirea care va trândăvi în cazărmi și tabere. Nimeni nu-i va putea opri pe achingii și pe azapi să treacă Dunărea și să facă jaf și ucidere, ca mai înainte. Dacă noi vom lovi taberele acestor lupi flămânzi și ticăloși, Sultanul va striga, va zbiera în gura mare că noi am încălcat tratatul de pace. Înțelegeți, domnilor, cu turcii nu vom

avea pace niciodată. Acum și oștile lui Murad sunt slăbite. Raialele lui duc lipsă de hrană pentru oameni și animale. Acum putem să-i aruncăm dincolo de strâmtori. Să pornim pregătirile de război, domnilor, acum putem câștiga bătălia finală!

Dar Dieta nu i-a dat câștig de cauză. Nimeni nu vrea război, doar Iancu cel însetat de sânge nu vrea să se liniștească. Se împacă cu gândul, dar fără să spună nimănui, Iancu pregătește oștirea ca să intre peste Despotul Brancovici. O face, iar acela trimite soli cerându-i împăcare. Îl trimite înapoi pe fiul luat ostatic, pe Ladislau și consimte ca o parte din moșiile lui din Ungaria să fie confiscate de Guvernator.

Bucuros să-și vadă fiul acasă, Iancu se înduplecă și îl iartă pe ticălos. Sosind acasă, la castelul său de la Buda, Iancu îl încredințează pe Laszlo mamei sale.

-Acum am familia întregită, suntem cu toții acasă. Avem pace din partea turcilor, avem pace și din partea huișilor, iubita mea, a venit vremea să ne bucurăm și să ne odihnim.

S-a odihnit câteva zile. Doar atât. Nu îi era dat să aibă liniște în țară. Sosi știre că Jan Jiskra a călcat pacea și iar a intrat cu jaf în ținuturile apusene ale Ungariei. Iancu trebuie să pornească la război. De data asta este hotărât să nu-l ierte pe acest ticălos pe care, până acum, nimeni nu reușise să-l învingă. Ajunge la hotar, unde face joncțiunea cu banderile nobililor. Aceștia – familiile Cillei, Garai, Ujlaki și Paloczi – consimt să-i încredințeze lui Iancu comanda trupelor reunite, fiind în interesul lor să-și câștige înapoi averile știrbite de Juskra.

Bătălia începe. Jiskra, după obiceiul lui, nu are curaj să iasă la luptă în câmp deschis ci se refugiază în cetăți. Iancu bate câteva, ajunge la porțile cetății Losoncz, cea mai bine întărită cetate a lui Jiskra. Asediul durează câteva zile până când căpitanul cetății ridică steagul alb.

-Excelență, închin cetatea cu condiția ca garnizoana să fie lăsată să plece, cu familiile lor și averile lor.

-Vă predați fără condiții, nu am de gând să iert pe nimeni. În frunte cu Jiskra vă voi tăia pe toți, să scăpăm țara de ticăloșiile voastre.

Solia cetății se trage în spatele porților și asediul continuă. A doua zi sosi un călăreț ungar, oștean pe care Iancu l-a recunoscut ca fost tovarăș de arme în bătăliile cu turcii, la Varna dar și la Câmpia Mierlei.

-Excelență, Jiskra a pornit cu 10.000 de oameni, cu căruțele lui vestite, în ajutorul cetății asediate. Se laudă peste tot că dacă Sultanul cu armata lui de o sută de mii de oameni nu a reușit să vă prindă și să vă ia capul, el, Jiskra cel care crede în ocrotirea lui Hristos vă va da morții! Vine din urmă la o jumătate de zi depărtare.

Mikloș Ujlaki, fostul lui prieten care s-a depărtat de el dând ascultare familiei sale, înrudită cu casa Cillei, acum vine în întâmpinare și îi propune:

-Excelență, rămân eu cu banderile noastre să continuăm asediul. Domnia ta atacă-l pe Jiskra, trage-l în capcană și ucide-l, să scăpăm de nemernic.

Iancu a avut și el gând să-și împartă oastea, să-l înfrunte pe Jiskra și apoi să îngenunche și cetatea Losoncz. Nu prea departe de cetate, la doar câteva leghe, nobilii trădători ridică asediul și împrăstie armata.

-Trădare! Excelență, baronii sunt niște mișei, iar te-au lovit pe la spate! Nicolae Ujlaki plânge și se zbate, l-au înșelat și pe el. Iartă-mă Excelență, în numele atâtor bătălii pe care le-am dus împreună, crede-mă, nu sunt de partea trădătorilor.

Văzând că banderile nobililor au aruncat armele și s-au împrăștiat, iar Iancu rămăsese doar cu o parte din oastea sa, căpitanul cetății Losoncz iese din cetate cu garnizoana sa și atacă. În față oastea lui Jiskra se desfășura în linie de atac, cu căruțele la mijloc, cu obloanele ridicate și tunurile pregătite de tragere. Prins între două focuri, văzând că moralul oamenilor săi a scăzut, neputând suporta acea dovadă de lașitate și ură, Iancu ordonă retragerea. Părăsește zona, lăsând în urmă tabăra cu toate bunurile sale.

Îndepărtându-se de ținuturile periculoase, Iancu trimite solie la Alba Iulia, cerând ajutor armatei voievodale, alcătuită în cea mai mare parte din românii ardeleni, care aveau conducătorii lor, fideli lui Iancu. O oaste porni în ajutorul lui Iancu. După câteva zile, cu forțe proaspete Iancu reia atacul. De data aceasta avea siguranța oamenilor care luptau cu credință sub ascultarea lui. Soarta lui Jiskra era pecetluită, dar Iancu nu avea de gând să se oprească doar la această luptă Slavonia trebuia readusă la trupul Ungariei, iar magnații trădători vor fi prinși și judecați după legile războiului.

Dar nu a reușit nici acum să-și ducă planul la bun sfârșit. O delegație a Sfatului Țării sosi cu mare grabire, aducând poruncă de

încetare a războiului și de încheiere a păcii. Țara va pierde mai mult prin război, pacea este obligatorie.

Scârbit, Iancu se întoarce la Buda. Înțelese că oponenții lui erau mai puternici și, ceea ce era cel mai rău lucru, erau nerușinați. Erău în stare de cele mai rele fapte, doar să-l piardă pe Iancu, pe care îl urau peste măsură. Nu le păsa de ce credeau oamenii. Foloseau orice pentru a-l pierde pe Iancu.

Au încercat să-i întindă capcane. Nu au reușit, Iancu le-a înțeles planul și nu le-a urmat poruncile.

Văzând că nici un plan nu poate fi dus la bun sfârșit s-au adunat acasă la Ulrich Cillei pentru sfat.

-Domnii mei, acest om nu poate fi doborât. Are ocrotire, fie de Sus ori de la Necuratul. Mi-a venit un gând, dar trebuie să fim de acord să punem umărul, bani dacă este nevoie, oștire ori ucigași plătiți. Am încercat pe căile cele mai întunecate dar, domnii mei, nu am încercat calea luminii, a dreptății. Gândiți-vă, când își va pierde Iancu puterea?

-De drept și potrivit legii doar când adevăratul proprietar va intra în dreptul său! Dar, zise Nicolae Ujlaki, mai avem de așteptat vreo zece ani! Acum regele Ladislau Postumul abia a împlinit 12 ani. Împăratul Frederick nu se va lăsa înduplecat să-l dea pachet. Atâta timp cât Ladislau este în grija lui, dreptul tutorial este de neclintit.

-Dacă cu vorba bună Împăratul nu-l dă țării, ca să-l creștem noi în spiritul nostru, pentru binele țării va trebui să punem mâna pe arme. În curând Împăratul va pleca la Roma, cu o suită numeroasă, pentru încoronare. Atunci să-i cerem să ni-l încredințeze. Ca să-l păzim noi de frica lui Iancu.

-Hm! Crezi că este așa de naiv Împăratul?! Eu, Cillei Ulrich, mă voi pune garant cu toată averea mea că tânărul rege va rămâne la Viena, sub paza noastră, cât timp Majestatea Sa va parcurge întregul ceremonial al înscăunării ca rege al Italiei. Numai să pot sta în preajma regelui nostru câteva săptămâni.

-Dar ce urmărești cu asta, domnia ta? Întrebă nobilul Garai. N-au fost de ajuns câte ne-a povestit dădaca Hellena Kotaner despre tânăra Majestate? Am recunoscut că a fost bine crescut, că a avut profesori buni, că a învățat destule despre arta de a cârmui. În plus, este chipeș, are destulă vlagă în trup pentru vârsta lui, de 12 ani.

-Nu te duce capul la atâta lucru? Sper ca nici Împăratului să nu-i treacă prin cap ce folos pot obține eu stând cu regele meu trei

săptămâni ori o lună! Ca să vă fie clar, ar fi chiar bine venită apropierea noastră de rege timp de câteva săptămâni, deoarece l-am putea învăța despre Ungaria și unguri, l-am instrui față de cine să fie prietenos și de cine să se ferească, pe cine să înlăture din funcții și cui să încredințeze țara spre administrare și cârmuire. L-am putea învăța multe despre Iancu de Hunedoara și despre neamurile lui, cu care au împărțit Ungaria în felii bune de ros. Apoi, când Ladislau va urca pe tronul ce i se cuvine, mai lesne va fi să-l dăm jos pe Corvin, cu mâna regelui!

-Înțelept plan, domnul meu! Dar cum facem să negociem direct cu Împăratul? Ne va îngădui Dieta? Vom trece peste opoziția Corvinului, întrebă Nicolae Ujlaki. Doar știm bine că el nu va fi de acord ca cineva din partida noastră să stea așa lung timp în preajma tânărului rege.

-Nu va trebui să ne întâlnim cu Iancu în Sfatul Țării. Acolo vom cere să plecăm cu o nouă delegație la Viena, ca să-i cerem Împăratului să ni-l dea pe rege înapoi în țară. Vom spune în Sfatul Țării că am stat de vorbă pe îndelete cu doica regelui, cu doamna Helena Kotaner, care este o nobilă de foarte bună familie, educată și bună creștină, este cea cărei defuncta noastră regină Elisabeta i-a încredințat educația regelui deci știe totul despre elevul ei. Ni l-a descris pe regele Ladislau Postumul ca pe un tânăr matur care a câștigat prin educația aleasă cel puțin doi – trei ani peste vârsta pe care o are. Doica ne-a încurajat să-l cerem acasă, așezat pe tronul care i se cuvine, deoarece cu sfetnici buni va conduce Țara cu pricepere. Noi aceste argumente i le vom prezenta Împăratului Frederik și îl vom măguli atribuindu-i toate meritele pentru modul strălucit cum l-a crescut pe Ladislau.

-Până aici planul cred că este bun. Am mai cerut să reluăm negocierile cu Împăratul pentru revenirea lui Ladislau acasă. Argumentele par a fi bune, ele conțin noutăți, iar noi vom susține cauza partidei noastre cu puteri sporite, continuă același Ujlaki.

-Asta trebuie să facem în țară. Iar când vom ajunge în fața Împăratului acolo vom schimba tema negocierilor: vom cere să ne lase pe noi, neamurile de sânge ale regelui, să stăm cu tânărul acolo, la Viena cât timp Majestatea Sa va fi plecat la Roma, la încoronare. Că musai este să-l cunoaștem pe cel ce ne va conduce. Că se apropie clipa când va împlini anii maturității și atunci va fi bine să facem o echipă bună de sfetnici care să-l îndrume mai departe, în aceeași

manieră cum a făcut-o însăși nașul său de botez. Că suntem gata să o sprijinim pe Majestatea Sa cu o parte importantă din cheltuielile pe care va trebui să le facă la încoronare, cu generozitate, ca un prinț de stirpe aleasă. Nu credeți că banii îl vor convinge să ne aprobe cererea?

Sfatul Țării nu s-a împotrivit unui nou demers pe lângă Împărat. Nici Guvernatorul nu s-a opus. Dar a trimis pe unul din apropiații săi, pe Paul rudă cu el, fost episcop de Argeș, să stea tare ca regele să fie adus la Buda de întreaga delegație, nu cumva să-i fie predat lui Cillei.

-Domnilor delegați, v-am ascultat cu plictiseală lingușelile și nu mi-ați schimbat hotărârea de a-l ține pe lângă mine pe nepotul meu până va împlini 18 ani. Nici nu voi fi de acord să vi-l las în grijă în lipsa mea. După cum știți, Serenisimul Părinte Papa Nicolae al V-lea mă va încorona Împărat Roman acolo, la Roma. Îl voi lua cu mine pe Ladislau, trebuie să vadă cum unchiul lui ajunge la cea mai înaltă cinste, cum însăși Biserica ... Deci acesta este ultimul meu cuvânt! Plecați acasă!

Au plecat, dar nu s-au împăcat cu acest nou eșec. Încoronarea lui Frederik ca Împărat al Sfântului Imperiu Roman s-a făcut după o lungă ceremonie, cu multe rugăciuni. În ziua de 19 martie 1452 lui Frederic i s-a pus coroana imperială pe cap. După câteva zile de banchete fastuoase, Frederik s-a întors la reședința sa, la Viena, însoțit de nepotul său, regele Ladislau Postumul.

Pe drumul de întoarcere a avut o mare surpriză. Baronul Cillei cu acoliții săi au făcut o alianță militară împreună cu cehii și câțiva nobili austrieci și l-au atacat pe noul Împărat, cerându-i ca un ultimatum, pe regele Ungariei. S-au dat câteva bătălii pe care Împăratul le-a pierdut, el neavând propria armată, după cum nu avea nici o țară care să fie reședința imperială. Trupele ungurești și cehesti au ajuns la porțile Vienei. Asaltat din exterior dar și presat de locuitorii Vienei, Frederic a cedat și la data de 4 septembrie același an l-a încredințat pe tânărul Ladislau, al V-lea, Postumul, unchiului său, Ulrich Cillei. Care l-a adus la Buda și l-a pus pe tron!

*

* *

-Draga mea soție, când tatăl tău mi-a dat voie să te curtez, tot atunci el mi-a cerut să fac în așa fel ca să ajung prin meritele mele, la rangul familiei tale. Eu eram doar castelan pe atunci, aveam doar al treilea rang nobiliar. A fost o condiție grea, poate că pentru întâia

dată m-am gândit serios cu ce fel de femeie mă însor. Va sta alături de mine, mă va ajuta ori mă va trata de sus când nu voi izbândi în unele încercări.

-Dragul meu soț, acum la această vârstă, ce poți să spui despre mine, ca iubită și ca soție. Cum am stat lângă tine, ajutându-te sau certându-te când ai avut nereușitele tale?

-Ziua de azi spune tot despre viața pe care am dus-o împreună și în ce fel ne pregătim să trecem peste această zi, a celei mai mari încercări din viața noastră. Crezi că suntem la o mare răscruce de drumuri?

-Soțul meu drag, da, suntem la cea mai mare încercare din viața noastră! Ai ajuns repede să ocupi un loc demn, egal cu cel pe care puteau sta nobilii de al doilea rang. Ai primit de la rege să conduci oștiri și să câștigi bătălii. Ai reușit, chiar ai fost mai bun decât alții dintre nobilii de primul rang. Ai condus o țară și mai multe ținuturi făcând mult bine pentru toate stările, dar și pentru Țară. Ai chivernisit țara, dar ai chivernisit și casa noastră. Azi avem cea mai mare avere din Ungaria. Dar tot azi începe căderea ta.

-Ai zis bine, totul este așa cum am trecut prin viață împreună. Dar azi, draga mea soție, am rămas numai noi doi. Vei sta lângă mine, la rău, la fel cum ai stat la bine?

-Ce întrebare este asta?! Eu nu am de ce să fug la dușman, că nu mă cheamă Nicolae Ujlaki și nici Ianoș Vitez. Ceva am învățat de la tine, de când m-ai luat de soție. Că cea mai bună armă de apărare este atacul. Te-ai luptat cu oștiri otomane mai mari decât oastea ta și i-ai dovedit, lovindu-i cu putere, fără frică. Tot așa trebuie să faci și acum.

Poate că soții au avut această discuție când au aflat că regele legitim, Ladislau al V-lea Postumul a ajuns acasă, aflându-se sub aripa ocrotitoare a unchiului său, Ulrich Cillei. Poate că nu au vorbit despre loviturile pe care dușmanul cel negru la suflet le va da, de acum încolo. Iancu a văzut că mulți dintre cei pe care îi considerase prieteni până atunci, acum l-au părăsit. A aflat că mulți dintre cei care îl urmau în războaie și îl susțineau în Sfatul Țării acum ridicau din sprâncene, a mirare, auzind tot felul de minciuni scornite de Ulrich Cillei și strigate în gura mare ca regele cel tânăr, de numai 12 ani, să-l creadă pe el, unchiul cel grijuliu și să-l piardă pe Guvernatorul care a jefuit Țara îmbogățindu-se.

-Draga mea Betty, eu nu am cum să stau nici măcar un ceas lângă rege ca să-i spun ce este adevăr și ce este minciună din tot ce împrășcă Ulrich Cillei împotriva mea. Niciodată nu m-am dezvinovățit altfel decât dovedind minciuna și pe făptuitorul neadevărului. La fel voi face și acum.

-Acesta este soțul meu, nici azi nu va face altfel decât este drept și cinstit, așa cum ai făcut toată viața ta. Așa te cunosc, astfel ai plecat la război și tot așa te-ai întors acasă, chiar dacă ai stat închis în beci două luni, fiind batjocorit de unul care, la greu tot la tine s-a întors, târându-se și implorând milă.

Iancu a aflat toată lucrătura ticăloasă pe care a făcut-o Cillei. N-a vrut să ceară regelui-copil nici măcar o audiență ca să se dezvinovățească. Nu. La 15 ianuarie 1453 s-a prezentat la Curte și și-a dat demisia din funcția de Guvernator. Așa a spus:

„Acum Țara are rege, nu mai este nevoie de un Guvernator!”

*

* *

Nimeni nu l-a contestat ca voievod al Transilvaniei nici ca Comite al Timișului și Ban al Severinului. A plecat de la Buda, s-a tras în Transilvania unde se simțea cel mai bine, iubit și prețuit de românii săi, dar și de întreaga populație.

Dușmanii lui s-au îngrozit aflând de această hotărâre curajoasă, dar corectă și dreaptă în același timp. Plecând de la fața tronului, vrăjmașul de moarte al Corvinului a simțit că regele, așa tânăr încă, se îndoiește de acuzațiile pe care unchiul i le-a șoptit la ureche ori le-a strigat în gura mare. Cine l-a crescut pe tânărul rege astfel încât să priceapă așa devreme care sunt rosturile puterii unui rege care trebuie să conducă o țară? Nu putea fi decât Dădaca lui, cea care l-a crescut fiindu-i mama pe care a pierdut-o înainte de a fi crescut destul încât să o cunoască cu adevărat.

-Unchiule, zise regele copil, nu am nevoie de Guvernator, de aceea m-am suit pe tron, să conduc Țara. Am destui sfetnici și neamuri pe care să mă bazez. Dar am trebuință de un general bun, priceput, care să conducă armatele Țării, să ne apere de dușmanii din afara hotarelor. Știi, domnia ta, unchiule Ulrich, al bărbat la fel de bun, chiar mai bun decât Ioan Corvinul? Nu cunoști! Deci Ioan Corvin va fi generalisim, el va conduce oastea Ungariei. Tot el va fi confirmat pe scaunul de Voievod al Transilvaniei și va fi conte de Bistrița. Pe fiul său Ladislau Corvin, îl numim Ban de Croația.

-Vei regreta curând, Majestate, această generozitate pe care o arăți față de cel ce îți pune viața în primejdie, răspunse unchiul Ulrich, negăsind nici un argument care să-i întoarcă regelui hotărârea luată.

-De asemenea, unchiule, din cercetarea registrelor vistieriei a reieșit că Ioan Corvin a fost un bun administrator al Țării. Nici un forint, nici un filer nu a fost cheltuit fără rost, iar birurile și taxele au fost strânse totdeauna, în toate ținuturile și comitatele. Îi vom înapoia Generalisimului Corvin titlul de vistier și administrator al banilor Țării.

-Iarăși zic, Majestate, că rău faci ridicându-l lângă tron pe acest infam, care îți va dori moartea, ca să apuce tronul Ungariei pentru el și pentru moștenitorii lui. Îți voi aduce curând dovezi!

Retras în iatacul său, regele se plânge Doicii.

-Hellena, unchiul Ulrich începe să mă supere, din ce în ce mai tare, de la o zi la alta. Nu încetează să-l ponegrească pe Ioan Corvin, mereu zice că acesta îmi va lua viața și tronul. Dar tot ce spune despre Iancu este o minciună! Nimic din purtarea lui Iancu de Hunedoara nu arată că ar fi un viclean care se pregătește să mă omoare. Înțeleg foarte bine acum, că Iancu este întocmai cum mi l-ai descris când soseau la Viena știri despre bătăliile lui cu turcii. De partea cealaltă, unchiul Ulrich o ține morțiș că Ioan Corvinul trebuie înlăturat, îndepărtat de la conducerea oștirii și de la administrarea vistieriei. Ce trebuie să fac?

-Mai întâi de toate trebuie să-l atragi de partea ta pe Huniade. El încă nu este convins că tu, regele cel tânăr ai o părere așa de bună despre el, îl lauzi și îi faci daruri bogate. Va fi greu să îl înfrunți pe unchiul Ulrich, nu trebuie să te pui rău cu el dintrodată. Gândește-te, este un om foarte bogat și împreună cu aliații lui au cele mai întinse moșii din toată Ungaria. Stăpânesc orașe și cetăți mai multe decât are Coroana. Cele mai bogate mine, de aur, fier, aramă, argint sunt în proprietățile lor. Regele stăpânește din Ungaria doar ținuturile de la răsărit de Tisa și Transilvania. Iar acolo tot poporul ascultă de Ioan Corvin și Familiarii lui. Doar când Iancu va avea deplină încredere în tine, doar atunci vei putea înlătura clanul Cillei și alăturății lui.

Ladislau Postumul era tânăr și ca orice tânăr este nerăbdător. El este mai grăbit decât alții de vârsta lui deoarece este rege, crede că lui i se cuvine totul, că numai el are dreptate. Din lecția de putere pe care i-a servit-o Dădaca Hellena a reținut partea despre atragerea lui

Iancu de partea lui. Crede că dăruindu-i funcții importante nu este încă destul.

Regele convoacă Adunarea Națională la Pozsony, la 1 februarie 1453. În fața delegaților stărilor anunță că a primit demisia din funcția de Guvernator a lui Ioan Corvin. Îi mulțumește pentru devotamentul cu care a slujit Țara, cum a apărât-o de Imperiul Otoman ducând războaie în afara hotarelor Patriei. Recunoscându-i meritele, regele anunță că îi acordă nobilului Ioan de Hunedoara o nouă emblemă familială: pe lângă corbul cu inelul în cioc adaugă un leu ținând într-o labă, ridicată, o coroană de aur, totul pe un câmp alb. Regele tălmăcește noua emblemă, arătând că leul semnifică eroul care a apărât regalitatea în Ungaria, iar câmpul alb semnifică cinste și corectitudine.

Rumoare mare s-a stârnit la auzul acestui anunț. Magnații din gruparea Cillei au ridicat vocea, aducând acuzații împotriva lui Iancu, amenințând că acela urmărește să pună mâna pe tron și să o lase urmașilor săi. Că războaiele pe care le-a purtat în alte pământuri, din afara hotarelor Ungariei, nu au fost altceva decât dezrobirea acestor popoare cوتropite de turci, pentru ca apoi să le ia în stăpânirea lui, fondând un imperiu, al Corvinilor.

Lumea nu i-a ascultat, dar odată ce mizeria și noroiul au fost împröscate, multă lume a început să se îndoiască despre adevărul așa cum l-au știut până atunci. Regele a reînnoit numirea lui Iancu în funcția de Voievod al Transilvaniei, iar pentru buna slujire la cârma țării îi donează domeniile Deva și Giurgiu, mai multe districte românești din Timiș, apoi câteva localități din Slovacia.

Iancu a primit cu oarecare rețineră onorurile cu care regele l-a gratulat. El continuă să creadă că la mijloc este o lucrătură a lui Cillei și a acoliților acestuia. De aceea se retrage la Bistrița, cetatea care i-a fost dăruită împreună cu numirea ca generalissim al armatei. Acolo primește informații despre uneltirile lui Cillei și inima îi sângerează pentru aceste nedreptăți care i se fac. Pe de altă parte, regele Ladislau Postumul se arată nemulțumit de puțina recunoștință pe care i-o arată Iancu.

-Rabdă, Majestate, încă puțin, stăruie cu sfatul buna Doică! Unchiul Cillei este orbit de ură, nu vede că te împinge spre prăpastie. Curând vei avea dovada vicleniei lui, că omul acesta nu mai gândește și nici nu vede limpede.

Dovada veni curând. La câteva zile după numirea sa ca Vistier al Regatului, Iancu primește de la Ulrich Cillei propunerea ca din veniturile încasate, regelui și Curții Regale să-i aloce o sumă mică de bani, iar restul să-l folosească el, cum știe mai bine. Iancu pricepe repede capcana și respinge formula propusă de Cillei. Îi dezvăluie regelui infama propunere a unchiului său.

Tot în acele zile se lățește vestea că Ulrich s-a aliat cu magnații Garai, Ujlaki, Paloczi, cu Dionisie Mitropolitul de Strigoniu și cu Andrei, Episcopul de Pecs. Se afișează peste tot cu acești aliați și spune, cu nerușinare, că ei trei, cele mai bogate și mai puternice rude ale regelui minor îl vor apăra de intrigile și uneltirile unora care vor să-l înlăture de pe tron pe micul rege. Ei nu spun nume, dar toată lumea pricepe că săgețile acestea sunt trase împotriva lui Iancu. Au ajuns până acolo că au împrăștiat zvonul că cineva vrea să vândă Ungaria, că a găsit cumpărător iar prețul împăcat este de 36.000 galbeni! Ei, consilierii apărători, vor aduna toate dovezile și îl vor da legat pe acel ticălos uneltitor.

De data asta Iancu nu mai tace. S-a ajuns prea departe!

Capitolul 17

Pregătiri de război

Iancu îl provoacă pe Cillei să dea socoteală pentru acea propunere nerușinată de împărțire a veniturilor Coroanei. Lașul neagă, acuză pe secretarul regelui că ar fi întocmit acea hârtie. Regele cercetează cazul și află adevărul.

Pe ascuns, Iancu se întâlnește cu Doica, Hellena Kottaner, fiind abordat de nobila femeie care vedea, cu durere, cum pupilul ei este împins de unchiul intrigant spre prăpastie.

-Înălțimea ta, te conjur să ai milă față de nevârstnicul și nepriceputul regele nostru. Nu-l părăsi la greu, nici nu te da la o parte când trebuie intervenit cu mână tare pentru a nu-i lăsa pe acești nemernici să-l ducă la pierzare. Eu văd cum unchiul Cillei și-a pierdut de tot bruma de bunăcuvîință pe care o mai arăta la Viena, la curtea Împăratului. Aici nimic nu-l oprește să-și arate răutatea, mai ales împotriva domniei tale. Eu mă lupt în toate zilele să-l strunesc pe Majestatea Sa să nu creadă toate răutățile și minciunile despre domnia ta pe care i le spune și le repetă mereu, uneltind să te piardă. Nu reușesc decât cu greu, deoarece unchiul Ulrich are mare putere asupra lui, dar și asupra celor mai mulți dintre nobilii curteni. Te conjur, nu te lăsa doborât și nici nu-l urî pe necoptul meu rege. Va veni vremea când își va da seama, singur, cine îi vrea binele și cine îl împinge la rele. Eu voi căuta să îți dau de știre, de câte ori voi afla, ce fel de capcane pregătește baronul Ulrich împotriva domniei tale cât și despre minciunile pe care le scornește și cu care te împrășcă.

Acum unchiul intrigant va plăti: regele îl cheamă la el și îl muștră între patru ochi.

-Unchiule, de ce îl dușmănești atât de tare pe generalissimul Corvin? Nu ești de aceeași părere că nu avem alt conducător de oști mai bun, vrednic și devotat țării? Te rog să te liniștești, măcar o vreme să stai departe de curte până se mai liniștesc lucrurile și vom duce la capăt toate negocierile de pace pornite dar încă nefinalizate.

Magnatul l-a ascultat pe regele-nepot cu zâmbetul pe buze. Când acela a terminat de spus aceste cuvinte, baronul i-a smuls dintre degete hârtia de pe care Ladislau citise câteva cuvinte pe care nu reușise să le învețe pe de rost, cuvinte cu care îl muștrase ca un școlar care îndrăznește prea mult. Ulrich râse citind acea hârtie, apoi râse

și mai tare când le citi cu voce tare. Rupse hârtia în două, apoi iar în două și făcând o plecăciune adâncă, clar în batjocură, spuse doar atât:

-Fie după voia Majestății Tale!

Baronul se retrase la moșie și lipsi aproape o lună de zile. Oamenii lui de încredere au lătit zvonul că a căzut în dizgrația regelui, datorită intrigilor dușmanului său de moarte.

Acum este din nou liniște în țară. Regele îl cheamă pe Iancu la fața tronului și îi reconfirmă calitatea de comandant suprem al oastei și de administrator al vistieriei țării. Liniștit, Ladislau pleacă la Praga, unde va primi coroana de rege al Cehiei și îi poruncește lui Iancu să îl însoțească în această călătorie, comandând garda regală ungurească ce v-a da onorul la încoronare. În timpul cât au zăbovit la Praga, a sosit cumplita veste a căderii Constantinopolului. Sultanul Mahomed Învingătorul, El Fatih cum îl slăvea întregul Aliotman, a dus la capăt un asediu greu și a lăsat capitala Bizanțului trei zile să fie jefuit de ostași. Solul care a dus trista veste, un apropiat al Episcopului Oradiei, Ianoș Vitez, a mai povestit și ceva special ce se aflase în urmă cu două sau trei luni. În urmă cu trei luni, în timp ce Mahomed abia începuse asediul Constantinopolului, acest nobil adusese un mesaj din partea lui Iancu. Acesta îi scria Sultanului că și-a dat demisia din funcția de Guvernator și acea semnătură a sa, pe actul de încheiere a armistițiului de 7 ani nu mai este valabil. Să ia aminte Padișahul că dacă Ungaria va încălca armistițiul, el, Iancu, nu are nici o vină. După ce Sultanul a citit acel mesaj, s-a produs o mare ușurare pe chipul Sultanului, iar vizirii lui s-au bucurat. Solul ghiaur a aflat că ajungând la cortul Sultanului știrea că se apropie o solie din partea Ungariei, acela era gata să dea poruncă de retragere a armatelor sale, crezând că însuși Iancu s-ar apropia cu armata Ungariei, să despresoare Bizanțul.

-Uimitor, generale! Renumele tău l-a speriat pe însuși Sultanul. Este grozav să te avem comandant suprem, numele domniei tale face cât o armată! Regele își arată bucuria și îl gratulă pe generalul său.

-Majestate, a mai existat în timpul trecut, nu foarte îndepărtat, un om al cărui nume alungase o oaste turcească din jurul cetății Timișoarei. Acel om era Pippo Spano de Ozora, căpetenie a armatei regelui Sigismund de Luxemburg. Dar acestea sunt povești, nu trebuie să le dăm o importanță prea mare. Ele se spun în taberi, în jurul focului, seara în ajun de bătălii. Mai îngrijorător mi se pare faptul că cucerind această puternică cetate și ocupând pentru

totdeauna Imperiul Bizantin, acum Sultanul Mahomed își va mâna oștirea asupra Europei. Visul lui Baiazid, spus cu aroganță, că o să-i dea calului său ovăz din pristolul de la Roma l-au visat toți sultanii ce au condus armate după el. Dar până acolo trebuie să supună Serbia și apoi Ungaria. Trebuie să ne întoarcem acasă și să începem pregătiri de război! Vor fi ciocniri cum n-au mai fost vreodată.

Tânărul rege al Cehiei anunță Curtea că trebuie să își scurteze șederea la Praga, nevoit fiind să se întoarcă la Buda. Trebuie să convoace Dieta Națională ca să se sfătuiască în privința pregătirilor de război, existând niște zvonuri că El Fatih, Biruitorul Bizanțului are în plan să atace Ungaria și Serbia, încă în vara acestui an.

Spusele regelui stârniră rumoare în sala tronului care era plină de nobili. Bărbații se întrebau unii pe alții dacă știau amănunte despre aceste amenințări recente. Până la urmă nobilul George Podebrad, cel mai puternic magnat ceh îndrăzni să facă un pas înainte și să-l roage pe tânărul rege să spună despre ce amenințare este vorba și, mai cu seamă, de unde s-a stârnit ea. Regele făcu semn și Iancu veni alături de tronul regal.

-La îndemnul Majestății Sale vă voi desluși eu ce s-a întâmplat în ultimele două, trei luni prin aceste părți de lume. Pe scurt, știre ne-a sosit acum că puternica cetate, capitala Imperiului Bizantin, Constantinopol a fost cucerită de o uriașă armată turcească, condusă de Sultanul Mahomed al II-lea. Nu cunoaștem prea multe amănunte, doar atât că asediul a început în ziua a doua a Paștelui ortodox, luni 22 aprilie 1453. Cetatea s-a apărat eroic, dar a fost cucerită în ziua de 29 mai 1453. Sultanul Mehmed al II-lea, care și-a luat numele de Mahomed al II-lea, a lăsat orașul pradă soldaților învingători. Aproape toți locuitorii orașului au fost trecuți prin sabie, au scăpat cu viață doar tinerele fete frumoase luate ca sclave pentru haremuri și bărbați sănătoși, puternici, care au fost vânduți ca sclavi. La noi a ajuns o știre cutremurătoare. Că Sultanul învingător, îmbătat de glorie, ar fi repetat jurământul bunicului său Baiazid să-și mâne urdiile peste Europa, să cucerească Cetatea Eternă, Roma, acolo să-i dea calului său ovăz, din pristolul catedralei Vaticanului.

-Excelență, întrebă același nobil George Podebrad, se cunosc ceva amănunte despre înfruntarea oștirilor?

-Se zice că oștirea otomană ar fi numărat o sută de mii de oameni, în timp ce apărătorii cetății numărau doar 7.000. Din aceștia, doar 700 erau ajutoare, un detașament genovez, deci ajutorul regatelor

creștine din apusul Europei a fost doar atât de numeros. Ei, deși erau atât de puțini au făcut față atacurilor numeroase ale turcilor deoarece aveau de apărut doar o porțiune mică din zidul înconjurător, lung de peste 22 de kilometri (sau 14 mile). Este zidul din partea de vest a cetății, cunoscut sub numele de Zidul lui Teodosie, cel care a fost spart mai înainte de cruciații celei de a IV-a Cruciade creștine, din 1204. Restul zidurilor sunt apărute de apele Cornului de Aur, porțiune din strâmtoarea Bosforului închisă de bizantini cu un lanț uriaș, tras peste ape, de la un mal la altul. Una din mișcările strategice importante ale acestui geniu militar, Sultanul Mehmed al II-lea, a fost trecerea flotei sale, de 300 de corăbii peste muntele Galata, pe o cale pe care așternuseră trunchiuri de copaci, unși cu unsori. Traversarea Cornului de Aur a avut loc noaptea, iar în zorii zilei turcii au fost foarte aproape să escaladeze zidul dinspre apele Cornului de Aur, care nu era apărut de oameni. Împăratul Constantin al XI-lea și generalul Giovanni Giustiniani, genovez, au murit pe străzile orașului, după ce turcii au trecut de zidul dărâmat pe trei sferturi de marele tun construit de un inginer ungar, Orban. Acest tun avea 8 metri lungime și 75 de centimetri diametru, iar ghiuleaua pe care o trăgea avea 550 de kilograme, aruncată la 2 kilometri depărtare. Ofițerul care ne-a adus vestea aceasta spune că în zilele de dinaintea căderii cetății s-au arătat niște semne, prevestite din vechime. Seara, la apusul soarelui, cu patru zile înainte de 29 mai, cupola catedralei Sfânta Sofia a fost luminată de un nimb de flăcări care s-au stins, treptat, târziu în noapte. Populația creștină a explicat această lumină neobișnuită conform unei legende vechi potrivit căreia orașul va cădea când Duhul Sfânt va părăsi Hagia Sofia.

Iancu tăcu. În sala tronului se lăsase liniștea. Era ca o păstrare a unui moment de reculegere pentru morții apărători ai creștinătății. Liniștea a fost întreruptă de Iancu:

-Constantinopolul a căzut sub asediul zidurilor de către o sută de mii de osmani, dar cel mai mult din cauza nepăsării Apusului. Acum vom vedea cum Satana de sub Semilună își va purta urdiile în galop, spre Serbia, Ungaria, Bosnia, Croația, Veneția, Milano, Roma, Austria, țările germane și restul Europei. Vor auzi acum, în ceasul al 12-lea, regii și principii Europei, dangătul clopotului care bate în dungă, a primejdie?! Și se vor așeza cu oști să stăvilească puhoiul turcesc?

Capitolul 18

Căderea Constantinopolului

Călătoria de la Praga la Buda era mult prea înceată pentru ca răbdarea lui Iancu să rămână în făgașele ei. Pe măsură ce ziua se apropia de amiază și soarele își arunca sulite tot mai încinse de foc, Iancu alerga înainte o leghe ori două, apoi se întorcea lângă caleașca în care tânărul rege dormita, toropit de căldură. O picătură de sudoare atârna de vârful nasului, tremurând atunci când copilul expira ușor, șuierat. Dar refuza să se desprindă. Chipul imberb al tânărului rege îi stârnea milă amestecată cu dispreț. Milă, pentru că se născuse într-un cuib aurit din care fusese smuls cu destulă brutalitate la doar câteva zile după ce venise pe lume și astfel cursul vieții lui fusese schimbat de la linia normalității potrivit stirpei sale regale. Era nevinovat în totalitate pentru că mai târziu, după câțiva ani, nu protestase față de duritatea tutorelui ce-l ținea legat de sine și îl smucea dureros ori de câte ori instinctul primar îl împingea spre vechiul făgaș, cel normal, al stirpei sale regale. Cu timpul, pe măsură ce creștea, reacția lui la durerea stârnită de aceste smucituri devenise din ce în ce mai ștearsă, el supunându-se docil direcției ce îi era imprimată cu silnică politețe. Iancu își dădea seama că îi era milă de tânărul său stăpân doar pentru că aflate, până la detalii, modul cum fusese crescut, forțat, fără explicații. „Așa trebuie!” ținea loc de explicații totdeauna când puneă întrebarea – enervantă! – „de ce așa?” Astfel a crescut, niciodată după voia lui și totdeauna după un model care era, chipurile, cel normal pentru un pui de rege.

Disprețuia creația din fața lui, văzând-o în deplina sa falsitate care stârnea celor mai recent așezați în preajma lui neîncredere în sinceritatea pe care o afișa. Era neplăcut surprins și se simțea jenat de recentele acte cu care copilul-rege îl răsplătea pentru strădania depusă, de-a lungul vieții de comandant militar și apoi de administrator priceput până la mici detalii, de a-l așeza, în final, pe tronul țării neștirbit de atacurile dușmanilor numeroși din jur. Iar acum mergeau împreună să facă față unei ultime încercări pe care istoria veacului le-o scotea în cale.

Toate aceste simțăminte le încercase în răstimpul cât apucase să-i citească fața acoperită de transpirația căldurii nemiloase. Ladislau

Postumul se trezi și dădu cu mâna ca și cum alunga o insectă enervantă de pe față.

-Majestate, ar trebui să cobori din caleașcă și să-ți dezmoștești picioarele, apoi să încaleci și să tragi o goană în vântul acesta ce ți se va părea răcoros și înviorător. Rădvantul îți dă o amorteală nesănătoasă. Dacă galopăm împreună trei mile ajungem la Brno și acolo, la castelul Spilberk, te vei odihni până trece căldura zilei. Nobilul Matíšek, stăpânul castelului, este prietenul meu. Va fi bucuros să mă vadă. Ai să vezi, n-o să vrea să ne lase să plecăm. Dar tu să-i poruncești să se supună, doar ești regele Cehiei și trebuie să asculte porunca regelui său.

Ladislau coborî din rădván, se clăti pe față cu apă dintr-un burduf și încălecă pe Virag, calul regelui. De pe vremea regelui Ludovic cel Mare, domnitorul avea un cal de război dintr-o linie care era sever păzită de comitele hergheliilor. Și totdeauna numele celui cal era Virag, adică floare veșnic tânără. Galopară vreun ceas până apărură în zare turlele celui castel care le va oferi găzduire peste noapte. Atunci tânărul rege trase de frâie și Virag trecu la pas. Regele făcu semn gărzii care se apropiase prea mult de cei doi călăreți din frunte să rămână la distanța cuvenită, deoarece regele avea ceva de sfătuit cu căpetenia oștirii.

-Spune, generale, ai încheiat vreo înțelegere cu nobilul Podebrad pentru un ajutor de oaste dacă vom ajunge în război cu Sultanul?

-Da, Majestate, pe viceregele Podebrad mi l-am făcut prieten. Are o banderie de 200 de mercenari cu care își apără proprietățile. A promis că dacă voi cere ajutor, va ridica o oaste de cel puțin o mie de soldați bine pregătiți de luptă. Același ajutor l-au promis niște baroni din Moravia și Austria, care se cunosc cu baronul Podebrad. S-au legat să răspundă chemării când vom fi pregătiți.

-Generale, nobilul Podebrad este un husit, dintre cei moderați. De la moartea tatălui meu, regele Albert, el a fost ales de Parlamentul Boemiei să fie conducător interimar până voi ajunge la majorat, ca să fiu încoronat de drept și ca rege al Cehiei. Este un bun conducător de oști, cunoaște cum luptă husiții. Dacă va fi nevoie îi voi porunci să sprijine Ungaria cu oaste husită, în caz de război cu turcii. Dar te-am văzut, generale, stând de vorbă într-un colț cu doi boieri îmbrăcați în straie ciudate. Cine erau aceia?

-Asta este surpriza cea mare, plăcută pentru noi, Majestate. Sunt fiul și nepotul emirului de Caramania, un ținut întins în Anatolia.

Emirul este turc, este neam cu Mehmed al II-lea, sunt veri, dar se dușmănesc de moarte. Cearta dintre cele două corturi – că ei așa zic familiilor lor, după numărul de corturi în care sălășluiesc – este veche, încă de pe vremea când Osman Beg a întemeiat primul regat sub semnul semilunii. Neamul Caraman îi acuză pe aceștia că au furat bună parte din ce li se cuvenea la împărțeala turmelor și pășunilor. Nu s-au împăcat niciodată. Fac pace din când în când, apoi iar pornesc războiul pe vechea răcă. Emirul Caramaniei s-a împăcat foarte bine în urmă cu aproape un veac, cu voievodul Țării Românești, Mircea cel Mare. Când Sultanul voia să pornească război împotriva lui Mircea, emirul din Caramania pornea răscoală și Sultanul trebuia să-și împartă oștile, ca să ducă două războaie. Din acele timpuri s-au încheiat niște alianțe puternice, între cei doi despre care am pomenit și Republica Veneția, care bloca strâmtoarele așa fel încât Sultanul își aducea cu mare greutate și întârziere oștile din Anatolia în Rumelia ori pe dos, după cum era pornit războiul mai întâi. Pe Baiazid, bunicul sultanului de acum, Mehmed, l-au plimbat cu această înșelăciune vreo doi ani, până când a venit din fundul Asiei vestitul Timur Lenk, cel care l-a învins pe Baiazid într-o ciocnire de oști care, adunate la un loc, erau mai mult de un milion de oameni. Emirul vrea să înnodăm vechea prietenie. I-am spus că Ungaria va semna un tratat de alianță cu dragă inimă. Să pregătească actele și să vină la Buda, să ne cunoaștem și să ne legăm frați de război.

-Bine, bine, spui că o asemenea alianță s-a mai făcut. Dar nu suntem prea departe unii de alții? Cum vor ajunge solii de la unii la alții? Nu va fi prea târziu?

-Nu Majestate! La gurile Dunării Ungaria are garnizoană la Chilia, unde am primit încă de pe vremea lui Mircea Voievod o cetate de piatră. Cu aceasta noi controlăm intrarea și ieșirea oricăror nave pe Dunăre. Iar din Caramania, o corabie rapidă, a lor ori a genovezilor, poate trece trece Marea Neagră în două zile. Veștile pot ajunge de la ei la noi în zece zile, cel mult 12. Acest tratat de alianță ne este foarte folositor, așa cum s-a dovedit cu optzeci de ani în urmă.

Regele, deși tânăr, înțelese repede lecția de istorie și de diplomatie pe care i-a servit-o căpetenia supremă a oștirii. Dar Ladislau mai știa ceva, la fel de bine ca și Iancu. Că la mijloc stătea unchiul Cillei, cu aliații lui. Acesta era stăpânul Ungariei, el porunca convocarea Adunării Naționale și orice propunere ar fi venit din partea lui Iancu

era mai întâi discutată între ei, marii baroni. Și chiar dacă ar fi fost ceva folositor țării, dacă îi sporea puterea lui Iancu Corvinul, se puneau de-a curmezișul și făceau în așa fel ca să fie rău pentru cel ce, singur, ducea două războaie, cu turcii afară și cu baronii trădători, înăuntru. Oftară deodată, apoi izbucniră în râs. Dinspre castelul care domina cetatea Brno, al doilea oraș ca mărime și putere al Cehiei, venea în întâmpinare un alai măricel, cu oșteni dar și cu preoți, cu steaguri și prapori.

-Majestate, vi-l prezint pe contele Wilhelm Matíšek, stăpânul acestui ținut și al castelului care ne așteaptă cu ceea ce avem de trebuință ca să prindem puteri la acest drum lung și obositor.

Contele făcu închinarea potrivită rangului său, așa cum o cerea protocolul când cel mare în rang era însuși regele țării. Porniră la pas înspre castelul care își deschisese porțile, în fața cărora o banderie de o sută de oșteni îmbrăcați în cuirase strălucitoare, călări, prezentară onorul la rege. Trecură repede peste regulile de protocol, regele însuși poruncind să se pună capăt temenelilor, că este însetat și ud de la căldura grea a acestei luni de sfârșit de toamnă.

Ladislau era obișnuit cu o igienă care respecta puterea apei, ca licoare tămăduitoare mai înainte de toate, în ciuda tradiției europene care disprețuia baia și primenirea cu haine curate. La curtea lui Frederic nu existau ploșnițe, acele gânganii groaznice pe care marea nobile apuseană o tolera, chiar considerând-o folositoare în alungarea spiritelor rele, necurate. După două ceasuri regele fu poftit la masă, pe o terasă umbrită de trandafiri cățărători, plantați în butoaie mari, de lemn. Umbra era potrivită iar aerul parfumat suav deschise apetitul călătorilor spre bunătățile așezate din belșug pe farfurii și talgere de argint.

Când Ladislau dădu semn că s-a săturat, gazda porunci să fie aduse cafelele, această băutură orientală pe care turcii au adus-o în Europa. Sorbind din ceașca fină, de porțelan chinezesc, regele repetă cuvintele cu care obișnuia să aprecieze plăcerea pe care o simțea bând cafea:

-Este singurul lucru bun pe care l-au adus necredincioșii în Europa. Cafeaua dă putere, alungă moleșeala și lasă un gust plăcut în gură. Nu credeți, domnilor?

-Sigur, Majestate, suntem de părere ca turcii să aducă, pe mai departe cafea de pe lungul Drum al Mătăsii, dar ei să-și ia tălpășița și să se tragă înapoi, în fundul Asiei de unde au venit. Replica contelui

Wilhelm fu pe placul regelui, care aprecie momentul ca fiind potrivit pentru a-l provoca pe lancu la destăinuiri despre războiul pe care Sultanul tocmai l-a câștigat și pe care îl va porni, în curând, împotriva Ungariei.

-Conte, cred că ai aflat despre îngrozitoarea veste, a căderii Constantinopolului?! zise regele. Excelența sa generalisimul oștirii noastre afirmă că Sultanul va porni, curând, război împotriva Ungariei, care acum este poarta care ține Europa departe de urgia acestui blestem. Poate ne spui, generale, de ce crezi că Mehmed ne dorește răul?

-Sultanul nu ne dorește doar nouă pieirea ci întregii creștinătăți. Dar ca să ajungă la țintă, adică la Roma, mai întâi trebuie să dărâme poarta care este închisă spre apus. Iar această poartă este Ungaria.

-Majestate, îngăduiți-mi să vă aduc la vedere un om care a sosit la castelul meu în urmă cu o săptămână, venind de pe malul Bosforului. Este un călugăr iezuit care a reușit să scape din măcelul care a urmat după ce turcii au trecut peste ziduri. Este un martor de mare preț, însă este zguduit de cele ce a văzut, în luna cât cetatea a rezistat asediului, apoi în cele două zile care au urmat.

Călugărul iezuit era o mână de om. Slab, ascetic în toată făptura sa, avea ochii adânciți în orbite și un tremur ușor îi zguduia trupul. Sosi, ploconindu-se. Vorbi fără să aștepte ca regele ori gazda să-i dea îngăduință spre grăire.

-Domnilor, iertați un om care abia a reușit să urce la lumina soarelui, scăpând din Iad. Că în Iad am fost și Mântuitorul m-a ales să trăiesc ca să spun oamenilor să se pocăiască, să nu ajungă în iadul pe care l-a îngăduit pe pământ, iad adus de Satan cu slujitorii lui. N-am văzut la viața mea un lucru atât de oribil, cum acești necredincioși au transformat un oraș curat, atât cât se putea în vreme de război, într-o mocirlă duhnind a pucioasă, mustind de sânge cu hoituri plutind peste tot. Bătrâni, femei grase și trecute, mame cu prunci în brațe sau încă gravide, copii nevinovați, au fost măcelăriți cu bestialitate. Tot ce nu putea fi vândut pe piața sclavilor a fost dat pieirii. Au scotocit toate colțurile cetății, n-a scăpat nici o casă necălcată și neșefuită. Însuși Sultanul s-a arătat scârbit de ticăloșia oștenilor săi însetați de pradă. După o singură zi de jaf, Sultanul a strigat „Destul!” Și i-a trimis pe ieniceri să oprească distrugerea. Oricine va fi prins cu hangerul scos va fi decapitat imediat, fără

judecată. Nemilos s-a arătat cu creștinii bizantini, dar la fel de nemilos s-a arătat și cu necredincioșii săi.

-Cum este posibil așa ceva, părinte? întrebă regele. Acest Sultan este satan cu două fețe, de diavol dar și de om? De ce a oprit distrugerea cetății?

-Șeitan și om, în credința mahomedană întrupează un negustor. Mehmed vrea să facă Constantinopolul cetate de scaun. A doua zi, după ce a oprit jaful, a trimis ieniceri să facă de pază la casele și conacele ambasadurilor străine care nu au apucat să fugă înainte de începerea asediului. I-a chemat pe aceia și pe înalții prelați, catolici, ortodocși și iudei și le-a grăit așa:

„-Vă dau viața, dar trebuie să plătiți pentru ea. Jurați pe Cristosul vostru dacă sunteți creștini și pe alt zeu dacă sunteți jidovi, că turmele voastre se vor supune mie, că mă vor cunoaște de domn și stăpânitor, că nu se vor ridica împotriva mea și a dreptei credințe în Allah și în Mahomed Profetul său. În Imperiul meu vreau să trăiască laolaltă necredincioși cu credincioși, să fie supuși legilor Islamului și slujitorilor mei. Jurați? ”

Eu eram de față, printre slujitorii cardinalului legat al Papei. I-am șoptit Eminenței că poate fi o capcană. Să ceară garanții! S-a încumetat să păsească în față și să ceară dovezi că vor rămâne neatinși în casele lor și în bisericile lor. Sultanul le-a spus:

-Un an de zile veți avea gârzi, eunuci din serai și ieniceri. Vă vor păzi. Într-un an lucrurile se vor liniști și Istanbul – că așa se va numi acest oraș de acum înainte – va fi capitala Imperiului Otoman. Mergeți acasă, trimiteți soli regilor și prinților voștri și asigurați-i că Mehmed Sultan vrea să trăiască în pace, ca un locuitor al Evropei. Numele meu este, pentru voi ghiaurii, de azi înainte „Kayzer-i Rum”, adică împărat roman!

-Imediat ce liniștea a început să se așeze, continuă călugărul, însuși Sultanul a ieșit în oraș și a hotărât ce biserici rămân ale creștinilor și ce biserici vor fi făcute moschei. A început cu Hagia Sofia. Am fost îngăduit să intru să văd că vestitul locaș de cult a rămas intact. Nimeni nu a avut îngăduință să intre acolo. Pe lângă pereți până la boltă fuseseră ridicate schele și mulțime de lucrători acopereau picturile, frescele cu var. Icoanele pe pânză și pe lemn au fost date jos, neștirbite. După o săptămână ni s-a îngăduit să plecăm. O corabie genoveză ne-a dus până la Ragusa. De acolo am pornit să

colind, povestind ce am văzut și îndemnând oamenii la pocăință. Și la unire, la luptă împotriva acestui neam de satani.

Timp de un ceas călugărul a povestit și a răspuns la întrebări. Apoi l-au slobozit la odihnă, era sleit de puteri și plin de scârbă, amintindu-și ororile greu de admis ca fiind comise de o făptură omenească.

După acel ceas regele îl îndemnă pe Iancu să spună ce are de zis, în calitatea de comandant general al oștirii Ungariei.

-Majestate, conte! Dumnezeu l-a îndrumat pe acest călugăr în calea noastră, ca ascultându-l să credem și să nu mai cercetăm. Că pierdere de timp va fi și nu va fi spre folos creștinătății. Acest Sultan este plin de vicleșuguri, nu degeaba a zis sfinția sa că este Satan. Cucerind această rămășiță a unei străluciri creștine de mult apuse, Mehmed are pretenția să fie numit Cezar, adică să fie primit ca egal la masa împăraților Europei. Că are multe de spus, el, Sultan – Satan. Acest lucru nu se va întâmpla, înfumuratul Împărat Frederic, de pildă, nu-l va primi nici măcar la poarta casei sale, darmite să-l așeze la masa sa. Acum Mehmed are multă treabă. El va hotări cum să așeze Constantinopolul cel vechi, cel aurit, ca Istanbul, capitală a unui altfel de imperiu. Acum alege loc pentru a ridica un palat pentru sine, construcție care va sfida Occidentul. Cu grădini, cu sere, cu bazine de înot cu apă încălzită iarna, cuști pentru animale aduse din străfundurile lumii, feroase dar cu blănuri nemaipomenite. Și câte și mai câte! După asta va trebui să se ocupe de Imperiu. Nu-i simplu de condus un imperiu așezat pe două continente, despărțite între ele prin strâmtori greu de controlat. Va trebui să controleze aceste strâmtori și pe apă, nu doar cu fortificațiile de pe maluri. Pentru asta va trebui să transforme Marea Mediterană într-un lac turcesc, să distrugă puternicele republici navale italiene.

-După ce va termina, în mare, reconstrucția Istanbulului, continuă Iancu, se va trage la Adrianopol ca să-și pregătească uriașa armată cu care va porni să cucerească Apusul. După isprava de la zidurile Bizanțului, Sultanul Mehmed are poftă numai de condus oștiri uriașe, de asediat cetăți de necucerit, crede că pentru el sunt făcute aici, în Europa alte opreliști de nedărâmat peste care să treacă triumfător. Menirea lui pe pământ este să calce pe semnul Crucii, să ducă jihadul sfânt la victoria totală asupra creștinătății. De aceea și-a luat numele de Mahomed Cuceritorul, ca și cum ar fi urmașul profetului lor. Prostul acesta încrezut, nu știe că aici, la Dunăre, va avea de înfruntat o veche înțelepciune creștină care zice că „Buturuga mică răstoarnă

carul mare!” O sută de mii de oameni nu pot fi ținuti în mână și conduși la fel de ușor precum oștirile mai mărunte, de două sau de trei ori mai mărunte. Oștirea uriașă nu se poate mișca ca un uriaș înspăimântător. El are picioare strâmbe, umblă în cărje și poate fi mușcat de câini. Cum dai de mâncare la atâta puhoi de omenire? Dar animalelor care îi însoțesc pe oameni? Timp de doi ani, cel puțin, uriașul acesta fioros nu se va pune pe picioare ca un mare războinic. În acești doi ani creștinătatea ar trebui să se pregătească să-i dea lovitura de moarte.

-Călugărul a fost martor la acest război, zise contele. El trebuie să umble prin Europa și să adune lumea creștină în jurul Papei de la Roma. Voi scrie zăpăsit de liberă trecere fratelui Jacob prin toată Cehia și Austria până la Viena, să fie găzduit și hrănit, să i se dea voie să predice despre ororile pe care le-a văzut făcute de necredincioșii musulmani la asediul Constantinopolului și după cucerirea orașului. La Viena îl voi trimite la curtea Împăratului Frederic unde va găsi sprijin la nobilii noștri care fac slujbă de cancelarie pentru neamul cehilor. Sunt sigur că Dumnezeu îi va îndruma pașii ca să-și împlinească misia de predicator.

În zilele următoare regele și suita lui s-au mișcat mai repede. Dincolo de Brno începea pusta maghiară și acolo fură luați în primire de vânturi aspre, purtătoare de semne ale iernii. Nu zăboviră mai mult de o noapte pe nicăieri, astfel că în primele zile ale lui decembrie ajunseră cu bine acasă, la Buda. Regele fu primit ca un erou, doar mai cucerise o coroană, mai adăugase un regat la marea lui moștenire. Chiar de a doua zi după ce își îngăduise un răgaz de odihnă, regele Ladislau al V-lea al Ungariei primi închinarea nobililor care s-au grăbit să-l felicite, să-i ureze viață lungă, cu sănătate și i-au jurat credință și ca suveran al Cehiei.

Iancu a avut surpriza să constate că ceva s-a schimbat în privirea magnaților, a celor care îi erau ostili și îl disprețuiau fără nici o rețineră. Acum deveniseră mai toleranți, unii chiar s-au apropiat de el, întrebându-l despre călătorie și despre cum l-au primit nobilii cehi pe regele lor de drept. Dar nimeni nu a adus vorba despre Sultanul Mahomed și cucerirea Bizanțului. Acum fostul lui prieten intim, Ioan Vitez de Zredna care trecuse după bătălia de la Kosovopolje de partea baronilor, primind ca privilegiu funcția de cancelar al curții regelui, trimise un paj cu o scrisoare pe care i-o dădu lui Iancu cu mare fereală. Iată ce îi scria vechiul prieten: „Iubite generalissim, în

numele vechii noastre prietenii te rog să îmi faci o vizită la castelul meu din Buda, în seara aceasta, la zece ceasuri din noapte. Totul trebuie să fie confidențial, așa că te rog să-ți iei măsuri să nu fi recunoscut bătând la poarta casei mele.”

Dacă această invitație ar fi pornit de la altcineva decât vechiul lui sfetnic și prieten, pe care l-a ridicat în demnitatea de episcop de Oradea, poate că Iancu ar fi stat liniștit, acasă la el, fiind convins că i se întinde o nouă capcană. Deși urma vechea zicală românească „Păzește-mă, Doamne, de prieteni, că de dușmani mă păzesc singur”, acum porni cu încredere spre conacul cancelarului curții regale. Fie ce o fi, de mie dat să mor să fie precum i s-a întâmplat lui Cezar, își zise Iancu, dar îmbracă o cămașă ușoară de zale, pe sub contășul verde cu găitane negre.

O slugă purtând un suman negru, cu căciula trasă pe frunte, îl aștepta în dosul porții. Când auzi tropotul calului venind din negura nopții, sluga deschise poarta cât să treacă împreună cal și călăreț, apoi o ferecă la loc. Ianoș îi ieși în întâmpinare în ușa conacului ținând în mână un lămpaș de vânt, așa cum purtau minerii în galeriile întunecate ale ocnelor. Intrară iute la căldură căci afară, la acel ceas târziu de noapte și la început de ianuarie zăpada scârțâia sub tălpi, cântând cântare de ger greu.

-Nu credeam că ai să vii, după cum m-am purtat ca un trădător. Dacă vei avea răbdare o să înțelegi de ce am trecut în tabăra dușmanului. Îți mulțumesc de bunăvoință că ai venit!

Se traseră în două jilțuri așezate în fața vetrei mari zidită din pietre de râu, șlefuite, în care trosnea un buștean de fag de-a lungul căruia dănțuiau flăcări jucăușe, schimbându-și culorile de la galben palid spre roșu încins. Pe o măsuță joasă, pe trei picioare, gazda așezase din vreme o pântecoasă din lut ars și boit cu humă neagră, din care se ridica un abur ușor, împrăștiind o aromă îmbietoare de vin fiert. Pe peretele alăturat vetrei stătea întinsă în scoabe din fier bătut pe nicovală o piele de jder mare, poate să fi fost regele jderilor din pădurile comitatului Bihariei, pe unde umbla la vânatoare, cu arcul întins, țăranul ajuns cleric și nobil înstărit, slobozit din iobăgie încă din vremea când stăpânul Iancu plecase de acasă, de la Hunedoara, cu taică-su Voicu să între argat la curtea regelui Sigismund. Pe vremea aceea îl chema Jombor și era copilul nimănui, pripășit la căsuța portarului castelului Huniazilor după ce îi muriseră părinții amândoi, de frig și de foame, într-o iarnă cu troiene cât casa.

Pe alt perete era ridicat un blidar cu străchini și ulcele smălțuite, pus peste un dulap pentru haine și așternuturi. Mobilă sărăcăcioasă, de țară, dată cu bați negru. Pe jos erau întinse două cojoace de cioban, desfăcute cu blana în sus. Iancu își aduse aminte de nopțile pe care le petreceau vara, la stână în vârf de munte, ascultând poveștile ciobanilor bătrâni, stând întinși pe astfel de cojoace cu care se înveleau când focul scăpăta și frigul nopții din munte putea să-ți facă rău la bojoci.

-Tot săracan te ții, ca un călugăr jugănit, măi Jombi? întrebă Iancu punând mâna pe ulceaua cu vin fierț.

Întorcându-și fața acoperită cu mustață stufoasă, cu colțurile atârănând răsucite peste bărbuța colilie, Jombor se destinse, fața luminându-i-se. Numitul prunc orfan de țăran ungur, crescut luat fiind de suflet de un iobag bătrân, paznic de poartă larg deschisă la un castel care primea pe oricine, al unui neam de cnezi vechi, cu purtare de valahi dar cu grai unguresc și închinare papistașă, fusese slobozit din iobăgie de tânărul Iancu, în ceata căruia fusese primit ca luptător viclean. Două bobițe străluciră scurt în lumina vetrei, pierzându-se între țepii de pe obraz.

-Noa, dacă m-ai dezmiertat tot cu numele de jugănit cum râdeai de mine când mi se subțiasse graiul și-mi căzuseră ultimii dinți de lapte, apoi înseamnă că nu ești supărat prea tare, stăpâne Iancule. Cei doi plozi cu nimic deosebiți de puii de cioară ai căldărarilor ce trăgeau de foalele potcovăriei părinților, își zâmbiră când ciocniră ulcelele cu vin. Ianoș dădu să ia ulcica din mâna stăpânului și să i-o dea pe a lui, după ce luase încredințarea că n-a pus nici o fiertură de mătrăgună și nici bolboroseală de vrăjitoare cu șirag de galbeni falși. Dar Iancu nu-l lăsă.

-De voiai să mă pierzi o puteai face numai dacă aduceai cu tine pe niumurugul⁴¹ de Ilău, cel cât ursul, zise Iancu rămânând cu mintea și simțirea în anii când se jucau de-a lefegiii străini în slujba grofului Corvin.

Ușa dinspre adâncul casei, de la cuhnii, se deschise împinsă fiind cu piciorul de „Ursul” Ilău, care aducea o scândură frumos geluită și scobită pentru a ține oale și străchini cu fierturi ori feluri de prăjeli de vânat. Acum avea trase pe țepușe cu doi colți bucăți de slănină pentru perpelit la jeraticul din vatră, bucăți de carne de porc lucrate

⁴¹ Niumurug = regionalism, maghiar, sfrijit, slab și nevolnic.

cu meșteșug în tigăi din fier gros, anume pentru bărbați cu dinți puțini după bătălii în care primiseră de la dușmani și le dăduseră peste nas și peste bot pumni, tășuri de fier și buzdugane ca dreaptă măsură Și mai avea pe acea scândură și cârnați afumați, uscați buni de gustat mai înaintea altor bucate, dar avea și cârnați cruzi, tot așa, de perpelit la foc. Scândura era lungă aproape cât era Ursul de înalt, era adusă pe două mâini. În urma lui un pui de slugă aducea o lopată de lemn pe care aburea o pâine cât roata carului, cu coaja rumenită, mirosind ca pletele de codană perpelită la focul cuhniei unde amesteca de toate în oale, în timp ce îngâna o rugăciune către Maica Domnului ca să-i iasă bucatele plăcute boierilor, să o laude și nu să o certe.

Ilău servea la casa episcopului, dar mai înainte fusese prieten la cataramă cu Jombor, orfanul, pe care îl luase sub ocrotirea lui cât au fost iobagi la castel, apoi îi slugărise când acela a intrat la mănăstire, să învețe slujba și cântările bisericești, că glas frumos, ca de inger, avea acest copil îndrăgit de tot ocolul castelului huniazilor. Glasul lui subțirel, totuși bărbătesc, îi atrăsese porecla de „Jugănit” pe care doar stăpânul Iancu avea dreptul să-l spună.

Ilău dădu sara bună pe românește, apoi întrebă pe stăpânul casei dacă îi bine cum o zis ori trebuie să facă penitență pe ungurește. Răspunse Iancu în locul lui:

-Penitență ai să faci după ce o să joci în opinci bărbuncul, mormăind ca ursul și scuturând din cap, ca pe vremuri. Apoi să te așezi lângă noi, la foc, că noi nu mușcăm, deși suntem niște câini de valahi ce nu s-o pomenit!

Voiră să se repeadă ca lupii flămânzi pe bunătățile pe care nici scândura nu le mai putea ține prea multă vreme, întratâta erau de ispititoare. Dar ochiul aspru al Episcopului le stinse graba, astfel că acela se ridică în picioare, se închină la icoane și spuse, cu pătrundere adâncă, rugăciunea dinaintea mesei, sfinți bucatele și făcu semnul crucii peste masă și peste meseni. Apoi puse pâinea caldă, pufoasă și plăcut mirositoare în mâinile lui Iancu, îndemnându-l să frângă pâinea, după datina creștină. Mâncară cu foame de oameni sănătoși, dar cu reținere și respect față de stăpânii cu care avuseră cinstea să împartă bucatele, la îndemnul și pofțirea aceloră. Băură țuică de prune, fiartă cu boabe de chiper, apoi închinară vin vârtos, negru ca sângele de taur. Lăsară scândura curată, chiar și străchinile fuseseră curățate cu bucături de coajă de pâine. Tot Ilău fu acela care luă scândura și o duse la locul ei, apoi adună străchinile, oalele și

celelalte vase și le puse în brațe celui pui de slugă, să le curețe cu apă caldă și să le frece cu cenușă și lug.⁴² Cei mai mărunți care așa se știau încă de când Iancu îi slobozise din iobăgie făcându-i luptători în ceata lui de nobil, se întinseră pe blănurile de oaie așternute în fața vetrei. Iancu și Episcopul își întinseră picioarele spre foc și gustară din pocale, fără grabă, dezmiardând vinul dulceag ca sărutul de fată mare.

-Au fost pe gust bucatele cu care s-a învrednicit Ilău și muierile peste care este mare căpitan de vatră? Întrebarea gazdei era mai mult de formă, că s-a văzut după cum fiecare dintre meseni, de rang ori fără, a dus pita la gură și vânatul gătit cu mirodeniile cunoscute de fiecare, din pruncie.

-Flămânzit-am după tihna vetrei cu lemnul arzând molcuț și după inimile prietenilor din pruncie pe care le-am simțit bătând ca mai înainte, cu dragoste adevărată, fără urmă de vicleșug. Pomana Domnului Iisus Hristos ai făcut-o, Părinte și drag prieten din pruncie, pentru mine, cel ce am rătăcit îndelung și rar mi s-a îngăduit să mă întorc, să beau apă vie din fântâna săpată în țărâna noastră.

-Amin! zise Episcopul Ianoș Vitez. Amin! ziseră și ceilalți bărbați, iar Jombor lungi cuvântul ca pe o cântare pe care știa foarte bine să o cânte.

-Excelență, căpetenia noastră, te-am poftit la ceas de taină să-ți dezvălui ticăloșiile pe care nemernicii dușmani le pregătesc, vrând să te piardă din viață și mai înainte să-ți terfelească în noroi bunul tău nume. Peste câteva zile Nicolae Ujlaki, Micloș al nostru, îți va trimite poftire la o cină la conacul lui din marginea Budei, vrând să afle de la tine mai multe despre pregătirile turcilor de război. El mi-a spus taina asta și mi-a spus că la acea poftire trebuie să vii cu gărzi, măcar douăzeci de bărbați de nădejde dintre cei care îți sunt credincioși. Că baronul Cillei a tocmit ucigași cu plată bună, câte douăzeci de galbeni de fiecare dacă te vor aduce căsăpit bucăți, adunate într-un sac de piele. Apoi acelor ucigași le va face felul, ca să nu rămână urmă de ticăloșia lor și a lui, și se va căina, va plânge că a aflat cu întârziere despre capcana ce ți se pregătise și n-a ajuns la timp ca să te găsească în viață, deși s-a nevoit să vină cât a putut de repede.

⁴² Lug – leșie din cenușă de fag, fiartă și apoi limpezită, folosită în gospodăriile țărănești în Evul Mediu

-Îmi pregătise o asemenea capcană acest ticălos și la Viena. Asasinii stăteau pregătiți într-o încăpere, lângă cea în care fusesem poftit să vorbim despre împăcare. Dar la acea întâlnire l-am poftit să fie jude și împăciuitoar pe însuși Majestatea Sa Împăratul. Iar ticălosul n-a avut îndrăzneală să facă semnul de atac. Dar spune, Jombor, în ce fel ți-a adus la cunoștință Mikloș ziua, ceasul și locul capcanei? Ți-a spus cu ce gând anume ți-a făcut această destăinuire? A fost cinstit ori a fost ca Iuda?

-Stăpâne, tare-i greu de deslușit cinstea omului. Doar Iisus dacă îți dă semne anume poți să-l crezi pe acel om. Mie nu mi s-a arătat vreun semn anume, dar după glas și după ochi l-am cunoscut pe Ujlaki că n-ar vrea să facă ticăloșie. Mi-a spus că s-a săturat să stea alături cu acest nemernic Satan, că vede limpede cum baronii duc țara la pierzanie. Că fără tine în fruntea oastei iute vom ajunge raia turcească. Iar ei, baronii, vor pune hotar ținuturilor lor cu ajutor de oaste de la habsburgi, cărora li se vor închina.

-Crezi, Eminentă, că vechea prietenie ne va lega din nou? Cu Ujlaki, cu Talloczi, cu cumnații mei Ioan și Mihai, cu tine și cu prietenii din vremea prunciei? Vor fi ei cinstiți în pocăință, iar eu voi avea putere să iert și să șterg atâtea răutăți, atâtea jigniri, atâtea nemilă?

-Ce a fost, stăpâne, a dus Dunărea la vale. De două ori nu te poți scălda în aceeași apă a râului, zice o vorbă din bătrâni. Dar măcar să nu ne mai ticăloșim atâtea, să ne înțelegem în liniște și pace!

Liniștea se așternu în încăpere. O liniște grea în care plutea amarul regretelor după seninul de altă dată. Îndrăzni Ilău, Ursul, să glăsuiască fără să ceară îngăduință.

-Noi, dezrobiții de la Hunedoara, vom fi umbra ta, stăpâne, de vrei ori de nu vrei. Că fără tine, stăpâne Iancule, viața noastră nu are nici un rost. Am zis! Acu poți să-mi faci orice vrei!

La jumătatea lui ianuarie 1454 regele Postumul convocă Dieta Țării la Buda. Ducele Cillei – că primise acest rang înalt de la Împăratul Frederic al III-lea - lipsi de la această adunare. Prietenul lui, baronul Garai povesti că unchiul regelui a răcit și are fierbințeală mare. Că transpiră de îl schimbă de cămăși și izmene slugile de câte patru și chiar cinci ori pe zi. El lipsi, dar lucrătura lui fusese desăvârșită. Măsurile pe care le adoptă Dieta erau scrise bine, cu același condei cu care se scriau legile pritocite în vremea de după Kossovo. Arhiepiscopul de Strigoniu prezida ședințele Dietei. De la

înălțimea tribunei unde se instalase, luând alături de el doi cardinali și doi laici, magnați fideli casei Cillei, șeful Bisericii Catolice din Ungaria rosti hotărârea Dietei:

-Domnilor, după ce am ascultat mărturiile depuse de nobili demni de crezare, am hotărât să decretăm că Patria este în pericol. Pentru apărare chemăm la arme toți bărbații aflați în putere să țină sabia și stindardul Ungariei. Toată lumea se va supune hotărârii Dietei, cei care vor încerca să scape vor fi aspru pedepsiți, cu moarte și cu confiscarea averii. Generalissimul Iancu de Hunedoara este numit comandant pe timp de un an al noii armate care va fi organizată imediat. Din această armată vor face parte, obligatoriu, banderile nobililor și prelaților. Nu se admite răscumpărarea cu bani a neprezentării acestor detașamente la tabăra oștirii. Comandantul oștirii se va face răspunzător dacă nu va aplica hotărârea Dietei fără excepții.

În sală se lăsă liniștea. În sfârșit, Dieta a luat măsurile cele bune. Acum toată lumea trebuie să pună umărul la apărare. Dar bucuria celor prezenți, a susținătorilor lui Iancu mai cu seamă, dură foarte puțin. Doar cât tăcu arhiepiscopul de Strigoni, trăgându-și suflarea și înghițind o gură de apă din poculul de argint. El reluă citirea hotărârii compusă și scrisă de cărturarii cei pricepuți în întocmirea legilor.

-Taxele și impozitele datorate de toate stările vor fi adunate de slujbașii regali, nimeni nu va fi iertat de aceste datorii. Cei care vor refuza să plătească tot ce datorează Coroanei, vor fi amendați, pedepsiți cu bătaia publică și li se vor confisca bunurile. Dar cheltuielile militare vor fi aprobate de o înaltă comisie numită de Dietă, alcătuită din prelați și nobili cu reputație recunoscută.

În acest moment în sală se instală vacarmul. Degeaba arhiepiscopul agita clopoțelul cerând liniște, degeaba prelații de la tribună și din sală ridicau crucea și o agitau, îndemnând mulțimea la ordine. Rumoarea începu să scadă și liniștea se lăsă peste sală de abia când Iancu, proaspăt numitul comandant al oștirii, se ridică și veni în fața tribunei. Când fu convins că lumea îl ascultă, se întoarse cu fața spre tronul ocupat de tânărul rege Ladislau al V-lea, făcu o plecăciune ținând mâna dreaptă apăsată pe inimă, apoi se plecă spre capul bisericii și i se închină, apoi se întoarse cu fața spre membrii Dietei.

-Majestatea Voastră, cinstiți înalți prelați ai Sfintei noastre Biserici, nobili și reprezentanți ai stărilor! Laudă aduc membrilor Dietei pentru hotărârea înțeleaptă pe care au luat-o. Avem nevoie de o oștire mai mare și mai puternică decât am reușit să ridicăm până acum, luptându-ne cu un dușman perfid, crud, lacom, neîndurător dar care adună de câte trei, patru ori și chiar de mai multe ori mai multă oaste decât putem aduna noi. Oastea musulmană este una bine antrenată, disciplinată și are comandanți experimentați. Am dus lupte grele împotriva Sultanului și urdiilor lui. Unele bătălii le-am câștigat, rectific, le-au câștigat oștenii noștri care și-au dat viața pentru Patrie, fără să facă un pas înapoi. Am avut numeroase greutăți de înfruntat, mai ales în țară, din partea unor oameni pentru care interesele lor au fost și sunt în continuare, mai presus de interesul Patriei. Controlul celor 18 membri ai Comisiei care va aviza cheltuielile militare mă leagă de mâini, pe mine ca generalisim și comandant suprem. Banii din vistieria țării vor fi eliberați cu zgârcenie și cu multă întârziere. Am mai trecut prin astfel de situații chiar și când vistieria țării mi-a fost încredințată mie, când eram Guvernator al regatului. Nevoile militare nu am reușit să le acopăr cu bani de la vistierie, chiar când existau destui galbeni în cămărilor țării. Totdeauna am cheltuit sume mari din averea familiei mele. Majestate, sfințiile voastre, vă rog să înțelegeți că măsura controlului cheltuielilor și eliberarea banilor necesari oștirii numai după aducerea dovezilor de just temei este o piedică inutilă. Nu vom putea ridica oștirea de care avem nevoie, nu vom putea porni război în afara hotarelor ocrotind poporul, satele și orașele, familiile noastre așa cum am făcut până acum. Rog să îndreptați această greșală groaznică!

Îndată ce Iancu tăcu și se retrase printre susținătorii lui, începu vacarmul. Cu mare greutate arhiepiscopul reuși să calmeze spiritele, făcând semne oamenilor lor să se așeze, căci aceia vociferau și strigau cel mai tare. Când se putu auzi, înaltul prelat îi dădu replica lui Iancu:

-Majestate, Dieta a luat cea mai înțeleaptă hotărâre. Recunoaștem că Iancu Corvinul este un conducător de oaste cu însușiri deosebite, dar în același timp avem destule dovezi împotriva lui, că este necinstit și și-a însușit mare parte din banii vistieriei. Cum se explică altfel că într-o perioadă de doar câțiva ani, familia sa a pus mâna pe numeroase moșii, rupând din domeniile regale și confiscând averi ale dușmanilor țării printre care numeroși au fost dușmanii lui personali.

Mai departe nu putu continua. De data asta s-au ridicat în Dietă protestele celor care erau de partea lui Iancu, cei care îl cunoșteau și chiar fuseseră în războaie sub comanda lui. Văzând atâta nerușinare, curajul nestăpânit de a arunca acuzații fără acoperire, Iancu se ridică și părăsi sala. Îl încercau cele mai negre și urâte sentimente. Spumega de furie, îi venea să pună mâna pe sabie și să-și facă singur dreptate. Dar în același timp îi venea să plângă de rușine, zicându-și că poate că mulți unguri cinstiți și-au pierdut încrederea în el, auzind asemenea acuzații nedemne din gura unui înalt prelat.

Prietenii nu-l părăsiră. Îl urmară la reședința sa din marginea câmpiei Rakoș, încercând să-l îmbărbăteze. Unii l-au îndemnat să nu primească funcția de comandant suprem al armatei. Să se pună el, ducele Cillei în fruntea armatei și să ocrotească țara de turci.

-Nu puteți să-mi cereți așa ceva. Țara este mai presus de orice, de mine care sunt un muritor ca voi toți. Dator sunt să-mi dau viața pentru țară. Dacă eu mă dau la o parte și Sultanul Mehmed câștigă bătăliile cu oștirea noastră, eu voi fi cel mai mare vinovat că nu mi-am făcut datoria, că mi-am încălcat jurămintele de fidelitate.

Până la urmă spiritele s-au liniștit și, într-un târziu, Iancu se retrase la odihnă. A doua zi, aproape de miezul zilei, un paj sosi călare de la Curtea Regală, aducând carte cu pecetea roșie, a Majestății Sale. Iancu rupse pecetea și citi poruncă: „De îndată să vii la Curte, să mi te înfățișezi!” Semnătura regelui era cea bună, pe care Iancu o cunoștea prea bine. Se găti de drum și porni, însoțit de o mică oștire, de cincizeci de oameni. Garda sa personală, cei mai fideli prieteni, credincioși lui încă din pruncie. Ajunse la reședința regelui fără să întâmpine vreo opreliște. Intră singur, fiind încredințat că regele, pe semnătura lui, nu-i putea întinde o capcană.

Regele încă era în dormitor. Valeții îl îmbrăcau, regele anunțase că după ce va lua o gustare ușoară, va ieși la vânatoare, după iepuri și fazani. În sala de așteptare Iancu întâlni suita de tineri nobili pe care unchiul Ulrich îi plasase în jurul regelui, să-i fie tovarăși de arme, de vânatoare și alte deprinderi care trebuiau însușite pentru a putea fi socotit un adevărat bărbat.

-Te-am chemat, generale, ca să-ți cer un împrumut de bani. Trebuie să am până în două ceasuri opt mii de galbeni. Întreținerea mea și educarea mea la curtea unchiului Împărat m-au costat 53.000 livre de argint. Banii i-am luat cu împrumut de la unchiul Cillei, care mi-i cere imediat. Azi trebuie să-i dau 8000 de florini, iar restul

datoriei trebuie să îi scot din vistierie până în luna mai. Știu că ai bani, știu deoarece de mult mi se vântură vorbe că ești cel mai bogat om din Ungaria, iar ieri am aflat că așa este, din gura Înaltpreasfinției sale.

Iancu se făcu stacojiu la față. În timp ce îi debitase această cerere, având în glas o anume ironie amestecată cu dispreț, regele stătea la îmbrăcare cu spatele către Iancu. Acesta tăcu și continuă să tacă multe minute pe urmă. Abia când regele se întoarse cu fața la el, Iancu spuse:

-Nu pot să adun o sumă atât de mare, Majestate, în doar două ceasuri. Cereți îngăduință unchiului două zile ...

-Ha! Pentru fiecare zi de întârziere trebuie să-i plătesc 50 de florini camătă. De vrei două zile întârziere, trebuie să plătești din punga ta, cei 100 de florini datorați ...

Iancu aduse pungile cu împrumutul cerut, iar regele îi dădu un înscris prin care îi încredința cetatea Timișoarei și împrejurimile, ca zălog.

-Ai pus în pungi și camăta de 100 de florini? Trebuie să-i scot aparte ...

-Nu, majestate, nu am adus această sumă. Vă rog, cu tot respectul pe care îl datorez regelui meu, să-i spuneți unchiului Ulrich să vină el, personal, la reședința mea să îi dau această sumă.

Ieși, fără să mai respecte protocolul Curții. A treia zi după ce primise împrumutul de bani, regele dădu audiențe supușilor săi. Cum încă era minor și nici nu cunoștea legile, totdeauna era asistat de unchiul Cillei, care era astfel socotit ca Marele Judecător al țării. Regele stătea pe tronul său, iar ducele Ulrich se rezema de spătarul tronului. Marele Șambelan Borbely György striga numele celor înscrși la audiențe și prezenta păsul acestuia, scăpându-l pe cel împricinat de bâlbâieli și de adus supărări Majestății sale. Unii jălbari erau încercați de mari emoții în fața regelui, astfel că greu puteau rosti două vorbe. De aceea, în astfel de zile de audiențe sala tronului era destul de aglomerată, jumătate din cei prezenți fiind avocați ori notari, gata să susțină cauza clienților plătitori.

Iancu își făcu loc prin mulțime și, ajungând în fața tronului aruncă la picioarele ducelui Ulrich Cillei, unchiul regelui, două pungi cu bani. După cât erau de burdușite se putea spune că era vorba de bani mulți. Gestul lui Iancu era o sfidare la adresa regelui, deoarece

picioarele Marelui Judecător se aflau pe estrada tronului, alături de cele regale. Putea fi arestat și spânzurat pe loc, fără judecată.

-Ce este asta, generale? întrebă regele, surprins de gestul lui Iancu.

-Este camăta cuvenită unchiului Cillei, pe care trebuia să o ridice de la casa mea în contul Majestății tale în urmă cu două zile. Nu a venit, așa că i le-am adus eu. Le-am pus la picioarele lui, că nu se cuvenea să le dau în mână. Eu sunt un purtător de bani intermediar, plata este a regelui datornic către cămătarul Cillei. Eu mi-am făcut datoria, Majestate, mă voi retrage ca să mă ocup de interesele Coroanei.

Gestul lui Iancu și explicațiile date de el stârniră uimire, apoi rumoare în sala tronului. Atât regele cât și unchiul Mare Judecător fuseseră puși în dificultate, deoarece vorbele lui Iancu fuseseră cât se poate de clare. Era de înțeles că regele se împrumutase de bani de la unchiul său, care îi ceruse camătă mare. Iar camăta aceasta era plătită de generalissimul nobil Corvin. Unchiul, vână la față după ce înghițise această insultă uriașă, bătu din palme și încheie audierile, chemă garda și împinse mulțimea afară din sala tronului. În tot acest timp cele două pungi de bani rămaseră acolo, pe podium. Regele le împinse cu piciorul și zise:

-Ce stai, unchiule?! Ridică-i, sunt banii tăi, camăta pentru cele două zile de întârziere a plății datoriei pe care eu le-am cerut iar tu mi le-ai taxat cu câte 50 de florini pentru fiecare zi.

În naivitatea sa, rostind această explicație, regele întârea cuvintele generalului său. Deveni clar, pentru oricine ar fi fost de față, că unchiul Cillei este cămătar! Bietul baron! Furia lui îi ridicase un nod în gât, respira scurt și zgomotos și din această pricină ochii i se bulbucaseră, gata să-i sară din orbite. Acum ducele era decis: Iancu de Hunedoara, acest om de nimic, va muri cât se poate de curând, de mâna lui!

Capitolul 19 Asediul Belgradului

Partea I - *Fuga lașilor trădători*

Nobilul unchi se îneca de furie. Medicul regelui îi puse la nas o sticlură cu arome, iar asta îl înăbuși mai tare pe cel furios. Chemată de valeți, Doica Hellena sosi îngrijorată pentru rege, dar se liniști văzând că ticălosul unchi era pe cale să crape, iar pupilul ei nu avea nici o suferință.

-Doică, zise regele, poți să-l ajuți pe unchiul? Medicul a încercat să-l salveze, dar mai rău i-a făcut.

-Ce medicament i-a dat medicul, Majestate?

-I-a pus sub nas niște arome, dar imediat regele se înăbuși mai tare. Și nu-i trece. Ști ce să-i faci?

Doica nu zise nimic, dar se apropie de jilțul în care sta bolnavul răsturnat pe spate, horcăind. Curajoasa femeie, obișnuită cu astfel de boli pe care însuși Majestatea Sa le-a avut în pruncie, îl apucă de ceafă și îl smuci în șezut. Când Ulrich se așează pe marginea jilțului stând drept, Doica Hellena îi trase o palmă zdravănă peste obraz, apoi îi mai aplică una, la fel. Ducele se opri din horcăit, apoi începu să tușească. Hellena luă cana cu apă de pe lavoarul regelui și i-o aruncă în față bolnavului. Acesta începu să-și revină, gâfâind din ce în ce mai puțin până când respiră aproape normal. Simțind încă arsura palmelor acelei femei de obârșie modestă, ducele se pregătea să-i dea o lecție usturătoare. Dar Hellena părăsi apartamentul regal. Ladislau avut atâta putere încât reuși să stoarcă de la unchiul său o pungă cu bani, ca răsplată pentru că viața i-a fost salvată de acele palme aplicate ca medicament tămăduitor.

Iancu se retrase la reședința sa din Țara Hațegului. Descurajarea lui ajunsese la limita suportabilului. Mai întâi Betty, soția lui, apoi Mihai Szilagy cumnatul încercară să-l determine să-și dea demisia din onorata funcție de comandant al unei armate care nu se putea constitui, prelații și magnații din consiliul celor 18 nu îi aprobaseră nici măcar un firfirel de aramă în cele câteva luni de când devenise valabilă hotărârea Dietei de la Buda, din ianuarie 1454. Era gata să cedeze când sosi la castelul său de la Hunedoara o chemare din partea Împăratului Frederick. Consilierul personal al Împăratului, episcopul

de Viena, Silvio Piccolomini îl invita să participe, în luna aprilie, la dieta imperială convocată la Ratisbona unde se va cere cooperarea principilor germani și a regilor Europei la organizarea unei noi cruciade împotriva Imperiului Otoman.

Iancu ajunse la Ratisbona printre primii invitați. Timp de câteva zile se plimbă pe malul Dunării, așteptând să aibă norocul să-și pledeze cauza în fața unor capete încoronate ale Europei. La Ratisbona Dunărea tocmai ieșise la lumina soarelui de sub copacii Pădurii Negre. Invitații au sosit destul de repede, de fapt erau, cei mai mulți, ambasadori ai principilor lor. Acești împuterniciți aveau pe buze explicații despre cauzele care motivează imposibilitatea participării stăpânilor lor la această importantă dezbatere privind pericolul otoman care s-a ridicat, iată, de îndată ce Constantinopolul, ultima citadelă a Imperiului Bizantin a căzut, lovit fiind de Mehmed al II-lea Sultan. Pe lângă principii germani, supuși împăratului lor, au mai fost invitate statele italiene și ducele Burgundiei, Filip cel Bun. Singurul care s-a arătat cu adevărat îngrijorat de amenințarea necredincioșilor musulmani a fost ducele Burgundiei, care s-a angajat să sprijine cruciada cu efective militare. Având experiența cruciadelor din urmă, ducele Burgundiei a pus condiția ca oastea cruciată să fie condusă de Împăratul Frederic sau regele Ungariei sau alt rege. Nici chiar Frederic, Împăratul care a convocat această dietă nu a putut participa la lucrări. L-a trimis să-l reprezinte pe Piccolomini, Silvio, consilierul său. Această dietă - născută infirmă, după cum spunea Iancu ajuns acasă cu o nouă dezamăgire în suflet – a învârtit cuvinte înalte, dar fără conținut. Nimic nu s-a legat concret, doar promisiuni pentru mai târziu.

Lunile treceau unele după altele iar dinspre Istanbul soseau vești îngrijorătoare. Mehmed Sultan s-a arătat a fi un conducător priceput și în treburile interne, nu doar în cele de război. Reorganizarea Imperiului său se apropia de sfârșit. De la Bursa, capitala Imperiului Otoman a fost mutată la Constantinopol, care acum s-a numit Istanbul.

Spaima creștea peste principii țărilor mai apropiate de hotarul cu turcii. Îngrijorat de lipsa de urmări a dietei de la Ratisbona, Împăratul Frederic convoacă o nouă dietă, la Frankfurt, la 29 septembrie 1454. De data aceasta pe lista invitaților au fost trecute nume importante din Europa: regele Franței, al Angliei, Poloniei, Danemarcei, Suediei, Norvegiei, Scoției, al Ungariei și Boemiei. Lista conținea

numele principilor germani și al conților și ducilor statelor italiene. Și iarăși seriozitatea acestei diete s-a văzut după strălucirea reprezentanților sosiți la Frankfurt: delegați, ambasadori, împuterniciți. Nici chiar Frederic nu a venit la locul adunării ci l-a trimis pe același consilier Piccolomini, să-l reprezinte. După multe declarații strălucite, dieta a dat curs cererii Ungariei ca lupta comună împotriva semilunii să fie susținută de o armată auxiliară, adunată din Europa, alcătuită din 10.000 cavalerie și 30.000 infanterie. Dar nu s-a hotărât cine va înarma această oștire, cine o va îmbrăca și hrăni.

Ca răspuns îngrijorării exprimate de reprezentanții capetelor încoronate din Europa, Sultanul Mehmed al II-lea a trecut la recrutarea noii oștiri, cu care avea de gând să pornească Jihadul, războiul sfânt împotriva necredincioșilor creștini. Încă dinainte de prima dietă convocată de Împăratul German la Ratisbona, Papa Nicolae al V-lea emisese o colectă pentru susținerea cruciadei. Dar nimeni nu a comunicat la întâlnirile următoare ce s-a întâmplat cu această colectă, câți bani s-au strâns, unde sunt depozitați, cine răspunde de folosirea lor numai și numai pentru scopul declarat. În popor au început să circule zvonuri, încrederea în Papă și în Împăratul Frederic a scăzut și s-a constatat că nici de data aceasta nimic serios nu s-a întâmplat.

Bilanțul gol al demersurilor făcute până atunci l-a determinat pe Frederic Împărat să convoace o nouă dietă, în februarie 1455, lângă Viena, la Wiener Neustadt. După ce reprezentanții s-au întrunit, a sosit știrea despre moartea Papei Nicolae al V-lea. Cum cruciada fusese pornită la chemarea capului Sfintei Biserici Catolice, știrea morții celui a făcut ca întrunirea să se încheie brusc, fără a emite nici o hotărâre. Doar că da, ne vom reîntâlni la anul care vine!

Nici un ajutor extern, nici un ban din vistieria țării! Iancu trimise oamenii săi de încredere după bani, la unele bănci italiene din Florența și la magnați din Slovacia, pe care îi avea de prieteni. Împrumuturile le garanta cu părți din averea proprie, garanții pe care spera că le va recupera de la regele Ungariei, după război. Având îndreptățire hotărârea Dietei Ungariei din ianuarie acel an, Iancu aplică legea cu duritate. Fu aspru și necruțător cu unii magnați răuvoitori care nu-și trimiteau banderile la oaste. La aplică amenzi, le confiscă bunuri la care ajunse fără a folosi metode de război. Plângerile acestora la conducerea țării fură tratate cu părtinire. I se ceru lui Iancu să restituie bunurile confiscate și să ierte absența acelor

banderii de la pregătirile oastei până când cazurile respective vor fi judecate.

Mehmed, care acum își spunea Mahomed pentru ca numele lui să sune mai amenințător în urechile ghiaurilor, râdea în barbă. Nevolnicii creștini sunt țapi buni de jupuit! Chemă la fața lui agalele achingiilor și ai azapilor și îi asmuți la jaf în Serbia. După socoteala sa, el trebuia să facă din Serbia despotului Brancovici bază de plecare în expediții împotriva ghiaurilor. Fiindu-i clar ce are de făcut în continuare, Mahomed porni la lucru. El singur chemă la raport, câteva zile la rând, iscoadele pe care le trimisese în cadrul unor grupe de achingii, să cerceteze anumite lucruri pe care aceștia trebuiau să le vadă și să le țină minte. Verifică rapoartele prezentate de primele iscoade, trimițând alți bărbați pe aceleași drumuri, cu instrucțiuni de a urmări aceleași lucruri. Văzu, astfel, că unele informații se repetau fără deosebiri de la o iscodă la alta. În alte cazuri, a doua iscodă dădea informații mai puține, ca și cum nu ar fi acordat prea mare lucru îndeplinirii poruncilor Padișahului. Urmând această metodă, în curând Mahomed reuși să-și aleagă oamenii cei mai buni, ale căror rapoarte conțineau cele mai multe informații, bune și de încredere.

Acum trecu la pregătirea primului pas din noul război pe care trebuia să-l câștige repede și cu pierderile cele mai puține. Hotărî să-i dea Despotului Brancovici o lovitură care să-i slăbească puterile, dar care să-i aducă lui, adică Imperiului Semilunii, mult câștig. Hotărî să cucerească o cetate de unde sârbii obțineau mult câștig, dar pe care pierzând-o să le dea credința că nu mai au nimic de făcut, că au pierdut războiul cu semiluna. Își aduse aminte că unul din slujbașii mărunți de la Camera Nișanciului⁴³ spusese că multe vești bune se puteau obține citind cărțile scrise de călători străini. Aceste vești erau de mare încredere, deoarece acel călător străin le văzuse cu o mare uimire, le cercetase cu atenție ca să nu greșească și astfel, povestindu-le să nu fie luat în răs de conaționalii săi. Porunci, pe dată, să-i fie aduse toate aceste descrieri ale călătorilor care trecuseră, în ultimii zece ani, prin Serbia. Nu erau prea multe asemenea rapoarte, doar vreo zece. Și nici acestea nu fuseseră tălmăcite, toate, în limba Islamului. Trei slujbași leneși își pierdură capetele.

⁴³ Camera Nișanciului = Departamentul de Externe al Înaltei Porți, instituție ministerială unde erau angajați funcționari greci, vorbitori de limbi străine (lucru interzis de Coran pentru dreptcredinșii mahomedani), erudiți, care aveau ranguri de diplomați.

„-Să vă fie de învățătură să nu vă jucați cu mine, ghiaurilor!”

El însuși coborâse în încăperile Nișanciului și acolo, de față cu toți slujbașii greci, le tăiase capetele la cei trei găsiți vinovați.

Găsi șapte documente, trei dintre acestea afirmau că cea mai importantă cetate din Serbia era orașul minier Novo Brdo, situat la doar șase mile⁴⁴ poștale austriece de Priștina, cetatea de la marginea Câmpiei Mierlei, loc de bun augur pentru oștirea otomană. Într-una din aceste cărți călătorul francez zicea că din această mină se scotea argint, în valoare de peste două sute de mii de ducăți anual!

Mahomed nu-și discuta planurile de război cu nimeni, nici cu vizirii și nici cu căpeteniile de arme. Singur hotărî să atace Smederevo, capitala lui Brancovici. Pe drum va cuceri acest oraș minier, acolo va lăsa o garnizoană puternică. Toți locuitorii vor fi făcuți robi și vor lucra în mină. În drumul său către Smederevo, Sultanul va vedea dacă iscoadele lui aflaseră adevărul privind apărarea cetăților mai importante, cum ar fi capitala, apoi Belgradul, Krușevaț, Niș, Vidin și altele. Nu avea de gând să folosească o armată prea mare. Doar douăzeci de mii de spahii îi vor fi de ajuns pentru această incursiune rapidă, de primăvară.

Atacul pornit asupra Serbiei l-a prins nepregătit pe Brancovici, dar și toată lumea creștină. În urmă cu trei ani, tatăl său, Murad al II-lea Sultan, încheiasse pace pe trei ani cu Ungaria, cu Serbia, Bosnia, cu Țara Românească. Apoi bătrânul Sultan a plecat cu pacea lui spre grădinile Raiului lui Mahomed, iar el, Mehmed, și-a văzut visul împlinit, reușind ceea ce înaintașii săi nu fuseseră în stare să facă. A cucerit Constantinopolul, l-a făcut capitala Imperiului său. Faptul că nu a respectat cei trei ani de pace nu l-a deranjat cu nimic. Doar nu era pacea lui! Taică-su negociase și se împăcase cu ghiaurii. Între timp el, Mehmed, tânărul care îl dezamăgise pe tatăl său, a devenit Cuceritorul, de aceea s-a făcut cunoscut în lume proclamându-se ca Mahomed Sultan, al II-lea.

Oastea de spahii se mișca ușor, pământul deja se zvântase binișor la acest început de primăvară. Mahomed atacă prin surprindere orașul minier și îl supuse, fără pierderi. Stătu acolo doar o zi și o noapte, răstimp în care așteptă rapoartele iscoadelor: știrea războiului pornit încă nu a ajuns la urechile Despotului. Bun! Dacă încă n-a aflat putem să mai câștigăm ceva cetăți. Deci schimbă direcția de marș, în

⁴⁴ Mila poștală austriacă = măsura circa 7,5 kilometri, în Evul Mediu.

loc să o ia spre Dunăre, spre miazănoapte, vom face o plimbare spre răsărit, la Krușevaț. Cică ar fi un ținut bogat, liniștit, care nu a cunoscut focul războiului de vreo sută de ani!

Ca și Novo Brdo, Krușevaț se închină fără bătație. Lăsa acolo o garnizoană mărunță, doar trei sute de spahii, alți două sute aveau poruncă să adune hrană pentru întreaga oștire, să rechiziționeze căruțe și boi și să aducă prada la Smederevo.

Ocolul spre răsărit, la Krușevaț, l-a costat pe Mahomed. Știrea invaziei otomane a ajuns la Smederevo. Despotul se trezi, din nou, rămas fără apărare. Nu putea cere ajutor Ungariei, nu putea să cadă la picioarele lui Iancu de Hunedoara de care își bătuse joc, îl ținuse ostatic, închis și eliberându-l doar după ce acesta achită o răscumpărare uriașă. Nu, el Despotul a cărui fiică, Mara, fusese soția Sultanului Murad și ar fi trebuit să fie Sultana Valide, acum era doar o simplă roabă în harem. Mara nu-i mai era de ajutor! Trimise sol cerând noului Sultan să-l ierte, să-și retragă oștile din Serbia, că el va plăti un haraci mărit, va plăti de două ori mai mult!

Mahomed nu-l luă în seamă, își văzu mai departe de atacuri, jaf și luarea de robi. Cetatea Smederevo rezistă asediului și Mahomed, cu doar spahii, fără infanterie, genști și bombarde se retrase către Edirne. Aflase că Iancu de Hunedoara trecuse Dunărea și acum se apropia de Smederevo. Lăsa pe Feriz beg cu o ariergardă destul de numeroasă. Promise că se va întoarce cu o armată numeroasă, ca aceea cu care cucerise Constantinopolul.

La rândul lui, Feriz se retrase și el din calea lui Iancu. Îi era teamă de acest general necruțător cu învinșii, așa că hotărî să se pună la adăpostul zidurilor cetății Krușevaț. Dar nu reuși să ajungă la adăpost, căzu într-o capcană pe care Iancu i-o întinse. Oastea lui fu nimicită în totalitate, el însuși, Feriz, căzu prizonier. Acum turcii nu mai aveau oștire în Serbia. Doar niște garnizoane, dintre care cele mai puternice erau la Niș și la Vidin. Iancu se îndreptă împotriva acestora, le înfrânse și pustii ținuturile locuite de turci. Apoi se trase la Belgrad, cu armata pe care o ridicase pe cheltuiala lui în cea mai mare parte. Voia să ierneze acolo, să fie gata să riposteze dacă Sultanul ar fi revenit cu oastea cea mare.

Ajuns la Belgrad Iancu avu timp să stea de vorbă cu prizonierul. Feriz fusese bine tratat până atunci, deși Iancu poruncise ca în timpul transportului prizonierul să fie închis într-o cușcă făcută din zăbrele

groase de fier, în interiorul unei căruțe husite. A fost scos din această cușcă doar la Belgrad. Acolo Iancu ceru să-i fie înfățișat prizonierul.

-Feriz, spune ce să fac cu tine? După ce ai fost prins și mi-ai fost înfățișat mă gândisem să te tai și să-ți trimit căpățâna cadou Sultanului, după cum și el mi-a trimis asemenea daruri oribile. Inima nu m-a lăsat să fac la fel, eu sunt creștin și Biblia mă învață că Omul – fie el catolic, ortodox, evreu ori musulman sau alt neam – a fost făcut de Dumnezeu după chipul și asemănarea lui. Păcat dintre cele mai mari este să-i aduci lui Dumnezeu așa o jignire. Așa că spune tu, singur, ce să fac cu tine? Poți să te răscumperi? Ai ceva avere? Spune singur câți bani face trupul tău?

-Mărite, multe lucruri am auzit despre tine, unele bune, de laudă despre faptele tale de vitejie și priceperea în lupte, altele rele, mai mult scorneli ale unor minți rătăcite. Acum pot să-ți fiu martor, chiar și în fața Sultanului meu, că ești nu doar un mare conducător de oști ci ești Om, mai înainte de toate. Cât despre răscumpărare, orice ai hotărî pentru mine, află că eu sunt mort, nu-ți fă griji pentru mine. Sultanul nu mă iartă, l-am dezamăgit pierzându-i oastea pe care mi-a lăsat-o să o conduc și m-am lăsat prins, ca un nevolnic. Nu pot să mă ascund de la fața lui. Așa că fă ce vrei! Dar înainte de asta, vreau să-ți dau răsplată pentru omenia ta. M-ai ținut în viață până aici, deși m-ai închis în cușcă. Dar acolo am avut așternut curat, am primit mâncare de trei ori pe zi, oamenii tăi m-au scos afară să-mi fac nevoile și să-mi fac rugăciunile. Nimeni nu m-a înjurat, nimeni nu mi-a dat vreun ghionț. Acum înțeleg, ce ai poruncit tu să mi se facă înseamnă să fi Om!

-Ce răsplată vrei să-mi dai, Feriz? Îmi vei spune ce gânduri are Mahomed Sultan împotriva Ungariei? Nu cred că știi asta. Mă vei trimite la o ascunzătoare unde ți-ai îngropat comorile? Mai bine trimite carte soției tale și feciorilor tăi unde să sape ca să dezgroape comoara ta.

-Nimic din toate acestea, Mărite. Doar vreau să-ți spun că Mahomed Sultan știe cum va fi moartea ta, știe cine îți va lua zilele.

-De unde știe Mahomed așa ceva? Este el un mare ghicitor? Are aceste daruri de la Allah, să vadă soarta oamenilor? Ori i-a spus un derviş această taină?!

-Mahomed rar vorbește despre gândurile lui, despre planurile lui. Eu am aflat înaintea altor turci, de la un neam, mai îndepărtat, negustor, unul dintre cei care au fost alungați din Ungaria în urmă cu

câteva luni, ce rău au putut să-ți facă dușmanii tăi. Răul acela care te seacă la inimă, care te omoară cu zile. Eu m-am dus la Sultan și i-am destăinuit această veste pe care mi-a adus-o vărul meu, negustorul. Sultanul va ști ce preț are vestea adusă, îmi va da el plată cinstită.

-Care-i acea veste și ce plată ți-a dat Mahomed?

-Vestea era despre cum ți-au luat dușmanii tăi aurul din vistierie la care aveai dreptul ca să-ți faci mare oștire. Iar Sultanul a râs, de i s-au zguduit pânțele vreme de un ceas. Apoi a scos de pe degetul arătător un inel fără piară și mi l-a aruncat. Când am vrut să ies din cortul lui, făcând temenele și mulțumind pentru dar, Sultanul mi-a făcut semn să zăbovesc, iar al a râs mai departe.

-Ce era de râs din acest necaz al meu, Feriz? Ți-a tălmăcit Sultanul pricina veseliei lui? Întrebă Iancu.

-Mi-a zis așa: „*Dacă ce spui tu este adevărat, înseamnă că eu, Padișahul Lumii nu trebuie să mai pornesc cu oaste împotriva Ungariei. Că dușmanul meu este Iancu, împotriva lui voi ridica 100.000 oaste și voi pune preț 1000 de țechini pe capul lui. Dar din ce zici tu, Feriz, pe Iancu îl vor omori de inimă rea dușmanii lui de un neam cu el. Cine este cel mai înrăit dușman al lui Iancu dintre unguri, știi să-mi spui, Feriz?*”

-*Știu, Mărite! Este unul care e unchiul regelui ungar, copilul de 12 ani, adus acasă de la Viena, unde l-a ținut ostatic alt unchi, Împăratul ghiaurilor. Îi zice aceleia Cillei. El vrea să-l piardă pe Iancu, pentru asta este în stare să lase să piară toată Ungaria, dar Iancu trebuie să fie printre morți.*

-*Să știi că este o veste mare, Feriz! O să probez dacă ai dreptate ori nu. Dar chiar dacă nu se adevărește că-l pasc dușmanii din casa lui, pe tine nu te pedepsesc, Feriz, că m-ai făcut să râd cum n-am mai râs din pruncie.*”

-Mahomed rareori dezvăluie gândurile lui despre cum își așează oastea în bătălie. Dar de ce crezi că m-a lăsat în urmă pe câmpul de luptă și el s-a tras la harem? Că nu te va vedea acolo, în prima linie, va aștepta să te omoare neamurile tale!

-Bine, Feriz! Să știi că dreaptă este răsplata ta. O primesc, iar la schimb ți dau un sfat: la noapte te voi slobozi, ți dau un cal înșeuat să fugi în lume, departe de hotarul meu. Ascunde-te, Feriz, schimbă-ți fața, radeți mustățile, leapădă îmbrăcămintea de turc, fă-te ghiaur și trăiește mai departe. Viața pe care ne-a dat-o Dumnezeu este păcat să o risipești pentru Sultan, trăiește pentru pruncii tăi, Feriz!

La Edirne Sultanul primi știre despre pierderea corpului de oaste al lui Feriz beg și căderea acestuia în mâinile lui Iancu. Furios pe prostul de Feriz în care își pusese prea mari nădejdi, Sultanul trimise o altă oaste, din cele staționate în Rumelia, să pustiască Serbia. Dar și aceasta fu înfrântă. Dar nu bătută, ci doar alungată. Vrednicul de toată cinstirea Nicola Akobalici, comandantul sârb, fu cel care n-a declanșat urmărirea oștirii otomane. Aceasta a fost o mare greșeală, dar așa era moda în apusul creștin din Europa. Chiar și în Serbia care era încercată în luptele cu turcii, mai erau unele căpetenii care doreau să culeagă aclamațiile orașenilor, le plăceau frumoasele femei care aruncau flori de la geamuri când oștirea învingătoare se întorcea de pe câmpul de luptă. Amarnică fudulie, costisitoare paradă! Turcii bătuți de acest Nicola, văzând că nu sunt urmăriți de sârbii care scotoceau după pradă pe câmpul de luptă, s-au regrupat și au reluat atacul. Iar s-au întâlnit față în față, după o lună și câteva zile de la prima înclăștare. Această a doua bătălie s-a dat aproape de acel câmp unde pierduseră rușinos. Acum soarta bătăliei a fost pe dos. Turcii și-au luat revanșa, au înfrânt trupele lui Nicola Akobalici și l-au prins pe comandantul sârb. În fața prizonierilor, înlănțuiți, bătuți și cu sângele curgându-le din rănilor proaspete, turcii l-au ars de viu pe comandantul învins. Apoi au dat drumul câtorva prizonieri să ducă vestea despre cum știu oștenii semilunii să-i pedepsească pe ghiaurii răzvrățiți. Să afle Despotul Brancovici și să fie cu mare băgare de seamă!

De la Belgrad Iancu s-a întors acasă, la familie. A petrecut sărbătorile Nașterii Pruncului Sfânt și cele de la anul nou 1455, dar îndată după Bobotează a început să-și exercite autoritatea cu care fusese investit de Dieta din ianuarie 1454. Cu rare excepții nobilii din partea de apus a Ungariei s-au opus obligației ce o aveau de a-și trimite banderile la tabăra unde Iancu făcea pregătirile de război. Garda lui Iancu a aplicat pedepse: au sechestrat bunuri de pe moșiile celor nesupuși, au aplicat bătaia unora care strigaseră insulte și jigniri, au promis că vor veni și a doua oară să aplice legea dacă vor vedea că nu s-a înțeles că țara este în pericol și toți locuitorii trebuie să o apere.

Sigur că numărul celor pedepsiți a fost mare, deoarece tot acest ținut asculta de îndemnurile la nesupunere poruncite de nobilii Cillei, Garayi și Ujlaki. Sub presiunea acestor nemulțumiți, liga baronilor convoacă o nouă dietă, în care i se reproșează lui Iancu

comportamentul dur și măsurile pe care le-a luat împotriva unor protejați ai oponenților lui. În vară, în luna iunie, în dieta de la Győr zadarnic invocă Iancu hotărârile anterioare ale dietelor în care i se încredința ridicarea unei armate de apărare, zadarnic enumeră descinderile ostile ale turcilor pe tot cuprinsul Serbiei, mișcări din ce în ce mai apropiate de hotarele Ungariei. Nobilii nu văd pericolul iminent. Pentru ei, pentru Cillei mai ales, Iancu este pericolul cel mare: dacă el câștigă războiul cu turcii, reputația lui va crește, în lume, în Europa și chiar în ochii tânărului rege. Iar ei, adică Cillei, Garayi și Ujlaki nu vor mai avea aceeași trecere la Curte. Deci Iancu trebuie oprit, Iancu trebuie acuzat.

La sfatul lui Ianoș Vitez, Episcopul Oradiei, Iancu îl invită la dietă pe călugărul iezuit Capistrano. Spera că discursul înflăcărat al acestui propovăduitor al cruciadei va reuși să calmeze pornirile distructive ale partidei magnaților, astfel încât Iancu să-și ducă la bun sfârșit pregătirile de război. Succesul călugărului fu mare. El reuși să spună, cu elocvență, cât de dăunătoare este dușmănia dintre frați, mai ales când Satana își mână oștile împotriva Sfintei Cruci. Tună și fulgeră împotriva uneltitorilor, a trădătorilor de neam, își bătu joc de lași și de dezertori. De la această adunare între Iancu și călugărul Capistrano s-a legat o strânsă prietenie, pe care doar moartea a despărțit-o.

După încheierea lucrărilor Dietei, marii magnați îl invită pe tânărul rege să le țină companie la masă, unde ei, cei mai puternici oameni ai țării îi vor dezvălui fapte și dovezi din care Majestatea Sa va înțelege cine este cu adevărat „*eroul mult lăudat, marele comandant căruia i s-a dat pe mână oastea cea mare a țării*”. În timp ce unchiul își conduse nepotul într-o parte retrasă a reședinței regale, unde îl sfătui să se spele pe mâini și să lepede hainele de ceremonii, palatinul regal, baronul Garay îi adună în jurul său pe toți cei care nu voiau să-l vadă pe Iancu Corvinul aflat din nou pe cele mai înalte funcții, adunând deplinele puteri cu care să aibă țara la mâna lui.

-Domnilor, musai este să-i atragem atenția tânărului nostru rege că numindu-l astăzi pe Iancu de Hunedoara din nou în fruntea armatei pe care trebuie să o adune și dându-i pe mână vistieria țării, ne dăm cu toții legați acestui ticălos care, astfel, va prelua coroana și își va pune în aplicare planurile pe care le-a dezvăluit unor apropiați ai lui, în care are mare încredere, dar care s-au cutremurat de infamia

acestui. Să fim uniți, acum a sosit momentul cel mai prielnic ca să scăpăm de dușmanul nostru.

Când regele sosi la masă, nobilii adunați acolo se ridicară în picioare și strigară „Vivat Ladislaus Rex! Vivat!”, gratulându-l pentru maturitatea cu care a prezidat lucrările dietei naționale. Palatinul Garay, cel care prin funcția sa era imediat după rege cel mai înalt în rang și în grad, se ridică și ceru Majestății Sale îngăduință să dezvăluie unele lucruri grave, uneltiri care pun în pericol însăși viața regelui și coroana regală.

-Majestate, de față sunt cei mai puternici nobili ai regatului, care sunt stâlpii regalității legitime. Iată, poate Majestatea Voastră nu-i cunoaște pe toți și este bine să-i prezentăm, iar ei, auzindu-și numele, să jure credință Majestății Voastre, apărându-vă chiar cu prețul vieții lor.

Pe rând se ridicară mândri magnați și jurară credință regelui: Nicolae Ujlaki, Banfi Pal, nobilii Jozsa, Paloczi, Holzner și Pukander. La urmă jură și el, Palatinul, credință și afirmă ca fiind de la sine înțeles că și unchiul regelui, nobilul Ulrich Cillei, este gata să depună același jurământ.

-Primesc, nobilii mei, această dovadă de credință, dar eu știu că voi, cei de aici și încă vreo câțiva nobili de seamă care nu sunt azi aici, sunteți cei mai fideli și devotați apărători ai Coroanei. Mai era nevoie să întăriți jurământul vostru?

-Era, Majestate, deoarece astăzi cel mai mare dușman al Coroanei și al purtătorului ei și-a dat arama pe față, fiind aproape gata să dea lovitura decisivă pentru a pune mâna pe putere.

Regele se ridică în picioare, speriat și exclamă:

-Cum este cu putință? Cine este trădătorul? Infamul?

-Nimeni altul, Majestate, decât cel căruia cu bună credință i-ați dat puterea oștirii țării și vistieria cu toată averea noastră! Da, Iancu de Hunedoara este acest dușman perfid, nemilos!

-Nu este cu putință! Cum puteți să spuneți așa ceva? Ce dovezi aveți?

-Iată dovezile, Majestate! Iancu va ridica oastea țării, 20-30.000 de oșteni, ne va obliga să-i dăm sub ascultare banderile noastre, lăsându-ne moșiile și familiile fără apărare. Cu această oaste va porni un atac surpriză asupra Sultanului Mahomed, cu care are încheiată o înțelegere trădătoare. Sultanul se va retrage până la zidul Constantinopolului și acolo va cere pace. Chiar va jura credință și

supunere lui Iancu, îi va cere să vă alunge de pe tronul Ungariei astfel încât jurământul de vasalitate să-l depună celui care este îndreptățit să fie regele Ungariei. După aceasta, Iancu se va întoarce fulgerător cu oastea lui, va face un scurt popas la Belgrad, cetatea cea mai importantă, adevărata cheie a Europei, la conducerea căreia a avut grijă să-i numească pe cumnații lui, Mihai și Ladislau Szekelyi. De la Belgrad va porni către Viena și acolo, după ce va împresura capitala Austriei, va cere să fie recunoscut rege al Ungariei, ale cărei granițe se întind până la zidurile fostei capitale a Bizanțului, pe care a eliberat-o de turci. Acesta este planul ticălos!

-După cum vedeți, Majestate, toate indiciile vă sunt cunoscute. Acum vă rugăm să-l vedeți pe acest ticălos însetat de putere în adevărata sa lumină și să ne porunciți să-l oprim din planul lui trădător!

-Bine, dar dacă aveți aceste dovezi, de ce nu le-ați dezvăluit în timpul Dietei? Acolo puteam să-l arestăm și să-l condamnăm la moarte, că acest om trebuie să moară!

-Nu puteam să facem aceasta în timpul Dietei, deoarece viața Majestății voastre ar fi fost în mare pericol. Nemernicul avea arcași pregătiți să vă răpună, trăgând câte zece săgeți în piepul vostru descoperit și la fel, în cel al Primatului Sfintei noastre biserici, Arhiepiscopul de Strigoniu. Propunem, continuă Palatinul, să-l numiți acum, pe loc, pe unchiul Majestății Voastre, pe ducele Cillei, consilier intim și comandant al Gărzii personale. Nimeni să nu aibă voie să se apropie de Tron sau de persoana Majestății Voastre decât după ce Consilierul Intim aprobă și arată distanța la care să stea aceea persoană!

-Aprob, Cancelaria să scoată de îndată actul de numire ca să îl semnez!

-L-am pregătit din vreme, Majestate! Zise unchiul al cărui suflet negru se bucura nespus că, iată, acum va putea să-i grăbească moartea dușmanului său. Și am adaos porunca numirii unei Comisii speciale care va cerceta toate cererile de bani ale generalului armatei, ca să nu i se permită să folosească averea țării în folosul său și al neamurilor lui.

În atmosfera teribilă creată, tânărul rege fu aproape să leșine, frica ridicându-i-se și învăluindu-i tot corpul. Unchiul Ulrich întinse coarda cât încă mai putu și îi ceru regelui să plece imediat, peste o zi sau două, la Viena și să-l cheme pe Iancu Corvinul să trateze cu

Împăratul ajutorul de oaste și de bani pentru a pregăti războiul cu Sultanul. Acolo va fi prins și executat, departe de prietenii și fideliilor lui din țară.

Într-adevăr, conspiratorii declanșară cu mare grabă și bucurie alcătuirea tuturor amănușilor pentru a-l pierde pe Iancu. Dar cum-necum, ticăloșia avu picioare scurte. Cineva îl atenționează pe Iancu să fie cu mare băgare de seamă, că i se pregătește ceva. Înțelegând că trebuie să-și păzească spatele cu mare grijă, Iancu refuză plecarea la Viena după ce primi invitația regelui. Scrisoarea de răspuns preciză, în cuvinte politicoase, că el este dator să se supună poruncilor regelui său, dar numai în interiorul hotarelor țării. Departe de țară, atât lui cât și regelui său îi pot fi întinse capcane și nu trebuie să pună în pericol viața regelui său.

Cillei și toată gașca lui de nemernici pricepură că Iancu a înțeles că i se întindea o capcană. Dar nu renunțară la planul lor. Repetară chemarea la sfat cu regele, afirmând că regele îi trimite o scrisoare de asigurare că nu i se va întâmpla nimic rău. Iancu sosi la zidul cetății Vienei cu o gardă de 2000 de călăreți. Cillei sosi la întâlnire cu o ceată puternică de ucigași care fură iute înconjuțați de oamenii lui Iancu. Văzîndu-se descoperit, veninul de care era plin i se vărsă pe limbă și ticălosul Cillei începu să înjure și să blesteme, amenințând că îl va pierde, până la urmă prin moarte. Dar Iancu nu se intimidă. Îi strigă aceluia următoarele cuvinte: „ *De ce tremuri suflet laș în fața gropii pe care mi-ai săpat-o mie? Nu este putere care să fie capabilă să te salveze din mâinile mele, la un singur semn esti tăiat bucăți. Doar respectul ce-l am față de rege, te mai scapă astădată. Piei deci dinaintea ochilor mei și de mai ții la nemernica-ți viață ferește-te să nu mai dai față cu mine.* ”

Reacția lui Iancu în fața acestor dovezi deslușite fost cea așteptată: scârbit de aceste atacuri mârșave el nu s-a ridicat cu arma în mână să-și facă dreptate, stîrnind un război civil în care țara ar fi fost de partea lui. El cedează, vrea liniște și pace în țară. De aceea el anunță dieta că începînd cu luna iulie renunță la slujba de comandant suprem al armatei țării. De asemenea, renunță să-și exercite comanda peste unele cetăți importante din țară, printre care chiar la Buda, capitala regatului. Fiul său mai mare, Ladislau, se solidarizează cu tatăl său și renunță la titlul de Ban al Croației și Dalmației. Conducerea acestor ținuturi este preluată de ducele Ulrich de Cillei. Tot pentru a întări pacea în interior, Iancu face un gest suprem: îl

trimite pe fiul cel mic, Mate, chezaș la curtea regelui. Deci ostatic la propriul rege!

Dușmanii lui jubilează: Iancu este înfrânt! N-are decât să stea în ținuturile lui din partea de miazăzi a țării și să se lupte acolo cu turcii.

S-au înșelat amarnic. Iancu nu a fost înfrânt, doar a fost înlăturat temporar de la locul pe care îl câștigase prin faptele și meritele sale. Evenimentele vin să-i sancționeze pe ticăloși: în luna septembrie din Raguza vine știrea că Sultanul își construiește o flotă puternică, 200 de nave de război, pe Dunăre. Intenția ostilă a turcilor este clară: de îndată ce Dunărea va fi blocată, nici un ajutor nu poate veni cetăților sârbești, Semendria și Belgrad, care sunt cheia spre Ungaria și de aici mai departe, spre Apus.

Alte vești neliniștitoare încep să curgă avalanșă. Regele Bosniei anunță că a aflat că Sultanul are de gând să pornească atacul asupra cetăților de pe Dunăre, Semendria și Belgrad, după care va invadea Ungaria. Dieta maghiară este pusă pe jar. Aceste știri trebuie verificate! Să nu fie cumva niște uneltiri ale dușmanilor noștri! Așa că sunt trimise iscoade care să umble prin Imperiul Otoman să afle care este adevărul. Aceste iscoade trimit știri că turcii au înființat la Skoplje, în Macedonia, ateliere de turnat tunuri. Că de la Adrianopol și Constantinopol sunt trimise materiile necesare acestor turnătorii. Apoi, o altă știre anunță noi lucruri grave: flota otomană de pe Dunăre, echipată de război, se adună la Vidin.

Acum sosește știrea cea mai gravă, confirmată de ambasadorii străini la Constantinopol: Mahomed va porni în primăvara lui 1456 împotriva Serbiei pe care o va transforma în pașalâc. Aici bătălia cea mare va fi pentru cucerirea cetății Belgrad. Semendria nu va fi o piedică majoră, doar a mai fost cucerită de câteva ori! Sultanul a declarat vizirilor săi că după Belgrad va începe invazia Ungariei, deci pregătirile trebuie făcute pentru o campanie lungă și grea.

Această știre trezește mare îngrijorare la Buda. Regele și nobilii săi convoacă dieta în aprilie 1456 și decretează mobilizarea generală a țării. Este târziu! Iar omul care ar fi putut face ceea ce a mai făcut și altă dată iată, este dat la o parte! Îngâmfații magnați, care și-au bătut joc de Iancu acum, îngroziți, sunt gata să-i cadă la picioare și să-i ceară să facă ceva, să-i scape din cumplitul necaz. În fața Dietei Iancu face ultimele propuneri, cele care ar putea ajuta Ungaria să nu cadă pradă Sultanului.

-Majestate, domnilor consilieri, nu-i timp acum de sfadă, nici de adus aminte cum am stat unii împotriva altora până mai ieri. Întocmai ca apa adunată la zăgazuri, când ploile încep din nou să cadă din cer, râurile se umflă și până la urmă rup stăvilarele, inundă câmpia și mătură în cale tot ce-i șubred și fără apărare, tot așa vine puhoiul turcesc peste noi. Iscoadele noastre și ale ambasadurilor creștinătății ce se află în Pera, unde i-a îngăduit Sultanul să-și facă conace, ne scriu că armatele se adună pe câmpul de la Constantinopol până la Adrianopol. Corturile stau înghesuite unele lângă altele, ieniceri, spahii, achingii, pedestrași, oșteni încercați în lupte dar și sărăcani nepricepuți, tot vin și vin, se strâng că așa a dat poruncă Mahomed ridicând steagul verde al Profetului și declanșând Jihadul, războiul lor sfânt. Să vină orice musulman care poate ține o armă în mână, să vină la luptă și să-și ia prada care se găsește din belșug în Serbia și în Ungaria. Primim veste că s-a adunat o armată de 200.000 de oameni. Iar noi putem ridica 20.000 poate 30.000 de luptători, din care cunosc meseria armelor jumătate! Iar domniile voastre ziceți că nu veniți cu banderile la Seghedin, la locul taberei noastre, că aveți nevoie de oșteni să apere țara în interior, împotriva prădătorilor. Faceți ca omul sărac în fața apelor ieșite din matcă, mai pune un bolovan la poartă, sperând că nu vi se va dărâma casa! Acum singura cale de a scăpa cât de cât este să chemăm ajutoare, de la principii și regii Europei, de la Sfântul Părinte nostru Papa Calixt. Eu am strigat, am cerut ajutor, dar glasul meu a fost prea firav. Acum trebuie să cerem ajutor unindu-ne glasurile toți cei ce pot fi ascultați de Sfântul Părinte. Să cerem ajutor împreună, Eminența Sa Arhiepiscopul Primat al Ungariei și Episcopul Oradiei, cu mine, să-i cerem legatului papal Juan de Carvajal să prezinte Sfântului Părinte adevărata mărime a primejdiei care amenință Europa toată, nu doar Ungaria. Poate că Mahomed Sultan, aflând că regii și principii creștini au pornit cu oștirile lor către Dunăre, să apere Belgradul, această cheie a Europei, poate că doar așa va da îndărăt și va cere pace.

Iancu trece peste orice orgoliu și cere o audiență la legatul papal Juan Carvajal. La Roma, după moartea papei Nicolae al V-lea a fost ales Papa Calixt al III-lea. El a moștenit de la predecesorul său problema organizării unei cruciade creștine împotriva Imperiului Otoman. La fel ca și Nicolae, noul papă pornește o campanie puternică de mobilizare a lumii creștine pentru cruciadă, dar se

dovedește curând că și în cazul lui cele mai multe „fapte” sunt doar vorbe goale.

Văzând adevărata neputință a casei regale în acele zile de groază, nebunul Cillei se bucură că acum Iancu va fi definitiv bătut. Nu va fi în stare să bată pe turci și nu va mai culege gloria de pe câmpul de luptă. În ticăloșia lui, îl atrage pe nevârstnicul rege la vânatoare, dar în fapt îl răpește și îl duce la Viena, la adăpost.

Vestea trădării regelui se răspândește repede, mai întâi în capitală, apoi pe toate drumurile care duceau de la Buda spre Pozsoni și mai departe, spre Viena. Nobilii fricoși, anunțându-se unii pe alții, porniră în bejenie pe urmele regelui fugar. Panica între bogații țării deveni generală, dar mai trist fu faptul greu de înțeles și de acceptat, gestul comandantului cetății Buda. Văzând fuga regelui, a nobililor care serveau în diferite cancelarii de la Curte, comandantul garnizoanei apărătoare a Curții Regale și a capitalei își părăsi postul și plecă, la rândul-i după rege. Iar pe el îl urmă până și ultimul oștean din gardă, astfel că Buda rămase fără apărare mai mult de două săptămâni. Sosind la Viena, Ulrich Cillei se înfățișă Împăratului Frederick și după ce obținut aprobarea acestuia îi spuse regelui său:

-Majestate, vom sta aici, sub ocrotirea Majestății Sale Imperiale, unchiul vostru, până va trece primejdia în țară. Așa zice Ulrich de Cillei și nu tremură pentru țara față de care nu simte nimic!

Cei rămași singuri cu necazul în față nu stau cu mâinile în sân. Împreună stau în fața legatului papal, Iancu, Arhiepiscopul de Strigoni și Episcopul Oradiei. Nu le este greu să se facă înțeleși de către călugărul Juan de Carvajal căci acesta cunoaște prea bine tot ce se întâmplă în Ungaria și la fel de bine cunoaște și pe Mahomed Sultan și armata acestuia. Dar Papa Calixt este de abia ridicat în scaunul pontifical, vistieria este goală, iar glasul Sfântului Părinte este încă firav ca să-i poată determina pe regi să urmeze îndemnul ce se aude de la Roma.

-Sfinția voastră, începu Iancu în fața legatului papal, Juan Carvajal, la audiența care i-a fost acordată în luna ianuarie 1456, v-am adresat o rugămintă fierbinte, în ultima lună a anului trecut să interveniți la Serenismul Părinte în favoarea Ungariei, cu un ajutor militar și de bani, pentru a ridica o armată capabilă să se opună marelui Satan, Sultanul Mahomed al II-lea. La acea dată, ca și acum, eu nu mai am nici o calitate oficială, de comandant militar al Ungariei. După cum cunoașteți, regele nostru minor a fost dus de

unchiul său, ducele Ulrich Cillei, la adăpost, la Viena. Țara este fără cârmaci, suntem la voia Domnului nostru Iisus Hristos și la mila Serenisimului Părinte Calixt al III-lea. Am ridicat, din averea casei mele, o oaste modestă, de 7.000 de oșteni cu care voi porni să întâmpin puternica armată otomană. Fie voia Tatălui Ceresc, noi vom lupta până la ultimul om, pentru credință și pentru libertatea noastră!

-Mărite, așa cum v-am scris în răspunsul meu la cererea domniei voastre, repet și acum:

„Ne încredem în domnul, că acei 7.000 de oameni, chiar dacă alt ajutor omenesc ar lipsi, vor dobândi victoria sub conducerea domnului guvernator, Machabeul timpului nostru” Să nu mi-o luați în nume de rău, doar o adevărată minune mai poate salva țara voastră și poate chiar Europa de o cumplită soartă pe care ne-o hărăzește Sultanul Mahomed, după modelul cunoscut, al prădării Constantinopolului în urmă cu doar trei ani. Serenisimul Părinte mi-a arătat, cu tristețe, cuferele goale în vistieria Vaticanului. Așa le-a moștenit de la predecesorul său, fie iertat papa Nicolae al V-lea. Apelul la prinții Europei este întârziat, nimeni nu poate face ceva care să fie de folos într-un timp atât de scurt. Este, cum ați spus, ceasul al 12-lea. Cu toate acestea, Sfântul Părinte l-a împuternicit pe călugărul Ioan de Capistrano, inchizitor, să predice în mijlocul poporului pentru sprijinirea cruciadei. El, călugăr franciscan, fusese trimis în misiune, împotriva ereticilor, în părțile Ungariei. Până la data de 14 februarie 1456 când a ridicat crucea chemând lumea la luptă împotriva necredincioșilor, Ioan de Capistrano făcuse destul rău în acest teritoriu, predicând împotriva schismaticilor ortodocși și chiar luând măsuri dure împotriva unora.

Iancu se întoarce la Hunedoara doar cu atât:

-Am obținut de la Curia Papală doi oameni de mare ajutor: legatul papal Juan de Carvajal și pe inchizitorul Ioan de Capistrano.

Capitolul 19

Partea a II-a - *Iar minunea oamenii au făcut-o*

-Voi porni prin țară să ridic oastea, că dieta din ianuarie anul trecut m-a numit comandant general și m-a însărcinat să ridic o armată pentru apărarea țării. Acum când regele a fugit, ca un laș, când Cillei și baronii lui și-au pus dosurile la adăpost, la Viena, când țara a fost lăsată de izbeliște, dacă și eu m-aș arăta deopotrivă cu ei, dușmanii mei, nicicând nu mă va ierta acest popor care mi-a stat alături totdeauna. Poruncă dau, să se întrunească oastea țării la Seghedin!

Până în iunie s-au adunat la Seghedin 20.000 oșteni. Baza tare a acestei oștiri o formau cei 7.000 de mercenari ai lui Iancu. Lor li s-au alăturat banderiile unor nobili mai răsăriți ca putere, independenți. Aceștia aveau moșii în părțile de miazăzi ale Ungariei. De aceea s-au alăturat lui Iancu, nu aveau la cine să apeleze pentru apărarea averilor decât la Iancu. Tot la Seghedin s-au adunat oamenii liberi din Transilvania și din Banat, nobilii mărunți. O mare parte dintre fideliile lui Iancu erau români. Ei s-au plâns lui Iancu de lucrătura inchizitorului Capistrano.

-Măria ta, umblă cu vorba și cu tălmăci după el un călugăr papistaș, Ioan de Capistarno. El predică pentru cruciadă și de la o vreme, de când știe a vorbi pe limba oamenilor chiar a aprins multe inimi. Dar asta face bine. Pe altă parte predică, tună și fulgeră împotriva ortodoxiei. A legat și a aruncat în închisori mai mulți preoți de-ai noștri și cel mai din urmă legat este părintele Ioan de Calfa, vlădica nostru pe care și Măria Ta îl cunoști. Să-i spui să ne lase în pace. Noi suntem cu credința noastră, nu am făcut și nu facem rău catolicilor. Dar dacă este așa cum face, apoi noi nu mai merem la război, că n-avem nici o hasnă.

Iancu încercă să tempereze zelul aprigului călugăr. Îl întâlnește și stătu de vorbă cu el. Îi arată că cea mai mare parte a oastei adunată din Transilvania și din Banat era formată din români. Aceștia sunt cei mai buni oșteni, știu a lupta, sunt curajoși și nu fug de pe câmpul de luptă. Să facă bine părintele inchizitor să lase deoparte căutările și acuzațiile de erezie printre ortodocși. Că acum nu este timpul pentru asemenea dezbinări.

Iezuitul înțelese esența demersului căpeteniei, dar asta nu-l opri să se plângă la Curia Papală că Iancu îi întârzie misiunea de inchiizitor pentru care a fost trimis în aceste părți de lume. Predicile lui deveneau pe zi ce trece tot mai înflăcărâte. Oamenii de rând, oamenii simpli, țărani, meșteșugari, locuitori ai orașelor porneau fără să stea pe gânduri spre Belgrad cetate, pe care trebuiau să o apere. S-au organizat din mers. Dintre ei s-au ridicat deasupra bărbați care mai fuseseră în bătălii și se pricepeau la meseria armelor. Ei și-au făcut detașamente disciplinate care știau să mărșăluiască fără a se epuiza. Făceau popasuri la timp, se odihneau, se hrăneau și adunau arme care puteau fi folositoare oricât de simple ar fi fost ele. Coase, ciomege, prăştii. Învăţau unii de la alții cum să folosească aceste unelte transformate în arme în mâinile lor.

Printre ei au intrat în rânduri destul de mulți preoți și simpli călugări. Aceștia slujeau, la popasuri, sfânta liturghie, spuneau pe dinafară ori citeau rugăciuni care, în acele clipe dedicate, mergeau la inimile acestor oameni simpli, dar credincioși. Detașamentele cruciaților au sosit pe rând la Belgrad. Pentru Iancu și pentru apărătorii cetății, sosirea acestor ajutoare a creat destule probleme, de primire în cetate, de încartiruire, de hrană, de așezarea lor în formațiile de atac. Dar toate s-au rezolvat, pe rând și s-a văzut, la final, cât de mare a fost ajutorul acestor inimi simple, dar înflăcărâte.

Așadar, după dieta de la Győr Iancu adună la Seghedin oastea sa, ceva peste 24.000 de oșteni. La începutul lunii iulie Iancu dădu semnalul și oștirea se puse în mișcare. Ținta era Kuvín, localitatea pe unde se putea trece Dunărea destul de ușor. Iancu trimise olăcari care îl vestiră pe Juan de Capistrano că oastea „cea mare!” a pornit spre Belgrad. Să facă bine călugărul să mâne și oile tot într-acolo. Pe Dunăre urca flota imperială turcă: 200 de corăbii de război, echipate cu 300 tunuri mijlocii. Flota închise Dunărea de la Zimnicea spre munte până la Praga. La rândul lui, Iancu porunci să fie rechiziționată toată flota de pe Dunăre, în vederea bătăliei împotriva flotei otomane blocată pe loc, puțin mai în sus de cetatea Belgradului. Sultanul sincroniză foarte bine oștirea de umblători, cu cea a navelor. Imediat ce navele turcești s-au legat între ele cu lanțul cel greu, artileria de pe maluri începu să improște cu foc zidul cetății și poarta sudică. Părțile de miazănoapte, de apus și de răsărit ale zidului de apărare ale cetății erau construite pe malul apelor, căci acolo la Belgrad se vărsa râul Sava în Dunăre. Sultanul își așezase tabăra pe uscatul dinspre

miazăzi. Corturile erau puzderie, capătul lor nu se zărea de acolo, de pe zidul de deasupra porții de sud. În fața corturilor se afla artileria. Nu a fost nevoie de toate tunurile care fuseseră aduse pe nave – flota avea câteva trireme, corăbii cu pânze și trei rânduri de vâsle cu care se făcea transportul tunurilor grele – deoarece nici loc nu era și nici nevoie nu era, după cum socotise Zeis Reis, căpetenia artileriei. Vestitul Orban, meșterul fabricant de tunuri mari, cel ce turnase tunul de 8 metri lungime cu care s-a tras asupra zidurilor Constantinopolului, mai fabricase câteva tunuri mijlocii, de 4 metri lungime și o jumătate de metru grosime, cu care se trăgeau ghiulele de piatră pe care trei oameni le încărcau, cu greu pe țeavă.

Trei zile traseră tunurile continuu, zi și noapte. În acest timp geniștii săpaseră șanțul de apărare din fața tunurilor și plantaseră acolo pădure de țepi și gropi-capcane pentru cai, astfel că sârbii cu greu ar fi putut pătrunde până la tunuri. Tot acolo, pentru apărarea acestor arme scumpe dar foarte eficiente, Sultanul crease un detașament de archebuzieri, armele mobile care trăgeau gloanțe din plumb, rotunde, mortale la 300 de pași depărtare. Pe flancuri, de o parte și de alta a tunurilor se aflau culoarele de atac ale cavaleriilor ușoare, ale Rumeliei pe flancul drept și ale Anadolului pe flancul stâng. În spatele tunurilor se aflau ienicerii, temuții copii ai lui Allah, iar în mijlocul dispozitivului lor se afla cortul Sultanului și trei corturi mai mici, ale vizirilor și comandantului artileriei.

Stând pe creasta zidului de deasupra porții celei mari, Mihai Szilagy, cumnatul lui Iancu și căpetenia cetății Belgradului privea dispozitivul otoman printr-o țeavă cu lentilă specială, o unealtă specială fabricată de meșterii sticlari de la Murano, insula cea vestită a Veneției. Spectacolul care i se deschidea în fața ochilor l-ar fi speriat pe orice om neînvățat cu războaiele.

-Dacă pun tunurile acelea să tragă zi și noapte, în trei zile vor dărâma zidul exterior. Poarta cea mare va cădea într-o jumătate de zi de bombardament. Laszlo, i se adresează fiului mai mare al lui Iancu, trebuie să apărăm poarta orice ar fi! Dacă nebunii ăștia vor trage fără oprire – și așa vor face, că au destule tunuri – nu vom apuca să facem reparații la ziduri. Mă întreb câte zile vom rezista? Noi suntem cinci mii, ei sunt vreo 60 ori 70 de mii de pedestri, din care azapii sunt cei mai răi. Văd că pe malul drept vin cete numeroase de cruciați. Dar sunt slab înarmați. Dacă Iancu nu va reuși să spargă blocada navală, atunci soarta noastră va fi pecetluită. După ce cad zidurile, turcii vor

ataca masiv și ne vor copleși. Ei au rezerve destule, le vor arunca în luptă precum vor arunca bucățile de piatră din tunuri. Doamne, te rog fierbinte, ajută-mă să trec la judecata ta doar după ce îmi voi face datoria față de neam și patrie.

-Laszlo, la noapte încearcă să treci dincolo și spune-i lui Iancu tot ce ai văzut. Mai înainte de toate trebuie să ne trimiți întăriri. Ne trebuie rezervă, măcar cinci mii!

Fiul căpeteniei reuși să treacă Dunărea. La mijlocul apelor barca în care se afla împreună cu doi pescari sârbi, cunoscători ai locului, începu să ia apă. Fusese lovită de un șrapnel, provenind de la bombardamentul cetății din ziua respectivă. Când barca a încărcat trei persoane, din care două trăgeau la vâsle iar al treilea era nobilul care le-a plătit o răsplată mare pentru curajul traversării pe sub nasul turcilor, gaura din bordaj a ajuns sub linia de plutire. Din cauza efortului vâslașilor, bărcuța șubredă nu a rezistat și gaura s-a lărgit, brusc. Laszlo a fost nevoit să se arunce în apă și să se salveze înotând. Și-a lepădat hainele și armele, a rămas desculț și doar în ciorapi (așa se chemau în Ungaria pantalonii strânși pe pulpe, cioareci la ardeleni). Știa să înoate căci taică-su îl învățase tot ce era folositor unui oștean puternic.

Laszlo a găsit repede drumul către tabăra ungurilor, pe malul drept al râului Sava. Paznicii l-au dus la focul lângă care stăteau, sfătuindu-se, Iancu și căpetenia cruciaților, călugărul Capistrano. I-a explicat căpeteniei – fiul i se adresa cu respect tatălui său, numindu-l „general” și „domnule” – cum și-a așezat Sultanul armata acolo, la câteva sute de pași de zidul de miazăzi a Belgradului.

-Stai, fiule, povestește din nou, dar de data aceasta explică sfinției sale cum stau corpurile de armată otomane față de zidurile Belgradului, față de orașul de jos, de orașul de sus și de cetate.

Cu vârful jungherului său, Iancu a scrijelit în pământul de sub tălpi planul Belgradului. Pe măsură ce fiul lui povestea, vorbind latinește, poziția armatei Sultanului, Iancu scrijelea pe plan aceste indicii.

-Belgradul este așezat între Dunăre și Sava. Orientarea este de la apus-miazănoapte către miazăzi-răsărit. Orașul de jos se întinde în spatele zidului cel gros care este construit ca un arc, de la malul Savei până la cel stâng al Dunării. În partea malului stâng al Dunării Sultanul a așezat trupele Rumeliei, conduse de Caragea Pașa. Lângă rumelioți, dar lângă malul Dunării a pus călăreții, spahiii. Tot lângă

tabăra rumelioților, spre centrul arcului de cerc al zidului mare, Sultanul a așezat tunurile sale cele mari, care au fost construite de meșterul Orban, trădătorul nostru maghiar. El are peste 250 de tunuri în fața Belgradului și alte 50 se află la bordul navelor sale de război, de pe Dunăre. Din aceste 250, vreo 200 sunt tunuri mari, de 4 metri lungime, care bat la 400 – 500 de pași depărtare. Restul sunt tunuri mici, numite mortiere, care aruncă ghiulele în sus, peste ziduri și fac stricăciuni în oraș. În spatele tunurilor se află detașamentele ienicerilor, iar în spatele lor se află cortul Sultanului.

-Frate Giovanni, interveni Iancu, eu o să aduc grosul oștirii Ungariei în orașul de jos, în fața zidului cel mare și în fața oștirii Rumeliei și a detașamentelor de ieniceri. Această așezare este bătălia oștenilor meseriași în ale războiului, sunt forțe aproape egale, dar ungurii sunt mai puternici decât turcii. Misiunea mea este să-l prind și să-lucid pe Mahomed Sultan și să pun mâna pe tunurile lui. Acum spune, fiule, mai departe!

-Pe malul stâng al Savei, aproape de vărsare în Dunăre se va afla tabăra cruciaților, pe care îi vei conduce sfinția ta, părinte Capistrano. Pe acolo Sava poate fi ușor de trecut, ceea ce vor face cruciații când se va declanșa atacul cel mare. În fața lor, a cruciaților, pe malul drept al Savei, se află oastea Anadoliei, luptătorii din Asia Mică. Generale, Sfinte Părinte, eu am stat în turnul cetății, printre creneluri împreună cu comandantul cetății, nobilul Mihai Szilagy, cumnatul tatălui meu. El a folosit un ochean, privind oastea musulmană venind și așezându-se în tabere. Mihai a spus să trec Dunărea și să-i spun generalului comandant să trimită ajutoare, cel puțin tot cinci mii de lefegii. Că fără aceștia orașul de jos va cădea sub asaltul repetat al ienicerilor, de îndată ce zidul va fi spart și făcut una cu pământul de către tunuri. Că înceștarea cea grea se va da în fața porții celei mari. Dacă oastea noastră va fi copleșită – și va fi, așa zice căpetenia cetății – atunci doar Iancu va putea sta în fața porții ca să-și facă zid din leșuri de turci.

Asta a fost tot mesajul, domnule general! Iancu mai completă despre Belgrad, arătând că în partea de răsărit, în spatele zidului se întinde orașul de sus, care are străzi mai largi decât orașul de jos. În spatele orașului de sus se află al doilea zid de apărare, paralel cu cel de la orașul de jos. În spatele acestui zid se află cetatea propriu zisă, foarte puternic fortificată, greu de cucerit.

Între timp se apropia miezul nopții. Iancu se ridică și dădu câteva porunci. Apoi însoțit de Capistrano și de fiul său porni spre malul Dunării. Deja de la câteva zeci de pași de malul apei se văzură flăcări înălțându-se spre cerul nopții și după câteva secunde se auzi bubuitul exploziilor. Pe când ajunseră la malul apei, văzură flota otomană cuprinsă de flăcări, cele mai multe din cele 200 de nave de război fiind în flăcări.

-Acum putem să-i trimitem lui Mihai Szilagy ajutorul cerut. Sfinția ta, poți porunci cruciaților să treacă Sava și să-și așeze tabăra la locul indicat! Luați aminte, de cum veți ieși din râu, trupele anadolienne vă vor ataca. Formați o linie rezistentă, nu lăsați mulțimea să fugă speriată, fără să fi luptat măcar o dată cu turcii.

Fratele Capistarno își chemă adjuncții, pe fratele Giovanni Tagliacozo și pe fratele Nicolo de Fara. Ei trei s-au ocupat, din mers, de organizarea unor detașamente disciplinate de luptători. Pe aceia îi puneau în fruntea mulțimii și strigătul lor de luptă era un imn închinat lui Dumnezeu: „*Domnul a făcut începutul, tot El va avea grijă de sfârșit!*”

Venim acum puțin mai în urmă, la începutul nopții. Iancu încă nu aflase ce văzuse cumnatul său, Mihai, prin acea minune de țevă cu sticlă. Dar el știa ce anume trebuie să facă. Nimeni nu trebui să-l învețe pe Iancu ce ar fi de făcut pentru a salva cetatea și apărătorii ei de la primul atac al osmanlăilor. La lăsarea întunericului, în timp ce tunurile continuau să arunce bombe asupra zidurilor, pe Dunăre o masă mare de corăbii, barcazuri, plute alunecau silențios spre bariera de nave de luptă turcești, legate unele de altele cu lanțuri grele. Pe fiecare vas ardea câte un felinar, dar nu se zăreau siluete de oameni stând de veghe. Primele ciocniri fură destul de gălăgioase, lemn pe lemn frecându-se cu scârțâit enervant. Cei câțiva turci de pază săriră la bord să vadă ce se întâmplă. Nu apucară să vadă mare lucru deoarece imediat izbucniră explozii puternice, apoi limbi de foc începură să urce pe parâme, pe bordaje. Toate vasele care coborau pe valuri aveau butoaie cu pulbere, paie îmbibate în smoală și păcură. Nu trecu mai mult de 10 minute de la primele ciocniri de nave și bariera formată din flota de război a Sultanului luă foc. Cele două sute de nave construite pentru a bloca complet Dunărea de jos, de la Belgrad cetate până la Zimnicea începeau să se scufunde, trosnind sinistru. Echipe anume pregătite dintre oștenii lui Iancu reușiră să scoată din foc patru galere mari, în timp ce trei trireme se scufundau

având la bord tunurile pe care amiralul le pregătise să bată zidurile din spate ale cetății.

În timp ce focul înghițea mareața și fudula flotă, bărci, plute și corăbii încărcate cu oameni se apropiau de zidurile din partea acoperită de întunericul nopții. Strigăte izbucniră când cei din cetate recunoscură glasuri rostind ungurește chemarea de deschidere a porților pentru a primi ajutoare, oameni, muniții, arme, mâncare ... Cetatea era salvată! Iancu se afla în primul val de debarcare. Cumnații se întâlniră în mijlocul mulțimii de cruciați și oșteni, întâmpinați cu lacrimi de recunoștință de apărătorii și localnicii Belgradului. Pe deasupra capetele lor nu încetă o clipă zgomotul tunurilor trăgând salvă după salvă și bubuitul ghiulelelor de piatră spărgându-se de zidul crăpat, scobit și chiar dărâmat pe alocuri.

-Mihai, arată-mi și mie ce ai văzut cu ocheanul acela special. Vreau să văd și eu tabăra lui Mahomed Sultan. Acum, că am ajuns cu oastea aici trebuie să știu cum să-mi împart oamenii. Noi suntem puțini, ca să-i putem dovedi pe acești 200.000 de necredincioși trebuie să gândim o strategie din care musai este să câștigăm, fără să pierdem prea mulți luptători creștini, de-ai noștri.

-Vei vedea cu ochii tăi, acum nu-ți va trebui ocheanul venețian. Tabăra otomană strălucește, luminată de torțe și de focurile din fața corturilor în toată măreția ei. O strategie care să-ți aducă victoria, fără prea mari pierderi de oameni se numește MINUNE! Doar Sfântul Dumnezeu, cu oștirile îngerilor ne poate scăpa de la moarte, Iancule. De aici nu-i nici o scăpare. Dar mai bine să vezi cu ochii tăi!

Mihai și garda lui de căpitani împreună cu Iancu și statul său major porniră spre zidul exterior, cel bătut de bombardele Sultanului. Nu se urcară pe zidul de deasupra porții celei mari, ar fi fost prea periculos. Merseră în turnul cel mai apropiat din zidul care despărțea orașul de jos de grădina cetății celei mari. Până acolo tunurile turcilor nu puteau trimite ghiulele periculoase. Se urcară în donjon privind tot cu ochi înnourați, ca nu cumva focul prea puternic să le ardă fețele. Tabăra lui Mahomed Sultan se arată în toată splendoarea sa, înfiorătoare prin groaza pe care o sugera cunoscătorilor. Căci acele luminițe jucăușe deși semănau cu luminătorii cerești, nu purtau nimic sfânt ci opusul, răutatea alimentată de cele mai crude intenții.

-Bătălia se va da pe acest loc, zise Iancu arătând spre poarta care devenise o perdea zdrențuită, atârânănd încă în balamale. Spre acest culoar de trecere vor ținti tunarii și orice încercare de consolidare cu

lemnuri ori cu blocuri de pietre se va surpa a doua zi, după primele lovituri de tun.

-Și atunci ce trebuie să facem? întrebă Mihai, comandantul cetății. Să stăm cu oastea în preajmă ca să oprim atacul ienicerilor?

-Trebuie să oprim năvala turcilor în oraș prin această intrare, nu avem altă cale, răspunse Iancu. Dar putem să nu cheltuim muncă zadarnică, oameni și materiale. În fiecare răgaz îngăduit de tunari, oamenii noștri să îngmădească acolo bolovani, resturi de zid, lemne, orice se găsește prin preajmă sfărâmat de bombe. Până se va înălța un deal peste care le va fi greu ienicerilor să treacă.

-Până acum Sultanul ne-a ținut ca la un asediu lung, de un an, prin înfometare, zise Mihai Szekely. Adică nici lovituri de artilerie prea numeroase și nici asalturi de infanterie prea hotărâte. Cred că s-a încrezut în spaima pe care ne-a dat-o blocada navală. Frica de pierderea apărătorilor fără putința de a primi întăriri și de foamete și boli, cred că acestea au fost armele perfide ale Sultanului. Dar după ce le-ai dat foc corăbiilor celor mari și le-ai distrus pe cele mai mici, Sultanul își va schimba planul. Sigur că tunurile vor bubui mai des, iar în pauzele de artilerie vor năvălii mai mulți infanteriști ca până azi.

-De îndată trebuie să pregătim apărători mai mulți, la poartă și pe locurile din zid unde bombe au rupt mai tare din metereze. Să facem schimburi de oameni, să dăm răgaz de odihnă apărătorilor câtă vreme suntem încă destul de mulți la număr. Că nădejde de ajutoare din partea creștinătății nu avem. Singurii care pot purta bătălii ajutoare sunt cruciații. Părintele Capistrano și ajutoarele lui să fie chemați în cetate de îndată și de cum vor sosi să ne adunăm toate căpeteniile la un sfat de război.

Mare lucru nu aveau de sfătuit. Erau de trei sau patru ori mai puțini decât turcii, iar atunci când aceia vor porni asaltul cel mare îi vor copleși pe apărători cu rezerve odihnite pe care le vor arunca în luptă până când cetatea va cădea, învinsă.

-Dar nu predați! Oamenilor, continuă Iancu, trebuie să le explicăm că aici nu avem decât una din două: învingem ori murim. Care va fi soarta noastră în această bătălie, tot aceea va fi și soarta familiilor noastre. Că turcii vor da Ungaria la jaf și voi, toți, știți cum arată satele, orașele, castelele, cetățile pe unde au trecut turcii o dată! Porunca noastră este: luptăm, fiecare dintre noi, pentru familiile noastre! Încleștarea va fi ca atunci când ești acasă, în satul tău și turcii

au năvălit noaptea, prin surprindere. Stai singur în pragul casei, cu sabia scoasă din teacă și îi aperi pe ai tăi, soția, părinții bătrâni și neputincioși, copiii care încă nu și-au terminat copilăria. Ei sunt în spatele tău. Ai grijă, fii atent, nu fă risipă de mișcări ca să nu obosești degeaba. Concentrează-te, să poți stăvili cu sabia ta orice lovitură vicleană. Întoarce lovitura cu a ta, pe care să o faci mai iute, să-l prinzi pe dușman descoperit. Vei avea parte de odihnă doar când leșurile vrăjmașilor tăi se vor ridica peste golul ușii. Atunci îți vei trage suflarea, vei bea o gură de apă, te vei stropi pe față și-ți vei șterge sângele dușmanului ca să le poți zâmbi alor tăi: iată, Bunul Dumnezeu ne-a dat putere să-i punem pe vrăjmași așternut picioarelor noastre! Că așa stă scris în Psalmi!

Era jumătatea lui iulie când turcii începură asediul cu mai multă vlagă. În zilele premergătoare se întâmplau pauze de calm pe la amiezi când arșița era mare. Atunci Caragea Pașa îi trimitea pe ieniceri să împingă tunurile cu câțiva metri mai aproape de zidul pe care trebuiau să-l bată cu mai mult spor. Atunci creștinii din amonte își umpleau ciuturile, butoaiile, burdufurile cu apă proaspătă și împingeau în unde hoiturile de animale intrate mai mult ori mai puțin în putrefacție. De multe ori dinspre tabăra otomană se auzeau vaiere îndelungi, cum se auzeau acasă, în sat, bocetele femeilor la căpătâiul unui mort. Ungurii cei mai bătrâni, mai încercați în lupte, spuneau că acele vaiere care se auzeau erau bocetele de la îngroparea celor căzuți în luptă. „*Să știți, oameni buni, la fel se moare la creștini ca și la turci ori la evrei sau la alte neamuri. Fiecare moare singur, dar moare la fel cum au murit, alături de el, camarazii de arme!*”

Apoi s-a întâmplat uneori ca în timpul zilei să se lase tăcerea în rândurile din spate ale cetelor turcești. Atunci și creștinii, călări ori pășitori pe jos, se opreau, își făceau semnul crucii larg, de la frunte la piept, de la un umăr la altul și bolboroseau o scurtă rugăciune: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi, păcătoșii!” În astfel de clipe se știa că Ciuma dădea raită și pleca la drum lung, presărat cu sfărâmături de stele, cu carele pline ochi cu cadavre.

Aflând de cumplitul flagel care făcea ravagii în tabăra otomană, Iancu a chemat toți comandanții la un sfat de război.

-Am aflat cu îngrijorare că oștenii veniți din Anatolia au adus cu ei ciuma. Cercetașii noștri au văzut cum sunt duși cei răpuși de boală departe de tabăra lor și sunt îngropați. În jurul groparilor stau paznici

la mare depărtare ca nimeni să nu nimerească acolo, nici din întâmplare. Iscoadele noastre au numărat cinci căruțe mari, cu mai mult de zece cadavre în fiecare. La o tabără atât de mare nu este mult. Noi trebuie să ne ferim cât de mult putem să nu aducem boala în tabăra noastră. Aici poruncim ca nimeni dintre luptătorii care sunt încheștați cu turcii să nu se lăcomească la scotocit cadavrele învinșilor după pradă. Este mare pericol să se molipsească de ciumă. Comandanții stați de vorbă cu oamenii și speriați-i cât puteți, să nu se atingă de morți, iar cei ce vor fi văzuți că nu respectă porunca noastră să nu fie primiți în tabără. Vor rămâne afară, ei pot muri că nu există leac împotriva acestei boli. Dacă totuși veți avea cazuri de bolnavi cu toate semnele cunoscute ale ciumei, acel grup în care s-a aflat cel bolnav să fie îndepărtat, la marginea taberei și să stea acolo măcar cinci zile. Dacă nu apar noi bolnavi, ceata să fie primită înapoi în tabără. A treia poruncă, spuneți oamenilor să nu dezerteze. Fugind din tabără pot duce Ciuma acasă, la copiii lor. Deci dezertând singuri își pot condamna familiile la moarte.

-Excelență, numărul apărătorilor noștri va scădea din cauza acestei boli. N-ar fi potrivit să ne depărtăm de acest loc blestemat? Întrebarea veni de la o căpetenie de cavalerie.

-Nu, retragerea înseamnă moarte. Aici stăm pe poziții întărite, retrăgându-ne vom fi urmăriți și măcelăriți. Întăriți paza de noapte, zidurile au fost surpate de tunurile lor, turcii pot da asaltul cel mare oricând. Eu cred că vor porni cu multă pedestrimă la apus de soare, când vor vedea unde să dea loviturile. Cum ei au rezerve destule, grupele lor de asalt vor primi întăriri din vreme în vreme. Când apărătorii noștri vor bate în retragere din cauza oboselii, faceți pasul înapoi așa cum ați învățat, în ordine, până în oraș. Acolo ocupați poziții pe străzi înguste, în case cu etaj. Rezistați, că aceasta este bătălia cea mare. Poruncă dau taberei cruciaților. Eu sunt comandantul suprem, toată oștirea trebuie să mi se supună. Părinte Capistrano, mențineți tabăra cruciaților acolo unde vă aflați acum, dincolo de apele Savei. Treceți la atac când turcii vor fi trecut de voi, loviți în spate și în flanc. Când veți vedea că aceia se trag în apărare și contraatacă, porunciți retragerea și vă adăpostiți dincolo de apa râului. Voi sunteți singura noastră rezervă, în voi stă salvarea noastră!

Iancu dădu liber comandanților de cete, rămase doar cu căpeteniile cele mari. Începu adevăratul sfat de război, cel în care comandanții marilor unități trebuie să execute poruncile pe care

strategul oştirii le va da, dizlocând formații dintr-un loc în altul, ca să întărească pozițiile șubrede.

-Tăria noastră stă în disciplină. Nici o mișcare nu trebuie făcută cu ruperea liniei. Ea trebuie păstrată cu îndârjire, linia compactă, om lângă om, este cea mai bună apărare individuală. Fiind puțini, ne vom retrage la limită. Prima retragere va fi în spatele fortificațiilor dărâmate. Ne întărim în oraș. Acolo vom duce cea mai cumplită bătălie. Nici o stradă și nici o casă nu trebuie părăsite în fugă, ci doar cu bună socoteală. Adică o poziție se va abandona după ce s-a stabilit noul loc de apărare. Cavaleria va fi folosită pentru a distruge liniile ienicerilor din fața artileriei lor. Ținta noastră este să le luăm tunurile. Dacă ajungem acolo, imediat întoarcem tunurile împotriva lor și îi improșcăm cu tot ceea ce găsim acolo, pe poziții. Putem câștiga bătălia dacă le luăm tunurile.

Iancu a cerut căpeteniilor să jure că nu vor da bir cu fugiții, oricât de grea avea să fie situația lor, la un moment dat.

-Dacă noi pierdem bătălia, turcii vor invada Serbia și Ungaria, apoi vor ataca pe rând tot ce le va sta în cale până la Roma. Dacă se va întâmpla acest dezastru, întreaga Europă va da vina pe noi, că am pierdut și ne-am tras înapoi ca niște lași. Atunci Ungaria va fi pierdută pentru anii ce vor veni, iar copiii noștri, urmașii noștri vor fi disprețuiți în viitor. Porunca este: victorie, chiar dacă vom muri în luptă!

Apoi fu stabilit planul de luptă. Cetatea era foarte bine construită. Orașul de jos era înconjurat de zid masiv, pe care tunurile otomane îl măcinau de două săptămâni. Cu tot efortul, locuitorii orașului și o parte din armată trudeau zi și noapte să refacă zidul de apărare, cât de cât. În afara zidului, Belgradul era înconjurat de șanțuri adânci. Turcii foloseau trupele auxiliare pentru umplerea acestor șanțuri, cu dărâmături rezultate de la bombardament, cu fascine și cu pământ. Iar apărătorii cetății lucrau și luptau ca să desfunde aceste șanțuri, să fie greu de traversat. Cetatea era așezată pe o înălțime. Orașul de jos se întindea de la Sava până la Dunăre și era apărat de acest zid puternic. Orașul de sus avea ziduri duble, turnuri de apărare, iar la cota cea mai înaltă era cetatea propriu zisă, ultimul bastion unde apărătorii se puteau retrage.

Bătălia a început în ziua de 21 iulie. Sultanul a grăbit începerea atacului la care vor participa toate forțele sale, deoarece două pierderi l-au constrâns să nu amâne lupta decisivă. Mai întâi, în ziua de 20

iulie, beglerbegul Rumeliei, Karagea Paşa, a fost doborât de un glonţ bine ţintit dintr-o arhebuză. Karagea Paşa era un comandant destoinic, Sultanul îi încredinşase conducerea asaltului cu pedestraşi, pe aripa dreaptă care se sprijinea pe malul Dunării. Tot pe această latură Sultanul aşezase cavaleria grea, pentru lovitura decisivă. În faţa ienicerilor, care erau la mijlocul dispozitivului, Sultanul amplasase bateriile de tunuri. Imediat după aflarea morţii paşei Karagea, veste care l-a tulburat puternic pe Mahomed Sultan, acesta a poruncit bombardamentul cel mai intens, care să ducă la surparea zidurilor cetăţii şi să deschidă cale de atac pedestru. Tunurile au bătut timp de 35 de ore. Au tăcut în 21 iulie. Era prima zi a săptămânii, luni.

A doua veste care l-a zorit pe Mahomed a fost ştirea că flota papală a trecut de strâmtori şi se află la gurile Dunării. Într-o săptămână navele de luptă – patru galioane şi şase goelete – puteau ajunge la Belgrad.

Semnalul de atac s-a dat cu două ceasuri înainte de apus. Turcii au înaintat către zidul cetăţii, care acum era surpat în mai multe locuri, permiţând intrarea unui detaşament de 4 până la 10 oşteni pe linie. De cum meterhaneaua a început să cânte, apărătorii cetăţii au ieşit în faţa zidului, cu arhebuze şi arbalete. La distanţa potrivită armele de foc au trosnit, ucigând primul rând de atacatori de mai mult de jumătate din cetele pornite la asalt. Căpeteniile au dat comanda de alergare, apoi de adăpostire după scuturi. Timpul de alergare era cel estimat pentru reîncărcarea armelor de foc. Aici turcii au avut o surpriză neplăcută. În spatele arhebuzierilor se aflau arcaşii, cu arbalete. Aceştia au avut mai mare câştig. Ei au tras două săgeţi, timp în care armele de foc au troznit a două oară. Turcii nu au dat înapoi, pierderile lor nu i-au oprit pe comandanţi să poruncească salt înainte. Au retezat câteva capete de şovâielnici, apoi turcii s-au disciplinat. Soarele începuse să scapete când cele două rânduri de luptători au ajuns faţă în faţă. Pedestraşii unguri au atacat răcnind cu furie, alergând cu viteză. S-au aruncat asupra turcilor ca nişte fiare ale pădurii, secerând cărări în adâncimea cetelor de osmanlâi. Rândurile atacatorilor, rărite, s-au clătinat. În acest moment printre ei au trecut cavaleria grea otomană. Înaintarea s-a reluat, dar nu a durat decât câteva minute. Ungurii au atacat picioarele cailor, neprotejate cu fâşii de fier. Cavaleria s-a clătinat, căpeteniile au poruncit retragerea. Ungurii au înaintat câteva zeci de metri, până la marginea şanţului de apărare. Aici s-au aşezat alandala, unii grupându-se în spatele

scuturilor, alții, puțini, căutându-și locul. Turcii au atacat alergând peste șanț spre liniile de scuturi. Dar, surpriză: șanțul în acele locuri era o mlaștină mustind de apă, plină cu crengi de măceși și alți arbuști cu țepi. Acum ungurii au folosit țepușe lungi, cu vârfurile arse în foc. Primele două rânduri de atacatori au fost sacrificate, următorii au călcat pe podețele formate din trupurile camarazilor uciși. Acum a fost rândul apărătorilor să dea îndărăt. La fel cum au procedat turcii, cavaleria grea a ungarilor a atacat, trecând printre rândurile rărite ale pedestrimii care s-a ferit disciplinată, la comandă. Dar picioarele cailor era apărate cu tije de metal, strâns fixate prin fâșii de scoarțe de copac. Cavaleria a ajuns la două lungimi de cal de linia tunurilor. Dar acum tunurile ușoare, de câmp au deschis focul, cu șrapnele, forțând cavaleria să se retragă. Între timp câmpul dintre zidul dărâmat și marginea șanțului s-a umplut de luptători. Acum încăleștarea se desfășura pe loc, om cu om ciocnind armele căutând să-și doboare adversarii. Când ultimele raze ale soarelui au pâlpâit înainte de a se stinge, căpeteniile turcilor au sunat retragerea. Ungurii au dat să strige „Victorie!” Dar n-au apucat. În locul celor retrași au năvălit trupe proaspete, odihnite. Lupta a continuat cu mai mare îndârjire. Ungurii luptau mai bine, rareori cădea tăiat unul de-al lor, în timp ce acela trimisese spre Raiul lui Allah, cinci, sau șase adversari.

Iancu, înconjurat de șase dintre oștenii din garda personală, oameni care fuseseră șerbi în copilărie dar îi slobozise stăpânul, făcându-i mercenari în grupa proprie, acum alerga de la o margine a câmpului de luptă la alta. Ochiul lui ager vedea unde ungurii deveneau șovăitori, din cauza oboselii. Acolo sărea Iancu cu oamenii lui și îi scotea din dificultăți pe oștenii obosiți. Strigătele de îmbărbătare ale lui Iancu parcă turnau apă vie în brațele luptătorilor. Tot mai mulți turci se îngrămădeau să-l prindă pe Iancu și să-i rezeze capul, ca să obțină premiul cel mare.

Lupta a continuat toată noaptea. Fiind vară, noaptea a fost scurtă, la patru ceasuri deja zarea devenise trandafirie. Când soarele și-a săltat talgerul auriu peste linia orizontului, trompetele au sunat retragerea în tabăra otomană. Oștenii unguri s-au lăsat la pământ, obosiți peste măsură. Turcii mărșăluiau strigând „Allah Akbar! Allah Akkbar!” Auxiliari le-au ieșit în cale cărând burdufuri cu apă, turnându-le să-și spele brațele, fețele și picioarele pentru a se așeza pe covorașele înfășurate la brâu și a începe să facă metanii și să

murmure prima rugăciune a zilei. Glasul dervișilor s-a ridicat peste tabăra otomană.

Pauza de rugăciune a durat un ceas. Apoi a reînceput foiala, pregătirea pentru un nou atac. Acel ceas de odihnă nu a făcut bine mădularelor obosite ale luptătorilor unguri. Dar comandanții știau care este leacul împotriva plumbului coborât în brațe și picioare. Frecții, masaje, alergări pe loc. Curând puterea de luptă s-a refăcut, tocmai la timp ca să facă față atacului turcilor, cu trupe odihnite. Era al treilea val de atacatori, iar ziua se arăta senină și călduroasă.

Bătălia a început mai întâi lent, ca pe terenul de instrucție. Doi câte doi, vrăjmașii se măsurau unul pe altul, fiecare căutând punctele slabe ale adversarului. Apoi săbiile s-au ciocnit, răcnete furioase au izbucnit din piepturi încinse iar primii învinși s-au întins pe pământul care, de acum, îi aștepta la odihnă veșnică. Două ceasuri bătălia s-a desfășurat pe loc, între șanțul de apărare astupat de trupurile morților și zidul pe trei sferturi dărâmat de loviturile de tun. După această lungă repriză de luptă turcii s-au retras în timp ce alții, odihniți, le luau locul. Loviturile noilor intrați în luptă sunt mult mai dure. Obosiți, oștenii unguri se așază doi câte doi, spate în spate și astfel, sprijinindu-se, duc bătălia mai departe. Dar rezistența lor scade, comandanții dau semnalul de retragere în orașul de jos. Formațiile de luptători unguri își aleseseră din timp pozițiile de rezistență. În primul ceas bătălia se dă în favoarea lor, câțiva reușesc să se tragă la o parte, odihnindu-se câteva minute. Apoi oastea maghiară, însuflețită de neobositul său comandant care era prezent pretutindeni, îndemnându-și oamenii la luptă, acești oameni care se vedeau unii pe alții ca pe niște minuni ale lui Dumnezeu, reușesc un contraatac și îi scot pe turci dincolo de zidul dărâmat. Dar turcii atacă, la rândul lor și acum îi împing pe unguri la zidul orașului de sus. Un al cincilea val odihnit vine cu o presiune crescută, însuși Sultanul se află printre ei, zorindu-i, fluturându-le imaginea prăzilor care așteaptă doar să fie puse în saci. Ungurii se retrag în cetate, ajung la fortăreața de sus și ocupă turnurile de pe zidurile acestui ultim punct de rezistență. Fortăreața era neatinsă, tunurile nu au reușit să trimită ghiulele până aici. Iancu, înconjurat de garda sa și avându-l alături pe călugărul da Capistrano, apărau capătul dinspre oraș al podului de intrare în fortăreață. Dacă cedau acest pod, rămâneau prizonieri în fortăreață și bătălia ar fi fost încheiată. Dar turcii erau peste tot. Lăsând o grupare numeroasă la pod, îndemnați de însuși Mahomed Sultan ienicerii

încep să urce pe ziduri, să le escaladeze. Iancu trimite apărători în fortăreață. Acum se întâmplă un lucru deosebit, care aduce unguirilor o tărie cerească, un fapt de eroism se întâmplă sub ochii ambelor armate.

Iată, un ienicer voinic flutură steagul cel mare, al Profetului și strigă pe limba lui „Victorie!”. Vrea să înfigă steagul pe turn, să strige el și toți turcii urcați acolo că au câștigat. Dar nu are spor. Se găsește un viteaz unguir care nu poate îndura o asemenea rușine. Se repede asupra turcului, se luptă cu el bărbătește, dar văzând că nu poate să-i smulgă steagul din mână, se aruncă peste parapeți, în hău, cu dușman și steag otoman cu tot. Acum este rândul unguirilor să strige „Victorie!”.

Însuflețiți de acest act de sacrificiu suprem, la comanda lui Iancu apărătorii trec să folosească ultima armă puternică împotriva atacatorilor. Fuseseră pregătite fascii de lemn pentru astuparea găurilor din zidurile fortăreței, adevărate sprijine pentru escaladă. Le îmbibă cu ulei, cu smoală, cu sulf și, dându-le foc, le aruncă asupra turcilor. Este o oră aproape de miezul zilei. Pe cerul senin soarele începe să ardă necruțător. Focul aruncat din fortăreață cade peste turci, le aprinde hainele, focul se întinde de la unii la alții. Se produce mare debandadă în rândul atacatorilor. Un vânt ușor, nu prea învolburat, duce focul peste tot unde găsește haine de aprins. Iancu organizează contraatacul și reușește să-i împingă pe turci afară din cetate. Trimite poruncă în tabăra cruciaților să intre și ei în cetate, în orașul de jos, acolo împreună să ducă bătălia de rezistență până la capăt.

-Părinte Capistrano, poruncește cruciaților să intre în cetate, nimeni să nu iasă la hărțuiri personale. Turcii nu mai au oaste de rezervă, nici ei nu mai au putere. Dar noi am primit de la Cer un semn de milostenie. Acel minunat erou – am aflat cum îl cheamă, Titus Dugovici – cu sacrificiul lui a dus steagul verde în hău, iar focul iadului s-a întins peste necredincioși. Explică cruciaților că având aceste semne Cerul ne dă nouă victoria. Dar mai trebuie să avem puțină răbdare!

-Iancule, zise Mihai, cumnatul, cred că din cauza oboselii nu reușești să vezi prea clar. Turcii sunt încă mulți. Îl au pe Sultan în mijlocul lor. Trebuie să plecăm acum, când calmul s-a întins, poate destul cât să reușim să ne îndepărtăm! Trebuie să te salvezi, trebuie să fii întreg ca să duci lupta mai departe.

Iancu îl privește și nu-l înțelege. Chiar atât de tare s-a tulburat cumnatul lui încât nu vede câte avantaje au câștigat ei, acum la acest ceas de miez de zi?!

-Mihai, te înșeli! Voi toți, care sunteți aici cu mine, să încălecăm și dintr-o singură șarjă putem pune mâna pe tunurile turcilor. Uite, tunarii nu mai au apărători, sunt singuri.

Din locul unde se aflau, Iancu văzuse clar și judecase hotărârea ce trebuia luată. Gărzile lui aduseră caii și ceata ofițerilor, cu Iancu în frunte puse stăpânire pe tunuri. Capistrano aduse cincizeci de cruciați, să le fie apărători. Iar ungurii întoarseră tunurile și traseră o salvă împotriva taberei otomane. Bombele își făcură efectul. Deruta turcilor ajunse la vârf, vaiere se auzeau și urlete. Din tabăra cruciaților, care nu apucase să se mute în cetate, după cum dăduse Iancu ultima sa poruncă, au ieșit niște capete înfierbântate. Voiau să iasă la harță, să-și provoace adversarii și să lupte. Capistrano încercă, din toate puterile să-i liniștească, să-i ducă în cetate. Dar se văzu înconjurat de mai mulți cruciați, numărul celor care voiau să lupte creștea minut cu minut.

-Noi am venit să luptăm! Asta vrem, asta facem! Mergem să luptăm, să tăiem necredincioși!

Și porniră. Pe măsură ce se apropiau de tabăra otomană, entuziasmul lor crescuse, precum un val de furtună pe ocean. Ciocnirea fu scurtă. Tabăra se sparse, turcii o luară la fugă. O lance aruncată de cruciați lovi piciorul Sultanului și, de durere, acesta leșină. Căzu pe gâtul calului. Ienicerii lui fideli îl prinseră și îl scoaseră spre Istanbul, părăsind câmpul de luptă. Văzând cum Sultanul pleacă, neștiind dacă este viu sau mort, oastea se destrămă. Necredincioșii fug, lăsând în urmă toată averea lor. Pe mâinile ungarilor a căzut o pradă uriașă!

Capitolul 19

Partea a 3-a - Pentru cine bat clopotele

Stors de putere, abia mai stând pe cal, Iancu ascultă vuietul oștirii sale, aclamându-l și strigând slavă lui Dumnezeu. Călugărul Giulianno da Capistrano ținu o scurtă slujbă, un Tedeum, de mulțumire pentru victoria obținută cu ajutorul minunat al Cerului. Apoi se întoarse lângă Iancu.

-Excelență, acum retrage-te la odihnă. Ai dat din tine toată puterea, ai stat cu sabia în mână două zile și o noapte și te-ai bătut cu putere supraomenească. Ochii îți ard în orbite. Vino la odihnă.

Iancu fu dus la cortul său. L-au dezbrăcat, l-au spălat și l-au culcat. Dar somnul nu se legă de el. Din cauza epuizării, motivează medicul său, pe care îl aveau acolo, în tabără, împreună cu el mai fiind câteva ajutoare care se ocupau de răniți. Dar bunul și fidelul frate Capistrano bănuie că nu oboseala este cauza primă a stării lui Iancu. Boala cumplită, ciuma, s-a agățat de trupul slăbit și de sufletul chinuit al neînfricatului luptător.

-Împacă-te cu gândul că ți-ai împlinit datoria, ceea ce ai jurat lui Iisus, Tatălui Ceresc și Duhului Sfânt le-ai îndeplinit cu prisosință, aducând lângă tine în acest act al slujirii Sfintei Treimi mulțime de popor care a crezut și a săvârșit minunea, înfrângând pe necredinciosul cu oștile lui numeroase. Uită-i și iartă-i pe cei ce ticăloși s-au arătat cu tine toată viața lor. Cerul îi va judeca, iar poporul nu-i va uita de trădători, de lași și ticăloși. Am scris Serenisimului Părinte că bătălia pentru cetatea Belgradului n-a fost dusă nici de regele nevârstnic, nici de unchii lui mult prea bogați și înfricoșați pentru ca să nu-și piardă comorile de pe pământ și nici de marii magnați care au stat deoparte lăsând țara de izbeliște. Bătălia aceasta a fost câștigată de cei a căror mâini sunt învățate cu sapa, cu secera, cu ciomagul și cu praștia, unelte de muncă nu de ucis vrăjmași necredincioși. Tot aceștia, cu inimile unite s-au însuflețit de credință și sfidând moartea au ieșit cu puternic curaj, reușind să spulbere tabăra unui dușman mult mai numeros. Iar peste toți acești umili credincioși a stat Iancu, slujitorul lui Dumnezeu, cel care de douăzeci de ani se zbate, mai totdeauna singur, să-i alunge pe necredincioși de pe aceste pământuri. Lui i se cuvine toată cinstirea, lauda și slăvirea, căci el i-a adunat și condus pe toți acești mai mici frați ai lui Iisus.

-Mulțumesc, prietene! Ai grijă de sufletele celor ce nu vor putea învinge boala, rănilor de război și suferința îndurată pe nedrept, din partea celor puternici și nemiloși.

Călugărul, care se atașase puternic de Iancu având numai cuvinte de laudă despre el porunci ca bolnavul să fie scos din tabără și dus la aer curat, undeva spre munți. L-au dus la Semlin, în apropiere de Belgrad, la 12 kilometri. Acolo Iancu a dat semne de însănătoșire, reușind să doarmă câteva ceasuri. Apoi răul a izbucnit mai puternic. Febra nu-i scădea și nu putea mânca mai nimic, dădea totul afară. Nici un leac pe care l-au încercat doctorii nu i-a făcut bine. Stând la căpătâiul lui și rugându-se, călugărul Capistrano l-a îndemnat să își facă ordine în moștenirea pe care o lasă în urmă.

-M-am îngrijit de toate, sfinția ta. Nebun este acela care lasă totul în ultimul ceas. Las familiei mele, neamurilor, celor care mi-au fost prieteni și fideli toată viața părți din averea mea. Slobozesc iobagii și le dau pământ și vite. Las moștenire bisericilor pe care le-am zidit în viața mea avere cât să mă pomenească după cum spun canoanele. Pe fiul meu cel mare, pe Ladislau îl las comandant al cetății Belgrad și îi las avere pe care să o cheltuiască reparând stricăciunile de pe urma războiului. Iar fiului cel mic, lui Mate, îi las poruncă să-mi urmeze în toate. El are multe daruri de la Dumnezeu, să nu le risipească cu o purtare ușuratică. Să întărească regatul, să curme neînțelegerile dintre nobili și să păzească hotarele. În toate lucrurile pe care le va face să-I ceară ajutor și ocrotire lui Dumnezeu, că așa am făcut și eu în viața mea. Iar când mă va chema Comandantul Ceresc la el, să-mi duceți oasele și să le îngropați în Transilvania, la Alba Iulia, în biserica pe care am zidit-o acolo.

Iancu și-a dat obștescul sfârșit în ziua de 11 august 1456, la Semlin, un orașel lângă Belgrad. Așa cum a dorit, osemintele lui au fost duse la Alba Iulia și înhumate în catedrala ctitorită de el. S-a spovedit călugărului Capistrano, rugându-se lui Dumnezeu atât cât l-au ajutat puterile slăbite. La urmă, înseninat după ce și-a curățat sufletul, i-a spus călugărului să nu zăbovească prea mult pe pământ, să fie împreună când Comandantul oștilor cerești le va da răsplată, că doar împreună au dus greul luptei cu turcii.

Giovanni da Capistrano a murit la puțin timp după Iancu, la 26 octombrie 1456. A fost înmormântat într-o mănăstire din bănia Severinului, apoi osemintele i-au fost reînhumate în catedrala Sfântul Ștefan din Viena.

Moartea lui Iancu Corvinul a întristat toată Ungaria. Papa de la Roma a dispus ca la 6 august să fie sărbătorită și în biserica catolică Schimbarea la Față, mare praznic care era cinstit până atunci numai de biserica ortodoxă. La Roma, Papa a slujit serviciul funebru în locul slujbei de mulțumire pe care se pregătea să o officieze pentru victoria împotriva turcilor necredincioși. Apoi a dispus ca în toată lumea, în bisericile catolice să se tragă clopotele la ora 12, în amintirea bătăliei de la Belgrad și a victoriei creștinilor conduși de Iancu de Hunedoara împotriva Sultanului Mahomed al II-lea.

Însuși Sultanul s-a întristat la vestea morții lui Iancu. „*Când a auzit Mahomed despre moartea lui Huniade și-a plecat capul rămânând mult timp cu privirea ațintită în pământ. Apoi a început a plânge, zicând: De la Începutul lumii, acesta încă n-a avut pereche între principii lumii. Îmi pare nespus de rău, căci nu mă voi putea răzbuna pentru rușinea și pagubele ce mi le-a cauzat.*”⁴⁵

Sfârșit

⁴⁵ Teodor Popa – Iancu Corvin de Hunedoara, 1928, citat din Cronica lui Caspar Heltai, scrisă la Cluj în 1575.

Epilog

"Cine au fost, după mărturiile vremii, biruitorii de la Belgrad? N-a fost acolo nici un domn, nici un nobil, numai poporul de rând din orașe și sate"- relatează un căpitan din Nürenberg. "am fost acolo numai meseriași" - relatează un alt martor al luptei. " Lucrătorii de pământ, de la plug, de la sapă", - caracterizează oastea un călugăr franciscan. Sau un alt martor ocular: "Toți care s-au strâns erau din popor, țărani, oameni săraci, preoți de la sate, studioși, călugări cerșetori Puține arme puteai vedea la ei și nici cai, cel mult doar pentru căratul bucatelor Cei mai mulți erau cu săbii, cu ciomege, cu prăștii, ca păstorii " Cronicarul Turóczi, fidelul povestitor al faptelor vitejești ale eroului, încredințează și el istoria că pe cuceritorul (otoman)" care cu minte trufașă, cu ochi semeț a voit să domnească asupra întregului rotogol al pământului l-a învins braț țărănesc, mult mai deprins în purtarea sapei decât a armelor și acela care a venit cu atâta veselie, în sunet de trâmbițe și tobe de război, întristat, în liniștea nopții, cu rușine a fugit." (Prodan, D – Din istoria Transilvaniei. Studii și evocări, pagina 268).

Europa toată s-a întristat la vestea morții celui pe care Papa Calixt al III-lea la numit Atletul lui Hristos. Poporul de rând, mica nobilime, adevărații susținători ai lui Iancu, l-au plâns și au cunoscut momente de deznădejde – „S-a stins lumina lumii!”, scrie pe piatra lui de mormânt.

Cea mai mare jignire pe care i-o aduceau dușmanii – așa credeau ei! – era să-i spună pe față „valah/olah”. Iancu nu a negat niciodată că stirpea lui este valahă. În lupta lui împotriva Imperiului Otoman, Iancu s-a bazat pe oștenii lui români, proveniți din Transilvania – unde erau populație majoritară – și din cele două țări române. O grijă mare, importantă și permanentă pentru Iancu a fost întreținerea unor bune relații cu țările române. Acestea au acceptat de bună voie, împinse de împrejurări, să devină vasale Ungariei, legătură nu doar politică ci militară, în primul rând. În toate războaiele pe care le-a purtat, Iancu a avut ajutor românesc, fie contingente având în frunte voievozi ori rude apropiate ale celui ce sta în Scaunul Domnesc, fie doar detașamente de oșteni bine antrenați pentru confruntări cu turcii. În bătălia de la Varna, de pildă, oștenii români proveniți din Țara Românească și din Moldova erau majoritari, numeric, dar și ca forță

de bază în atac și în apărare. Înainte de a porni în campaniile sale împotriva turcilor, Iancu se asigura de sprijinul real, sincer și cinstit al Țării Românești și al Moldovei. Era vital pentru Transilvania să aibă liniște și siguranță la hotarul cu Țara Românească și cu Moldova. De aceea, de câte ori a considerat că este necesar, Iancu nu a pregetat să intervină în lupta pentru scaunul domnesc, atât în Moldova cât și în Țara Românească. Istoricii, cei mai mulți, recunosc că în cei douăzeci de ani de luptă neobosită împotriva expansiunii otomane, Iancu a menținut o legătură strânsă cu acești vecini de același neam cu el. La un moment dat chiar și-a luat titluș de voievod al Țării Românești, dar a renunțat deoarece occidentul catolic nu agreea o întărire ortodoxă a răsăritului Europei și nu i-ar mai fi lăsat porțile deschise pentru relații diplomatice. Cu toate acestea, în lupta lui eroică – și de cele mai multe ori nesușinită de papalitate decât cu „vorbe goale” – Iancu a reușit să mențină o linie de relații bune și foarte bune cu vecinii, formând alianțe necesare pentru victorie, deși nu erau văzute cu ochi buni de vecinii catolici. Una din moștenirile sale de cea mai mare valoare o reprezintă facilitarea înscăunării la Târgoviște a lui Vlad Țepeș și accesul lui Ștefan cel Mare la tronul Moldovei, cei doi urmași care au dus mai departe lupta antiotomană.

Un om, un nemernic și acoliții lui a fost cel care s-a bucurat de moartea lui Iancu. Ulrich de Cillei și slăbănogul rege Ladislau zis Postumul s-au bucurat cel mai mult de moartea eroului. Regele era bucuros că acum poate guverna singur, nu va fi controlat de acest valah ajuns cât un rege de bogat – așa îi băgase în cap unchiul său, Cillei. Iar acela, nemernicul care îl ura pe Iancu Corvinul cu o ură bolnavă, se lăuda peste tot, spunând: **„Ego sum homo ille, qui hoc canile linguaguin hac de terra estirpabo.”** (*Eu sunt acela care voi stârpi de pe pământ această seminție de câine*).

După moartea călugărului da Capistrano în luna octombrie, familia Huniazilor devine ținta uneltirilor distrugătoare a dușmanilor lor. Uneltitorii îl au în frunte pe Ulrich Cillei, dar alăturat lui stau baronii Ujlaki, Banfi Pal, Jozsa, Holczner, Pukander. În fruntea acestora se situează palatinul Ladislau Garay, viitorul socru al fiului cel mare al lui Iancu. Ei îi bagă în cap lui Ladislau Postumul, nevolnic să guverneze pe propriile picioare, că Ladislau Corvin vrea să-l dea jos pe regele legitim și să se înscăuneze el ca rege al Ungariei. Că această seminție, a Corvinilor de la Hunedoara trebuie

extirpată în întregime, fără milă, așa cum bunul cultivator smulge buruiana din pământ cu rădăcină cu tot. Capul răutăților, Ulrich pune la cale asasinatul tânărului Ladislau Corvin și descrie întregul plan într-o scrisoare pe care i-o adresează altui nemernic cu multe fețe, despotul Gheorghe Brancovici.

Regele îl numește pe unchiul Ulrich căpitan general al țării. Noul comandant militar își formează propria armată, convocând la Buda banderiile magnaților. Aceștia consimt cu bucurie să-i fie de folos, doar era interesul lor să pună mâna pe toată puterea. Acum se pune problema eliminării influenței corvineștilor și trecerea puterii militare efectiv în mâna lui Ulrich Cillei. Armata regală se apropie de Belgrad, intenționând ca la preluarea cetății să-l asasineze pe Ladislau Corvin, comandantul cetății. De la Novi Sad, unde campaseră banderiile regale, Ladislau Postumul însoțit de unchiul Cillei sosește la poarta Belgradului cu o mica formație de cavaleri, în fapt asasini pregătiți să-l execute pe fiul lui Iancu. Acesta a fost prevenit asupra adevăratei intenții a regelui și printr-un joc abil permite accesul în cetate doar a regelui și noului comandant general, fără gardă, care rămâne dincolo de ziduri. Cei doi sosesc la Belgrad în ziua de 8 octombrie 1456. Ladislau Corvin s-a lăsat convins să predea cetatea Belgradului, iar regele a promis că nu va cerceta modul cum au fost cheltuite fondurile regale, alocate pentru refacerea cetății distrusă de război. În ziua următoare, pe 9 octombrie, Cillei este ucis în curtea fortăreței, iar regele ajunge la cheremul Huniazilor. Au loc niște tratative și regele consimte să-l urmeze pe Ladislau la Timișoara, unde erau așteptați de mama lui Ladislau, Ecaterina Corvin. Aici se face legământ de tăcere în jurul morții lui Ulrich Cillei, în schimb Ladislau Corvin păstrează custodia cetăților peste care domnea. În sfârșit, este liniște și pace în țară!

Dar Palatinul și acoliții săi lucrează. Sub sentimentul acordului de pace, ei îl pun pe rege să convoace Dieta la Buda, în martie anul următor. Ladislau sosește la Buda la 14 martie 1457, încrezător că este pace deplină. Cu el sunt și prietenii familiei, fratele său Matia și sfătuitorii familiei, Ioan Vitéz, Kanizsai Lázsló și Rozgonyi Sebestyén. Sunt arestați, aruncați în închisoare și acuzați de conspirație de ucidere a regelui legitim. La 16 martie 1457 Ladislau este decapitat în Piața Sf. Gheorghe din Buda. Urma ca și fratele mai mic, Matia, să aibă aceeași soartă. Dar el era încă prea mic, nu avea decât 14 ani. La știrea acestei crime văduva lui Iancu, Elisabeta

Szilagyi și fratele ei, Mihai, ridică oastea fidelă lui Iancu și pornesc împotriva banderilor magnaților. În luptă sunt omorâți cei ce l-au condamnat la moarte pe fiul lui Iancu. Moare și regele Postumus. Era noiembrie 1457. Dieta se întrunește în ianuarie 1458 și îl alege pe Matia noul rege al Ungariei. Așa cum prezisese tatăl lui, Matia a fost regele care a ridicat Ungaria la cea mai înaltă poziție în cei 32 de ani cât a domnit. A murit în anul 1490, la vârsta de 47 de ani, bolnav de saturnism, otrăvire cu plumb. Se zice că a fost tratat cu alifii otrăvite de către medicii angajați de Beatrice, soția lui, care pactizase cu nobilii din marile familii care astfel, și-au răzbunat rudele ucise în războiul civil din anul 1457 și cel următor.

Matei Corvin nu a urmat politica antiotomană pe care Iancu i-a lăsat-o moștenire. Mai mult, s-a implicat activ și statornic în gâlcelele dintre principii germani, în conflictele interne ale Sfântului Imperiu Romano-German. Din 32 de ani de domnie 25 de ani au fost de războaie. Cu toate acestea, Matei Corvinul a găsit timp să-și satisfacă poftirea și setea de cultură. A cheltuit sume importante din uriașa avere a familiei pentru achiziția de cărți, fiind vestită Biblioteca sa Corviniana, cu peste 5.000 de exemplare de cărți rare, cronici istorice, lucrări filozofice și științifice, cele mai multe valorând 1.000 de florini și chiar mai mult. Perioada corvineștilor este cunoscută ca cea în care Ungaria a ajuns unul din cele mai puternice regate din centrul Europei, cu o economie înfloritoare și o putere militară de loc de neglijat. Și a fost ridicată pe aceste culmi de niște români!

Regele Matia Corvinul, fiul regentului Ioan Corvin de Hunedoara, voievod al Transilvaniei, a rămas în memoria poporului ca un conducător înțelept și drept.

Bibliografie

1. Academia Romana, *Istoria romanilor, Vol.IV*, Editura Enciclopedica, Bucuresti, 2001;
2. Nicolae Iorga – *Istoria românilor din Transilvania și Ungaria*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989
3. Giurescu, C.C., Giurescu, D.C., *Istoria romanilor*, Editura Stiintifica si Enciclopedica, Bucuresti, 1977;
4. Gemil, Thasin, *Romanii si otomanii in secolele XIV-XVI*, Bucuresti, 1991;
5. Ioan Aurel Pop și Thomas Năgler, coordonatori – *Istoria Transilvaniei*, vol. I, până la 1541 – Texte digitizate la Biblioteca Județeană Mureș
6. Ioan Aurel Pop și Ioan Bolovan – *Istoria Transilvaniei*, ediția a II-a – Editura Școala Ardeleană, 2016
7. Andras Gergely – *Istoria Ungariei*, editura Kriterion 2000 – pentru versiunea în limba roman
8. Ioan Hațegan – Filippo Scolari, un condotier Italian pe meleaguri dunărene – Biblioteca județeană Arad, Biblioteca digital 1997
9. Camil Mureșan – *Ioan de Hunedoara și vremea sa*, Editura Tineretului, București, 1957
10. Mihail P. Dan – *Un stegar al luptei antiotomane* – Iancu de Hunedoara, Editura Militară, București, 1974
11. Teodor Păcățian – *Cartea de Aur sau Luptele politice-naționale ale românilor de sub coroana maghiară*, Tipografia Iosif Marschall, Sibiu, 1904
12. Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” al Academiei Republicii Socialiste România, Editura Științifică București, 1968 – *Călători străini despre țările române*, volumul I.
13. Liviu Cîmpeanu – *Războiul civil din Ungaria, 1440 – 1442 și începuturile carierei lui Iancu de Hunedoara.*, Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane Sibiu, volumul XXVII-2020

14.Zoltan Justin – Comitele de Timiș, un baron al Regatului Medieval Maghiar – Analele Banatului, Secțiunea arheologie, istorie – XIX, 2011

15.Teodor Popa – directorul Colegiului de Băieți din Hunedoara – Iancu Corvin de Hunedoara (Ioan Hunyadi) Tipografia I.Wachter, Hunedoara, 1928

Cuprins

Iancu de Hunedoara – apărătorul creștinătății europene	/ 3
Capitolul 1: Și corbul a adus inelul înapoi	/ 7
Capitolul 2: Prima luptă cu vrăjmașul	/ 15
Capitolul 3: Aprodul regelui	/ 22
Capitolul 4: Căpitan de ceată	/ 39
Capitolul 5: Sfârșit de ucenicie	/ 73
Capitolul 6: La curtea Ducelui Milanului	/ 98
Capitolul 7: Prima bătălie, prima victorie	/ 112
Capitolul 8: Drumul măririi	/ 126
Capitolul 9: Aprigele bătălii	/ 148
Capitolul 10: Campania cea lungă	/ 167
Capitolul 11: Bătălia de la Varna	/ 192
Capitolul 12: Unde dai și unde crapă	/ 211
Capitolul 13: De-a lungul Dunării	/ 230
Capitolul 14: La sfadă în țară	/ 254
Capitolul 15: Pe Câmpia Mierlei nu mai cântă păsările	/ 285
Capitolul 16: Înfrânt de nepăsarea Apusului	/ 306
Capitolul 17: Pregătiri de război	/ 333
Capitolul 18: Căderea Constantinopolului	/ 337
Capitolul 19: Asediul Belgradului	/ 355
Partea I - <i>Fuga lașilor trădători</i>	/ 355
Partea a II-a - <i>Iar minunea oamenii au făcut-o</i>	/ 372
Partea a III-a - <i>Pentru cine bat clopotele</i>	/ 388
Epilog:	/ 391
Bibliografie:	/ 395

De același autor:

- *Magia pietrei* - ediția 1 - 2016, ediția a 2-a - 2017
- *Cartea copilăriei* - 2017
- *Coroana de martir* - 2018
- *SIDEX - O viață de om*, ediția 1 - 2017, ediția a 2-a - 2019
- *Pazvan Oglu – băiatul cel rău din Balcani* - 2019
- *Cronicile Combinatului* – Vol. I, 2019

În pregătire:

- *Furtună pe Dunăre*, cartea a 2-a
- *Cronicile Combinatului*, Volumul II.

Cărțile de mai sus pot fi accesate gratuit pe site-ul autorului:
todoran-petru.ro